SAECULUM I. O.

Arhiva Grigore Crețu este foarte bogată. Un inventar al prozei populare din cadrul ei, alcătuit de Ion Stănculescu, la cererea noastră, după 1970, pe care intenționam să-l tipărim la sfârşitul unui proiectat volum de basme, inventar intitulat *Bibliografia prozei epice (Basme, povestiri, legende, tradiții, anecdote, snoave, povestiri despre obiceiuri şi credințe populare),* însumează aproape 400 de pagini A_4. Câteva cifre sunt concludente pentru bogăția colecției: în zece din cele cincizeci şi şase de pachete sunt 1116 basme; primele douăzeci de pachete sunt constituite din o mie cinci sute de manuscrise.

Ovidiu Papadima a constatat că Grigore Crețu n-a publicat studii şi articole despre folclor, n-a scris nimic despre colecția sa, n-a lăsat vreo mărturie privind intențiile pe care eventual le avea în legătură cu valorificarea ei.

Putem să aducem unele nuanțe în privința aceasta. N-a scris, este adevărat, despre colecția sa şi nici nu şi-a destăinuit intenția de a o fructifica în vreun fel. N-a păstrat însă taină asupra colecției sale, folcloriştii de seamă ştiau de existența ei. Mai mult decât atât, Grigore Crețu a oferit texte din ea, când i s-a cerut. Astfel, i-a trimis lui Simion Florea Marian, pentru lucrarea acestuia *Insectele în limba, credințele şi obiceiurile românilor,* studiu folcloristic (Bucureşti, 1903), scurte legende şi definiții populare ale libelulei.

Iordan Datcu

BIBLIOTECA ALEPH

9 789736 422577

Colecția MYTHOS

Grigore Crețu

BASME POPULARE ROMÂNEŞTI

2

COLECȚIA MYTHOS

IALE

- *Cristiana Aranghelovici,* **Îndreptar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române,** Cf. DOOM, ed. a II-a, 2005, 464 p.
- *Victor Anestin*, **Savanți și inventatori care au schimbat cursul lumii,** 288 p.
- *B. P. Hasdeu*, **Sic cogito**, legat, cartonat, 17x24 cm, 272 p.
- *I. Oprișan,* **Flori de cer albastru.** Proză pseudo-fantastică, 320 p.
- *I. Oprișan*, **În umbra morții,** roman, 368 p.
- *Teofil Simensky,* **Dicționarul înțelepciunii,** 912 p.
- *Pr. G. D. Gologan*, **Spiritismul și minunile Mântuitorului,** 336 p.
- *Helmuth Uhlig*, **Dumul mătăsii**, 288 p.
- *I. Oprișan*, **Opera literară a lui B. P. Hasdeu**, 544 p.
- *G. Popa-Lisseanu,* **Mitologia greco-romană,** I-II, 400+528 p.
- *Dan Oltean,* **Burebista și Sarmizegetusa,** 336 p.
- *Tomici Mile,* **Dicționar frazeologic al limbii române,** 1280 p.
- *Margareta Miller-Verghy*, **Vechi motive decorative românești**, 22x29,5 cm, legat, cartonat, text român/francez, ilustrații color, 336 p.
- *Paul Ștefănescu*, **Buruiana Diavolului,** 384 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Istoria francmasoneriei române,** 416 p.
- *N. Iorga*, **Istoria lui Mihai Viteazul,** 480 p.
- *G. Popa-Lisseanu,* **Dacia în autorii clasici,** 416 p.
- **Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu. Sec. XX,** vol. I, II-V, VI-IX, X-XI; XII-XIII, 352+416+400+448+448+384+400+368+400+ 384+352+416+496 p.; XIV-XVII, 336+336+304+304 p.; XVIII-XXI, 304+288+288+304 p.
- *Simeon Florea Marian*, **Nașterea, Nunta, Înmormântarea la români,** 4 vol, 320+320+ +336+432 p.
- *Ov. Papadima,* **O viziune românească a lumii,** 240 p.
- *Ov. Papadima,* **Anton Pann – cântecele de lume – și folclorul Bucureștilor,** 256p.
- *Ov. Papadima,* **Ghicitoarea. Formele ei de artă,** 400 p.
- *Gala Galaction,* **Jurnal. 1947–1953. Pagini inedite cenzurate,** 272 p.
- *Iulia Hasdeu,* **Cugetări,** 160 p.
- *Dr. Rodica Perciun,* **Tratamentul diabetului zaharat. Ghid practic,** 192 p.
- *Ovidiu Drimba,* **Studii și eseuri de literatură universală,** 464 p.
- *I. Oprișan,* **Opera lui Mihail Sadoveanu,** 448 p.
- *Tudor Pamfile,* **Sărbătorile la români,** 432 p.
- *Tudor Pamfile*, **Mitologia poporului român,** I, II, 408+408 p.
- *Gh. F. Ciaușianu,* **Superstițiile poporului român,** 336 p.
- *I. Oprișan,* **Basme fantastice românești,** I-III, 320+320+352 p.; IV t_{1-2}, 336+336 p.; V-VII, VIII-IX, 384+368+368+352+320 p.; X-XI, 416-352 p.
- *Ov. Drimba,* **Leonardo da Vinci,** 272 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Asasinatele politice în istoria României,** 240 p.
- *Eugen Lozovan,* **Dacia sacra,** 254 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Inițiere și mari inițiați,** 272 p.
- *Dr. Rodica Perciun,* **Diabetul zaharat,** 192 p.
- *N. Iorga,* **Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească,** 448 p.
- *N. Iorga,* **Istoria românilor în Ardeal și Ungaria,** I-II, 496+320 p.
- *M. Eminescu,* **Chestiunea evreiască,** 272 p.

ÎN CURS DE APARIȚIE

- *B. P. Hasdeu*, **Pierit-au dacii? Elemente dacice în limba și cultura română**, 368 p.

GRIGORE CREȚU

BASME POPULARE ROMÂNEȘTI

II

Coperta de I. OPRIŞAN

Coperta I: Simboluri arhaice pe o veche scoarță de lână, în culori vegetale, din Moldova. Apud Emilia Pavel, *Valori etnografice româneşti în imagini*, 2007.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CREŢU, GR.
Basme populare româneşti / Gr. Creţu; ed. îngrijită de Iordan Datcu şi Ion Stănculescu - Bucureşti - Saeculum I.O., 2010
2 vol.
ISBN 978-973-642-255-3
Vol 2. - ISBN 978-973-642-257-7

I. Datcu, Iordan (ed.)
II. Stănculescu, Ion (ed.)

821.135.1-91-34

Editura SAECULUM I.O.
ISBN 978–973–642–255–3
ISBN 978–973–642–257–7

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii SAECULUM I.O.

Lucrarea a apărut cu sprijinul Autorității Naționale pentru Cercetarea Științifică.

GRIGORE CREȚU

BASME POPULARE ROMÂNEȘTI

II

Ediție îngrijită de
IORDAN DATCU şi ION STĂNCULESCU

Prefață de
IORDAN DATCU

Editura SAECULUM I.O.

București, 2010

BASMUL CU DRACUL ŞI BĂIATUL ÎMPĂRATULUI

A fost odată un împărat şi împărăteasa lui era aproape să nască. Când a venit ceasul naşterii, el tot întreba nerăbdător dacă a născut şi fiindcă i se spunea mereu că încă nu el s-a necăjit şi a zis:

– Lua-l-ar dracu de copil.

Îndată ce a zis aşa, împărăteasa a şi născut un copil, frumos şi luminat ca soarele. Împăratului îi părea rău acum că-l dăduse dracului, dar n-avea ce mai face. Au trecut anii şi copilul s-a făcut mare. Într-o zi, a venit dracul ca să-şi ceară darul.

– Bună dimineaţa, împărate.

– Mulţumim dumitale, ţigane.

– Împărate, să-mi dai ce mi-ai dăruit.

– Ce ţi-am dăruit măi?

– Mi-ai dăruit cândva ceva.

– Măi ţigane, tu eşti nebun.

– Nu sunt deloc nebun, dar iată de astă dată te mai las, dar data viitoare, nu.

După plecarea dracului, s-a gândit împăratul şi se întreba mereu ce i-a dăruit şi nu-i venea deloc în gând. A doua zi, a venit iar dracul.

– Bună dimineaţa, împărate.

– Mulţumim dumitale, ţigane, dar ce, vii iar cu vorba de ieri?

– Da, împărate, să-mi dai ce mi-ai făgăduit.

– Eu nu ştiu ce dar ţi-am făgăduit.

– Gândeşte-te bine, că mi-ai făgăduit un dar.

– Ba nicidecum. Fă bine şi pleacă de aici.

– Bine. Eu plec şi de astă dată, dar mâine nu mai plec cu niciun chip.

S-a muncit împăratul cu gândul şi şi-a adus aminte cum a dat

dracului copilul la naştere. Pe dată s-a îngrozit şi a pus să facă o casă de piatră adânc sub pământ şi a ascuns băiatul acolo.

A treia zi a venit din nou. Împăratul se aşezase pe un scaun afară şi-l aştepta.

– Odihnă bună, împărate.

– Să dea Dumnezeu, ţigane.

– Iar o să te supăr, împărate.

– O să faci tot ca până acum. Ceri mereu un dar şi eu nu ştiu ce dar ţi-am făgăduit.

– De data asta, cu niciun chip nu te las. Nu te teme. Îl găsesc eu unde l-ai ascuns.

– Ia-l dacă-l găseşti.

Dracu a dispărut şi în câteva clipe a venit cu băiatul, zicând:

– Numai două-trei treburi am să-l pun să-mi facă şi dacă izbuteşte îi dau drumul.

L-a dus pe băiat acasă la el şi seara l-a pus la treabă, zicându-i:

– Vezi tu pădurea asta? Trebuie tăiată, buturugile scoase, puse de o parte, trunchiurile de alta şi crăcile de alta şi pământul arat şi semănat cu grâu, apoi secerat şi făcut pâine. Totul să fie gata până dimineaţă. Rămas singur, băiatul a început să plângă că nu poate să facă el treaba aia. A venit atunci fata cea mai mică a dracului şi l-a întrebat:

– De ce plângi, băiete?

– Cum să nu plâng? Ia uite ce treabă mi-a dat tată-tău. Şi povesti ce-i poruncise dracu.

– Nu te teme, băiete, că fac eu totul, numai tu să mă iei pe mine de nevastă.

Băiatul s-a învoit şi atunci fata a furat biciul de foc al lui tată-său, pe când el dormea, şi a trosnit de patru ori în patru părţi, la răsărit, la apus, la miazănoapte şi la miazăzi. Au ieşit dracii ca spuza şi au întrebat:

– Ce poruncești, stăpâne?

– Să trăiaţi pădurea asta, să scoateţi buturugile şi să le puneţi de o parte trunchiurile de altă parte şi crăcile de alta, locul să-l semănaţi cu grâu, să-l coaceţi, să-l seceraţi şi să-l faceţi pâine până dimineaţă.

Treaba asta de mi-aţi face,
Vă dau patruzeci de basamace*
Iar de nu, patruzeci de gârbace.

---

* basamac = rachiu făcut cu spirt şi cu apă.

Dracii s-au pus îndată pe treabă. Unii tăiau, alţii scoteau, alţii alegeau, alţii semănau grâu, îl coceau, îl secerau şi până dimineaţa era făcută şi pâine. Băiatul a luat o pâine caldă şi a dus-o dracului celui bătrân.

Dracu când a văzut s-a minunat tare şi a spus drăcoaicii că are să-l omoare pe băiatul ăsta, că e primejdios. A izbutit să facă într-o noapte o treabă pe care el n-ar putea s-o facă. Dar drăcoaica l-a oprit şi a zis:

– De, ce să faci?! Putere lui Dumnezeu. Mai pune-l să facă altă treabă şi dacă o putea, să-i dăm drumul.

S-a gândit dracu ce să-i mai dea de lucru şi seara i-a spus:

– Vezi tu locul ăsta? Să pui pe el vie, s-o creşti, să facă struguri şi până dimineaţă să fie copţi.

Rămânând singur a început iar să plângă, că nu se pricepea cum ar putea să facă el o treabă ca asta într-o noapte. Atunci a venit iar fata dracului şi i-a zis:

– De ce plângi, băiete?

– Cum să nu plâng, când uite ce treabă mi-a dat tată-tău să fac până dimineaţă. Şi-i povesti ce-i poruncise dracu.

– Lasă că te scap eu. Şi a luat iarăşi biciul de foc de sub capul lui tată-său şi a trosnit în cele patru părţi ale pământului şi s-au adunat deodată dracii ca frunza şi ca iarba şi au întrebat:

– Ce este, stăpâne?

– Uite, locul ăsta să-l puneţi cu vie, să-i faceţi struguri şi să-i coaceţi. Dar aţi auzit? Dimineaţă să fie buni de făcut must.

Treaba asta de mi-aţi face,
Vă dau patruzeci de basamace
Iar de nu, patruzeci de gârbace.

Şi dracii au pornit treaba: unii săpau pământul, alţii puneau vie, alţii făceau muguri, alţii frunze, alţii struguri, alţii îi coceau şi până dimineaţa treaba a fost gata. Băiatul a dus dracului struguri şi must şi el iar s-a mirat cum de a putut să facă o treabă aşa grea. A spus iar drăcoaicii că o să-l omoare, dar ea iar l-a oprit.

– Îi mai dau o treabă şi dacă o face-o, pace bună. Îi dau drumul.

Astfel zise dracu şi seara îl chemă din nou şi-i spuse:

– Să-mi faci un pod de aur de aici şi până la tată-tău acasă, la mijloc cu doi pomi, un măr şi un păr, iar la capul ălalalt, un lanţ de aur de la pod până la cer. Să fie gata până dimineaţă.

Atunci a venit iar fata dracului şi l-a întrebat ce treabă i-a mai dat şi el i-a povestit ce-i poruncise dracu.

Fata a luat iar biciul, a trosnit de patru ori aducând draci cât nisipul mării şi le-a poruncit să facă podul. Dimineața, băiatul se plimba pe pod şi dracu când l-a văzut, cât era el de drac, s-a crucit şi a spus drăcoaicii că tot are să-l omoare.

– Cum poate să facă el treaba asta şi eu nu?

Pasămite el nu ştia că spuzenia lui de draci o făcuse. Drăcoaica iar l-a oprit şi i-a spus să-l mai pună la altă încercare, cu altă treabă.

Dracu avea două fete. Pe a mai mare, a zis s-o facă catârcă, iar pe a mai mică, gâscă. A mai mică, care ajutase băiatului, s-a dus şi i-a spus că pe ea o s-o facă gâscă. Pe urmă dracu şi drăcoaica au chemat pe băiat şi l-au întrebat:

– Care e Dofița noastră? Căci aşa o chema pe fata mică.

Băiatul a arătat spre gâscă şi a zis:

– Asta este.

– Bravo, aşa este, a zis drăcoaica. Şi ieşind băiatul, au început să se certe între ei, fiindcă dracu tot vrea să-l omoare, dar drăcoaica îl oprea. Simțind fata că tată-său vrea să-l omoare pe băiat, l-a luat şi a fugit cu el, ținându-l în spatele ei. Şi au fugit ei, au fugit, până ce fata a simțit că o arde ceva în spate şi i-a spus băiatului să se uite îndărăt, să vadă dacă vine cineva în urma lor. Băiatul s-a uitat şi a spus că vede venind ceva roşu după ei.

– Este păgânul de tata, a zis fata.

După ce au mai mers nițel, a spus iar că o arde ceva în spate şi i-a spus iar băiatului să se uite îndărăt. Băiatul s-a uitat şi a spus că vede venind tot lucrul ăla roşu.

– Dă-te jos, a zis fata. E tata, care ne ajunge din urmă. Uite, eu mă prefac în nişte rânduri de ceapă şi pe tine te prefac într-un moşneag care sapi cu o sapă printre rânduri. Când o veni şi o întreba de noi, să spui că n-ai văzut nimic. A venit şi dracu şi l-a întrebat pe moş:

– N-ai văzut fugind un băiat şi o fată?

– N-am văzut nimic, zise moşul.

Dracu s-a întors supărat acasă, iar băiatul şi fata şi-au văzut de drum. Însă acum a plecat drăcoaica, ca o vijelie, în urma lor. Au fugit ei cât au fugit şi fata i-a zis băiatului:

– Ia mai uită-te îndărăt şi vezi nu vine cineva?

– Ba parcă vine, zise băiatul.

Atunci s-a uitat şi fata şi a zis:

– Asta e maică-mea. Eu am să mă fac un lac şi pe tine am să te fac un rățoi care înoată pe lac. Când o fi aici şi o începe să te cheme, tu să nu te uiți la ea, că-ți ia ochii.

N-a trecut mult şi drăcoaica a nimerit tocmai la marginea lacului şi a început să cheme rățoiul:

– Pa, pa, pa!

Rățoiul nu s-a uitat la început, dar mai pe urmă, fără să-şi dea seama, a întors capul şi drăcoaica numaidecât i-a luat ochii şi pe urmă a plecat îndărăt acasă. După ce a plecat ea, băiatul şi fata au mai stat nițel în locul ăla şi apoi au chibzuit ce este de făcut.

La urmă, fata a plecat acasă după mamă-sa, să vadă dacă nu poate să fure ochii băiatului. A mers ea cât a mers, până a dat de mamă-sa, adormită lângă un puț. A luat ochii băiatului din batista mamă-si şi s-a întors unde-l lăsase pe băiat, şi i-a pus ochii la loc, apoi şi-au văzut de drum.

Aşa a scăpat băiatul nevătămat din mâinile dracului.

Încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 1479

Cules de Rădulescu Gh. Radu, elev în cl. II, liceul Matei Basarab, în 1896, de la baba Ileana, de 70 de ani, din Bucureşti.

BASMUL CU ÎMPĂRATUL ROGOJINĂ

A fost odată un om foarte sărac, care nu avea altă avere decât un cocoş, la care ţinea mult. Şi cocoşul era năzdrăvan. Într-o, zi cocoşul i-a zis omului:

– Eu am să te însor.

– Ce, eşti nebun? Însurătoare îi trebuie sărăciei mele?

– Nebun, ne-nebun, eu am să te însor, îi spuse din nou cocoşul.

Şi a plecat într-o zi cocoşul şi s-a dus la un împărat din apropiere şi i-a spus că ştie el un împărat pe care îl cheamă Rogojină şi care vrea să se însoare şi poate are el să-i dea vreo fată de nevastă.

– Ba pot să-i dau de fata mea a mai mare, dar mai întâi să-l văd şi eu, zise împăratul acela.

– Bine, zise cocoşul, o să-l aduc, dar mai întâi o să aduc din partea lui nişte plocoane, cum e obiceiul.

Şi a plecat cocoşul şi s-a dus într-o zi în pădure şi a început să cânte cucurigu. Vulpile din pădure când l-au auzit s-au dus într-acolo şi s-au adunat peste două sute. Când le-a văzut, cocoşul le-a zis:

– Am să vă duc la o găinărie, să mâncaţi pe săturate.

– Bine, mergem, au zis vulpile, dar să mergi înaintea noastră, să ne conduci.

S-a pus cocoşul în capul turmei de vulpi şi le-a dus până la curtea împăratului cu fata. Acolo s-a suit pe uluci şi a început să cânte. Împăratul când l-a văzut a poruncit să se deschidă porţile şi cocoşul a intrat cu toate vulpile în curte, iar un servitor a închis îndată porţile. Cocoşul a dat ziua bună împăratului şi i-a spus că ăsta este un plocon din partea împăratului Rogojină. Împăratul s-a mirat cum a putut cocoşul să aducă la el o turmă de vulpi.

Cocoşul a mai stat acolo o zi, pe urmă a plecat la împăratul Rogojină, să-l vestească cum că are să-l însoare cu o fată de împărat.

– Ce tot vorbeşti prăpăstii, măi cocoşule? i-a zis Rogojină.

Cocoşul nu s-a supărat, ci a plecat şi s-a dus iar în pădure, s-a urcat într-un copac şi a început să cânte de au auzit toţi lupii din pădure şi s-au adunat o sumedenie unde cânta cocoşul.

Văzându-i, cocoşul le-a zis:

– Haide să vă duc la o turmă de oi, să vă săturaţi.

Şi s-a pus în capul lor şi i-a dus la curtea împăratului. Acolo s-a suit pe gard şi a început să cânte. Împăratul l-a văzut şi a poruncit să se deschidă porţile. Cum a intrat cocoşul cu toţi lupii, slujitorii au închis porţile, rămânând toţi lupii în curte. Cocoşul i-a spus împăratului că i-a adus un plocon şi împăratul s-a mirat cum a putut să aducă el atâţia lupi.

Cocoşul a mai stat puţin şi, înainte de a pleca ca să aducă mirele, au sorocit nunta peste o săptămână. La plecare a cerut împăratului un galben, ca să aibă cu ce să cumpere ceva de mâncare pe drum. A primit un galben, şi-a luat ziua bună şi a pornit drept la Rogojină şi i-a spus toată istoria, adică tot ce a făcut şi tot ce a vorbit cu împăratul, tatăl fetei.

Cu banii primiţi de la împărat, cocoşul a cumpărat multe căciuli, apoi a luat pe Rogojină şi au pornit să facă nunta. Când au ajuns la o apă, care era foarte aproape de curtea împăratului, cocoşul a aruncat toate căciulile în râu şi a început să strige cât putea după ajutor. Auzind împăratul, a alergat repede să vadă ce este şi cocoşul i-a spus că s-a întâmplat o nenorocire şi s-au înecat toate rudele mirelui care veneau la nuntă, şi împăratul l-a crezut, fiindcă a văzut căciulile pe apă.

I-a mai zis că mirele, împăratul Rogojină, a scăpat ca prin minune, doar cu zdrenţele ce se văd pe el, şi împăratul a poruncit pe dată să-i dea îmbrăcăminte scumpă. Când s-a văzut Rogojină cu aşa haine pe el, a început să se tot uite la ele. Împăratul l-a întrebat:

– Ce te tot uiţi la ele? Nu sunt hainele destul de frumoase, nu-ţi plac?

– Nu prea îmi plac, a răspuns mofturos Rogojină.

Atunci împăratul a poruncit să-i aducă alte haine şi mai frumoase şi până să le aducă cocoşul i-a spus încet să nu se mai uite atât, că poate împăratul are să ghicească cum că el e un sărac lipit pământului. Îndată au sosit hainele, s-a îmbrăcat frumos şi au făcut nunta. După ce s-a isprăvit nunta, trebuia să se ducă la casa împăratului Rogojină şi să-i însoţească şi împăratul, tatăl feţei, după obicei.

Cocoşul a pornit mult înaintea trăsurilor şi unde vedea o herghelie

de cai spunea paznicilor că de-i va întreba cineva a cui e herghelia, să spună că a împăratului Rogojină, şi când a trecut împăratul, tatăl fetei, şi a întrebat a cui e herghelia, paznicii aşa au răspuns. Şi mergând cocoşul mai departe, unde a întâlnit o cireadă de boi, ori o turmă de oi, a spus ciobanului să răspundă la fel când l-o întreba, şi aşa au făcut.

Apoi a ajuns cocoşul la casele şi moşiile unor zmei foarte bogați, şi fiindcă tocmai atunci se apropia o furtună el a zis zmeilor:

– Băgați-vă repede într-o claie de fân, că Sfântul Ilie are să trăsnească casele şi chiar pe câmp îl va trăsni pe cine-l va găsi, dar numai claia de fân n-are s-o trăsnească.

Zmeii s-au speriat şi s-au ascuns repede în claia de fân şi cocoşul le-a dat foc şi au ars zmeii de vii. Curând au sosit şi împăratul cu mireasa, şi cu ginerele, şi cocoşul a spus că astea sunt casele şi averile împăratului Rogojină şi le-a arătat acolo şi un butoi plin cu galbeni, spunând că e tot al lui.

S-au bucurat toți şi-au pornit să mai prelungească nunta, şi acolo am fost şi eu la acea nuntă, şi am mâncat bomboane, şi am încălecat pe o şa şi v-am spus povestea aşa.

Ms. 1480

Cules de Danielescu Paul, elev în clasa II la liceul Matei Basarab, în 1896, de la o babă de 73 de ani. Nu-i spune numele şi de unde era.

BASMUL CU PASAREA RAIULUI

Au fost odată doi împărați. Pe unul îl chema împăratul Verde şi pe celălalt împăratul Roşu.

Împăratul Verde a făcut un palat mare şi frumos şi a făcut şi o biserică. La biserică s-au fost strâns toți oamenii din împrejurimi şi au zis:

– Bravo, împărate, că ai făcut o biserică bună şi ai pus în ea toate câte trebuiesc într-o biserică.

În altă zi de sărbătoare, s-au strâns iar oamenii la biserică şi atunci s-a dus şi o cioarsă de babă şi baba aia a zis:

– No, împărate, ai făcut toate bune în biserică, dar tot îi mai lipseşte un lucru.

Împăratul a întrebat-o ce lucru îi mai lipseşte şi baba i-a spus că pasărea raiului, că aia mai trebuie şi că de n-o fi aia în biserică degeaba a mai făcut-o. Împăratul a întrebat-o că ce să facă, de unde s-o aducă şi baba i-a spus că e lucru lesne, că pasărea se află undeva în casele unui alt împărat.

Împăratul a căzut pe gânduri şi era trist şi amărât, nu mai mânca şi nici vreo treabă nu putea să mai facă. Se întreba mereu cum ar putea face să aibă pasărea. El avea trei feciori şi într-o zi, când s-a dus ăl mai mic la el să-i ducă ceva de mâncare, l-a întrebat:

– De ce eşti supărat, tată? De ce eşti mereu pe gânduri? Ce necaz ai? Spune-mi mie ce supărări ai, că noi suntem trei feciori şi om fi unul din noi în stare să-ți împlinim gândurile şi să-ți înlăturăm supărările.

Împăratul i-a spus grijile lui şi băieții, după se s-au sfătuit, au primit de la tatăl lor câte o desagă cu galbeni, au încălecat pe câte un cal bun şi au plecat să caute pasărea raiului.

Au mers ei, au mers, până ce au ajuns la un codru mare şi după ce au trecut prin acel codru au dat de o cârciumă şi s-au oprit acolo, să

mănânce ceva şi să dea şi cailor de mâncare. Când să se pregătească să plece mai departe, băiatul cel mare şi cel mijlociu n-au vrut să mai meargă şi au zis:

– Unde să ne mai ducem noi să ne pierdem din urmă? Am venit atâta drum până aici şi n-am dat de nicio pasăre şi de niciun semn.

Băiatul cel mai mic le-a zis:

– Cum vreți, eu însă îmi iau calul şi mă duc mai departe să caut pasărea raiului, să împlinesc gândul tatălui nostru şi să-i înlătur supărarea.

– Du-te, frate, de caută şi te întoarce, că noi te vom aştepta aici, ziseră ceilalți doi mai mari.

Şi s-a dus ăl mic, s-a dus, s-a dus până a dat de o luncă frumoasă, tot cu iarbă şi cu flori şi cu o fântână frumoasă la mijlocul luncii. Văzând lunca aia frumoasă şi fântâna, el s-a dat jos de pe cal şi s-a aşezat de a mâncat şi a băut. A încălecat apoi din nou şi a plecat iar în lume străină şi în locuri necunoscute, ducându-se şi ducându-se mereu şi gândindu-se că unde o să găsească el pasărea raiului şi cât o să se mai ducă aşa mereu.

Deodată, a sărit pe cal la spatele lui o vulpe şi a încălecat şi ea la spatele lui. Tot mergând aşa cu vulpea, băiatul s-a cam speriat, dar nu zicea nimic nici el către vulpe şi nici vulpea către el. Şi au mers aşa până la un loc şi vulpea numai i-a zis:

– Nu fi supărat, băiete, pe mine că m-am aruncat pe cal, că am făcut-o pentru folosul tău, ca să-ți fac un mare bine. Să mergi aşa cu mine până la un loc, unde o să intrăm pe moşiile împăratului Roşu. Şi tu să intri cu mine în palat şi să ceri grajd pentru cal şi să-ți bagi calul în grajd. Pe urmă să spui că vrei să te bagi servitor, fecior în casă şi dacă te-o băga împăratul fecior în casă, el are o fată frumoasă care şade în casă singură şi tu o să te duci să-i duci de mâncare, şi este şi pasărea raiului acolo la fată şi după ce duci mâncarea, pasărea vine şi se pune pe capul tău. Fata o să zică: „du pasărea de aici şi să ai de grijă să-i dai de mâncare şi să nu scape“ şi după ce oi duce-o şi i-oi da să mănânce, s-o aduci la mine, că o să fiu şi eu în palat.

Aşa a făcut băiatul şi fata împăratului s-a îndrăgostit de băiat, de cum l-a văzut. Iar hoața de vulpe, când a adus băiatul pasărea, i-a luat-o din mână şi s-a dus cu ea în grajd la cal.

Când s-a dus băiatul din nou la fată, l-a întrebat ce a făcut cu pasărea, şi el i-a spus:

– Iaca ce s-a întâmplat: mi-a furat-o o vulpe din mână, că văd că dumneavoastră aveți şi vulpi în curte.

Mâhnită foarte, fata a zis:

– Păsărica aia a fost ca şi sufletul meu şi al tatălui meu, ea a fost bucuria mea şi a tatălui meu.

Dar hoaţa de vulpe, care ascunsese păsărica în grajd, a venit la fată şi cu vicleşug a scos-o din palat, după ce a pregătit un cal bun din grajdul împărătesc pentru ea şi i-a zis:

– Haide, împărătiţă, cu noi să ne plimbăm pe moşiile împăratului, ca să-ţi mai treacă de urât şi de supărare.

Şi a încălecat băiatul pe calul lui şi fata pe calul pregătit de vulpe, şi vulpea înainte şi ei după vulpe, au pornit la drum lung, luând cu ei şi pasărea raiului, iar băiatul a luat-o pe fată de nevastă.

Şi se duseră, se duseră cu toţii, până ce au dat de crâşma unde lăsase băiatul pe fraţii lui să-l aştepte. Vulpea îi spusese băiatului dinainte să nu cumva să spună la cineva că are pasărea raiului şi că fata e nevasta lui, şi nici măcar la fraţii lui. Dar aceştia cum l-au văzut au înţeles şi s-au prefăcut că se bucură, şi i-au spus bun venit şi bine că a adus pasărea raiului, şi şi-a adus şi nevastă. Apoi s-au sfătuit între ei:

– Hai măi să-l omorâm, că altfel el o să spună că noi n-am vrut să ne ducem să căutăm pasărea, şi să-i luăm şi pasărea şi nevasta, şi să zicem că el n-a vrut să vie cu noi şi s-a întors acasă.

Aşa au făcut şi au omorât pe fratele lor.

Băiatul ăl mare i-a luat nevasta şi ăl mijlociu a luat pasărea şi s-au dus acasă, unde au închis pe fată într-o odaie, de unde nu putea ieşi, şi pasărea în altă odaie. I-au dus fetii mâncare, dar ea nu voia să mănânce şi era tristă şi amărâtă, unde ştia că omorâseră pe soţiorul ei.

Hoaţa de vulpe s-a dus însă la băiat, unde l-au lăsat fraţii lui mort şi fiind năzdrăvană l-a zguduit de urechi şi băiatul a înviat, aşa cum fusese mai înainte. Şi vine băiatul la tatăl său, împăratul Verde şi-i povesteşte câte a tras şi câte a pătimit el până a adus pasărea raiului lăsând pe fraţii lui la o crâşmă, şi i-a mai spus că ei l-au omorât fiindcă nu voiseră să meargă cu el să găsească pasărea, dar vulpea năzdrăvană l-a înviat.

Când a auzit toate, împăratul i-a scos pe cei doi feciori ai lui mai mari din palat şi din curtea lui şi le-a spus că el nu-i mai ţine de copii ai lui, şi să se ducă în lume să-şi piardă din urmă.

Ms. 1467

Cules de elevul Moroiu Dimitrie, clasa II, liceul Matei Basarab, în anul şcolar 1892–1893, de la Bucura Sandu, femeie de serviciu, de fel din com. Dăişoara, districtul Cohalm în Transilvania.

FIUL RĂU, NEASCULTĂTOR ŞI RISIPITOR

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată un împărat care avea un fiu tare rău, neascultător şi risipitor, aşa că de la o vreme tatăl său nu-l mai putea suferi şi s-a gândit să-l alunge din casa sa, aşa că într-o zi i-a zis:

– Fiule, am încercat cu tine toate, dar fiindcă văd că nu vrei să te îndreptezi eu nu te mai pot suferi şi iacă îţi dau cincizeci de mii de galbeni, pleacă de la casa mea, du-te unde vrei în lumea largă şi să nu te mai întorci. Şi-ţi mai dau şi sacul ăsta şi sfatul meu cel mai de pe urmă, ca atunci când stai să mănânci la urmă să aduni fărâmiturile ce vor rămâne şi să le bagi în sac.

Bucuros de atâţia bani, fiul şi-a luat rămas bun de la tatăl său şi a plecat în lume. S-a oprit într-un oraş, în care şi-a făcut mai mulţi prieteni, cu care a petrecut şi a cheltuit mulţi bani, dar după fiecare masă şi-a adus aminte de povaţa lui tată-său şi a strâns fărâmiturile şi le-a băgat în sac.

Şi aşa a călătorit el prin mai multe oraşe şi a petrecut cu prietenii până ce a isprăvit banii. Atunci a început să ceară cu împrumut de pe la cei pe care i-a cunoscut, dar oamenii i-au dat o dată, de două ori şi văzând că nu li-i mai dă îndărăt nu i-au mai dat.

Văzând că nu-i mai da nimeni niciun ban, a pornit să se întoarcă îndărăt acasă, la tatăl său. Pe drum i s-a făcut foame şi neavând altceva de mâncare a început să bage mâna în sac şi să mănânce fărâmiturile adunate de pe la mesele pe unde umblase. Şi aşa a izbutit să ajungă acasă.

Tatăl său l-a întrebat de ce a venit şi el a răspuns că n-a mai avut bani. L-a mai întrebat apoi dacă a ţinut seama de povaţa lui cu sacul şi fiul a răspuns că dacă nu asculta de acea povaţă acum ar fi fost mort de

foame. Tatălui i-a părut bine când a auzit asta din gura lui, crezând că începe să se îndrepte şi să-l asculte, şi atunci i-a zis că are să-i mai spună şi un alt lucru de seamă şi să țină socoteală de vorbele lui, iar fiul i-a făgăduit că de acum îl va asculta întocmai.

– Fiule, i-a spus împăratul, iată eu sunt bătrân şi bolnav şi o să mor în curând. Tu să mă înmormântezi cu cinste şi pe urmă să cauți sub pat în odaia mea şi ai să găseşti acolo o ladă cu galbeni. Să-i foloseşti cu chibzuială, ca să-ți ajungă toată viața.

Şi i-a mai spus că este o odaie în casa lui, cu uşa ferecată şi pecetluită, şi acolo să nu umble decât atunci când o ajunge rău de tot şi n-o mai avea nicio nădejde.

A venit şi ziua când a murit împăratul şi fiul, după ce l-a îngropat, a luat lada cu galbeni şi a pornit să călătorească prin lume până departe, departe, cheltuind fără măsură. După doi ani, a isprăvit toți banii şi ajunsese muritor de foame, fără nicio nădejde.

Şi-a adus aminte atunci de odaia pecetluită de acasă, de care îi vorbise tatăl său şi a pornit să se întoarcă acasă. A luat un topor şi a sfărâmat uşa, ca să pătrundă mai repede înlăuntru, dar acolo ce să vadă? Era o odaie îmbrăcată toată în negru, un pat îmbrăcat tot în negru şi în mijlocul odăii era agățată o spânzurătoare. El prinse atunci înțelesul vorbelor din urmă ale tatălui său şi-şi puse gâtul în spânzurătoare, încheind astfel o viață zadarnică de risipă şi nechibzuință.

Ms. 1470

Culeasă de elevul de la liceul Matei Basarab, cl. II, Anastasiu C., din Găieşti, la 1890, de la Nea Ciumiță, de 95 de ani. satul Pârleşti, jud. Dâmbovița.

COTOIUL ÎMPĂRAT
(basm)

A fost odată un om sărac care n-avea pe lângă casa lui altă avere, decât un pisoi, cu care se jucau copiii toată ziua. Într-o zi, copiii găsiră un briceag şi ca să facă haz îl legară de gâtul pisoiului.

După ce s-au jucat câtva timp cu el, ca să nu-l mai necăjească copiii, pisoiul a fugit în pădurea de alături, căci casa era în marginea pădurii. Acolo s-a întâlnit cu o vulpe care văzându-l cu un briceag la gât s-a înfiorat şi i-a zis cu glas prefăcut:

– Bună dimineaţa, împărate cotoi, ce mai faci?

– Mulţumim dumitale, vulpe. Am auzit că te-ai măritat.

– Da' de unde! Minciuni.

– Atunci haide să ne luăm amândoi, zise cotoiul.

– Haide, zise vulpea. Dar la ale cui palate să mergem?

– La ale mele, zise cotoiul, că dormim în jeţul sobei, pe saltea de cenuşă.

– Nu, zise vulpea. Mergem la ale mele, să dormi numai pe fulgi şi să mănânci numai carne de pasăre.

Cotoiul primi şi plecară. Peste câtva zile, întâlneşte vulpea pe un urs:

– Bună ziua, vulpiţă împărătiţă. Am auzit că te-ai măritat.

– Da, zise vulpea. Joi avem nunta.

– Bine, zise ursul. O să vin şi eu cu plocon.

Merse mai înainte şi întâlni un lup, mai pe urmă un porc mistreţ şi se înţelese cu ei ca şi cu ursul. Când veni joi, ziua nunţii, veniră toţi cei trei poftiţi: ursul aduse plocon un ulei* cu faguri, lupul un miel şi porcul mistreţ un purcel. Dar pe afară nu era nimeni să-i primească, iar să intre în vizuină le era frică să nu fie acolo altă fiară şi să păţească

---

* ulei = un stup sistem vechi, scobit într-un trunchi de copac.

ceva. Atunci, s-au luat la sfadă care să încerce să intre, căci le era frică la toți.

– Stați, zise lupul. Am să încerc eu să miros în vizuină şi dacă o fi aici, mie îmi miroase.

Şi pe când el mirosea, porcul îi puse râtul sub coadă şi-i dete brânci înlăuntru. Lupul, zăpăcit de frică, n-a ştiut ce să mai zică şi vulpea şireată i-a luat mielul şi l-a dat afară.

Veniră în urmă şi ursul şi porcul, şi zise ursul:

– Bună dimineața, vulpiță împărătiță, dar Cotoşman-Împărat, cu paloşul de gât legat, ce mai face? Nu se poate să ni-l arăți şi nouă?

– Da, zise vulpea, dar este un om mic şi rău tare şi vă rog aşa: dumneata, ursule, suie-te în copac, lupul să se pitească după copac şi porcul să se îngroape în frunze. Şi aşa făcură.

Pe urmă ieşi şi cotoiul-somnoros, căscând şi se uită lung prin pădure. Unde era porcul îngropat în frunze, când răsufla îi sfârâia şi-i tremura o frunză la rât, pe care văzându-o cotoiul a crezut că este vreun şoarece şi iute se repede şi înfige ghearele în râtul porcului. Porcul, de frică, începe să țipe şi să grohăie. Cotoiul, cum aude țipătul porcului, s-a speriat şi s-a repezit în fuga mare să se urce pe copac în sus. Când a văzut ursul că se suie cotoiul la el, a sărit speriat tocmai de acolo jos şi a căzut în spinarea lupului, pitit după copac, şi lupul crezând că nu e ursul în spinarea lui, ci cotoiul, a luat-o la fugă prin pădure împreună şi cu porcul şi au fugit până au ostenit, apoi adunându-se toți trei, zise porcul:

– Rău mai este! V-ați uitat că cum m-a văzut s-a repezit şi mi-a pus ghearele în nas, să mă sfâşie de viu?

– Da nu v-ați uitat cum s-a suit după mine în copac cu paloşul gata să-l înfigă în mine? Şi eu de frică am sărit jos tocmai din vârful copacului, zise ursul.

– Aşa e, zise lupul. Şi eu l-am adus în spinare până mai colea şi frică mi-era că mă înjunghie.

– Bogdaproste că scăparăm cu viață, ziseră toți. Haidem încolo de aici, să nu dea cumva de noi, că o pățim.

Aşa şi-a răsplătit şireata de vulpe musafirii poftiți la nuntă şi veniți cu plocon.

Ms. 447. L VI – p. 74

Cules de Gligore N. Dumitru, elev, cl. I, liceul Matei Basarab, în 1895, de la Gavrilă Ticu, de 110, ani din Fundeni-Gherase, jud. Ilfov.

POVESTE CU UN OVREI

A fost odată un ovrei foarte bogat şi într-o duminică s-a dus şi el la sfânta mitropolie şi intrând înlăuntru s-a brodit că tocmai atunci le vorbea mitropolitul credincioşilor şi zicea că cine dăruieşte bani la alţi oameni nevoiaşi, Dumnezeu îi dă de zece ori cât a dat el.

El a ascultat şi întorcându-se acasă a început a da bani în toate părţile, cu gând ca să-i dea Dumnezeu înzecit, şi pe unde avea datornici îi ierta de datorii, până când a rămas sărac. Atunci copiii lui s-au dus să slugărească la alţii, ca să poată trăi, iar el de ruşinea prietenilor, care mai veneau să-l vadă, a plecat în lume să găsească pe Dumnezeu, ca să-l răsplătească înzecit.

Tot mergând el a ajuns în altă ţară şi acolo s-a întâlnit cu un băiat tânăr. Mergând ei împreună pe drum, l-a întrebat pe băiat unde merge şi băiatul i-a spus că merge în oraşul ăla care se vede, şi el i-a spus că merge şi el acolo. Apoi l-a întrebat pe băiat ce meserie are şi băiatul i-a spus că el învia morţi. Ovreiul i-a zis să-l înveţe şi pe el şi băiatul i-a spus că o să-l înveţe.

Au plecat mai departe şi intrând în oraşul acela au aflat că tocmai atunci murise un băiat al împăratului din acea ţară şi din acel oraş. Ovreiul a zis băiatului:

– Hai să mergem acolo, ca să-l înviezi şi să-i ceri împăratului o mie de galbeni.

– Nu-mi trebuie nimic, a răspuns băiatul.

Au mers şi s-au înfăţişat la poarta împăratului, spunând că ei învia mortul. Împăratul i-a primit cu bucurie şi după ce au intrat în casă băiatul a cerut un hârdău cu apă şi untdelemn, s-a închis în odaia unde era mortul, încuind uşile şi trăgând perdelele, a tăiat mortul în bucăţi, le-a spălat în hârdău, le-a uns cu untdelemn, a suflat de trei ori în gura mortului şi l-a înviat.

A descuiat uşile şi venind împăratul şi văzându-şi copilul înviat nu ştia ce să mai facă de bucurie şi ar fi vrut să-i dea mulţi bani şi orice o cere, dar băiatul n-a vrut să primească nimic.

Ovreiul mereu îi zicea:

– Cere-i o mie de galbeni, dar băiatul i-a răspuns:

– Taci măi din gură. Ce zor ai tu cu mine? Ce, l-ai înviat tu?

Dar şi împăratul stăruia mereu să-i dea ceva, ca să nu fie degeaba, şi atunci băiatul i-a zis să-i dea nişte brânză proaspătă, să aibă pentru drum, şi după ce i-a dat a pus-o într-o traistă şi au plecat mai departe.

Ovreiul, care ducea traista, a luat din când în când câte nițică brânză, până când a mâncat-o toată. Făcându-i-se foame băiatului, a stat undeva jos şi a vrut să mănânce brânza din traistă, dar când caută în traistă nu mai găseşte nimic şi-l întreabă pe ovrei unde este brânza, cine a mâncat-o. Ovreiul a spus:

– Nu ştiu, n-am văzut.

Necăjit, băiatul i-a zis:

– Nu vrei să spui acum, dar ai să spui tu când nici cu gândul n-ai gândi.

Au mers mai departe până au ajuns la o apă. Băiatul a zis:

– Hai să trecem peste apa asta. Şi a început să meargă pe deasupra apei, şi ovreiul a pornit după el, plutind şi el deasupra apei, dar pe la jumătate a început să se scufunde şi cerea ajutor băiatului, să nu se înece.

Atunci băiatul l-a întrebat din nou să spună cine a mâncat brânza, dar el o ţinea una şi bună că nu ştie, n-a văzut. Băgând de seamă că e în primejdie să se înece, băiatul s-a dus şi l-a scăpat şi după ce au trecut apa au mers departe până au ajuns în altă ţară şi intrând într-un oraş mare au aflat că tocmai atunci murise fata împăratului din acea ţară. Cum au auzit, ovreiul a zis în gândul lui că a dat peste bani.

Au tras la un birt ca să mănânce ceva şi pe când stau la masă ovreiul a ieşit până afară şi drept la împărat s-a dus să-i învieze fata, şi s-a tocmit să-i dea o sută de mii de galbeni. A făcut apoi ce făcuse şi tovarăşul lui de drum cu băiatul celuilalt împărat, a tăiat fata în bucăţi, le-a spălat, le-a aşezat în pânză, dar când a suflat asupra lor nici gând să învieze, căci el n-avea darul băiatului.

Când a intrat împăratul să vadă ce a făcut, el se pitise undeva de frică şi după ce l-a găsit a poruncit să fie dus ca să-l spânzure. Acolo a început să se adune lume multă şi băiatul, tovarăşul lui, care umbla prin oraş, s-a dus şi el să vadă ce este şi când a zărit pe ovrei dus la spânzurătoare şi a aflat de la oameni de ce este dus la spânzurătoare a

strigat la ovrei să spună cine a mâncat brânza, că-l scapă de la moarte, dar el tot n-a vrut să spună nici atunci. Văzând că erau gata să-l spânzure, băiatul a zis:

– Dați-i drumul, că a fost ucenic la mine și pesemne a uitat să învieze morții cum l-am învățat eu, dar o voi învia eu pe fată.

După ce i-au drumul ovreiului, s-a dus și a înviat fata. Împăratul cu mare bucurie l-a întrebat ce-i cere, dar el n-a vrut să primească nimic. Văzând însă că împăratul nu-l lasă până nu o primi ceva, i-a cerut să-i dea o roată de car. Împăratul i-a dat-o bucuros și luând-o în primire a dat-o în seama ovreiului, ca s-o ducă el, dar roata fiind grea ovreiul a început s-o ducă de-a rostogolul.

Pe când mergeau pe un câmp și ovreiul ducea astfel roata de-a dura, aude ceva sunând sub roată și oprindu-se să vadă ce este, băiatul l-a pus să sape în locul unde se auzise sunând. Când a săpat, a dat acolo peste un cazan cu bani, pe care băiatul i-a împărțit în trei părți și ovreiul se mira că de ce face trei părți când ei sunt numai doi, dar și-a zis el în gând că o parte poate să fie pentru roată.

După ce a făcut trei părți, băiatul a zis ovreiului să-și ia partea lui din cele trei, dar ovreiul zise:

– Una mie, una ție, dar astalaltă a cui este?

Băiatul a răspuns că este a celui care a mâncat brânza și îndată ovreiul s-a grăbit să spună că el a mâncat brânza, ca să ia și cea de a treia parte din bani. Băiatul i-a zis:

– Nu se poate, nu te cred. Era să te înec, era cât p-aci să te spânzure și n-ai spus că ai mâncat-o și spui acum pentru bani.

A început ovreiul să se jure că el a mâncat brânza și deodată băiatul a pierit și au rămas toți banii ovreiului. Băiatul a fost trimis de Dumnezeu ca să-i dea ovreiului banii pe care îi împărțise la nevoiași. El i-a luat și s-a întors la casa lui adunându-și acolo din nou nevasta și copiii.

Ms. 4467

Cules de Gligore N. Dumitru, elev, cl. I la liceul Matei Basarab, în 1895, de la Gavrilă Ticu, de 110 ani, din com. Fundeni-Gherase, jud. Ilfov.

BASMUL GHICITOARE, CU CEI TREI FECIORI DE ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat şi o împărăteasă, care aveau numai trei băieţi şi nicio fată.

Într-o zi, împărăteasa a zis împăratului că ce bine ar fi dacă ar avea şi o fată. S-au sfătuit ei şi au luat în casa lor o fată frumoasă, ca să le fie ca fată de suflet*. De când venise acea fată în casă, era acolo multă veselie şi mergeau lucrurile de minune în casa împăratului. Cu cât trecea timpul, fata creştea şi se făcea şi mai frumoasă şi cu încetul le-a căzut cu tronc la toţi cei trei feciori ai împăratului. Toţi trei o iubeau fără să spună unul altuia sau măcar părinţilor.

Trecuseră trei ani de la venirea fetii în casă. Într-o zi, împăratul simţindu-se cam bolnav şi lipsit de puteri, chemă în odaia lui pe băiatul cel mai mare şi-i zise:

– Uite, fiule, am primit un răvaş de la împăratul vecin, în care îmi spune că ar da pe fiica lui pentru tine, ca să-ţi fie soţie. Tu vezi bine că eu sunt bătrân şi bolnav şi într-o bună zi s-ar putea să-mi vină sfârşitul. Aş vrea să văd aşezat cu rosturile lui măcar pe unul din copiii mei şi uite, împăratul vecin îţi dă pe fata lui de soţie şi o mare sumă de bani ca zestre.

Băiatul însă îi răspunse:

– Tată, eu nu mă însor cât voi trăi, dacă nu-mi vei da de soţie pe fata care mi-e dragă. Mai bine vreau moartea decât pe alta.

– Şi pe cine ţi-ai ales, fiul meu? îl întrebă împăratul.

– Pe fata pe care ai luat-o de suflet, răspunse fiul.

– Cum se poate să-ţi treacă prin gând una ca asta? Ea nu-ţi este ca

---

* fată de suflet = adoptivă.

şi o soră? Nu,. nu, nu se poate niciodată una ca asta şi dacă tu nu vrei să asculți sfatul meu du-te să nu te văd, ieşi afară.

Şi băiatul a ieşit supărat foc.

Împăratul chemă pe al doilea fiu şi-i vorbi şi lui la fel ca celui mai mare, sfătuindu-l să se însoare cu fata împăratului vecin.

– Cum, tată, se poate una ca asta? Să mă însor înaintea fratelui mai mare? Şi dacă ar fi să mă însor nu aş lua de soție decât pe fata pe care o ții de suflet în casă.

– Vorbeşti cu păcat, fiul meu, îi zise tatăl. Fata îți este ție ca soră şi niciodată nu voi îngădui să te însori cu ea. Pleacă, să nu te văd.

Chemă apoi împăratul şi pe băiatul cel mai mic şi-i vorbi ca şi celorlalți, dar şi răspunsul lui fu la fel ca al lor şi fu şi el mustrat şi dat afară.

Tare mâhnit, împăratul se mai gândi ce este de făcut şi chemă apoi la el pe toți trei feciorii şi le zise:

– Dacă niciunul din voi nu vreți să ascultați sfatul meu şi toți vreți să luați de soție pe copila mea adoptivă, vă trimit pe toți să călătoriți departe, ca să vedeți lumea şi la întoarcere să aduceți fiecare câte un lucru, care nu se află în împărăția mea, şi cel care va aduce un lucru mai deosebit o va lua de soție.

Le-a dat bani şi tot ce le trebuia pentru drum şi au plecat toți trei în călătorie. Când au ajuns la hotarul împărăției lor, la o răscruce de drumuri s-au despărțit apucând fiecare pe un alt drum şi s-au înțeles unde să se întâlnească din nou la întoarcere.

Cel mare a apucat spre răsărit, cel mijlociu spre apus şi cel mai mic spre miazăzi. Ajungând într-un oraş, fiul cel mare a auzit bătând o tobă şi a văzut multă lume adunată. A întrebat ce se întâmplă acolo şi i s-a spus că se vinde la darabană o oglindă mare. S-a dus şi el să vadă oglinda, dar ce să vezi? S-a uitat în ea şi nu a văzut nimic. A întrebat pe vânzător ce fel de oglindă este aia şi vânzătorul i-a spus că atunci când se uită în oglindă să se gândească la cine vrea el şi pe dată i se arată.

Băiatul dete suma cea mai mare şi cumpără oglinda şi porni cu ea îndărăt, spre împărăția tatălui său.

Băiatul cel mijlociu a nimerit şi el într-un alt oraş, unde se vindea la darabană pe o sumă mare un măr. El a întrebat de ce se vinde şi de ce atât de scump şi i s-a răspuns că mărul e fermecat şi dacă cineva e pe moarte şi gustă din el pe dată se face sănătos. Băiatul a dat banii cei mai mulți, a luat mărul şi a pornit şi el îndărăt spre împărăția tatălui său.

În timpul ăsta, a cumpărat şi feciorul cel mai mic, de undeva dintr-un oraş, tot la darabană, un covor fermecat, care avea puterea că ducea într-o clipă pe cel care se aşeza pe el acolo unde gândea. A plecat şi el cu covorul îndărăt spre împărăţia tatălui său.

După multă umblare, s-au întâlnit iarăşi toţi trei la hotarul împărăţiei, aşa cum se învoiseră şi şi-au arătat ce lucruri au adus cu ei. Băiatul cel mare, înfăţişându-le oglinda cumpărată de el, le-a zis să se gândească toţi la fata rămasă acasă, care le e dragă, şi pe dată au văzut-o că era bolnavă pe patul de moarte şi i se ţineau lumânările.

S-au speriat toţi, dar băiatul cel mijlociu s-a gândit la mărul lui făcător de minuni şi le-a spus să pornească în grabă mare spre casă, că o face el sănătoasă. Şi au mers ei cât au putut de repede până au ostenit şi privind iarăşi în oglindă cu gândul la fată au văzut-o pe moarte, gata să-şi dea sufletul.

Atunci băiatul cel mai mic le zise să se urce pe covorul lui şi să se gândească toţi acasă şi într-o clipă fură acolo. Se duseră să vadă ce face fata şi o găsiră pe moarte.

Repede băiatul cel mijlociu i-a dat să guste din măr şi pe loc s-a făcut sănătoasă şi s-a ridicat din pat, şi mai frumoasă ca înainte.

Acuma să ghiciţi care dintre băieţi avea să se însoare cu fata, că fiecare din ei adusese câte un lucru care nu se afla în împărăţia tatălui lor şi fiecare ajutase ca s-o scape pe fată cu viaţă.

N-o să ghiciţi şi o să vă spun tot eu: cu ăl pe care l-o fi ales fata.

Ms. 1474

Cules în com. Poiana, jud. Ialomiţa. Lipseşte numele culegătorului şi al povestitorului şi coperta caietului.

BASM

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti. A fost o muiere văduvă, care avea un fiu. Într-o zi l-a lăsat pe băiat acasă, să vadă de nişte raţe, că avea şi ea trei raţe, şi s-a dus că culeagă porumb la câmp. El a luat o raţă şi s-a dus cu ea în târg s-o vândă şi striga:

– Hai la raţe, hai la raţe!

A ieşit fata împăratului şi l-a întrebat:

– Măi răţar, de vânzare e raţa aia?

– De vânzare, a răspuns el.

– Cât cei pe ea?

– Nu cer nimic.

– Păi cum aşa?

Băiatul i-a spus să ridice fusta, să-i vadă picioarele până la genunchi, şi după ce le-a văzut i-a dat raţa. El s-a dus seara acasă şi mamă-sa l-a întrebat ce a făcut cu raţa, dar el n-a vrut să spună şi mamă-sa a început să-l bată.

A doua zi s-a dus iar să culeagă porumb şi i-a spus să vadă de raţe şi că dacă o mai pierde vreuna îl omoară. Băiatul a luat iar o raţă şi a început să strige în târg că e de vânzare şi iar a ieşit fata împăratului şi l-a întrebat cât cere pe ea. El a răspuns că nu cere nimic, numai să ridice poalele, să-i vadă picioarele mai sus de genunchi, şi după ce le-a văzut s-a dus acasă şi mamă-sa când a venit a început iar să dea în el şi l-a bătut.

A treia zi ea a plecat iar la culesul porumbului şi l-a lăsat să vadă de raţa care a mai rămas, că dacă o pierde îl omoară. El a zis:

– Lasă, mamă, că văd.

Apoi a luat raţa şi s-a dus s-o vândă. Fata împăratului iar a ieşit şi l-a întrebat pe ce dă raţa, şi el a spus:

– Nu ştii pe ce dau raţa? Ridică poalele mai sus de brâu, să văd buricul.

Ea a ridicat poalele şi i-a văzut buricul, şi la buric a văzut trei fire de păr din aur, şi se încingea de două ori cu ele peste mijloc. Atât îi trebuia băiatului şi s-a dus acasă, după ce i-a dat rața.

Curând împăratul a dat sfoară în țară, că cine o ghici ce semn are fata lui pe trup, ăluia i-o dă de nevastă. A plecat şi el, dar mamă-sa îl ținea de rău că unde se duce. A făcut cum a făcut şi s-a dus şi el acolo.

Când l-a văzut fata împăratului a poruncit slugilor să nu-l lase să intre, că ăsta e cel cu rața şi ghiceşte, şi le-a zis să umple o căldare cu bani şi să i-o dea, ca să se ducă acasă. Băiatul luă căldarea cu bani şi plecă acasă şi zise mă-si:

– Ăştia sunt banii de pe rața dintâi.

Apoi se duse iar la împărat. Când era să intre înlăuntru, l-au văzut slugile şi au zis fetei:

– Cocoană, uite iar a venit băiatul ăla cu rața.

Fata le-a zis să umple iar o căldare cu bani, să i-o dea şi să fugă de acolo. După ce luă căldarea el se duse acasă, i-o dete mă-si şi-i spuse că ăştia sunt banii pe rața a doua. Apoi s-a dus iar şi a dat năvală să intre înlăuntru la împărat. Slugile l-au văzut şi iar au spus fetei şi ea iar le-a zis să umple o căldare cu bani să i-o dea, să fugă de acolo, că ăla ghiceşte. Slugile aşa făcură şi băiatul luă căldarea şi se duse şi i-o dete mă-si şi-i spuse că ăştia sunt banii pentru rața a treia.

Băiatul s-a dus apoi din nou la împărat şi acesta când l-a văzut a întrebat slugile că ce caută ăl băiat şi slugile au răspuns că ăsta a venit de mai multe ori ca să ghicească. Împăratul a poruncit să-l lase să vină la el şi dacă n-o ghici îi taie capul şi-l pune într-un par. Când l-a întrebat împăratul, el a răspuns că fata are trei fire de păr de aur şi se încinge de două ori cu ele peste mijloc.

Împăratul a spus că aşa este, dar ca să scape de el l-a trimis în țara anadolească, ca să adune el birul, că cei de acolo nu l-au plătit de cincizeci de ani.

A plecat în țara aceea, dar mai înainte şi-a făcut o măciucă de nouăzeci şi nouă de ocale de fier. Când a ajuns acolo, după ce a trecut prin multe păduri, s-a aşezat jos, să se odihnească cu fața în sus, lângă casa unui anadol din aceia. Tocmai când se culcase, veni un anadol şi zise:

– Ce mai carne dulce! şi se repezi să-l apuce de călcâi.

El dete cu piciorul şi-l azvârli într-o gârlă, apoi se sculă şi luă măciuca şi se puse cu măciuca pe el. Anadolul se rugă să-l lase, că nu mai face. Băiatul îl întrebă unde sunt ceilalți şi el spuse că sunt în pădure, apoi se duse la ei şi le zise;

– Păziți, că vine și vă omoară, că pe mine era să mă omoare, speriindu-i tare.

Apoi băiatul strânse toți banii de pe bir și umplu cincizeci de traiste cu bani. Pe urmă a luat cu el cincizeci de anadoli, ca să ducă banii. Când l-a văzut împăratul că se întoarce cu banii s-a mirat, căci el îl trimisese acolo ca să moară de mâinile anadolilor. A dat apoi drumul anadolilor, oprindu-și și el unul. Băiatul a zis împăratului:

– Să facem nunta.

– Bine, s-o facem, zise împăratul, dar n-avem lemne ca să coacem pâinea, și l-a trimis pe el la munte în pădure, ca să aducă lemne, cu gândul că acolo au să-l mănânce urșii.

Băiatul i-a cerut să-i dea care pentru lemne și i-a dat numaidecât o sută de care cu boi, el le-a luat și s-a dus în pădure. A dejugat boii să pască și el s-a suit într-un car, să se odihnească. Urșii au năvălit pe boi să-i sfâșie și să-i mănânce. Băiatul n-a băgat de seamă și s-a apucat să scoată la tufani, cu rădăcini cu tot, și să-i pună în care, pe care le-a umplut îndată. Când se duse să caute boii să-i înjuge, găsi urșii mâncând din ei și atunci se necăji, luă ghioaga și se puse cu bătaia pe urși, îi prinse câte unul și-i înjugă în locul boilor, pe urmă încălecă și el pe unul și plecă. Când îl văzu împăratul se miră mult, dar nu mai avu încotro și porunci de se făcu nunta.

Băiatul avea un cal care înțelegea vorbele și gândurile oamenilor, iar împăratul avea un cal care nu înțelegea nimic. Împăratul zise băiatului să meargă amândoi să se plimbe călare pe malul gârlei, tot cu gândul ca să-l înece cumva. Pe când se plimbau, împăratul zise băiatului să schimbe caii. După ce îi schimbară, băiatul trase de frâu și calul se smuci și trânti pe împărat în gârlă și se înecă, iar băiatul rămase împărat în locul lui.

Și încălecai pe o șea și vă spusei povestea așa.

Ms. fără număr

Cules de Stănescu Traian, elev clasa II, de 13 ani, lic. Matei Basarab, din comuna Gărăgău, jud. Teleorman, în 1891.

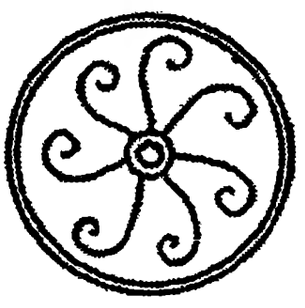

BASMUL CU OPREA TÂLMACIU, MARE VITEAZ

A fost odată un împărat bogat foarte, care avea mai multe țări sub stăpânirea sa și doi fii, pe care i-a chemat într-o zi la el zicându-le:

– Copiii mei, acum este ceasul meu cel din urmă, în care trebuie să mă despart de voi pentru totdeauna și v-am chemat să vă dau un sfat. După moartea mea, veți fi amândoi împărați. Așadar, veți împărți deopotrivă țările între voi, stăpânind pe supuși cu blândețe și dreptate. Rămâneți cu bine, feții mei!

Zicând acestea, împăratul i-a sărutat pe amândoi și apoi și-a dat sfârșitul. Fiii săi l-au înmormântat cu pompa cuvenită unui împărat și pe urmă au împărțit împărăția între dânșii, ducându-se fiecare la ale sale, cum îi sfătuise tatăl lor.

După mai mulți ani, fratelui celui mai mic i s-a făcut dor de fratele mai mare și a plecat să-l vadă și ajungând la împărăția fratelui său a fost primit cu mare bucurie de acesta. S-au îmbrățișat, au vorbit și deodată fratele mai mic aruncându-și ochii pe fereastră a văzut trecând pe stradă o bătrână, cu o oală cu lapte în mână și cu șorțul plin cu mălai, pe care le căpătase de cine știe unde. Cum a zărit-o a zis fratelui mai mare:

– Frate, ce-mi dai că eu trag de aici cu arcul și vărs cu săgeata oala babei și-i risipesc mălaiul, fără s-o vatăm?

Fratele său îi zise:

– Iac-așa, cum venișI, obrazu-mi pălișI. Ce ai tu cu o biată bătrână care a căpătat o oală de lapte și o mână de mălai să-și țină zilele?

Fratele cel mic n-a ascultat și trăgând cu arcul a vărsat laptele și mălaiul babii, fără a o atinge. Atunci baba a stat în loc și l-a blestemat zicând:

– Dar-ar Dumnezeu, cel care mi-a făcut răul şi de o fi flăcău să nu vadă casă şi masă până nu o lua de nevastă pe Regina Apelor, cea mai frumoasă de pe lume.

Auzind împăratul cel tânăr a chemat-o în casă şi a întrebat-o de ce a blestemat aşa, iar baba a răspuns:

– Ce am zis atunci zic şi acum, şi a spus din nou blestemul, după care împăratul i-a dat mai mulți bani ca să-şi cumpere de-ale traiului şi i-a dat drumul. Apoi şi-a zis:

– Aşa poate a fost să fie, că trebuie să mă duc după Regina Apelor, după cum m-a blestemat baba. Şi luându-şi bani şi oaste, a plecat să-şi caute pe sortita lui, căci din ceasul în care i-a auzit numele nu mai avea pace în sufletul lui şi tot i se părea mereu că o vede.

Plecând, a călătorit ziua şi noaptea, mai multe luni, până ce a dat de o pasăre prinsă într-un laț, pe care el a poruncit s-o taie, dar pasărea i-a grăit cu limbă omenească, rugându-l să n-o taie, căci îi va face mare bine. Auzind împăratul că grăieşte ca oameni i-a dat drumul. Pasărea i-a mulțumit cu multă bucurie zicând:

– Eu, Măria-Ta, sunt împărat păsăresc şi numai cu ajutorul meu poți afla de regina apelor.

Grăind astfel, a țipat de trei ori şi la țipetele ei au început să se adune păsări din toate părțile, câtă frunză şi iarbă, şi pe toate le întreba de nu cumva ştiu de Regina Apelor, şi nici una n-a ştiut. Tocmai la urmă a sosit şi un pițigoi şchiop, şi fiind întrebat şi el a răspuns:

– O ştiu, ducu-i dorul, că acolo mi-am frânt piciorul. Când ai trâmbițat întâi, eu râcâiam în gunoiul ei.

– Dacă ştii acolo, a zis pasărea, să duci pe împăratul acolo, îndreptându-l pe calea cea mai bună.

– Eu nu pot merge încet cu împăratul până acolo, a zis pițigoiul, căci vor trece mulți ani şi eu sunt bătrân şi voi muri pe drum, dar am să fac o brazdă şi să vie pe brazdă până unde s-o isprăvi şi acolo să ştie că am murit, căci până la Regina Apelor n-am să mai ajung, fiindcă simt că am să mă prăpădesc.

Zicând astfel a plecat trăgând brazda, pe care brazdă împăratul a mers nouă ani, până s-a isprăvit brazda la poalele unui munte mare şi numai din piatră. Atunci împăratul a oprit soldații ca să se odihnească, nemaiştiind încotro să mai apuce. Pe când chibzuia şi căuta o cale, vede nişte oameni cu doisprezece boi înjugați, care trăgeau de un om legat cu lanțuri şi nu-l puteau urni din loc. Apropiindu-se i-a întrebat ce au cu omul acela, şi i s-a răspuns:

– Împărate, căci se cunoştea după îmbrăcăminte că este un împărat, omul acesta este osândit la moarte de Regina Apelor şi vrem să-l ducem acolo la focul ăla să-l ardem şi nu putem.

În timpul ăsta, omul cel legat în lanţuri a vorbit către împărat în limba păsărească, învăţându-l să zică că e frate cu el şi pe el îl caută. Tocmai atunci unul dintre acei oameni l-a întrebat pe împărat:

– Împărate, pe cine cauţi prin aceste pustii locuri, pe unde nu umblă decât fiare sălbatice?

– Am un frate, a răspuns împăratul, pe care-l caut de nouă ani şi tocmai acum l-am găsit, căci omul pe care vreţi să-l ardeţi este fratele meu şi vă rog să-i daţi drumul, să-l iau cu mine acasă.

– Bucuroşi îi dăm drumul, zise omul cu care vorbea, dar să nu se mai arate niciodată la Regina Apelor, căci regina pe toţi ne va pierde fiindcă n-am dat ascultare poruncilor ei.

Şi dezlegându-i lanţurile oamenii aceia s-au dus la treburile lor şi a rămas împăratul cu acel om, pe care l-a întrebat cine e el.

– Eu sunt Oprea Tâlmaciul, a răspuns el, mare viteaz şi ştiu, împărate, unde te duci, dar să ştii că fără ajutorul meu nu vei câştiga ce cauţi. Dă drumul oastei să se ducă oamenii la casele lor, şi vino cu mine, că destul ajutor ţi-oi fi.

Dând drumul oştirii, au plecat amândoi călări pe cai peste acei munţi de piatră, mergând un an de zile, şi calul împăratului a început să rămână în urmă, căci i se tociseră potcoavele. Oprea Tâlmaciul i-a zis să îndemne calul, dar văzând că i s-au tocit potcoavele i-a zis aşa:

– Du-te, frate, la păduricea de colo, că şade acolo un covaci* şi spune-i să-ţi potcovească calul şi să-ţi dea şi ceva de mâncare. Calul meu n-are nevoie să fie potcovit şi eu te aştept aici. Întreabă-l pe covaci, mai ţine minte când i-am dat o palmă?

Împăratul s-a dus la covaci, care i-a potcovit calul şi i-a dat de mâncare, iar la plecare l-a întrebat dacă mai ţine minte de palmă.

– Ţin, zise covaciul, că uite pe unde m-a lovit cu palma este faţa neagră.

Apoi a plecat împăratul după ce a mâncat cu Oprea şi a mai mers un an tot prin munţi, până ce au dat de o răspântie, unde se desfăceau două drumuri. Atunci a zis Oprea Tâlmaciul:

– De vrei, apucă la stânga sau la dreapta, că de acum nu mai mergem împreună şi bagă de seamă că ai să treci prin mai multe ţări şi

* Covaci = fierar, potcovar

la orice vamă vei fi întrebat să le spui de numele meu şi nu te va opri nimeni.

Despărțindu-se au călătorit un an de zile şi tot în aceeaşi zi s-au întâlnit tocmai când coborau o coastă mare şi a întrebat Oprea pe împărat că ce vede. Şi împăratul a zis:

– Văd o flacără de foc.

Dar Oprea i-a zis că nu e flacără, ci sunt casele Reginei Apelor şi l-a întrebat ce mai vede.

– Văd nişte cărări albe şi o mogâldeață neagră.

– Nu sunt cărări, spuse Oprea, ci sunt roabele care înălbesc pânze şi mogâldeața neagră este moara de măcinat, şi mai aproape de noi iaca este un arvune*, la care ne vom odihni puțin.

Şi după ce s-au odihnit la arvune, a zis Oprea:

– Împărate, rămâi aici, că eu mă duc să văd ce este pe acolo, şi apoi a întrebat calul: „Calul meu, o dată să sărim până la Regina Apelor sau de două ori?"

– O dată, zise calul, că de două ori mi-e greu.

Şi într-o clipită se făcură nevăzuți. Intrând Oprea în palatul reginei a găsit-o dormind într-un pat aurit şi-i ardea la cap o candelă şi la picioare alta, iar în jurul patului şedeau douăsprezece roabe, care o apărau de muşte şi-i făceau răcoare.

Oprea a învârtit asupra lor buzduganul şi le-a adormit pe toate şi a schimbat candelele punând pe cea de la cap la picioare şi pe cea de la picioare la cap, a sărutat pe regină pe frunte şi a plecat repede, până a nu se deştepta. Iar dacă s-a deşteptat regina şi a văzut candelele schimbate a priceput că a fost cineva străin şi a luat roabele la bătaie, să-i spună cine a fost. Văzând Oprea că mereu le bate s-a arătat şi i-a zis:

– Oho, că nu vin pentru mine, ci pentru un creştin ca tine.

– Dacă ai venit cu un creştin, unde este, să-l văd şi eu şi să vorbesc cu el.

Atunci Oprea într-o clipă a venit cu împăratul şi văzându-l regina s-a bucurat tare mult şi cu plăcere a primit să-i fie soție şi a făcut în grabă toate pregătirile de drum. Înainte de a porni la drum, au băgat de seamă că nu pot găsi nici într-un chip locul unde să pitească floarea de pe capul miresei, care era lucrată cu un meşteşug aşa de minunat, încât cânta întruna şi se auzea la depărtare de mai multe poşte. Atunci Oprea zise:

---

* arvune = stejar

– Nu degeaba îmi zice mie Oprea Tâlmaciul. Şi puse floarea cu multă dibăcie într-o pană de porumbel şi închise pana la loc, aşa că nu se mai auzea cântând. Altfel, putea să audă împăratul zmeilor, care de mai multe ori încercase s-o răpească pe Regina Apelor.

Fiind gata de drum, porniră spre ţara împăratului şi după multă vreme şi trudă ajunseră aproape de casă, cale de o jumătate de poştă, când împăratul şi regina făcură planul să scoată floarea, ca să intre cântând în cetate. Oprea însă îi sfătui să nu scoată floarea, ca să nu se întâmple ceva din partea zmeului, care era foarte viteaz şi putea să-i facă praf într-o clipă. Ei nu-i ascultară sfatul şi scoaseră floarea, care începu să cânte, încât toată lumea sta în loc de îi privea.

Tocmai aproape de porţile cetăţii, când credeau că au scăpat de orice primejdie, se ivi ca trăsnetul din senin zmeul, care venea cu o falcă-n cer şi una în pământ, aruncând pe Oprea la apus şi pe împărat la răsărit, şi luând pe regină cu el s-a făcut nevăzut. Şi împăratul şi Oprea ar fi pierit, dacă nu era calul lui Oprea, care mai iute ca fulgerul i-a prins pe amândoi din văzduh, nelăsându-i să cadă jos, căci se făceau praf. Şi atât s-a supărat Oprea, că era cât pe-aci să omoare pe împărat, dar s-a gândit că l-a scăpat de la moarte şi încălecând pe cal a pus şi pe împărat la spatele său şi a zis calului:

– Calul meu, o dată să sărim până la arvune sau de două ori?

– O dată, că de două ori mi-i greu, zise calul, şi cât ai clipi a fost la arvune.

Ajungând ei acolo, Oprea a făcut împăratului un pat cu o piatră de moară, i-a adus un ferăstrău, tutun şi o lulea, când i s-o urî să fumeze tutun ori să taie lemne. I-a mai dat şi o batistă zicându-i:

– Ţine asta, împărate. Cât o fi batista asta albă şi curată, să ştii că-mi merge bine pe unde voi fi, iar dacă va fi murdară să ştii că nu-mi merge bine şi de vei vedea pe ea sânge să ştii că eu am murit, să nu mai tragi nădejde de la mine şi să te întorci acasă.

Şi încălecând pe cal, ca o nălucă s-a lăsat drept în curtea zmeului, unde regina scotea apă din puţ, şi dându-i două palme i-a zis:

– Vezi neascultarea ce face? Unde este zmeul?

– Este la vânat, zise regina plângând.

– Ce semne are când vine? întrebă Oprea.

– Trimite înainte buzduganul, spuse regina, şi atunci trebuie să fie masa gata.

Şi vorbind ei se pomeniră că vine buzduganul vâjâind. Atunci Oprea se prefăcu în ac şi zise reginei să-l ascundă într-un sac cu mei,

după sobă, şi dacă o va întreba zmeul ce este în sac să-i spună că e mei, fiindcă aşa a fost învățată la mama să mănânce mei cu lapte dulce, şi să-l încerce, să vadă unde îi este puterea.

Îndată veni şi zmeul, care întrebă dacă a venit cineva străin şi cercetând prin casă văzu sacul cu mei şi întrebă ce este acolo, iar regina îi răspunse cum o învățase Oprea. Zmeul a crezut-o şi s-a aşezat să mănânce. Glumind, regina îl întrebă:

– Dragă bărbate, te rog spune-mi şi mie în ce stă puterea ta, căci aş vrea ca floarea mea să cânte pe ea, iar zmeul îi spuse că în pragul uşii.

Plecând zmeul la vânătoare, regina şi Oprea împodobiră pragul cu aur şi pietre scumpe şi puseră floarea să cânte pe prag. Când se întoarse zmeul şi văzu, începu a râde şi zise:

– Nu este, nevastă, puterea mea în prag, ci în vatra focului.

Şi după ce a plecat din nou la vânătoare, au pus floarea în vatră, dar când a venit zmeul şi a văzut a făcut şi mai mare haz. Regina s-a prefăcut a plânge şi atunci zmeul a zis:

– Nu mai plânge, că iată am să-ți spun. Puterea mea este departe, peste nouă țări, la lacul de lapte dulce, cine aude şi o spune să se facă piatră până la genunchi, şi în lac este o scroafă uriaşă, în scroafă este o prepeliță şi în prepeliță sunt trei gândaci şi în gândacii ăia stă puterea mea. Cine o auzi şi o spune să se facă piatră până în creştet.

Isprăvind, zmeul s-adus iar la vânătoare, ca de obicei, iar Oprea, care auzise tot din sacul cu mei, a ieşit şi a încălecat pe cal, care într-o clipă l-a dus la lacul de lapte, dar unde să răzbească, căci lacul era împresurat de zmei, care păzeau scroafa.

Atunci Oprea s-a dus la împăratul ținutului aceluia şi prefăcându-se într-un moşneag a aşteptat vreo trei zile la poarta palatului, dar nimeni nu-l băga în seamă, până ce odată unul din slujitori i-a spus împăratului că de trei zile aşteaptă la poartă un om străin. Auzind împăratul a trimis de l-a chemat şi l-a întrebat ce doreşte, iar el a zis:

– Măria-Ta, sunt un om străin şi sărac şi aş ruga să mă luați slugă la porci.

Împăratul l-a primit bucuros şi l-a angajat ca porcar. Dimineața, a plecat cu porcii şi i-a păscut toată ziua, iar seara când s-a întors i-a spus împăratului că nu se mai duce cu porcii, fiindcă îi este teamă că zmeii de la lacul cu lapte omoară porcii.

Atunci împăratul a trimis oaste de a gonit pe zmei de acolo, şi dacă i-a gonit, Oprea a scos porcii şi le-a dat drumul, care încotro a vrut să se ducă, iar el a încălecat pe cal, s-a dus la lac şi a strigat:

– Tu scroafă, puterea zmeilor, vino afară să te lupți cu mine.

Auzind scroafa s-a înfuriat şi a ieşit numaidecât, şi aşa era de groasă că Oprea a sucit un vlăjar* de tei, cu care a cuprins-o peste mijloc, ca să se poată lupta cu ea, şi s-a luptat zi de vară până-n seară, de atâta osteniseră, că nu se mai puteau lupta. Şi a zis scroafa:

– N-are cine să-mi dea niţel lapte din lac, să te trântesc să te fac praf.

Oprea zise:

– N-are cine-mi da o bucată de pâine şi niţel vin, să te trântesc, să crape slănina pe tine, şi s-au despărţit şi aşa s-a urmat mai multe zile, până când s-au plâns oamenii la împărat că le-au stricat porcii bucatele, căci Oprea se lupta cu scroafa şi de porci nu mai vedea.

Auzind împăratul a trimis spion să vadă ce face porcarul de nu are grijă de porci. Şi văzând spionul lupta lui Oprea cu scroafa i-a spus împăratului toate pe şart şi el a trimis a doua zi pe fiica lui cu pâine şi vin după Oprea. Şi când a zis Oprea că n-are cine-i da pâine şi vin, fata a alergat şi i-a dat şi viindu-i putere a trântit scroafa şi a omorât-o. Tăind-o a scos prepelița şi din prepeliță gândacii, pe care i-a legat într-o basma şi i-a pus în pozânar.

Numaidecât a strâns porcii şi i-a dus acasă şi împăratul, care auzise de la fiică-sa de isprava lui, i-a zis:

– Tu eşti vrednic de împărat, iar nu de porcar. Fii deci împărat în locul meu şi-ți dau pe fiica mea de soție.

Dar Oprea n-a primit, cerându-şi iertare, căci are nevastă şi copii, şi încălecând pe cal într-o clipă a fost la palatul zmeului, care era bolnav greu, din pricină că puterea lui ieşise de la locul ei. Atunci Oprea s-a prefăcut că e doftor, după cum se înțelesese cu Regina Apelor şi viind pe lângă palat a început a striga:

– Doftor bun, doftor bun.

Auzind zmeul, a zis reginei să cheme pe acel doftor, că poate la ăla i-o fi leacul. Şi chemându-l i-a zis:

– Doftore, ce-mi ceri ca să mă faci sănătos?

– Să-mi dai biciul de izbândă, a zis Oprea, dar zmeul n-a vrut şi atunci Oprea a ieşit afară şi a omorât un gândac.

Zmeului i-a fost şi mai rău şi atunci l-a strigat înapoi pe Oprea şi i-a dat biciul. După ce a pus mâna pe bici, Oprea i-a zis:

– Acuma să mă cunoşti, zmeule, că eu sunt Oprea Tâlmaciul, şi

---

* vlăjar = curmei

zicând astfel a pus gândacii pe prag şi a început a-i pisa cu un topor, şi cum se pisau gândacii la bătaia toporului aşa se pisa zmeul în pat, până ce s-a făcut praf şi a scăpat pe regină de el.

După aceea, a trosnit de trei ori din bici şi s-a făcut toată averea zmeului două mere de aur, pe care le-a pus în pozânar, a încălecat pe cal, a pus-o şi pe Regina Apelor pe cal la spatele lui şi a pornit spre arvune, unde lăsase pe împărat care îl aştepta fără nicio nădejde.

Luându-l şi pe el, au plecat fără nicio grijă la curțile sale, unde a făcut o nuntă nemaipomenită şi au trăit o viață dulce. Iar Oprea a rămas pentru toată viața cel mai de aproape prieten şi sfetnic al împăratului.

Ms. 4467

Cules de elevul Gligore N. Dumitru, din clasa I la liceul Matei Basarab, 1895–1896, de la Gavrilă Ticu de 110 ani, din comuna Fundeni-Gherase, jud. Ilfov.

BASM

A fost odată un moşneag şi o babă şi moşneagul o tot bătea mereu pe baba lui. Văzând asta, baba s-a rugat lui Dumnezeu s-o prefacă în vacă neagră. Ei aveau o fată şi într-o seară fata s-a dus la hapşe* şi când s-a întors de acolo a găsit-o pe mă-sa vacă neagră la perete. Mă-sa cum o vede, o trage deoparte şi-i zice:

– Fata mea, tată-tău o să mă taie, şi dacă s-o face conac** cu carnea mea tu să nu mănânci niciun fel de bucate şi la urmă toate oscioarele, care vor cădea de la masă, să le îngropi în bălegarul vacilor şi să le laşi acolo până te-i face de măritat. Aşa s-a şi întâmplat, căci peste două zile unchiaşul a tăiat vaca şi la sfârşit fata a adunat toate oscioarele şi le-a îngropat în bălegar.

Peste o jumătate de an, unchiaşul şi-a luat altă nevastă, care avea şi ea o fată, puturoasă foc mare. Toată ziua sta pe vatră cu mă-sa şi nu făcea nimic şi apoi amândouă urau pe fata unchiaşului, care era şi frumoasă şi bărbată*** nevoie mare. Mai cu seamă baba, mama ei vitregă, o ura de foc, fiindcă era foarte bărbată şi bună încât toţi oamenii din sat o iubeau. Baba tot căuta mereu să-i facă zile amare şi chiar s-o omoare.

Într-o zi, fiind o nuntă mare în satul vecin, baba găteşte frumos pe fata ei şi pleacă cu ea la nuntă. Fata unchiaşului s-a rugat s-o ia şi pe ea, dar drept răspuns baba a răsturnat două baniţe de mei pe casă şi i-a poruncit să le adune bob cu bob şi să facă şi conac pentru seară.

Fata a rămas singură în pragul uşii, plângând şi gândindu-se cum să adune ea tot meiul şi să facă şi mâncare până seara. Se pomeneşte deodată cu doi porumbei, care o întreabă:

---

* hapşe = clacă de tors

** conac = ospăţ, masă

*** bărbată = vrednică şi voinică

– De ce plângi, fata noastră?

Ea le povesti toată tărăşenia, iar ei o încurajară şi-i ziseră:

– Nu mai plânge, fetico. Du-te la nuntă şi n-ai nicio grijă, că toată treaba asta o făceam noi.

Fata le mulţumi şi se duse numaidecât la bălegar şi când desfăcu groapa, ce să vezi? Numai aurării, mătăsuri şi toate chipurile de podoabe femeieşti. Se îmbracă repede cu ele şi zboară unde era nunta.

Acolo s-a lăsat în mijlocul horei şi un fecior de crai cum a văzut-o s-a şi repezit şi a luat-o la joc. Au jucat până seara împreună şi fata văzând că a plecat baba cu fata ei acasă s-a desprins de feciorul de crai şi a zburat în aer şi nu s-a mai văzut. Dar feciorul de crai, când era să se despartă, hârşt... şi trage inelul din degetul fetii. Ajungând fata acasă, s-a despremenit iute şi iacă a sosit şi baba cu fata ei a puturoasă.

Pe când fata unchiaşului stătea lângă sobă, baba a început să-i spună cât era de frumos la nuntă şi să fi văzut cum a venit o fată de înger şi a jucat în horă cu fiul de crai, şi câte şi mai câte. Atunci fata zise:

– O! Nu-mi mai spuneţi atâtea, dacă n-am fost să văd şi eu!

Peste vreo trei săptămâni făcându-se iar o nuntă mare, baba şi-a gătit iar fata ei, să plece la nuntă. Fata unchiaşului s- rugat s-o ia şi pe ea, dar şi de astă dată baba a răsturnat patru baniţe de mei, ca să le adune, şi i-a poruncit să facă şi conac pentru seară. Fata a rămas iar plângând şi iar au venit cei doi porumbei, şi după ce le-a spus toată tărăşenia ei au liniştit-o spunându-i că adună ei toate boabele, şi să se ducă la nuntă.

Îmbrăcându-se cu hainele cele frumoase din bălegar, a zburat iar şi s-a lăsat în mijlocul horei şi fiul de crai apucând-o de mână a jucat cu ea până seara. Când a văzut că baba a plecat cu fata ei, a zburat şi ea ca să ajungă mai înainte acasă, dar fiul de crai i-a smuls pantoful din piciorul ăl drept, după ce cu puţin înainte îi dăduse şi el fetii inelul lui.

După o săptămână, fiul de crai a plecat cu pantoful şi cu inelul din sat în sat, pe la toate fetele, că doar s-or lovi la vreuna din toate. Venind şi la babă, a încercat şi fata ei, şi tot zicea mereu că numai niţel să fie mai mare inelul ar intra în degetul ei.

Văzând craiul că nu s-a găsit la cine să se potrivească, s-a pus pe întristare şi s-a bolnăvit de inimă rea, că n-a găsit pe cine dorea. Atunci fata unchiaşului, pe care o chema Papelca, auzind că este craiul bolnav a făcut o turtă frumoasă şi mare, punând în ea şi inelul pe care i-l dăduse craiul şi i-a trimis-o lui.

Craiul primind turta şi văzând-o atât de rumenă o tăie pe din două, şi ce să vezi? Dă acolo de inelul lui şi cum a gustat nițel din turtă numaidecât i-a trecut şi boală şi tot, şi a plecat îndată cu pantoful şi inelul la Papelca.

Mai în urmă învoindu-se cu toți ai casei s-a logodit cu ea, sorocindu-se nunta peste două săptămâni. Baba şi cu fata ei nu mai puteau de necaz şi aveau o pizmă nemaipomenită pe biata Papelcă. Când a venit şi ziua de nuntă, fata babei se făcuse soră de mireasă* şi bună prietenă a Papelcăi, fără ca biata mireasă să bănuiască ceva. După ce au mâncat nişte cofeturi, a zis fata babei către mireasă:

– Soro, hai să bem niscai apă din ştubeu**, că e rece şi proaspătă.

Atunci Papelca nebănuind nimic s-a dus cu ea şi plecându-se să bea apă, fata babii i-a trântit o găleată în cap şi scoțându-i ochii a aruncat-o în gârla de lângă ştubeu, după ce i-a luat hainele şi s-a îmbrăcat ea cu ele ca o mireasă.

Venind craiul şi crezând că ea e adevărata mireasă, a făcut nuntă mare. Papelca a fost dusă de gârlă până la un loc, unde a aruncat-o apa la margine, pe mal. Aflându-se acolo o babă, a luat-o şi a dus-o la casa ei, unde şi-a venit în fire după lovitura ce-i dăduse fata babei. Stând mai mult acolo, a lucrat două marame de mătase foarte frumoase. Apoi Papelca a învățat pe babă să ia o maramă şi să se ducă la cutare crai. Ajungând mătuşa la curtea craiului, i-a ieşit crăiasa înainte şi baba sărutându-i tălpile îi zise:

– Mărită crăiasă, am o fată oarbă şi aşa oarbă cum e lucrează frumos nevoie mare, cum e marama asta, şi am venit să-mi dai un ochi de ce-o fi, că mare pomană ți-ai face cu mine.

Atunci crăiasa îi spuse că are un ochi de cățeluşă şi i-l dă îndată. Mătuşa ducându-se acasă, puse ochiul la fată şi se potrivea de minune, fiindcă era chiar ochiul ei. Apoi baba, mai făcând tot astfel şi a cu doua maramă, a mai căpătat de la crăiasă şi ochiul ălalalt şi suflând în ei i-a venit Papelcăi vederea la loc, care, mai pe urmă, a arătat babei, care a avut grijă de ea, mare mulțumire.

Prefăcându-se în pasăre şi zburând noaptea până la casa craiului, Papelca s-a aşezat pe o fereastră şi a zis aşa:

– Bucătar, bucătar, tu dormi? dormi, dormi, dormi? Domnul să doarmă somnul ăl dulce, iar doamna somnul ăl rău, până mâine să napuce, iar tu bucătare, să faci bucatele amare.

---

* soră de mireasă la țară, un fel de domnişoară de onoare.

** ştubeu = cişmea

Dimineața, bucătarul a făcut bucatele amare ca fierea, încât nimeni n-a putut să se atingă de ele. Craiul a bătut pe bucătar pentru că făcuse bucatele amare şi el i-a spus cum a venit noaptea o pasăre şi i-a spus să facă aşa.

Astfel s-a întâmplat în două seri, iar în a treia seară craiul a pus un laț la fereastră şi când a venit pasărea a fost prinsă în laț, şi ea s-a făcut iar fată şi a povestit craiului toate cele întâmplate.

Atunci craiul, înfuriat, a pus să lege pe fata babii de doi armăsari nestruniți şi cu doi saci de nuci, zicând:

– Unde o pica nuca, să pice şi bucățica.

Apoi craiul a cerut iertare Papelcăi luând-o de soție, iar pe mătuşa care avusese grijă de ea a făcut-o ca mama ei.

Ms. 1995
LVI 1-74

Auzit de la mama culegătorului Popescu Niculcea, elev la liceul Matei Basarab. Povestitoarea: preoteasa Bucura Popescu, com. Laicăi-Runceasa, jud. Muscel, de 59 de ani.

FIII NERECUNOSCĂTORI PĂCĂLIȚI

A fost odată un om bogat care avea mai mulți copii. Când s-au făcut mari, copiii s-au dus la el şi l-au povățuit să le împartă averea sa, fiindcă e bătrân şi nu mai poate munci şi o să-l țină unul din ei cât se poate de bine, până la moarte.

S-a învoit omul aşa, le-a împărțit averea şi s-a dus la cel ce avea să-l îngrijească, după învoială. După un timp, acela i-a spus că el nu-l mai poate ține, că nu mai are cu ce şi să se mai ducă şi la ceilalți frați.

S-a dus atunci la altul din copii şi după un timp a pățit la fel şi apoi a trecut la altul, şi iar la altul, şi tot aşa, până a rămas pe drumuri, nemaiavând la cine să se mai ducă.

Într-o zi îl întâlni un vechi prieten şi, când îl văzu cum a ajuns de rău şi află din ce pricină, îi dete cinci sute de lei şi-l învăță să se ducă la oricare din copii rugându-se pentru o scurtă găzduire şi acolo să se încuie în odaia lui, să tragă perdelele şi să se facă că numără bani cu glas tare: o mie, două mii, cinci mii, zece mii, douăzeci de mii şi tot aşa înainte.

Îndată o să se răspândească la toți vestea că e plin de bani şi n-o să ştie cum să-l atragă fiecare la el şi să-l țină cât mai bine. Să umple apoi un borcan de pământ, smălțuit frumos, cu năsip şi să-l îngroape la unul din ei în pivniță, spunându-le că borcanul e plin cu bani şi să nu-l dezgroape decât după ce o muri el şi după ce îl vor înmormânta cu toată cinstea. Atunci să împartă banii între ei.

Şi aşa s-a întâmplat. Socotind că a avut bani ascunşi, copiii se certau între ei, care să-l ia să-l întrețină, cu nădejdea că va ajunge să pună mâna pe bani. Până la urmă, s-au învoit să lase pe bătrân să tragă el la care o vrea. Şi bătrânul s-a dus la cel care îl ținuse întâi şi care avea datoria să-l țină, cum se învoiseră. Fiul acesta era foarte mulțumit, crezând că el are să capete banii şi-l ținea pe bătrân cum nu se poate mai bine.

Într-o zi, bătrânul întâlni pe prietenul care îl sfătuise cum să facă, îi povesti cât de bine îi merge acum şi-i mulțumi din toată inima.

S-a apropiat însă şi sfârşitul zilelor lui. S-a îmbolnăvit greu şi toți copiii se învârteau împrejurul patului lui şi nu ştiau ce să mai facă ca să-i aline suferința, cu nădejdea că le-o lăsa şi lor ceva. Simțindu-şi sfârşitul aproape, bătrânul spuse să se adune toți şi le spuse că în beci, într-un colț, este îngropat un borcan mare plin cu bani şi după ce va muri el şi-l vor îngropa cum se cuvine, să dezgroape borcanul şi să împartă între ei banii.

A murit bătrânul şi toți copiii au pus mână de la mână şi i-au făcut înmormântare frumoasă, apoi au dezgropat borcanul şi după multă târguială s-au învoit să-l atârne cu un curmei de o grindă, să se adune toți împrejurul lui şi să se aţină cu gurile căscate către borcan, iar unul să izbească borcanul cu un topor şi să-l spargă.

Zis şi făcut. Cum stăteau ei cu gurile căscate şi cu mâinile întinse, când a spart unul borcanul şi a început să le curgă nisip în gură şi în ochi, au început să alerge care încotro, înjurând şi blestemând.

Abia mai târziu s-au adunat ei şi au început să se căiască de ce au făcut cu tatăl lor, zicând că asta a fost pedeapsă de la Dumnezeu pentru purtarea lor urâtă. Dumnezeu i-a dat minte bătrânului să-i păcălească şi să-i pedepsească astfel.

Cules de elevul Bărbulescu R. Ion din cl. IV, liceul Matei Basarab – nu arată anul – de la Iosif Surdu, de 50 de ani, din com. Poiana, jud. Ialomița. (Ştie puțină slovă veche).

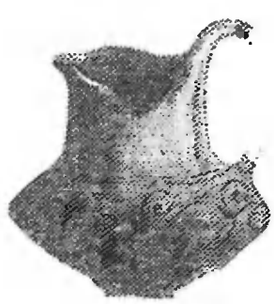

UNCHIAŞUL CARE A VRUT SĂ TAIE PE DUMNEZEU

A fost odată un unchiaş şi o babă, care trăiau în mare sărăcie. Ce n-au făcut ei ca să scape de sărăcie! Dar degeaba. N-a fost chip. Munceau de dimineaţa până în noapte, semănau bucate, dar bucatele nu se făceau şi tot săraci rămâneau.

Într-o bună zi, unchiaşul, necăjit, îi spuse babei că el se duce să-l taie pe Dumnezeu, fiindcă nu vrea deloc să îi ajute. I-a făcut baba o mămăligă, a pus-o în traistă, a luat securea la spinare şi a plecat să-l taie pe Dumnezeu.

A mers el cât a mers şi s-a întâlnit cu un moşneag, care l-a întrebat unde merge. Da el de colo:

– Ia, mă duc să-l tai pe Dumnezeu, că-şi bate joc de mine. Oricât muncesc, oricât mă trudesc, nu-i chip să scap de sărăcie.

– Nu te mai duce, îi zise moşneagul, că n-ai să-l găseşti. Mai bine uite, ia masa asta şi cu ea scapi de toate nevoile. N-ai decât să spui: „pune-te masă“ şi ea îndată se acoperă cu tot felul de bucate şi aşa ai să ai ce să mănânci.

Unchiaşul a luat masa şi s-a întors îndărăt. Pe drum s-a oprit la un han ca să înnopteze acolo şi a spus cârciumăriţei povestea cu masa şi ca s-o încerce i-a spus: „pune-te masă“ şi îndată masa s-a acoperit cu tot felul de bucate şi au mâncat, şi el şi cârciumăriţa, şi cârciumarul, şi pe urmă unchiaşul s-a culcat şi a adormit, iar cârciumăriţa i-a schimbat masa în timpul nopţii.

Dimineaţa, unchiaşul a luat masa schimbată şi s-a dus cu ea acasă. A povestit babei tot ce i s-a întâmplat şi ce minuni face masa asta pe care a căpătat-o, dar când a vrut s-o încerce masa a rămas goală. Necăjit, unchiaşul a zis babei:

– Aşa! Va să zică m-a înşelat? Ei bine, mâine o să plec din nou şi nu mă las până nu-l găsesc şi-l tai.

I-a făcut iar baba o mămăligă şi-a luat securea şi a pornit iar la drum.

A mers el cât a mers şi i-a ieşit în cale alt moşneag, care l-a întrebat unde se duce.

Spunând că îl caută pe Dumnezeu ca să-l taie, fiindcă nu-l mai scapă de sărăcie, moşneagul îi zise:

– Nu te mai duce degeaba, că n-ai să-l găseşti. Mai bine ia oița asta pe care ți-o dau eu şi ea are să te scape de toate nevoile. N-ai decât să-i zici: „Să te văd, oiță" şi ea începe să facă la bani, de n-ai să ştii ce să mai faci cu ei.

A luat el oița şi s-a întors îndărăt. S-a oprit seara iar la hanul la care se oprise întâia oară şi iar a povestit cârciumăriței cum a căpătat oița şi ce minuni face. Atunci cârciumărița l-a îmbătat pe unchiaş şi l-a adormit şi i-a schimbat oița. Când a ajuns acasă, a spus babei toată povestea cu oița şi să întindă îndată nişte țoale şi zăblaie mari că o să vadă ea ce grămadă de bani o să le facă oița. I-a strigat el: „Să te văd, oiță", dar în zadar. Oița a făcut altceva în loc de bani, adică băliguțe. Iar s-a supărat unchiaşul şi a zis babei:

– Să-mi faci iar o mămăligă, că mâine mă duc iar şi nu mă las până nu-l tai pe Dumnezeu. Nu mă mai iau după gura altora.

A plecat şi pe drum a întâlnit iar un moşneag.

– Unde te duci, omule? l-a întrebat moşneagul.

– Uite mă duc să-l caut pe Dumnezeu, să-i cer socoteală şi chiar am să-l tai, că nu mă ajută deloc să ies din sărăcie.

– Ascultă-mă pe mine, nu mai umbla degeaba, că n-ai să-l găseşti.

– Lasă-mă în pace, că m-am mai întâlnit eu şi cu alții şi tot aşa m-au păcălit, răspunse unchiaşul supărat.

– Nu, nu. Să ştii că eu nu te păcălesc. Uite, ia măciuchița asta şi de ți-o face cineva vreun rău n-ai decât să-i zici numai atât: „Să te văd, măciuchiță" şi ai să vezi atunci burduşeală pe spinarea ăluia.

A luat unchiaşul măciuchița şi a plecat îndărăt. Când a ajuns la han, a povestit cârciumăriței că cu măciuchița asta dacă vrea să bată pe cineva care i-a făcut vreun rău n-are decât să-i spună: „Să te văd, măciuchiță". Şi cum spuse vorbele astea, măciuchița sări şi începu să lovească şi pe cârciumăriță, şi pe cârciumar, şi i-a bătut până a intrat spaima în ei şi i-au zis:

– Lasă-ne, moşule, că-ți dăm îndărăt şi masa şi oița, numai scapă-ne.

– A! ... Vasăzică voi mi-ți schimbat şi masa şi oița? Dă-le, măciuchiță, până i-oi sătura.

I-a bătut până nu s-au mai putut scula de jos, iar moşneagul şi-a luat masa şi oița şi s-a întors acasă, unde a pus masa şi a mâncat cu baba, iar oița le-a făcut mulți bani, pentru toate nevoile. Erau acum bogați de mai ajutau şi pe alții şi au trăit îndestulați până la adânci bătrânețe.

Ms. 4456

Cules de George Gongopol, elev în cl. IV, liceul Matei Basarab, în 1890, de la baba Marghioala, din satul Grădiştea, jud. Ilfov.

BASMUL CU CELE TREI FETE DE ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat care avea trei fete foarte frumoase.

Într-o zi, când era o sărbătoare mare în împărăție, fetele şedeau în balcon şi priveau şi ele cum se veseleşte poporul. Deodată se văzură trei nori groşi şi întunecați care veneau din trei părți şi se lăsară repede asupra balconului unde şedeau fetele şi când s-au ridicat iar în sus, tot la repezeală, fetele nu mai erau în balcon. Le răpiseră norii.

Împăratul mai avea şi un băiat mic. După mai mulți ani, când s-a făcut băiatul mare şi vedea pe împărat şi pe împărătească că sunt trişti şi plâng mereu, i-a întrebat de ce sunt aşa de mâhniți şi împăratul i-a spus atunci că a mai avut trei fete, pe care le-au răpit nişte zmei. Atunci băiatul zise:

– Să ştii, tată, că eu plec să le găsesc, dar numai să-mi dai calul tău din tinerețe şi frâul lui şi o pereche de haine şi eu mă duc.

Împăratul îi zise:

– Da de unde mai ştiu eu pe unde o mai fi el, calul meu din tinerețe? Du-te şi tu şi ia frâul cel mai vechi şi mergi cu el la herghelie şi scutură-l tare, şi care cal o veni la tine să ştii că ăla e.

Se duse băiatul cu frâul la herghelie şi când îl scutură alergă spre el un cal slab şi jigărit şi-i zise, căci calul era năzdrăvan:

– Ce poruncești, stăpâne?

– Aoleo! Da ce să fac eu cu tine, aşa prăpădit cum eşti?

– Hei stăpâne, ia să-mi dai numai trei zile să mănânc câte o porție de jăratec, mâncare şi băutură din destul, şi să vezi ce mai cal mă fac.

Băiatul i-a dat cum a cerut şi după trei zile era un cal frumos şi ager ca un zmeu. Băiatul se pregăti de plecare şi calul îl învăță să-şi ia şi un rând de haine țărăneşti cu el. Au plecat ei şi au mers, au mers,

până au ajuns la un palat mare şi frumos. Atunci calul i-a spus băiatului:

– Ăsta e palatul zmeului ălui mare, care a furat pe fata mai mare. Tu să te îmbraci cu hainele ţărăneşti şi să stai aici la poartă, că eu am să mă duc să pasc şi când te-o întreba zmeul ce cauţi, tu să spui că ai rătăcit drumul şi că ai vrea să te bagi undeva la stăpân.

A stat el acolo până spre seară, când a auzit un vâjâit mare şi pe urmă a văzut că venea zmeul de la vânătoare. Cum l-a văzut pe băiat, l-a întrebat că ce vrea şi cum a ajuns prin ţinuturile alea. Băiatul i-a spus că a rătăcit drumul şi că vrea să se bage la un stăpân, să-şi câştige pâinea. Zmeul l-a întrebat ce ştie să facă şi el i-a răspuns că poate să mături curtea, să îngrijească grădina şi alte treburi. Zmeul s-a învoit să rămână băiatul slugă la el.

A doua zi dimineaţa, zmeul a plecat iarăşi de acasă la vânătoare şi băiatul s-a dus şi a bătut la uşa sorei lui, care a întrebat:

– Cine a îndrăznit să vină aici, că dacă îl va prinde zmeul îl omoară într-o clipă?

– Eu sunt fratele tău şi am ajuns până aici ca să te scap.

Atunci fata a deschis uşa, s-au îmbrăţişat şi au pus la cale cum să fugă. El i-a spus să fie gata de plecare şi să-l aştepte, că el se duce să ia şi pe celelalte două surori şi când s-o întoarce cu ele au să plece împreună. Pe urmă băiatul s-a culcat, în loc să cureţe curtea şi să sape grădina, şi găsindu-l zmeul dormind i-a spus să plece, că lui nu-i trebuie oameni leneşi.

A plecat băiatul şi s-a dus la sora mijlocie şi apoi la cea mică şi a făcut la fel, izbutind să păcălească pe toţi zmeii. Pornind înapoi, le-a luat pe toate pe calul său şi a apucat drumul spre casa părintească. Au mers ei cât au mers şi la un loc calul zice băiatului:

– Uită-te îndărăt şi vezi de se vede ceva.

Băiatul s-a uitat şi a spus că se vede venind ceva ca o vijelie, într-un nor de praf.

– Ia o perie din urechea mea stângă, zise calul, şi arunc-o înapoi.

Băiatul luă şi aruncă peria şi deodată crescu în urma lor o pădure deasă ca peria şi închise drumul zmeilor care alergau după ei. Până să treacă zmeii prin pădurea cea deasă, ei se îndepărtară mult, dar după un timp calul spuse iar băiatului să se uite în urmă şi când se uită văzu că zmeii trecuseră de pădure şi se apropiau. Calul îi spuse să scoată din urechea lui dreaptă un pieptene şi să-l arunce în urmă, şi după ce l-a aruncat s-a făcut în urma lor o apă mare, care a mai întârziat iar pe zmei. Şi când a văzut că zmeii iar se apropie i-a spus calul băiatului să

scoată din urechea lui stângă o greblă şi s-o arunce în urmă. Cum a aruncat-o, s-a ridicat în urma lor un zid înalt până la cer.

Atunci ei au descălecat ca să mănânce ceva, iar zmeii ajungând la zid şi văzându-l atât de înalt şi de gros au început să se roage de ei să facă o gaură cât de mică, să treacă şi ei după treburile lor.

Calul a spus însă să nu asculte vorba zmeilor, că ei au să mărească gaura şi trecând au să-i sfărâme. Şi s-au muncit zmeii să strice zidul, până au crăpat.

Şi astfel băiatul şi cele trei fete au scăpat teferi, au ajuns la casa părintească şi au trăit fericiți până la adânci bătrânețe

Ms. 4456

Cules de George Gongopol, elev în cl. IV, liceul Matei Basarab, în 1890 – de la baba Marghioala, din satul Grădiştea, jud. Ilfov.

IRODIA CEA FRUMOASĂ

A fost odată un împărat care a murit în război şi a rămas după el împărăteasa şi o fată, pe care o chema Irodia. Împărăteasa se îndrăgostise de soare, pe care l-a închis într-o odaie a palatului, la care avea o cheie de aur. Tot în odaia aia mai avea şi o oglindă minunată şi vorbitoare, pe care o întreba de câte ori intra în odaie, cine e mai frumoasă, ea ori soarele. Şi oglinda îi răspundea că amândoi sunt frumoşi.

Într-o zi, împărăteasa plecând de acasă a lăsat Irodiei cheile, spunându-i că poate să umble în toate odăile, numai în odaia care se deschide cu cheia de aur să nu intre, că poate să fie rău de ea. Irodia luă cheile şi aşteptă până plecă mama ei, apoi începu să se plimbe prin toate odăile palatului şi după ce se plimbă prin toate îi veni ispita să se plimbe şi în odaia care se încuia cu cheia de aur, dar cum deschise uşa deodată şi soarele şi oglinda începură s-o cheme zicând:

– Fată mare, fată mare, vino aici.

Ea însă se sperie, ieşi repede afară şi încuie uşa la loc. Întorcându-se mama ei de la plimbare, intră în odaie şi întrebă oglinda:

– Oglindă, oglinjoara mea, cine e mai frumos? Eu ori soarele? Şi oglinda îi răspunse:

– Şi dumneata şi soarele, dar Irodia e şi mai frumoasă.

Atunci împărăteasa, furioasă, porunci ca Irodia să fie omorâtă. O dete pe seama unui vizitiu ca s-o ducă undeva s-o omoare şi ca dovadă să-i aducă înapoi o sticluţă cu sânge şi deştiul cu inelul.

O puse într-o caretă împărătească, vizitiul o plimbă prin oraş şi de aci o duse într-o pădure, o dete jos din caretă şi-i spuse că lui îi e milă s-o omoare, dar are să-i taie numai deştiul cu inelul, ca să-l ducă împărătesei. Sticluţa o umplu cu sânge de la un căţel al lui, pe care îl înjunghie. Luă sticla şi deştiul cu inelul şi plecă să le ducă împărătesei.

Irodia plecă şi ea în altă parte şi după ce merse o vreme înde-

lungată ajunse la o casă mare, unde se opri şi bătu la poartă, dar nimeni nu-i răspunse. Atunci se căţără pe zid şi intră înlăuntru. Acolo locuiau trei fraţi vânători, care erau plecaţi după vânat. Ea cercetă toate odăile şi într-una din ele găsi nişte vânat, pe care se apucă să-l gătească şi puse masa. Cum auzi un clopoţel sunând la uşa de intrare, lăsă totul şi se ascunse în coşul cu rufe de sub pat.

Cei trei fraţi, când intrară înlăuntru şi văzură masa pusă, se mirară mult şi căutară prin toată casa, dar nu găsiră pe nimeni, apoi mâncară şi se culcară.

A doua zi, plecară iar la vânătoare şi Irodia ieşi din ascunzătoare, deretică prin casă, pregăti mâncare şi puse masa pentru prânz, apoi se ascunse iar în coşul cu rufe. Când veniră cei trei fraţi, se mirară iarăşi de ce găsiră şi căutară iarăşi prin toată casa, dar în zadar. Atunci cel mai mic dintre ei zise:

– Trebuie încă să mai căutăm şi dacă o fi un om bătrân să ne fie ca tată, dacă o fi o femeie bătrână să ne fie ca mamă, dacă o fi vreun băiat să ne fie ca frate, iar dacă o fi vreo fată mare să ne fie ca soră, şi se apucă iar de căutat.

La urmă se băgă şi sub pat şi o găsi pe Irodia şi o scoase afară. O întrebară de unde e şi prin ce minune a ajuns acolo şi ea le povesti tot ce se întâmplase cu ea până atunci. Ei o încredinţară că de acum nimeni nu o va mai omorî, dar să bage de seamă că atunci când ei sunt plecaţi să nu deschidă la nimeni.

În timpul ăsta, mama ei ducându-se în odaia cu oglinda o întrebă:

– Oglindă, oglinjoara mea, cine e mai frumos? Eu ori soarele?

– Şi dumneata şi soarele, dar Irodia e şi mai frumoasă, fiindcă trăieşte.

Otrăvită de necaz, împărăteasa puse să ucidă pe vizitiu, pe urmă se îmbrăcă cu nişte haine proaste şi porni s-o caute pe Irodia. Ajungând la casa unde era ea, bătu în uşă.

Irodia ieşi la fereastră şi întrebă pe cine caută. Mamă-sa îi răspunse că pe ea o caută şi că i-a adus nişte papuci, ca să-i poarte. Papucii erau otrăviţi, aşa că cine îi punea în picioare murea pe loc. Irodia la început nu voi să-i deschidă uşa, dar mamă-sa stărui aşa de mult, că până la urmă tot îi deschise.

Cum se urcă sus, ea îi şi dete papucii să-i încalţe şi cum puse picioarele în ei deodată căzu jos moartă. De bucurie, mamă-sa strigă:

– Na, batjocori-te-ar tat-tău ca pe o târfă, să mai trăieşti şi acum! Şi îndată plecă acasă.

Când se întoarseră cei trei fraţi se mirară mult şi uitându-se cu băgare de seamă la ea, unul din ei văzu că are în picioare nişte papuci,

pe care nu-i avusese până acum. Se aplecă şi-i scoase papucii şi ea numaidecât se sculă şi zise:

– Oh, ce somn greu am dormit!

Ei o întrebară dacă a venit cineva pe acolo şi ea le spuse că a venit mama ei. Atunci ei o sfătuiră să nu-i mai deschidă dacă o mai veni, fiindcă vine tot cu gândul s-o omoare.

În timpul ăsta, mama ei ajungând acasă întrebă ca de obicei oglinda ei cine-i mai frumos şi oglinda îi răspunse că Irodia e mai frumoasă, fiindcă trăieşte. Ea se duse iar la Irodia, cu nişte cercei otrăviţi, şi izbutind să intre înlăuntru i-i agăţă de urechi şi Irodia căzu jos moartă. Când veniră cei trei fraţi, văzură cerceii şi-i scoaseră de la urechi şi Irodia iar învie.

Împărăteasa ajungând acasă întrebă iar oglinda, ca de obicei, şi oglinda îi răspunse că Irodia e mai frumoasă fiindcă trăieşte. Înfuriată tare, ea veni din nou la Irodia, cu nişte struguri şi nişte smochine otrăvite. Irodia mâncă o smochină, dar i se opri în gât şi pe dată muri. Mamă-sa plecă strigând de bucurie:

– Na, batjocori-te-ar tat-tău ca pe o târfă, să te mai învieze cineva şi acum, dacă mai poate!

Când veniră cei trei fraţi, se uitară bine la ea şi apoi ziseră că acuma n-au ce-i mai face, n-o mai pot învia, fiindcă nu se mai vede nimic la ea. O puseră într-un coşciug, pe care îl aşezară într-o căruţă cu doi boi, şi deteră drumul boilor să se ducă cu căruţa unde i-o îndrepta Dumnezeu. Boii văzându-se slobozi, fără niciun stăpân, apucau pe unde vedeau şi merseră aşa printre munţi şi peste ape, până ajunseră la o grădină mare, lângă un râuleţ, şi se opriră să pască iarbă.

În grădină era un palat mare, în care sta un fiu de împărat, care avea ca amantă o ţigancă. El, când zări coşciugul în căruţă, porunci să fie dus într-o odaie a palatului, unde intra în fiecare zi şi plângea văzând-o pe Irodia atât de frumoasă.

Într-o zi, plecând el de acasă şi uitând cheia în uşă, ţiganca intră şi ea în odaie şi văzând acel coşciug îl deschise şi zărind pe Irodia se înfurie tare şi o apucă cu o mână de păr şi o ridică în sus, iar cu cealaltă îi trase câţiva pumni după ceafă şi-i sări Irodiei smochina din gât, şi îndată se sculă şi zise:

– Ah, ce somn greu am dormit!

Ţiganca, când văzu aşa, se sperie grozav şi fugi afară. Când veni fiul de împărat, Irodia îi spuse toată povestea ei, iar el se hotărî să se cunune cu ea. Ei trimiseră să cheme la nuntă pe cei trei fraţi, la care stătuse ea mai mult timp.

În timpul ăsta, mamă-sa întrebă iar oglinda ei cine-i mai frumos şi oglinda-i răspunse că Irodia e mai frumoasă, fiindcă e mireasă. Atunci ea luă o sticluță cu otravă şi plecă s-o otrăvească pe Irodia, pe care o descoperi unde se află după mai multe zile de umblat. Când ajunse acolo, Irodia află prin servitori că a venit cu o sticluță, ca să i-o dea.

Cei trei frați care veniseră acolo pentru nuntă, o sfătuiră ca atunci când i-o da mama ei sticluța ca să bea, să-i spună să guste întâi ea dintr-ânsa şi când o duce sticluța la gură să-i dea peste sticlă, ca să înghită cât mai multă otravă şi să moară.

Aşa şi făcu. Când veni mamă-sa şi mai vorbi puțin cu ea, îi dete sticla spunându-i să bea apa aia tămăduitoare, că-i va face bine. Irodia îi zise însă să guste întâi ea din sticlă şi când mamă-sa duse sticla la gură, ca să se prefacă că gustă, Irodia dete cu palma peste fundul sticlei şi mamă-sa înghiți toată otrava şi căzu jos moartă. Aşa muri acel diavol de femeie, iar Irodia se cunună cu fiul de împărat.

La nuntă am fost şi eu şi încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 4662

Cules de elevul Rădulescu Grigore, din cl. I, Liceul Matei Basarab, de la Moş Dumitru, din Vălenii de Munte, jud. Prahova, în 1887.

POVESTEA CU UN BASM CARE N-A PUTUT SĂ AIBĂ NIMIC ADEVĂRAT

Au fost odată trei fraţi care moşteniseră de la tatăl lor mai mulţi stupi cu albine. Ca să nu le fure cineva fagurii, ei şedeau afară, şi ziua şi noaptea, şi-i păzeau. Nevestele lor văzând că se ocupă atâta de stupi şi nici noaptea nu intră în casă, se vorbiră să le fure scăpărătoarea, cu care aprindeau focul noaptea, şi le-o furară.

Văzând ei în timpul nopţii că nu mai au cu ce face focul, se înţeleseră între ei să se ducă unul să găsească undeva foc şi să aducă un tăciune aprins. Se învoiră să încerce pe rând. Cel mai mare se sui într-un copac şi uitându-se în toate părţile zări un foc pâlpâind undeva, la marginea unei păduri. Se dete jos din copac şi porni repede într-acolo. Când se apropie, văzu o babă stând lângă foc şi învârtind o frigare, în care se frigea un om.

Băiatul se sperie la început, dar fiindcă tot venise până acolo se gândi să-i ceară foc. Bătrâna îi răspunse că-i dă foc, dar mai întâi să-i spuie un basm care n-a mai fost spus niciodată şi în care să nu fie nimic adevărat.

Băiatul se gândi puţin şi apoi povesti cum un om a pus în pământ o ridiche şi toamna vrând s-o scoată n-a putut-o urni din loc nici cu şase boi. Baba zise că aşa ceva se poate să fie adevărat, dacă ridichea a fost pusă într-un pământ nisipos şi dacă a plouat la timp, şi adăugă:

– Tu o să fii pentru masa de mâine dimineaţă. Intră aici în pantof.

Şi băiatul intră îndată în pantof, ca şi cum o mână nevăzută l-ar fi împins acolo.

Băiatul mijlociu, văzând că fratele mai mare nu mai vine cu foc şi se apropie zorile, plecă după el, să vadă ce s-a întâmplat. Când ajunse la foc, ceru şi el babii un tăciune, dar baba îi zise să spuie mai întâi un basm care n-a mai fost spus niciodată şi în care nu este nimic adevărat.

Băiatul povesti că un om a pus în pământ o gulie şi toamna crescuse aşa de mare, că n-a putut s-o urnească din loc nici cu doisprezece boi. Baba spuse că se poate să fie adevărat, dacă a fost pământul bun şi a plouat la vreme, şi adăugă:

– Intră şi tu în papuc şi ai să fii pentru masa de la prânz.

Băiatul se pomeni în papuc lângă fratele lui, parcă l-ar fi împins o mână nevăzută. Acum ei se mirau de puterea babei şi mai trăgeau nădejde că poate o veni fratele lor mai mic şi i-o scapa de acolo. N-a trecut mult şi fratele mai mic, văzând că nu se mai întorc fraţii lui, a plecat după ei. Cum ajunse la foc, în faţa babei, el îi zise:

– Bună ziua, babo!

– Mulţumim dumitale, flăcăule!

– Am venit să-mi dai niţel foc, zise băiatul.

– Ţi-oi da, dar mai întâi să-mi spui un basm care n-a mai fost spus niciodată şi nu are nimic adevărat.

Băiatul aruncându-şi ochii primprejur zări pe fraţii lui în papuc şi înţelese numaidecât cu ce zgripţuroaică are de-a face. Luă un scaun, se aşează lângă foc şi începu a povesti:

– La nunta lui tată-meu, am jucat şi eu. Fiindcă lui i-a venit poftă să mănânce lapte bătut, m-a trimes pe mine să-i caut, având încredere în mine. Unde să găsesc eu acum lapte bătut?! Încălecai pe o măturică şi mă urcai la Dumnezeu, nimerind tocmai unde am vrut. Dumnezeu era la masă. Am aşteptat până s-a sculat şi i-am cerut nişte lapte bătut.

Baba, care asculta cu băgare de seamă, începuse să încremenească de cele ce auzea şi uitase să mai aibă grijă să întoarcă frigarea cu friptura. Voinicul văzând asta îi zicea din când în când:

– Întoarce, babo, întoarce, că se arde friptura.

Şi începea să spună mai departe povestea:

– Până la urmă s-a milostivit Dumnezeu şi mi-a dat nişte lapte bătut. Când să mă întorc şi să mă dau jos din cer, ia mătura de unde nu e. Mi-o luase nu ştiu cine şi mi-o tăiase. Am umblat eu pe sus prin cer, gândindu-mă cum să fac şi la urmă am împrumutat o baniţă de tărâţe din care am făcut o funie şi m-am lăsat în jos. Dar funia n-a ajuns până pe pământ... Întoarce, babo, întoarce, că se arde friptura şi o să rămâi nemâncată... Şi cum spusei, am rămas spânzurat între cer şi pământ. Am făcut şi eu un nod şi am stat acolo. Dar fiindcă mi se făcuse frig am scăpărat din cremene şi am făcut focul. De la foc a sărit o scânteie şi a ars funia şi am căzut de acolo şi m-am îngropat în pământ până în gât... Întoarce, babo, întoarce frigarea, că rămâi fără friptură... Acuma

ce să fac eu?! Am aşteptat, că poate o nimeri cineva pe acolo ca să mă dezgroape dar n-a venit nimeni.

Atunci m-am sculat eu, m-am dus acasă, am luat sapa şi târnăcopul şi am venit de m-am dezgropat singur. Baba, care ascultase încremenită, văzând prăpăstiile pe care le povestise băiatul, a plesnit pe loc. Băiatul scoase atunci pe fraţii lui din pantof şi se întoarseră toţi la stupii lor, de care nu se mai dezlipeau.

Ms. 4609

Cules de elevul Georgescu Aurelian, cl. IV, liceul Matei Basarab, de la o femeie Anica, din Bucureşti, în 1887.

BASM

A fost odată un împărat care avea pe lângă dânsul mai mulți sfetnici şi printre ei unii care trebuiau să-l înveselească în ceasurile de răgaz. Dintre aceştia, împăratul îl iubea mai cu seamă pe unul a cărui meserie era să stea mereu pe lângă el, chiar şi când sta împăratul la masă, şi să-i spună tot felul de lucruri înveselitoare şi totodată pline de înțelepciune. Din cauza asta ceilalți sfetnici aveau pizmă pe el şi se gândeau în fel şi chip cum să-l piardă. S-au sfătuit între ei şi într-o zi au zis să facă un ospăț mare, la care să fie de față şi sfetnicul ăsta, şi ei să-i pună trei întrebări grele şi dacă o să răspundă scapă cu viață, iar dacă nu o răspunde să fie spânzurat. Sosind toți la ospăț, ei i-au pus cele trei întrebări: mai întâi, cine este înaintea lui Dumnezeu; al doilea, unde se uită Dumnezeu şi al treilea, ce vede Dumnezeu.

Omul împăratului a cerut trei zile de răgaz, ca să le dea răspunsul. Se gândea el mereu cum să răspundă şi mii şi mii de feluri de răspunsuri îi treceau prin minte, dar nu era mulțumit de ele şi se gândea că duşmanii lui o să le răstălmăcească şi o să zică că nu sunt bune şi au să-l spânzure. Trebuia să găsească nişte răspunsuri care să nu poată să fie răstălmăcite. Văzând el că nu poate găsi răspunsuri potrivite, dete poruncă, în numele împăratului, ca toată lumea să postească, adică să nu mănânce nimic timp de trei zile şi să se roage lui Dumnezeu să-l scape cu viață, căci chiar şi împăratului i-ar fi părut tare rău să piardă un astfel de om. Pe când era aproape să treacă şi a treia zi de postire, doi bărbați treceau pe lângă o cârciumă şi văzură pe unul stând la masă în cârciumă şi mâncând. Unul din cei doi a intrat la el şi i-a tras o palmă. Omul s-a ridicat în sus şi l-a întrebat de ce i-a dat o palmă şi cel ce-l lovise i-a spus:

– Cum, când toată lumea postește de trei zile, tu te-ai găsit mai cu moț să intri în cârciumă şi să mănânci? Atunci omul zise:

– Dacă ăla care a rânduit postul e un prost şi nu ştie să răspundă, sunt eu vinovat? Iacă eu ştiu să răspund.

– Atunci dacă ştii, haide cu mine la el. Şi s-au dus la casa sfetnicului, care era descurajat şi abia l-a primit ca să-i spună ce să facă. Cum a intrat la el, omul acela i-a zis:

– Tu tot o să mori dacă nu o să poţi răspunde, dar eu te sfătuiesc să faci aşa: Când vei veni acolo la masă şi o să vină şi împăratul şi când te-or întreba de răspuns, tu să începi deodată să râzi cât oi putea de tare şi să spui că cu asemenea fleacuri de întrebări nici nu-ţi baţi capul şi că m-ai adus pe mine ca să le dau răspunsul. Şi eu, cu ajutorul lui Dumnezeu, poate o să te scap. Dar chiar de nu te voi scăpa, tot are să fie mai bine pentru tine, fiindcă vei muri barim ca om înţelept.

Atunci ei au plecat cu o caleaşcă la ospăţ, iar pe drum omul i-a spus să-i cumpere un baston, că o să-i trebuiască, şi apoi i-a mai cerut să cumpere şi o lumânare şi de zece bani alune. Când au ajuns la palatul unde era ospăţul şi s-au aşezat la masă, i-au cerut răspunsul, dar el a început să râdă cât putea de tare şi le-a spus aşa cum fusese povăţuit.

Atunci omul acela scoase bastonul şi alunele şi le puse pe masă şi le zise celorlalţi sfetnici să le numere. Şi ei numărară: 1, 2, 3, 4... şi mai departe, dar el le zise că nu e bine. Şi ei numărară încă o dată la fel: 1, 2, 3, 4... şi mai departe, dar el le zise din nou că nu e bine şi că trebuie să spună şi numerele dinaintea lui 1. Ei spuseră că aşa ceva nu se poate, nu se pomeneşte, că înaintea lui 1 nu sunt alte numere, iar el le zise:

– Ei, tot aşa şi înaintea lui Dumnezeu nu mai este nimic.

Şi toţi începură să bată din palme şi să strige „bravo".

Omul luă apoi lumânarea şi o aprinse şi ţinu deasupra ei o hârtie şi-i întrebă:

– Unde se uită lumânarea asta? iar ei răspunseră:

– În toate părţile.

– Apoi atunci şi Dumnezeu se uită în toate părţile, zise el.

Şi acuma să vă spun şi ce face Dumnezeu: Dumnezeu face că dacă cineva vrea să facă cuiva rău să păţească el acel rău, aşa cum face şi acuma, fiindcă se cuvine ca voi să fiţi spânzuraţi, iar nu cinstitul sfetnic, pe care îl iubeşte împăratul.

Iar împăratul a şi poruncit să fie spânzuraţi.

Ms. 4608

Cules de elevul Mayer Iulius din cl. I, de la liceul Matei Basarab, de fel din Bucureşti, de la un vecin, în 1886.

CEI ŞAPTE FRAŢI RĂTĂCIŢI ŞI PĂCĂLIREA ZMEULUI

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti, pe când se potcovea puricele cu nouăzeci şi nouă de ocale de fier la un picior şi tot striga că-i e uşor.

Au fost odată un om şi o femeie foarte săraci, care aveau şapte copii. Erau atât de săraci, că nu aveau ce să mănânce. Amândoi erau tare îndureraţi că într-o zi o să vadă cum le mor copiii de foame. Dintre copii, cel mai isteţ la minte era unul care se chema Niţă.

Într-o noapte, tatăl şi mama, îngrijoraţi de suferinţa copiilor şi neputând să doarmă, se vorbiră ca să-i ducă a doua zi în pădure şi să-i lase să-i lase să se rătăcească acolo, decât să-i vadă murind de foame.

Tocmai în noaptea aia Niţă nu putea să adoarmă şi auzi tot sfatul părinţilor. După ce părinţii adormiră, el se sculă şi ieşi tiptil din casă, se duse la un pârâu apropiat şi-şi umplu buzunarele cu pietricele.

Dimineaţa, cum se sculă tatăl lor, îi trezi şi pe copii şi le spuse că trebuie să meargă cu toţii în pădure să adune lemne, fiindcă era iarnă. Copiii când auziră că merg în pădure se bucurară. Se îmbrăcară repede, se spălară, se închinară şi plecară cu tatăl lor. Cum mergeau spre pădure, Niţă arunca jos la fiecare zece paşi o pietricică ori două din buzunar. Când ajunseră în pădure, tatăl lor făcu focul, ca să se încălzească copiii. Pe când ei se încălzeau în jurul focului, tatăl se furişă printre copaci, se îndepărtă şi apoi porni spre casă, fără să-l vadă copiii. Când ajunse acasă, un proprietar bogat din apropiere îi dărui zece franci ştiind că are copii mulţi şi e sărac, ca să le cumpere pâine, carne şi ce le mai trebuie. Având bani, el cumpără acum tot ce trebuia pentru casă.

În timpul ăsta, copiii văzând că tatăl lor nu mai vine şi că s-a făcut aşa de târziu, începură să plângă, fiindcă nu ştiau să se întoarcă acasă.

Dar Niță îi liniști și le spuse să nu plângă, că îi duce el acasă. Și porniră toți după șirul de pietricele aruncate de Niță și după câteva ceasuri de umblătură ajunseră acasă. Nu intrară dintr-o dată în casă, ci se opriră puțin la ușă și auziră pe mama lor plângând că dacă ar fi copiii acasă ar mânca și ei din cele cumpărate de tatăl lor. Cum se văieta mamă-sa întruna, Niță deodată deschise ușa și o rugă să le dea și lor pâine și carne să mănânce. Mama lor cum îi văzu se veseli mult și le dete să mănânce până se săturară și se culcară.

Peste câteva săptămâni copiii uitară de toate, dar într-o noapte tatăl și mama, chinuiți de sărăcie, plănuiră iar să-i ducă a doua zi într-o pădure mai îndepărtată, ca să nu mai găsească drumul spre casă.

Tocmai în noaptea aia Niță nu putu dormi și auzi tot ce vorbeau părinții lor. El îi pândi apoi până adormiră, pe urmă se sculă încet și vru să meargă la pârâu să ia pietricele, dar nu putu ieși din casă fiindcă ușă era încuiată. Se culcă la loc și dimineața tatăl lor îi trezi să meargă iar în pădure, după lemne. Ei se sculară, se spălară și se îmbrăcară repede și înainte de a pleca mama lor le dete la fiecare câte o bucată de pâine.

Porniră apoi cu tatăl lor spre pădure. Fiecare din copii își mâncă pe drum bucata de pâine, numai Niță la zece pași arunca jos câte o mică bucățică de pâine, ca să însemneze drumul pentru întoarcere.

După ce merseră departe în pădure, tatăl lor făcu iar focul, să se încălzească, fiindcă era iarnă și pe când copiii se încălzeau în jurul focului, el se furișă iar și plecă spre casă. Peste câtva timp, copiii văzând că tatăl lor nu mai vine începură să plângă, dar Niță îi liniști, spunând că îi duce el acasă. Fiind însă iarnă, ciorile mâncaseră toată pâinea înșirată de el pe drum și acum cu cât mergeau, cu atât se afundau mai tare în pădure și se îndepărtau de casă. Când începu să se înnopteze, copiii începură iar să plângă și mai tare.

Ca să-i liniștească, Niță se sui într-un copac și văzu în depărtare prin fereastra unei case, în care ardea o lumânare, o femeie tânără, care ședea și cosea la o haină. Se dete jos și plecară să ajungă la casa aia, dar nu nimeriră și umblară degeaba prin întuneric. Atunci Niță se sui iar într-un copac mare și luă mai bine seama încotro se vedea lumânarea, apoi se dete jos și ajunseră destul de repede la casa cu lumânarea.

Acolo bătură la ușă și femeia care cosea deschise ușa și-i întrebă cine sunt și ce caută acolo. Ei spuseră că sunt niște copii părăsiți și rătăciți și se rugară să-i primească înlăuntru. Femeia le spuse că nu poate să-i ia în casă, fiindcă soțul ei este un zmeu rău și-i va mânca

când o veni acasă. Ei se rugară să-i primească, fiindcă decât să-i mănânce fiarele din pădure, mai bine să-i mănânce el. Ea atunci îi luă înlăuntru şi le dete mâncare. După ce mâncară, zmeul bătu la uşă şi atunci femeia, înainte de a deschide, îi ascunse pe copii sub pat.

Cum deschise uşa şi intră zmeul înlăuntru, el şi spuse că îi miroase a carne de om, dar ea îi spuse că au trecut de curând nişte oameni pe drum şi de aia miroase a carne de om. Zmeul nu se încrezu şi începu să scotocească peste tot prin casă, până ce îi găsi pe copii sub pat. El vru să-i taie îndată, dar femeia se rugă de el să nu-i taie chiar acum, ci să-i mai lase. Zmeul se învoi, dar îi spuse nevestei să le dea mâncare mai multă, ca să se îngraşe mai repede.

Zmeul avea şi el şapte fete, care purtau totdeauna mărgele la gât. Niță, bănuind că chiar în noaptea aia zmeul are să-i taie, pe la miezul nopții se dete jos din pat şi scoase mărgelele de la gâtul fetelor, fără ca ele să simtă, şi le puse la gâtul fraților lui. Se aşeză apoi la loc în pat şi se prefăcu că doarme.

Zmeul veni, în adevăr, ca să taie capetele băieților, dar când dete de mărgele crezu că sunt fetele lui şi atunci se duse la patul fetelor şi le tăie lor capul. După asta, Niță sculă pe frații lui şi fugiră cu toți din casa zmeului.

Dimineața, zmeul trimise pe nevastă-sa, ca de obicei, să scoale fetele ca să se apuce de treburile lor, şi când o suna el un clopoțel să vie îndărăt. Ea se duse, dar când intră înlăuntru şi văzu fetele tăiate căzu jos leşinată. Zmeul sună de mai multe ori clopoțelul, dar văzând că sună degeaba se duse el în odaia fetelor, să vadă ce s-a întâmplat. Când văzu pe nevastă-sa leşinată şi fetele tăiate, i se întunecă vederea. Furios, el ceru nevestei lui să-i dea cizmele de fugit, nişte cizme cu care atunci când făcea un pas sărea peste o poştă, şi două cuțite bine ascuțite. Ea îi dete ce-i ceruse şi el plecă.

Copiii tot fugind se tot uitau şi în urmă, să vadă dacă nu vine zmeul după ei. Când văzură zmeul venind cu o falcă-n cer şi cu una în pământ, îşi iuțiră şi mai tare fuga şi cum tocmai treceau pe lângă o peşteră intrară repede acolo, să se ascundă. Când ajunse zmeul la peşteră, el căzu deodată peste acea peşteră fiind foarte ostenit şi adormi ca un mort, de puteai să-l tai bucăți fără să simtă.

Atunci Niță arătă fraților săi un drum prin peşteră şi o altă ieşire, ca să meargă acasă, iar el spuse că are să vie mai în urmă. Ei plecară spre casă, iar el ieşi afară din peşteră, scoase cizmele zmeului, se încălță cu ele şi plecă ca vântul spre casa lui.

Îi spuse nevestei zmeului că l-a trimes zmeul să-i dea toată averea,

să i-o ducă repede, fiindcă l-au prins nişte bandiţi la strâmtoare şi vor să-l omoare, dacă nu le dă toată averea, şi de-aia i-a dat cizmele, ca să umble mai repede.

Ea văzând că e încălţat cu cizmele zmeului, îi dete toţi banii, să-i ducă unde erau ceruţi. El, când se văzu cu toţi banii, din câteva sărituri ajunse acasă, unde erau fraţii lui şi trăiră de acum bogaţi şi fericiţi.

Când se trezi zmeul şi se văzu fără cizme, porni către casă cum putu şi când află de la nevastă-sa ce s-a întâmplat, de otrăvit ce era, şi-a omorât nevasta şi a crăpat şi el.

Ms. fără număr

Auzit de elevul Candel M. Şmil din cl. II, la liceul Matei Basarab, de la Niţă Duţoiu, din Bolintinul din Vale, jud. Ilfov, în 1898. Nu ştie carte.

BASMUL CU COJOCHIȚĂ-FALCĂ-ÎNTOARSĂ

A fost odată un împărat care avea o fată frumoasă, tare frumoasă. Împăratul n-a vrut să-şi dea fata după niciunul din flăcăii care au venit s-o ceară, fiindcă nu-i găsea destul de frumoşi, pe potriva fetei lui. Fata văzând că nu se mai mărită a intrat pe ascuns la învoială cu nişte zmei, care veneau seara, după ce se culca împăratul, şi o luau şi o duceau cu ei şi petreceau toată noaptea.

Slujnica, care îi aducea hainele şi o ajuta să se îmbrace şi să se dezbrace, a băgat de seamă că din trei rânduri de haine nu mai rămăsese nicio haină bună. Împăratul a dat ordin să i se mai cumpere încă trei rânduri de haine, dar după trei zile slujnica a spus împăratului că şi alea au fost zdrenţuite.

Împăratul s-a supărat şi a dat veste în împărăţie să se găsească un flăcău care să stea de pază şi să descopere ce face fata lui de zdrenţuieşte hainele aşa de repede, şi-i va da o mare răsplată, iar de nu va izbuti îi va tăia capul şi-l va pune într-un par.

Flăcăi au venit mulţi, dar neputând să descopere nimic li se puneau capetele în pari. Târziu, după multă vreme, când nu mai venea nimeni, se înfăţişă şi un mocan înalt, voinic, căruia îi zicea lumea Cojochiţă-Falcă-Întoarsă, fiindcă avea o falcă strâmbă, dintr-o căzătură, de când era copil.

Când îl văzu slujnica, vru să-l dea afară, spunându-i că ce poate să facă el şi cum are să descopere el, un mojic, ce n-au putut descoperi atâţia tineri cu învăţătură. El însă dădea buzna să intre şi se făcu un mare tămbălău în curte, cu toţi slujitorii, care vroiau să-l oprească să ajungă la împărat.

Împăratul auzind zarvă mare a ieşit să vadă ce este şi slujitorii i-au

spus că un mojic vrea să ajungă la el şi să păzească pe domnița. Împăratul îl primi şi-l întrebă ce vrea, iar el îi spuse:

– Împărate, am venit să-mi încerc şi eu norocul şi s-o păzesc pe domniță, şi dacă oi izbuti să-mi dai răsplata făgăduită.

Împăratul, uitându-se mereu la el, se cam împotrivea, dar până la urmă se învoi.

Până să se facă seară, Cojochiță se duse şi cu puținele parale ce mai avea îşi cumpără un săculeț cu alune şi unul cu nuci, ca să le aibă pentru seară. Când se aşeză să păzească la uşa fetei, el începu să mănânce alune şi nuci, ca să nu adoarmă. La uşa fetii era un lacăt foarte marte, aşa că nu se putea intra în odaia ei. Intra numai slujnica cu cheie. Slujnica o aduse pe fată şi o ajută să se dezbrace şi să se culce.

Cojochiță mâncă până isprăvi nucile şi alunele şi adormi, dar pe la miezul nopții veniră doi zmei şi Cojochiță se trezi. Când ajunseră cei doi zmei la uşă, ea se deschise singură şi ei intrară înlăuntru, treziră fata din somn, ea se îmbrăcă repede şi plecară împreună. Când trecu pe lângă Cojochiță, fata îi zise:

– Dormi, Cojochiță-Falcă-Întoarsă, că mâine o să-ți puie tata capul în par.

– Ba ți l-o pune pe al tău, dar pe al meu ba, răspunse Cojochiță în gândul lui.

Se luă şi el după ei şi mergeau foarte repede, dar vântul care îi ducea pe ei pe sus îl ducea şi pe el pe jos. Ajunseră într-o pădure, cu totul şi cu totul de aur, şi merseră, merseră, iar când se isprăvi pădurea Cojochiță rupse o cracă de aur şi se scuturâ şi răsună pădurea toată. Fata auzi zgomotul şi întrebă pe zmei că ce s-a întâmplat de s-a zguduit pădurea.

Ei spuseră că nu e nimic, numai vântul a făcut să se scuture pădurea. Merseră, merseră, tot mereu înainte şi tot ca vântul, şi ajunseră la o pădure, cu totul şi cu totul de argint, şi apoi la alta, cu totul şi cu totul de aramă, şi la amândouă Cojochiță rupse câte o cracă de se zguduiră pădurile şi zmeii o lămuriră pe fată ca şi la pădurea cea de aur.

Ajunseră pe urmă la un râu de foc, care înconjura un palat foarte mare şi foarte frumos. Zmeii cu fata trecură cum trecură, dar Cojochiță nu putu să treacă râul. Se învârti el cât se învârti pe lângă râul de foc şi apoi plecă de acolo. Se duse nițel îndărăt şi văzu pe un deal trei draci care se certau, gata să se ia la bătaie. Se duse la ei şi-i întrebă de ce se ceartă. Ei îi răspunseră că au slujit la tartorul lor şi le-a dat drept

simbrie o pereche de papuci, pe care când îi pui în picioare mergi cu ei cât vrei de iute, o căciulă, pe care când o pui în cap te faci nevăzut şi un baston, cu care poţi deschide orice lacăt şi poţi să prefaci în stană de piatră pe cine vrei.

Cojochiţă le zise:

– Staţi să le încerc eu şi pe urmă vă ajut să le împărţiţi.

Îşi puse papucii în picioare, căciula pe cap şi luă bastonul în mână, cu care atinse îndată pe cei trei draci şi-i prefăcu în stane de piatră. Trecu pe urmă peste râul de foc şi se duse în palat, unde văzu pe zmeii cum mâncau şi beau cu fata împăratului. El fiind nevăzut luă fetei din mână cuţitul, furculiţa şi lingura şi fata se cam sperie.

Când isprăviră zmeii de mâncat, începură fel de fel de jocuri. Dar ce jocuri! Era un fel de hărţuială, că o întindeau pe biata fată în toate părţile rupându-i hainele, de-ţi era mai mare mila de ea. Lui Cojochiţă i se făcu milă de biata fată şi se duse afară şi începu să cânte ca şi cocoşii. Zmeii luară îndată pe fată şi porniră cu ea spre casa împăratului. Cojochiţă, cu papucii lui fermecaţi, ajunse înaintea lor şi se culcă la uşa fetei. Când ajunse fata şi-l găsi îi zise:

– Dormi, Cojochiţă-Falcă-Întoarsă, că mâine o să-ţi pună tata capul în par.

– Ba ţi l-o pune pe al tău, dar pe al meu ba, răspunse Cojochiţă în gândul lui.

Când fu să plece zmeii, Cojochiţă numai ameninţă cu bastonul spre ei şi-i prefăcu pe toţi în stane de piatră lângă fereastră. Dimineaţă, veni slujnica şi vru să-l ducă la spânzurătoare şi la tăierea capului. El spuse însă că vrea să vorbească cu împăratul. Se duse la împărat şi-i povesti tot ce văzuse peste noapte. Împăratul se gândi puţin apoi îi spuse că el ar vrea să-i dea de soţie pe fata lui, dar Cojochiţă îi răspunse că nu vrea, că nu este el de obrazul fetei împăratului, dar să-i dea răsplata făgăduită.

Împăratul îl răsplăti chiar mai mult decât făgăduise şi Cojochiţă plecă. Împăratul trăi încă mulţi ani, întristat de purtările fetei lui. Şi încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră povestea aşa.

Ms. 4477

Cules de elevul Stănescu Ion, cl. IV, liceul Matei Basarab. Nu spune de unde e şi nici de la cine l-a auzit.

BASMUL CU MIELUL DE AUR

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată un împărat care avea o fată şi care era tot timpul foarte tristă şi nu se ştia din ce pricină. Într-o zi, împăratul a dat sfoară în țară că celui ce va izbuti s-o facă să râdă i-o va da de soție, iar după moartea lui îi va moşteni şi împărăția.

Nu mai era vorba acuma în toată împărăția decât de treaba asta. Fel de fel de oameni şi fel de fel de comedianți veniți din toate părțile au încercat cu tot felul de giumbuşlucuri şi de schimonosituri s-o facă să râdă, dar n-a fost chip. Au venit apoi mulțime de feciori de boieri mari, îmbrăcați cu haine scumpe şi cu tot felul de podoabe, i-au vorbit frumos şi i-au spus tot felul de glume, dar n-a fost chip s-o facă măcar să zâmbească.

În timpul acela băiatul unui boier ceruse voie de la tatăl lui să-l lase să plece în lume, unde l-or duce ochii. Tată-său s-a împotrivit zicând că are destulă avere şi n-are cui s-o lase şi a strâns-o cu multă osteneală, dar cu toată împotrivirea lui tată-său el tot a plecat. A umblat el vreo trei zile şi nu s-a întâlnit cu nimeni, dar în a treia zi, spre seară, a întâlnit pe un cioban şi mergând ei împreună l-a întrebat ciobanul că unde se duce, iar el i-a răspuns că a plecat să-şi caute un stăpân. Ciobanului tocmai îi trebuia o slugă şi l-a întrebat dacă vrea să se bage la el să-i păzească oile. El a răspuns că se bagă cu învoiala ca la sfârşitul serviciului, adică peste vreo trei ani, să-i dea voie să intre în mijlocul turmei şi să înceapă să fluiere, şi câte oi s-or lua după el la plecare să fie ale lui, drept simbrie.

Ciobanul s-a învoit aşa şi era mulțumit că nu mai cere altă simbrie. Astfel intră băiatul în serviciul ciobanului.

Când s-au împlinit trei ani, el a intrat în mijlocul turmei, după învoială, şi începând să fluiere a pornit să iasă din turmă, dar nicio oaie

nu se lua după el. Tocmai când să iasă de tot, un mieluşel, tocmai din cealaltă parte a turmei, începu să alerge şi să zbiere şi se luă după el. Băiatul fluiera, iar mielul zbiera şi se ținea mereu după el.

După ce merseră ei vreo două ceasuri, departe de turmă, mielul se dete de trei ori peste cap şi se făcu un miel cu totul şi cu totul de aur. A mers el vreo două zile cu mielul după el şi a doua zi, seara, a ajuns într-un sat. Căutând o casă la care să poată fi găzduit, a nimerit la un popă, pe care l-a întrebat dacă îl primeşte, şi el i-a spus că-l primeşte bucuros.

După ce i-a dat să mănânce, popa i-a zis să se culce afară pe prispă, că era vară, iar mielul să-l bage în tindă.

Fetele popii, căci avea trei fete, cum au văzut mielul de aur, s-au vorbit câteşitrele să ia fiecare câte niţică lână, ca să-şi facă inele. Aşa că, pe când dormea mocanul pe prispă, pe la miezul nopții, s-a sculat a mai mare şi s-a dus să smulgă lână. Când a pus mâna pe lâna mielului, i s-a lipit mâna de lână, de n-o mai putea desface şi a început să strige pe surorile celelalte. A mijlocie fiind deşteaptă îi veni în ajutor, dar cum puse mâna pe soră-sa i se lipi mâna de ea şi nu o mai putu desface. Vru să cheme pe mamă-sa în ajutor, dar nu se putu dezlipi de soră-sa.

Atunci strigă pe sora a mică şi ea cum veni începu să le smucească, ca să se desprindă, dar nu se mai putu dezlipi nici ea de ele şi atunci speriate strigară pe mamă-sa. Ea cum veni şi le văzu pe toate trei grămadă începu să tragă de ele, dar nu se mai putu dezlipi nici ea. Speriată, preoteasa începu să strige:

– Sări, părinte, că ne-am lipit toate de afurisitul ăsta de miel şi nu ne mai putem desprinde.

Venind popa, începu să tragă de preoteasă, dar rămase şi el lipit de ele. În timpul ăsta mielul sta culcat şi rumega. Zadarnic trăgea popa de nevasta şi de fetele lui ca să le dezlipească, căci nu era chip.

Făcându-se ziuă, mocanul se sculă şi intră în tindă la miel şi mare îi fu mirarea când văzu toată familia popii lipită de miel. Popa îi povesti tot cum s-a întâmplat şi-l rugă să-i ajute, dar el răspunse că cine i-a pus să fure lână. Apoi deschise uşa şi începu să fluiere, iar mielul se sculă şi porni după el, trăgând toată familia popii. Fetele începură să plângă, preoteasa la fel, iar popa se smucea să scape, dar mielul mergea înainte cu ei.

Mergând prin sat, un flăcău, care venise într-o noapte la popa ca să fure ceva şi pe care îl simțise popa şi-l luase la goană şi la bătaie, întâmplându-se acuma cu o lopată în mână începu să înjure pe popă

şi-i dete una cu lopata în spinare, dar lopata rămase lipită de popă şi el de lopată.

Merseră mai departe şi întâlniră o babă care avea o fată şi nu ştiu cine îi spusese că flăcăul ăsta îi mânjise uşa casei cu păcură, de ciudă că fata nu se uita la el, şi cum l-a văzut ea s-a dus şi a luat repede făcăleţul cu păcură şi s-a repezit de i-a dat una în spate flăcăului, dar a rămas lipită de el, cu făcăleţ cu tot.

Astfel târa mielul după el acum şase oameni. Când să iasă din sat, la margine, trecură pe lângă o cârciumă şi acolo era un meşter italian, care se îmbătase şi ţinea în gură un ciubuc de trei palme. Cum văzu pe babă înşirată după miel, îşi aduse aminte că cumpărase de la ea nişte ouă şi fuseseră mai toate stricate şi se repezi s-o lovească cu ciubucul în spate, dar se lipi ciubucul de babă, cu italian cu tot.

Ieşind din sat, mocanul se îndreptă spre casa părintească.

După două zile de mers, ajunse spre seară şi se rugă de părinţii lui, care nu-l mai cunoscură, să-l găzduiască. Ei îl primiră bucuroşi şi din vorbă în vorbă el le povesti tot ce se întâmplase cu el şi le descoperi că e fiul lor. De bucurie, ei îl îmbrăţişară, apoi se aşezară la masă. Pe când mâncau, veni vorba de fata împăratului, cum că n-a putut nimeni până acum s-o facă să râdă, lucru de care auzise şi mocanul, dar nu era deplin încredinţat. El le spuse că o să se ducă şi el cu mielul lui să-şi încerce norocul.

Dimineaţa, el se pregăti de plecare şi tată-său voia să ia şi el puţină lână de la miel, dar îl povăţui să-şi vadă de treabă, că altfel se lipeşte şi el, ca şi ceilalţi. De acolo până la împărăţie era cale de o jumătate de zi şi nu departe de oraşul împărătesc era o pădure. Înainte de a ieşi din pădure, el ascunse mielul cu cei şapte lipiţi de el, după un stufiş, şi se duse la împărat, căruia îi spuse că el poate să vie peste un ceas şi s-o facă pe fata lui să râdă.

Împăratul se învoi şi spuse fetei lui să iasă peste un ceas într-un foişor, să vadă ce o să facă mocanul. Tocmai trecuse ceasul când fata ieşise în foişor şi mocanul intra pe poartă fluierând, cu mielul după el şi cu cei ce erau lipiţi de miel.

Cum au intrat în curte, fata începu să se mire, dar popa şi cu ceilalţi când au văzut că se află în curtea împăratului, se speriară şi începură să se smucească să scape, mielul se dete o dată peste cap şi toţi cei lipiţi de ele se dezlipiră, căzură grămadă la pământ. Care cum cădea, se scula repede şi o rupea la fugă încotro vedea cu ochii. Atâta zăpăceală şi spaimă a celor ce veniseră lipiţi de miel, o făcu pe fata împăratului să râdă.

Atunci împăratul luă pe mocan, îl îmbrăcă în haine scumpe, apoi făcu o nuntă de se duse vestea peste nouă mări şi nouă ţări. După ce s-au întors de la biserică, s-a întins o masă cât ţinea curtea şi slugile împăratului trimese pe la răspântii au poftit pe toţi trecătorii la acea masă.

Împăratul nu a mai trăit mult, că era şi bătrân şi în locul lui a rămas împărat mocanul, şi domneşte şi astăzi.

Ms. 2537

Cules de Popescu Dumitru din cl. IV, liceul Matei Basasrb, în 1897, de la Stan Radu, de 59 de ani, nu ştie carte, din com. Tămădău, jud. Ilfov.

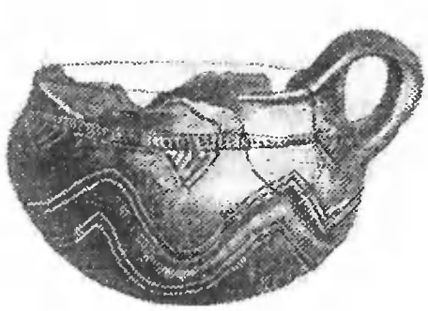

CUTĂRICĂ FĂT-FRUMOS

A fost odată ca niciodată. A fost odată un împărat care se numea Roşu-Împărat. Acest împărat a fost având unsprezece copii şi într-o zi le-a spus să vină la el şi să-i spună fiecare ce a visat noaptea. La ceasul hotărât, a venit mai întâi cel mai mare şi după el au venit la rând ceilalţi şi au spus ce au visat.

Numai băiatul cel mai mic, al unsprezecelea, n-a vrut să vină.

A aşteptat împăratul cât a aşteptat şi dacă a văzut că nu vine a trimes pe ceilalţi copii după el să-l aducă. Când l-au adus, el răspunse tatălui lui că nu spune ce a visat. Supărat foc, tată-său îi porunci să plece din casa lui şi să nu se mai socotească copilul lui.

Băiatul plecă şi merse el, merse, până ce ajunse într-o pădure mare. Mergând el prin acea pădure, băgă de seamă că pe copacii de acolo creşte smirnă şi se apucă să adune smirnă, până făcu o grămadă mare. După aceea, îi dete foc şi fumul de smirnă se ridică până la cer. Atunci Dumnezeu, drept mulţumire, trimise pe Sfântul Petru ca să-i dea băiatului tot ce va cere. Veni Sfântul Petru la el şi-i zise:

– Uite Cutărică, m-a trimes Dumnezeu ca să-ţi dau tot ce vei cere pentru fapta care ai făcut-o.

– Eu nu vreau nimic, răspunse Cutărică.

– Nu se poate, zise Sfântul Petru, trebuie să iei ceva, că aşa e voia lui Dumnezeu.

– Ei, dacă e aşa, uite să-mi dai fluierul lui Dumnezeu, zise Cutărică.

Atunci Sfântul Petru îi dete fluierul şi-i spuse că oricând va cânta cu el tot ce se va găsi în jurul lui va începe să joace.

Cutărică luă fluierul şi plecă. Mai merse el un timp prin pădure, apoi ieşi la un loc, unde erau mai mult dealuri şi văi. Deodată zări nişte bordeie şi între ele o casă mare. Acolo dete el peste un moş şi o babă

care n-aveau vedere. Erau amândoi orbi. Moşul îl întrebă cine este şi pe cine caută:

– Moşule, eu caut pe cineva la care să mă bag să-i slujesc.

– Băiete, îi zise moşul, dacă vrei rămâi la noi în slujbă, ca să păzeşti turmele noastre de oi şi să te numeşti fiul nostru, fiindcă tot n-avem noi copii.

Şi astfel Cutărică se hotărî să rămână la ei. Făcându-se seară, mulse băiatul oile, făcu mâncare şi dete moşului şi babei să mănânce, apoi se culcară. A doua zi dimineaţă, moşul îi spuse să se ducă cu oile să le pască pe unde o vrea, numai să nu ajungă pe moşia lupului, şi-i arătă un deal spre apus. Cutărică cum plecă, se duse cu oile drept pe moşia lupului şi le lăsă să pască. După puţin timp, se pomeni că vine un lup mare, cu o gură să încapă un om în ea, şi se răsti la el:

– Ce cauţi tu, măi băiete, cu oile pe moşia mea? Tu nu ştii că n-ai voie să paşti oile aici? De multe oi fi scăpat tu, până acum, dar de mine nu mai scapi. Să ştii că am să te mănânc, zise lupul.

– Mai lasă-mă doar să cânt un cântec cu fluierul meu, zise Cutărică Făt-Frumos, şi după aia poţi să mă mănânci.

Şi începu băiatul a cânta din fluier şi lupul începu a juca de-i scăpărau picioarele. Lupul începu atunci să se roage de el să nu mai cânte, că-i dă tot ce vrea, dar el cântă mereu înainte şi lupul jucă nebuneşte până căzu la pământ şi muri.

Cutărică îi luă pielea şi se întoarse seara cu oile acasă. Cum ajunse, el aruncă pielea în pod. Moşul îl întrebă ce a aruncat acolo şi el spuse că a aruncat opincile, că s-au rupt.

După ce mulse oile, dădu mâncare moşului şi babei şi se culcă. În dimineaţa următoare, moşul îi zise:

– Vezi dealul ăla de acolo dinspre răsărit? Acolo e moşia ursului şi dacă te vei duce cumva cu oile acolo ursul te va mânca.

Cutărică duse oile de-a dreptul pe acel deal. Nici nu intraseră toate oile pe moşia ursului şi ursul se şi înfăţişă mormăind supărat şi-i zise răstit:

– Ce cauţi tu cu oile aici, nemernicule? Am să te mănânc îndată.

– Mai lasă-mă numai să-mi mai cânt un cântec din fluier şi apoi poţi să mă mănânci.

Şi începu Cutărică a cânta, iar ursul se puse pe jucat şi jucă şi jucă, până ce căzu mort la pământ. Cutărică îi luă pielea şi se duse seara cu ea acasă şi o aruncă în pod. Moşul îl întrebă iar ce a aruncat în pod şi el iar răspunse că a aruncat opincile care s-au rupt.

În dimineaţa următoare, când să plece cu oile la păscut, moşul îi spuse iarăşi:

– Vezi tu dealul ăla spre miazănoapte? Acolo să nu te duci cu oile la păscut, că acolo e moşia zânelor şi dacă te duci cu oile acolo zânele îţi vor scoate ochii, că şi mie şi babii tot ele ne-au scos ochii.

Băiatul, cum plecă cu oile, se duse drept pe moşia zânelor şi merse el, merse, în urma oilor, care păşteau până pe la amiază, când se aşeză jos să se odihnească puţin, fiindcă ostenise, dar deodată se pomeni înconjurat din toate părţile de zâne, care îi ziseră:

– Ce cauţi aici cu oile? Nu ştii că aici e moşia noastră? De multe ai scăpat tu până acum, dar acum să ştii că-ţi scoatem ochii, şi se repeziră la el.

Băiatul şedea însă gata cu fluierul la gură şi începu îndată să cânte, iar zânele începură a juca aşa de iute în jurul lui încât aproape îl ameţeau. Fluieră băiatul cât fluieră, dar aproape că nu mai putea sufla în fluier, căci zânele erau uşoare de picior şi jucau mereu înainte şi păreau că nu mai ostenesc. El se ţinu însă bine cu cântatul şi până la urmă osteniră şi zânele şi începură a se ruga de el să nu mai cânte, că au să-i dea tot ce o cere.

Cutărică ţinu însă fluierul numai cu o mână la gură şi cu cealaltă apucă un topor şi izbindu-l cu putere făcu o despicătură lungă, într-un trunchi de copac culcat la pământ, şi chemă pe zâne să bage mâinile în crăpătura aia, ca să ajute la despicat, şi în timpul ăsta el cânta mereu cu o mână, dar le făgădui că după aceea nu va mai cânta. Puseră zânele mâinile în crăpătură şi începură a trage şi atunci băiatul scoase deodată toporul şi ele rămaseră cu mâinile prinse în crăpătură. Acum Cutărică le zise:

– Dacă îmi spuneţi unde sunt ochii babei şi ai moşului, vă dau drumul.

– Du-te şi caută în scorbura copacului ăluia de colo şi o să-i găseşti.

– Bine, zise băiatul, să mă duc să văd dacă îi găsesc. Şi după câtva timp se întoarse cu ochii.

– Acuma însă să-mi spuneţi cum să li-i pun la loc. Şi zânele ziseră:

– Să te duci acasă şi să mulgi o ceaşcă de lapte de oaie, să speli ochii moşului cu laptele ăla, şi să-i pui la locul lor, şi să-l întrebi dacă vede ceva, şi el o să-ţi spună că vede ca prin sită. Să mai mulgi pe urmă o ceaşcă de lapte şi să-i speli din nou şi să-i pui la locul lor, şi să-l întrebi cum vede, şi el o să-ţi spună că vede ca printr-un ciur, şi apoi să-i mai speli încă o dată şi să-i pui la loc şi să-l întrebi cum vede, şi el o să-ţi spună că vede bine.

Cutărică le spuse:

– Stați acolo, să mă duc să încerc şi să văd dacă nu m-ați mințit.

Şi plecă acasă cu ochii şi cu oile. Chemă pe moş să-i pună ochii şi moşul, care avea acum nădejde în el, se duse. Cutărică mulse o ceaşcă de lapte, spălă ochii şi-i puse moşului la loc.

– Cum vezi, tată, acum? îl întrebă el.

– Văd ca printr-o sită, băiete, răspunse moşul.

Mai mulse o ceaşcă de lapte, îi spălă din nou şi-i puse la loc, apoi îl întrebă:

– Acuma cum vezi, tată?

– Ei, acuma văd ca printr-un ciur.

Iar îi mai spălă Cutărică o dată şi-i puse la loc şi întrebându-l pe moş cum vede, el îi răspunse că vede bine, chiar mai bine decât vedea înainte. Apoi, făcu Cutărică la fel şi cu ochii babei. Se duse apoi şi dete drumul zânelor din despicătură.

În ziua următoare, fiind duminică, baba şi cu moşul se duseră la biserică, unde nu mai fuseseră de peste patruzeci de ani, de când îşi pierduseră ochii. Baba dete cheile de la casă băiatului şi-i spuse că poate să umble în toate cele douăzeci şi patru de odăi ale casei, dar în a douăzeci şi cincea să nu umble.

Cum plecă baba cu moşul, băiatul se uită bine în toate părțile, apoi luă cheile şi umblă în toate cele douăzeci şi patru de odăi şi la urmă intră şi în a douăzeci şi cincea. Când acolo, ce să vadă? Un cal cu totul şi cu totul de aur, care şedea lângă un puț şi când răsufla îi curgea din nări numai aur. Cum îl văzu pe Cutărică-Făt-Frumos, calul îi zise:

– Dezbracă-te şi fă o baie în acest puț, apoi ia peria, batista şi pâinea care le vezi acolo şi să plecăm de aici.

Cutărică se dezbrăcă repede şi intră în puț cu cap cu tot şi după ce ieşi se îmbrăcă cu nişte haine de aur, care erau în odaia aceea, puse şaua pe cal, luă peria, batista şi pâinea, ieşiră afară lăsând toate odăile deschise şi plecară.

– Să merg ca gândul ori ca vântul? întrebă calul.

– Ca vântul, căci ca gândul mi-i teamă că amețesc, zise Cutărică.

– Bagă de seamă, mai spuse calul, când ai să simți că te încălzeşti la spate să-mi spui mie. Şi plecară.

Cum se întoarseră de la biserică moşul şi baba şi văzură totul deschis, îşi închipuiră ce s-a întâmplat şi numaidecât baba, care era o zmeoaică, încălecă pe un țap, ce alerga mai repede ca vântul, şi porni după băiat.

Deodată Cutărică simți că-l arde în spate şi spuse calului:

– Rău mă arde în spate.

– Aruncă numaidecât batista în urmă, zise calul.

El aruncă îndată batista, care se prefăcu pe loc într-un lac mare, lat şi adânc. Baba merse cât merse prin lac, dar era să se înece, fiindcă ţapul ostenise şi înota tot mai greu. Făcu baba ce făcu şi tot ieşi din lac şi porni şi mai repede pe urma lui. Mai alergă calul lui Cutărică cât mai alergă şi apoi îl auzi zicând:

– Aoleu, rău mă mai frige la spate!

– Scoate repede peria şi arunc-o în urmă, zise calul.

Aruncă Cutărică peria şi deodată se făcu în urma lor o pădure mare şi deasă. Trecu baba cu ţapul şi prin pădure, dar numai zgârieturi. Mai merse calul ce mai merse şi iar îl auzi pe Cutărică:

– Au, rău mă frige iar în spate!

– Nu mai ai decât pâinea, zise calul. Arunc-o şi pe ea.

Cutărică aruncă pâinea în urmă şi se făcu un munte de la pământ până la cer, pe care baba nu-l mai putea trece. Ea strigă atunci după băiat:

– Cutărică, Cutărică, fă o gaură în munte, ca să te văd şi să te binecuvântez.

Calul, când o auzi, zise băiatului:

– Smulge un fir de păr din coama mea şi atinge muntele. O să se facă o gaură, numai tu să nu stai în dreptul găurii, că poate să-ţi soarbă ochii.

Cutărică smulse un fir de păr şi făcu o gaură în munte.

– Dă-te mai aproape, în dreptul găurii, strigă baba, ca să auzi mai bine ce spun.

– Lasă, mamă, că aud destul de bine şi de aici, răspunse el.

– Vedeţi că după ce o să mergeţi mai mult timp o să daţi peste o herghelie de cai. Să te opreşti şi să cumperi un cal de acolo. Să dai pe el cât ţi-o cere, să-i iei pielea şi să îmbraci calul tău cu ea. Pe urmă o să daţi mai departe peste o cireadă de vaci. Să cumperi şi de acolo o vacă, cu cât ţi-o cere, să-i iei pielea şi să te îmbraci tu cu ea. O să vă prindă bine, fiindcă în calea voastră are să iasă o ceată de hoţi şi ei văzându-vă îmbrăcaţi aşa o să vă creadă nişte sărăcani şi n-au să vă facă nimic.

Aşa făcu băiatul. Merse cât merse şi dete peste o herghelie de cai, cumpără un cal, îi luă pielea şi îmbrăcă calul lui cu ea. Dete apoi peste o cireadă de vaci, cumpără o vacă, îi luă pielea şi se îmbrăcă el cu ea.

Plecară apoi ca gândul îmbrăcaţi aşa şi ajunseră după un timp la un palat mare, cu totul şi cu totul de aur, împodobit şi cu pietre scumpe. Calul zise lui Cutărică:

– Acuma dă-mi drumul mie, tu du-te la palatul ăsta şi roagă-te să te primească servitor acolo şi când oi avea nevoie de mine să scoți firul de păr şi să te gândeşti la mine, că eu vin numaidecât.

Cutărică lăsă calul şi se duse la palat. Îl întâmpină un grădinar, care îl întrebă ce caută.

– Apoi uite, caut un loc unde să slujesc, zise el.

– Uite, băiete, te iau în serviciul meu, numai să nu te vadă fata împăratului care stă în palatul ăsta, că se sperie când te-o vedea îmbrăcat aşa şi mă omoară împăratul.

– Bine, răspunse el, n-ai nicio grijă, că n-o să mă vadă.

Cutărică toată ziua lucra. Altoia pomii, îi curăța de omizi, curăța prin grădină, aşa că se mira şi grădinarul de hărnicia lui.

Venind dumineca, împăratul şi împărăteasa se duseră la biserică şi rămase fata singură acasă. Grădinarul chemă pe băiat şi-i zise:

– Vezi, bagă de seamă, să nu cumva să te vadă fata împăratului. Împăratul şi împărăteasa au plecat la biserică şi numai fata a rămas acasă. Acum mă duc şi eu la biserică. Tu stai acasă şi îngrijeşte de flori.

Cum plecă grădinarul, băiatul dezbrăcă pielea de vacă, scoase firul de păr şi se gândi la cal, care într-o clipă fu lângă el. Fata sta la fereastră şi se uita să vadă ce face băiatul. Cutărică rămase în hainele de aur, încălecă pe calul lui de aur, după se îl dezbrăcă de pielea de cal, şi începu a alerga prin grădină.

Calul alerga aşa de tare că prin grădină nu mai rămase niciun pom, nicio floare, până şi toate firele de iarbă fură rupte. La urmă se întoarse şi făcu drumul îndărăt, tot pe unde alergase la început, dar acum pe unde călca calul se făceau alt fel de copaci, alt fel de flori şi de iarbă, cum nu avusese împăratul niciodată în grădina lui. Toate erau mai frumoase de o sută de ori.

Când văzu fata împăratului de la fereastră toate astea se minună tare mult, dar nu zise nimic şi aşteptă să vadă ce se mai întâmplă. Deodată grădina se umplu cu fel de fel de păsări cântătoare, cum nu se mai întâmplase niciodată. Cutărică descălecă, dete drumul calului, se îmbrăcă cu haina lui din piele de vacă şi se duse de se culcă la capul podului de aur, căci avea împăratul două palate şi erau legate între ele printr-un pod de aur.

La unul din capetele podului ăstuia se culcă Cutărică, lăsându-şi haina de piele de vacă deschisă la piept, ca să se vadă hainele de aur. Fata începu a se juca pe acel pod cu nişte mere de aur. Ajungând în dreptul lui, se uită bine la el şi trecu înainte. Băiatul se făcu că doarme, apoi se sculă şi plecă la casa grădinarului.

Întorcându-se împăratul de la biserică, se duse să se plimbe puţin prin grădină şi văzând că era de sute de ori mai frumoasă de cum o ştia el şi auzind cântând şi păsările, pe care nu le mai auzise niciodată în grădina sa, se duse îndată şi spuse împărătesei ce văzuse şi ce auzise în grădină. Chemă apoi pe grădinar şi-l întrebă ce a făcut de a schimbat grădina aşa.

– Împărate, răspunse grădinarul, toate astea se datoresc numai muncii şi grijii mele.

Împăratul îi mulţumi şi-l răsplăti cu o sumă mare de bani.

Trecuseră vreo trei luni de la întâmplarea asta şi se auzi vorbă că fata împăratului vrea să se mărite. După obiceiul din acea vreme, împăratul puse să se aşeze pe două rânduri, pe podul de aur, toţi tinerii care veniseră să o pețească şi toţi slujitorii curţii, de la cel mai mic până la cel mai mare. Aşa fu nevoit să vină şi Cutărică Făt-Frumos, dar se aşeză ceva mai la o parte.

Acuma, pe cine lovea fata cu un măr de aur, acela era să fie soţul ei. Cei mai mulţi erau feciori de împăraţi şi fiecare se aştepta să fie el cel ales. Se plimbă fata puţin pe pod şi apoi dete cu mărul şi-l lovi drept pe Piele-de-Vacă, cum îi ziceau lui Cutărică Făt-Frumos cei de la curtea împărătească. Când văzură treaba asta, strigară cu toţii că nu se poate aşa ceva şi cerură să facă încă o dată alegerea. Fata dete a doua oară cu mărul şi-l lovi tot pe el. Toţi se mirară, iar împăratul se supără amarnic. Şi-i cerură cu toţii să mai încerce şi a treia oară. Fata dete din nou cu mărul şi-l lovi tot pe el.

Împăratul, furios, chemă fata la el şi-i zise:

– Bine, fata mea, de ce vrei tu să te măriţi cu aşa o fiinţă? Tu nu vezi că ăsta nici nu e om, e o dihanie?

– De, tată, ce să fac? Dacă aşa mi-a fost mie norocul!

– Să ştii că de azi înainte nu te mai socotesc fiica mea, zise împăratul tare întristat.

– Bine, tată, aşa să fie, cum doreşti.

Le dete împăratul un fel de cotineaţă de găini, ca să stea împreună acolo, dar de cununat nu i-a cununat.

Cutărică Făt-Frumos intrând în cotineaţă scoase firul de păr şi porunci să se facă sub pământ un palat numai de aur, împodobit cu tot felul de pietre nestimate. Şi se făcu sub pământ un palat de sute de ori mai frumos ca al împăratului. Porunci apoi să se facă grădini nemaipomenite şi grajduri pentru cai, şi tot ce mai trebuia, ca la o casă împărătească. Toate i se împliniră după voie. Şi calului său îi făcu toate cele trebuitoare.

Împăratul mai avea doi gineri şi-i chemă la el şi le spuse să caute şi să-i aducă pentru grădina lui tot felul de păsări, din fiecare câteo pereche, dar nevătămate. Amândoi se apucară să se pregătească de plecare. Cutărică trimese şi el pe nevasta lui să-l roage pe împărat să-i dea şi lui un cal, să plece şi el după păsări.

După multe rugăminți, împăratul se învoi şi-i dete calul de la sacà. Cutărică plecă cu calul de la sacà mai înaintea celorlalți doi gineri. Merse el puțin, dar se înglodă într-un nămol. Începu să bată calul şi să strige la el, dar totul era în zadar. Calul nici nu se mişca. Ceilalți doi gineri trecând pe lângă el începură a-şi bate joc de el şi se duseră mai departe.

Cutărică scoase firul de păr şi se gândi la calul lui, care într-o clipă fu lângă el. Încălecă şi plecă ca vântul. Trecând pe lângă ceilalți doi gineri îi plesni câte o dată cu biciul şi ei începură a se văieta, dar nu băgară de seamă cine e. El merse în mijlocul pădurii, scoase firul de păr şi porunci să se facă îndată un palat cu tot felul de păsări de pe lume.

Umblară cei doi gineri o săptămână prin păduri, dar abia prinseră o cioară bolnavă. Isprăvind şi proviziile, se hotărâseră să se întoarcă îndărăt. Dar iată că dau de palatul lui Cutărică. Când văzură ei atâtea soiuri de păsări, intrară înlăuntru şi întrebară dacă nu le vinde şi lor câte o pereche.

– Ba le vând, răspunse Cutărică, care îşi schimbase înfățişarea de nu-l mai cunoşteau.

– Cât să-ți dăm, ca să ne dai din fiecare câte o pereche?

– Nu vă cer nimic pe ele, răspunse Cutărică, dar să mă lăsați să vă pun pecetea mea de fier înroşit în foc, pe frunte.

– Îți dăm cât ne ceri, spuseră cei doi, dar lasă-ne cu pecetea aia.

– Dacă vreți aşa, bine, de nu, puteți să plecați, că nu vă dau.

Până la urmă se învoiră să le pună pecetea, dar mai la o parte, cam sub păr. Cutărică înroşi pecetea şi le-o puse mai deoparte, cam sub păr, cum cerură ei, apoi le dete din toate păsările câte o pereche, numai ochiul boului, o pasăre cenuşie, mai mică chiar decât privighetoarea, nu li-l dete. Cei doi gineri plecară veseli şi mândri de izbândă. Pe drum se uitară unul la altul şi văzură ce au scris pe frunte: „Cutărică Făt-Frumos, feciorul lui Roşu-Împărat".

El îşi prefăcu palatul într-un măr de aur, încălecă pe cal şi plecă. Îi ajunse din urmă pe cei doi, îi mai plesni câte o dată cu biciul şi trecu mai departe. Dete drumul calului de aur şi încălecă iar pe calul de la sacà, înțepenit în nămol, şi începu a-l lovi şi a striga, prefăcându-se că

abia acum vrea să plece şi el după păsări. Cei doi gineri îşi bătură joc de el şi se duseră cu păsările la împărat.

Cutărică scoase calul din nămol şi se duse cu el la curte, descălecă şi intră în cotineaţa lui şi de acolo în palatul de sub pământ. Nu trecu mult şi se auzi că Negru-Împărat, care se chema aşa fiindcă era negru nu numai la faţă, dar şi la suflet, vecin cu împărăţia lui Alb-Împărat, socrul lui Cutărică, porneşte război împotriva acestuia cu o oaste foarte mare, căci împărăţia lui era mult mai puternică decât a lui Alb-Împărat.

Alb-Împărat ştia bine că o să fie învins, dar cu toate astea nu vru să se plece, ci se hotărî să se împotrivească duşmanului cu toate puterile. El trimise înainte pe cei doi gineri ai săi în capul călărimei şi el venea în urmă cu pedestrimea. Cutărică trimise pe nevastă-sa să se roage de împărat să-i dea şi lui un cal, să se ducă şi el la luptă. Împăratul îi dete tot calul de la sacà.

Cutărică plecă înainte şi iar se înnămoli pe drum. Împăratul şi cei doi gineri îşi băteau joc de el văzându-l înnămolit, apoi plecară mai departe la luptă. Locul ales pentru război era între două dealuri. Cutărică scoase firul de păr, chemă calul lui de aur, încălecă îmbrăcat în haine de aur şi se aşeză pe un deal.

În timpul luptei din vale, văzând el că puterile lui Alb-Împărat slăbesc şi că acesta e aproape gata să se predea, se repezi călare de pe deal, cu sabia în mână, şi începu a tăia în dreapta şi în stânga în oastea lui Negru-Împărat, până când acesta îngrozit se predete. Cutărică nu fu nici măcar atins. Şi-a făcut doar singur o mică tăietură la un deget cu sabia.

Împăratul, care privise cum el zdrobise armata duşmanului, fără să-l cunoască la faţă, îi dete batista sa, să se lege la deget. Apoi Cutărică se făcu nevăzut. El dete drumul calului şi încălecă iar pe mârţoaga de la sacà şi începu să strige şi să lovească cu biciul, că doar o ieşi din nămol. Se îmbrăcase iar cu hainele din piele de vacă. Cei doi gineri, când trecură pe lângă el, iar râseră şi-şi bătură joc de el. După asta el scoase calul din nămol şi-l duse la curte şi intră în casa lui.

Trecu câtva timp şi Negru-Împărat, care fusese învins, îşi strânse iar armata, de nu se mai pomenise aşa armată, şi porni iar război împotriva lui Alb-Împărat. Acesta strânse şi el o armată, după puterile lui, şi alese tot acelaşi loc de luptă. Cutărică trimise iar pe nevastă-sa să ceară un cal şi împăratul îi dete tot calul de la sacà. El plecă cu mârţoaga înaintea tuturor şi se înnămoli iar în glod. Şi iar trecură cei doi gineri pe acolo şi iar îşi bătură joc de el.

Lupta începu şi trei zile în şir se războiră cele două oştiri, cu mare înverşunare, de o parte şi de alta, şi pe când oştirea lui Alb-Împărat se împuținase de tot, Negru-Împărat aducea mereu oştire proaspătă. În a patra zi de luptă, Alb-Împărat pierzând orice nădejde dete ordin căpitanilor săi să ridice steaguri albe, în semn de supunere. Dar deodată Cutărică Făt-frumos, care sta ascuns într-o pădure din vecinătate cu calul său, se aruncă ca un arhanghel cu sabia în mână asupra armatei lui Negru-Împărat şi începu a tăia în dreapta şi în stânga, până ce măcelări mare mulțime din duşmani. Negru-Împărat trebui să ridice steaguri albe, ca semn de supunere.

Alb-Împărat îi dete lui Cutărică Făt-frumos inelul său scump din deget, drept mulțumire, fără să-l cunoască cine este, căci se schimbase la față. Făcu apoi pace cu Negru-Împărat şi-i luă aproape jumătate din ținuturile acestuia. Cutărică se făcu nevăzut, îşi lăsă calul lui şi iar încălecă pe mârțoagă, muncindu-se să iasă din nămol, ca şi cum abia acum voia să meargă şi el la război. Cei doi gineri trecând pe acolo îşi bătură iar joc de el şi se întoarseră acasă cu mare pompă. Cutărică duse şi el calul la curte şi intră în casa lui.

În vremea asta, împăratul, din pricina bătrâneților şi necazurilor cu războaiele, ajunsese să nu mai vadă deloc. El porunci ginerilor săi să plece să caute şi să-i aducă lapte de căprioară, ca să-şi vindece ochii. Cutărică trimise şi el pe nevastă-sa să ceară un cal, ca să plece şi el după lapte. Împăratul îi dete tot mârțoaga de la sacă şi el se înnămoli ca şi mai înainte în glod, iar cei doi gineri trecând pe acolo râseră de el. După ce trecură ei, Cutărică scoase firul de păr şi chemă calul său nărăvaş, trecu ca vântul pe lângă cei doi gineri, fără să fie văzut, şi se opri pe un munte, unde porunci calului să-i aducă vreo douăzeci de oi şi o căprioară cu lapte şi nişte haine de cioban şi făcu acolo o stână.

Îndată calul îi aduse ce-i ceruse, el mulse îndată căprioara într-o sticlă şi oile în două găleți, pe care le umplu. Se îmbrăcă în hainele de cioban, dete drumul calului şi porni cu cele două găleți agățate de o cobiliță, în întâmpinarea celor doi gineri strigând: „hai la lapte de căprioară!“ Cei doi gineri ai împăratului, după ce umblaseră zadarnic vreo săptămână prin păduri, deteră peste Cutărică şi auzindu-l strigând că are lapte de căprioară îi ziseră:

– Ia stai puțin, omule, nu ne vinzi şi nouă lapte de căprioară?

– Ba cum să nu! Vă dau cât vreți.

– Şi cât ne ceri pe el?

– Dar pe tot îl luați? întrebă Cutărică.

– Pe tot, spuseră ei.

– Ei, să ştiţi că eu nu vi-l dau pe parale, ci numai dacă vreţi să vă pun pecetea mea de fier înroşită în foc pe mâinile voastre.

Ei nu vrură aşa ceva şi tot stăruiau mereu să-i dea bani câţi o vrea, numai să le dea laptele, ba chiar îl şi ameninţară că-l omoară, dar ciobanul nu se sperie şi le spuse că e gata să se ia la luptă cu ei. Neavând ce face ei trebuiră să se învoiască, fiindcă chiar de ar fi luat laptele cu de-a sila le era frică să nu afle împăratul de aşa o treabă. Aşa că el le puse pe mâini pecetea lui înroşită în foc, cum se pune la boi, ca să nu se poată şterge. Le dete laptele şi pe urmă se făcu nevăzut.

Cei doi gineri se mirară pe drum că pe pecete scria la fel ca şi pe cea din frunte, pe care le-o pusese când căpătaseră păsări pentru împărat.

Cutărică încălecă iar pe calul îmbrăcat cu hainele de piele de vacă şi se muncea să iasă din nămol când trecură cei doi pe acolo râzând de el. După ce trecură, duse şi el mârţoaga la curte, ascunzând bine sticla cu lapte de căprioară. Cei doi duseră laptele de oaie împăratului zicând că e de căprioară. În fiecare dimineaţă se spăla împăratul cu acel lapte pe ochi, dar fără niciun folos, căci era lapte de oaie. Toţi cei de la curte erau foarte întristaţi.

Atunci fata cea mai mică a împăratului, nevasta lui Cutărică, se duse şi ea la tată-său cu sticla de lapte, pe care i-o dete Cutărică, şi-i zise:

– Uite, tată, dă măcar într-o dimineaţă cu lapte din ăsta şi o să vezi că o să-ţi facă bine şi de n-o fi aşa, atunci poţi să mă dai cu totul afară din curte.

– Lasă, fată, ce să mai dau? zise împăratul neîncrezător. S-ar putea să-mi aducă mai mult rău decât bine. M-am spălat eu cu două găleţi de lapte şi n-am cunoscut nicio îmbunătăţire, d-apoi numai cu o picătură din sticla asta? Că nu mă pot spăla nici măcar odată cumsecade.

După multe rugăminţi ale fetei, cu lăcrămi în ochi, împăratul se înduplecă şi a doua zi dimineaţa se spălă pe ochi cu acel lapte şi deodată îi veni vederea, chiar mai bună de cum văzuse în copilărie.

Tare mulţumit, împăratul porunci să se pregătească într-o seară o masă de sărbătoare, la care pofti pe toate fetele sale şi pe gineri şi trimise să-l poftească şi pe Piele-de-Vacă, cum îi ziceau toţi lui Cutărică. La masă, împăratul se aşeză la un cap şi împărăteasa la altul, iar fetele de o parte şi ginerii de alta.

Fata cea mai mică era cea mai frumos gătită, iar Cutărică, îmbrăcat în hainele din Piele-de-Vacă. Era aproape de sfârşitul mesei, când se aştepta să se aducă plăcinta. Împăratul ceruse ginerilor lui să

povestească fiecare întâmplările şi isprăvile din toată viața lor. După ce povestiră cei doi, începu şi Piele-de-Vacă să istorisească povestea lui şi isprăvi cu cuvintele: „Şi acum mă aflu aici la masă cu dumneavoastră şi socotesc că este timpul să mă duc cu soția mea la casa noastră". Îşi luă apoi soția şi plecară la casa lor. Toți erau neîncrezători, fiindcă nu le adusese nicio dovadă.

Îndată ce sosi plăcinta, împăratul puse pe o tavă două bucăți şi trimise să le ducă lui Cutărică şi nevestei lui. Logofătul trimis de împărat intră în cotineață, dar nu văzu pe nimeni. Se mai învârti încoace şi încolo şi dete peste o scară luminată şi când coborî pe ea rămase uluit văzând un palat cum nu s-a mai pomenit. Acolo, un slujitor îl întrebă ce caută.

– Uite am adus plăcinta trimisă de împărat pentru Piele-de-Vacă.

– Pune-o pe masa aia, îi zise slujitorul.

– Păi cum vrei s-o pun, nu vezi că masa arde? Era masa împodobită cu nestemate, care sclipeau ca focul. În sfârşit pune el tava acolo şi pleacă. Cum ajunse la împărat îi zise:

– O, împărate! De-ai avea măcar pe jumătate din ce are Piele-de-Vacă, cum îi zicem toți.

Împăratul se duse şi el numaidecât să vadă cu ochii lui, intră în cotineață şi coborî scara, minunându-se mereu de tot ce vedea. Cutărică îi ieşi înainte şi-i spuse adevăratul lui nume şi al cui fiu este, fiind îmbrăcat de astă dată cu hainele sale de aur. Îi arătă apoi batista şi inelul pe care i le dăduse împăratul la război şi pecetea cu care îi însemnase pe cei doi gineri. Împăratul văzând toate astea le făcu nuntă mare şi-l lăsă pe Cutărică Făt-frumos să stăpânească împărăția sa.

Ms. 4471

Cules de elevul Drăgănescu George de la liceul Matei Basarab, de la baba Dimoftoaie Angheloi, din comuna Făureşti, jud. Vâlcea. Nu se arată anul.

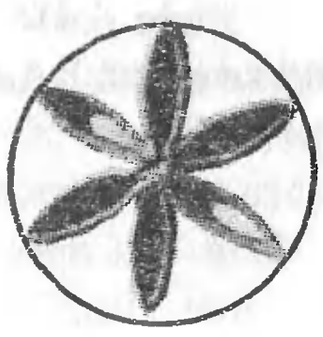

BASMUL CU OMUL ROŞU

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost un moşneag care avea un băiat vrednic şi isteţ la minte. Fiindcă era foarte sărac a plecat cu băiatul să găsească undeva unde să-l bage slugă. Pe drum a întâlnit pe Omul Roşu şi i-a dat băiatul în seama lui, ca să-l înveţe un meşteşug. După ce a slujit un timp, Omul Roşu l-a învăţat pe băiat meşteşugurile sale, adică să se prefacă în cal, oaie, berbec, prepeliţă, taur, cocoş, gâscă şi orice o vrea şi când o vrea.

Când s-a întors băiatul la tatăl lui, tocmai se ţinea atunci un bâlci pe aproape. El se înţelese cu tatăl lui şi-i spuse că el o să se prefacă într-un berbec de aur şi tată-său să meargă cu el în bâlci şi să nu-l vândă fără o mie de galbeni. Băiatul îşi puse poala cămăşii în cap şi se făcu berbec de aur.

Cum ajunse tată-său cu el în bâlci, îl şi cumpără cu o mie de galbeni un ciocoi bogat şi-l duse acasă, unde îl băgă într-o grădină frumoasă şi-i rândui un păzitor, care să-l păzească peste noapte. Băiatul se prefăcu însă în muscă şi fugi acasă. Apoi se prefăcu băiatul într-un tăuraş de doi-trei ani şi mergând tată-său cu el la alt bâlci luă pe el altă mie de galbeni. Băiatul se întoarse iar acasă şi se prefăcu într-un cal de aur, cu pietre scumpe pe la copite.

Tată-său se duse cu el mai târziu la alt bâlci şi acolo spuse că îl vinde aceluia care va umple cu bani de aur toate gropile ce le va face calul cu copitele dintr-o singură săritură. Băiatul îi spuse lui tată-său, că dacă va veni cumva Omul Roşu să-l cumpere, el n-are să sară în sus.

Curând se şi înfăţişă Omul Roşu şi întrebă cât cere pe cal. Moşul răspunse că va da calul celui care va umple cu galbeni gropile pe care le va face calul cu cele patru copite dintr-o săritură.

– Eu le umplu, zise Omul Roşu, numai să-mi dai calul.

Moşul făcu semn calului să sară, dar calul nici nu se mişcă şi atunci el înțelese că ăsta e Omul Roşu şi nu-i dete calul. Atunci Omul Roşu se duse prin bâlci şi găsi un om care sta degeaba şi-l puse pe el să cumpere calul, dându-i bani ca să umple gropile, cum cerea moşul, şi făgăduindu-i şi lui o răsplată mare pe deasupra. Omul ăsta cumpără calul şi-l dete Omului Roşu, care îl duse la el acasă şi-l închise într-un grajd fără nicio găurică, nici cât să poată ieşi o muscă, şi-i dete să mănânce numai cărbuni stinşi.

Acolo a ținut el calul închis un timp îndelungat.

Omul Roşu avea un băiat şi o fată. Venise acum vremea să facă nunta fetei cu un barbă-albastră. Băiatul se duse la tată-său şi-i zise:

– Tată, te rog să-mi dai calul de aur să merg cu el la nuntă.

– Băiete, îi zise tată-său, tu ai să scapi calul.

– Nu-l scap, tată, că am umblat eu cu atâția cai şi ştiu să-i țin bine şi să-i stăpânesc. Până la urmă, îi dete calul.

Băiatul încălecă pe el şi plecă să-l plimbe puțin, dar pe neaşteptate îi scăpă inelul din deget, fiindu-i prea larg şi se dete jos să-şi ia inelul, ținând calul de frâu. Abia luase inelul şi când întoarse capul să vadă calul ia-l de unde nu e. Calul pierise. Băiatul alergă speriat şi spuse tatălui său.

Calul de aur se prefăcuse într-o mreană roşie şi se băgase într-un lac mare din apropiere. Omul Roşu căutând în toate părțile ajunse şi la lac şi întrebă pe un pescar dacă n-a văzut un cal de aur.

– Cal de aur n-am văzut, răspunse pescarul, dar am văzut o mreană roşie care s-a aruncat în apă. Omul Roşu se prefăcu şi el numaidecât într-o mreană de aur şi se băgă în lac. El se întâlni mai întâi cu trei peşti, pe care îi întrebă dacă n-au văzut o mreană roşie. Doi din ei îi spuseră că n-au văzut, dar al treilea, care era chior, spuse că el a văzut-o ducându-se încolo şi numaidecât Omul Roşu porni încotro îi arătase peştele.

Merse el cât merse şi deodată zări mreana cea roşie. Dar şi ea îl zări pe el şi se prefăcu pe dată într-o prepeliță, ieşi afară şi începu a zbura. Se prefăcu şi Omul Roşu în erete şi începu să alerge după prepeliță. Băiatul văzând că are să-l ajungă Omul Roşu se prefăcu repede într-un inel şi căzu jos înaintea unei domnițe, care îl luă şi-l puse repede în deget. Omul Roşu se prefăcu şi el îndată în om şi se ruga mereu de acea domniță să-i vândă lui inelul, dar ea îi răspunse că i-l dă numai dacă îi slujeşte un an. El se învoi şi rămase în serviciul ei.

Cu o zi înainte de a se împlini anul de slujbă, inelul se prefăcu în om şi o rugă pe domniță ca atunci când o fi să-i dea inelul, să-l arunce

jos. A doua zi, Omul Roşu veni să-şi ceară simbria şi ea aruncă inelul jos, care se prefăcu deodată într-un sac cu mei vărsat. Atunci Omul Roşu, înfuriat, se prefăcu într-un cocoş şi mâncă tot meiul.

După asta, plecă spre casa lui, cântând de bucurie că a putut prinde băiatul care îl tot păcălise, dar din fericire câteva boabe de mei căzuseră sub o piatră şi cocoşul nu le văzuse. Şi astfel acele boabe de mei se prefăcură în băiatul moşului, care se întoarse acasă la tată-său, unde era aşteptat de mult. Tată-său era acum bogat şi mulţumit.

Ms. 4471

Cules de elevul Drăgănescu George, de la liceul Matei Basarab, de la baba Dimoftoaia Angheloi, din comuna Făureşti, jud. Vâlcea.

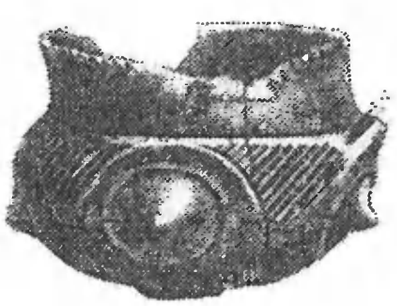

BASMUL CU GĂINA GĂSITĂ

A fost odată un om foarte sărac, care nemaiavând ce să facă de sărăcie s-a hotărât să plece după noroc. Astfel, i-a zis el nevestii să-i facă o turtă, că el pleacă în lume după noroc.

A doua zi, se scoală nevasta de dimineață, îi face o turtă şi i-o pune în traistă. El, cum se scoală, ia traista la spinare şi un băț, îşi îmbrățişează nevasta şi copiii şi pleacă.

Mergând el o zi şi o noapte, în ziua următoare, pe la namaiză, se întâlneşte cu un om bătrân, ăla era Dumnezeu, care îl întreabă că unde se duce, iar el i-a spus că a plecat după noroc. Moşu merse ceva mai departe şi apoi dispăru. Mergând omul nostru încă o zi se întâlneşte cu un harap, care îl întreabă că unde se duce, iar el i-a spus, ca şi moşului, că se duce după noroc.

Harapul i-a zis să se ducă în pădure, că era acolo aproape o pădure şi o să vadă acolo un om tăind lemne şi ce o face omul ăla, să facă şi el. Plecând el şi intrând în pădure, a mers cam o jumătate de zi fără să audă vreun zgomot, dar deodată aude un om cântând şi când se apropie de el vede că era un tăietor de lemne, care tocmai mâncase de prânz la umbra unui tufan.

Din întâmplare, omul nostru mergând prin pădure găsise un topor.

Tăietorul se odihni puțin, apoi începu să taie lemne şi îndată se apucă şi omul nostru să cioplească la un tufan. Când veni seara, mâncă tăietorul, mâncă şi omul fără noroc, se descălță tăietorul, se descălță şi el, se culcă tăietorul, se culcă şi el.

A doua zi, la fel. Ce făcea tăietorul, făcea şi el.

În seara următoare, tăietorul se duse de la locul unde tăia lemne, puțin mai spre răsărit şi intră într-o curte mare. Omul fără noroc se luă după dânsul, intră şi el în curte şi se ascunse. Tăietorul intră într-o casă mare, umblă prin mai multe odăi, toate pline de lucruri care de care

mai scumpe, cu paturi, scaune, mese numai de aur şi de argint şi se opri într-una luminată cu mai multe lămpi şi de acolo porunci slugilor, care umblau ca furnicarul prin toată casa, să pună masa, alţii să aducă vin, iar alţii lăutari.

Astea s-au petrecut în mai puţin de un sfert de ceas. Când totul era gata, el ieşi afară, fluieră de patru ori în patru părţi şi începură să se adune o mulţime de oameni din toate părţile şi umplură toată curtea. Când se isprăviră de venit şi se închiseră porţile, el a zis cu glas tare că toţi care se vor naşte în seara aia să fie veseli şi fericiţi şi să petreacă în toată viaţa lor, aşa cum petrece el în astă seară.

Cum a isprăvit tăietorul vorba, toţi cei ce se adunaseră acolo au început să fugă, care de pe unde venise, iar el a intrat în casă şi a început să mănânce şi să bea, ba a început chiar să joace la cântările lăutarilor, aşezaţi pe trei rânduri.

Când s-a sculat dimineaţa, tăietorul şi-a luat toporul şi a plecat la pădure. Omul nostru s-a luat după el. Când a ajuns la locul unde tăia lemne, tăietorul s-a apucat de lucru, ca şi în celelalte zile, şi omul nostru a făcut la fel, cum îi spusese harapul.

Când veni seara, tăietorul apucă spre apus, cu omul nostru după el, până ce ajunse la un bordei cu acoperişul stricat, murdar şi numai cu un biet pat de scânduri şi doar cu o rogojină umedă şi mucegăită pe el. Omul fără noroc se ascunse undeva în apropiere şi uita să vadă ce face. În seara aia, ploua de parcă turna cu găleata şi era un întunerec de îţi dădea cu degetele în ochi.

Tăietorul ăsta de lemne, care petrecuse în seara trecută într-un palat şi care acuma intrase într-un bordei dărăpănat, în care bătea ploaia, era împăratul noroacelor, iar cei care se adunaseră la fluieraturile lui erau noroacele din toată lumea.

Aproape de miezul nopţii, el ieşi din bordei şi fluieră iar spre cele patru zări şi deodată o spuzenie de oameni înconjurară bordeiul şi el zise că toţi câţi se vor naşte în seara asta să fie ca el de amărâţi şi toată viaţa să petreacă aşa cum petrece el în seara asta.

Împăratul noroacelor era acum foarte trist, mâncă ceapă şi cu mămăligă de trei zile şi era încălţat cu nişte opinci rupte şi obielele ude.

Cum plecară noroacele, omul nostru intră necăjit la împărat în bordei, se repezi şi-l luă de gât cerându-i socoteală că el de ce nu are niciun pic de noroc. Împăratul nu se supără, dar îi spuse să-i dea drumul puţin, ca să vadă ce e cu norocul lui. El îi dete drumul şi împăratul ieşi afară fluierând, adună toate noroacele, ca şi mai înainte.

Cum s-au adunat, el a întrebat al căruia este nenorocitul ăsta, în astfel de stare, jerpelit, nespălat şi flămând.

Noroacele n-au răspuns nimic şi atunci împăratul a luat cu el pe omul nostru şi a mers cale cam de o poştă, unde a găsit pe norocul lui şi l-a întrebat de ce l-a lăsat pe drumuri în starea asta, iar norocul i-a răspuns că e nărăvaş, că înjură, dă cu cuțitul, amenință. Atunci împăratul i-a poruncit să dea mâna cu el şi să se împace şi să nu-l mai lase cum se găseşte.

Omul nostru mulțumi împăratului şi plecă. Pe drum, prin nişte sipică, el găsi o găinuşă, pe care o prinse uşor, fiindcă nu fugea de el şi pe când mergea ținând-o în brațe găinuşa a făcut un ou. El s-a bucurat mult şi când a ajuns acasă nevasta l-a întrebat că cine i-a dat găinuşa şi oul, şi el a răspuns că Dumnezeu. Ei aveau trei copii şi ca să nu se certe pe ou când or veni de la şcoală i-a zis nevestii să meargă cu el în târg să-l vândă şi să cumpere pâine, şi ea a plecat.

Acolo, un boier văzând că oul strălucea ca soarele, căci era de aur, a întrebat-o dacă îl vinde şi cât cere pe el. Femeia a răspuns că da şi atunci boierul i-a spus că-i dă cinci sute de lei pe el, iar ea necunoscând din ce e oul a început să râdă şi a zis că glumeşte. Atunci el i-a spus că-i dă o mie de lei şi ea a început iar să râdă şi boierul înțelegând din râsul ei că e prea puțin i-a dat o mie cinci sute de lei şi după ce i-a spus că nu e nicio glumă, ea s-a hotărât să-i primească şi a plecat foarte bucuroasă cu banii. Boierul i-a spus că dacă mai are vreunul să i-l aducă tot lui şi i-a arătat unde şade.

Când a ajuns acasă, a mai găsit un ou, pe care l-a luat şi i l-a dus tot lui şi a căpătat tot atâtea parale. Boierul a întrebat-o ce fel de găină are de face astfel de ouă şi dacă o vinde. Ea i-a spus că o vinde şi el s-a dus cu ea acasă să-i vândă găina.

I-a dat opt lei pe ea, fiindcă atât îi ceruse, dar el uitându-se bine la creasta găinii a văzut că acolo erau scrise trei lucruri, şi anume, că cine îi va mânca ficatul se va face năzdrăvan, cine îi va mânca pipota va ajunge împărat, iar ăl de-i va mânca inima când se va scula dimineața din somn o să găsească o pungă cu bani sub pernă. Văzând asta, boierul spuse femeii să taie găina şi s-o pună la fiert, căci are s-o mănânce chiar acolo, şi până atunci plecă să facă o mică plimbare.

Pe când fierbea oala şi femeia făcea alte treburi prin grădină, veniră copiii de la şcoală înfometați şi se întrebau cam ce ar găsi de mâncare. Cel mai mare zărind oala se apropie de ea şi când văzu ce fierbe înlăuntru chemă pe frații lui să vină la vatră, că mama a pus o

găină la fiert. Au luat o lingură şi au început să scoată bucăţi şi să le înfulice.

Cel care a mâncat ficatul s-a făcut pe loc năzdrăvan şi le-a spus celorlalţi că trebuie să fugă de acasă, că altfel nu va fi bine de ei. După vreo două zile de mers, s-au întâlnit cu un harap, care i-a întrebat unde se duc. Ei au spus că umblă după stăpân. Harapul le-a spus că îi ia el în serviciu, cu condiţia ca în trei ani să înveţe bine un sac de cărţi şi trei lucruri despre care o să-i întrebe după trei ani, şi dacă nu vor învăţa toate cărţile şi nu vor răspunde la trei întrebări o să le taie capul

Le-a mai spus că de câte ori le-o fi foame să bată cu pumnul în masa din casă şi au să iasă pe ea tot felul de mâncări şi băuturi şi au să le vină şi lăutari, apoi harapul a plecat în călătorie după treburile lui.

Cei doi, care mâncaseră pipota şi inima, nu aveau nicio grijă. Învăţau, apoi mâncau şi chefuiau. Năzdrăvanul însă sta tot timpul trist, fiindcă nu izbuteau să înveţe cele trei lucruri din care ieşeau mâncările, băuturile şi lăutarii. Cu vreo trei zile înainte de împlinirea termenului de trei ani, el zise celorlalţi doi:

– Beţi voi şi mâncaţi şi chefuiţi, dar n-o să fie bine de noi, că n-am ajuns să învăţăm ale trei lucruri şi după trei zile o să vie harapul şi o să ne taie capul.

Seara, el le-a spus celorlalţi doi fraţi să se culce afară în grădină, sub un păr. Cum s-au culcat, cei doi fraţi au adormit, iar năzdrăvanul îşi bătea capul cum să facă să ghicească cele trei lucruri de care trebuia să dea seama harapului.

Pe când se gândea el aşa, aude două glasuri vorbind în păr. Cei ce vorbeau erau un porumbiel şi o porumbiţă. Porumbielul zise porumbiţei:

– Vezi tu, porumbiţo, călătorii ăştia care dorm jos?

– Îi văd, dar ce caută ei aici?

– Ei, uite au făcut învoială cu harapul să înveţe trei saci cu cărţi şi trei lucruri de care o să-i întrebe el când se întoarce din călătorie, că dacă nu le-or învăţa le taie capetele.

Atunci porumbiţa l-a întrebat că ce sunt alea trei lucruri şi porumbielul i-a răspuns că masa e făcută din piele de om, cana e din piele de câine, iar castronul din care mănâncă e din piele de drac şi când o veni harapul o să-i întrebe aste trei lucruri şi dacă ei o să ghicească el are să le dea bani, dar ei nu trebuie să-i ia.

Auzind năzdrăvanul ce au vorbit porumbeii s-a bucurat tare mult şi a sculat îndată pe ceilalţi doi fraţi, spunându-le că au scăpat de moarte. Până la ziuă au mâncat, au băut şi au chefuit, apoi au chibzuit

cum să răspundă harapului când o veni. Venind harapul peste două zile, i-a întrebat dacă au făcut vreo ispravă în lipsa lui, iar ei i-au răspuns:

– Ne închinăm cu slujba, Măria-Ta şi după ce oi vedea ce ştim credem că o să ne mulţumeşti şi pe noi cu ceva, dar nu cu bani, că nu avem nevoie.

Atunci el i-a luat pe câte unul, întrebându-i de sacul cu cărţi şi de ale trei lucruri şi văzând că le ştiu toate i-a dat unuia un fluier, zicându-i să fluiere cu el când o avea nevoie şi va ieşi ca din pământ o mulţime de lucruri, care de care mai frumoase şi mulţime de armată; altuia i-a dat o pungă ruptă şi i-a spus că dacă o va scutura o să curgă din ea bani cât o vrea el, iar celui de al treilea i-a dat un fel de pălărie, pe care dacă o va pune pe cap se va face nevăzut.

Apoi, harapul le-a urat drum bun şi să le mănânce ce nu-i place ăl care i-a învăţat ce să răspundă, că el la mulţi le-a tăiat capetele şi le-a luat pieile fiindcă n-au ştiut cele trei lucruri.

Plecând ei împreună s-au dus în altă ţară şi au ajuns la un oraş mare, unde şedea şi împăratul acelei ţări. Au tras ei la un han mare şi au cerut hangiului să le dea mâncările şi băuturile cele mai scumpe.

Hangiul s-a uitat bine la ei şi văzându-i aşa de jerpeliţi şi de murdari le-a spus că alea sunt bucate şi băuturi prea scumpe pentru ei şi că are şi altele mai ieftine. Atunci ei i-au spus că au bani să-i cumpere şi tot hanul lui, dacă îl vinde. Hangiul le-a dat să mănânce şi să bea cum au cerut ei şi când a venit să le facă socoteala l-au întrebat cât le cere pe han.

Atunci el s-a dus şi a vorbit cu nevastă-sa spunându-i că uite ăi trei prăpădiţi care stau la masa nr. 1 l-au întrebat cât cere pe han, că vor să-l cumpere ei. Ea i-a răspuns că dacă vor umple cu galbeni butoiul pe care îl aveau gol în fundul pivniţei, să fie buni stăpâni pe han.

Atunci ei s-au dus să vadă butoiul şi scuturând punga deasupra lui l-au umplut cu galbeni. Hangiul şi-a luat banii şi a plecat, lăsându-i stăpâni pe cei trei fraţi. Atunci ei au început să găzduiască fel de fel de călători, să le dea mâncare şi băutură fără nicio plată şi le ziceau numai să zică bogdaproste.

A mers treaba aşa vreo trei ani şi s-a dus vestea în toată lumea. Împăratul acelei ţări a auzit şi el şi se întreba cum de au putut ei să găzduiască şi să hrănească de pomană atâta lume timp de trei ani, că el, de e împărat, şi n-ar putea face treaba asta nici două săptămâni şi a dorit să ştie şi el cum fac ei, de unde au atâţia bani, din ce venituri.

Năzdrăvanul s-a dus şi i-a spus împăratului de cele trei lucruri

minunate care le aduc lor tot ce le trebuie şi atunci fata împăratului, care se pricepea să joace foarte bine în cărţi şi îi rămăsese pe toţi cu câţi jucase, i-a spus năzdrăvanului să joace cu ea în cărţi pe alea trei lucruri minunate, cu învoirea împăratului. Năzdrăvanul s-a învoit şi a jucat în cărţi cu fata, dar fata l-a rămas şi el a pierdut cele trei lucruri minunate.

Şi-a luat ziua bună de la ea şi s-a dus la fraţii lui, cărora le-a spus ce s-a întâmplat şi că el şi-a pus în gând să plece în lume singur, iar ei să nu mai dea nimic de pomană, până se va întoarce el. La plecare le-a lăsat o batistă albă şi le-a spus că dacă or vedea o picătură de sânge pe ea să ştie că el e mort. Şi-a luat rămas bun şi a plecat.

Uitasem să vă spun că atunci când a jucat el în cărţi cele trei lucruri fermecate i-a lămurit fetei împăratului ce putere are fiecare din ele, aşa cum le spusese harapul de la care le căpătaseră.

Plecând el şi mergând multe zile, a ajuns pe un alt tărâm şi a întâlnit iar pe un harap, care l-a întrebat cine este el şi ce caută pe acel tărâm. El i-a răspuns că vrea să se bage la un stăpân, iar harapul i-a zis să se bage la el şi l-a luat acasă. Acolo harapul avea o babă urâtă foc, de îţi venea să iei câmpii când te uitai la ea şi cum au ajuns harapul i-a zis să îmbrăţişeze şi să sărute pe baba aia, şi el a sărutat-o.

Pe urmă, baba s-a făcut şi mai urâtă de cum era, iar harapul i-a zis năzdrăvanului că, dacă îl iubeşte pe el şi familia lui, s-o mai sărute o dată pe babă, şi el a sărutat-o. Atunci baba s-a făcut încă şi mai urâtă şi harapul i-a zis năzdrăvanului s-o mai sărute o dată şi el a sărutat-o şi a treia oară, şi de data asta baba s-a făcut deodată o femeie frumoasă, cum nu se mai poate vedea.

Harapul, foarte mulţumit, i-a zis năzdrăvanului s-o ia de nevastă, dar el a spus că nu poate, căci i s-a făcut dor de acasă şi vrea să se ducă să mai vadă pe ai lui. Harapul, înainte de a pleca el, l-a dus într-o magazie mare, plină cu tot felul de lucruri, şi i-a zis să-şi aleagă de acolo ce vrea el. El şi-a ales trei lucruri, şi anume un amnar, un fitil şi o cremene, fiindcă bea tutun şi avea nevoie la drum de lucrurile astea. Apoi a plecat.

Mergând el pe drum şi-a făcut o ţigară şi când scăpără amnarul s-o aprindă iese ca din pământ un harap şi spune: „Porunceşte, stăpâne". El s-a înspăimântat şi n-a zis nimic, iar harapul s-a făcut nevăzut, văzând că nu-i porunceşte nimic. A scăpărat el din nou şi a ieşit alt harap, care i-a zis „Porunceşte, stăpâne".

Atunci el i-a zis să-l ducă acasă la fraţii lui, şi peste un ceas harapul l-a dus acasă. Acolo a scăpărat din nou şi a ieşit un alt harap,

care i-a cerut să-i poruncească, iar el i-a spus să-i aducă pe fata împăratului, vie nevătămată.

Harapul i-a adus-o, el s-a jucat şi apoi s-a culcat cu ea şi după ce şi-a făcut pofta a dus-o îndărăt. Cum a dus-o acasă, ea a spus totul împăratului, iar împăratul, foarte necăjit, a chemat pe toți împărații vecini şi mulți filosofi, să se sfătuiască cu ei cum să facă să-l afle pe ăla care îi răpeşte pe fiică-sa.

Un împărat mai bătrân a sfătuit pe fată că dacă o s-o mai răpească, ea să scrie pe uşa casei unde o duce-o, vorbele: „fata împăratului". Năzdrăvanul a scăpărat iar amnarul şi când a ieşit un harap i-a poruncit să-i aducă iar pe fata împăratului. El a adus-o şi după ce şi-a făcut pofta a dus-o îndărăt, dar ea a avut grijă şi a scris pe uşă, la ieşire, „fata împăratului", cum fusese sfătuită.

Năzdrăvanul a ştiut că a scris asta şi atunci a poruncit harapului să şteargă ce scrisese şi să scrie cuvintele alea pe toate uşile, şi chiar pe uşile de la palatul împăratului, şi aşa a făcut.

Când a văzut împăratul dimineața comedia asta s-a speriat şi a adunat iar pe toți înțelepții şi filosofii, şi mitropoliții, ca să se sfătuiască ce e de făcut, şi a pus să se înconjoare palatul cu multă armată, dar în noaptea următoare tot i-a fost furată fata. Un înțelept i-a zis să facă fetii o saltea pe care s-o umple cu mei şi când o fura-o cu pat cu tot ea să taie salteaua pe dedesubt cu un cuțit şi o să curgă meiul pe jos, şi dimineața să meargă pe urmele meiului până la casa ălui care a furat-o.

Împăratul a făcut aşa şi a învățat fata cum să facă şi ea a făcut cum a învățat-o. Dimineața, împăratul a plecat cu multă armată după urmele de mei şi a ajuns la casa năzdrăvanului. Atunci împăratul n-a mai putut de bucurie şi a dat un ospăț mare curtenilor, apoi a poruncit să-l lege pe năzdrăvan şi să-l ducă într-o pădure apropiată şi să-i facă acolo o spânzurătoare.

Când să-i puie lațul de gât, el se roagă de împărat şi de tot poporul, care se strânsese acolo ca frunza şi ca iarba, să-i dea voie să mai aprindă şi el o țigară înainte de a muri. Dându-i împăratul voie, el îşi face țigara şi când scăpără din amnar de două ori ca s-o aprindă, ies ca din pământ doi harapi şi-l întreabă: „ce poruncești, stăpâne?", iar el le porunceşte să sufle unul în stânga şi altul în dreapta şi să înghețe şi să împietrească toată mulțimea care era adunată acolo, afară de împărat şi de fata lui. Şi harapii aşa au făcut.

Atunci el s-a dat jos de pe podul spânzurătorii, s-a dus la fată şi i-a spus că dacă nu-i va aduce îndată cele trei lucruri pe care i le-a câştigat

cu cărţile va fi moartă, şi ea şi tată-său. Fata s-a dus de frică şi i-a adus în grabă ale trei lucruri câştigate în cărţi, şi atunci el a scăpărat iar de două ori cu amnarul şi ieşind iar cei doi harapi le-a poruncit să dezgheţe poporul şi să-i dea drumul să se ducă acasă, iar el s-a dus la fraţii lui şi au început iar să ospăteze lume la hanul lor, fără plată.

Nu mult după asta, a izbucnit în ţară o holeră de care a murit multă lume şi n-a scăpat nici împăratul, nici fata lui şi a trebuit să se adune sfetnicii şi înţelepţii, şi generalii, şi tot poporul, ca să aleagă alt împărat. La adunare s-au dus şi cei trei fraţi. Era atunci obiceiul în ţara aia, la alegerea de împărat, ca cel mai bătrân dintre sfetnici să dea drumul la un porumbiel, învăţat să umble şi să ducă şi să aducă fel de fel de ştiri, şi pe capul cui s-o aşeza porumbielul, ăla să fie împărat.

Şi a dat el drumul la porumbel şi porumbelul, după ce s-a rotit de vreo trei ori peste mulţimea adunată, deodată s-a aşezat pe capul aceluia dintre cei trei fraţi care mâncase pipota găinii găsită de tatăl lor şi care era sortit să ajungă împărat.

Toată lumea s-a uitat înspre el şi a strigat: „Să ne trăiască împăratul cel nou". El şi-a luat pe seamă împărăţia şi cei doi fraţi ai lui erau sfetnicii cei mai apropiaţi şi cu cele trei lucruri fermecate ei puteau să aibă tot ce le trebuia pentru conducerea împărăţiei. Nu mult după asta, ei au trimis de au adus şi pe părinţii lor, ca să stea împreună cu ei.

Şi încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2537

Cules de elevul Popescu D. Dumitru, cl. IV, liceul Matei Basarab, în 1897, de la Stan Radu, de 59 de ani, din com. Tămădău, jud. Ilfov. Nu ştie carte.

BASMUL CU PASĂREA ŞI MERELE DE AUR

A fost odată un împărat care avea trei feciori. El era foarte mâhnit, fiindcă avea în grădina sa un măr la care ţinea foarte mult, dar el nu ştia ce fel de mere face, fiindcă înainte de a se coace venea noaptea o pasăre şi le fura, căci acestea erau nişte mere de aur. A pus împăratul oaste multă de pază, dar n-a putut face nimic, căci spre miezul nopţii venea o boare de vânt lin şi-i adormea pe toţi care erau de pază şi pasărea venea şi lua merele şi le căra nu se ştie unde.

Feciorul cel mare al împăratului s-a rugat de tatăl său să-l lase să-şi încerce şi el norocul şi să stea de pază într-o noapte.. La început împăratul n-a vrut, dar după multe rugăminţi l-a lăsat. N-a putut însă să facă nimic, căci boarea aia de vânt de pe la miezul nopţii l-a adormit şi pe el şi pasărea a venit şi a cules merele de aur.

După câtăva vreme, feciorul cel mijlociu s-a rugat de tată-său să-l lase şi pe el să stea de pază şi să-şi încerce norocul şi împăratul l-a lăsat, dar n-a putut să facă nici el nimic şi a păţit ca şi fratele lui mai mare. La urmă, s-a rugat şi feciorul cel mic de tată-său să-l lase să încerce şi el, dar împăratul l-a certat, că de ce îşi închipuie el că ar putea să facă o treabă pe care n-au putut s-o facă fraţii lui mai mari.

Până la urmă el tot s-a pus să păzească într-o noapte, mai mult fără învoirea tatălui său şi s-a culcat sub măr. S-a silit el din răsputeri să nu adoarmă, căţărându-se pe trunchiul şi pe crengile mărului, când venea boarea aia de vânt lin şi deodată, fiind el în copac, vine o pasăre de aur care începe să culeagă mere. El a pus repede mâna pe ea, dar ea a zvâcnit şi a scăpat, însă i-au rămas în mână două pene de aur şi merele de aur au rămas în pom. Băiatul s-a culcat punând cele două pene sub cap, iar pasărea s-a dus de unde venise, căci ea era a unui împărat foarte îndepărtat.

Dimineaţa, mama băiatului s-a dus în grădină să vadă ce s-a întâmplat şi când a văzut că în pom sunt mere de aur şi mai cu seamă că sub capul băiatului sunt două pene de aur a alergat la împărat să-i spună ce s-a întâmplat, aşa cum i-a povestit băiatul.

Împăratul s-a bucurat foarte mult de această ispravă a fiului lui celui mai mic, iar fraţii lui mai mari s-au întristat văzând că fratele lor cel mai mic a izbutit să facă ce n-au putut ei. Ei s-au rugat de tatăl lor să le dea voie să plece în lume, poate vor da de urma păsării de aur, pe care ar fi vrut s-o prindă. N-a trecut mult şi s-a rugat şi băiatul cel mic să plece şi el ca să-şi încerce norocul. Tată-său i-a dat voie şi el a plecat.

Într-un loc, drumul pe care plecase se desfăcea în trei drumuri. La capul unuia scria: „cum te duci aşa vii"; la al doilea scria: „te duci doi şi unul vii"; la al treilea scria: „dacă te duci nu mai vii". El a apucat pe ăsta din urmă şi după ce a mers o bună bucată i-a ieşit în cale un lup mare, voinic, care părea că vrea să se repeadă la el să-l mănânce.

Băiatul nu s-a speriat, ci şi-a căutat de drum, uitându-se la lup cu blândeţe şi cu linişte. Lupul a pornit a merge încet după el şi după puţin timp i-a spus că el este norocul lui şi de-aia i-a ieşit în cale, şi să încalece îndată pe el şi-l va duce unde o vrea, iute ca vântul ori ca gândul, cum i-o plăcea. Băiatul i-a spus că vrea să meargă la palatul împăratului celui mai apropiat şi cum s-a gândit la asta a şi fost acolo. El i-a spus lupului că umblă să găsească o pasăre de aur care fură merele de aur din grădina tatălui său şi că pentru asta vrea să meargă pe la toţi împăraţii, că poate o da de urma ei.

Lupul îi spuse că pasărea pe care o caută e chiar la curtea împăratului unde se opriseră. Băiatul s-a bucurat şi a vrut să şi intre repede în palat ca să cerceteze, dar lupul l-a oprit şi i-a spus să nu se ducă, ci să aştepte miezul nopţii, când împăratul şi toată curtea doarme, şi să ia numai pasărea, nu şi colivia, fiindcă ar putea să facă zgomot şi se deşteaptă împăratul şi-l prinde.

Băiatul l-a ascultat, s-a strecurat la miezul nopţii în palat, a luat pasărea fără să-l simtă cineva şi s-a dus cu ea unde îl aştepta lupul. A încălecat şi au pornit la drum cu mare iuţeală. Când au ajuns unde se despărţeau cele trei drumuri, lupul s-a oprit şi a zis că merge puţin prin pădurea din apropiere, ca să găsească ceva de mâncare, iar băiatul să se odihnească sub un stejar.

El s-a culcat şi a adormit, având pasărea priponită lângă el. În timpul ăsta, au trecut pe acolo şi fraţii lui mai mari, care se întorceau mâhniţi că nu găsiseră nimic. Când au văzut pe fratele lor mai mic

culcat cu pasărea de aur lângă el, n-au mai stat la gânduri şi s-au repezit şi l-au omorât, au luat pasărea şi s-au dus cu ea la tatăl lor, care s-a bucurat foarte mult. Când s-a întors lupul din pădure, a văzut că pasărea nu mai este şi că băiatul este mort şi un cocostârc trăgea cu ciocul să rupă din carnea lui.

Atunci lupul s-a repezit la cocostârc şi i-a spus că el îi ştie locul unde are cuibul cu puii în el şi că pe dată se va repezi şi-i va mânca puii, dacă nu se duce repede să aducă în guşă apă vie, de la izvorul fermecat, ca să-l învieze pe băiat. Cocostârcului i-a fost frică şi a zburat repede şi a adus apă vie în guşă şi l-a stropit pe băiat şi-a înviat pe loc. A încălecat apoi pe lup şi ca gândul a fost acasă. Acolo, cum l-a văzut pasărea adusă de fraţii lui, l-a cunoscut pe loc şi s-a prefăcut deodată într-o fată frumoasă şi a spus împăratului că băiatul lui cel mic a găsit-o şi a luat-o de la împăratul, unde era ţinută în colivie, ca pasăre de aur, din cauza farmecelor unei vrăjitoare, care o duşmănise pe mama ei.

Împăratul s-a mâniat pe cei doi fii mai mari ai lui pentru nelegiuirea lor şi i-a alungat de la casa lui, iar pe cel mai mic l-a însurat cu fata cea frumoasă şi a făcut nuntă mare, cu multă veselie la palat şi în popor.

Şi încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2530

Cules de elevul Petrescu Virgiliu, clasa I, liceul M. Basarab, de la baba Stana (de 40 ani), com. Socariciu, jud. Ialomiţa. (Probabil în 1897).

ZDRÂNCĂ, SPAIMA ZMEILOR

A fost odată un om foarte sărac, care avea şapte copii şi nu avea ce să le dea să mănânce. Într-o zi, el s-a hotărât să plece în lume, ca să găsească vreun rost de hrană péntru copii şi pentru el.

Mergând el mai multe zile prin nişte locuri pustii, a ajuns la un palat mare şi întărit, unde stăteau nişte zmei. Apropiindu-se el de acel palat, a întrebat pe un zmeu dacă nu le trebuie o slugă şi zmeul i-a spus că le trebuie şi dacă vrea poate să rămâie la ei.

El a rămas şi într-o zi zmeii l-au trimes să aducă un burduf cu apă de la puţ. Plecând spre puţ, el a luat burduful, dar a luat şi o sapă, un tîrnăcop şi o cazma şi cum a ajuns acolo a lăsat burduful jos şi a început să sape împrejurul puţului şi să arunce pământul în lături.

Văzând zmeii că zăboveşte atâta, au trimes pe unul din ei să vadă ce s-a întâmplat. Când a ajuns zmeul acolo, el ajunsese cu săpatul pe la jumătatea puţului şi zmeul l-a întrebat:

– Ce faci acolo, Zdrâncă?

– Vreau să vă aduc tot puţul acasă, ca să vă săturaţi de apă.

Auzind acestea, zmeul luă burduful cu apă şi se duse repede acasă şi povesti celorlalţi zmei cele întâmplate. Când auziră zmeii se speriară şi îl trimiseră la altă treabă grea, să aducă un copac din pădure pentru foc. El luă nişte funii de tei şi plecă şi când ajunse în pădure începu să lege pădurea cu funiile de tei. Zmeii văzând că nu mai vine trimiseră iar pe unul din ei să vadă ce face.

Când ajunse, el întrebă pe Zdrâncă ce face şi Zdrâncă răspunse că leagă pădurea ca s-o aducă cu totul acasă. Zmeul se întoarse şi povesti celorlalţi ce văzuse. Ei se speriară foarte tare şi se hotărâră să-i încerce puterea. Luară pe Zdrâncă şi ieşiră cu el pe un câmp, aducând cu ei şi un buzdugan. Acolo tartorul zmeilor îi zise:

– Uite, Zdrâncă, noi o să aruncăm buzduganul ăsta în sus şi care l-o arunca mai sus înseamnă că ăla e mai puternic. Dacă eşti tu mai puternic ca noi, să-l arunci mai sus ca noi.

– Bine, zise Zdrâncă, să încercăm.

Aruncară câțiva zmei buzduganul, care se întoarse pe pământ după un ceas, după două, apoi îl aruncă şi tartorul zmeilor şi se întoarse buzduganul abia după cinci ceasuri.

Atunci tartorul zise lui Zdrâncă:

– Acuma aruncă şi tu, Zdrâncă.

Zdrâncă luă buzduganul, scuipă în palme, apoi începu să se uite în sus pre cer şi privea aşa mereu ținând mâinile pe buzdugan, fără să zică nimic. Zmeul îl întrebă ce face, de ce se uită atâta în sus. El îi răspunse:

– Apoi uite ce este: am o rudă cârciumar în cer, zgârcit mama focului şi pândesc până a deschide uşa la prăvălie, ca să-l arunc drept acolo şi să-i fac alişveriş. Când auzi zmeul se sperie şi-i zise:

– Mai bine haidem acasă şi lasă nu-l mai arunca, că rămânem şi fără buzdugan şi ne cere ăla să-i plătim noi paguba.

Când ajunseră acasă, zmeii se sfătuiră ce este de făcut şi se hotărâră să-l omoare noaptea, când doarme, zdrobindu-l cu buzduganele. El însă ascultase la uşă şi când a auzit planul lor, înainte de a se culca, a pus în odaia lui o buturugă, pe care a învelit-o cu pătura, iar el s-a culcat undeva afară.

Peste noapte, au venit zmeii şi au început să lovească buturuga cu buzduganele. Socotind că l-au omorât, s-au culcat liniştiți, crezând că au scăpat de el. Dimineața, Zdrâncă făcu cafeaua şi o duse zmeilor. Văzându-l, zmeii se speriară şi se hotărâră să-i dea drumul, ca să scape de el. Ei îi spuseră că i-a slujit destul şi că îi dau simbrie un sac de galbeni şi să meargă sănătos de unde a venit.

Zdrâncă le mulțumi şi se rugă să meargă un zmeu cu el până acasă, să-i ajute să ducă sacul cu galbeni şi să se apere mai bine pe drum de niscai hoți.

Când ajunseră aproape de casa lui Zdrâncă, mai luă şi zmeul puțin sacul cu galbeni în spinare, iar Zdrâncă merse puțin mai înainte. Copiii îl întâmpinară la poartă strigând de bucurie şi bătând din palme. El le şopti încet să strige toți cât mai tare, că ar mânca carne de zmeu.

Zmeul, care tocmai ajungea şi el cu sacul, când auzi aşa se îngrozi şi aruncă sacul la pământ şi o luă la fugă de îi sfârâiau picioarele. Când ajunse acasă, spuse celorlalți cele întâmplate şi fură toți bucuroşi că au scăpat de el şi de bucurie au benchetuit vreo trei zile în şir.

Zdrâncă ajungând bogat şi-a făcut nişte case mari, şi-a căpătuit copiii şi a trăit fericit, lăudându-se la toţi că el a speriat pe zmei cu dibăcia lui.

Ms. 2533

Cules de elevul Ionescu A. George, cl. I, liceul Matei Basarab, (probabil în 1897) de la Petre Alexandru, de 48 de ani, din com. Plopeni, jud. Prahova, plasa Câmpina.

BASM CU ZMEII CARE AU FURAT SOARELE

A fost odată un împărat şi pe când domnea el nişte zmei furaseră soarele de pe cer. Împăratul a dat veste prin toate oraşele şi satele împărăției, că celui care va afla unde e soarele şi-i va da drumul îi dă de soție pe fata lui şi jumătate din împărăție.

Acuma au venit la împărat şi trei frați dintr-un sat şi i-au spus că pleacă şi ei să caute pe cei care au furat soarele şi să încerce să-i dea drumul. Pe cel mai mic dintre frați îl chema Isac şi era năzdrăvan.

Ei au plecat şi au luat cu ei fiarele de la plug, pe care le-au dat unui fierar ca să le topească şi să facă din ele un bolovan mare de fier şi să-l țină în foc înroşit până s-or întoarce ei, fiindcă năzdrăvanul ştia că o să aibă nevoie de el.

Au ajuns ei la casa zmeului ălui mare, care nu era acasă. S-au dus apoi la podul de aramă, pe unde ştiau că are să treacă zmeul, ca să-i iese în cale şi s-au ascuns sub pod. Cei doi frați mai mari au adormit, dar Isac a rămas treaz. Când a sosit zmeul cel mai mare, calul lui s-a speriat şi a început să sforăie şi s-a dat îndărăt ca la concizeci de paşi şi zmeul i-a zis:

– Ce ai, calule, de ce te sperii, că n-o fi aici Isac? Că numai de el şi de Dumnezeu mi-e frică. Atunci Isac a ieşit de sub pod şi zmeul l-a întrebat:

– Vrei la luptă să ne luptăm, ori în săbii să ne tăiem?

– Mai bine la luptă dreaptă, că e de la Dumnezeu lăsată.

Şi s-au luptat ei zi de vară până în seară şi până la sfârşit l-a biruit el pe zmeu şi i-a tăiat capul. Când s-au trezit frații lui, el i-a întrebat dacă n-au văzut şi n-au auzit ceva, dar ei au răspuns că n-au văzut nici pui de cioară chioară.

Au plecat mai departe şi au ajuns la casa zmeului mijlociu, care nu era nici el acasă. Atunci ei s-au aşezat la pândă sub podul de argint, pe unde avea să vie zmeul spre casă. Cei doi fraţi mai mari ai lui Isac iar au adormit şi când a venit zmeul a ieşit Isac de sub pod şi s-a luptat cu el în luptă dreaptă şi l-a biruit şi pe el, şi după ce l-a pus la pământ i-a tăiat capul.

Au mers apoi şi la al treilea zmeu, cel mai mic, care era şi cel mai viteaz şi el ţinea soarele închis. Nu l-au găsit nici pe el acasă şi s-au aşezat să-l pândească sub podul de aur, pe care se întorcea el. Cei doi fraţi ai lui Isac iar au adormit şi când a venit zmeul a ieşit Isac de sub pod şi zmeul l-a întrebat dacă vrea să se bată în luptă dreaptă ori cu săbiile.

– Mai bine în luptă, că e mai dreaptă şi de la Dumnezeu lăsată, i-a răspuns Isac.

Se apucară ei şi se luptară, zi de vară până în seară. dar nu biruia niciunul. Atunci zmeul spuse să se facă fiecare câte o roată de foc şi a cui roată se va stinge mai întâi acela va fi învins. Zmeul s-a făcut o roată mare şi strălucitoare, iar Isac o roată care abia licărea. Era cât pe-aci să biruie zmeul, când trecu pe deasupra lor un corb şi Isac îi zise:

– Dacă oi vrea să-ţi moi pana ta în apă şi să mă stropeşti puţin, îţi dau trei leşuri de zmeu să te ospătezi.

Zmeul zise şi el corbului:

– Corbule, dacă oi vrea să-ţi moi pana ta în apă şi să mă stropeşti puţin, ţi-oi da o pădure întreagă.

Atunci corbul îşi făcu socoteala: Ce să fac eu cu pădurea lui, că păduri găsesc în toate părţile, dar mâncare găsesc mai rar. Şi se duse repede şi-şi muie pana în apă şi veni şi-l stropi pe Isac. Acuma el prinse putere şi se luară iar la luptă şi-l birui pe zmeu, băgându-l până la gât în pământ. Pe urmă îl întrebă unde ţine soarele închis. Zmeul de frică îi dete cheia şi Isac se duse repede şi dete drumul soarelui, apoi se întoarse şi tăie capul zmeului.

Se duse pe urmă cu fraţii lui, unde locuiau nevestele şi mama zmeilor. El puse mai întâi pe fraţii lui într-o căruţă şi-i trimise să meargă înainte, că vine şi el. Rămânând în urmă, el se prefăcu numaidecât în muscă şi calul lui se prefăcu în nisip. El zbură repede şi intră în casa zmeoaicelor, care simţiseră că zmeii fuseseră omorâţi. Zmeoaica cea bătrână tocmai spunea celor tinere ce trebuie să facă. Celei mai mari îi zise:

– Tu să te prefaci într-o grădină cu poame coapte şi ei când or trece pe lângă tine o să mănânce şi o să se otrăvească.

La cea mijlocie îi zise:

– Tu să te prefaci într-un izvor răcoros şi ei când or bea o să se otrăvească.

La cea mică îi zise:

– Tu să te prefaci într-o câmpie cu iarbă verde şi ei când s-or aşeza jos să se odihnească o să se otrăvească.

Isac când auzi ieşi din casă şi se prefăcu iar în om şi calul se făcu iarăşi cal. Încălecă şi merse repede la fraţii lui.

Trecând ei pe lângă o grădină cu pomi, unul din fraţii lui zise:

– Ia uite ce mere frumoase! Hai să mâncăm şi noi câte unul.

Isac nu zise nimic, dar se dete jos de pe cal, scoase sabia şi lovi câţiva pomi, din care ţâşni sângele şi nişte vaiete înăbuşite.

Ajunseră apoi la un izvor răcoros şi când fraţii lui vrură să bea el lovi apa cu sabia şi se prefăcu în sânge. Când ajunseră mai departe, la o poiană cu iarbă verde, fraţii lui vrură să se odihnească puţin pe iarbă, dar Isac lovi iarba cu sabia şi ţâşni sângele.

Atunci ei se îndreptară spre fierarul unde lăsaseră fiarele de plug. Isac spuse iar fraţilor lui să meargă cât mai repede înainte, că vine şi el.. Unul din ei zise:

–Ştim noi de ce ne trimeţi pe noi înainte. Uite norul ăla care vine după noi, trebuie să mai fie şi ăla ceva şi tu ştii.

– E zmeoaica bătrână, zise Isac, hai să ne grăbim.

Alergară ei din răsputeri, cât puteau caii să fugă, dar tocmai când să intre în curtea fierarului zmeoaica bătrână şi înghiţise coada unui cal. Ei închiseră repede porţile şi stau gata de luptă.

Zmeoaica zise fierarului:

– Fă-mi o gaură în poartă, să-i văd şi eu cum arată.

Fierarul făcu o gaură mică, dar zmeoaica zise:

– Fă una mai mare, ca să-i văd bine.

El făcu gaura mai mare şi zmeoaica băgă capul prin ea, dar cei trei fraţi şi cu fierarul, când a căscat gura ca să-i soarbă, i-au aruncat bolovanul de fier înroşit în gură şi au omorât-o. Când să plece, fierarul le spuse să nu apuce spre stânga, că li se poate întâmpla ceva rău.

Isac trimise înainte pe fraţii lui, spre dreapta, iar el apucă pe ulicioara care mergea spre stânga. Merse el ce merse şi dete de casa unui bătrân, care nu era altul decât tatăl zmeilor omorâţi, prefăcut în moşneag. Cum îl văzu pe Isac îi zise:

– Măi voinice, du-te până la izvorul de colo şi adu-mi o donicioară cu apă, că sunt bătrân şi nu pot să-mi aduc şi n-am mai băut apă de când mi-a murit nevasta.

Lui Isac i se făcu milă şi-şi lăsă armele lângă casa moşului, luă donicioara şi plecă la izvor. Cum plecă el, zmeul îi ascunse armele şi când se întoarse îi spuse cine este şi că are să-l omoare dacă nu-i aduce pe fata împăratului. Isac îi răspunse că e foarte greu, fiindcă fata împăratului e păzită bine, dar are să încerce. Zmeul îi dete drumul, dar îi spuse că dacă nu aduce fata îl va găsi oriunde şi-l va omorî. Isac se duse la împărat şi-i spuse că el a dat drumul soarelui şi a omorât pe zmeii care îl furaseră şi ca dovadă îi arătă inelele zmeilor omorâți. Împăratul se bucură mult că a izbutit şi-i dete de soție pe fiica lui.

Isac plecă într-o zi la plimbare cu dânsa şi-i spuse că trebuie s-o ducă la casa tatălui zmeilor, căci altfel îl omoară pe el. Fata a început să plângă, dar el i-a spus să nu se sperie, că ştie el ce are de făcut. El se înțelese cu fata, ca ea să-i spună zmeului că are nevoie de un servitor şi atunci o să vie el îmbrăcat în haine jerpelite şi murdare şi când l-o vedea să spună zmeului că vrea să-l bage slugă pe el.

După ce duse fata, el se îmbrăcă cum vorbiseră şi se plimba pe la poarta zmeului. Fata cum îl văzu zise zmeului:

– Bagă dragă, slugă pe nespălatul ăla, ca să mă ajute la treabă, şi zmeul îl primi.

Isac îi spuse fetii să se facă bolnavă şi să afle de la zmeu în ce stă puterea lui. Fata se făcu bolnavă şi când o întrebă zmeul ce are ea spuse că nu se va face sănătoasă dacă nu-i spune în ce stă puterea lui. Zmeul râse şi-i spuse că în mătura de lângă uşă. Fata îi spuse lui Isac, dar el îi răspunse că nu poate să fie adevărat şi să mai încerce.

Ea se prefăcu iar bolnavă şi-i ceru zmeului să-i spuie adevărat în ce sta puterea lui, că până atunci nu se va face bine. Atunci zmeul îi spuse că acolo unde se bat munții în capete este o purcea şi dacă tai purceaua dai de o porumbiță şi dacă tai porumbița dai de un vierme şi în viermele ăla sta nu numai puterea, dar şi viața lui, şi dacă taie viermele, el moare.

Fata i-a spus lui Isac, care a plecat îndată acolo unde se bat munții în capete, şi cum a tăiat purceaua, zmeului au început să-i slăbească puterile. A tăiat apoi porumbița şi zmeul a ajuns aproape pe moarte. Pe urmă el puse viermele găsit în porumbiță, într-o cutie şi se duse acasă la zmeu. El luă viermele în mână şi zise zmeului:

– Puterea şi viața ta stau în mâinile mele. Spune-mi acuma unde ai ascuns armele mele, cu care am izbutit să dau drumul soarelui.

Zmeul îi spuse şi atunci Isac omorî viermele şi în clipa aia zmeul zbieră odată de răsună văzduhul şi muri pe loc. Isac luă armele de unde erau ascunse şi plecă cu fata la împărat, care se bucură mult când îi

văzu şi făcu o nuntă mare, la care pofti pe toți împărații şi prinții, de s-a dus vestea peste nouă țări şi nouă mări.

Lui Isac i-a dat pe seamă şi jumătate din împărăție s-o conducă, precum şi multe avuții. El a adus acolo şi pe frații lui, pe care i-a pus în dregătorii şi au trăit mulți ani fericiți.

Iar eu încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2526

Spus de elevul Stoenescu Traian, de 12 ani, de la liceul M. Basarab, din Bucureşti, str. Carol I, nr. 138. Nu arată în ce clasă era şi nu-şi aminteşte de la cine l-a auzit.

FATA PĂDURARULUI

A fost odată un moş şi o babă şi moşul era pădurar la o pădure mare a unui împărat. Ei n-aveau niciun copil şi într-o zi moşul mergând prin pădure cu slujba lui a dat peste o gâscă singuratică, pe care a prins-o şi a dus-o acasă şi a dat-o babei, iar baba ţinea la ea şi o îngrijea ca pe copilul ei.

Moşul şi baba se duceau des la biserică şi lăsau gâsca închisă în casă. După ce plecau ei la biserică, gâsca îşi lepăda penele şi se prefăcea într-o fată tânără şi frumoasă, se apuca de dereticat casa, făcea mâncare, punea masa şi apoi se prefăcea iar în gâscă. Când se întorcea moşul şi baba şi găseau casa rânduită şi masa pusă se minunau şi se întrebau cine a putut să le facă toate.

O dată baba a zis să rămână acasă şi să pândească şi să meargă numai moşul la biserică. Ea s-a ascuns după nişte butii şi când a văzut că şi-a lepădat gâsca penele şi s-a prefăcut într-o fată aşa de frumoasă, n-a mai putut de bucurie şi s-a repezit şi a luat penele şi le-a aruncat pe foc. Când a văzut asta, fata a ţipat şi a zis:

– M-ai fript de vie.

Când a venit şi moşul şi a văzut-o a fost foarte bucuros şi o îngrijeau amândoi ca pe copilul lor. Într-o zi a venit pe aproape de casa pădurarului feciorul împăratului, umblând după vânat, împreună cu un servitor. El era urât şi rău. A izbutit el să prindă o raţă sălbatică şi fiindu-i foame a trimes pe servitor să meargă la casa pădurarului s-o frigă, dar să nu o ardă, că dacă o arde are să-i taie capul.

Servitorul s-a dus şi a fript raţa, dar a ars-o, fiind cu ochii numai la fata pădurarului. Când a văzut fiul împăratului raţa arsă, a vrut să-i taie capul, dar el s-a rugat să-l ierte, fiindcă n-a putut să nu se uite la fata pădurarului, care era foarte frumoasă.

Auzind asta, fiul împăratului a vrut s-o vadă şi el şi s-a dus la casa

pădurarului şi a cerut să-i dea o cană cu apă, şi i-a adus fata apă, iar el când a văzut-o a rămas cu ochii la ea, de nu-i venea să mai plece.

S-a dus repede la tată-său împăratul şi i-a spus că pădurarul are o fată foarte frumoasă şi vrea să se însoare cu ea. Tată-său n-a crezut, dar tot rugându-l mereu fiul său a zis să puie caii la trăsură, ca să se ducă şi să vadă şi el dacă este adevărat.

S-a dus el la pădurar şi văzând că era adevărat ce-i spusese feciorul, n-a avut ce mai face şi atunci el s-a învoit cu moşul să dea fata după băiatul lui, dar fata nu voia, fiindcă băiatul era urât şi rău. După multe stăruințe, fata s-a dus la casa împăratului şi a luat acolo şi pe moşul şi baba, care au fost puşi în slujbe de seamă. Ea însă nu era mulțumită.

Într-o zi, ea s-a dus la un pârâu din apropiere, unde slujnicele spălau lână, ca să vadă şi ea cum o spală. Atunci ea a văzut un cârd mare de gâşte sălbatice în zbor şi s-a rugat în gând de ele să-i azvârle toate câte o pană şi ele i-au azvârlit, iar ea s-a acoperit cu pene şi s-a prefăcut din nou în gâscă şi a zburat departe cu cârdul de gâşte sălbatice. Fiul împăratului a plecat în lume plângând şi căutând-o peste tot şi poate o mai caută şi astăzi.

Ms. 2525

Cules de elevul Giulescu R. Ion, cl. I, lic. M. Basarab, în 1896, auzit de la Grigore Voinicu, de 45 ani, din com. Poiana, jud. Ialomița. Ştie puțină carte.

POVESTEA COJOCARULUI CARE A PĂCĂLIT PE ZMEI

A fost odată un cojocar care trăia greu, fiindcă câştiga prea puţin. Într-o zi, lăsase nişte pâine pe masă şi s-au adunat pe ea sumedenie de muşte. El a dat cu palma şi a omorât dintr-odată şapte muşte şi a zis că e mare viteaz, fiindcă a omorât şapte suflete numai cu o palmă. Atunci el a plecat în lume să găsească un alt om mai viteaz ca el. Când era să plece, a luat o bucată de brânză şi a pus-o în buzunar. Pe când ieşea afară din casă, o vrabie dintr-un copac îi zise:

– Cirip, cirip, ia-mă şi pe mine unde te duci, că are să-ţi prindă bine.

El a luat-o şi a plecat. Trecând printr-o pădure, după ce umblase mai multe zile, se întâlni cu un zmeu, care îl întrebă ce caută:

– Vreau să întâlnesc pe unul care e mai voinic ca mine, răspunse el fălos.

– Da ce isprăvi ai făcut de te crezi aşa de voinic?

– Am omorât şapte suflete numai cu o palmă.

Atunci zmeul luă o piatră de jos şi o strânse în mână de se făcu praf, apoi îi zise:

– Fă şi tu aşa, dacă te crezi mai voinic.

Atunci cojocarul se prefăcu că ia o piatră de jos, băgă mâna în buzunar şi luă bucata de brânză pe care o avea acolo şi o strânse în mână până începu să curgă zeama din ea.

Zmeul se miră de câtă putere are el şi luă iar o piatră de jos şi o azvârli în sus şi nu veni îndărăt decât după trei ceasuri. Cojocarul se făcu şi el că ia o piatră de jos, dar băgă mâna în buzunar şi scoase vrabia, pe care o aruncă în sus şi ea zbură şi nu se mai întoarse. După multă aşteptare zadarnică, zmeul se miră foarte tare de puterea lui şi-i spuse să meargă cu el la împăratul zmeilor.

El se duse şi împăratul când auzi că are atâta putere, de strânge piatra în mână până dă zeama din ea şi aruncă piatra aşa de sus că nu se mai întoarce îndărăt, îi fu frică să nu-l omoare şi-l trimise într-o pădure, în care îi zise că sunt doi zmei care fac mari stricăciuni împărăției.

– Dacă izbuteşti să-i omori, îți dau pe fata mea de soție şi jumătate din împărăția mea, îi zise el,

Ducându-se cojocarul în pădure, dete peste ăi doi zmei, care dormeau sub un copac. El luă vreo patru pietre şi se sui în copac, de unde aruncă repede câte două în capul zmeilor care dormeau. Zmeii se deşteptară şi începură să se învinuiască unul pe altul că şi-au dat cu pietrele în cap. Din ceartă se luară la bătaie şi se bătură până căzură amândoi laţi la pământ.

Cojocarul coborî repede jos şi le tăie capetele, pe care le duse împăratului şi îi ceru să-i dea ce a vorbit, dar împăratul îi zise:

– Păi numai aşa, cu o vorbă cu două, nu se ia o jumătate de împărăție şi o fată de împărat. În pădure mai este o fiară grozavă cu un corn în frunte, care face şi ea mari stricăciuni împărăției, şi dacă eşti voinic încearcă s-o omori şi eu îți dau ce am vorbit.

Cojocarul plecă iar în pădure şi se întâlni curând cu fiara cea grozavă, care se repezi furioasă la el, dar el făcu o săritură în lături şi se dete după un copac gros. Fiara îşi înfipse cornul în copac şi până să se desfacă de acolo el îi tăie capul cu paloşul şi-l duse la împărat.

Împăratul îi spuse că vrea să-l mai încerce o dată şi-i zise să se ducă în altă pădure, că este acolo un porc mistreț foarte rău şi aduce mari pagube împărăției, că râmă grădinile şi semănăturile şi dacă îl omoară îi dă toată împărăția şi fata.

Cojocarul se duse şi în pădurea aia şi tocmai când trecea pe aproape de o casă se întâlni cu mistrețul, care începu a grohăi şi se luă după el. Cojocarul fugi şi intră în casă, lăsând uşa deschisă. Mistrețul intră după el, dar el deja sărise afară pe fereastră şi se repezi şi închise uşa după porc.

Pe urmă se duse la fereastră şi-l pândi până se apropie şi înfipse o suliță în el şi-l omorî. Îi tăie şi lui capul şi-l duse la împărat. Împăratul n-avu ce să mai facă şi ce să mai zică şi-i dete împărăția şi fata lui de soție.

Acuma zmeii se temeau mereu de el şi într-o zi se sfătuiră ei să-l măcelărească cu topoarele noaptea, în somn. Se întâmplă însă că cojocarul auzi sfatul lor şi cum se înseră se duse să se culce şi făcu aşa ca să-l vadă zmeii unde se culcă.

Mai târziu, după ce s-au dus şi zmeii să se culce, el s-a sculat şi a pus în locul lui un buştean cu capul pe căpătâi şi l-a învelit cu pătura şi pe urmă s-a dus şi s-a culcat în altă parte. Zmeii s-au sculat pe la miezul nopţii şi s-au dus unde ştiau că e culcat cojocarul şi au sfărâmat buturuga cu topoarele, crezând că l-au omorât şi au scăpat de el.

Dimineaţa, cojocarul s-a dus la socru-său şi i-a zis:

– Taică socrule, văd că nu e bine deloc de dormit în împărăţia care mi-ai dat-o, că toată noaptea m-au pişcat purecii şi dacă mai pătesc aşa şi la noapte şi mâine noapte să ştii că-ţi iau capul.

Împăratul zmeilor aşa s-a înfricoşat că o să-l omoare şi pe el şi pe ceilalţi zmei, că nu i-a mai făcut nimic şi l-a lăsat în pace, iar cojocarul împărăţeşte liniştit până în ziua de astăzi, şi eu încălecai pe şa şi vă spusei poveste aşa.

Ms. 2525

Cules de elevul Giulescu R. Ion, cl. I, lic. M. Basarab, în 1896. Spus de Matei Voinicu, de 48 ani, din com. Poiana, jud. Ialomiţa, auzit în copilărie sa de la alţii.

CEI TREI FRAȚI ŞI ZMEUL

A fost odată un om care avea trei feciori. Murind, el le-a lăsat moştenire un plug de fier, că doar atât avea şi i-a sfătuit să se ducă la un fierar să le facă din el trei coase, ca să aibă fiecare cu ce să muncească.

După ce le-a făcut fierarul coase, băieții au plecat să găsească de lucru şi mergând ei pe drum au dat peste un ogor de orz verde şi au început să-l cosească, dar pe când coseau ei deodată s-a întunecat cerul şi a început să fulgere şi să tune şi a ieşit ca din pământ un zmeu, care era stăpânul orzului, şi i-a întrebat dacă nu vor să se bage slugi la el.

Băiatul cel mai mare şi cel mijlociu au zis că vor, dar cel mic, care era năzdrăvan, a zis că nu. El i-a îndemnat şi pe frații lui să nu se bage slugi la zmeu, dar ei n-au vrut să-l asculte.

Atunci ei au plecat cu zmeul ca să le dea de lucru. Băiatul cel mic neavând ce să facă singur s-a luat şi el după frații lui şi s-a dus cu ei. Mergând ei au ajuns la palatul zmeului, care era înconjurat cu un zid de flăcări de la pământ până la cer. Zmeul a pleznit dintr-un bici fermecat şi flăcările s-au dat în lături, de au trecut toți înlăuntru.

Acuma zmeul le-a dat să mănânce mămăligă cu fasole şi cei doi băieți mai mari au mâncat, dar cel mic n-a vrut să mănânce deloc, fiindcă erau otrăvite. Când s-au dus să se culce, cei doi frați mai mari erau mai mult morți şi băiatul cel mai mic le-a spus că dacă or simți că se petrece ceva cu ei peste noapte să nu se sperie şi să nu întrebe nimic.

Zmeul le-a spus să se culce cu fața la părete şi ăi doi mai mari s-au culcat aşa şi adormiră, fiind amețiți de otravă. Băiatul cel mic s-a prefăcut că se culcă şi după ce a plecat zmeul, s-a dus tiptil până într-o odaie unde dormeau cele trei fete ale zmeului şi găsindu-le adormite

le-a luat încet, una câte una, şi le-a dus în locul fraţilor lui şi în locul lui şi pe fraţii lui i-a dus în locul fetelor.

Pe urmă a pus căciula lui şi pe ale fraţilor mai mari în capul fetelor şi s-a culcat şi el. Zmeul a venit la miezul nopţii cu o sabie şi a tăiat capetele fetelor lui, crezând că taie capetele celor trei băieţi şi apoi s-a dus să se culce. Pe urmă, băiatul cel mic se sculă şi izbuti să fure biciul fermecat al zmeului, sculă şi pe fraţii lui şi când ieşiră în curte plesni din bici şi flăcările se deteră la o parte şi ei trecură, dar tot atunci zmeul simţise şi vru să alerge după ei, însă băiatul cel mic trosni iar din bici şi flăcările se făcură la loc şi rămase zmeul închis.

Atunci ei merseră până la cetatea unde locuia împăratul acelei ţări şi când intrară în cetate oamenii văzându-i că vin ei dinspre pământurile zmeului îi întrebară cum de au trecut pe acolo şi nu i-a mâncat zmeul. Ei spuseră oamenilor şi împăratului că ei l-au închis pe zmeu între zidurile lui de foc şi că poate chiar o fi murit, şi dacă vor să se încredinţeze să trimită într-acolo oameni până la palatul zmeului şi dacă nu se vor mai întoarce să-i ardă pe ei de vii, fiindcă au fost mincinoşi, iar dacă se vor întoarce ei să fie dregătorii cei mai mari la curtea împăratului.

Atunci împăratul a trimes oameni la palatul zmeului şi oamenii s-au întors îndărăt nevătămaţi şi pe urmă ei au fost puşi în cele mai mari dregătorii.

Acuma cei doi fraţi mai mari au început să-l pizmuiască şi să-l urască pe fratele lor mai mic, fiindcă el făcuse toate isprăvile de până acum şi au zis împăratului să-i spună că-l va face cel mai mare general din împărăţia lui, dacă o izbuti să fure cloşca cu puii de aur a zmeului. El s-a dus, a plesnit cu biciul fermecat şi a intrat în curtea zmeului şi s-a dus la cloşcă. Acolo el se prefăcu într-un gândac şi se ascunse în penele cloştii. Cloşca îl simţi şi începu să cârâie şi să strige:

– Sai stăpâne, că mă fură Făt-Frumos.

Zmeul vine, caută, nu vede nimic, nu găseşte nimic, apoi pleacă. Şi aşa găina îl mai strigă de vreo două ori, zmeul vine iar, dar nu găseşte nimic şi până la urmă se supără şi spune:

– Fură-te dracu de cloşcă să te fure, ce mă tot pui de drum degeaba?

Atunci el luă cloşca în braţe, plesni din bici şi se făcură flăcările la loc. Zmeul simţi că a plecat cu cloşca şi strigă:

– Aoleu, pui de lele ce mi-ai fost! Orzul mi-ai stricat, capul la fete mi l-ai tăiat, biciul mi l-ai luat, cloşca cu puii de aur mi-ai furat-o. Apoi ... te-oi prinde eu.

Şi băiatul i-a zis:

– Dacă o vrea Dumnezeu, oi lua şi capul tău.

Când s-a dus cu cloşca la împărat, fraţii lui au început să-l urască şi mai mult şi spuseră împăratului să-i zică că îl va face mare vornic, dacă el va fura calul zmeului cel cu douăsprezece aripi, şi el se învoi. Plecă la palatul zmeului, trosni din bici şi flăcările se deteră la o parte, pe urmă se duse în grajd, se prefăcu într-un cârcel şi se băgă în coama calului şi începu să-l ciupească. Calul începu să bată din picioare şi strigă:

– Sai stăpâne, că mă fură Făt-Frumos.

Zmeul veni repede să vadă ce este, căută peste tot, dar nu găsi nimic şi aşa se întâmplă de vreo trei ori, până când văzând zmeul că vine degeaba a zis:

– Fură-te dracu de cal să te fure, ce te-a apucat să mă păcăleşti.

Şi când l-a mai strigat iar n-a mai venit.

Atunci băiatul a încălecat pe cal şi a zburat pe deasupra flăcărilor şi zmeul simţindu-l i-a strigat:

– Aoleu, pui de lele ce mi-ai fost! Orzul mi l-ai stricat, capul la fete mi l-ai tăiat, biciul mi l-ai luat, cloşca cu puii de aur mi-ai furat-o şi acum mi-ai furat şi calul. Te-oi prinde eu!

Dar băiatul pornind în fugă i-a strigat:

– Dacă o vrea Dumnezeu, poate o să iau şi capul tău.

Pe urmă se întoarse la împărat cu calul şi împăratul îl făcu mare vornic. Fraţii lui începură atunci să umble cu tot felul de pârâturi la împărat şi-i ziseră să-i spuie că dacă aduce pe zmeu legat îi va da pe fata lui de soţie.

Băiatul cel mic se duse la palatul zmeului, sări peste flăcări şi căzu într-o pădurice care se găsea acolo în grădina palatului şi începu să ciocârtească într-un lemn, prefăcându-se într-un moşneag. Curând dete zmeul peste el şi-l întrebă:

– Ce cauţi, moşnege, aici şi pe unde ai intrat?

– Uite, Făt-Frumos m-a aruncat şi eu m-am apucat să fac un butoi în care să-l prind şi să-l închid pe Făt-Frumos, ca să mă răzbun.

– Bine faci, moşule, zise zmeul. Poate te ajut şi eu.

Atunci moşul făcu un butoi mare şi chemă pe zmeu ca să se bage în butoi, şi să se umfle, ca să-l încerce, că dacă o fi slab să-l dreagă, ca să nu scape cumva Făt-Frumos din el. Zmeul se băgă în butoi şi când suflă de două ori se desfăcură doagele şi atunci el zise:

– Stai moşule, să aduc eu nişte cercuri foarte groase de fier, ca să-l întărim.

Moşul întări butoiul cu cercurile, zmeul se băgă în el, ca să-l încerce, şi moşul îl astupă bine cu un capac tare. Degeaba mai suflă zmeul din răsputeri ca să-l spargă, că rămase închis în butoi. Moşul se prefăcu în Făt-Frumos şi-i zise zmeului:

– Stai acum, că am găsit ac de cojocul tău.

Atunci zmeul se umflă aşa de tare, că sărea butoiul în sus de la pământ de şase metri. Pe urmă băiatul luă butoiul la spinare şi-l duse la împărat, care îi dete fata de soţie, iar el spuse împăratului să puie să se aducă nouăzeci şi nouă stânjeni de lemne, cu care să înconjure butoiul şi să le dea foc şi în mijlocul focului să-i puie şi pe fraţii lui, fiindcă ei n-o să ardă, că sunt oameni cinstiţi.

Împăratul a făcut aşa şi au ars şi zmeul şi fraţii lui, care îl urau de moarte.

Atunci au făcut o nuntă mare şi au trăit fericiţi până la moartea împăratului şi a rămas el împărat în locul lui.

Ms. 2234

Cules de elevul Ionescu Vladimir, cl. II, lic. M. Basarab, în 1894, de la Stanca lui Marin, de 35 de ani, carte nu ştie, din Nămăieşti, jud. Muscel.

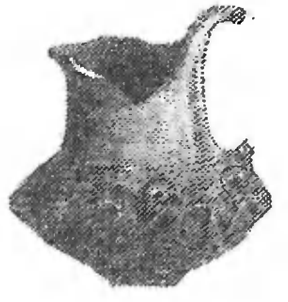

BASMUL CU FATA DIN SFEŞNIC

A fost odată o babă care avea o fată şi era aşa de săracă încât nu avea ce să-i dea să mănânce. Într-o zi, baba i-a spus fetei să se ducă să-şi caute un stăpân, că ea nu o mai poate ţine.

A umblat fata căutând prin multe sate şi oraşe, până când a nimerit la o casă, într-o margine de sat, unde şedea Sfânta Duminecă. Fata s-a rugat s-o primească slujnică la ea. Sfânta Duminecă i-a spus că o primeşte şi că ea se duce în trei zile pe săptămână la biserică şi că în alea trei zile treaba ei este să deretice prin toată casa, dar i-a arătat o odaie în care i-a spus că n-are voie să intre.

Într-o zi, îi lăsă cheile de la toate odăile şi plecă la biserică. Cum plecă ea, fata se duse drept la odaia în care era oprit să intre şi o deschise. Deodată ieşi de acolo Sfântul Soare şi-i spuse să nu aibă frică şi să nu se sperie, că are s-o scape el, cum l-a scăpat şi ea, că şade acolo închis de nouăzeci şi nouă de ani.

Atunci el a luat fata cu el şi a mers la un giuvaergiu şi i-a spus să facă un sfeşnic mare, împodobit frumos şi să-i facă şi o portiţă, ca să se poată intra în el. Giuvaergiul a făcut sfeşnicul cum i-a cerut, împodobit foarte frumos şi a pus fata în sfeşnic. Sfântul soare i-a plătit cât a cerut, apoi a lăsat sfeşnicul la el şi i-a spus să-l vândă cui o vrea să-l cumpere şi a plecat.

Peste câteva zile, trecu pe la giuvaergiu feciorul împăratului, căruia îi plăcu foarte mult sfeşnicul, îl cumpără şi-l duse acasă. El stăpânea acum împărăţia fiindcă tatăl lui murise şi trăia numai mama. El aşează sfeşnicul în odaia cea mai îndepărtată a caselor lui, iar el dormea în odaia cea mai din cap. În prima noapte, fata ieşi din sfeşnic, luă hainele împăratului şi le trecu în odaia a doua.

Dimineaţa, se scoală împăratul şi vrea să se îmbrace, dar nu găseşte hainele. Începe să le caute şi le găseşte în odaia a doua. A doua

noapte s-a întâmplat la fel. Atunci împăratul se puse la pândă umblând prin toată casa şi pe la miezul nopţii vede că se deschide sfeşnicul şi iese de acolo o fată de o frumuseţe rară şi se duce spre odaia lui, vrând să-i ia hainele. El puse mâna pe ea şi spuse să fie soţia lui pentru totdeauna. Ea îi răspunse că nu poate să stea decât în sfeşnic, fiindcă aşa este ursita ei. Împăratul se învoi. Acuma el porunci slujitorului care aducea bucate pentru masa lui să aducă pentru doi, nu numai pentru unul.

Casa împăratului avea două caturi şi în cel de sus şedea mama lui. Veni un timp că împăratul trebui să plece la război. El porunci slujitorului să aducă mai departe bucate pentru o persoană în fiecare zi. Îi dete cheile de la toate odăile şi-i porunci să nu le dea la nimeni şi dacă la întoarcere nu va găsi totul în regulă îi va tăia capul. El îi spuse că o să facă totul cum a poruncit.

Însă mama împăratului şedea odată la fereastră şi văzu pe slujitor că ducea bucate în catul de jos şi se miră foarte mult, fiindcă ştia că fiul ei este la război. Chemă pe slujitor şi-i ceru să-i dea cheile de la casă, dar el n-a vrut să le dea şi a fugit de acolo, de frică să nu-i taie împăratul capul când s-o întoarce.

Atunci mama împăratului a pus să spargă uşa de la odaia unde era sfeşnicul şi a băgat de seamă că sfeşnicul are o uşă, pe care n-a putut s-o deschidă, şi când a văzut aşa a poruncit să arunce sfeşnicul în foc şi să păzească să nu sară nicio scânteie. Pe când ardea însă sfeşnicul, a sărit deodată o scânteie şi s-a prefăcut într-o fată. Ea văzându-se scoasă din sfeşnic fugi repede de acolo şi începu a umbla să-şi caute un stăpân. Umblă ea ce umblă şi se băgă slugă la o babă din marginea târgului.

După câteva luni, se întoarse împăratul de la război şi când a intrat în palat şi n-a găsit sfeşnicul a căzut jos, a plâns şi s-a îmbolnăvit greu. Mama lui când a văzut asta a dat poruncă ca toate babele care ştiau descântece să trimită câte o strachină cu linte descântată, ca să mănânce împăratul, şi poate are să se facă sănătos.

A venit şi rândul babei unde slujea fata, să aducă linte şi când a plecat ea la palatul împărătesc, fata a pus în strachină inelul care îl avea de la împărat. Când el a dat cu lingura de inel şi cum l-a văzut s-a şi făcut sănătos şi a întrebat-o îndată pe babă unde şade şi i-a dat ca răsplată o sumă mare de bani.

După câteva zile, împăratul a încălecat pe cal şi s-a dus acolo unde îi spusese baba că este casa ei şi a întrebat-o pe cine mai are în casă. Baba i-a spus că are o fată şi el i-a spus s-o cheme afară.

Cum a văzut fata, împăratul a descălecat, a îmbrățișat-o, pe urmă a dat babei o răsplată bună, a luat fata cu el pe cal şi a dus-o la palat, unde a făcut nuntă mare, şi poate mai trăiesc fericiți şi astăzi, dacă n-or fi îmbătrânit şi n-or fi murit.

Ms. 2529

Cules de elevul Şaffel I., cl. I, lic. M. Basarb, în 1896, de la Elionora, de 65 ani, nu ştie carte, din Râmnicu Vâlcii.

BASMUL CU CÂINELE BĂLAN

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. Au fost doi flăcăi într-un sat care au plecat împreună spre alt sat, ca să caute de lucru. Mergând ei pe un câmp, au găsit două frâie şi au luat fiecare câte unul. Satul la care mergeau era departe şi fiindcă n-au ajuns acolo până seara au dormit noaptea pe câmp. Ei au visat că frâiele pe care le-au găsit sunt fermecate şi că dacă le scutură de trei ori pot să facă, pe altul sau pe ei, orice: pasăre, animal, pom, orice or vrea. Şi au mai visat că trebuie să îngrijească bine frâiele şi să le curețe în fiecare sâmbătă.

Ei au făcut aşa cum au visat şi nu au spus la nimeni. Unul din ei avea mamă, iar celălalt nu avea nici mamă, nici tată. Ei s-au legat să fie frați de cruce şi dacă îi întreba cineva despre frâie spuneau să le-au cumpărat şi că o să-şi cumpere şi cal.

Cel care nu avea nici mamă nici tată s-a însurat. Mergea în fiecare zi cu nevasta la lucru la câmp, dar sâmbăta o lăsa pe ea singură până seara, iar el pleca acasă pe la amiază, ca să curețe frâul.

Nevastă-sa îl tot întreba mereu ce face cu frâul şi el spunea că o să cumpere un cal şi trebuie să-l învețe la călărie. El era cam beţiv şi odată, venind el de la cârciumă cam cu chef, atâta l-a bătut la cap şi atâta l-a cicălit nevasta să-i spuie ce face cu frâul ăla, că el ca să scape de ea, şi să-l lase în pace, i-a spus tot.

Nevasta avea un ibovnic şi ar fi vrut să scape de bărbat, ca să se mărite cu ibovnicul. Atunci ea a luat frâul şi când venea bărbatul de la cârciumă i-a ieşit înainte, l-a scuturat de trei ori şi i-a menit să se facă un câine, şi el s-a prefăcut într-un câine mare bălan. Cum l-a văzut prefăcut în câine, ea a luat o cobiliță şi a început să dea în el şi să-l gonească. Pe urmă, s-a măritat cu ibovnicul.

Acuma câinele n-a avut unde să se ducă şi s-a gândit el că naşă-sa

avea stână de oi şi că ar fi bine să se ducă la stână. El când s-a dus acolo s-a băgat într-o groapă, ca să nu-l încaiere câinii de la stână. Câinii însă au prins de veste că s-a băgat acolo şi s-au adunat la gura gropii şi au început să latre tare. Baciul de la stână, când a văzut cum latră câinii, a trimes pe un băiat să vadă ce e în groapă de latră câinii acolo, că poate o fi căzut acolo lupul care le fură noaptea din oi, că le lipsea în fiece noapte câte o oaie.

Când s-a dus băiatul la groapă, a văzut acolo un câine mare bălan şi i-a spus baciului. Baciul a scos câinele, i-a făcut mai întâi o căsuță din bozii şi alte buruieni, apoi i-a făcut una de scânduri, i-a dat să mănânce lapte, zer şi a zis să-l țină pe aci, să fie câinele lor.

Chiar din prima seară câinele a ieşit din căsuță şi s-a dus în mijlocul oilor. Pe la mijlocul nopții, veni un zmeu ca să ia o oaie, că tot el furase din oi şi până aci, dar câinele nu l-a lăsat şi s-a luat cu el la bătaie şi s-au încăierat ei până ce câinele l-a răpus pe zmeu, care a fugit, spunând că n-o să mai vină să fure oi. Cum a fugit zmeul, câinele a intrat iar în căsuța lui. Dimineața, când a văzut câinele plin de sânge, baciul a numărat oile şi văzând că nu lipseşte niciuna a chemat pe naşă-sa, stăpâna stânei şi i-a spus cum s-a pripăşit câinele ăsta la stână şi cum apără oile, că n-a mai lipsit nicio oaie de la venirea lui, şi naşă-sa i-a zis să-l îngrijească cât mai bine.

Acuma, câinele ajunse vestit în toate părțile. Într-o zi, vine un boier la stână, ca să-l cumpere şi să-l pună de pază în casa lui, fiindcă nevastă-sa născuse până aci doi copii şi amândoi dispăruseră îndată după naştere şi femeia fiind acum aproape să nască din nou se temea că o să piardă şi copilul ăsta, că puseseră fel de fel de paznici, dar nu se putuse afla cine îi fură copiii. Boierul s-a târguit mult de tot cu stăpâna stânei, fiindcă nu vrea să-l vândă, dar el s-a rugat atâta de ea şi i-a dat bani cât a vrut ea, şase sute de lei, până când s-a învoit. El a pus câinele în trăsură şi a plecat.

Acuma, în noaptea după ce a născut soția lui, câinele era în casă şi a venit acolo un zmeu prin coşul casei, tot ăla care fura şi oile de la stână, cu care se luptase câinele. El a vrut să fure copilul, dar câinele i s-a pus în față şi zmeul a zis:

– Nici aici nu am loc de tine, mă?

Fără alt răspuns, câinele i-a sărit în piept şi s-au luptat până când l-a biruit iar pe zmeu şi zmeul a zis că n-are să mai fure copii, iar câinele i-a cerut să dea înapoi şi pe ceilalți doi, un băiat şi o fată.

Zmeul a zis să meargă şi câinele cu el să-i ajute şi l-a luat în spinare şi a ieşit cu el pe coş. A spus că trebuie să vie îndărăt noaptea

cu copiii, înainte de cântatul cocoşilor, spre ziuă. Au mers ei o zi până au ajuns la zmeu acasă, au stat acolo o zi şi noaptea au plecat cu copiii, zmeul ducea fata şi câinele băiatul. Când au ajuns la marginea oraşului, a cântat cocoşul şi zmeul a lăsat fata şi a fugit.

Acuma câinele ducea până într-un loc fata, pe urmă ducea şi băiatul, şi a făcut aşa până la poarta stăpânului şi acolo a început să râcâie cu ghearele, până a auzit paznicul şi i-a dat drumul, cum poruncise stăpânul. El era tocmai pe prispa casei şi a văzut cum câinele a luat mai întâi pe băieţel şi l-a dus la mama lui, apoi a luat şi fetiţa şi a făcut la fel.

Acuma boierul era aşa de mulţumit, că nu ştia ce să mai facă câinelui care-i scăpase copiii. El l-a însălbat pe câine pe la gât şi peste mijloc cu mai multe sălbi de galbeni, ca să-l împodobească şi-i da drumul să se plimbe prin oraş singur, aşa însălbat, şi toată lumea se minuna de el şi nu-i făcea nimeni niciun rău.

O dată, ce s-a gândit el: „Ia să mă duc eu la nevastă-mea, că poate când m-o vedea aşa cu atâţia galbeni pe mine m-o face iar om". S-a strecurat el prin nişte şanţuri şi prin păduri până acolo, ca să nu-l vadă cineva şi să-l omoare.

Când a ajuns la nevastă-sa, ea l-a prins, i-a luat toţi galbenii şi pe urmă l-a dat afară lovindu-l, a luat frâul fermecat şi l-a scuturat de trei ori şi l-a prefăcut într-o pasăre. Acuma el şi-a adus aminte de fratele lui de cruce, care are şi el un frâu fermecat, şi a zburat la el ca să-l facă iar om.

Când a ajuns la el, l-a găsit treierând nişte mei cu caii şi un argat, când a văzut pasărea că se apropie de arie, a alungat-o zvârlind cu un retevei după ea. Ea a zburat şi s-a ascuns după o şiră şi când a trecut pe acolo fratele lui de cruce i-a spus cine este şi l-a rugat să-l facă iar om.

Atunci el a trimes argatul acasă să-i aducă frâul, că vrea să înveţe un cal la călărie. Argatul s-a dus şi a cerut frâul la mama lui, fiindcă avea numai mamă şi nu era însurat. Mama lui a dat frâul argatului, dar i-a spus să aibă grijă, să nu-l trântească calul. După ce i-a adus frâul, l-a scuturat şi l-a prefăcut iar în om, dar i-a spus să se ferească să nu-l prefacă iar fosta nevastă, în altceva.

Cum l-a făcut om, el a pornit spre casa lui. Când a ajuns era tocmai dimineaţa şi fosta lui nevastă taman mulgea vaca, iar bărbatul ei de acum strângea nişte paie în obor. El a intrat mai întâi în casa mică şi a căutat frâul, dar nu l-a găsit. L-a căutat pe urmă în casa mare şi l-a găsit.

Când ieşea afară, taman venea şi femeia de la vacă cu laptele. Ea

atunci când l-a văzut că este iar om a îngenuncheat înaintea lui şi l-a rugat s-o ierte, dar el n-a iertat-o şi a scuturat de trei ori frâul şi a prefăcut-o într-o măgăriță, cum nu se mai văzuse până atunci. Pe bărbatul ei l-a prins de piept, i-a dat vreo două palme, i-a dat una la spate, l-a înjurat şi l-a luat la goană. Dar ei mai avuseseră, cât a lipsit el, o fată, care era acum de patru ani, şi el a luat frâul şi a făcut-o şi pe ea un pui de măgăriță, căci a zis că cine ştie pe cine mai poate să nenorocească şi asta când o fi mare.

Pe urmă a legat măgărița în obor şi când au trecut nişte mocani le-a zis s-o cumpere ei. Ei au zis întâi că n-au ce să facă cu ea, dar el le-a zis că e bună să le poarte calabalâcul de la stână. Până la urmă mocanii au întrebat cât cere şi el le-a spus că numai zece lei şi au luat măgărița, împreună şi cu puiul.

Acuma mocanii au zis că n-are măgărița şa pentru aşezat calabalâcul. Atuncea omul nostru a luat o hardă şi cioc ici, cioc colea, a făcut dintr-un lemn şi o şa.

Şi încălecai şi eu pe o altă şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2521

Cules de elevul Chițu Corneliu, cl. I, lic. M. Basarab, în 1894, de la Gheorghe Ioniță, de 68 de ani. Carte nu ştie, din com. Copuzu, jud. Ialomița.

VERIGUȚA DE IZBÂNDĂ

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată într-un sat o femeie săracă, care avea un băiat. Într-o zi, ea a trimes băiatul la târg ca să cumpere ceva de mâncare.

Pe drum el a văzut nişte oameni care băteau un cățel şi voiau să-l omoare. El s-a rugat de ei să nu-l mai bată şi să i-l dea lui, că le dă două parale pe el, atât cât avea. Ei s-au învoit şi i-au dat cățelul pentru două parale. Băiatul a luat cățelul şi s-a întors acasă. Mamă-sa l-a întrebat ce a cumpărat şi el i-a răspuns că un cățel, şi i l-a arătat.

– Bine, dar eu te-am trimes să cumperi mâncare, nu cățel, acuma ce ai să mănânci?

După două-trei zile, când i-a trecut supărarea, mamă-sa l-a trimes iar la târg, să cumpere ceva de mâncare, tot cu două parale.

Pe drum el a văzut nişte oameni care băteau o pisică şi voiau s-o omoare. El s-a rugat de ei să n-o mai bată şi să i-o vândă lui pe două parale, că atâta are. Ei s-a învoit şi băiatul a luat pisica şi s-a întors acasă. Mamă-sa iar l-a certat, fiindcă dăduse paralele pe o pisică, care nu le era de niciun folos, dar după câteva zile l-a trimes iar la târg, tot cu două parale, ca să cumpere de mâncare.

Pe drum el a văzut nişte oameni care băteau un pui de şarpe şi voiau să-l omoare. El s-a rugat de ei să nu-l mai bată şi să i-l dea lui, că le dă pe el două parale. Oamenii i l-au dat şi el l-a dus acasă.

Atunci mamă-sa s-a supărat rău, că ea l-a trimes să cumpere mâncare, nu şerpi, pisici şi câini, că acuma nu mai are niciun ban şi nici de mâncare. Ea n-a avut ce să mănânce şi a cerut câte ceva de la femeile din sat. Băiatul dacă a văzut a cerut şi el câte puțin lapte şi zer de prin sat, ca să hrănească şarpele, pisica şi câinele. A pus şarpele într-o doniță şi-i da acolo lapte căpătat din sat.

Cu timpul, şarpele s-a făcut cât casa şi atunci el s-a arătat că este

năzdrăvan şi a început să vorbească cu băiatul. Şarpele i-a spus să meargă cu el în împărăția şerpilor şi băiatul a încălecat pe şarpe şi l-a dus până acolo. Când au ajuns acolo, tatăl şi mama şarpelui s-au bucurat când au văzut pe puiul lor crescut aşa de mare şi s-au repezit să mănânce pe băiat.

– Ho, stați, nu vă grăbiți, le-a zis şarpele, că ăsta m-a scăpat pe mine de la moarte şi trebuie să-l răsplătim.

Când au auzit aşa, şerpii cei bătrâni l-au întrebat pe băiat:

– Acuma ce ne ceri să-ți dăm, fiindcă ai scăpat de la moarte şi ai crescut pe fiul nostru?

Şi băiatul a răspuns repede, aşa cum îl învățase şarpele pe care îl scăpase:

– Să-mi dați veriguța de izbândă cea fermecată.

– Bine o mai nimerişi, se miră şarpele cel bătrân. Mânca-ți-ar ce nu-i place ăl de te-a învățat.

Dar n-avu încotro şi îi dete băiatului veriguța de izbândă. Pe urmă şarpele îl scoase din împărăția şerpească şi el se duse acasă. Acolo el îi spuse mamei lui că el are să ia de soție pe fata împăratului, care dăduse sfoară în țară că dă fata ălui care o fi în stare să facă, de la el de acasă şi până la casele împăratului, un pod de aramă, unul de argint şi unul de aur. Băiatul a făcut un pod de aramă, unul de argint şi unul de aur, de la casa lor până la casele împăratului, şi împăratul i-a dat fata de soție.

Atunci el s-a mutat la palatul împăratului şi a luat şi pe mama lui, şi câinele şi pisica, pe care le cumpărase şi le crescuse. El se ducea în toate zilele la vânătoare şi avea ca slujitor un arap, care rămânea acasă. Ce s-a făcut, cum s-a făcut, că arapul a intrat în dragoste cu fata împăratului şi vrea să fugă cu ea.

Într-o zi, plecând băiatul la vânătoare, şi-a uitat acasă veriguța de izbândă, când s-a spălat dimineața, şi a găsit-o arapul. El a luat veriguța şi a fugit cu fata tocmai în țara arăpească, dar pe drum s-a gândit la verigută, care era în mâna lui, şi a zis să se facă foc şi pârjol casele împărăteşti de unde plecase, iar împrejurul băiatului, acolo unde s-o afla, să se facă un turn înalt, din care să nu poată ieşi. În țara lui a spus să se facă nişte case şi mai frumoase decât ale băiatului, şi s-au făcut.

Atunci pisica şi cățelul au plecat să găsească pe stăpânul lor şi când l-au găsit închis în turn pisica i-a zis să aibă răbdare şi să mai mănânce şi el câte un fir de iarbă, că ea se duce cu cățelul să caute veriguța de izbândă fermecată şi o să i-o aducă acolo în turn.

Pe urmă pisica s-a dus cu cățelul până în țara arăpească, unde au

dat de palatul arapului care furase veriguţa şi acolo pisica a zis cățelului să stea el afară de pază, iar ea a sărit peste uluci şi a mers până la uşa arapului şi a început să miorlăie şi arapul, care tocmai în ziua aia zisese că ce bine ar fi dacă ar avea şi ei o pisică, i-a dat drumul înlăuntru.

Seara, arapul s-a culcat şi pe când dormea mai bine pisica s-a dus şi şi-a muiat coada într-o putină cu murături, pe urmă a venit şi a trecut-o pe la nasul arapului şi arapul a strănutat aşa de tare că i-a sărit tocmai în mijlocul odăii veriguţa de izbândă din gură, căci în gură o ţinea. Pisica a luat-o şi a fugit la cățel şi au plecat împreună.

Plecând ei au ajuns la o apă mare şi cățelul a zis să ia el veriguţa s-o treacă dincolo şi a luat-o în gură, dar pe la mijlocul apei fiind ostenit şi fiindu-i cald a deschis gura şi i-a scăpat veriguţa în apă.

Când a ajuns la mal, el a spus pisicii că i-a scăpat veriguţa în apă şi atunci pisica s-a băgat în apă şi a început s-o caute şi a prins şi a despicat mulţi peşti, ca să vadă dacă n-au înghiţit-o, până a ajuns la împăratul peştilor şi el, aşa cum l-a rugat pisica, a adunat mulţime mare de peşti şi i-a întrebat dacă n-au găsit veriguţa în apă, dar ei au spus că n-au găsit-o.

Tocmai când nu mai era nicio nădejde, a trecut un peşte mai prăpădit şi l-a întrebat şi pe el şi el a spus că a găsit-o. Atunci pisica l-a sfâşiat şi a găsit în el veriguţa de izbândă fermecată. Pe urmă, împreună cu cățelul a plecat cu veriguţa la stăpânu-său, care era închis în turn, şi i-a zis:

– Ţine, stăpâne, veriguţa de izbândă, că am găsit-o.

Şi băiatul a luat veriguţa şi s-a gândit la ea şi a zis să se dărâme turnul în care era închis, casele lui să se facă mult mai frumoase decât erau înainte şi casele arapului să se facă praf şi cenuşă, şi s-a făcut aşa.

Pe urmă, fata împăratului şi arapul au venit iar la casele lui de unde plecaseră şi băiatul a primit-o numai pe fată şi a iertat-o că se lăsase înşelată de vicleşugurile arapului. Arapului i-a dat însă o bătaie bună şi l-a alungat în lume.

Ms. 2519

Cules de elevul Mateescu Florian, nu spune clasa, lic. M. Basarab, în 1896, de la Ion A. Bucşoiu, din Bucureşti, de fel din com. Breaza, comitatul Făgăraş – Transilvania.

CEI DOI FII DE ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat care se însurase în două rânduri. Atât de la întâia nevastă, care murise, cât şi de la a doua, a avut câte un fecior. Băiatul din întâia căsătorie se numea Nicolae şi cel din a doua se numea Ion. Ei erau de vârste apropiate şi se iubeau foarte mult, cu toate că nu erau fraţi de la o mamă, aşa că nu puteau trăi decât împreună şi orice avea unul împărţea cu celălalt.

Şi erau amândoi frumoşi ca o dimineaţă însorită. Părul lor era ca aurul, ochii lor ca cerul senin, obrajii ca bujorii şi buzele ca cireşele. Ei erau amândoi foarte credincioşi şi mai cu seamă se rugau la Maica Domnului, cum îi deprinsese doica lor.

După rânduiala din bătrâni, trebuia să urmeze la domnie, la moartea tatălui lor, Nicolae, care era cel mai vârstnic. Împărăteasa voia însă să domnească Ion, care era băiatul ei. Ca să ajungă să-şi împlinească gândul, se prefăcu într-o zi că este greu bolnavă. Când veni împăratul şi o întrebă ce are, ea spuse că a visat noaptea că a venit cineva la ea şi i-a dat inima lui Nicolae şi i-a zis:

– Mănânc-o, împărăteasă, dacă vrei să te faci sănătoasă şi să fii stăpână pe lumea întreagă. Eu n-am vrut s-o mănânc, dar arătarea din vis mi-a spus că n-am să mă vindec de boala asta grea până nu oi mânca-o

– Bine! zise împăratul, care pricepu îndată şiretlicul. Am să caut să fac cumva să ţi-o dau.

Băiatul Ion avea obiceiul, de pe când era copil, să se pitule pe sub scaune, pe sub pat, pe unde umbla tatăl lui, ca să iasă pe neaşteptate şi să-i facă bucurie lui tată-său. Se băgase şi acuma sub o masă, din odaia unde se întâlnise şi vorbise tată-său cu mamă-sa, şi auzise tot. Pe urmă el se duse repede la fratele lui, Nicolae, şi-i spuse totul. Nicolae când auzi îi zise:

– Ioane, fiindcă pe tine te iubesc părinţii mai mult rămâi tu să domneşti şi eu o să plec în lume, urmând calea pe care mi-o lumina-o Maica Domnului.

Zicând acestea, el intră într-o odaie vecină, ca să se pregătească de plecare. Dar după puţin timp Ion se duse la el şi-i zise:

– Da unde vrei tu să te duci, Nicolae, fără mine? Vasăzică tu nu mă mai iubeşti. Eu însă să ştii că nu pot să rămân singur fără tine. Uite merg şi eu cu tine.

Şi cei doi fraţi au fugit împreună. Au mers ei, au mers, cale de mai multe zile, pe drumuri necunoscute, până au ajuns într-o împărăţie vecină şi acolo, într-o zi, Ion s-a îmbolnăvit şi a căzut jos. Se găseau în nişte locuri pustii.

Nicolae începu să alerge în toate părţile, să dea de vreun izvor, ca să ia apă să-l răcorească pe fratele lui. Căută în sus, căută în jos, dar nici urmă de izvor. Deodată zări în depărtare, pe un deal, un schit singuratic şi alergă într-acolo cât putu de repede. Acolo găsi, într-o chilie sărăcăcioasă, un pustnic bătrân, care îl întrebă pe cine caută şi de ce este aşa de trist.

El îi spuse că s-a îmbolnăvit fratele lui şi că are nevoie de puţină apă. Atunci pustnicul a luat un ulcior cu apă de la izvorul de sub deal şi s-a dus cu Nicolae, unde era Ion căzut. Aci călugărul îl stropi pe Ion pe faţă şi-l frecă cu apă pe la tâmple şi pe cap şi-i dete să bea. Nu trecu mult şi un oftat ieşi din pieptul lui Ion.

– Nicolae, Nicolae, unde eşti? Eşti aici, zise el.

– Da, Ioane, sunt aici lângă tine. Te simţi mai bine?

– Mă simt mai bine acum. Dar cine este bătrânul acesta?

– E un biet pustnic, care a adus apă pentru tine.

Ion se ridică şi amândoi plecară cu călugărul la schit, ca să stea acolo un timp, să se mai întremeze. Ei au stat acolo mult timp într-o chilie şi Ion se simţea din ce în ce mai bine.

Într-o zi, veni vestea că s-a dat poruncă în împărăţia aia să se arunce într-un râu mare un tânăr, ca să-l sature pe un balaur pentru nouăzeci şi nouă de ani, că dacă nu-i da jertfa asta ţara este ameninţată cu lipsa de apă pe nouăzeci şi nouă de ani.

Un cioban, care avea necaz pe călugăr şi ştia că stau acolo la el cei doi băieţi, s-a dus la mai-marele satului din apropiere, care era rânduit să dea acum jertfa asta pentru balaur, şi i-a spus că ar putea să ia unul din cei doi băieţi şi să-l arunce în râu.

Vătaful veni şi luă pe Nicolae şi se duse cu el la împărăţie, căci aşa era porunca, să-l vadă şi împăratul pe tânărul care era dus ca hrană

pentru balaur. Când a fost dus Nicolae la împărat, în odaia în care era împăratul se găsea şi fata lui şi când l-a văzut pe băiat atât de tânăr şi de frumos a prins drag şi milă de el şi s-a rugat în genunchi de tatăl ei să nu-l dea la balaur, ci să găsească şi să dea un altul.

Împăratul s-a supărat tare pe fata lui şi fiindcă nu-l slăbea cu rugămințile a poruncit să fie şi ea aruncată în râu, împreună cu băiatul. Porunca s-a îndeplinit.

Acuma cei doi tineri se aflau pe malul râului, aşteptând să vină balaurul şi să fie aruncați în apă. Nicolae, după obiceiul lui, se ruga cu foc la Maica Domnului să-i scape. Deodată veni aproape de ei Maica Domnului şi văzându-i cum plâng i se făcu milă de ei şi îndată li se arătă în chipul unui moşneag şi-i întrebă de ce plâng.

Băiatul istorisi totul cum s-a întâmplat, dar până să isprăvească el balaurul se înfățişă cu nişte mugete grozave, gata să-i înghită pe tineri. El nu era altul decât tartorul dracilor şi se repezi de prima dată la băiat. Moşul îi învață pe cei doi tineri să-şi facă repede semnul crucii şi nu apucară ei să se închine că balaurul se şi dete îndărăt mugind furios.

– Moşule, zise băiatul, balaurul se dete acuma nițel îndărăt, da el o să se repeadă din nou la noi.

– Bine, zise moşul. Dacă s-o întoarce iar, eu am să-l omor. Da până s-o ivi, stați aici pe iarbă şi spuneți-mi dacă credeți în puterea Maicii Domnului şi dacă vă rugați la ea.

– Mai înainte să vii aici, noi ne-am rugat mult la Maica Domnului şi mi se pare că ruga noastră a fost împlinită, fiindcă uite ai venit tu aici ca să ne ajuți.

– Eh, acuma nu mai plângeți, că ruga voastră a fost cu adevărat auzită şi ea m-a făcut pe mine să rătăcesc pe aici şi să vă scap.

Abia termină bătrânul aceste cuvinte şi apa se turbură iar şi balaurul ieşi la suprafață şi se repezi asupra tinerilor. Îndată moşul ridică toiagul său şi-l izbi peste cap, iar balaurul scoase un răcnet de se cutremură pământul. Moşneagul îl mai izbi o dată cu toiagul şi de astă dată balaurul crăpă umplând râul de sânge şi făcând o detunătură, de parcă ar fi tunat în cer.

A alergat atunci mulțime mare de lume spre malul râului să vadă ce s-a întâmplat. Toți se minunară când văzură balaurul mort şi pe cei doi tineri şi pe moşneag stând liniştiți pe iarbă. Cum se apropiară toți de ei, bătrânul se ridică în picioare şi începu încetul cu încetul să-şi schimbe înfățişarea.

Pieriră toate zbârciturile feței, ochii se făcură albaştri ca cerul, părul se făcu auriu, iar veştmintele străluceau ca soarele. Avea acum

chip de femeie, având pe cap cunună din razele soarelui, iar pe piept luna şi nu sta cu picioarele pe pământ, ci plutea în aer. Tot poporul îşi dete seama că este Maica Domnului.

– Tu ai fost, Maica Domnului, care te-ai îndurat să ne scapi de urgia balaurului, zise Nicolae îngenunchind.

– Fiilor, rugaţi-vă, în toate greutăţile prin care treceţi, la Maica Domnului şi ea vă va asculta ruga şi vă va ajuta.

Abia a terminat aceste cuvinte şi a dispărut în văzduh.

Tot poporul suspină uşurat şi îngenunchie rugându-se, cu mâinile înălţate către cer.

Nicolae plecă îndată cu fata înspre schit, de unde îl luară pe Ion şi plecară spre împărăţia tatălui lor, unde trăiră liniştiţi, căci împărăteasa murise în acest timp. Nu după multă vreme a murit şi împăratul şi a rămas Nicolae în locul lui, căsătorindu-se cu fata împăratului vecin, cu care scăpase de la moarte şi o adusese cu el, iar Ion a ajuns şi el împărat în împărăţia aceea şi au trăit multă vreme ca doi buni vecini, împărăţind cu bunătate şi blândeţe.

Ms. 2517

Cules de elevul Şaffel Iancu (nu spune clasa şi anul) de la Marița Constantinescu, de 35 de ani, nu ştie carte, din Râmnicu Vâlcii.

CELE TREI FETE DE ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, dar fiindcă este de-aia se povesteşte. A fost odată un împărat care avea trei fete şi era foarte trist că nu are măcar un băiat, căci era un împărat vecin, foarte puternic, care cerea de la vecinii lui câte un băiat ca zălog, să slujească la curtea lui şi să înveţe acolo meşteşugul conducerii împărăţiei, iar vecinilor care n-aveau băieţi le făcea război.

Împăratul care avea trei fete era trist fiindcă el n-avea băiat să i-l trimită şi nici nu putea să se războiască cu vecinul, fiind bătrân şi având putere puţină. Aşa că într-o zi fata cea mai mare îi zise:

– De ce eşti, tată, aşa de trist şi nu ne spui şi nouă?

El nu vru să spună, dar fata îl scormoni atât de mult, că el îşi pierdu răbdarea şi spuse că e necăjit că n-are un băiat să-l trimită la împăratul vecin să slujească cinci ani de zile şi să scape de război. Auzind fata aşa îi zise:

– Mă îmbrac eu în haine de băiat şi mă duc la împăratul vecin.

Tată-său se supără şi mai tare şi-i zise:

– Nu se poate să te duci tu. Eşti fată, n-ai inimă de băiat. Cum ai să treci tu prin încercările la care o să fii pusă?

Fata a stat mereu de capul lui, până l-a înduplecat s-o lase să plece. A luat ea un cal din grajd, pe care l-a dichisit cum a putut mai bine, şi-a luat rămas bun de la el şi de la surori şi a plecat. Acuma tatăl ei bău din nişte apă fermecată şi se făcu năzdrăvan, pe urmă plecă şi el pe alt drum şi ajunse la un pod pe unde trebuia să treacă fata şi acolo se dete de trei ori peste cap şi se făcu un balaur mare, care-i ieşi înainte şi se repezi spre ea, vrând s-o mănânce. Fata se sperie şi văzând cât de mare e primejdia se întoarse îndărăt acasă. Tatăl ei, care ajunse mai înainte acasă, după ce îi ascultă povestea cu balaurul, îi zise:

– Nu ţi-am spus eu că tu nu ai inimă de băiat şi că tu nici măcar n-ai s-ajungi până la împăratul vecin?

Pe urmă fata cea de a doua se rugă stăruitor s-o lase şi pe ea să încerce să ajungă la acel împărat, în haine de băiat. Tată-său îi dete voie şi ea îşi luă un cal bun şi haine de băiat şi plecă, dar tată-său se duse şi în calea ei se dete de trei ori peste cap şi se făcu un animal mare şi fioros şi se repezi la ea s-o mănânce. Fata se sperie şi fugi îngrozită îndărăt. Tatăl ei se întoarse mai înainte acasă şi când sosi ea şi-i povesti ce se întâmplase îi zise:

– Vedeţi, nu v-am spus eu că voi n-aveţi inimă de băieţi şi nu puteţi birui astfel de greutăţi, nu vă puteţi lupta cu fiare?

Fata cea mai mică se rugă de el s-o lase şi pe ea să-şi încerce norocul.

– Vezi-ţi de treabă, fată, îi zise tată-său. Cum o să izbuteşti tu, dacă vezi bine că surorile tale mai mari n-au izbutit?

Şi nu vrea cu niciun chip s-o lase. Dar fata atâta i-a bătut capul, că până la urmă a lăsat-o să plece şi ea. Fata s-a dus la grajd să-şi aleagă un cal şi a ales pe cel mai bătrân, cu care se luptase tatăl ei în războaie, în tinereţe, şi calul ăsta era vorbitor. Atunci el i-a zis:

– Stăpână, dacă vrei să te duc atâta drum, să mă hrăneşti două săptămâni cu lapte şi cu orez, şi atunci merg oriunde.

Şi ea făcu aşa. Pe urmă se îmbrăcă ca băieţii, îşi luă rămas bun şi plecă. Tatăl ei s-a dus iar mai înainte la pod, s-a dat de trei ori peste cap şi s-a făcut un lup fioros şi s-a aşezat la capul podului. Atuncea calul i-a spus fetii:

– Stăpână, la podul ăla peste care trebuie să trecem este tatăl tău, prefăcut în lup, dar să nu te sperii, că nu e lup adevărat şi să începi să te lupţi cu el cu curaj şi o să ne dea drumul.

Când au ajuns la pod, lupul s-a repezit la ea, dar ea l-a înfruntat cu curaj, începând să se lupte cu el. Văzând tatăl ei cu câtă vitejie se luptă şi că e primejdie să-l taie cu sabia, se dete iar de trei ori peste cap şi se făcu om şi cu multă bucurie îi zise fetii:

– Fata mea, mergi cu Dumnezeu înainte. Tu ai inimă de bărbat. Tu ai să izbuteşti.

Se duse ea, se duse, până ce dete de o pădure mare şi frumoasă şi trecând ea prin pădurea aia văzu jos în iarbă o cosită de aur şi întrebă pe calul ei ce zice, s-o ia ori să nu o ia şi calul îi spuse:

– S-o iei, nu ştii a cui este; să n-o iei, poate tot o s-o găsească altcineva, aşa că mai bine s-o iei.

Ea o luă, plecă mai departe şi merse, merse, până dete de un câmp numai flori foarte frumoase şi ea se dete jos de pe cal şi se aşeză, vrând să se mai odihnească puțin. Vru apoi să culeagă niţele flori, dar calul îi zise:

– Nu te uita, fata mea, după astfel de flori, fiindcă o inimă de bărbat nu trebuie să se uite după flori.

Şi ea lăsă florile, încălecă şi plecă. Merse multă vreme prin locuri pustii până dete peste o casă şi fiindcă era noapte şi nu avea unde să se culce se duse şi bătu la uşă. În casa aia şedea un zmeu şi zmeul o primi şi-i dete o odaie şi grajd pentru cal. După ce aşeză calul la grajd, ea se culcă. Zmeoaica cea bătrână, cunoscând după glas că e o femeie, nu bărbat, cum o arată hainele, zise:

– Eu zic că ăsta e femeie, nu e bărbat.

– Şi eu zic tot aşa, zise zmeul.

Şi s-au vorbit amândoi ca în seara următoare să-i puie un buchet de flori proaspete în odaie şi dacă o fi fată, florile o să se usuce, iar dacă o fi băiat, florile o să se păstreze fragede şi vesele.

Fata nu ştia nimic de treaba asta, dar când se duse la cal să-i dea să mănânce calul îi zise:

– Stăpâna mea, astă-noapte vrea zmeoaica să te încerce dacă oi fi fată ori băiat şi o să-ţi puie în odaie un buchet de flori fragede, la capul patului, şi să iei florile să mi le aduci mie, să le port eu pe afară, ca să se păstreze fragede, că dacă le-oi lăsa să se veştejească te omoară zmeoaica, aflând după flori că eşti fată. Dacă le-o găsi tot fragede, o să zică că eşti băiat.

Cum se făcu seară, fata se duse şi se culcă şi se prefăcu că doarme. Atunci zmeoaica se strecură tiptil la ea în odaie şi-i puse la cap un buchet de flori, fără s-o simtă că ea nu doarme.

Cum plecă zmeoaica, fata se duse cu florile la cal, care le purtă toată noaptea, pe afară, la răcoare, şi în zori fata se duse şi le luă şi le aduse în odaie şi iar se culcă. Pe urmă, cum se sculă, zmeoaica veni să vază florile şi când le văzu fragede se miră mult, că ea tot credea că e fată, nu băiat.

Atunci ea plănui altă încercare: s-o ducă într-o odaie, unde are tot felul de lucruri şi tot felul de arme şi să-i spună să-şi aleagă ce îi place, şi dacă o alege o sabie e fată, iar dacă o alege un pistol, e băiat.

Când merse fata la cal, el îi spuse:

– Vezi că zmeoaica are să te ducă într-o odaie cu felurite lucruri şi cu arme şi o să-ţi spună să alegi ce-ţi place. Să nu alegi sabia, ci

pistolul, că dacă alegi sabia, ea o să zică că eşti fată. Când oi alege pistolul, ea o să-ţi spună să iei mai bine sabia, că e mai frumoasă, dar tu să spui că n-ai ce face cu ea.

Cum se duse în casă, zmeoaica o şi duse la odaia cu arme şi-i zise:

– Alege-ţi, dragul meu, ce oi vrea tu din odaia asta.

Ea alese pistolul şi zmeoaica când văzu plesnea de necaz, fiindcă ea avea în cap, după glas, că e fată, şi nu băiat, şi-i zise:

– Ia sabia, că este mai bună şi mai frumoasă, de ce ai luat pistolul?

Dar fata răspunse:

– Ce să fac eu cu sabia? Pistolul mi-e de mult mai mare folos, că plec la drum şi mă apăr mai bine cu el de primejdii.

Pe urmă fata spuse că pleacă şi zmeoaica îi zise la plecare:

– Fiindcă eşti tu aşa un voinic, să-ţi alegi un cal din grajdul, care îţi place ţie.

Calul ei, care era acolo, îi făcu semn ridicând capul şi ea înţelese pe care să-l aleagă, apoi îşi luă rămas bun şi plecă. Mergând pe drum, calul ei îi zise:

– Stăpâna mea, acuma şi eu fiind bătrân şi neputincios, nu mai pot duce la atâta drum, până la împărăţia la care trebuie să ajungi, aşa că rămâne să te slujească calul pe care ţi l-a dat zmeoaica, că e tot aşa de vrednic şi de priceput ca şi mine şi el te-o învăţa tot de bine, iar mie să-mi dai drumul, să rămân slobod şi singur prin pădure.

Fata se bucură de poveţele calului şi-i dete drumul. Merse ea, merse, până ajunse la împăratul cutare şi acolo spuse că este băiatul împăratului tatăl său şi a venit ca să slujească. Fu rânduită pe dată să fie bucătar şi se apucă îndată de treabă, având toată grija să nu se bage de seamă că este fată.

Trecu ce trecu şi într-o zi ea arătă unui slujitor cosiţa de aur, pe care o găsise în iarbă, în pădure şi el se minună mult cât este de frumoasă şi întrebă de unde o are.

– E treaba mea, răspunse ea scurt, de teamă să nu se işte vreo bănuială că ar fi fată.

Servitorul acela s-a dus însă îndată la împărat şi i-a spus că bucătarul are o cosiţă de aur nemaipomenit de frumoasă şi împăratul a chemat repede pe bucătar şi i-a spus:

– De unde ştii şi cum ştii, să-mi aduci aici pe stăpâna cosiţei, că dacă nu, îţi va sta capul unde-ţi stau picioarele şi să ştii când oi veni cu ea să te înfăţişezi înaintea mea, nici îmbrăcat, nici dezbrăcat, nici călare, nici pe jos.

Când a auzit porunca, fata a început să plângă, dar calul a liniştit-o şi i-a spus:

– Nu plânge, stăpâna mea, ai curaj, că te duc eu unde se află stăpâna cosiței, că eu ştiu.

S-a dus ea, s-a dus, până ce a ajuns la o mânăstire de călugărițe şi calul i-a spus că acolo se află închisă o zână care a pierdut cosița găsită de ea şi douăsprezece călugărițe nu fac decât să o păzească întruna, aşa că nu poate să fie scoasă uşor de acolo. A cerut găzduire la mânăstire şi i s-a dat, iar ea a dormit afară, lângă cal.

S-a întâmplat ca tocmai în noaptea aia să adoarmă, pe la mijlocul nopții, toate călugărițele care erau de pază şi calul a simțit şi i-a spus fetii. Ea s-a sculat repede, a luat zâna adormită, s-a suit pe cal şi a luat-o la fugă şi zâna şi-a lăsat părul pe spate şi fugeau, fugeau, de aproape nici nu se vedeau.

Călugărițele, care începuseră să alerge după ele, văzând că nu e chip să le mai prindă au blestemat zicând:

– Dacă oi fi fată, că văzuseră părul zânei fluturând în vânt, să te faci un băiat frumos cu părul de aur, dar dacă oi fi băiat să te faci o fată frumoasă.

Într-adevăr, aşa cum o blestemară, ea se prefăcu îndată în băiat şi se duse la împărat cu zâna. Dar acuma ce să facă, ca să se înfățişeze la împărat nici îmbrăcat, nici dezbrăcat, nici călare, nici pe jos, cum îi detese poruncă. L-a învățat calul şi s-a îmbrăcat cu o plasă şi pe urmă a luat doi iepuri şi a pus un picior pe unul şi alt picior pe celălalt şi la mijloc, între ei, un câine, aşa ca să fie nici călare, dar nici pe jos şi nici îmbrăcat, nici dezbrăcat şi s-a dus la împărat.

Cum îl văzu, împăratul nu mai putu de bucurie şi zise că el o s-o ia de soție pe zâna cea frumoasă. Dar zâna nu voia, ci voia să fie soția tânărului care o scosese din mânăstire, care era frumos şi voinic.

Şi atunci ea, după sfatul calului năzdrăvan, ca să scape de împărat, a zis ca să facă câte o baie,şi ea şi împăratul, fiecare în altă odaie şi calul să sufle ca să încălzească apa. Şi calul a suflat în baia împăratului până a fiert apa în clocote şi a murit împăratul, iar apa din baia zânei numai a încălzit-o.

L-au înmormântat pe împărat cu alai mare şi rămânând zâna cu tânărul care îi plăcea, au zis să se căsătorească împreună. Atuncea tânărul,care fusese mai înainte fată şi se prefăcuse în băiat, a trimes vorbă să vie şi împăratul, tatăl lui, şi cele două surori şi au făcut o nuntă de pomină, cu zâna furată de el de la mânăstire.

Şi pe urmă a rămas el împărat acolo în locul împăratului care murise şi tatăl lui s-a întors liniştit şi fără griji în împărăţia lui şi pe cele două surori le-a măritat cu nişte prinţi de acolo, din împărăţia împăratului celui tânăr.

Ms. 2516

Cules de elevul Ionescu D. Spiridon (nu spune clasa şi anul), de la lic. M. Basarab, de la Anica Cocorăscu, de 90 de ani, carte nu ştie, din jud, Ilfov, plasa Dâmboviţa (nu se arată comuna).

CEI DOI TINERI ŞI CASA ÎMPĂRATULUI

A fost odată un împărat care şi-a făcut nişte curţi înalte şi minunate şi a pus la poartă un păzitor, căruia îi da pungi cu galbeni ca să întrebe pe trecători dacă sunt curţile frumoase şi dacă le plac ori nu.

Într-o zi, a trecut pe acolo un boier cu trăsura şi vizitiul a oprit caii şi au stat în loc şi au privit casele, şi boierul l-a întrebat pe vizitiu:

– Sunt frumoase, măi vizitiule, casele astea, ce zici?

– Sunt frumoase, boierule, tare frumoase. Nici n-am mai văzut aşa ceva şi nici n-oi mai vedea.

Da' boierul a zis:

– Nu sunt frumoase, măi vizitiule, că le lipseşte ceva. Le lipseşte scuţul soarelui în faţă. Asta e. Apoi au plecat.

Omul de la poartă a auzit şi s-a dus şi a spus împăratului. Când a auzit împăratul asta, a fost foarte mâhnit şi s-a îmbolnăvit şi a zăcut două săptămâni. După asta i s-a făcut poftă de miere şi a trimes un slujitor să-i aducă pe o farfurie miere de la stupii pe care îi avea în grădină şi-i păzea un moş, căruia îi zicea moş Penciu.

Când a venit slujitorul, moş Penciu a întrebat că ce a avut împăratul de s-a îmbolnăvit şi el i-a spus că a trecut un boier care a zis că nu sunt frumoase casele împăratului, că le mai trebuie scuţul soarelui în faţă ca să fie frumoase.

Acuma moşul Penciu avea doi băieţi: unul era de şaptesprezece ani şi unul de cincisprezece ani şi amândoi se jucau acolo în grădină, aproape de stupi. Băiatul cel mic a auzit ce a spus slujitorul lui tată-său şi s-a dus fuga la el şi i-a spus că el poate să-i aducă scuţul soarelui, dacă vrea împăratul.

Tată-său l-a alungat şi l-a luat la bătaie, dar împăratul când a auzit, făcându-şi nădejde, l-a chemat la dânsul şi el i-a spus că-i aduce scuţul

soarelui, dar să poruncească să se adune herghelille, ca să-şi aleagă doi cai, că are să ia cu el şi pe fratele lui mai mare, dar în călătoria asta o să fie el mai mare, căci e năzdrăvan.

Pe urmă, când au venit caii, şi-a înfăşurat coada unui cal pe mână şi l-a azvârlit tocmai în slava cerului şi a aruncat aşa ca la cinci-şase cai, până când a găsit unul pe care nu a putut să-l ridice în sus şi a zis că ăla e bun. Şi tot aşa a mai aruncat ca la cinci-şase cai până a mai găsit unul, pe care n-a putut să-l ridice în sus şi pe ăla l-a dat lui frate-său.

Pe urmă a cerut de la împărat bani de cheltuială şi a mai cerut să-i dea şi un buzdugan de douăzeci de ocale, pe care l-a aruncat în slava cerului şi a picat în palma lui. Au încălecat ei pe cai şi au pornit pe drum la deal şi au mers şi au mers, trecând prin locuri pustii, până au ajuns la o casă de zmei.

Acolo au legat caii la un şopron şi băiatul cel mare a rămas lângă cai, iar cel mic s-a prefăcut în muscă şi a intrat în casa zmeilor şi acolo s-a prefăcut în pisică şi a intrat într-o odaie, unde o hoaşcă bătrână, mama zmeilor, sta de vorbă cu trei nurori ale ei. Şi nurorile tocmai povesteau cum vin bărbaţii lor acasă.

Cea mai mare spunea că soţul ei vine seara cu luceafărul în pieptul calului, trecând pe podul de aramă. A mijlocie spunea că soţul ei vine acasă la miezul nopţii cu luna în pieptul calului, pe podul de argint, iar cea mai mică zicea că soţul ei vine despre ziuă cu scuţul soarelui în pieptul calului, pe podul de aur.

Pisica a auzit toate astea şi s-a prefăcut iar în muscă şi a ieşit afară şi pe urmă s-a prefăcut în om şi s-a dus la frate-său şi au plecat la podul de aramă, pe unde venea bărbatul fetei celei mari. Acolo băiatul cel mic s-a băgat sub pod şi a aşteptat.

Când a sosit zmeul cel mare, i s-a oprit calul la pod şi s-a dat de trei stânjeni îndărăt. Zmeul i-a zis:

– Ho, cal de leu paraleu, de cine ţi-e frică? Că mie nu mi-e frică decât de Dumnezeu şi poate de băiatul lui Penciu stuparul, dacă o fi ajuns pe aici.

Şi băiatul i-a răspuns de sub pod:

– Iaca şi eu aicea sunt.

Şi ăla de pe pod i-a strigat:

– Ieşi afară, să ne batem.

Băiatul a ieşit afară şi i-a dat zmeului numai o palmă zdravănă şi l-a răpus. Pe urmă a tăiat şi capul calului şi l-a băgat sub pod, după ce i-a luat luceafărul din piept. De acolo au plecat să întâlnească pe zmeul

cel mijlociu, la podul de argint. Băiatul ăl mic s-a băgat sub pod şi, când a venit zmeul, calul lui s-a dat îndărăt de trei stânjeni şi jumătate şi zmeul a zis:

– Ho, cal de leu paraleu, de cine ți-e frică, că mie nu mi-e frică decât de Dumnezeu şi poate de băiatul lui Penciu stuparul, dacă o fi ajuns cumva pe aici.

Numai puțin a trecut şi băiatul a zis de sub pod:

– Iaca sunt şi eu aici.

Şi zmeul a zis:

– Dacă eşti aci, ieşi afară să ne batem.

Când a ieşit afară, s-a repezit şi i-a dat o palmă şi l-a amețit bine, pe urmă i-a mai dat o palmă şi l-a omorât. I-a tăiat calul şi i-a luat luna din piept şi apoi l-a băgat sub pod. Pe urmă au plecat să întâlnească şi pe zmeul ăl mic, la podul de aur şi s-a băgat sub pod. Când a venit zmeul, i-a sărit calul de patru stânjeni îndărăt şi zmeul a zis:

– Ho, cal de leu paraleu, de cine ți-e frică, că mie nu mi-e frică numai de Dumnezeu şi poate de băiatul lui Penciu stuparul, dacă o fi ajuns pe aici, şi băiatul a zis de sub pod:

– Iaca aici sunt şi eu.

Atunci zmeul i-a zis:

– Dacă eşti aci, ieşi afară să ne luptăm.

Şi băiatul a ieşit şi l-a întrebat pe zmeu:

– Cum vrei să ne luptăm? În săbii să ne tăiem sau în luptă dreaptă să ne luptăm?

Şi zmeul a zis:

– Mai bine la luptă, că e mai dreaptă şi de la Dumnezeu lăsată.

Şi s-au luptat ei trei zile şi trei nopți şi n-a putut să răzbească niciunul, şi atunci s-au făcut nişte munți înalți şi se izbeau în capete, şi pe urmă s-au făcut doi berbeci, care se repezeau unul de pe un munte şi altul de pe alt munte şi se loveau în capete, şi tot nu s-au răzbit. Atuncea zmeul s-a prefăcut într-o flacără verde, iar băiatul lui Penciu s-a prefăcut într-o flacără roşie şi se băteau ca cocoşii, când una deasupra şi alta dedesubt , când a de dedesubt ajungea deasupra.

Atunci a trecut pe acolo un vultur mare şi i-a găsit bătându-se şi zmeul a strigat la vultur să-şi moaie aripile în gârlă şi să stropească flacăra roşie, s-o stingă, că-i dă hoiturile de la doi cai şi de la doi frați. Da' vulturul i-a zis:

– Iaca vezi, o să mă mai ostenesc acum şi pentru tine.

Şi flacăra roşie i-a zis:

– Vulture, udă-ți aripile în gârlă şi stropeşte flacăra verde, că îți dau hoituri de la trei cai şi de la tei fraţi, şi vulturul s-a înduplecat şi şi-a muiat aripile în gârlă şi a venit de a udat flacăra verde, care s-a stins şi zmeul a murit.

Băiatul a omorât şi calul şi i-a luat scutul soarelui din piept şi i-a arătat vulturului toate hoiturile. Pe urmă au plecat. Dar baba, zmeoaica bătrână, simțind că i-au fost omorâți toți feciorii, a zis către nurorile ei:

– Vedeți, fa curvelor, mi-a omorât pisica aia, care nu era decât băiatul Penciului, pe toți trei feciorii. Hai, plecați acum, să-i ieşiți înainte şi faceți-vă una un brâu, când s-o încinge cu el să moară, una un păr cu pere gustoase, când o mânca din ele să se otrăvească şi să moară, iar una să se facă un puț cu apă rece, şi când o bea să moară.

Ăi doi fraţi au mers ei cât au mers, până au dat de un păr cu pere frumoase şi ăl mare a zis să se ducă el să ia nişte pere să mănânce, dar ăl mic a zis:

– Lasă, nu te duce tu, că mă duc eu. Şi cum a ajuns la păr l-a lovit cu sabia şi s-a umplut drumul de sânge.

Au mai mers ei cât au mai mers şi au văzut în drum un brâu roşu şi băiatul ăl mare a zis să se oprească să ia brâul, să se încingă cu el, că tare i-ar prinde bine, dar băiatul ăl mic a zis:

– Lasă, să mă duc eu să-l iau. Şi când a fost lângă brâu, l-a lovit tare cu sabia şi s-a făcut baltă de sânge în drum.

Şi după ce au mai mers un timp au ajuns la un puț şi băiatul ăl mare a zis că se duce să bea niţică apă, că-i e sete. Cel mai mic însă a zis că se duce el să ia apă şi s-a dus şi a dat cât a putut cu sabia în puț şi s-a umplut apa de sânge. Pe urmă, au încălecat şi au plecat amândoi, ăl mai mic înainte şi ăl mai mare în urmă, şi ăl mic a zis:

– Mână, frate-meu, mai iute, că ne mănâncă pe amândoi zmeoaica bătrână. Ia uită-te, nene, îndărăt de vezi ce se vede în urma noastră. Şi ăl mare a zis:

– Ehei, vine, da vine nebună după noi o cioară mare neagră, da şi noi o să mânăm cât mai iute, ca să nu ne ajungă, că ne mănâncă.

Şi goniră ei până ajunseră la un faur şi începură să strige cât puteau:

– Faur, faur, deschide porțile să intrăm, că ne mănâncă zmeoaica.

După ce a deschis porțile să intre, a sosit şi baba zmeoaica şi a putut să apuce un cal de copită şi i-a rupt o bucată, şi de aceea este calul scobit sub copită. După ce s-au închis porțile, zmeoaica a zis faurului:

– Fă-mi măcar o gaură, să-l văd şi eu pe băiatul lui Penciu stuparul ce fel de viteaz e, că-mi omorî trei feciori şi trei nurori.

Băiatul lui Penciu şi cu faurul luară un buzdugan de oțel şi-l înroşiră în foc, pe urmă îl izbiră în poartă şi se făcu o gaură şi când trecu dincolo, zmeoaica îl sorbi cu totul şi muri. Înainte de a muri strigă:

– Ptiu, băiatul lui Penciu stuparul, mă mâncaşi friptă şi pe mine.

Pe urmă s-a făcut acolo o movilă de oțel şi de atunci se pomeneşte oțel în țară. Pe urmă, băiatul lui Penciu a poruncit faurului să-i facă un cal de fier şi să pună un ghem de lână pe foc, ca să se afume ceva, ceva. A făcut şi a pus ghemul de lână pe foc, dar a ars numai jumătate şi nu i-a plăcut şi i-a făcut altul, şi a pus alt ghem de lână pe foc, şi până când să se pârlească ghemul el s-a şi întors, că plecase să ocolească nouă țări şi nouă mări.

Pe urmă l-a lăsat pe frate-său la faur şi s-a dus să facă o plimbare de frumusețea calului, care era gata. A mers el un timp şi a dat în drum peste Statu-Palmă-Barbă-Cot-Călare-pe-Jumătate-Iepure-Şchiop. Băiatul i-a strigat să se păzească, dar el a zis că nu se păzeşte, să treacă cu calul peste el, şi a trecut. Pe urmă au descălecat amândoi şi au vorbit să meargă împreună la curtea lui Statu-Palmă-Barbă-Cot şi a încălecat băiatul pe Jumătate-de-Iepure-Şchiop şi Statu-Palmă-Barbă-Cot pe calul lui de fier, şi când au ajuns la curtea lui Statu-Palmă-Barbă-Cot băiatul a cerut să-i dea calul ca să-şi urmeze drumul, că aşa un cal face cât toată curtea lui. El însă i-a spus că i-l dă dacă aduce pe fata unui împărat, care nu era departe de acolo, în partea din sus a unui râu. Băiatul i-a spus că o aduce dacă îi face o corabie care să meargă şi pe apă şi pe uscat, cu douăzeci de culori.

I-a făcut corabia şi s-a suit pe ea, dându-i şi calul cu el. A mers el pe râu în sus, până a dat de curțile acelui împărat şi s-a oprit. Fata împăratului avea douăzeci şi patru de slujnice şi le-a trimes să aducă apă de la râu, pentru spălat şi pentru băut. Una din ele când a văzut corabia s-a minunat şi s-a întors şi i-a povestit şi fetii că este o corabie la marginea râului, cu culori schimbăcioase.

Fata s-a dus iute să vadă şi ea şi acolo s-a suit repede pe corabie, ca s-o vadă mai de aproape, şi atunci corabia a pornit în jos şi nițel câte nițel s-a depărtat de mal. Fata s-a speriat şi atunci a aruncat în apă un ac legat cu ață şi corabia s-a oprit. Ea a întrebat pe oamenii de pe corabie unde o duc şi ei i-au spus că în jos, la un împărat viteaz şi frumos, şi atunci a scos acul din apă şi corabia a pornit.

Pe urmă, când a tras într-un loc corabia la mal, băiatul lui Penciu a luat fata de mână şi cu cealaltă mână ținea calul de frâu şi s-a dat jos, a încălecat iute, a luat şi fata pe cal şi a gonit până la casa faurului, fără

să mai treacă pe la Statu-Palmă-Barbă-Cot. De acolo a luat pe fratele lui şi scuțul soarelui şi s-au întors acasă.

Când au ajuns, părinții lor, care îi crezuseră de mult morți, le făcuseră tocmai ziua aia pomană şi băiatul ăl mic când a văzut pomana a râs şi a răsturnat-o cu piciorul.

Pe urmă a dat împăratului scuțul soarelui, cu care a împodobit casele, de nu mai aveau pereche de frumoase, iar băiatul cel mic s-a însurat cu fata de împărat pe care o adusese cu el şi împăratul lui le-a făcut o nuntă de s-a dus pomina şi l-a pus într-o dregătorie mare.

Ms. 2515

Cules de elev Axente Ion, nu spune în ce clasă, în 1896, de la băiatul Niculae Alexandru, de 14 ani, nu ştie carte, satul Obileşti – Ilfov.

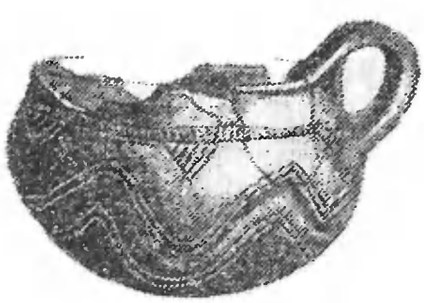

BASMUL CU PĂȚANIILE LUI NEGHINIȚĂ

A fost odată un om şi o femeie, nevasta lui, şi ei nu aveau copii. Fiind ei foarte mâhniți că nu au copii, s-au rugat mult lui Dumnezeu să le dea şi lor copii. Atunci Dumnezeu le dete un ciur de copii. Omul văzând însă că nu erau copii, ci pureci, începu să-i omoare pe rând, dar dintre ei mai rămase doar unul, care se vârâse sub ciur.

După ce-i omorî pe toți, omul se gândi că a făcut rău şi că măcar pe unul să-l fi lăsat viu, că poate ar fi prins bine. Dar purecile, adică copilul, care rămăsese sub ciur, strigă deodată:

– Am rămas eu, tată. Aicea sunt.

Omul îi spuse neveste-si şi se bucurară mult amândoi şi-i puseră numele Neghiniță. În dimineața următoare, omul se duse la câmp să are. Femeia lui fierse fasole şi făcu pâine şi dete băiatului la spinare puțină fasole şi o turtă de pâine, să le ducă lui tată-său la câmp.

El plecă, dar pe drum căzu într-o călcătură de bou şi nu putea să mai iasă de acolo. Atunci el văzând un văcar în apropiere începu să strige la el din toate puterile:

– Măi văcare, măi văcare, vino de mă scoate de aici, că îți dau turta asta de pâine şi fasolea, ca să le mănânci tu.

Văcarul se uită în toate părțile, dar nu-l vedea şi întrebă:

– Unde eşti mă, că nu te văd.

El îi răspunse de unde era şi tot aşa, întrebând şi răspunzând, îl găsi şi-l scoase din urma de bou.

Acuma văcarul îi ceru să-i dea turta de pâine şi fasolea, pe care i le făgăduise, dar el nici nu se gândea, zicând că atunci el ce o să mai ducă lui tată-său la plug de mâncare şi pe nesimțite se făcu nevăzut cu mâncarea, şi astfel văcarul rămase păcălit.

Cum ajunse la căsuță, chemă pe tată-său să mănânce, iar el se sui

în fruntea unuia din boi şi începu să strige şi să-i mâne: „hais mărţan, cea joian" şi astfel mânând mereu boii fârşi de arat şi plecă acasă. Tată-său se bucură şi văzând că nu mai are altă treabă cu el îl băgă slugă la un popă, care avea mai multe vaci. El în toate dimineţile se ducea cu vacile la păscut, punându-se în fruntea uneia din ele şi de acolo le mâna pe toate celelalte.

Într-o zi, pe când Neghiniţă păştea vacile, iată că începe o ploaie. Atunci el, ca să nu-l plouă, se băgă sub o foaie de lipan, ca să se adăpostească. Însă vacile venind până la lipanul ăla cu păscutul, una din ele mâncă lipanul şi-l înghiţi cu Neghiniţă cu tot.

Când se făcu seară, Neghiniţă din burta vacii mână pe toate celelalte şi astfel le duse acasă. Popa veni împreună cu preoteasa să mulgă vacile. Toate vacile le-a muls, numai vaca în care era Neghiniţă n-a vrut să stea la muls şi n-a putut-o mulge. În dimineaţa următoare, Neghiniţă a plecat tot aşa cu vacile la păscut, mânându-le din burta vacii şi în toate dimineţile făcea la fel, până când într-o zi un lup mâncă chiar vaca în care se găsea el, şi-l înghiţi şi pe el.

Cum se văzu în burta lupului, el începu să strige: „Ho lupu, ho lupu!" şi lupul, speriat de atâtea strigăte, alerga nebun în toate părţile, până când dete peste o vulpe, pe care o întrebă oare ce o fi având în el de strigă mereu aşa.

Atunci vulpea, şireată, ca să-l omoare pe lup, îi spuse să se ducă să mănânce câteva dimirlii de pământ şi ce o fi în el o să iasă îndată. Atunci lupul se duse şi mâncă pământ aşa de mult, încât crăpă în două şi muri. Pe urmă Neghiniţă ieşi din lup şi se duse la popă de îşi luă simbria pe cât slujise.

De acolo, el se duse pe un câmp, unde se întâlni cu trei tovarăşi de ai lui şi se înţeleseră să facă o masă mare, la care să mănânce cu toţi, să cumpere pâine, vin şi tot ce o mai fi de trebuinţă şi se mai înţeleseră ca toate treburile astea să le facă Neghiniţă.

El se gândi atunci ce să facă mai întâi şi chibzui să facă mai întâi masa, şi o făcu. Se duse pe urmă la un cioban, care se găsea în apropiere, ca să cumpere un miel şi începu să strige:

– Măi ciobane, măi ciobane, vino de-mi dă un miel.

– Da unde eşti mă, care mă strigi, că nu te văd.

Şi tot aşa strigând el şi căutându-l ciobanul l-a găsit şi i-a zis să-şi aleagă un miel care-i place. A luat el mielul şi l-a plătit şi l-a dus la tovarăşii lui. Pe urmă se duse Neghiniţă să cumpere vin. Cârciumarul îi dete o oca de vin, pe care îl plăti şi-l duse la tovarăşii lui. Fiind ostenit, vru să se mai odihnească şi spuse tovarăşilor lui să se mai ducă

și ei după ce mai trebuie, dar ei nu vrură și atunci trebui să se ducă tot el după pâine.

Cum ajunse la brutărie, începu să strige:

– Măi brutare, măi brutare, dă-mi o dublă.

– Cine e ăla care cere dublă, că nu-l văd, zise brutarul.

Și după multă ciorovăială îl descoperi, îi dete o dublă, luă banii și Neghiniță plecă cu dubla la tovarășii lui. Mai rămase acuma doar să aducă apă de la puț. Și fiindcă tovarășii lui nu vruseseră să facă nicio treabă, se gândi el să facă ceva, ca să-i sperie.

Când s-a dus la apă, el a pus la puț un scripete, care scârțâia foarte urât, și a început să scoată apă. Cum începu scripetele „scârț, scârț", el din gură zicea „am scăpat de unul, mai sunt doi". A doua oară scripetele iar: „scârț, scârț" și el din gură: „m-am scăpat de doi, a mai rămas unul". A treia oară scripetele și mai groaznic: „scârț, scârț" și el din gură: „am scăpat de toți acum". Poci să mănânc singur în pace și liniștit.

Pe urmă el se așeză la masă și mâncă bine și mâncarea care rămase o dete ciobanului de la care cumpărase mielul. Mai trecu după aia pe la popa la care slujise, ca să-și ia rămas bun. Popa, când să plece, îi mai dete și câțiva bani de cheltuială și atunci el se gândi să se ducă acasă la tată-său.

Când ajunse acasă, tată-său și mamă-sa avură mare bucurie să-l vadă sănătos, întors iarăși la ei și el mulțumi lui Dumnezeu că și-a găsit iar părinții.

Ms. 2514

Cules de elevul Hârdău Marin, de la liceul Matei Basarab, în 1896, de la Petre Voicilă, de 39 de ani, nu știe carte, din com. Chirnogi, jud. Ilfov.

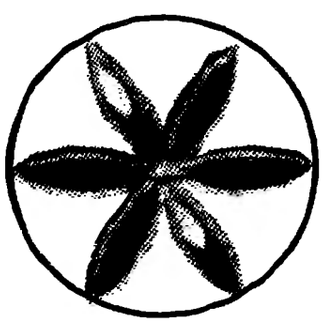

BASMUL CU VIDROIUL ROŞU

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, pe când se potcovea purecile cu nouăzeci şi nouă de ocale de fier şi tot sărea până în slava cerului.

Au fost odată un moş şi o babă şi ei nu aveau decât o fată. Într-o zi, baba a murit de bătrâneţe şi a rămas moşul şi cu fata. Peste câtva timp, moşul s-a însurat şi a luat o altă babă, care avea şi ea o fată, de o vârstă cu fata moşului.

Fata moşului era foarte vrednică şi fata babei era leneşă. Fata moşului se scula până-n ziuă, făcea focul, mătura prin casă, gătea, punea şi căldarea de mămăligă şi în toate serile avea grijă să acopere focul, ca să aibă pe a doua zi. Baba avea necaz pe ea şi într-o noapte a stins focul din vatră cu apă şi fata moşului când s-a sculat dimineaţa a văzut că nu mai are cu ce aprinde focul.

Atunci ea s-a suit pe bordei şi s-a uitat să vadă undeva foc. Uitându-se în toate părţile, a văzut undeva în depărtare o lumină de foc şi atunci s-a dat jos de pe bordei şi a luat cu ea cocoşul şi pisica, pe care le îngrijea în fiecare zi, şi au pornit spre lumina pe care o văzuse de pe bordei.

Au mers ei, au mers, până au dat de un păr, pe care erau îngrămădite mulţime de omizi. Când a văzut fata, pomul a chemat-o la el şi a rugat-o:

– Fată bună, fă-mi un bine şi mă curăţă de omizi, că şi eu când te-oi întoarce te-oi primi la umbra mea şi ţi-oi da să mănânci pere de pe crengile mele.

După ce a curăţat pomul de omizi, au mers mai departe, au dat de un puţ, care a chemat-o la el pe fată şi a rugat-o să scoată din el o mortăciune şi să-i primenească apa, că atunci când s-o întoarce o să-i prindă bine. Fata a curăţat puţul, pe urmă au mers mai departe şi au dat

de un cuptor pentru pâine, care a rugat-o pe fată să-l spoiască cu var, că atunci când s-o întoarce din drumul ei i-o da pâine caldă.

Ea spoi cuptorul şi plecă înainte şi merse, merse, până ajunse în mijlocul unei păduri, unde văzu un bordei făcut cu totul din fier. Fiind foarte ostenită, fata intră în bordei şi dacă văzu că nu e nimeni acolo închise uşa şi apoi făcu demâncare, fiind focul făcut în vatră, şi mâncă ea şi dete şi cocoşului şi pisicii să mănânce.

Pe urmă pisica îi zise să ungă toate cioburile cu untură şi cu usturoi, că dacă nu le-o unge pe toate, ăla care n-o fi uns sare de unde o fi şi o să deschidă uşa cui o veni şi ăla o omoară pe loc.

După ce făcu aşa, se culcă şi peste noapte veni Vidroiul Roşu şi când văzu că nu se deschide uşa strigă la cioburi să i-o deschidă, dar fu în zadar. Dacă văzu că nu poate deschide, el se duse iar în pădure, după vânat.

Dimineața, fata a făcut iar focul cu cărbunii găsiți în vatră, a făcut mâncare pentru ea şi a dat şi cocoşului şi pisicii, pe urmă a făcut mâncare şi pentru Vidroiul Roşu şi i-a pus-o pe corlată.

După asta s-a suit în pod şi a găsit acolo rochii de mătase, pantofi de mătase lucrați cu fir, o salbă mare şi frumoasă de galbeni, icuşari, mamudele şi mulți bani. Le-a luat şi au pornit îndărăt, ea cu cocoşul şi pisica.

Au mers, au mers, până când osteniți tare şi flămânzi au ajuns la cuptorul pe care îl spoise fata şi le-a dat pâine câtă au vrut. După ce au mâncat şi s-au odihnit, au pornit iar la drum şi au mers pe zăpuşeală mare până au ajuns tare însetați la puțul pe care îl curățise fata, unde s-au răcorit cu apă rece. După ce s-au răcorit, au mers mai departe, tot pe arşiță mare, că abia îşi mai trăgeau sufletul de sete şi atunci au dat peste părul pe care îl curățise fata de omizi şi s-au odihnit, şi s-au răcorit la umbra lui, şi au mâncat pere cât au vrut şi au mai luat şi cu ei.

Au plecat acum pe drumul spre casă şi au ajuns acolo într-o zi de sărbătoare. Fata a pus lada jos, s-a îmbrăcat cu rochia de mătase, s-a încălțat cu pantofii de mătase, şi-a pus salba de galbeni, icuşarii şi toate podoabele şi s-a dus la horă.

Acolo a venit şi feciorul împăratului, care a jucat cu mai multe fete, dar mai mult cu ea. Din cauză că era lume multă şi s-a făcut mare învălmăşeală, când s-a fost pornit o furtună şi au început să alerge care încotro, fata a pierdut un pantof, pe care s-a întâmplat să-l găsească feciorul împăratului.

Pe urmă el a dat veste în țară că se va însura cu fata al cărei picior se va potrivi pe pantof şi a căutat în lung şi-n lat, umblând din casă în casă şi încercând pantoful la toate fetele, dar nu se potrivea la niciuna.

La urmă nimeri şi la casa moşului. Baba închisese pe fata moşului în casă şi pe fata ei a scos-o afară gătită, că poate i s-o potrivi pantoful, dar degeaba.

În timpul ăsta, fata moşului s-a gătit cu rochia şi cu salba şi cu toate podoabele luate de la Vidroiul Roşu şi a început să strige tare că mai e şi ea în casă. Feciorul împăratului a auzit şi a zis babei că se mai aude un glas de fată în casă şi s-o aducă şi pe ea. Baba însă a zis:

– Măria-Ta, nu se poate, fiindcă aia e o fată buburoasă, pe care nu se cade s-o vezi Măria-Ta.

Dar fata moşului auzind a început să strige:

– Nu e adevărat, nu e adevărat. Spune minciuni. Daţi-mi drumul.

Atunci feciorul împăratului a poruncit să-i deschidă uşa şi încercând pantoful pe piciorul ei a văzut că se potriveşte întocmai şi că era chiar pantoful ei, pierdut în învălmăşeală. A privit-o pe fată îndelung, s-a mirat de frumuseţea ei şi de rochia, şi de podoabele ei, şi în curând s-a logodit cu ea, apoi a făcut nuntă mare ca în poveşti, ducând-o pe fată la împărăţia lui.

Baba, care aflase acum întâmplarea cu bordeiul Vidroiului Roşu, de necaz a trimes şi pe fata ei, cu cocoşul şi cu pisica, să meargă până acolo, poate şi-o găsi norocul. Şi s-a dus ea, s-a dus până a dat de un păr cu omizi, care a rugat-o să-l curăţe, însă ea nici n-a vrut să se uite la el, pe urmă a dat peste un puţ, care a rugat-o să-l izmuiască, dar ea n-a vrut, pe urmă a mers mai departe şi a dat de un cuptor, care a rugat-o să-l spoiască, dar ea şi-a întors capul în altă parte.

Mergând mai departe, a ajuns la bordeiul Vidroiului Roşu, pe care nu l-a găsit acasă. Acolo, în loc să se îngrijească de mâncare pentru cocoş şi pentru pisică, ea s-a culcat şi atunci cocoşul şi pisica în loc s-o sfătuiască şi s-o ajute au fugit îndărăt la casa moşului.

Când a venit Vidroiul peste noapte, a găsit-o acolo culcată şi a mâncat-o, punându-i capul şi maţele la fereastră. Baba a aşteptat cât a aşteptat şi văzând că nu mai vine fata ei a plecat după ea s-o caute. Când a ajuns la bordei şi i-a văzut capul la fereastră, zicea: „uite cum râde fetiţa mea“, dar când s-a apropiat a văzut că e capul tăiat şi maţele îi atârnă în jos.

Baba s-a întors îndărăt şi de mult necaz şi amărăciune a murit şi ea în curând. Şi eu încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră.

Ms. 2511

Cules de elevul Comăneanu Anton, cl. III, lic. M. Basarab, de la baba Stanca, de 54 ani, nu ştie carte, cătunul Berindei, jud. Olt.

BĂIATUL MOŞULUI ŞI AL BABEI

A fost odată un moş şi o babă care aveau un băiat destul de mare, dar ar fi dorit tare mult să mai aibă încă unul. Şi fiindcă nu se mai putea într-o zi baba a trimes pe băiat într-o pădure apropiată, să vadă poate mai găseşte unul, care să fie copilul lor. Băiatul a plecat prin pădure cu şoimeii lui, un câine şi o pisică şi după ce a umblat un timp a găsit un pui de şarpe, pe care l-a adus acasă şi l-a pus într-o lădiţă, în care îl ţinea închis hrănindu-l cu lapte. Ăsta era puiul împăratului şerpilor.

Când s-a făcut mare, puiul de şarpe a cerut să-i dea drumul, dar băiatul a spus că nu-i dă drumul, fiindcă îl mănâncă şi pe el şi pe părinţii lui. Puiul de şarpe i-a spus că nu-i mănâncă şi el i-a dat drumul. Pe urmă puiul de şarpe a rătăcit o vreme singur prin pădure.

Băiatul a vrut să-l găsească iarăşi, dar nu-i mai da de urmă. Atunci a trimes pe şoimeii lui, câinele şi pisica să-l caute, dar nu l-au găsit. La urmă pisica a poruncit unui şoricel să caute şi el şi şoricelul cum făcu, cum drese, că găsi puiul de şarpe. Dar puiul de şarpe crescuse aşa de mult că ajunsese acum cât şarpele cel bătrân, tatăl lui.

El îi ceru băiatului să-l ducă la tatăl lui, care este împăratul şerpilor şi pentru aşa o mare binefacere să ceară să-i dea ce o vrea. Dar băiatul era nepriceput şi nu ştia ce să ceară şi atunci puiul de şarpe îl învăţă să ceară oglinda seacă şi când o avea nevoie de vreun lucru sau de făcut ceva vreo treabă de seamă n-are decât să-i zică „oglindă, oglinjoara mea, du-te de adă-mi ori fă-mi cutare ori cutare lucru" şi ea are să-ţi facă.

Băiatul, cum ajunse la împăratul şerpilor, dete puiul de şarpe în primire, tatăl lui îl şi cunoscu şi mulţumi mult băiatului şi-i spuse că vrea să-i dea drept răsplată ce i-o cere. Atunci băiatul, învăţat de puiul de şarpe, ceru să-i dea oglinda seacă.

Împăratul când auzi rămase încremenit, dar după ce se mai dumiri se duse şi spuse şi împărătesei ce i-a cerut. Împărăteasa spuse că trebuie să i-o dea, fiindcă le-a crescut şi le-a adus puiul şi aşa a fost învoiala, că-i dă ce i-o cere. Atunci împăratul i-a dat oglinda seacă, băiatul şi-a luat rămas bun şi a plecat acasă.

Cum ajunse acasă, numaidecât spuse el oglinzii să se ducă şi să-i aducă pe fata împăratului ca soţie şi oglinda se duse la împărat şi-i spuse, iar împăratul o dete cu bucurie, fiindcă tocmai vrea să-şi mărite fata şi nu izbutea, fiind tare îndărătnică. Fata, când fu dusă la băiat acasă, îşi luă cu ea ca argat şi pe un arap, pe care îl iubea mult.

Îndată după ce se însură, băiatul începu să facă toate treburile din casă cu oglinda lui fermecată. Numai cât îi poruncea şi oglinda acoperea masa cu mâncărurile cele mai alese, cu vinurile cele mai bune şi aducea şi lăutari. Şi tot aşa oglinda aducea apă, secera grâul şi făcea orice alte treburi, aşa că băiatul nu mai făcea nimic decât să-i poruncească ei şi încolo se ducea la vânătoare.

Într-o zi, pe când oglinda făcea treaba în casă şi băiatul se întorcea de la vânătoare, nevastă-sa îl întrebă mirată cum de face oglinda asta tot felul de treburi, toate la locul lor. La început el nu vru să-i spună, dar până la urmă, deşi cam supărat, îi spuse că aşa este puterea acestei oglinzi fermecate, că dacă vrei să-ţi facă un lucru cu neputinţă ea numaidecât ţi-l face şi te duce unde vrei, aşa cum i-ai zis. Atunci ea zise că a văzut toate astea, dar vrea să ştie, vrea să afle de unde a luat-o, cine i-a dat-o.

Atunci el îi povesti că pe când era mai mic şi trăia la părinţii lui, aceştia au vrut să mai aibă un băiat şi l-au trimes pe el în pădure, că poate găseşte vreunul pe acolo. El s-a dus şi a găsit un pui de şarpe, pe care l-a adus acasă, l-a crescut mare şi când a fost mare şarpele i-a spus să-l ducă la tatăl lui, care este împăratul şerpilor şi să-i ceară ca răsplată oglinda seacă. Când a ajuns la împăratul şerpilor, el s-a bucurat mult că i-a adus copilul crescut mare şi l-a întrebat ce răsplată să-i dea.

Atunci el a cerut să-i dea oglinda seacă, aşa cum îl învăţase fiul împăratului. Când a auzit, împăratul şerpilor a încremenit, dar mai pe urmă, după ce a stăruit şi împărăteasa, i-a dat oglinda. A luat-o şi a plecat şi când i-a venit vremea să se însoare s-a însurat, aşa cum ştie şi ea. Cum a aflat toate astea, nevasta lui, care se ţinea cu arapul, a pus la cale să fure oglinda şi să fugă cu el.

Într-o zi, când băiatul era plecat la vânătoare cu şoimeii lui, câinele şi pisica, ea luă oglinda şi cu ajutorul ei fugi cu arapul peste

nouă mări. Cum veni băiatul de la vânătoare, intră în casă cu gândul să poruncească oglinzii să pregătească o masă mare, la care să poftească şi pe împăratul şi pe împărăteasa, părinții nevestei lui. Dar cum intră în casă ce să vadă? Nu mai găsi pe nimenea şi vru să dea măcar de oglinda seacă, dar nu o mai află nici pe ea,.

Căută atunci pe şoimeii lui, câinele şi pisica şi umblară împreună peste tot, dar nu aflară nimic şi pe urmă plecară la împăratul şi împărăteasa, părinții neveste-si, să vadă dacă nu s-a dus acolo cu oglinda. Împăratul, tatăl fetei, cum a auzit de treaba asta, a înțeles că el i-a pierdut fata şi se înfurie şi-i zise să-i aducă fata de unde o şti, că altfel e rău de el. El atunci se mai învârti prin jurul caselor împărăteşti şi mai pe departe, crezând că s-o fi ascuns fata pe undeva, ca să glumească sau să-l sperie pe el, dar nu află nimic şi veni îndărăt la împărat.

Împăratul, când îl văzu că vine tot singur, porunci numaidecât slujitorilor să-l arunce în temniță şi aşa făcură. Acolo, după câtva timp, băiatul îşi aduse aminte de cei doi şoimei ai lui, câinele şi pisica, care de mai multe ori îl scăpaseră din felurite necazuri. Îi chemă şi le spuse să umble ei şi să găsească oglinda seacă. Câinele şi pisica, fiindcă nu ştiau drumul către fugarii care luaseră cu ei oglinda fermecată, s-au îndreptat spre împăratul şoarecilor.

Atunci doi şoareci, pe care voia să-i mănânce pisica, alergară la împărat şi-i ziseră:

– Împărate luminate, a venit năşicuța pisicuța şi vrea să ne mănânce.

Împăratul le spuse s-o întrebe ce caută şi ce cere şi să-i dea ce o vrea. Şoarecii se duseră şi o întrebară ce cere şi ea le spuse că vrea o tavă cu plăcintă. Şoarecii îi aduseră îndată o tavă cu plăcintă, pe care pisica o mâncă şi pe urmă iar se repezi la şoareci să-i mănânce. Atunci şoarecii se duseră iar la împărat şi-i ziseră:

– Împărate luminate, năşicuța pisicuța iar vrea să ne mănânce.

Împăratul le spuse să se ducă şi să-i dea iar ce mai cere, şi ei aşa făcură. Pisica le spuse că mai vrea un pui fript, şi îi gătiră şi îi aduseră şi un pui fript, pe care ea îl mâncă îndată şi pe urmă iar se repezi să-i mănânce pe şoareci. Ei se speriară şi se plânseră iar la împăratul lor. Împăratul îi trimise s-o întrebe din nou ce mai cere şi pisica le spuse că nu mai vrea nimic, decât s-o ducă la împăratul şoarecilor.

Atunci ei o duseră la împărat şi ea îl întrebă dacă vreunul din supuşii lui nu ştie unde s-a ascuns fata de împărat, nevasta stăpânului ei, cu arapul şi cu oglinda seacă. Împăratul chemă la prânz, la mâncare, pe toți şoarecii şi-i întrebă, dar niciunul nu ştiu nimic. Numai un

şoarece şchiop veni mai târziu şi împăratul porunci să-l cheme şi pe el, să-l întrebe. Când îl întrebă, el mai întâi se gândi puţin şi când îşi aduse aminte zise că ştie unde este soţia stăpânului pisicii cu arapul şi cu oglinda seacă, dar e prea departe să meargă el până acolo ca să arate, că e bătrân şi şchiop. Atunci împăratul îi zise:

– Tot eşti tu bătrân şi şchiop. Nu tot o să mori? Barem înainte de a muri să faci şi tu o ispravă. Şoarecele şchiop spuse că se duce.

Câinele şi pisica îşi luară ziua bună şi plecară cu el. Îi duse şoarecele cel bătrân şi şchiop peste nouă ţări şi nouă mări, până ajunseră la casa unde se ascundea fata cu arapul şi cu oglinda.

Acolo şoarecele se duse şi făcu o gaură în acoperişul casei, intră în casă şi văzu că arapul dormea împreună cu fata, că era noapte. El făcu atunci o gaură mai mare, prin care să poată intra şi pisica..

Pisica intră în pod, acolo îşi dete coada prin nişte ardei, pe urmă coborî încet în casă şi se duse şi dete cu coada pe la nasul fetei şi al arapului, care dormeau şi ei îndată strănutară tare şi sări oglinda, care era la capul lor, cât colo şi pisica o lua repede şi fugi cu ea. Afară, şoarecele porni singur pe drumul lui şi pisica şi câinele rămaseră singuri.

Plecând ei cu oglinda, merseră, merseră până ce se rătăciră, că nu ştiau drumul şi deteră peste o apă. Pisica neputând să înoate, ceru câinelui oglinda ca s-o ţie ea şi câinele s-o ducă pe ea în spinare. Dar câinele nu vru şi duse şi oglinda, însă când fu pe la jumătatea apei scăpă câinele oglinda.

Un pescar a prins un peşte şi tocmai ăla era cel care înghiţise oglinda şi peştele ăla l-a vândut unei babe. Atunci pisica s-a dus repede la acea babă şi tot trăgea peştele de coadă. Baba tăind peştele, i-a dat pisicii băşica s-o mănânce şi tocmai în băşică era oglinda. Pisica cum văzu oglinda nici nu mai mâncă şi plecă repede cu ea.

După ce mai umblară pe drumuri necunoscute, ajunseră în cele din urmă acolo unde era întemniţat băiatul şi-i deteră oglinda. El îndată porunci oglinzii să-l scoată din temniţă şi oglinda îl scoase. Porunci apoi să-i aducă îndărăt pe nevasta lui şi pe arap. Pe nevastă, până la urmă a iertat-o, dar pe arap l-a bătut până l-a omorât. A adus apoi pe părinţii lui bătrâni în casele lui şi au trăit fericiţi.

Ms. 2514

Cules de elevul Hârdău Marin, nu spune clasa, în 1896, de la Stancu Gheorghe, de 85 ani, carte nu ştie, din com. Chirnogi, jud. Ilfov.

BASMUL CU COPILUL FĂCUT DE DUMNEZEU

A fost odată un om care prăşea pe un ogor împreună cu nevasta lui şi ei aveau un copil pe care îl lăsaseră în capul ogorului, la marginea drumului, să se joace singur.

Au trecut pe acel drum Dumnezeu cu Sfântul Petru şi Sfântul Petru a zis:

– Doamne, n-ar fi oare bine să mai fie un copil lângă ăsta, că i-ar ţine de urât şi s-ar juca amândoi? Dumnezeu a zis să mai fie un copil şi îndată s-a făcut alături un copil, la fel cu celălalt, de nu se putea deosebi deloc.

Copiii au început să se joace şi când a venit omul cu nevasta lui, după ce au terminat de prăşit, ei nu mai ştiau care din doi e copilul lor, că aşa de bine semănau. Atunci ei i-au luat pe amândoi şi s-au dus acasă şi pe urmă s-au dus cu ei la o vrăjitoare, ca să le spună care e copilul lor. Vrăjitoarea le-a spus că copilul care nu e al lor nu mănâncă astăzi. Atunci omul i-a trimis pe amândoi în pădure, ca să aducă ceva de acolo. Când s-au întors, i-a pus la masă să mănânce, dar copilul făcut de Dumnezeu n-a mâncat în ziua aceea nimic şi astfel ei au cunoscut care e copilul lor. Copilul a stat la acei oameni până s-a făcut mare. Când i-a venit vremea să facă nuntă, el a spus celuilalt băiat, mare ca şi el, că el se duce pe altă lume, pe alt tărâm. Prin spatele casei lor curgea un râu şi lângă el era o fântână şi el i-a mai spus fratelui lui că atunci când o vedea deasupra apei trei picături de sânge, să ştie că el e mort. El s-a dus apoi pe lângă acea apă, până când a ajuns într-o pajişte, pe celălalt tărâm, şi acolo a venit un cal mare şi el a vrut să se ascundă de acel cal, dar calul l-a strigat:

– Stai, că-mi eşti stăpân, nu trebuie să fugi de mine. Calul avea un paloş şi l-a dat băiatului şi i-a zis:

– Tu ai să te întâlneşti cu Muma Zmeilor şi ea cară de nouă ani cu desagii capete de zmei, că s-a făcut un război mare în care s-au omorât mulţi zmei şi dacă Muma Zmeilor va zice că calul tău este slab şi nemâncat şi să-l ia ea ca să-i dea de mâncare, tu să nu vrei să mă dai.

I-a mai spus că paloşul are să iasă singur din teacă şi o să umble prin casă şi are să zică: „n-am cu cine mă tăia, n-am cu cine mă-njunghia" şi pe urmă are să se ducă şi are să intre singur în teacă, dar el să nu pună mâna pe el şi să nu zică nimic.

Când a ajuns acolo, Muma Zmeilor, cum l-a văzut, i-a zis că tare îi este slab calul şi nemâncat şi să i-l dea ei, să-i dea să mănânce cum trebuie, ca să se îndrepte, şi el a spus să-l ia, şi Muma Zmeilor l-a luat şi l-a dus tocmai în al nouălea grajd şi acolo i-a dat maţele afară. Pe urmă s-a întors la băiat şi i-a dat să mănânce, şi pe când el mânca paloşul a ieşit din teacă şi umbla prin casă strigând: „N-am cu cine mă tăia, n-am cu cine mă-njunghia". Muma Zmeilor a zis băiatului să-l prindă, ca să-l vadă şi ea, şi parcă ar fi uitat tot ce-i spusese calul, l-a prins şi l-a dat zmeoaicei în mână, iar ea a smuls trei fire de păr din cap, l-a înfăşurat cu ele, l-a scuipat şi l-a băgat în teacă. Pe urmă s-a luat la luptă cu băiatul, care nu mai avea paloşul, şi l-a biruit. I-a dat şi lui maţele afară şi l-a pus la fum.

Cum l-a omorât, fratele lui rămas acasă s-a dus la fântâna de lângă râu şi a văzut pe apă trei picături de sânge şi a înţeles că fratele lui a murit. A pornit şi el îndată tot în lungul râului, ca să-l caute şi a ajuns tot la acea pajişte la care ajunsese şi fratele lui, pe celălalt tărâm. A venit şi la el un cal mare, şi i-a spus tot cum îi spusese fratelui lui, şi i-a dat un paloş mare şi au mers mai departe. Când au ajuns la Muma Zmeilor, ea i-a zis că e tare slab şi nemâncat calul lui, să i-l dea ei să-i dea să mănânce. Dar el a zis:

– Nu-l dau, nu e nevoie, că adineaori a mâncat. Nu trebuie să mănânce prea mult, că se îngreuiază, dar mai bine dă-mi mie să mănânc ceva. Zmeoaica i-a dat să mănânce şi pe când mânca, paloşul lui a ieşit din teacă şi zicea: „n-am cu cine mă lupta, n-am cu cine mă-njunghia", iar zmeoaica i-a spus să-l prindă, ca să-l vadă şi ea.

El însă i-a spus să-l lase în pace, că el umblă şi apoi se duce singur la locul lui. După puţin timp paloşul s-a dus şi a intrat în teaca lui. Pe urmă ei s-au luat amândoi la luptă şi până la urmă băiatul a biruit-o pe zmeoaică, trântind-o la pământ. El i-a zis să învieze pe fratele lui şi să spună unde este, şi o înţepa mereu cu paloşul. Ea i-a zis să se ducă la vatră, unde este trupul fratelui lui şi o copaie în care sunt puse maţele

lui. Să ia mațele din copaie şi să le bage în el, să-l coase şi pe urmă să sufle de trei ori peste el şi o să învieze.

El s-a dus şi a făcut aşa cum i-a spus ea şi a înviat pe fratele lui. S-a întors apoi din nou la zmeoaică şi o înțepa mereu cu paloşul cerându-i să învieze şi calul, dar ea nu voia. Atunci el i-a tăiat picioarele şi ea i-a spus să se ducă în al nouălea grajd, că acolo e calul mort, să ia mațele şi să i le bage în burtă, să-l coase şi pe urmă să aducă calul celălalt, să sară de trei ori peste el şi înviază. S-a dus la al nouălea grajd şi a făcut aşa cum i-a spus zmeoaica şi a înviat calul fratelui lui. Acuma, mai rămăsese paloşul şi i-a cerut zmeoaicei să i-l dea. Zmeoaica i-a arătat unde este, el l-a adus şi a încercat să-l scoată din teacă, dar n-a putut, căci era lipit, fiind vrăjit cu cele trei fire de păr. Atunci el i-a cerut să-l scoată şi ea l-a scos, dar l-a băgat pe urmă la loc şi iar s-a lipit şi băiatul care fusese mort nu-l mai putea scoate. Necăjit, celălalt băiat a început s-o înțepe cu paloşul, ca să-l dezlipească bine, să poată ieşi uşor, şi ea de frică l-a dezlipit. Pe urmă, au început amândoi s-o taie cu paloşele şi au hăcuit-o până au omorât-o.

Şi-a luat apoi fiecare calul şi paloşul lui şi cel făcut de Dumnezeu s-a dus la vale pe râu tot pe celălalt tărâm, iar celălalt s-a întors pe pământ, unde erau rosturile lui.

Ms. 2509

Cules de elev Dumitrescu F. Marin, clasa I, liceul Matei Basarab în 1899, de la o transilvăneancă, anume Reveica, în etate de 30 ani, nu ştie carte.

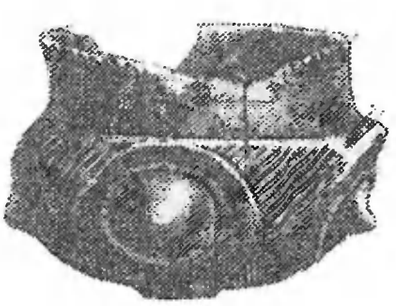

BASMUL CU PORCUL FERMECAT

A fost odată ca niciodată, a fost odată un împărat care avea trei fete. Într-o zi, împăratul a plecat la vânătoare şi a lăsat fetelor cheile de la toate odăile casei şi le-a spus că în toate odăile pot să intre, numai într-o odaie să nu umble, că poate să fie rău de ele.

Cum a plecat împăratul, ele n-au avut răbdare să nu umble în odaia în care era oprit să intre şi a intrat acolo mai întâi fata cea mai mare. Ea a găsit acolo un ochean şi când s-a uitat prin el a văzut pe împăratul de la răsărit în balcon.

A plecat din odaie şi i-a spus surorii mijlocii ce a văzut şi să se ducă şi ea să se uite. Fata mijlocie când s-a dus şi s-a uitat prin ochean a văzut pe împăratul de la apus stând la fereastră. A ieşit veselă şi apoi s-a dus şi fata cea mai mică şi uitându-se a văzut în grădină un porc mistreţ mare şi a ieşit plângând şi a spus surorilor ei ce a văzut şi pe urmă s-a îmbolnăvit de necaz.

Când a venit împăratul de la vânătoare şi a găsit pe fata mai mică bolnavă, a înţeles ce s-a întâmplat şi le-a mustrat pentru ce au făcut. Nu mult după asta s-a împlinit ce văzuseră fetele prin ochean. Au venit împăratul de la răsărit şi cel de la apus şi au cerut ca soţii pe fata cea mare şi pe cea mijlocie.

A venit şi rândul fetei celei mici şi s-a înfăţişat porcul mistreţ şi a cerut-o de soţie. Împăratul a vrut să-l dea afară, dar n-a avut ce să-i facă, fiindcă a văzut în grădină o turmă de porci mistreţi veniţi să-l apere.

Porcul a plecat spre casa lui cu fata într-o trăsură. Pe drum el s-a dat jos din trăsură şi a intrat într-un nămol, pe urmă a cerut fetei să-l sărute. Ea l-a şters cu batista pe bot şi l-a sărutat. Când au ajuns acasă şi s-a făcut seară şi vremea de culcare, porcul şi-a lepădat pielea de porc şi s-a făcut om, iar fata nu mai putea de bucurie. Dar dimineaţă s-a făcut iarăşi porc.

Într-o zi, când ea şedea la poartă, văzu că se apropie de ea o babă şi o întrebă ce vrea. Baba îi spuse că ea ştie că bărbatul ei este fermecat

să fie porc şi ea ştie să facă ca să nu mai fie porc. Ea ştia însă altceva. Ea ştia că în noaptea următoare se împlineşte termenul să nu mai fie porc şi ea umbla să-l farmece, ca să rămână mai departe porc.

Fata neştiind gândurile babei a lăsat-o să intre în casă şi să-şi facă vrăjitoria ei, pe urmă o învăță ca atunci când o lepăda el pielea de porc noaptea, ea s-o ia şi s-o arunce în foc. Ea făcu aşa cum o învăță baba, însă pe când ardea pielea soțul ei se trezi din cauza mirosului şi întrebă unde e pielea. Ea îi spuse că a învățat-o o babă s-o arunce în foc, ca să nu mai fie porc. Atunci el zise:

– Nenorocito! Astăzi se împlinea termenul vrăjitoriei, ca să nu mai fiu porc de aci înainte. Acum eu plec şi până nu vei rupe nouă perechi de opinci şi nouă bastoane de fier căutându-mă nu ai să mă găseşti.

Îi vorbi aşa şi îndată pieri.

Ea născu în curând un copil şi pe urmă vru să găsească pe baba care o înşelase, ca să se răzbune, dar nu putu s-o afle. Atunci plecă în lume să-şi caute bărbatul. Mergând ea mai multe zile, ajunse la Mama Vântului şi o întrebă că unde este bărbatul ei şi ea îi spuse că nu ştie şi-i dete o găină friptă, sfătuind-o să nu piardă niciun oscior, că-i vor fi de mare folos.

Mergând mai departe, ajunse la Mama Soarelui, care era nespus de frumoasă. Fata îi spuse ce vrea să afle şi Mama Soarelui îi spuse să aştepte până vine soarele. Venind soarele, îi spuse că bărbatul ei se găseşte undeva într-o pădure.

Mergând ea mai departe, rupse toate cele nouă perechi de opinci şi toiegele de fier şi când intră în pădure dete peste un bordei, în care nu se putea intra decât pe coş. Trebuia să se urce pe acoperiş şi nu avea cum. Atunci îşi aduse aminte de oasele de găină, pe care le scoase din traistă şi făcu o scară, dar lipsea un os, pe care îl pierduse. Negăsind altceva, tăie un oscior de la degetul mic al copilului, îl puse în locul osului pierdut şi împlini scara.

Se urcă pe acoperiş, intră în bordei prin coş şi găsi acolo pe împăratul fermecat, care nu mai era porc. Se îmbrățişară, el îmbrățişă şi copilul, pe urmă în locul bordeiului făcură un palat măreț şi trăiesc până în ziua de azi, şi am fost şi eu acolo când s-a întâmplat asta.

Şi încălecai pe un fus, să trăiască cine a spus.

Şi încălecai de o lingură scurtă, să trăiască cine ascultă.

Ms. 2505

Cules de Navrea S. Ştefan, elev în cl. II, lic., Matei Basarab, 1897–1898, de fel din T. Severin. Auzit de la sora lui de 14 ani. Nu spune cum o cheamă.

BASMUL CU PASĂREA ALBASTRĂ

A fost odată ca niciodată, un împărat avut şi bun. Soţia lui muri şi el nu mai putea de durere. Se închise într-o odaie timp de opt zile şi se izbea mereu cu capul de pereţi, de durere. Poporul se temea să nu se omoare şi de aceea căptuşiră pereţii odăii şi lemnăria patului cu nişte saltele, ca să nu-şi sfărâme capul.

Toţi supuşii lui căutau să meargă la el şi să-i povestească tot felul de lucruri, ca să-i mai aline durerea. Duseră la el şi pe o femeie îmbrăcată în negru, care îşi pierduse soţul, ca să-i vorbească de durerea ei şi să vadă el că mai sunt pe lume şi alţi oameni îndureraţi. Şi tot vorbind ei, ea îi spuse împăratului toate părţile bune şi meritele soţului ei răposat, iar împăratul îi vorbi de minunata fire a soţiei lui. El privi pe femeia asta cu multă luare-aminte şi mai târziu nu mică fu mirarea tuturor când aflară că împăratul a luat-o de soţie. Femeia îşi schimbă veşmintele sale negre şi se îmbrăcă cu veştminte scumpe împărăteşti.

Împăratul avea din căsătoria lui dintâi o fată, pe care o chema Florica, şi împărăteasa cea nouă avea şi ea o fată din căsătoria dintâi, care se chema Broscuţa. Fiindcă Florica era foarte frumoasă, Broscuţa şi mama ei aveau mare ciudă pe dânsa. Nu după multă vreme, se lăţi vestea că tânărul şi frumosul Crai-de-Trandafir are să sosească la curtea împăratului. După stăruinţa împărătesei, împăratul porunci tuturor cusătoarelor şi croitoreselor să facă găteli cât mai scumpe şi mai frumoase, pentru scumpa sa fiică Broscuţa. Împărăteasa rugă pe împărat să nu-i dea voie Floricăi să puie pe ea vreo haină nouă şi puse să-i fure toate lucrurile mai frumoase, de nu găsi biata fată nicio bucăţică de material, cu care să-şi facă o rochie.

Atunci trimise pe o slujnică să-i cumpere ce trebuia pentru o rochie, dar negustorii îi spuseră că împărăteasa a dat poruncă să nu-i vândă nimic. Florica rămase cu o rochie veche, iar când sosi Crai-de-

Trandafir ruşinea ei era aşa de mare încât se piti pe undeva într-un colţ, ca să nu fie văzută. Împărăteasa înfăţişă pe Broscuţa cu îmbrăcămintea mai strălucitoare ca soarele, dar cu chipul mai urât ca oricând, din pricina scumpătăţilor pe care le avea pe ea.

Împărăteasa îşi lăuda fata către Crai-de-Trandafir şi spuse că e mândră de ea, iar lui Crai-de-Trandafir îi era teamă să nu-i cază cu tronc la inimă şi-şi lua mereu privirea de la ea, iar mamă-sa o tot punea să se învârtească, ca să se vadă toate podoabele.

El o întrebă însă dacă nu mai e pe aci şi o altă domniţă, de care a auzit, cu numele Florica. Ea îi răspunse că este şi o arătă cu degetul în colţul ei, spunând că se ascunde fiindcă nu are purtare bună. Florica se roşi şi se făcu aşa de frumoasă la chip, încât Crai-de-Trandafir rămase înmărmurit, făcu o plecăciune în faţa Floricăi şi-i zise:

– Domniţă, frumuseţea Măriei-Tale cea fără seamăn te împodobeşte aşa fel că nu mai ai nevoie de ajutor străin, cu veştminte scumpe şi cu podoabe.

Ea îi răspunse:

– Măria-Ta, mărturisesc că nu sunt deprinsă să port o haină aşa de zdrenţăroasă şi ar fi fost mult mai bine dacă nu v-aţi fi uitat deloc la mine.

– Ar fi cu neputinţă, zise el, ca la o domniţă aşa de minunată să nu se uite cineva.

El stătu multă vreme de vorbă cu Florica, iar împărăteasa şi Broscuţa, furioase, se plânseră la împărat şi împăratul porunci ca Florica să fie închisă într-un turn, până se va mărita Broscuţa. Patru oameni deghizaţi o luară şi o închiseră într-un turn.

Crai-de-Trandafir rămase foarte întristat că nu o mai vedea, iar ea plângea mereu în turn şi zicea că mai bine ar fi băgat-o acolo înainte de a veni acel crai tânăr şi frumos.

Crai-de-Trandafir află de la o femeie din curte locul unde ar putea grăi cu Florica şi-i spuse să meargă la fereastra turnului care dă în grădină. Ea era însă o palavragioaică şi-i spuse împărătesei şi aceasta zise Broscuţei să iasă ea la fereastră. Craiul-de-Trandafir se duse la fereastră şi vorbi tot ce ar fi vrut el să spună Floricăi, iar Broscuţa se prefăcu a fi Florica şi se plânse că e fata cea mai nenorocită de pe lume, că are o mamă vitregă şi rea. Craiul-de-Trandafir o încredinţă că dacă ea vrea să-i fie soţie el îi dăruieşte inima lui şi împărtăşeşte coroana lui cu ea şi ca semn de credinţă veşnică îi aruncă prin fereastră inelul lui din deget. Broscuţa răspunse şi ea cu vorbele cele mai dulci, cum putu.

El vedea bine că vorbele ei nu prea au pe vino-ncoace, dar nu-şi dete seama de ce era la mijloc. Îi spuse fetei că o să vie şi în seara următoare şi plecă. Broscuţa se duse şi-i spuse mamei ei tot ce se întâmplase şi ea când a aflat a zis că de acum poate să fie liniştită.

În seara următoare, după înţelegere, Craiul-de-Trandafir veni cu o targă trasă de nişte broaşte înaripate, pe care i-o detese în dar un vrăjitor din împărăţia lui. În noaptea aia era întunerec beznă. Broscuţa ieşi pe furiş printr-o portiţă dosnică şi Craiul-de-Trandafir o primi în braţele lui şi-i jură credinţă veşnică. El atunci o întrebă că unde vrea să facă nunta şi ea răspunse că are ca naşă pe o zână, ce se cheamă Şuşiţa, şi zise să se ducă amândoi la acea zână.

Craiul-de-Trandafir, măcar că nu cunoştea drumul, n-avu decât să poruncească broaştelor înaripate să-l ducă acolo şi nu trecu mult şi fură la palatul Şuşiţei, foarte luminat, şi atunci el ar fi putut să-şi cunoască greşeala dacă ea nu şi-ar fi acoperit faţa cu un voal.

Ea o căută pe zână Şuşiţa şi-i vorbi între patru ochi, spunându-i că a pus mâna pe Craiul-de-Trandafir şi se rugă să-l facă s-o ia de soţie. Craiul-de-Trandafir le aştepta într-o odaie care avea pereţii din diamante şi atunci văzu faţa Broscuţei şi înţelese că fusese înşelat.

Nu trecu mult şi intrară amândouă la el şi Şuşiţa îi zise cu glas aspru:

– Craiule-de-Trandafir, iată pe fina mea Broscuţa, căreia i-ai jurat credinţă şi doresc să te cununi cu ea numaidecât.

– Eu, zise el furios, să iau de nevastă pe diavoliţa asta?

– Nelegiuitule, sări Broscuţa, cui ai jurat tu credinţă, cui ai dat tu inelul ca zălog al credinţei, cu cine ai vorbit tu noaptea prin fereastră?

– Iată în ce chip am fost înşelat, zise el. Haideţi, broaştelor, că vreau să plec numaidecât de aici.

– Da, dar lucrul ăsta nu mai stă acum în puterea Măriei-Tale, zise zâna Şuşiţa şi-l atinse cu un deget şi îndată picioarele i se lipiră de podeaua casei. Şuşiţa încercă cu binele, apoi cu ameninţări, cu făgăduieli, iar Broscuţa plânse, se boci, se supără, se împăcă şi trecură aşa douăzeci de zile şi douăzeci de nopţi, fără ca el să mănânce, să bea şi să doarmă. La sfârşit Şuşiţa nemaiavând ce să mai îndruge îi zise:

– Eşti mare încăpăţânat, Crai-de-Trandafir. Alege, ori şapte ani de osândă şi pocăinţă, fiindcă ai făcut legământ dându-ţi cuvântul şi nu l-ai ţinut, ori să te cununi cu fina mea Broscuţa.

– Iată năpastă căzută asupra mea chiar din senin, zise Craiul. Sunt un om necinstit fiindcă nu vreau să iau de soţie o domniţă care nu-mi place?

– Nu, nu, nu va fi femeia ta, zise Şuşița şi n-ai decât să zbori prin fereastră, fiindcă şapte ani vei fi pasăre albastră.

El fu prefăcut în pasăre albastră şi zbură prin fereastră scoțând un țipăt dureros şi se depărtă de palatul blestemat al Şuşiței.

După aceasta, Broscuța se duse la mama ei împărăteasa, care o aştepta cu cea mai mare nerăbdare şi-i spuse tot ce se întâmplase. Atunci împărăteasa se înroşi de mânie şi se duse la Florica şi-i zise:

– Uite, fata mea Broscuța îți aduce daruri de la nunta ei cu Crai-de-Trandafir, şi-i arătă inelul.

Florica țipă de durere, spuse că nu vrea să le vadă şi leşină, căzând jos. Împărăteasa nu dete voie să i se dea ajutor. Când se trezi din leşin, ea îşi dete seama cât de crudă e purtarea unei mame vitrege. Crai-de-Trandafir, care era acum pasărea albastră, se învârtea în jurul palatului, se punea pe o creacă de lângă fereastra ei şi cânta nişte cântece minunate.

Într-o noapte, când se puse el pe acea creacă, auzi pe Florica plângându-se, blestemând pe cruda împărătească, care o chinuieşte pe ea ca s-o facă fericită pe fiică-sa cu Crai-de-Trandafir şi dorindu-şi moartea ca să scape de suferință. Atunci pasărea albastră sări pe fereastră şi Florica se sperie. El o linişti şi-i spuse că a venit să mai stea de vorbă cu ea.

– Dar oare cine eşti tu, pasăre încântătoare?

– Eu sunt Crai-de-Trandafir, nu te speria, zise el.

– Cum se poate ca cel mai de seamă crai să fie o păsărea aşa de mică şi s-o țin eu în palmă? întrebă ea mirată.

El veni astfel în mai multe zile în şir şi-i lămuri cum a ajuns pasăre albastră. Apoi el zbura până în împărăția lui şi-i aducea Floricăi pietre scumpe şi tot felul de podoabe. Trăi aşa mai bine de doi ani.

În timpul ăsta împărăteasa, mama broscuței, trimitea peținori pe la toate curțile împărăteşti că doar... doar o reuşi s-o mărite pe Broscuța cu vreun fecior de împărat. Peste tot întâmpina cam acelaşi răspuns, că dacă ar fi vorba de domnița Florica ar fi altceva, dar Broscuța e mai bine să rămână fată mare.

Atunci împărăteasa îşi făcu planul să intre la Florica în miezul nopții şi să-i bage în sobă nişte scrisori, din care să se vadă că ea vrea să trădeze împărăția tatălui ei, duşmanilor lui. Ea intră şi o găsi pe Florica cântând cu pasărea albastră. Ea deschise îndată fereastra şi pasărea zbură şi atunci împărăteasa vru să bage scrisorile în sobă, dar pasărea albastră, care tocmai zbura pe fereastră, o văzu şi strigă la Florica să se ferească, că vrăşmaşa ei vrea s-o facă trădătoare, ca s-o piardă tatăl ei.

Împărăteasa se sperie şi nu mai făcu ce avea de gând, dar îi luă Floricăi toate bijuteriile şi fugi. Pe urmă trimise la Florica o fată ca s-o iscodească şi fata pe care a trimis-o i-a zis că a venit să-i ţie de urât, să nu stea cu totul singură.

După o lună, iscoada adormi greu şi Florica deschise fereastra ca să intre pasărea albastră. A doua noapte tot aşa, dar a treia noapte iscoada auzi un vuiet şi se trezi şi văzu intrând pasărea albastră şi Florica o mângâia şi-i spunea mereu vorbe dulci. Iscoada se duse şi spuse împărătesei tot ce văzuse şi auzise şi împărăteasa îi zise să se prefacă că doarme noaptea şi să bage bine de seamă ce se întâmplă şi ce se vorbeşte.

După ce iscoada se culcă, Florica deschise fereastra, dar pasărea nu veni şi ea se întreba mirată oare care să fie pricina. Ce se întâmplase?

Împărăteasa pusese pe crengile pomului de la fereastră pumnale, săbii, brice, cuţite bine ascuţite şi când pasărea se lăsă din zbor pe ramuri se tăie la picioare şi fugi speriată, lăsând urme de sânge. El socotea că cine ştie din ce pricină Florica i-a făcut asta şi atunci se gândi să se lase să moară din pricina rănilor şi de amărăciune.

În timpul ăsta, vrăjitorul din împărăţia lui şi prietenul lui, văzând că se întorc la dânsul broaştele înaripate cu carul cel de foc singure, fără Craiul-de-Trandafir, îşi făcu inimă rea şi porni să cutreiere lumea ca să-l găsească şi o cutreieră de opt ori şi la al nouălea ocol trecu prin pădurea unde era Crai-de-Trandafir şi strigă cât putu de tare numele craiului şi el îl auzi şi-i zise să vină să-l vadă cât de nenorocit a ajuns, că are chipul unei păsări albastre şi e scăldat în propriul lui sânge.

Vrăjitorul îl căută şi-l găsi fără prea multă greutate, zăcând în cuibul lui, spuse un descântec cu câteva vorbe şi sângele i se opri. El îi povesti apoi tot ce i se întâmplase, iar vrăjitorul îi spuse cum că vrăşmaşii lui vor să-i ia tronul şi supuşii lui îl cred mort de multă vreme.

Atunci ei se duseră amândoi la zâna Şuşiţa, unde se găsea şi Broscuţa, care fugise fiindcă împăratul, tatăl Floricăi murise, poporul se răsculase şi omorâse pe împărăteasa cea rea şi pusese pe Florica împărătească. Vrăjitorul o rugă pe Şuşiţa să-i mai ierte din blestem lui Crai-de-Trandafir şi s-o aducă şi pe Broscuţa de faţă şi el să se mai gândească, poate o lua-o de nevastă, dar până atunci să-i dea chip de om, şi zâna îi împlini rugămintea.

În timpul ăsta, Florica lăsase cârmuirea împărăţiei pe seama unor boieri înţelepţi, luase cu ea mare bogăţie de pietre scumpe şi

bani de aur şi plecase să cutreiere lumea, ca să găsească pasărea albastră. Merse ea cât merse şi ajunse la un râu, unde se opri ca să-şi spele picioarele. Acolo văzu o babă care se sprijinea într-un baston gros şi care se apropie încet de ea şi intrară în vorbă. Florica îi istorisi toate suferințele ei şi atunci baba se prefăcu deodată într-o zână tânără şi-i dete Floricăi patru ouă şi-i spuse că ea e sora zânei Şuşița, care i-a dat lui Crai-de-Trandafir chip de pasăre albastră. Îi mai spuse că cele patru ouă au să-i prindă bine la nevoi grele, apoi pieri.

Mai merse Florica opt zile şi opt nopți şi ajunse la poalele unui munte înalt de abanos. Ea încercă să se urce, dar se prăvălea îndărăt şi atunci îşi aduse aminte de ouăle pe care i le dăduse zâna şi sparse unul din ele, în care găsi patru cârlige şi se sui cu ajutorul lor până în vârful muntelui, unde se afla un luciu ca oglinda, lat de două poşte şi înalt de şase şi acolo se aflau multe, multe mii de femei, care când o văzură pe Florica începură să țipe şi să fugă ca nebunele. Florica văzând apoi că nu e chip să treacă mai departe sparse al doilea ou şi ieşi din el un cărucior tras de porumbei, care o duseră cu acel cărucior până în cetatea unde se afla Crai-de-Trandafir.

Acolo ea umblând prin cetate întrebă pe nişte oameni unde ar putea găsi pe Crai-de-Trandafir şi îi spuseră că îl poate afla la biserică, fiindcă se cunună în curând cu domnița Broscuța. Ea căută o casă să doarmă şi a doua zi se duse la biserică, unde erau două jețuri de aur şi-l văzu pe Crai-de-Trandafir venind şi parcă era şi mai frumos ca altădată. Veni şi Broscuța, urâtă foc. Florica, pe care ei nu o cunoscură, având fața acoperită cu un voal, se apropie de jețul Broscuței, care când o văzu o întrebă cu asprime cum de îndrăzneşte să se apropie de cinstita ei față.

Ea răspunse cu umilință că se numeşte Săftica şi a venit să-i vândă rarități, dacă poftește, şi scotoci într-un săculeț din care scoase şi-i arătă nişte brățări de zmaragd, nemaipomenit de frumoase. Broscuța le arătă lui Crai-de-Trandafir şi-l întrebă dacă au vreun preț, iar el îi spuse că fac cât împărăția lui. Broscuța o întrebă pe Florica cât cere pe ele şi ea zise că nimic altceva, decât să o lase să doarmă o noapte în odaia fermecată. Broscuța se învoi şi ea plânse mult în acea odaie.

A doua zi, ea mai sparse iar un ou şi ieşi un cărucior de aur tras de şase şoricei, mânați de un guzgan şi în căruț erau patru păpuşi. Broscuța o întrebă cât cere şi ea zise s-o mai lase încă o noapte în odaia fermecată, şi acolo începu iar a plânge. A treia zi mai sparse iar un ou şi ieşi o tavă cu şase pui fripți, aşezați în chip de roată şi puii ghiceau trecutul, prezentul şi viitorul.

Ea se aşează la uşă şi venind un om îi zise că dacă n-ar lua o doctorie craiul n-ar dormi amețit toată noaptea. Florica îi făgădui să-i dea toate pietrele scumpe pe care le mai avea, ca să nu-i mai dea doctoria în noaptea aia. Apoi, Broscuța se învoi, în schimbul tăvii cu cei şase pui fripți, s-o lase să mai doarmă o noapte în odaia fermecată. Ea plânse din nou cu mare deznădejde şi Crai-de-Trandafir din odaia vecină se trezi, o auzi şi se duse la ea, o cunoscu şi plânseră împreună.

Atunci se arătă vrăjitorul, prietenul lui Crai-de-Trandafir, împreună cu zâna, sora Şuşiței, şi spuseră că Şuşița nu mai are nicio putere asupra lui. Broscuța alergă să-i certe şi să facă mare zurbă, dar vrăjitorul şi cu zâna o prefăcură în broască.

Crai-de-Trandafir şi Florica trăiră mulți ani fericiți.

Încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Ms. 2240

Cules de Marinescu I. Sterie, elev în cl. II, la liceul Matei Basarab, în 1893, de la tatăl lui, Ioan G. Marinescu, născut la Braşov, în vârstă de 50 de ani.

CEI DOI TOVARĂŞI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. Au fost odată doi tovarăşi de negustorie şi unul avea puşi în afacere zece galbeni, iar celălalt nu avea decât un galben. Ei se învoiau însă bine în treburile lor negustoreşti.

Într-o zi, cel cu un galben îşi ceru partea care i se cuvenea din afacerile lor şi cel cu zece galbeni i-o dete, iar el o cheltui repede şi rămase fără niciun ban, ajungând cerşetor. Celuilalt îi mergea bine cu negoţul.

Într-o zi, stând el în prăvălie, zări pe stradă un cerşetor şi uitându-se mai bine la el îl cunoscu că este fostul lui tovarăş. El îl chemă la dânsul şi făcându-i-se milă de el îl primi iarăşi tovarăş de negustorie, fără să mai pună niciun ban.

Veni vremea că trebuia să se ducă la un bâlci şi trebuia să-şi încarce mărfurile pe cămile, cum era obiceiul în ţara lor. Pornind ei la drum, ajunseră la un puţ şi fiindcă li se făcuse sete se opriră să bea apă. Puţul nu avea însă nici ciutură, nici lanţ de ajuns.

Atunci ei se descinseră de brâie ca să facă cu ele o funie şi se învoiră să coboare în puţ cel care avea avere. Când era pe la jumătatea puţului, celălalt tăie frânghia şi-l lăsă să cadă în puţ să se înece, iar el plecă singur cu cămilele. Dar Dumnezeu nu-l lăsă să moară în puţ.

El şezu o noapte în puţ şi pe la miezul nopţii veniră trei ursitoare şi se aşezară la gura puţului şi începură să vorbească. Cea dintâi zise că este un om în puţ şi că ea l-ar face să vindece pe fata împăratului şi pe urmă să i-o dea împăratul de soţie. Cea de a doua întrebă că cum poate să facă lucrul ăsta, iar ea răspunse că foarte uşor. S-o ducă la biserică, s-o slujească popa şi să treacă cu sfintele daruri peste ea, s-o stropească cu aghiazmă şi se duce fata sănătoasă acasă.

Cea de a treia zise că ea ar face ca împăratul să care zi şi noapte la

bogăţii din munţii ăştia de aici, dacă ia un cocoş alb şi cu sângele lui stropeşte toţi munţii de acolo. Negustorul din puţ auzi tot ce-i meniseră ursitoarele.

Când se crăpă de ziuă, ursitoarele plecară şi el auzi gură de om în preajma puţului. El strigă la dânsul să i se facă milă şi să-l ajute să iasă din puţ. Erau nişte ciobani cu turmele şi la început, când îl auziră, crezură că e o nălucă. Pe urmă, apropiindu-se mai bine de fântână şi văzându-l li se făcu milă de el şi-l scoaseră afară. El le mulţumi, le spuse cum se întâmplase totul, apoi plecă spre oraşul împărătesc.

Împăratul făgăduise că-i va da fata de soţie şi jumătate din avere aceluia care o va vindeca, căci suferea de multă vreme de o boală grea. Încercaseră mai mulţi, dar nereuşind împăratul poruncise să fie omorâţi.

Când ajunse negustorul acolo, împăratul tocmai scosese afară pe un doctor care îşi încercase norocul zadarnic, ca să-l omoare. El cum văzu aceasta se rugă de împărat să-l ierte pe acel doctor, că-i face el fata sănătoasă. Împăratului nu-i venea deloc să creadă, dar încuviinţă să încerce şi el, spunându-i că dacă nu izbuteşte plăteşte cu capul. A doua zi el ceru împăratului să facă tot ce o spune el şi împăratul făcu tot.

După ce popa îi ceti fetei molifta, trecu cu darurile peste ea şi o boteză cu agheasmă, fata se făcu sănătoasă şi împăratul i-o dete de soţie negustorului şi-i mai dete şi jumătate din avere, iar după moartea lui să-i moştenească şi tronul. El îi mai ceru împăratului să-i mai dăruiască un cocoş alb, pe care îl tăie şi cu sângele lui stropi toţi munţii de pe unde trecuse şi de care vorbiseră ursitoarele şi împăratul cără la aur trei ani zi şi noapte din acei munţi şi tot nu se isprăvise. Drept răsplată, fiind cam bătrân, el îi dete şi tronul, înainte de moarte.

Tovarăşul lui de altădată auzind de toate astea se duse la el şi-l rugă să-l miluiască şi pe el cu ceva. El nu numai că-l milui, dar îl puse pe el cel dintâi dintre sfetnici şi stând de vorbă prieteneşte îi povesti tot ce se întâmplase, cum a ascultat ursitoarele din puţ şi tot ce s-a mai petrecut după aceea.

Ei bine, nemernicul tovarăş nu s-a mulţumit cu tot ce-i dăduse şi a vrut să-i ia locul.

Atunci s-a dus să se bage şi el noaptea în puţ, să asculte ce-i spun ursitoarele, dacă se vor împlini gândurile lui. Pe la miezul nopţii veniră ielele lângă puţ şi una din ele mirosindu-l zise:

– Mie mi se pare, suratelor, că s-a băgat unul în puţ, ca să asculte ce vorbim noi. Se poate să fie cel care ne-a mai ascultat şi nu se mai

satură, nu-i mai ajunge tot ce a dobândit. Ar vrea să mai afle ceva de la noi. Eu zic să ne apucăm să astupăm puțul.

Îndată se apucară şi astupară puțul şi aşa fu pedepsit necinstitul tovarăş, care nu se mulțumea cu câte binefaceri îi veniseră ca din senin.

Încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Ms. 2239

Cules de elevul Maltezeanu Nicolae din cl. II, lic. M. Basarab, din oraşul Călăraşi. Spus de Ana Potera, din com Acsintele.

BASMUL CU NEGRU-ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată un împărat care avea un fecior foarte isteț. Feciorul făcându-se mare îi spuse lui tată-său că el vrea să facă o călătorie prin lume şi-i ceru bani pentru drum. Împăratul îi ascultă rugămintea îi dete bani şi-i dete voie să plece în călătorie. Băiatul îşi luă rămas bun şi plecă.

Merse el, merse mai multă vreme şi dete peste un fel de coşciug de aramă şi deschizându-l văzu în el doi junci tineri de tot, care îi spuseră să-i ducă la tată-său acasă, să-i închidă într-un grajd, mâncare şi apă să nu le lipsească deloc şi atunci când el va da de vreo primejdie în călătoria lui ei au să înceapă să mugească şi atunci să li se dea drumul, ca ei să meargă să-l scape de primejdie.

El făcu tot ce-i spuseră juncii şi pe urmă plecă iar la drum să-şi facă călătoria. Merse el ce merse şi-l apucă o ploaie mare, care ţinu două săptămâni. Îl udase pe bietul fecior de împărat până la os. Mergând el aşa prin nişte văi mlăştinoase dete peste nişte oameni care se căzneau să-şi scoată din nămol nişte care încărcate cu fier. El le spuse că dacă îi dau lui atâta fier, cât i-o trebui ca să-şi facă un paloş, le scoate el carele din nămol. Oamenii se învoiră şi el le scoase îndată carele din nămol.

După ce luă fierul care i se făgăduise, el merse la un meşter fierar, care îi făcu un paloş după dorinţa lui. Pe urmă se duse cu el la o fermecătoare, care i-l fermecă să omoare atâţia oameni cât va zice stăpânul său şi să-i omoare pe toţi, afară de cine va vrea stăpânul lui.

Cum îşi fermecă paloşul, el plecă mai departe şi după câteva zile de drum poposi într-un sat şi fu găzduit în căsuţa unei babe. Fiindu-i sete, ceru babii să-i dea puţină apă, dar baba îi spuse să nu are apă de opt zile.

Întrebând-o din ce pricină nu are, ea îi spuse:

– În fântâna noastră s-a băgat un balaur cu şapte capete, care până

nu mănâncă o fată nu lasă să iasă apă din fântână şi aşa face în fiecare an. Acuma a cerut ca să-i aducă împăratul fata lui s-o mănânce şi apoi lasă lumea să ia apă. Acuma zilele astea, împăratul a hotărât să trimită fata, ca să scape lumea de pacoste. Şi împăratul a dat vorbă că dacă s-o găsi un voinic care să omoare balaurul şi să-i scape fata i-o dă de soție, împreună cu jumătate din averea lui, şi-i lasă şi tronul moştenire.

Când auzi tânărul toate astea, îşi luă repede paloşul, ceru de la babă urciorul şi se duse la fântână. Acolo tocmai sosise şi fata împăratului într-o trăsură, îmbrăcată în negru. Cum veni fata, ieşi şi balaurul. Tânărul se luă la luptă cu el şi-i tăie toate cele şapte capete cu paloşul lui fermecat. El avu grijă şi tăie toate limbile din cele şapte capete şi le adună într-o legătură.

Fata, cum văzu această ispravă neaşteptată, îi mulțumi tânărului şi scoase inelul din deget şi i-l dete în semn de mulțumire. Vizitiul care adusese fata cu trăsura era un țigan. El se repezi şi luă capetele de balaur şi le ascunse cum putu prin trăsură, apoi plecară. După ce se depărtară puțin, țiganul se dete jos de pe capră şi zise fetii că dacă nu o spune împăratului că el a omorât balaurul o omoară.

Cum ajunseră la casele împăratului, toată lumea se aştepta să vină trăsura goală, dar mare le fu mirarea văzând că fata împăratului a venit îndărăt. Curtea toată era îmbrăcată în negru, ca la înmormântare. Împăratul, când îşi văzu fata întorcându-se teafără acasă, întrebă cine a fost voinicul care a biruit balaurul. Țiganul, foarte fudul, răspunse cu îngâmfare că el l-a omorât.

Împăratul rândui masă mare de bucurie şi era să cunune fata cu el, dar veni la curte baba la care era găzduit feciorul împăratului şi aduse daruri ca de nuntă şi, pe lângă daruri, mai aduse şi inelul pe care fata îl dăruise tânărului după uciderea balaurului. Cum văzu inelul, fata îl cunoscu şi chemă deoparte de tatăl ei şi-i spuse că adevăratul voinic care a omorât balaurul este tânărul care a trimes pe babă cu daruri şi cu inelul.

Împăratul porunci să vie tânărul care a trimes darurile şi întrebându-l dacă poate dovedi cu ceva că el a ucis balaurul, el îi ceru împăratului să caute capetele pe care le adusese țiganul, să vadă dacă au limbile. Negăsindu-se limbile, tânărul scoase el limbile şi le arătă şi astfel fu dovedit țiganul de mincinos şi împăratul porunci să fie legat de nişte cai ca nişte zmei, care traseră de el în toate părțile şi-l sfâşiară.

Pe urmă se aşezară la masă, ca să sărbătorească cu adevărat nunta.

Mai către sfârşit, tânărul oftă odată din adânc şi toate mâncările de pe masă se răsturnară şi împăratul întrebă ce este asta. El răspunse că are şi el un tată şi mamă, împărat şi împărătească, şi i s-a făcut dor de

ei. Împăratul spuse că dacă vrea, să se ducă să-i vadă, şi chiar le dete voie să plece împreună.

Ei porniră să meargă pe jos. Merseră ei, merseră cale îndelungată, până ce isprăviră de cheltuit toate paralele şi ajungând la o pădure tânărul se rugă şi îndată se ridicară nişte palate măreţe, în care mesele se puneau şi se ridicau fără să se ştie cine le pune şi cine le ridică, şi toate odăile era rânduite cu tot ce le trebuie.

Nu trecu mult şi veni acolo împăratul Negru, care era stăpânul acelor locuri şi îl întrebă cu a cui învoire a ridicat acel palat. El nu vru să răspundă nimic.

În zilele următoare veni împăratul Negru cu oştire multă şi înconjură palatul. El se sculă, se rugă şi ieşind afară porunci paloşului: „Paloş, paloşelul meu, pe toţi să mi-i omori, afară de împărat". Paloşul îndeplini repede porunca.

În ziua următoare, veni împăratul Negru cu oştire şi mai multă, şi tot aşa se întâmplă. În ziua următoare, tânărul plecă la vânătoare. Tocmai atunci veniră la palatul lor nişte oameni din împărăţia aceea a lui Negru-Împărat cu nişte paloşe şi întrebară pe nevasta tânărului dacă nu cumpără. Ea le răspunse că soţul ei are un paloş care face cât toate paloşele lor, şi chiar mai mult. Ei îşi luară ziua bună şi plecară.

Trecând ei printr-o sală, văzură paloşul tânărului agăţat şi atunci ei alergară repede şi-l luară şi puseră altul în locul lui. Peste câteva zile, Negru-Împărat veni iar cu oştire împotriva lor, măcar că se jurase că n-o să mai vină, dar spunea acuma că n-are încredere în tânăr, din pricina paloşului.

Tânărul porunci şi de astă dată paloşului să omoare toată oştirea şi pe împărat, însă paloşul lui cel fermecat strigă din mâna lui Negru-Împărat: „Stăpâne, stăpâne, nu mai sunt în mâna ta, ci sunt în mâna unei lifte negre". El văzându-se înşelat se predete, iar soţia lui ieşi afară şi căzând în genunchi îl rugă pe Negru-Împărat să-l omoare pe bărbatul ei şi să-l ardă cu nouăzeci şi nouă de stânjeni de lemne, şi să-i spulbere, şi să-i împrăştie cenuşa peste nouăzeci şi nouă de ţări şi nouăzeci şi nouă de mări, căci are doi junci vrăjiţi acasă la părinţii lui, care când vor afla că e mort o să pornească să-l caute şi să-l facă iar om.

Împăratul Negru făcu întocmai, pe urmă o luă pe dânsa de soţie. Juncii îndată ştiură că stăpânul lor e mort şi veniră la faţa locului, umblară cât umblară şi adunând cenuşa cu suflarea lor vrăjită îl făcură om la loc, aşa cum fusese înainte şi-i mai deteră şi două fire de păr, spunându-i că aşezându-se pe ele se va preface în orice va voi. El luă firele de păr şi plecă.

În drumul lui ajunse pe un popă călare pe un cal slab şi cu nişte desagi rupți. El opri pe popă şi-i spuse că dacă vrea să se îmbogățească să dea drumul calului celui slab, pe care e călare, şi să încalece pe el, care se va preface îndată în cal.

Popa făcu întocmai. El se prefăcu într-un cal negru şi frumos şi spuse popii să încalece pe el şi să se ducă la Negru-Împărat, că numai el poate să cumpere aşa un cal şi să-i ceară ca preț atâta aur cât cântăreşte el. Popa merse la Negru-Împărat, care cum îl văzu îi şi dete pe el cât ceru.

Împărăteasa însă cum îl văzu îl cunoscu cine este şi spuse împăratului Negru că dacă nu-l omoară nu vrea să-i mai fie soție. Atunci o slujnică din casă, care auzise vorbele astea, se duse şi-i spuse calului. Calul spuse fetii că îndată ce-l va omorî o s-o trimită pe ea la fântână ca să-i spele măruntaiele şi atunci ea să taie o parte din ficat şi s-o îngroape la uşa bisericii şi la caz că va întreba împărăteasa ceva să spuie că a tăiat de a dat o bucată unei cățele.

A doua zi, era sărbătoare mare şi împăratul şi împărăteasa trebuiau să meargă la biserică. Împăratul nu mai putu de bucurie când văzu doi plopi frumoşi crescuți din ficat, peste noapte, în fața bisericii.

Împărăteasa înțelese ce s-a întâmplat şi ceru împăratului să-i taie cât mai curând. Împăratul îi făgădui. Plopii spuseră fetei, care era slujnica împărătesei, să rupă o surcea de la ei şi s-o arunce în lacul cu lapte dulce, în care făcea împăratul baie în fiecare zi, cu soția lui.

Ca de obicei, a doua zi împăratul veni să facă baie în lac cu soția lui şi văzu pe lac doi rățoi, pe care împărăteasa nu-i mai cunoscu de unde sunt şi cum au ajuns aici. Ei se dezbrăcară amândoi şi intrară în lac. Împăratul alerga mereu după un rățoi şi acesta după ce s-a învârtit puțin pe lac s-a apropiat de mal. Aci a ieşit afară şi apropiindu-se de haine se prefăcu în om şi puse mâna pe paloşul lui fermecat, care încăpuse în mâinile lui Negru-Împărat. Cu paloşul în mână el le porunci să iasă afară din lac. El tăie în bucăți pe împăratul Negru, care îi făcuse atâtea necazuri, iar pe ea, după ce o mai certă aşa cum se cuvenea, o omorî şi pe ea şi luă de nevastă pe fata care-i fusese slujnică şi care îi fusese lui de ajutor. Celor doi junci le făcu un grajd cu fereastra spre locuința lui, ca să-i poată vedea, împodobit cu aur şi cu pietre scumpe.

Ms. 2239

Cules elevul Maltezeanu Nicolae, cl. II, lic. Matei Basarab, de la Ion Rădulescu din com. Mihai Viteazul, jud. Ialomița, plasa Borcea, de 62 ani, ştie puțină carte.

ÎMPĂRATUL RĂZBUNĂTOR

A fost odată un împărat care avea o soție tânără și frumoasă și în timp de cinci ani a avut trei copii cu dânsa. El era un om foarte bun și viteaz. Se zvonea că are să fie în curând război și împăratul era tare trist, că nu știa cum o să lase singură pe soția și pe copiii lui.

Într-o zi, cum sta el amărât în balcon cu împărăteasa și cu copiii, trecu pe acolo unul din sfetnicii lui cei mai de seamă și-l întrebă de ce este așa de trist și de abătut. El a răspuns că împăratul vecin a intrat cu război în ținuturile lui și trebuie să plece să-l alunge și n-are în grija cui să lase pe soția și pe copiii lui. Atunci sfetnicul îi spuse că o să aibă el grijă și de împărăteasă și de copii, până s-o întoarce el de la război.

Cum a plecat împăratul, sfetnicul s-a purtat cu toată grija față de împărăteasă și de copii, așa ca să nu le lipsească nimic și să nu-i necăjească nimeni. După vreo săptămână, el a poftit-o pe împărăteasă să meargă la plimbare cu copiii într-o trăsură, până la o pădure cu locuri frumoase și nu prea departe. Împărăteasa s-a învoit și a luat și copiii.

Când au ajuns acolo, sfetnicul a spus vizitiului să se întoarcă cu trăsura acasă și să vină spre seară ca să-i ia. După ce s-au plimbat cu toții și au ostenit, sfetnicul a făcut la iuțeală un pat de frunze și a poftit-o pe împărăteasă să se culce, ca să se odihnească. Ea s-a culcat și atunci el a apucat pe unul din copii sub brațul drept, altul sub brațul stâng și al treilea după cap și i-a strigat împărătesei că dacă nu fuge cu el îi va omorî copiii.

Ea l-a batjocorit ca pe un ticălos ce era și atunci el a luat un copil și l-a tăiat și a întrebat-o iar dacă nu vrea să fugă cu el. Ea i-a răspuns tot cu batjocură și el a tăiat al doilea copil și primind tot același răspuns, l-a omorât și pe al treilea. La urmă a amenințat-o și pe ea că o omoară dacă nu vrea să fugă cu el.

Ea i-a cerut să-i dea voie încă o jumătate de ceas, să se plimbe

prin pădure singură, ca să se gândească bine şi apoi îi va da răspunsul. El s-a învoit şi ea s-a dus să se plimbe, dar după ce a băgat de seamă că nu o mai vede nimeni a început să alerge cât o ţineau picioarele, ca să i se piardă urma şi când şi-a dat seama că nu poate să mai fugă s-a căznit cum a putut şi s-a suit într-un copac mare.

În vremea asta, sfetnicul, îndată după plecarea ei, luă cei trei copii tăiaţi şi-i făcu un pachet mare, bine înfăşurat cu veşminte de ale lui, apoi, văzând că împărăteasa nu mai vine, începu s-o caute, însă osteneala îi fu zadarnică.

Într-un târziu, veni vizitiul cu trăsura. Vizitiul văzându-l singur îl întrebă unde e împărăteasa cu copiii şi el îi spuse că pe la prânz, pe când şedea el întins pe un pat de frunze, deodată văzu ieşind din tufiş un om cu o înfăţişare sălbatică, care se repezi la el şi-l lovi ameţindu-l, apoi îl legă şi luă pe împărăteasă şi copii şi fugi cu ei, iar el abia cu mare greutate şi târziu a reuşit să se dezlege.

Vizitiul auzind povestea asta începu s-o caute şi el pe împărăteasă, dar negăsind nicio urmă plecară împreună acasă.

Împărăteasa a stat ascunsă, în copacul în care s-a suit, şapte zile şi şapte nopţi, şi nu a mâncat decât frunze de copaci şi rar se dădea jos să bea apă dintr-un lac cu broaşte. Pe urmă a părăsit copacul şi a început să meargă, ieşind undeva în câmp.

A mers aşa o zi şi o noapte, fără să mănânce nimic, până ce a dat de o stână şi acolo s-a oprit şi a cerut ceva de mâncare. Stăpânul oilor văzând-o îmbrăcată cu haine aşa de frumoase îi spuse să i le dea lui şi să-i păzească oile, să le mulgă, să facă brânză şi atunci îi dă de mâncare, de dormit şi să rămână la stână. Ea se învoi şi după ce mâncă şi se îmbrăcă ciobăneşte din cap până în picioare, o trimise să pască oile.

După ce s-a văzut departe de stână, ea a lăsat oile pe câmp şi a pornit să ajungă la cumnatul ei, care era şi el împărat, având o împărăţie vecină. Când a ajuns ea acolo, după drum de mai multe zile, tocmai sosise acolo şi soţul ei, întorcându-se de la război cu izbândă şi făcea acolo o sărbătoare pentru armata lui, care se purtase vitejeşte, fiindcă ştia că la el acasă lipseşte împărăteasa, căci ministrul îi ieşise înainte şi-i spusese că a fugit luând cu ea şi copiii.

Ciobanul, cum ajunse la porţile caselor împărăteşti, nimeri să intre în vorbă cu bucătarul şi-l rugă să-l primească şi pe el ca ajutor. Bucătarul îl primi şi-i spuse că a doua zi trebuie să se scoale devreme, ca să pregătească mâncări, fiindcă o să fie ospăţ mare.

A doua zi, ciobanul se sculă foarte de dimineaţă, făcu curat, puse

mâncarea la foc şi când se sculă bucătarul şi văzu bucatele aproape gata se supără, crezând că n-o să fie bune, dar când gustă din ele se minună cât erau de bune.

Când se aduseră bucatele la masă, împăratul, stăpânul lui, plăcându-i foarte mult, puse să-l cheme la dânsul pe bucătar şi-i spuse că unde îi stau picioarele îi va sta capul dacă nu-i spune cine a gătit bucatele. El răspunse că cine altul ar putea să le gătească decât el, dar împăratul îl ameninţă din nou, spunându-i că el cunoaşte bine cum găteşte el. Speriat, el spuse împăratului că a venit la el un cioban, pe care l-a primit ca ajutor, şi că ciobanul a făcut bucatele.

Împăratul dete ordin să-l aducă pe cioban şi el veni şi se aşeză într-un colţ lângă sobă şi cum era îmbrăcat cioban din cap până în picioare şi avea şi faţa cam smolită, nimeni nu-l cunoştea că ar fi o femeie. La sfârşitul ospăţului, cei doi împăraţi ziseră să spună fiecare din cei care erau de faţă câte un basm, şi toţi spuseră ce se pricepură.

Când veni rândul ciobanului, el zise că spune şi el, dar numai dacă se închid bine uşile şi geamurile şi să nu lase pe nimeni să iasă afară până ce nu termină el povestea.

Împăratul se învoi şi ciobanul începu a povesti cu de-amănuntul tot ce se întâmplase după plecarea soţului său la război şi pe când povestea, ministrul vinovat, care era şi el la ospăţ, se întunecă de tot şi cuprins de groază vru să iasă afară, dar împăratul nu-i dete voie, aşa cum fusese învoiala. După ce a isprăvit, împăratul, soţul ei, a înţeles cine este ciobanul, adică soţia lui, s-a ridicat şi a mers la ea îmbrăţişând-o, bucurându-se că a regăsit-o, dar întristându-se de soarta nenorocită a copiilor.

A pus apoi să se facă un foc mare într-un cuptor şi a poruncit ca ministrul cel ticălos să fie aruncat în foc, să ardă de viu.

Ms. 2226

Cules de elevul Hechter Bercu, din Bucureşti (lic. Matei Basarab), în 1894, de la un evreu de 80 de ani, născut la Iaşi.

BASM CU UN CIOBAN

Au fost odată doi ciobani care aveau stâna aşezată într-o pădure. Unul din ei se ducea cu oile la păscut în altă parte şi celălalt rămânea singur la stână, s-o păzească. Celui care rămânea la stână i s-a urât să stea mereu singur şi într-o zi a început să strige: „Uuu... Uuu... mă vere, mă..."

Tot în acea pădure era o casă în care şedea un om numai cu un ochi, celălalt fiindu-i orb şi el auzind strigătele ciobanului, cu toate că era destul de departe, s-a dus în partea aia de unde se auzea strigătul, socotind că era acolo un om, pe care voia să-l mănânce, fiindcă orbul era un căpcăun care avea obicei să mănânce oameni. Ciobanul striga mereu şi orbul apropiindu-se începu să-i răspundă: „Vin acu, vin acu, vin..."

Când ajunse acolo, ciobanul văzu o namilă de care se sperie, dar îşi luă curajul şi-l pofti să mănânce cu el. Tăie un miel şi-l fripse şi mâncară amândoi până se săturară. După aceea, namila îi zise ciobanului:

– Vere mă! Acuma hai şi tu acasă la mine, ca să te cinstesc şi eu pe tine.

Ciobanul nu vru la început să meargă, fiindcă avea o parte din oi rămase la stână, dar până la urmă se duse cu oile cu tot , după stăruința orbului. Ajungând la casa orbului, băgă oile în curte şi ei intrară în casă.

Casa era despărțită în două. Într-o parte erau oameni morți, în parte mâncați de căpcăunul orb, iar în cealaltă parte era un cazan mare. mare de tot, plin cu apă care clocotea de zor. Orbul îi zise ciobanului să se aplece niţeluş şi să sufle în foc, ca să-l întărească, dar ciobanul pricepând gândul orbului îi spuse că nu ştie să sufle şi să-i arate el.

Orbul se aplecă ca să sufle, dar ciobanul îl apucă de spate, se opinti odată cât putu şi-l repezi să-l arunce în cazan, dar nu izbuti, orbul fiind prea greu. Totuşi au sărit nişte stropi de apă clocotită din

cazan şi l-au orbit şi de celălalt ochi. Acuma orbul începu să urle şi să alerge prin casă pipăind, ca să-l găsească pe cioban.

Ciobanul însă găsind o traistă cu nuci lua câte o nucă şi o azvârlea prin casă şi orbul alerga după ea crezând că e ciobanul. Făcu aşa până îi veni bine şi vâşt!... ieşi afară pe uşă şi orbul după el, ieşi şi el afară şi alerga prin curte, să-l prindă pe cioban, fiindcă porţile erau încuiate şi gardurile foarte înalte. Orbul se împiedica mereu de oi şi atunci se gândi că ar fi mai bine să deschidă o poartă şi să dea oile afară. Dete afară vreo două oi şi apoi celelalte veneau singure la poartă ca să iasă, iar orbul sta în poartă şi le pipăia pe spate, să nu cumva să se strecoare ciobanul, şi mereu zicea: „Becul tatii, bec!... Oaia tatii, oaie".

Ciobanul când văzu asta apucă repede un berbec mare deoparte şi-l tăie, îi luă pilea şi se îmbrăcă cu ea şi începu să umble de-a buşelea, şi astfel ieşi pe poartă afară, pe sub mâinile orbului. Ajuns afară, lepădă pielea şi fiind destul de departe de orb începu a-i striga: „Sâc, orbule, sâc, că am scăpat".

Orbul văzând că i-a scăpat ciobanul se gândi cum să facă să-l prindă. El avea un inel fermecat care vorbea şi atunci el scoase inelul din deget şi-l azvârli ciobanului. Ciobanul se duse şi luă inelul şi-l puse în deget. Orbul începu a striga:

– Ineluş, ineluş, unde eşti ineluş?

Iar inelul îi răspundea:

– Aici sunt, orbule, aici!

Şi tot aşa îl striga mereu şi inelul îi răspundea, până când orbul luă urma ciobanului şi alerga după el. Văzând ciobanul că are să-l prindă orbul, vru să scoată inelul din deget, să-l arunce, dar nu putu şi atunci îşi tăie degetul cu inelul şi-l aruncă într-un puţ.

Orbul începu iar a striga:

– Ineluş, ineluş, unde eşti ineluş?

Inelul din puţ răspundea:

– Aici sunt, orbule, aici sunt.

Şi tot mergând orbul în partea de unde venea răspunsul inelului şi apropiindu-se mereu de puţ, deodată bâldâbâc! Şi orbul căzu în puţ şi se înecă.

Astfel izbuti ciobanul să scape de căpcăunul orb, iar eu încălecai pe o alună şi vă spusei astă minciună.

Ms. 2224

Cules de elevul Ghioculescu Dumitru, din cl. II, lic. Matei Basarab, în 1893–1894, din Câmpulung-Muscel, de la Maria Măţăoanu, de 63 ani (3 clase primare) din Câmpulung-Muscel.

BASMUL CU NIŞTE PROŞTI

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti, pe când se potcovea puricele cu nouăzeci şi nouă de ocale de fier şi tot nu se ajungea la un picior. A fost odată o femeie care avea o fată şi un băiat. Fata se duse într-o zi la gârliciul pivniţei, se uită la el şi începu să plângă. Venind mamă-sa o întrebă că de ce plânge şi ea îi răspunse că se gândeşte că atunci când se va mărita o să nască un copil şi copilul o să vie să se joace şi o să cadă în gârliciul pivniţei şi o să moară. Auzind-o, mamă-sa începu şi ea să plângă. Veni şi băiatul şi găsindule pe amândouă plângând le întrebă de ce plâng şi ele îi spuseră că se gândesc că fata o să se mărite şi o să nască un copil şi copilul o să cadă în gârliciul pivniţei şi o să moară. Băiatul rămase uimit şi le zise:

– Nebunelor, să ştiţi că eu plec în lume şi dacă n-oi mai găsi oameni aşa proşti ca voi să ştiţi că vă omor.

El a plecat şi nu după multă vreme a dat peste nişte oameni care zidiseră o casă şi nu-i făcuseră ferestre şi acum se munceau să aducă lumină în casă de afară cu un ciur. Văzând el cât sunt de neghiobi le zise:

– Vai de voi, da proşti mai sunteţi! Ce-mi daţi mie să vă aduc lumina în casă fără ciur? S-au târguit ei câtva şi la urmă i-au dat bani cât a cerut el. A spart pe urmă pereţii casei şi i-a făcut ferestre, intrând astfel lumina în casă. Pe urmă, şi-a luat banii făgăduiţi şi a plecat mai departe, să vadă dacă mai găseşte astfel de proşti.

Merse el, cât merse şi dete peste nişte oameni care se căzneau să urce cu furca nişte nuci în pod şi nu puteau. Văzându-i cum se trudesc zadarnic el le zise:

– Măi proştilor, măi, voi nu vedeţi că munciţi degeaba şi nu puteţi urca nicio nucă în pod? Ce îmi daţi mie să vă urc eu toate nucile în pod? Ei îi făgăduiră să-i plătească atât cât o cere el şi atunci el luă o

baniţă şi sui nucile în pod. Luă apoi banii ce-i ceruse şi plecă mai departe, să vadă dacă mai găseşte alţi proşti.

Mergând mai departe, îl apucă seara într-un sat şi trase la o casă, să doarmă şi să mănânce ceva. Când veni timpul de mâncare, aşezându-se la masă, toţi luară în mână câte un ciomag şi-i deteră şi lui unul. El întrebă de ce i-au dat şi lui ciomag şi ei răspunseră că vin nişte lighioane, şoareci şi şobolani şi dacă nu s-ar apăra cu ciomegele le-ar mânca toată mâncarea. El le zise:

– O, vai de voi, oameni proşti ce sunteţi! Ce-mi plătiţi mie să vă aduc aici o pisică şi să vă scap de toate lighioanele? Se înţeleseră să-i dea atâta cât o cere şi el se duse şi aduse de undeva o pisică.

Pisica s-a speriat însă de aceşti oameni cam sălbatici şi a fugit în pădure. Văzând treaba asta, oamenii din sat au ieşit cu securi, cu topoare, să taie pădurea, ca să găsească pisica. În timp ce lucrau ei aşa, a trecut pe acolo un popă călare, având pe cal nişte desagi. Văzându-l ei se vorbiră să pună topoarele în desagii popii, ca să taie şi să rupă vinele calului şi să cadă jos şi atunci să ia banii popii din desagi. Unul din ei n-a pus toporul în desagii popii şi ceilalţi au început să-l bată, zicând că dacă punea şi el toporul se rupeau vinele calului, şi astfel puteau să fure banii popii. Plecând omul mai departe, ca să mai găsească alţi proşti, a dat peste o nuntă. Mireasa se găsea tocmai când să intre în casa ginerelui, dar fiind cam înaltă voiau să-i taie picioarele, ca s-o scurteze şi astfel să încapă pe uşă. El râse de prostia lor şi le zise:

– Vai de voi, proştilor! Ce-mi daţi mie să vă bag mireasa în casă fără să-i tăiaţi picioarele? Ei se învoiră să-i dea cât o cere şi îndată el se apropie de mireasă şi-i dete un pumn după cap şi ea îşi plecă capul şi-şi îndoi picioarele şi intră foarte uşor pe uşă, fără să-i taie picioarele. După ce-i plătiră după învoială, el plecă mai departe şi ajunse la un heleşteu. În marginea heleşteului era o salcie bătrână, care scârţâia de vânt. Sătenii din partea locului au zis că trebuie să aplece salcia cu vârful până la apă, ca să bea apă, că de-aia scârţâie.

Unul din ei s-a suit în salcie şi s-a agăţat de vârful ei, atârnând în jos şi un altul s-a agăţat de picioarele lui şi tot aşa mereu până aproape de apă, fără să ajungă vârful salciei la apă. Agăţându-se astfel prea mulţi unul de altul, cel dintâi de la vârf a scăpat vârful salciei din mâini şi au căzut toţi în baltă. Unii s-au înecat, alţii au scăpat. Călătorul nostru i-a întrebat pe cei care scăpaseră de ce au făcut asta şi ei i-au lămurit toată povestea, şi el le-a zis:

– Vai vouă, proştilor, cum vă pierdeţi viaţa pentru astfel de prostii!

Întorcându-se acasă, a spus mamei şi sorei lui:

– Voi ați scăpat de la moarte, fiindcă am văzut că sunt pe lume mulți proşti ca voi, şi chiar mai proşti.

Şi încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2223

Cules de elevul Grigoriu Aurel din clasa II, liceul Matei Basarab în 1893–1894, de la Anica Stoica, de 78 de ani – carte nu ştie, din com. Bulbucata, jud. Vlaşca.

PESCĂRUŞ ŞI FATA ÎMPĂRATULUI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost odată un om sărac, care se ocupa cu pescuitul şi care avea un băiat. Într-o zi băiatul zise lui tată-său:

– Tată, tu nu ştii să vinzi peşte, lasă-mă mai bine pe mine să-l vând.

Taĭă-său îi dete peştele prins şi-l trimise cu el la târg să-l vândă. El se duse drept lângă casele împăratului şi începu să strige la peşte de vânzare.

Împăratul avea o fată tânără de tot şi ea auzindu-l şi văzându-l de la fereastră îl chemă şi-l întrebă câte ocale are. El îi spuse că douăsprezece ocale şi că costă un pol ocaua. Ea îi plăti douăsprezece poli pe tot peştele, fără ca să ştie împăratul sau împărăteasa, şi îi spuse să mai vie şi mâine. Pescăruş, cum era poreclit băiatul, se duse acasă şi-i spuse lui tată-său:

– Vezi, tată, tu n-ai adus niciodată atâtea parale de pe peşte, fiindcă n-ai ştiut să vinzi peştele.

A doua zi, tată-său a prins douăzeci de ocale de peşte şi băiatul s-a dus iar să-l vândă. Cum a ajuns la casele împăratului, a început să strige la peşte de vânzare şi iar a ieşit fata împăratului şi i-a dat douăzeci de poli pe peşte, fără ştirea împăratului. A treia zi el a venit tot cu douăzeci de ocale de peşte şi fata i-a dat tot douăzeci de poli şi l-a întrebat dacă nu are tată, mamă ori vreo soră, ori frate şi el i-a răspuns că nu are decât un tată bătrân.

Atunci fata se duse şi vorbi cu împăratul spunându-i că ar fi bine să-i aducă pe aceşti oameni în curtea împărătească şi să le dea câte un serviciu. Împăratul aprobă cele spuse de fată şi pe băiat îl dete la învăţătură şi fiind isteţ la minte învaţă foarte bine.

Când a venit timpul ca fata să se mărite, ea spuse împăratului că

ea nu vrea pe altcineva, decât pe Pescăruş. Împăratul când auzi, îi zise că el nu vrea să-şi mărite fata după un servitor. Fata îi răspunse că măcar s-o taie, s-o omoare, orice i-ar face, ea nu vrea pe altcineva, decât pe Pescăruş.

Mai era un prinț, feciorul unui împărat vecin, care o cerea şi el pe fată în căsătorie şi era primit ca oaspete acolo la împărăție. Împăratul văzând stăruința fetei pentru Pescăruş a adunat pe sfetnicii săi şi pe oamenii mai de vază din împărăție, ca să se sfătuiască cu ei ce este de făcut. După multă chibzuială, au hotărât ca împăratul să dea pe seama fiecăruia din cei doi tineri câte o corabie cu aur, să plece cu ea în lume, şi cel care va mai aduce încă o corabie cu aur pe lângă cea primită, ăla să ia de soție pe fata împăratului.

Feciorul de împărat fiind învățat să mănânce bine şi să bea bine şi să cheltuiască mult pe orice, a cheltuit repede banii şi a ajuns un zdrențăros şi muritor de foame.

Pescăruş a oprit la marginea unui oraş, unde era stăpână Ciuma. I-a spus bună seara şi a rugat-o să-l primească să doarmă. Ea îi răspunse:

– Te primesc să dormi, dar să ştii că eu sunt Ciuma. Nu trebuie să te sperii însă, că ție nu-ți fac nimic. Oraşul tot a murit de ciumă şi e pustiu, dar să ştii că pe aici prin împrejurimi nu va mai muri nimeni, căci eu o să plec mâine şi dacă mă speli bine pe cap şi mă îmbraci cumsecade, să ştii că neam de neamul tău nu va mai muri de ciumă. Am să-ți dau şi o sticlă cu doftorii şi să te duci la împăratul de aici, căci şi el şi împărăteasa şi fata sunt bolnavi, şi să strigi: „doftor bun, doftor bun" şi când te-or chema să-i stropeşti şi îndată o să se vindece şi după ce le-o trece să le spui să-ți dea douăsprezece corăbii cu totul de aur, căci împărăția asta e foarte bogată.

El s-a dus la împărat şi a strigat „doftor bun, doftor bun" şi când l-a chemat i-a lecuit pe toți cu doftoria lui şi i-au dat douăsprezece corăbii pline cu aur şi cu alte scumpătăți, iar una din ele era cu totul şi cu totul de aur. Pornind Pescăruş îndărăt de unde plecase, cu toate aceste avuții, a dat peste feciorul împăratului, care ajunsese să vândă bragă, şi a băut şi el o bragă de la el.

Feciorul împăratului i-a cerut lui Pescăruş să-i dea şi lui trei corăbii cu aur, că el are douăsprezece şi cu cea primită de la împărat are treisprezece. Pescăruş îi spuse că-i dă şase corăbii, dar să-şi dea pantalonii jos şi calul să-i puie potcoava la spate în chip de pecete, şi el şi-a dat pantalonii jos şi calul şi-a pus potcoava, fiind scris pe dosul lui că este slugă a lui Pescăruş.

Feciorul împăratului a luat cele şase corăbii dăruite de Pescăruş şi

a plecat cu ele acolo unde era fata. Ea cum l-a văzut a început să plângă, zicând că nu vrea pe altcineva, decât pe Pescăruş. Pe urmă, văzând că vine şi Pescăruş a început să cânte şi să joace de bucurie.

Când a sosit Pescăruş, era acolo mare adunare de sfetnici şi de musafiri de neam mare, care sfătuiau împreună cu împăratul. El s-a aşezat pe un scaun şi văzându-l pe feciorul împăratului pe alt scaun i-a poruncit să vie să-i tragă ghetele din picioare şi să-i cureţe hainele. Cei ce erau de faţă au rămas încremeniţi şi unii dintre ei l-au întrebat:

– Cum, dumneata porunceşti acestui fiu de împărat? Ce înseamnă asta?

Iar el a răspuns:

– Cum să nu-i poruncesc dacă e servitorul meu? Să-şi dea pantalonii jos şi o să vedeţi ce scrie.

Dându-şi el pantalonii jos, au văzut toţi că scria „Servitorul lui Pescăruş". Toţi s-au mirat când le-a spus că vinde bragă şi covrigi şi l-au dat afară ca pe un prost şi au dat fata după Pescăruş, care dobândise douăsprezece corăbii cu galbeni. După căsătorie, el i-a zis odată nevestii lui să-i tragă ghetele şi să i le cureţe, şi ea s-a supărat şi i-a zis:

– Cum se poate ca tu, băiat de pescar sărac, să-mi porunceşti mie, fată de împărat, să-ţi curăţ ghetele, când ai atâtea slugi?

Aşa i-a zis şi a plecat pe uşă şi n-a mai venit trei ani. Pe urmă fetii i-a părut rău şi a venit îndărăt şi a început să plângă mereu şi se ruga s-o ierte.

Pescăruş se făcuse flaşnetar şi îl chemau împăraţii şi oamenii de seamă să le cânte, căci cânta foarte frumos. I se pusese numele de Mutu Flaşnetaru, fiindcă timp de trei ani el n-a vrut să vorbească nimic cu nimeni.

Nevasta lui auzise de treaba asta şi când s-a întors îndărăt s-a dus chiar în oraşul unde şedea el de obicei şi a tras la un han, unde şedea şi Pescăruş şi ea l-a cunoscut îndată. Pe urmă a cerut hangiului să-i dea o odaie curată, unde să şadă. Hangiul i-a răspuns că singura odaie cu adevărat curată este aceea în care stă Mutu Flaşnetaru, dar dacă o vrea el să i-o lase poate să şadă acolo.

Pe urmă, i-a arătat mutului prin semne ce vrea femeia şi el s-a învoit, răspunzând tot prin semne. Ea a spus hangiului că în loc de chirie pentru odaie o să-l facă pe mut să vorbească, iar dacă nu, s-au înţeles că hangiul are dreptul să o spânzure.

Ea a crezut că o să i se facă milă de ea şi plângea toată noaptea la picioarele lui şi se ruga de el:

– Nu ți-e ție milă de mine şi să mă ierți pentru greşeala mea, că uite altfel o să mă spânzure hangiul, dacă nu vorbeşti, fiindcă aşa m-am învoit cu el.

El însă nu vorbea deloc. Văzând ea aşa şi sosind sorocul s-o spânzure, după înțelegere, a trimes vorbă la mamă-sa, la tată-său şi la naşu-său să vie că o spânzură, fiindcă aşa s-a legătuit. Au venit toți îmbrăcați în negru, cu trăsurile şi caii îmbrăcați tot în negru, şi s-au rugat toți de el în genunchi să vorbească, că altfel o spânzură pe nevasta lui, dar el tot n-a vrut să vorbească cu niciun preț. Atunci ei au plecat toți împreună şi cu Mutu Flaşnetaru spre locul unde era spânzurătoarea.

Mutul trecând pe lângă o prăvălie şi văzând afară un sac cu nuci, băgă mâna şi luă trei nuci, pe care le puse în buzunar. Când veni timpul s-o spânzure, el scoase nucile, se duse la călău şi la ajutoarele lui şi le zise vorbind foarte desluşit:

– Na-vă câte o nucă şi lăsați pe nevastă-mea în pace.

Apoi tot aşa de desluşit vorbi către nevastă-sa:

– Iată că te-am scăpat, cumpărându-te cu trei nuci, din mâinile călăilor, de la spânzurătoare.

Pe urmă au plecat acasă vorbind împăcați.

Şi încălecai pe o şa şi vă povestii dumneavoastră aşa.

Ms. 2223

Cules de elevul Grigoriu Aurel, cl. II, liceul Matei Basarab, în anul 1893–1894. De la Anica Stoica, de 78 de ani, din satul Bulbucata, jud. Vlaşca. Carte nu ştie.

BASMUL CU CEI TREI FII DE ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat care avea trei feciori. El avea şi o grădină cu mărgăritare foarte frumoase, la care ţinea foarte mult. În fiecare noapte venea cineva şi-i fura din ele, dar nu ştia cine e hoţul. Atunci el puse pe băiatul cel mare să păzească, dar acesta nu prinse pe nimeni şi nici nu putu afla cine fură mărgăritarele, fiindcă adormi. Băiatul cel mijlociu fu pus şi el să păzească, dar păţi la fel, căci adormi şi el.

Când îi veni rândul băiatului celui mic, el întinse mai întâi pe jos o furcă de mărăcini, pe urmă aşternu peste ei o rogojină şi se culcă deasupra, aşa că atunci când îi venea să adoarmă îl înţepau mărăcinii prin rogojină şi rămânea tot timpul treaz. Pe la miezul nopţii, veni ca un fel de lumină peste el şi rupse trei fire de mărgăritar. Era o pasăre de culoare nărămzie. Atunci băiatul se repezi şi smulse doi fulgi din pasărea asta şi îi băgă în buzunar, iar pasărea zbură.

Dimineaţa, el intră în casă, dar nu spuse la nimeni ce s-a întâmplat, apoi se duse în dosul unui grajd şi plânse de părere de rău că n-a izbutit să prindă pasărea. După puţine zile, băiatul cel mare şi cel mijlociu plecară în lume că să afle cine e hoţul, fără să-i spuie lui. Ei ajunseră într-o pădure foarte mare, la o răspântie de drumuri şi acolo le veni poftă să stea la masă. Pe când mâncau, ieşi din pădure un lup mare şi şchiop, care îi mâncă şi pe ei şi caii.

Peste vreo patru zile, plecă şi băiatul cel mic să caute pasărea de la care smulsese fulgii şi apucă tot pe drumul pe care plecaseră fraţii lui. Mergând el, ajunse la răspântia din pădure şi acolo îi veni şi lui foame şi se aşeză să mănânce. În apropiere şedea lupul cel şchiop şi privea la el. El îl pofti pe lup la masa lui:

– Vino, măi frate-meu, să mâncăm miel în noaptea Sfântului Gheorghe născut şi să bem vin în noaptea Sfântului Gheorghe pritocit.

Şi lupul şchiop veni la masă şi spuse băiatului să se prindă amândoi fraţi de cruce, iar băiatul se învoi. După ce mâncară, plecară împreună la drum. Mergând ei, lupul îl întrebă unde merge şi el îi spuse că merge după pasărea nărămzie care fură mărgăritarele din grădina lor.

Lupul îi spuse că e greu s-o găsească, dar o să meargă amândoi, ca doi fraţi, s-o caute. Ajungând ei la o curte de împărat, lupul zise băiatului:

– Stai, măi frate, să ne oprim aici, că aici e pasărea pe care o cauţi. Du-te înlăuntru călcând încet, din soldat în soldat, că suflu eu înspre ei şi-i amorţesc şi să iei numai cuibul păsării şi pe ea s-o laşi, că vine singură după cuib.

Dar el n-a făcut cum i-a zis lupul, ci a luat pasărea cu cuib cu tot. Pasărea a început să scoată ţipete şi atunci au sărit soldaţii şi l-au prins şi l-au dus la împărat. Împăratul l-a întrebat că ce fel de viteaz este el care îndrăzneşte să se bage prin atâta oştire care e de pază şi să-i ia pasărea. El i-a răspuns că pasărea asta îi fură şi-i mănâncă mărgăritarele. El acum nu ştia ce să mai facă şi a cerut voie să fie dus cu pază până la lupul cel şchiop, care rămăsese afară.

Când s-a dus la lup şi i-a spus plângând ce a păţit, lupul i-a dat o palmă, fiindcă nu l-a ascultat şi a luat şi pasărea. Fiind dus îndărăt la împărat, acesta i-a zis că dacă este el viteaz să se ducă la împăratul Negru, vecin cu el, şi să fure de acolo un cal, care are nişte clopoţei la toate firele de păr, foarte mici şi când merge calul clopoţeii sună ca o muzicuţă.

El s-a dus acolo împreună cu lupul cel şchiop şi când a ajuns la poartă lupul i-a spus să se strecoare printre caraulele de pază, pe care le amorţeşte el, şi să ia numai frâul calului, să nu ia şi calul, fiindcă el o să vină după frâu.

De data asta băiatul a ascultat sfatul lupului şi a luat numai frâul şi calul a pornit să meargă după frâu. S-a dus cu calul la împăratul cel cu pasărea şi dându-i calul a scăpat şi de pedeapsă şi i-a dat şi pasărea, cum îi făgăduise.

El s-a dus apoi cu pasărea la tatăl lui şi i-a făcut mare bucurie-

Ms. 2222

Cules de elevul Grigorescu Alexandru, din cl. II la lic. Matei Basarab, în anul 1894, de la Petre, de 30 ani, din Săeşti, jud. Buzău, vizitiu la pomojnicul Iancu Manolescu, auzit şi de el la o şezătoare.

BĂIEȚII BABEI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, pe când puricele potcovit cu nouăzeci şi nouă de ocale de fier sărea până la cer ...

A fost odată o femeie bătrână şi săracă, lipită pământului, care cu mult chin şi multă osteneală îşi agonisea un codru de pâine pentru ea şi pentru doi băieţi ai ei. Bărbatul îi murise de mult, lăsând-o singură şi fără ajutor şi pe deasupra şi cu cei doi băieţi mititei, pe care cu multă greutate i-a crescut mărişori. Făcea baba ce făcea şi nu trecea o zi fără să aibă ce pune pe masă.

Veni însă o zi când biata babă închise ochii şi rămaseră cei doi băieţi fără niciun sprijin. Rămăseseră singuri, neştiutori de ce e pe lumea asta, că nu erau destul de mari şi nu ştiau încotro să apuce după demâncare. Trecură mai multe zile şi aşteptarea lor că doar o veni cineva care să-i ajute rămase zadarnică, iar puţinul care rămăsese de la mama lor se isprăvise.

Atunci, flămânziţi şi amărâţi, ei părăsiră casa părintească şi se îndreptară spre un câmp, doar or întâlni pe cineva care să se milostivească să-i ajute. Erau galbeni şi nemâncaţi, trenţuroşi şi desculţi. Mergeau în neştire şi pe obraz le curgeau picături de lacrămi.

Cam pe înserate, ei văd deodată că dintr-un tufiş le sar înainte doi cocoşi mari şi frumoşi. Băieţii puseră repede mâna pe câte unul şi apucară înainte printr-o pădure. Ajungând la o răspântie, le ieşi înainte un bătrân cu barbă albă şi arătându-le două drumuri le zise:

– Iată, unul din drumurile astea este calea care duce spre bine, iar celălalt este calea care duce spre rău. Alegeţi-vă fiecare câte unul şi porniţi pe ele şi veţi vedea cum o să vă fie norocul. Alegeţi şi vă despărţiţi.

Cel mai mare a fost norocos şi a nimerit calea binelui, iar cel mai mic a pornit pe calea cealaltă, despărţindu-se unul de altul şi luându-şi ziua bună.

Cel mai mare a mers, a mers, până ce a ajuns la o moară de vânt şi acolo fiindu-i somn s-a trântit jos, cu cocoşul în braţe, în dosul unui coşar de porumb. Nu apucă să adoarmă şi o sumedenie de draci se strânseră nu departe de el, aprinseră un foc mare şi se aşezară în jurul lui, stând la taifas. Îşi scoaseră şi pipele şi trăgeau cu poftă drăcească fumul din ele.

Bietul băiat, când văzu atâta adunare de duhuri rele în puterea nopţii, se făcu ghem de frică şi cu inima cât bobul de mei îşi făcea mereu cruci şi privea şi asculta cu băgare de seamă.

– Măi fraţilor, strigă mai-marele dracilor, a venit timpul ca puterea noastră să mai minuneze pe neputincioşii oameni cu câte ceva. Azi, nu mai departe, am văzut două lucruri mari, greu de descurcat, pe care numai noi le putem descurca. Fata împăratului, o preafrumoasă copilă, s-a îmbolnăvit de moarte. Să ştiţi, fraţilor, că nu va afla leac până nu se va scălda în spumele din gura armăsarilor ei şi nimeni dintre oameni nu ştie treaba asta. Afară de asta, acuma când veneam încoace, sumedenie de oameni se munceau cu rândul să dea de apă într-un puţ adânc, pe care îl sapă de multă vreme, dar n-au dat de nicio picătură de apă. Aflaţi şi voi că numai două frunze de stejar ar fi de ajuns să se arunce în puţ şi apa ar ţâşni din mii de vine.

Băiatul auzea tot. Deodată, afurisitul de cocoş, pe care îl ţinea în braţe, se trezi şi făcu să răsune văzduhul cu un cucurigu din fundul bojogilor. În clipa aia, toţi dracii se împrăştiară ca pulberea în toate părţile şi pieriră.

Când veniră zorile, băiatul îşi urmă drumul vesel. Nu departe, dete peste puţul de care auzise vorbindu-se. Lume multă lucra fără folos. Când văzu el asta, le zise:

– Oameni buni, ce-mi daţi mie, dacă eu v-aş umple puţul vostru cu apă?

– Îţi dăm bani cât ne ceri şi pe deasupra tot ce mai doreşti, răspunseră oamenii.

Atunci el rupse două foi verzi dintr-un stejar din apropiere şi le aruncă în puţ şi puţul se umplu îndată până în gură cu o apă limpede. Luându-şi banii făgăduiţi şi încărcat de bunătăţi, merse el mai departe şi ajunse într-un oraş mare, în care erau casele împăratului. El făcu îndată să ajungă la urechea împăratului vestea că poate să-i vindece fata, care era foarte greu bolnavă.

Împăratul, când auzi că a venit acolo un astfel de om, nu-şi mai găsea locul de bucurie. Trimise să-l cheme şi-i spuse că-i dă jumătate din stăpânirea lui şi pe fata pe care o va face sănătoasă ca soţie, dacă o

să îndeplinească el minunea asta. El puse îndată să se adune spuma de la nouăzeci şi nouă de armăsari turbaţi din herghelia fetii şi puse să-i pregătească baia fetii cu spuma asta şi în câteva zile fata fu sănătoasă. Băiatul primi tot ce i se făgăduise şi trăi fericit în casele împărăteşti.

Frate-său, mergând pe drumul pe care apucase, l-a scos într-o noapte drumul ăsta tot la moara dracilor, unde îl prinsese şi pe el noaptea.

Unul din draci zări creasta cocoşului lui şi după creasta asta îl descoperi pe băiat. Dracii, cum îl aflară, îl legară de roata morii şi începură s-o învârtească, privind mulţumiţi cum îl rupea în bucăţi.

Atâta-i tot şi lada-n pod.

Ms. 2624

Cules de elevul Xeni Constantin din cl. IV, lic. Matei Basarab, în 1894, de la un băiat din Bucureşti, pe care nu-l numeşte.

BASMUL CU UN OM SĂRMAN

A fost odată un om sărman, care lucrând cu ziua pe la alți oameni a câștigat patru lei și a plecat cu ei spre târg să vadă ce ar putea să facă cu ei. Pe drum, dete peste un tâlhar care bătea pe un om, fiindcă îi era dator patru lei și zicea că i-a slujit un an de zile și nu i-a plătit tot cât se cuvenea și mai era dator patru lei. Omul cel sărman i-a plătit tâlharului cei patru lei ai lui, ca să-l scape pe celălalt, și apoi s-a gândit să se întoarcă acasă. Tâlharul a mers cu el, dar el nu avea nicio mână de făină, ca să-i dea să guste ceva. Atunci tâlharul îi zise:

– Cum, măi omule, nu ai tu un frate ori vreun neam care să-ți dea o mână de făină?

– Ba am un frate, care e putred de bogat, dar e zgârcit foc.

– Ia du-te la el și roagă-l, poate ți-o da o mână de făină cu împrumut.

El s-a dus, dar frate-său i-a răspuns:

– Dacă-ți scoți un ochi, o să-ți dau o mână de mălai.

Atunci omul cel sărman s-a rugat de un megieș al lui, care era și el destul de sărac, și i-a dat cu împrumut mălai, ca să facă mămăligă, pentru el, copii și nevastă, și a poftit la masă și pe tâlhar. Pe urmă s-au culcat.

A doua zi, el și cu tâlharul s-au dus la lemne și au întâlnit o turmă de oi și tâlharul l-a întrebat că a cui este turma de oi și el i-a răspuns că a lui frate-său.

Mergând mai departe, au dat peste o herghelie de cai și întrebând tâlharul ai cui sunt caii, el a răspuns că tot ai lui frate-său. Au dat apoi peste o turmă de vaci la păscut, care erau tot ale lui frate-său. După ce a văzut toate astea, tâlharul a zis:

– Măi, dar bogat trebuie să fie frate-tău aista și ție nu-ți dă nicio mână de făină.

După ce luară lemne de la pădure când se întorceau acasă, pe înserate, trecură pe lângă o casă mare şi frumoasă şi tâlharul întrebă a cui e casa aia. El îi spuse că e casa lui frate-său. După ce ajunseră acasă, tăiară ceva lemne şi le puseră la adăpost. Pe urmă, după ce se lăsă noaptea, tâlharul ceru un sac gol de la femeia omului sărac şi se duse la casa fratelui celui bogat şi, după meşteşugul lui, încărcă un sac cu făină din magazia bogatului şi o aduse la casa celui sărac şi i-l dete femeii.

– Na sacul pe care mi l-ai dat, fă mămăligă la copii, să se îndestuleze şi să zică bogdaproste.

Omul cel bogat a simţit că i s-a furat făină din magazie şi bănuia pe frate-său cel sărac. El a făcut un plan ca să afle. Mama celor doi fraţi, destul de bătrână, sta la cel bogat. Atunci el făcu o ladă mare, ca să puie pe babă în ladă, făcând o gaură destul de mare în păretele lăzii, ca să se poată vedea prin ea. A pus pe babă în ladă, i-a pus mâncare, sarmale şi mămăligă, a luat lada în spate şi s-a dus cu ea la frate-său, zicându-i:

– Măi frate, uite eu îmi las straiele astea din ladă, cu ladă cu tot, la tine.

Frate-său s-a învoit şi el a aşezat lada pe o laiţă în fundul casei, de unde se vedea prin gaură în casă, ca baba să ia seama ce mănâncă ei. Ei au mâncat ce au avut şi au ieşit afară cu treburi prin curte, iar tâlharul a rămas în casă. El a luat lada, a pus-o jos şi a descuiat-o cu meşteşugul lui şi a dat acolo peste babă. A strâns-o de gât şi a omorât-o, pe urmă i-a vârât în gât o sarmală şi o bucată de mămăligă, a încuiat lada la loc şi a pus-o înapoi pe laiţă.

A doua zi, a venit fratele cel bogat de şi-a luat lada. Ajungând acasă a deschis lada şi a găsit-o pe mamă-sa moartă şi a început a se văicări:

– Ărăcan de mine, s-a înecat mama cu o sarmală şi cu o bucată de mămăligă.

Pe urmă a făcut toate pregătirile de înmormântare şi a înmormântat-o. Tâlharul s-a dus însă noaptea în cimitir şi a dezgropat-o, a luat-o în spate, s-a dus cu ea la casa bogatului şi a băgat-o în hambar. A luat o mierţă de făină şi a mânjit-o peste tot şi i-a băgat şi în sân.

Când s-a sculat bogatul dimineaţa, s-a speriat grozav găsind-o pe mamă-sa în hambar şi a zis nevestei lui:

– Ia te uită, măi femeie, mama a venit îndărăt de la cimitir şi am găsit-o în hambarul cu făină. Ce este de făcut? Trebuie s-o duc iar la cimitir şi s-o îngrop din nou.

Pe urmă a luat-o şi a îngropat-o din nou, dar tâlharul în noaptea următoare iar a dezgropat-o şi a dus-o în beciul cu brânză al bogatului şi a luat o bărbunță* cu brânză şi a dus-o la casa fratelui celui sărac.

Bogatul a luat-o pe bătrână şi a îngropat-o a treia oară, dar tâlharul iar a dezgropat-o şi s-a dus cu ea acasă la bogat şi a spânzurat-o de gura podului şi i-a băgat o bucată de slănină în gură şi alta mai mare în sân. Atunci omul cel bogat s-a înspăimântat foarte rău şi a zis către femeia lui:

– Vai de mine, bre! Ce este de făcut? O să rămâi sărac.

Necăjit şi speriat tare, a luat-o el şi a aşezat-o iar pe laiță şi s-a dus în oraşul apropiat şi întâlnindu-se cu un popă i-a spus tot ce a pățit cu mamă-sa, că de trei ori a îngropat-o şi de trei ori s-a pomenit cu ea acasă. Atunci popa i-a spus s-o aducă la el, s-o îngroape el în cimitirul oraşului, că de acolo n-o să se mai întoarcă acasă. Făcând tocmeala cu popa s-a ajuns să-i dea cincizeci de oi, un cal cu trăsura lui şi o mânzoacă şi pe urmă a dus-o şi a îngropat-o popa pe mamă-sa la oraş.

A doua zi, a venit popa la el acasă, să-şi ia plata făgăduită.

A pornit popa oile înainte cu un om, el a încălecat pe cal şi mânzoaca venea în urma lui. Când trecea peste o apă, se pomeneşte cu mânzoaca trecând înaintea calului de sub el şi pe mânzoacă bătrâna pe care o înmormântase, căci tâlharul o dezgropase iar şi o adusese îndărăt şi o legase pe mânzoacă, fără ca ei să bage de seamă. Vîzându-o pe babă legată pe mânzoacă, popa a înghețat de groază şi a luat repede drumul îndărăt şi i-a zis bogatului:

– Na-ți toate înapoi, că nu-mi mai trebuie nimic. M-a ajuns mamă-ta din urmă pe drum.

Bogatul era acuma îngrozit. Tâlharul l-a sfătuit pe fratele cel sărac să se ducă la el şi să-i spună:

– Ce-mi dai mie s-o îngrop eu şi să nu mai vie înapoi?

S-au tocmit ei şi la urmă s-au învoit să-i dea ce i-a dat şi popii, adică cincizeci de oi, calul cu trăsura şi mânzoaca. I le-a dat, el a îngropat-o şi îngropată a rămas.

Acuma tâlharul şi-a luat ziua bună de la fratele cel sărac şi s-a dus la locul lui, de unde era de fel. Acolo s-a însurat şi într-o zi de sărbătoare s-a dus şi el la crâşmă cu femeia lui, dar după ce a stat un timp şi a văzut că nu-l cinsteşte nimeni s-a dus scârbit acasă cu femeia lui, căreia i-a spus că el iar o să se apuce de tâlhărie.

---

* bărbunță = putinică

Cam la o săptămână, a furat de la un om doi boi şi de la altul un cal şi s-a dus de i-a vândut. La săptămână, s-a dus iar la crâşmă şi s-a întâlnit cu păgubaşii. După ce a băut câtva şi a prins curaj, a prins să cinstească pe păgubaşi zicându-le:

– Poftim şi din munca ta.

Atunci oamenii au înţeles şi au zis că ăsta le-a furat boii şi calul şi au zis către el:

– Tu eşti hoţul, tu ne-ai furat boii şi calul.

El n-a tăgăduit, a zis că el i-a furat, iar ei l-au dus la judecată. Acolo judecătorul i-a întrebat dacă au martori şi ei au spus că n-au şi atunci i-a trimes la plimbare, şi pe ei şi pe învinuit, dar după aceea a trimes un servitor şi l-a chemat înapoi la el pe tâlhar şi l-a întrebat:

– Măi, ia spune acuma drept, tu ai furat boii şi calul?

El răspunse că în adevăr el i-a furat.

– Eşti tu tâlhar cu adevărat?

– Da, sunt tâlhar.

– Dacă e aşa, dacă eşti tu tâlhar priceput, fură-mi calul meu din grajd.

El s-a învoit şi s-au înţeles ca el să facă treaba asta în seara zilei următoare. Până atunci, el s-a dus acasă, a luat un meliţoi mare, l-a legat cu o sfoară de un picior şi cu alta de alt picior şi l-a dus, fără să-l vadă cineva, în dosul grajdului unde era calul. Înspre seară, a pus în ieslea calului o carafă cu rachiu tare.

Judecătorul a pus de pază doi oameni. Unul sta călare pe cal şi altul sta jos şi-l ţinea de căpăstru. Cel de pe cal a zărit carafa din iesle şi a spus celui care ţinea calul de căpăstru s-o ia. Şi după ce au gustat, s-au tot cinstit ei, până ce s-au îmbătat criţă. Atunci tâlharul a pus meliţoiul lângă cal şi pe omul de pe cal l-a pus călare pe butucul meliţoiului şi i-a dat în mână o sfoară din cele legate la picioarele meliţoiului şi alta a pus-o în mâna celui care ţinea căpăstrul. Pe urmă a încălecat pe cal, a mers la poartă, a bătut în geam şi portarul s-a sculat şi i-a deschis şi s-a dus cu calul acasă.

Dimineaţa, judecătorul s-a dus la grajd să vadă calul, dar a găsit omul călare pe meliţoi şi l-a întrebat că unde îi este calul şi a prins a-l bate, apoi s-a dus la portar şi a prins a-l bate şi pe el, că de ce i-a dat drumul, şi el a zis:

– Mă rog, cucoane, să mă iertaţi, că am crezut că sunteţi dumneavoastră.

Judecătorul a trimes pe urmă după cal şi l-a chemat pe tâlhar la el:

– Măi tâlharule, tu mi-ai furat calul.

– Da, l-am furat, că aşa a fost învoiala şi calul a fost sortit să fie al meu.

Pe urmă s-au învoit ei să meargă cu calul în târg să-l prețuiască şi l-a răscumpărat păgubaşul cu cât a ieşit la tocmeală în târg.

În partea locului era un boier care a auzit că este pe acolo un tâlhar isteț, care nu poate fi prins şi păcălit. S-a gândit boierul să-l păcălească şi a trimes după el.

– Ce să-ți dau eu ție, dacă eşti tâlhar isteț, să-mi furi cocoana din casă?

– Să-mi dai doisprezece burduji cu bani.

Învoiala făcută, tâlharul s-a dus acasă, a tăiat un porc mare, i-a luat pielea şi i-a umplut-o cu paie şi l-a cusut la loc frumos, ca şi cum ar fi fost viu. Lăsându-se noaptea, el a luat porcul în spinare şi s-a dus la fereastra boierului, unde se vedea lumină, şi a atins-o cu porcul, făcând zgomot. Cocoana s-a speriat şi a zis:

– Văleu, a venit tâlharul să mă fure.

Boierul s-a repezit şi a luat puşca din cui şi a împuşcat porcul de la fereastră. Atunci tâlharul a azvârlit porcul în mijlocul ogrăzii. Boierul a ieşit afară cu o lumânare, ca să vadă pe cine a împuşcat. Vântul i-a stins lumânarea când era în ogradă şi el a strigat de acolo la cocoană să-i aducă altă lumânare. Ea a plecat cu altă lumânare să i-o ducă, dar tâlharul s-a dat în dosul unei uşi şi i-a ieşit în față cu un cuțit în mână şi i-a spus că dacă suflă un cuvânt o taie.

A luat-o pe urmă în spate şi a plecat repede cu ea prin întunerec.

După ce a mers un timp, a ajuns la un smârc şi acolo a pus-o jos, zicând:

– Na, la dracu, mai stai şi acolea.

După ce a luat-o iar în spate, a trecut cu greu prin smârc şi când a ajuns asudat de cealaltă parte a pus-o iar jos, zicând:

– Na, la dracu, mai stai şi acolea.

Atunci dracul, care era pe acolo, îi zise:

– Ce, mi-o dai mie? Ce să fac cu ea? Poate oi lua-o dacă îmi dai înscris.

– Îți dau şi înscris, da să-mi dai doisprezece burduji de bani.

Dracu i-a dat doisprezece burduji de bani şi a luat cocoana, pe care a dus-o în iad, i-a făcut nişte hamuri şi a pus-o să care lemne la văpaia focului veşnic.

Boierul a trimes trăsura ca să-i aducă cocoana acasă, dar în trăsură a venit tâlharul şi i-a spus că cocoana i-a furat-o un diavol de acasă şi el poate totuşi s-o aducă îndărăt, dacă îi face rost de nişte straie

popeşti. S-a făcut tâlharul popă şi s-a dus la iad, a scos cocoana de acolo şi pe urmă a luat de la boier cei doisprezece burduji de bani şi s-a dus acasă.

Ms. 2549

Cules de Eustaţiu D. Ion, elev în cl. II, lic. Matei Basarab, în 1895, de la un fost călugăr de la Mănăstirea Neamţ, anume Alecu, servitor la familia lui.

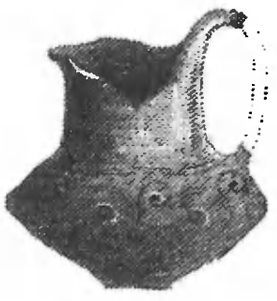

BASMUL CU SFEŞNICUL DE AUR

A fost odată un om bogat, care avea o fată foarte frumoasă. Nevasta îi murise demult, aşa că el a crescut singur fata până s-a făcut mare. Într-o zi, tată-său văzând-o că e destul de mare şi foarte frumoasă i-a spus că vrea s-o ia de soție. Fata s-a speriat tare şi i-a răspuns că aşa ceva e cu neputință, că ar fi păcat mare, dar degeaba. Zi de zi, tată-său îi bătea capul cu nebunia asta. Începuse s-o asuprească în toate chipurile, ca s-o facă să se mărite cu el.

Nemaiputând suporta asupririle, fata îi spuse într-o zi că se mărită cu el, dar mai întâi să-i facă, până în trei zile, un sfeşnic mare, cu totul şi cu totul de aur, gol pe dinlăuntru, aşa ca să poată încăpea în el un om. Cum a auzit tată-său asta, a şi plecat şi a comandat sfeşnicul dorit. Sosind ziua când sfeşnicul trebuia să fie gata, el s-a dus la fiică-sa şi i-a spus să se gătească, fiindcă el merge să aducă sfeşnicul. Ea a răspuns că se va găti până aduce el sfeşnicul. El s-a dus şi a adus sfeşnicul de aur, dar fata tot nu se gătise. Întrebând-o de ce nu s-a îmbrăcat, ea îi răspunse că întâi trebuie să facă şi ea o baie şi pe urmă se îmbracă. Până atunci, el să se mai plimbe puțin şi când s-o întoarce acasă să ia sfeşnicul şi să meargă cu el în târg şi să-l vândă pe o sarcină de paie arse în spinarea lui. El n-a înțeles prea bine ce a vrut să spună, dar s-a dus şi peste vreun ceas s-a întors şi a luat sfeşnicul cu el în târg să-l vândă, strigând că-l dă ălui care-l va pârli cu o sarcină de paie în spinare. Auzindu-l, oamenii l-au crezut nebun şi nu-l lua nimeni în seamă. Întâmplându-se să se afle în târg şi feciorul împăratului, pentru felurite cumpărături şi văzându-l umblând cu sfeşnicul la spinare l-a chemat şi l-a întrebat câte parale cere pe el. El răspunse:

– Nu vreau parale, Măria-Ta, ci vreau numai să mă pârliți cu o sarcină de paie în spinare.

Auzind feciorul împăratului o asemenea năzbâtie, porunci să-i dea

câteva palme şi-i luă sfeşnicul. Cum se văzu scăpat de el, alergă într-un suflet acasă, unde ştia că-l aştepta fiică-sa, ca să se ducă la biserică să se cunune. Dar ia-o de unde nu-i. Mireasa parcă intrase în pământ. Căută el prin toate părţile, dar căutarea fu în zadar.

Feciorul împăratului, cum a ajuns acasă, a poruncit să se aşeze sfeşnicul cel frumos de aur în odaia lui. La puţin timp, el a băgat de seamă că bucatele care i se aduceau acolo în odaia lui, în lipsa lui, sunt sărate fără măsură. A întrebat el pe slujnica care îi aducea mâncarea, dar ea i-a spus că ţine tot timpul odaia încuiată. Atunci a poruncit bucătăresei să nu mai pună deloc sare în mâncare. Totuşi, mâncarea era foarte sărată. Văzând el asta s-a hotărât să păzească. S-a ascuns într-un dulap şi aştepta să vadă ce are să se întâmple. Nu trecu mult şi veni slujnica, care nu ştia că el este în dulap, şi-i aduse bucatele care erau hotărâte pentru ziua aceea, apoi încuie uşa şi plecă. Puţin după asta, auzi un zăngănit, ca atunci când se întoarce o cheie în broască, şi numai ce văzu o femeie de o mare frumuseţe ieşind din sfeşnicul pe care-l cumpărase. Ea se aşeză liniştită la masă şi mâncă câte puţin din toate bucatele, pe urmă luă toată sarea care era pe masă şi o răsturnă în bucatele rămase. Tocmai se scula de pe scaun ca să intre din nou în sfeşnic, când iese şi el din dulap şi o prinde zicându-i:

– Bine drăguţă, nu te mulţumeai ca să mănânci? De ce îmi sări atât de tare bucatele? Nu vrei să pot mânca şi eu?

Văzându-se prinsă, ea începu să istorisească toată povestea ei, în urma căreia a ajuns în sfeşnicul ăsta şi pe urmă în odaia lui. Lui îi plăcu foarte mult fata şi-i spuse că vrea să se căsătorească cu ea, cu toate că era logodit cu fata unui împărat vecin, dar care nu-i plăcea deloc. De atunci ea nu mai şedea în sfeşnic, ci era ascunsă în odaia prinţului, şi nu ştia de asta decât slujnica, care îl slujea pe el.

Întâmplându-se ca împăratul, tatăl lui, să aibă un război, a trebuit să se ducă şi el. Înainte de a pleca, el a poruncit slujnicei să aducă mai departe bucate în odaia lui şi să nu care cumva să uite vreodată uşa descuiată unde aduce bucatele, căci o va omorî. El plecă la război şi slujnica păzea cu sfinţenie poruncile lui. Numai într-o zi s-a întâmplat să uite uşa descuiată la odaia prinţului şi nu ştiu cum s-a potrivit că tocmai atunci a venit logodnica să-l vadă, crezând că n-a plecat încă la război. Cum veni, se duse drept la odaia lui şi găsind-o descuiată, cum intră, zări pe fata din sfeşnic stând fără nicio grijă la fereastră, obişnuită cum era să nu-i turbure nimeni liniştea. Cum o văzu, logodnica se înroşi, fu apucată de furie, se repezi deodată la fata de la fereastră, o apucă de păr şi o azvârli afară pe fereastră. Plecă apoi

liniştită, crezând că fata aceea murise, căzând de la o aşa înălțime. Din fericire însă, nu s-a întâmplat aşa. Fata, înainte de a ajunge la pământ, căzuse între ramurile unor copaci tineri şi nu se alesese cu nicio vătămare. Începu să umble prin grădina în care căzuse, care era o grădină cam părăsită, mai mult plină de buruieni. Pe acolo întâlni o babă care culegea urzici şi-i zise:

– Mamă, ia-mă şi pe mine la dumneata acasă.

– Dar ce să faci, măicuță, la mine, că eu sunt săracă lipită?

– Uite aşa săracă cum eşti, eu vreau să stau la dumneata.

După multă vorbă, baba se învoi s-o primească şi o luă acasă la dânsa. Terminându-se războiul, s-a întors şi feciorul împăratului acasă. Cum veni, el întrebă pe slujnica cu cheile dacă n-a uitat cumva vreodată uşa descuiată, căci el se temea că în lipsa lui putea să treacă pe la el logodnica lui. Ea îi spuse că niciodată n-a lăsat uşa descuiată şi atunci el intră repede în odaie, dar nu văzu fata şi se repezi la sfeşnic, dar nici acolo nu o găsi. Chemă imediat pe slujnică şi o luă la cercetare. Luată din scurt, ea mărturisi că o singură dată a uitat cheia în uşă şi s-a întâmplat că tocmai atunci a venit logodnica lui.

El îşi închipui îndată ce s-a putut întâmpla şi nu mai avea nicio nădejde că ar mai putea-o găsi pe fata la care ținea ca şi la viața lui. De inimă rea se îmbolnăvi aşa de rău, că doctorii nu mai aveau nicio nădejde să-l scape. Se duse vestea în toată împărăția despre boala lui fără leac. Auzi şi baba la care şedea fata şi într-o zi ea îi spuse:

– Auzi, măiculiță, feciorul împăratului e bolnav greu, pe moarte.

– Lasă, mamă, răspunse fata, că am să-i fac eu o doctorie şi dumneata să i-o duci şi cum o bea din ea o să se facă sănătos şi o să te cinstească cu atâția bani, că n-o să ai unde să-i pui.

Atunci ea se apucă şi fierse nişte urzici şi alte buruieni, făcând un fel de ciorbă, pe care o puse într-o oală şi i-o dete babei să se ducă cu ea la casele împărăteşti. Însă fără să bage baba de seamă, ea puse în oală şi inelul pe care i-l dătese feciorul împăratului în timpul cât stătuse ea la dânsul. Când a ajuns baba cu oala la poarta împărătească, străjile au oprit-o, dar ea a început să strige ca să fie lăsată să intre cu doctorii. A auzit împăratul şi a întrebat din ce pricină e atâta larmă. Străjerii au spus că e o babă care vrea să aducă nişte leacuri pentru feciorul bolnav. Împăratul s-a sfătuit cu doctorii şi ei au spus s-o lase, zicând că uneori se întâmplă ca şi din leacurile babelor să iasă unele lucruri bune. Cum ajunse în odaia tânărului bolnav, ea ceru să-i aducă o farfurie şi o lingură, ca să soarbă doctoria. Abia apucă să ia două-trei linguri bolnavul, şi dete peste inelul pus de fată, de care baba nu avea

nicio cunoştinţă. El înţelese atunci tot şi pe loc începu să se simtă bine şi se ridică din pat, spunând babei să-i mai aducă şi a doua zi doctoria. Venind baba a doua zi, el o întrebă unde stă, fiindcă vrea s-o viziteze, pentru marele bine pe care i l-a făcut. Baba a început să-i spuie că şade într-un bordei sărăcăcios şi că el nici n-ar putea să intre acolo, dar după multă stăruinţă îi spuse unde şade. A doua zi, feciorul împăratului, însănătoşit pe deplin, se duse cu trăsura la bordeiul babei şi găsi acolo pe fata pe care o căuta şi o aduse la el, la casele împărăteşti. Pe urmă el trimise vorbă la fosta lui logodnică să vie ca să se cunune. Când aceasta a venit, el a dus-o în odaia lui şi a tăiat-o în bucăţi cu sabia. I-a aşezat trupul sfârtecat pe o tavă mare şi deasupra a pus capul.

A scris apoi pe o hârtie „Nicio faptă fără răsplată" şi a aşezat-o deasupra şi a trimis totul la tatăl ei.

El spuse după aceea tatălui lui că vrea să se cunune cu fata din sfeşnic, fiindcă aceea i-a fost sortită lui şi tată-său puse să se facă pregătirile de nuntă. A fost nuntă mare şi tinerii au trăit fericiţi, iar eu încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră povestea aşa, şi basmul s-a gătit şi isprăvit.

Ms. 2547

Cules de elevul Capşa Ştefan, liceul Matei Basarab, cl. III, în 1895, de la un oarecare Bică, lăutar din com. Ciochina, jud. Ialomiţa.

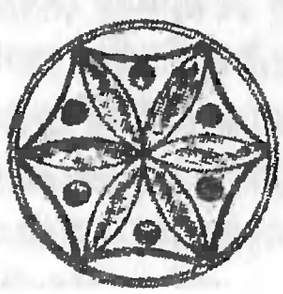

BASM CU PĂCALĂ

A fost odată un om bătrân care avea trei copii. Pe ăl mai mic dintre ei îl chema Păcală. Tatăl lor văzând că i se apropie sfârşitul îi chemă la el pe cei trei fii şi le zise:

– Fiilor, eu simt că nu mai am mult de trăit şi v-am chemat să vă spun că vă las moştenire o vacă, fiindcă atâta am.

Puţin după asta, bătrânul muri. După asta, fiul cel mai mare zise:

– Fraţilor, noi suntem trei şi ne-a rămas o singură vacă. Nu putem fi toţi trei stăpâni pe ea toată vremea, aşa că au zic să facem fiecare câte un coşar pentru adăpostit vaca şi la al cui coşar o să tragă vaca, a ăluia să fie.

Ceilalţi doi se învoiră să facă aşa. Fratele cel mare şi cel mijlociu făcură câte un coşar din cărămidă, iar Păcală făcu unul numai din ramuri şi frunze de copac şi când aduseră vaca, pentru că era flămândă, ea s-a dus de-a dreptul la coşarul din ramuri şi frunze şi Păcală ajunse stăpânul vacii. Acuma, el chibzuia ce să facă cu vaca şi până la urmă se gândi s-o vândă, dar degeaba umblă el cu vaca prin multe târguri, că nu o putu vinde, fiindcă cerea prea mult pe ea.

Într-o zi, plecând spre casă dintr-un un târg, necăjit că n-a putut vinde vaca, s-a oprit într-o pădure, sub un copac, ca să se odihnească la umbră. A legat vaca de copac şi i-a dat iarbă, iar el s-a culcat. Pe când aţipise, începu să foşnească vântul în frunzişul copacului şi lui Păcală i se păru prin somn că îl întreabă copacul dacă vaca e de vânzare. Atunci el se sculă în picioare şi spuse copacului că e de vânzare. Apoi iar se culcă şi când foşni vântul din nou în frunziş i se păru că îl întreabă cu cât o vinde şi el se sculă şi spuse că cu trei sute lei.

Culcându-se iar sub copac şi auzind prin somn foşnetul vântului, lui Păcală i se păru că copacul zice că mâine are să cumpere el vaca. El lăsă vaca legată de copac şi se duse acasă şi povesti fraţilor lui ce i se

întâmplase. Fraţii lui, când au auzit una ca asta, începură să râdă de el, dar el plecă a doua zi spre pădure, încredinţat că copacul o să-i dea banii ceruţi pentru vacă. Cum ajunse acolo, găsi uşor copacul şi-i ceru cu glas tare de câteva ori să-i dea banii făgăduiţi pentru vacă. Copacul nu se mişca şi nu scotea niciun cuvânt. Furios, Păcală, puse mâna pe toporul pe care îl avea cu el şi începu să lovească copacul la rădăcină, până ce îl tăie de tot şi căzu jos. Mare fu uimirea lui Păcală când băgă de seamă că într-o scorbură de la rădăcina copacului, pe care o deschisese cu toporul, se afla un burduf mare de galbeni.

El luă burduful şi-l duse acasă cum putu. Aci el vru să împartă banii cu fraţii lui şi trimiseră pe fratele mijlociu să ia o baniţă ori altă măsură, de la popa din sat, ca să măsoare şi să împartă banii. Popa vru să afle şi el ce vor ei să măsoare şi pe când ei măsurau banii în casă el se uita printr-o crăpătură care da în curte şi văzu tot ce făceau ei.

Atunci el începu să strige că Păcală a furat banii pe care îi împart. Cei doi fraţi ai lui Păcală, când auziră strigând aşa, îi ziseră lui Păcală să ia un galben şi să se ducă să i-l dea popii, ca să nu mai strige. Păcală nu vru să-i dea niciun galben, ci luă un lemn care se găsea la îndemână în casă, ieşi afară şi-l izbi pe popă în cap şi căzu popa mort. După ce împărţiră banii, se învoiră cum să scape de mort. Păcală, care era mai isteţ la minte, luă pe popa mort şi-l duse, la miezul nopţii, în grădina vecinului şi-l rezemă de un pom, cu mâna pe un măr. Sculându-se vecinul şi văzând pe popa cu mâna pe măr, îi zise:

– Nu ţi-e ruşine, părinte, să vii să furi mere din grădina mea?

Striga la el, dar popa nu răspundea nimic, că era mort. Atunci omul luă un lemn şi-i dete o lovitură de-l trânti la pământ. Când îl văzu mort, el se sperie şi în noaptea următoare îl luă şi-l puse în căruţa cu peşte a vecinului lui, acoperindu-l cu o rogojină. Vecinul, negustor de peşte, se sculă, puse calul şi plecă cu căruţa să vânză peştele, fără să bage de seamă ce este în căruţă. Pe drum, pescarul îşi întoarse capul şi îl văzu pe popă cu mâna în peşte şi îi zise:

– Ce faci, părinţele? Nu e ruşine să furi peşte din căruţa mea?

Neprimind niciun răspuns, el se înfurie şi începu a-l lovi cu coada biciului până când popa căzu din căruţă. Crezând că l-a omorât el, omul, când ajunse lângă o apă, îl aşeză pe o scândură mare şi-i dete drumul pe apă, ca să scape de bucluc. Merse popa pe apă până ce îl zăriră nişte vânători şi socotind de la depărtare că este o pasăre mare, traseră cu puştile şi-l răsturnară de pe scândură.

Păcală, care văzuse tot ce se întâmplase cu popa, le spuse vânătorilor că a văzut ce au făcut şi să-i dea cincizeci de lei ca să nu spuie

la nimeni. Ei se învoiră, Păcală luă banii şi se întoarse acasă. Îşi luă partea din banii pe care îi împărţise cu fraţii, puşi într-o tingire şi plecă. Ajungând la pădurea în care găsise banii în scorbura copacului, se urcă într-un copac, să se odihnească puţin.

Spre amiază, auzi ceva zgomot pe drum şi în curând sosiră nişte negustori cu căruţele cu mărfuri, care se opriră drept sub copacul în care era el. Păcală vru să se uite în jos, să vadă ce mărfuri au, şi scăpă tingirea cu bani, care căzu în capul negustorilor. Ei se speriară grozav şi o luară la fugă, strigând care ce se pricepea, de frică. Atunci Păcală se dete jos şi-şi strânse la loc banii şi din marfa negustorilor îşi alese numai un sac de tămâie, pe care îl luă în spate şi plecă cu el, până ajunse într-un câmp. Acolo aprinse un foc mare şi puse în foc tot sacul cu tămâie.

Prin norul de fum, vede deodată că se deschide cerul şi i se arată Dumnezeu, împreună cu mulţi îngeri şi-l chemă în cer. El fu luat de doi îngeri şi fu ridicat în cer, unde Dumnezeu îi zise să-şi aleagă ce o vrea el. Îngerii îi ziceau mereu să-şi aleagă raiul, dar el nu vru şi văzând un cimpoi rupt ceru cimpoiul. Dumnezeu i-l dete şi el fu dat jos din cer. Luând cimpoiul, el plecă înainte şi ajunse într-un sat, unde auzise că e un popă rău şi acolo află că popa caută o slugă.

El se duse şi spuse că se bagă el slugă şi se învoi pe mai nimica, ca să păzească oile popii. El plecă cu oile la câmp şi acolo începu să cânte din cimpoi şi toate oile începură să joace, în loc să pască. Când veni acasă cu oile, popa îl întrebă că de ce sunt flămânde oile şi el spuse că joacă toată ziua.

A doua zi, popa se puse să-l pândească din nişte mărăcini, dar când Păcală începu să cânte din cimpoi jucau şi oile şi popa pe întrecute, şi îşi rupse barba şi anteriul prin mărăcini. Venind popa acasă, spuse preotesei toată întâmplarea, dar ea nu crezu. Când sosi Păcală de la câmp, începu iar să cânte.

Tocmai atunci se nimerise să fie preoteasa în pod, ca să întindă rufe, şi când auzi cântând începu să joace şi jucă, jucă, până ce căzu din pod şi muri pe loc, iar popa se ţinea cât putea de un copac, ca să nu mai joace. Păcală îşi luă simbria de la popă şi plecă acasă.

Cules de elevul Iliescu Ştefan, liceul Matei Basarab, în anul şc. 1894–1895, de la Radu Săndulescu, de 57 ani, din com. Bolintinu din Deal, jud. Ilfov. Nu ştie carte.

HOȚUL ISTEȚ ȘI GLUMEȚ

A fost odată un om care avea trei fii. La moartea tatălui lor, ei se sfătuiră ce să facă şi se înțeleseră să plece în lume, ca să-şi caute norocul. Plecară câteşitrei şi ajunseră într-un loc unde drumul se despărțea în trei părți. Aci ei se înțeleseră să se despartă şi după ce se îmbrățişară apucară fiecare pe câte una din cele trei căi. Înainte de a se despărți, ei se mai înțeleseră ca peste un an să se întâlnească iar în locul acela.

Umblând fiecare pe drumul lui, ajunseră departe, chiar şi prin țări străine şi cel mai mare dintre ei învață meseria de fierar, cel mijlociu se făcu lemnar, iar cel mic se făcu hoț.

Peste un an, se întâlniră iar la răscruce şi plecară împreună acasă. Cei doi mai mari îşi vedeau de meseriile lor, iar cel mic se ținea de mici hoții, de multe ori făcute mai mult în glumă.

Se duse vestea peste tot că e un hoț foarte isteț şi atunci un boier din partea locului, care auzise de el, îl chemă şi spuse că dacă el poate să-i fure calul lui din grajd îi dă patru sute de lei şi calul. Hoțul se învoi şi-i spuse că o să-l fure.

Boierul puse doi soldați paznici în grajd, care țineau tot timpul calul de căpăstru, alți doi la uşa grajdului, alți doi în mijlocul curții şi alți doi la poartă. Hoțul, după ce se gândi el cum să facă, găsi nişte haine femeieşti foarte frumoase şi se îmbrăcă cu ele. Îi şedea foarte bine, fiind tânăr şi frumos. Luă şi o sticlă în mână şi trecu pe la poarta boierului. Hât încolo, hât încoace, paznicii începură să se uite după fată şi căutară să intre în vorbă cu ea.

– Unde te duci, puicuțo?

– Unde să mă duc, la cârciumă, să iau nițel rachiu în sticlă.

– Da ne dai şi nouă, dragă?

– Vă dau, de ce să nu vă dau.

Ea plecă repede la farmacie, de unde cumpără o băutură care adoarme greu de tot şi o amestecă cu rachiul. Se întoarse apoi pe la poarta boierului şi dete la toți paznicii să bea din sticlă şi peste puțin adormiră butuc cu toți. El se duse acasă, îşi lepădă hainele de femeie şi îşi luă pe ale lui şi se întoarse la boier. Acolo îi găsi pe toți paznicii adormiți şi luă calul, încălecă pe el şi începu să-l plimbe prin curte.

Dimineața, când se sculă boierul, nu-şi credea ochilor când îl văzu cum plimbă calul prin curte. Alergă el la grajd, prin curte, la poartă, dar peste tot găsi paznicii adormiți. N-avu încotro şi trebui să-i dea patru sute lei şi calul.

Vru însă să-l mai puie la încercare şi-i zise că-i dă patru sute lei, dacă el va izbuti să-i fure căruța cu grâu sau cu făină, pe care o trimete la moară, întovărăşită de mai mulți oameni care s-o păzească. El se învoi. Oamenii cu căruța trebuiau să facă un drum destul de lung până la moară şi să treacă şi printr-o pădure.

El plecă mai înaintea lor şi când ajunse în pădure, undeva aproape de drum, se legă de gât cu un curmei, ca şi cum ar fi fost spânzurat. Când trecură oamenii pe acolo şi-l văzură ziseră râzând:

– Bine că te-a luat dracul!

El însă, după ce se îndepărtară oamenii, merse repede pe un drum ocolit şi ieşi înaintea lor, în cealaltă margine a pădurii, şi acolo se prefăcu iar că e spânzurat, în marginea drumului. Când ajunseră oamenii cu căruța, unul din ei zise văzându-l:

– Uite-l aci spânzurat.

Un altul îi răspunse:

– Nu e el. Nu l-ai văzut spânzurat în cealaltă parte a pădurii?

Şi astfel, tot ciorovăindu-se dacă e tot cel spânzurat în cealaltă parte a pădurii ori altul, se învoiră să meargă să-l vadă încă o dată pe primul spânzurat. Cum plecară ei, hoțul se dete jos, dete bici boilor şi plecă cu căruța, pe care o duse şi o dete în primirea boierului, care trebui să-i plătească patru sute de lei.

După astfel de păcăleli, boierul prinse necaz pe el şi se gândi cum ar face să-l împuşte. Puse la cale o altă încercare. Îi spuse că dacă va izbuti să ia inelul din degetul nevestei lui îi dă încă patru sute lei. El îi răspunse că o să facă şi asta.

În ziua aia tocmai înmormântaseră acolo un om mort. După ce se lăsă noaptea, el se duse şi dezgropă mortul şi se duse cu el şi-l puse în fața ferestrei boierului şi începu să-l mişte într-o parte şi în alta, făcând puțină gălăgie.

Boierul, crezând că e hoțul, deschise geamul şi trase cu puşca în

mort şi mortul căzu jos la pământ. Pe urmă boierul luă lampa şi ieşi afară, să spună servitorilor să-l îngroape.

În timpul ăsta hoţul se strecură în casă şi prin întuneric ceru nevestei boierului să-i dea inelul, ca şi eând ar fi fost bărbatu-său. Ea i-l dete şi el o zbughi afară cât putu de repede. Când veni boierul în casă şi-i ceru inelul, femeia îl întrebă mirată:

– Cum, da nu ţi l-am dat adineaorea? Cum mi-l mai ceri din nou?

Boierul înţelese că hoţul i-a luat inelul şi trebui să-i plătească încă patru sute lei.

Astfel băiatul cel isteţ ajunse un om bogat, păcălind pe boierul ambiţios.

Cules de Iliescu N. Ştefan, elev în clasa II la lic. Matei Basarab, în anul şcolar 1894–1895, de la un băiat, Gheorghe Pampoi, de 17 ani, din satul Florească – Ilfov.

OMUL ŞI DRACUL CARE ÎI VINE ÎN AJUTOR

A fost odată un om şi o femeie, nevasta lui, care nu-şi iubea deloc bărbatul, fiindcă era cam vârstnic. Ea se îndrăgostise de altul, mai tânăr, şi vrea să-l ia pe ăla. Totdeauna când se întâmpla să nu fie bărbatu-său acasă, ea se ducea la ibovnic ori venea ibovnicul la ea şi petreceau după voia inimii, mâncând, bând, jucând şi cântând.

Într-o zi, ibovnicul o învăţă să se prefacă greu bolnavă şi să-i spună lui bărbatu-său că dacă vrea să se facă sănătoasă să meargă să-i aducă spumă de mare. Ea făcu aşa cum o învăţase ibovnicul, cu gând rău la bărbatul ei, ca să-l piardă. Bărbatu-său o ascultă şi i se făcu milă de ea, căci ţinea mult la ea şi plecă spre mare, care era destul de departe, să aducă spumă de mare. El n-avea nicio bănuială că nevasta lui are un ibovnic.

Pe la nămiază, el ajunse la o pădure şi acolo se opri să se mai odihnească. După ce stătu el cât stătu sub un copac, se sculă şi plecă mai departe. N-apucă să facă cincizeci de paşi şi se întâlni cu un bătrân. Acesta era dracu.

– Unde te duci, neică? îl întrebă dracu.

– Da ce zor ai tu cu mine, să mă întrebi unde mă duc?

– Spune, mă neică, că poate ţi-oi fi şi eu de vreun folos.

– Caută-ţi de treabă, mă moşule, răspunse omul.

Totuşi, după multe stăruinţe ale moşului, îi spuse că se duce să caute spumă de mare pentru nevastă-sa, care e grav bolnavă.

– Nu te-a trimes după bine, mă neică, îi spuse dracu, şi dacă vrei să afli pentru ce te-a trimes vino la mine acasă, că am eu o carte mare, în care scrie tot.

Omul plecă cu dracu prin pădure şi ajunseră la o groapă, plină cu oase de om. Dracu se băgă înlăuntru şi ieşi după un ceas spunând omu-

lui că l-a trimes după spumă de mare ca să-l prăpădească şi că acuma nevasta lui cântă şi joacă cu ibovnicul ei, şi dacă vrea să vadă totul să se bage într-un sac, pe care i-l arătă, şi în care o să-l ducă acasă la el.

Omul se băgă în sac şi dracu îl duse la dânsul acasă. Acolo lăsă sacul jos, bătu în uşă şi se rugă să-l lase şi pe el în casă, că afară e tare frig. Femeia, care petrecea în casă cu ibovnicul nu vru, dar ibovnicul zise să-l lase şi pe omul cel străin să intre în casă. Dracul luă sacul în spinare şi intră în casă, întrebând unde ar putea să-l lase, fiindcă i-a rupt spinarea. Femeia îi spuse să-l pună sub pat şi el după ce îl băgă acolo se duse repede şi se băgă după sobă.

Pe când sta el acolo, nevasta omului şi cu ibovnicul ei petreceau de zor, mâncând tot felul de bunătăţi, bând, cântând, jucând şi chiuind.

Ibovnicul nevestii îi spuse că ar fi bine să-l poftească şi pe moşneag, adică pe dracu, la masa lor, că o fi ostenit şi flămând de drum. Femeia, veselă şi cu chef, îl strigă:

– Ia vino încoace, moşule, de mănâncă, bea, cântă şi tu cu noi.

Dracu prinse inimă şi se aşează şi el la masă, mâncând şi bând şi mai pe urmă se întărâtă şi la joc şi la cântec.

Nevasta omului cânta:

Bărbăţelul meu
L-am trimes la mare
Ca s-aducă spumă de mare,
Dar nici pic nu mă doare.
Şi moşul îi răspundea cântând:
Bărbăţelul tău,
În săcuţul meu
Sub pătucul tău
Şi de-oi dezlega sacu
O să-l vezi pe dracu.

Aşa cânta moşul şi nevasta când îl văzu că se duce la sac şi se apucă să-l dezlege se îngrozi. Omul din sac sări repede afară, se repezi la lampă şi o stinse şi nevasta lui şi ibovnicul când văzură aşa nu ştiură cum să fugă mai repede afară, ţipând speriaţi. Pe urmă omul se aşează cu moşul, adică cu dracul, la masă şi se ospătară cu toate bunătăţile, băură, cântară şi chiuiră.

Cules de Iliescu N. Ştefan, elev în clasa II la lic. Matei Basarab, în anul şcolar 1895–1895. Auzit de la Gheorghe Baciu, de 45 de ani, din com. Ciarbag, jud Băzău.

BASMUL CU FIERARUL ŞI DRACUL

A fost odată un fierar, care avea mai multe calfe şi care abia câştiga atât cât trebuia ca să cumpere cele trebuitoare pentru hrană.

Văzând el că-i merge aşa de prost, se hotărî să-l caute pe dracu, că poate l-o ajuta el cu ceva. Plecă el, deci, spre miazănoapte şi după ce trecu prin nişte locuri pustii şi mărăcinoase ajunse la un fel de lac mlăştinos, care se chema Lacul Dracilor.

Acolo văzu şezând pe o piatră un om înalt şi cu o pălărie mare. Acesta era tartorul dracilor, care îl întrebă pe fierar că ce caută. Fierarul îi răspunse că îl caută pe dracu, ca să-l ajute cu ceva, şi el îi spuse că el e dracu. Fierarul se înspăimântă când auzi că are în faţă pe dracu, dar el îl întrebă mai departe că cu ce-l poate ajuta. Fierarul îi spuse că vrea un butoi cu galbeni.

– Bine, zise dracu, îţi dau ce-mi ceri, dar mai întâi să facem un legământ, adică după şapte ani tu să fii sluga mea.

Fierarul se învoi şi dracu îi spuse să se întoarcă acasă şi să se culce, căci va avea ce a dorit şi când se va scula va vedea în odaia lui un butoi cu galbeni. Şi aşa a fost. Fierarul, cum s-a văzut stăpân pe butoiul cu galbeni a început să facă bine la oameni în dreapta şi în stânga, să ajute pe oamenii săraci şi pe văduve.

Tot făcând mereu bine şi pomenind numele lui Dumnezeu, lui Dumnezeu i s-a făcut milă de el şi i-a dat trei lucruri, care să-i fie de ajutor la mare nevoie. I-a dat mai întâi un pom, în care dacă se suia cineva nu putea să se mai dea jos, decât dacă spunea fierarul să se dea. I-a mai dat apoi un scaun, pe care dacă se aşeza cineva nu putea să se mai ridice, decât dacă zicea fierarul să se scoale. La urmă i-a mai dat o pungă, în care dacă intra cineva nu putea să mai iasă, până ce nu zicea fierarul să iasă afară.

Împlinindu-se şapte ani, tartorul trimise pe un drac înalt ca să-l cheme pe fierar să vie în iad. Dracul veni la fierar şi-l pofti, iar el îi spuse că merge, dar să mai aştepte nițel şi-l pofti să stea pe scaun. Dracul se aşează pe scaun şi nu putu să se mai scoale.

Pe când şedea aşa, fierarul aprinse tămâie şi începu să-şi facă cruci, de se chinuia dracul ca în gura şarpelui şi-l ruga mereu pe fierar să facă cumva să-i dea drumul. Fierarul îi dete drumul, cu condiția să piară îndată de acolo şi dracul o zbughi ca scăpat din puşcă.

Tartorul trimese un alt drac, mai mic la stat decât celălalt, dar mai isteț. Veni şi ăsta la fierar şi-i spuse să se ducă repede în iad, că-l cheamă tartorul. Fierarul îl pofti şi pe el să mai stea puțin pe scaun, până isprăveşte nişte treburi şi merge. Dracul însă strâmbă din nas şi spuse că nu stă, dar îl rugă mai degrabă să-i dea voie să se urce să ia şi el câteva poame aurii dintr-un pom frumos, care era în curtea fierarului. Fierarul îi dete voie, dar după ce culese câteva poame minunate vru să se dea jos, însă nu mai putu. Trei zile l-a ținut fierarul în pom şi pe urmă i-a dat drumul, şi a fugit şi ăsta ca scăpat din puşcă.

A treia oară veni chiar tartorul, care-l găsi pe fierar într-o cârciumă şi supărat foc nu-i mai dete răgaz să mai treacă pe acasă. Mergând ei pe drumul înspre lacul mlăştinos, unde se întâlniseră prima dată, fierarul se tot uita la tartor şi el îl întrebă că de ce se tot uită la el. Fierarul îi răspunse că a auzit el de la mulți oameni că dracu poate să se facă mic cât un bob de mei şi ar vrea şi el să vadă cam cum se împlineşte minunea asta.

Atunci tartorul se dete de trei ori peste cap şi se făcu mic cât un puişor de găină, iar fierarul haț! îl prinse repede şi-l bagă în punga lui fermecată, de unde nu mai putea ieşi. Se întoarse cu el acasă, chemă calfele şi după ce-l scoase din pungă porunci să-l pisălogească cu ciocanele, până îi sfărâmară oasele.

Pe urmă îi dete drumul să se ducă îndărăt la iadul lui şi să-l lase în pace. Tartorul, cum ajunse la iad, porunci supuşilor lui să nu mai lase niciun om cu ciocane în iad.

După o vreme, fierarul muri şi ajunse pe lumea cealaltă. El trase de-a dreptul la iad, fiindcă se ştia păcătos şi credea că acolo e locul lui. Dracii de la poartă nu vrură însă să-l primească spunând că aşa le-a poruncit stăpânul lor. Atunci el se duse spre rai, dar îngerii de la poartă nu-i deteră drumul să intre.

El văzând că nu-i dau drumul nici aici aruncă ciocanul în rai şi se rugă de îngeri să-l lase să-şi ia ciocanul. Un înger îl întrebă însă că de ce şi-a aruncat ciocanul înlăuntru, iar el răspunse că nu l-a aruncat, ci

i-a scăpat din greşeală. Până la urmă, îngerului i s-a făcut milă de el şi l-a lăsat să intre să-şi ia ciocanul. El a intrat, dar pe urmă n-a mai ieşit afară şi a rămas în rai.

Cules de elevul Iliescu N. Ştefan, cl. II, lic. Matei Basarab, anul şcolar 1894–1895. Auzit de la Puri Constantin, de 50 de ani, din Constanța.

BASM
CU TREI FRAȚI CARE AU PLECAT SĂ SCAPE PE FATA ÎMPĂRATULUI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost odată un împărat care avea numai o fată, frumoasă fără pereche. El se pomeneşte într-o zi fără fată şi după multe căutări zadarnice află că fata a fost răpită de un zmeu. Cum a aflat, a dat sfoară în toată țara, că celui care va putea să scape fata din mâna zmeului i-o va da de soție şi-i va da şi jumătate din împărăție. Atunci trei fraţi voinici şi curajoşi, fiindcă nu vrea nimeni să încerce să se războiască cu zmeul, se învoiră între ei să se ducă ei să-şi încerce norocul.

Plecă mai întâi fratele cel mai mare, după ce îşi luă cu el arme, de-ale mâncării şi nişte câini. El lăsă fraților lui o năframă albă şi le spuse că atunci când o vor vedea roşie de sânge să ştie că el e în primejdie sau chiar mort. La plecare fraţii lui îl întovărăşiră până la marginea oraşului şi după ce îşi luară rămas bun, el se aşternu la drum.

Merse el, ce merse, până ajunse într-o pădure şi acolo se opri ca să mănânce ceva. Pe când mânca, auzi deodată crăcile copacilor trosnind şi câinii începură să latre. Când îşi aruncă ochii, văzu o namilă grozav de mare, care părea să fie un fel de om sălbatic, şi el cum îl văzu făcu focul şi mâncă mai departe, când deodată auzi nişte vorbe cam înăbuşite: „mi-e foame, mi-e frig". Atunci el îi zise:

– Vină de te încălzeşte, vino de mănâncă.

Şi namila răspunse:

– Nu vin, că mi-e frică de câini.

– Vino, că nu-ți fac nimic câinii. Ei ascultă de vorba mea.

– Uite trei fire de păr, pârleşte-le la foc şi afumă-ți câinii, ca să nu-mi facă ceva rău, dacă vrei să vin la foc şi la masă.

El, neştiind ce gânduri şi ce planuri are namila, luă cele trei fire de păr, le pârli şi afumă câinii. Abia se dete namila jos din copac şi se apucă să mănânce lângă foc, că tânărul nostru băgă de seamă cum câinii se culcau pe jos şi rămâneau ca morți. Văzându-l cum mănâncă de repede îi zise:

– Mai încet cu mâncarea, ca să apuc să mănânc şi eu, că până iau eu o dată din masă tu iei de zece ori.

După ce isprăvi de mâncat, se repezi la el să-l omoare şi el speriat strigă câinii în ajutor, dar câinii nici nu se mişcară. Namila îl omorî şi pe urmă îi scoase inima, iar trupul i-l aruncă într-o groapă, împreună cu ale câinilor.

În vremea asta, frații lui de acasă văzură năframa plină de sânge şi repede plecă cel mijlociu să-l ajungă pe fratele mai mare şi să-i vie ajutor. Aşa plecând el, a lăsat şi el o năframă albă fratelui mai mic, ca să ştie când s-o înroşi de sânge că el e în primejdie.

A mers el, cât a mers, şi a ajuns tot în pădurea unde a fost omorât fratele lui. A umblat el puțin prin pădure până ce a găsit lemne de foc, a făcut focul şi s-a aşezat să mănânce. Deodată au început câinii să latre şi s-a auzit trosnind prin crengile copacilor. Când îşi aruncă ochii văzu şi el o namilă de om sălbatic, care mormăia că-i e foame şi-i e frig. Tânărul îl pofti la foc şi la masă, dar namila spuse că-i e frică de câini şi-i dete şi lui trei fire de păr, ca să-i afume şi să nu-i facă vreun rău. Câinii afumați căzură ca morți la pământ. La masă el mânca aşa de repede, că tânărul îi zise:

– Ho, mănâncă mai încet, ca să apuc şi eu ceva, că până îmbuc eu o dată tu îmbuci de zece ori.

De la asta se certară şi ajunseră să se încaiere. Namila îl ucise pe băiat, îi scoase inima, iar trupul i-l aruncă într-o groapă, împreună cu ale câinilor. Aşa că fratele cel mai mic văzând năframa roşie de sânge zise că trebuie să se ducă şi el, să vie în ajutorul fraților lui. Şi-a luat arme, şi-a luat merinde şi câini şi a plecat pe acelaşi drum pe care plecaseră frații lui.

A ajuns şi el tot la pădurea în care fuseseră omorâți frații lui, dar înainte de-a ajunge acolo el aflase de prin satele vecine că o namilă grozavă mâncase pe doi tineri care treceau prin acea pădure şi se duceau să scape pe fata împăratului din mâinile unui zmeu.

Aşezându-se şi el să mănânce în pădure, auzi şi el câinii lătrând şi trosnituri prin copaci, apoi un mormăit „mi-e foame, mi-e frig" şi zări o namilă, pe care o pofti la foc şi la masă. Namilă îi dete trei fire de păr să afume câinii, dar el numai se prefăcu că-i afumă şi aruncă firele

de păr, iar câinilor le porunci să se culce jos. El bănuia cam ce trebuie să fie firele de păr şi afumatul.

Cum stau ei la masă, tânărul îl întrebă de-a dreptul:

– Am auzit că ai apă vie şi trebuie să-mi dai şi mie, că am nevoie.

– N-am nicio apă vie, zise namila şi vru să se repeadă la el să-l omoare, dar câinii se repeziră la el, gata să-l sfâşie.

– Dacă nu-mi dai apă vie, pe dată o să fii mort, mă înţelegi? Câinii au să te facă praf.

Văzând primejdia, namila spuse că are apă vie, iar tânărul îi porunci ca să învieze cu apa vie pe fraţii lui şi câinii lor. După ce i-a înviat, fiindcă n-a avut ce face, el a asmuţit toţi câinii asupra namilei, care au sărit asupra lui şi l-au sfâşiat în bucăţi. Acuma plecară ei toţi trei fraţii mai departe pe acelaşi drum până ajunseră la o groapă adâncă, care ducea pe tărâmul celălalt, acolo unde şade zmeul care a răpit pe fata împăratului.

Au chibzuit ei care să se ducă mai întâi şi s-au învoit să înceapă cu cel mai mare. Au găsit o frânghie, l-au legat şi i-au dat drumul în groapă, cu înţelegerea ca atunci când o scutura de frânghie să-l tragă afară. Aşa că l-au scoborât ei cât l-au scoborât şi deodată a scuturat de frânghie şi l-au ridicat îndărăt afară. A intrat şi cel mijlociu, tot cu înţelegerea să-l ridice când a scutura funia şi el s-a dus mai adânc, dar tot a scuturat funia şi l-au scos afară. La urmă l-au legat şi pe cel mic, dar el a spus să atunci când o să scuture funia să-i dea drumul şi mai adânc. Şi aşa scoborându-l mereu ajunse el pe tărâmul celălalt.

Acolo porni el pe un drum care îl duse într-un câmp şi în acel câmp, nu departe, dete de casa zmeului, care dormea, iar fata împăratului făcea treabă în casă. Atunci ea cum îl zări îl întrebă ce caută el, om de pe alt tărâm, aici în împărăţia zmeului, şi el îi răspunse că a venit s-o scape pe ea din stăpânirea zmeului. El o chemă îndată să iasă afară şi după ce ea ieşi el se strecură încet înlăuntru şi luă o sabie mare dintr-un cui şi-i dete câteva lovituri zdravene zmeului în cap, pe când dormea, omorându-l. Pe urmă zise fetii:

– Acuma haide cu mine, că ai scăpat de zmeu. L-am omorât.

Când ajunseră la gaura prin care intrase pe tărâmul zmeului, el legă de capul frânghiei o piatră mare, ca să vadă dacă fraţii lui sunt credincioşi, pe urmă mişcă frânghia. După ce se ridică piatra o bună bucată, se pomeni cu ea căzând jos şi atunci îşi dete seama că fraţii lui voiau să-l omoare.

Atunci plecară mai departe şi ajunseră într-un loc unde auziră ţipând nişte pui de scorpie. El se apropie de ei şi văzu un balaur mare,

care vrea să-i mănânce. El scoase paloşul şi se luptă cu balaurul până îl omorî. În curând veni şi mama acelor pui, scorpia, care auzise din depărtare ţipetele puilor şi cum îl zări pe tânăr se repezi spre el să-l mănânce, dar puii o opriră şi-i ziseră:

– Nu, mamă, nu trebuie să-l omori, că el ne-a scăpat de la moarte, el a omorât balaurul.

Atunci scorpia spuse tânărului:

– Bine, eu îţi mulţumesc, dar să-mi spui ce răsplată vrei pentru binele ăsta.

El îi răspunse:

– Să ne scoţi pe tărâmul cel de sus, asta e răsplata.

– Atunci pregăteşte nouă vaci şi nouă vase cu apă, ca să am pentru drumul ăsta.

El a pregătit tot ce trebuia şi au pornit să-i ridice în sus şi din când în când, când cerea carne, îi da carne şi când cerea apă îi da apă. Dar când mai era puţin până la tărâmul de sus s-a isprăvit carnea şi ea tot cerea mereu şi spunea că dacă nu-i dă are să le dea drumul să cadă înapoi.

Atunci el neavând ce să mai facă a tăiat o bucată de carne din pulpa lui şi i-a dat-o. După ce a mâncat-o ea i-a scos deasupra şi acolo l-a întrebat de unde a fost carnea din urmă, că tare dulce a mai fost şi el i-a spus că a tăiat-o din pulpa lui. Ea i-a zis că de ce nu i-a spus că nu mai e carne de vacă, că ea nu l-ar fi lăsat să-şi taie din pulpă.

S-a dus pe urmă cu fata la împărat şi au făcut nuntă şi petrecere mare, la care am fost şi eu şi tinerii cred că mai trăiesc şi azi fericiţi, dacă nu or fi murit.

Şi încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Cules de elevul Zisu Constantin, de la lic. M. Basarab, cl. I, în 1896. Auzit de la mama sa, Maria Zisu, din Bucureşti.

BASMUL CU ÎNTÂMPLĂRILE OMULUI NOSTRU

A fost odată un om şi o femeie care aveau un copil de vreo doi ani.

Într-o seară, ducându-se omul pe deal ca să aducă o sarcină de paie pentru vite, se pomeni mergând în neştire, fără să mai aibă gândul la paie şi fără să-şi dea seama unde merge. Se duse el o zi, se duse două, se duse nouă, până când dete de marginea mării. Acolo se opri ca să se odihnească puţin şi să caute ceva apă, ca să-şi potolească setea.

După ce se odihni puţin, se arătă înaintea lui un necunoscut care îl întrebă că ce caută, de unde e şi ce vrea. Omul îi spuse, cum se pricepu, ce s-a întâmplat cu el şi că ar vrea să treacă de cealaltă parte a mării, unde se află un oraş şi unde poate să găsească ceva de lucru.

Auzind străinul de dorinţa lui, îi spuse că îl trece el de cealaltă parte a mării, dar să-i făgăduiască nădejdea lui. Omul nostru la început nu prea vrea, dar gândindu-se că o să vină noaptea şi o să-l găsească singur în pustietatea aceea îi spuse că-i făgăduieşte nădejdea lui. Necunoscutul îl luă atunci în spinare şi se bägă în apa mării şi cât ai clipi fu în partea cealaltă a mării. Când era aproape de mal îl mai întrebă o dată dacă îi făgăduieşte nădejdea lui.

Omul, văzându-se lângă mal, îi spuse că i-o făgăduieşte, dar cam cu gura pe jumătate. Atunci străinul se afundă deodată cu el în apă şi omul nostru se sperie aşa de tare încât începu să strige cât îl ţinea gura că-i făgăduieşte. Străinul care îl trecuse peste mare nu era altul decât diavolul.

Când fură pe mal, omul nostru îşi luă rămas bun de la diavol şi intră repede în oraş, să caute ceva de mâncare. Se opri la o prăvălie şi ceru să i se aducă două porţii de mâncare. După ce mâncă, bägă mâna

în buzunar, să scoată bani ca să plătească, dar ia-i de unde nu-s. Începu să strige că a fost jefuit de hoți. Omul cu prăvălia îi spuse că dacă nu are bani să plătească, să stea la el şi să muncească până s-o plăti de datorie. Omul se învoi şi stătu o zi, stătu două, stătu nouă şi nu se mai da dus de acolo, fiindcă brodise la loc bun.

Dar într-o zi el ceru voie birtaşul să meargă şi el să facă o plimbare pe mare cu o corabie, unde are el un marinar prieten. S-a dus el şi dus a fost. A trecut în altă parte a mării şi a poposit într-un oraş mult mai frumos. A stat acolo aproape un an şi i s-a făcut dor de acasă, dar nu ştia încotro să apuce ca să nimerească acasă.

Într-o zi, îi trăsni prin minte să apuce încotro l-or îndrepta ochii, poate doar o nimeri şi acasă. Şi plecă să-şi caute casa. Merse el, merse, tot întrebând de satul lui, dar nu ştiu nimeni nimic. Totuşi, până la urmă, unii îl îndrumară să apuce spre răsărit, fiindcă au auzit ceva despre acel sat. Apucând într-acolo, dete de satul lui. El nu vru să se ducă de-a dreptul acasă, ci vru să afle mai întâi dacă mai trăiesc ai lui şi dacă mai sunt acolo în sat.

Se duse la o prăvălie, ca să mănânce ceva, că nu mâncase nimic toată ziua. Cârciumarul îl cunoscu şi intră în vorbă cu el.

– Apoi nevasta şi copilul tău trăiesc şi nevasta s-a măritat din nou. Uite chiar azi au avut nunta. Dacă te duci acuma acasă, îi găseşti taman la masă.

Când auzi una ca asta, omul nostru se duse repede spre casă. Când ajunse la poartă, se întâlni cu dracu, care îi dete un fel de zăbun lung, să se îmbrace cu el când intră în casă şi să stea îmbrăcat cu el tot timpul şi să se dezbrace numai când o veni el, dracul, lângă dânsul şi să i-l dea lui. Omul nostru cum se îmbrăcă cu zăbunul se şi făcu nevăzut. El intră în casă şi se aşează într-un colț lângă sobă, fără să-l vadă cineva.

De acolo el vedea bine de tot pe băiatul lui, nevasta, pe ginere şi multe, multe neamuri stând la masă, dar ei nu-l vedeau pe el. Desfăcu puțin zăbunul în față, ca să încerce dacă îi vede pe toți tot aşa de bine fără zăbun, ca şi cu zăbun. Cum îl desfăcu, băiatul îl văzu şi-l cunoscu şi începu să strige: „mamă, uite tata". Mamă-sa cum îl auzi îi dete o palmă şi-l mustră:

– Taci, diavole, din gură, ce tot vorbeşti, unde vezi tu pe tată-tău?

Ea se simțea rău şi nu mai putea de ruşine. Omul nostru mai desfăcu o dată zăbunul şi băiatul iar îl văzu şi iar strigă: „mamă, uite pe tata", ca şi prima dată. Mamă-sa îi mai dete o palmă şi iar îl mustră, neştiind ce să mai facă de ruşine şi de frică:

– Unde vezi tu, diavole, pe tată-tău?

Băiatul plângea şi-i răspunse:

– Uite colo lângă sobă.

Mamă-sa se uită într-acolo, dar nu văzu nimic. De ruşine şi de frică nu mai zise nimic. Omul nostru pentru a treia oară desfăcu zăbunul şi băiatul strigă din nou: „mamă, uite tata". Mamă-sa, înnebunită de ruşine, îi mai trase o palmă şi el plângea aşa de tare că toate neamurile erau şi ele gata să înceapă a plânge de mila lui. Taman atunci intră în odaie şi dracu şi ceru omului să-i dea zăbunul şi se îmbrăcă el într-însul. El vrea să ia băiatul, care era nădejdea omului nostru şi pe care i-o făgăduise. Atunci însă o pâine de sub masă sări pe masă şi începu să-i strige:

– Drace, cum nu rabzi tu atâtea mici greşeli omeneşti, când eu rabd munci atât de mari? Că pe mine mă seamănă, apoi mă grăpează, drace, tu cum nu rabzi? Eu cresc, mă fac mare, apoi mă arde soarele toată vara, mă pârlesc, mă coc şi pe urmă mă taie cu coasele ori cu secerile, drace, tu cum nu rabzi? Pe mine mă face snopi, apoi clăi şi apoi mă cară acasă cu carele, mă fac şiri, drace, tu cum nu rabzi? Pe urmă mă treieră cu caii ori cu maşina, apoi mă dă la vânturătoare şi la curăţitor, drace, tu cum nu rabzi? Pe mine mă macină şi mă face făină, în mii şi mii de bucăţi, apoi mă frământă cu mâinile opărindu-mă cu apă, drace, tu cum nu rabzi? Pe urmă pe mine mă face pâine, mă bagă în cuptor ars, acolo eu mă coc bine, apoi mă scot afară şi mă mănâncă, drace, tu cum nu rabzi? Şi dacă mă usuc sau mă întăresc, încep să-şi bată joc de mine: mă taie cu cuţitele, mă aruncă pe jos, mă calcă cu picioarele, drace, tu cum nu rabzi?

După ce-i vorbi aşa, pâinea sări de pe masă drept în capul lui şi atunci dracu plesni de necaz, făcându-se mii de bucăţi. Băiatul scăpă şi pâinea trecu la locul ei sub masă. Acuma cine mai era în casă? Omul nostru, bărbatul dintâi al femeii, bărbatul pe care şi-l luase acum, neamurile toate şi femeia. Omul nostru îi spuse femeii:

– Fa muiere, vrei să trăieşti tu cu mine ori cu el? Cu cine vrei?

Ea răspunse că nu vrea să mai trăiască cu el, ci cu bărbatul ăsta de al doilea. Atunci el îşi luă rămas bun pentru totdeauna de la toţi cei de faţă, îşi luă copilul şi se duse în alt sat.

Acolo stătu cât stătu, numai el cu copilul, şi apoi se însură luând o femeie văduvă, care avea o mulţime de oi, pe care le ţinea acasă. Omul nostru întrebă pe nevasta lui de ce ţine oile acasă şi nu le dă drumul la păşune şi ea îi răspunse că n-are cine să se ducă cu ele la păşune. Omul

îi spuse că are să se puie el cioban şi se duse în târg şi cumpără o glugă, apoi îşi făcu singur o bâtă.

Fiind astfel pregătit, într-o dimineață luă oile şi plecă cu ele la păşune. Seara, când vru să intre cu ele în sat, oile nu mai vrură să intre cu niciun chip. El le da pe o parte şi ele alergau pe alta, înspre câmp. Se căzni el astfel să bage oile în sat până spre miezul nopții, dar nu izbuti. Oile nu vreau să intre în sat, fiindcă se aținea în calea lor tatăl dracului, care crăpase când voia să ia copilul omului. Dracu se duse la omul nostru şi-l întrebă:

– Ce omule, nu poți să dai oile de vale în sat? Ce-mi dai mie să ți le bag eu în sat?

– Îți dau ce-mi ceri, răspunse omul. Şi diavolul îi zise să-i făgăduiască nădejdea lui. Omul răspunse că făgăduită să-i fie.

Nădejdea lui era tot băiatul şi o oaie care era cea mai frumoasă din toate şi la care ținea foarte mult. Cum îi făcu făgăduiala, oile începură să intre în sat şi clopotele de la oi începură să sune, căci până aci nu sunaseră, pe urmă traseră de-a dreptul acasă, intrând în curte şi se culcară. Omul intră şi el în casă să se culce.

Când se scùlă dimineața, el cu nevasta şi cu copilul, văzură la uşă pe dracu, care venise să ia copilul. Omul întrebă ce caută şi dracu răspunse că a venit să ia ce i-a făgăduit peste noapte.

Omul fu cuprins de grijă şi-i zise repede:

– Du-te, intră în oi şi alege-ți pe care ți-o plăcea mai mult, că acolo e nădejdea mea.

– Nu după oi am venit eu, răspunse dracu. Eu vreau copilul.

Şi tată-său şi mama lui vitregă iubeau foarte mult copilul. Ei rămaseră încremeniți când văzură pe dracu că pune mâna pe copil şi-l vâră într-o traistă mare, unde se mai aflau mulți alți copii de draci, care se jucau şi făceau tot felul de drăcii, pentru ca copiii de români să nu plângă acolo în traistă.

Dracu se duse cu fiul de țăran tocmai la iad şi acolo îi dete drumul prin iad, ca să se deprinză şi el cu răbdarea şi să vază chinurile iadului, pe unii spânzurați de limbă, pe alții arzând în foc veşnic, pe alții cărând lemne cu spinarea şi tot felul de munci grele, care nu se isprăveau niciodată

Stătu băiatul aşa vreo două săptămâni şi într-o zi veni Maica Domnului la poarta iadului şi întrebă pe dracii de pază şi pe tartorul lor despre oamenii puşi la chinuri, că ce au făcut. Tartorul i-a spus că au greşit greu înaintea Măriei Sale şi că au omorât mulți oameni şi trăgân-

du-se la sorţ pedeapsa la unii le-a căzut să arză în foc, la alţii spânzurătoarea de limbă şi tot felul de alte pedepse.

Întrebând Maica Domnului în dreapta şi în stânga, dete cu ochii de copilul omului nostru şi întrebă:

– Dar ăsta ce păcate a făcut de l-aţi adus şi pe el aici?

Tartorul răspunse că copilul nu a făcut niciun păcat, dar tatăl lui l-a făgăduit iadului. Maica Domnului întrebă să spuie cum l-a făgăduit.

Tartorul chemă pe diavolul care adusese copilul, ca să spuie cum i l-a făgăduit. Dracu începu să spună toate cele întâmplate. Atunci Maica Domnului zise că nu e vinovat copilul ăsta numai de trei ani, ci tată-său e vinovat şi pe el trebuia să-l aducă aici, dacă puteau, şi luă pe copil de mână şi merse mai departe, întrebând şi cercetând. Ajunse la un foc mare, care ardea lângă poarta iadului, şi întrebă pentru cine se pregăteşte acest foc. Tartorul răspunse că se pregăteşte pentru Anton hoţul, care a omorât până acum nouăzeci şi nouă de oameni şi mai are unul ca să facă o sută, şi pe urmă va fi aruncat în acest foc.

Cercetă Maica Domnului până pe înserate, apoi ieşi cu băiatul din iad şi apucă spre o pădure. Acolo îndreptă pe băiat să se ducă pe o cărare spre mijlocul pădurii şi ea se întoarse îndărăt. Mergând băiatul pe cărăruia aia, zări în depărtare un foc şi începu să alerge într-acolo. La focul ăla şedea Anton hoţul şi cu ceata lui de tovarăşi.

Când auziră tropăitul băiatului care alerga, tovarăşii lui Anton puseră mâna pe puşti, ca să tragă într-acolo. Anton însă îi opri şi le zise să nu dea cu puştile, că e un copil. Ei lăsară puştile jos şi se duseră înaintea lui. Se sperie şi copilul de ei, dar se speriară şi ei de tropăitul aşa de tare, care nu putea veni de la un copil. Cine făcea acest tropăit? Dracul care alerga după copil, ca să-l ia îndărăt, fiind trimes de tartor. Hoţii luară pe băiat cu ei şi dracu se întoarse îndărăt fără el.

Anton hoţul, căpitanul acelei cete de haiduci îl întrebă pe băiat că de unde vine şi el îi răspunse că de la iad şi-i povesti cum a văzut acolo arzând un foc mare, aproape de poartă, şi cum Maica Domnului a întrebat pe tartor că pentru cine e focul ăla şi tartorul i-a spus că pentru Anton hoţul, care a omorât nouăzeci şi nouă de oameni, şi mai are unul ca să facă suta, apoi moare şi-l vor arunca în focul acela.

Tovarăşii lui Anton se înfuriară şi se repeziră să-l omoare pe băiat, fiindcă spune palavre. Anton însă le zise: „Mai bine să mă omorâţi pe mine decât pe el. El e cu totul nevinovat". Îl puse apoi pe băiat pe genunchii lui şi-l întrebă cu vorbă blândă cum de a ajuns în iad. Băiatul îi povesti tot ce se întâmplase cu el până atunci, iar Anton îl întrebă:

– Acuma dacă te-oi duce tu până aproape de satul tău sau chiar acolo în sat, ai să mai cunoşti tu casa voastră?

– Cum de nu, răspunse voios băiatul. Numai să mă văd eu acolo.

Anton îşi adună tovarăşii şi le spuse că de mâine încolo n-are să mai fie căpitanul lor de haiduci şi ei începură să plângă de amărăciune şi de necaz. Se culcară şi dimineața Anton se sculă cu băiatul, pe care îl învelise în ipingeaua lui, îi sculă şi pe tovarăşii lui, ca să-şi ia ziua bună de la ei, şi ei tot într-un plâns şi-au luat rămas bun, fiindcă pierdeau un căpitan viteaz şi priceput. După ce umblă Anton cu băiatul prin mai multe sate, ajunseră într-un sat, de care băiatul zise că ăla e satul lui.

– Îl cunoşti bine? îl întrebă Anton.

– Da, îl cunosc.

– Şi acuma ai să ştii care e casa voastră?

– Da o ştiu. Uite e aia cu fier roşu.

Anton lăsă puțin băiatul în drum să-l aştepte, spunându-i că se duce puțin până la o prăvălie, ca să-şi cumpere tutun, şi vine îndată. El se duse însă de-a dreptul la părinții băiatului, cum îi arătase el, şi când intră în casă oamenii taman mâncau şi-l poftiră şi pe el la masă. El şezu la masă şi-i întrebă de ce sunt aşa de trişti. Ei răspunseră că de patru săptămâni le-a luat un drac copilul de peste trei ani, un băiat frumos şi isteț, şi de asta sunt trişti. Atunci Anton le făcu întrebarea:

– Dar dacă l-ați vedea acum l-ați mai putea cunoaşte?

– Cum să nu-l cunoaştem, vai de capul nostru? Se poate?

El se sculă de la masă şi le spuse că se duce repede până la prăvălie, că a uitat ceva acolo.

– Vai de mine! zise femeia. Stai frate, mai întâi şi mănâncă şi te odihneşte, că ți-o ajunge după atâta drum cât zici că ai călătorit mereu. Ia şi mănâncă, să fie de pomană băiatului meu, că cine ştie pe unde o fi călătorind şi el.

– Nu, nu se poate, zise Anton. Mă duc grabnic să văd dacă mai găsesc ce am uitat.

Plecă îndată spre locul unde lăsase băiatul, îl luă cu el şi se întoarse la părinți. În timpul ăsta omul şi femeia se întrebau cine să fie omul ăsta care a venit la ei să-i întrebe de întristarea lor şi ce o fi ştiind el despre copilul lor. Nu-şi isprăviră bine gândurile, când Anton intră în casă cu băiatul. Părinții când văzură băiatul începură să plângă de bucurie şi nu ştiau cum să-l mai strângă în brațe şi cum să-i mulțumească lui Anton, care l-a adus.

Se aşezară apoi cu toţii la masă din nou şi ospătară şi părinţii îl întrebau mereu pe băiat pe unde a fost dus şi el le povesti tot ce se întâmplase cu el până acum. Anton hoţul întrebă pe om dacă nu e pe aci vreun popă mai credincios la Dumnezeu, care să-i dezlege păcatele pe care le-a făcut până acum, că are tare multe.

Omul îi spuse că în satul ăsta nu este, dar în satul apropiat este un popă bătrân şi credincios şi ăla poate să i le dezlege. Anton îl rugă să meargă cu el să-i arate unde şade acel popă şi sculându-se de la masă se duseră în satul vecin din apropiere şi-i arătă unde sta popa, apoi omul se întoarse acasă. Anton intră la popa şi-i zise:

– Părinte, am venit să-mi dezlegi păcatele.

Popa luă a carte mare şi se duse cu el într-o bisericuţă veche de tot, plină de icoane, în care nu se mai făcea slujbă şi-i spuse să se aşeze în genunchi în faţa unei icoane. Pe urmă, îl întrebă ce păcate a săvârşit. El răspunse că a omorât nouăzeci şi nouă de oameni.

Când auzi popa asta, i se făcu părul măciucă în cap de frică şi zise:

– Băiete, să stai aici până când oi veni eu, că mă duc până acasă ca să iau o carte şi mai mare şi vin numaidecât.

Pe urmă, cum ieşi afară, popa încuie uşa bisericii şi-i zise:

– Antoane, când o ieşi cheia asta de la uşa bisericii, din lacul ăsta de lângă biserică, atunci o să-ţi mărturiseşti tu păcatele pentru dezlegare.

Aşa zise popa, aruncă cheia în lac şi plecă. Anton rămase înţepenit în genunchi, în faţa icoanei, nouăzeci şi nouă de ani şi în al nouăzeci şi nouălea an nişte pescari deteră cu plasa în lac după peşte, ca de obicei. De data asta au prins ei peşte multicel, cum au mai prins şi alte dăţi şi s-au dus cu el la cârciumă să-l vândă, şi tocmai atunci s-a întâmplat să fie acolo şi popa din sat. Popa văzu că peştele se bate fiind încă viu şi luă şi el o ştiucă şi o trimise acasă cu un băiat, ca s-o facă ciorbă. Preoteasa luă ştiuca din mâinile băiatului şi o spintecă şi pe dată văzu într-însa cheia de la bisericuţa veche, despre care se ştia în sat că a fost aruncată în lac, ca şi povestea lui Anton hoţul.

Trimise numaidecât să-l cheme pe popa şi când veni popa acasă luă cheia şi se duse să descuie biserica, să vadă ce s-a întâmplat cu Anton. Când intră înlăuntru, văzu că din Anton hoţul nu mai rămăsese decât oasele în genunchi, aşa cum înţepenise în faţa icoanei. Popa se miră mult văzându-l în genunchi numai oase şi începu să citească rugăciunile de dezlegare şi când isprăvi de citit oasele lui Anton se prăbuşiră la pământ, prefăcute în praf.

Popa chemă câțiva oameni să facă o groapă lângă biserică şi în ea îngropă pulberea rămasă din oase. Aşa a fost sfârşitul lui Anton hoțul, care a făcut bine omului nostru dându-i băiatul acasă, acum aflați de mult sub pământ, şi el şi părinții lui.

Cules de elevul Dinu B. Constantin, cl. I, lic. M. Basarab, în 1896, iunie, de la Barbu Bărbulescu, din com. Poiana, jud. Ialomița, de 50 ani, fost cântăreț de biserică.

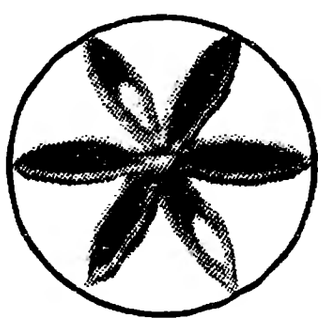

BASMUL CU URSUL, LUPUL ŞI VULPEA

Odată, un urs, un lup şi o vulpe plecară să se plimbe prin pădure. Umblând ei ziua întreagă, spre seară deteră peste un ulei cu faguri de miere. Lupul şi ursul ziseră să-l ia acum cu ei, însă vulpea, mai şireată, spuse că nu e bine să-l ia acuma, ci să-l mai lase câteva zile, până duminecă, şi o să-l găsească cu mai multă miere şi mai dulce. Gândul ci era să vie singură să mănânce mierea pe furiş şi gândul ei s-a împlinit, căci lupul şi ursul s-au învoit să-l lase până duminecă.

A doua zi, pe la amiază, veni o caragață şi după ce se aşeză pe gard începu să cânte. Vulpea alergă la urs şi-i spuse că a venit cumătra caragață şi o roagă să se ducă să-i boteze un pui şi ursul zise că n-are decât să se ducă. Ea alergă repede la uleiul cu miere şi îl mâncă pe jumătate şi întorcându-se spuse ursului că a botezat puiul şi i-a pus numele Jumătate.

În dimineața următoare, caragața iar se lăsă pe gard şi începu să cânte şi vulpea auzind dete fuga la urs şi-i spuse că iar a venit fina, să-i boteze un alt pui. Ursul i-a zis râzând:

– Apoi du-te de-i botează, că dacă te-ai prins în horă trebuie să joci.

Vulpea plecă iar la ulei şi mâncă aproape toată mierea, iar când se întoarse spuse lupului şi ursului că l-a botezat şi i-a pus numele Prejumătate mai Tot. Caragața veni şi a treia zi la vulpe şi începu să cânte. Vulpea, cum auzi, trecu repede pe la urs şi pe la lup şi le spuse că trebuie să se ducă să-i boteze şi al treilea pui, că a venit caragața şi o roagă cu multă stăruință. Ei îi spuseră că e slobodă să se ducă. Vulpea alergă în pădure la ulei, mâncă tot ce mai rămăsese, îl linse bine de tot, de nu mai rămase nici urmă de miere şi pe urmă îl puse cu fundul în sus.

Când se duse acasă, spuse ursului şi lupului că a pus numele noului botezat Prejumătate Tot, Lins şi Prelins Tot şi pus cu Fundu-n Sus. Nici lupul, nici ursul n-au priceput şiretenia vulpii. În dimineața următoare era duminecă şi potrivit înțelegerii trebuia să se ducă toți trei să ia uleiul. Lupul trecu pe la urs şi amândoi se duseră la vulpe şi toți trei împreună se duseră la ulei. Când acolo, ce să vadă? Uleiul era lins şi spălat şi încă şi lustruit. Vulpea nu mai putea de frică că au s-o bănuiască pe ea. Într-adevăr, ursul mormăi de vreo două ori şi apoi supărat le zise:

– Să ne aşezăm toți la rând, ca să ne facem nevoile, şi care o face mai mare înseamnă că ăla a mâncat mierea.

S-au aşezat toți la rând şi când a fost să facă ceva ursul abia a făcut cât un şoricel, lupul la fel, iar vulpea de-abia a putut să termine, aşa era de mare. Ca să scape de bucluc, l-a luat cu ghearele şi s-a repezit să-l pună la urs şi să ia pe al lui. Lupul însă a văzut-o şi s-a repezit la ea. Înfricoşată, vulpea a luat-o la fugă. Lupul şi ursul au început să alerge după ea. Au fugărit-o ei până când vulpea a ajuns la vizuină şi s-a băgat repede înlăuntru. Ursul era furios şi se făcuse foc pe vulpe, care mâncase mierea, el care nu mai poate după miere. Mierea e moartea lui. Băgă repede laba în vizuină, ca să înhațe vulpea şi s-o tragă afară. Vulpea, şireată, zicea:

– Sâc, sâc, că nu m-ai apucat, sâc, sâc că nu m-ai apucat.

Atunci ursul, crezând că a apucat altceva îi dete drumul de coadă şi tot cotrobăind cu laba apucă o rădăcină de dud uscat şi începu să tragă. Vulpea, simțind că el trage de rădăcină, începu să țipe tânguindu-se că nu mai poate. Ursul trase din răsputeri, până se auzi o pocnitură şi rădăcina se rupse, rămânând prinsă numai într-o coajă. Vulpea, şireată, scoase un țipăt şi mai tare, văitându-se îngrozitor. Ursul îşi trase laba afară şi-i strigă:

– Na, fire-ai a dracului de hoață, că ți-am rupt coada.

Ursul şi lupul plecară. Aşa scăpă vulpea zdravănă, după ce mâncase singură mierea.

Cules de Dinu B. Constantin, elev în clasa I, lic. Matei Basarab, în 1896, de la o femeie de 25 de ani, din com. Poiana, jud. Ialomița. Ştie puțină carte. Nu-i spune numele.

BASMUL CU CĂLUGĂRUL MARIN

A fost odată un om şi o femeie care aveau o fată de cincisprezece ani. Ei se înţelegeau foarte bine şi nu se certau niciodată. Într-o noapte, au venit peste ei nişte tâlhari ca să-i prădeze şi ei împotrivindu-se au fost loviţi îngrozitor. Femeia a murit, iar omul a scăpat cu zile.

Cu încetul s-a făcut sănătos. Rămânând însă singur numai cu fata, se gândea mereu ce să facă el ca să plece din sat, fiindu-i frică să nu vină iar tâlharii peste el. În cele din urmă îşi zise el că ar fi bine să se ducă la călugărie, dar îl chinuia gândul că fata va rămâne singură. El îi zise fetei:

– Fata tatei, eu m-aş duce la călugărie, căci degeaba mai fac umbră pământului şi duşmanii umblă să mă omoare, dar pe tine unde să te las?

Fata îi răspunse:

– Tată, să mă iei şi pe mine la călugărie.

– Bine, să te iau, dar cum ai să trăieşti tu, o fată, între călugări?

– Bine, tată. Am să trăiesc, numai să-mi schimbi numele Maria în acela de Marin şi să mă îmbrac băieţeşte, şi ei n-au să ştie nimic.

Omul se hotărî să facă aşa cum zise fata.

În dimineaţa următoare, omul luă fata şi plecară la călugărie. Când ajunseră la mânăstire, el intră înlăuntru şi vorbi cu cei mai mari de acolo, apoi fură primiţi amândoi în mânăstire, fata fiind prefăcută în băiat. A stat omul acolo vreo doi ani şi apoi i s-a împlinit sorocul şi a murit, rămânând băiatul singur. El se ducea aproape în toate zilele cu vreo câţiva călugări la o mânăstire apropiată şi slujeau acolo. În drumul lor era un cârciumar, care avea o fată şi fata se ţinea cu un sergent. Într-o zi, călugării şi cu băiatul Marin, care era acum călugăr, întorcându-se de la treaba lor se abătură pe la cârciumar, ca să ia câte o gustare, cum mai făcuseră şi altă dată. Cârciumarul îi pofti într-o

odaie, dar acolo ei deteră peste fata cârciumarului cu sergentul, cumpărară ceva, apoi ieşiră afară şi-şi văzură de drum.

Peste câtva timp, fata cârciumarului începu să se cunoască că este însărcinată. Sergentul venea destul de des pe acolo şi când o văzu îngreunată îi zise să nu care cumva să spuie că a rămas grea cu el, că o omoară şi pe ea şi se omoară şi pe el, decât să se facă de ruşine. Să spuie că a înşelat-o călugărul Marin.

Tatăl ei văzând-o însărcinată a început s-o mustreze cu asprime şi s-o întrebe cu cine a rămas însărcinată. Ea n-a vrut să spuie nimic şi abia după ce a născut a spus lui tată-său că a înşelat-o călugărul Marin.

Cârciumarul cum auzi se duse repede la mânăstire şi-i spuse stareţului. Stareţul aşteptă până seara, când se întorcea călugărul Marin cu ceilalţi călugări de la mânăstirea vecină. Când sosiră ei, găsiră acolo pe cârciumar cu fata care născuse copilul. Stareţul îi zise lui Marin:

– Uite Marine, omul se jeluie că i-ai stricat fata. Nu ţi-e ruşine să faci astfel de treburi? Mi-ai făcut de râs şi mânăstirea.

El spuse că nu ştie nimic de treaba asta şi că n-are nicio vină.

Pe urmă stareţul luă copilul din braţele fetii şi-l puse în braţele lui Marin, pe care îl dete afară din călugărie şi din mânăstire.

El se aşeză lângă curtea mânăstirii şi îşi făcu acolo o colibă, în care trăia cu copilul ca vai de lume, hrănindu-se cu ceva brânză, pe care i-o dau nişte ciobani. Duse el o astfel de viaţă amărâtă vreun an, până când ceilalţi călugări se duseră la stareţ, îi spuseră că Marin este tot pe lângă mânăstire şi-l rugară să-l primească îndărăt, că a greşit şi el o dată, ca orice om, ori poate nici nu e vinovat şi au aruncat vina pe el, văzându-l băiat frumos, şi că oricum ar fi, a ispăşit destul. Stareţului i se făcu milă şi-l primiră pe Marin cu copilul în mânăstire. A stat el cât a stat şi într-o bună zi a murit în chilia lui, fără ca ceilalţi să ştie ceva.

Văzând că de câteva zile n-a mai ieşit din chilie, s-au dus şi au spus stareţului. Ei le-au spus să intre cu sila peste dânsul, să vadă ce este. Când au intrat în chilie, l-au găsit mort pe pat şi copilul plângea la capul lui. Se duseră numaidecât şi-i spuseră stareţului.

Stareţul le spuse să-l dezbrace şi să-l scalde, pregătindu-l pentru înmormântare. Când l-au dezbrăcat, ce să vadă? Marin era fată, nu băiat. Au rămas încremeniţi. Pe urmă s-au dus şi au spus stareţului şi îndată a venit să vadă şi el. Apoi stareţul trimise să cheme pe cârciumar şi pe fata lui la faţa locului, ca să se încredinţeze că Marin nu putea să fie vinovat, fiindcă el era fată.

Cârciumarul a luat-o la bătaie pe fiică-sa, ca să spuie cu cine a

rămas însărcinată. La urmă ea a spus adevărul, că vinovat era sergentul care venea des la ei la cârciumă. Starețul le dete copilul îndărăt, ca să-l crească, şi pe ei îi trase în judecată, ca să fie pedepsiți pentru înşelătorie.

Pe Marin l-au înmormântat cu slujbă mare şi aşa şi-a găsit sfârşitul fata care a vrut să trăiască în mânăstire.

Cules de Dinu B. Constantin, elev clasa I, la lic. Matei Basarab, din com. Poiana, jud. Ialomița, de la Barbu Bărbulescu, de 50 ani, din com. Poiana, jud. Ialomița, fost dascăl de biserică.

IEPURE VERDE

Era un împărat şi o împărăteasă şi erau amândoi mâhniți că împărăteasa nu făcea copii. Împăratul se ducea des la vânătoare şi de multe ori lipsea zile multe de acasă.

Într-o zi, în lipsa împăratului, se opri la poartă un călugăr bătrân şi tare zdrențăros şi se rugă să fie primit să doarmă şi el peste noapte cu slugile. Când i se spuse împărătesei, ea se uită prin fereastră şi când îl văzu porunci să nu-l primească şi să-l dea afară din curte. El însă n-a ieşit afară din curte, ci s-a dus şi s-a aşezat jos lângă poartă, a scos din traistă nişte mere foarte frumoase şi a început să le curețe. Împărăteasa văzându-l de sus a trimes să-i dea şi ei un măr, dar călugărul n-a vrut să-i dea. Sluga s-a întors şi i-a spus că nu vrea să-i dea. Atunci ea de poftă mare ce avea a trimes de a luat câteva coji rămase de la călugăr şi celelalte coji le-a mâncat o iapă şi pe dată a făcut un mânz frumos, de nu avea pereche pe lume.

Întorcându-se împăratul de la vânătoare a văzut mânzul şi i-a plăcut grozav şi nu mai putea de bucurie, dar nimeni nu ştia că iapa îl făcuse din cauza cojilor de măr pe care le mâncase.

Plecând el iar la vânătoare, împărăteasa a mâncat cojile de măr, pe care i le adunase sluga, şi pe loc a rămas grea şi a născut îndată un băiat, cu totul şi cu totul de aur, şi când era de o zi parcă era de un an, când era de două zile parcă era de doi ani, iar când era de trei zile parcă era de trei ani. S-a făcut băiatul mărişor şi împăratul întârziind la vânătoare nu ştia nimic.

Acuma când împăratul a dat să vie acasă i-a ieşit înainte Iuda Mării, căci venea de departe cu o corabie pe mare şi i-a cerut să-i dea ce-i este lui mai drag. El a zis că nu-i dă şi atunci ea s-a pornit să-i răstoarne corabia şi l-a întrebat iar dacă nu-i dă ce are mai drag. El tot a zis că nu-i dă şi Iuda Mării s-a repezit spre corabie s-o răstoarne şi

l-a întrebat a treia oară dacă nu-i dă ce are mai drag. El când era întrebat se gândea mereu la mânz, care îi era drag, căci el nu ştia că are şi un băiat şi că Iuda la băiat se gândea. Văzând marea primejdie în care se găsea, la a treia întrebare, cu inima îndurerată el a răspuns „dăruit să fie", crezând că-i dăruieşte mânzul care îi era drag.

Atunci Iuda Mării se suie în corabie şi se duce cu el până acasă, ca să-şi ia ce i-a fost dăruit. Când a ajuns acasă împăratul s-a dus mai întâi la împărăteasă, însă Iuda Mării s-a dus întins la băiat, l-a luat şi a plecat cu el. Împărăteasa i-a povestit repede ce s-a întâmplat în lipsa lui, dar când au băgat de seamă că băiatul fusese deja luat de Iuda Mării au rămas amândoi mai mult morţi decât vii. Iuda Mării s-a dus cu băiatul împăratului în ţara ei şi i-a zis:

– Băiete, du-te la fie-mea şi stai la ea trei zile şi trei nopţi, pe urmă ai să vii să-ţi dau să faci o treabă şi dacă ai să poţi s-o faci poţi să te duci sănătos la mă-ta şi tat-tău. S-a dus el la Iudiţă şi a stat trei zile şi trei nopţi şi pe urmă s-a întors la Iuda cea bătrână, zicând:

– Iacătă am venit, ce treabă îmi dai?

Ea îi răspunse:

– Îţi dau o treabă grea şi dacă o faci poţi merge sănătos la mă-ta şi tat-tău. Să te duci pe mare şi să-mi faci un pod de fier şi pe pod să-mi faci pomi, care să înflorească, să facă poame, să se coacă, să se scuture, în pomi să fie păsări, care să râdă, care să plângă, care să cânte, care să ouă şi să le clocească, apoi să scoată pui, care să stea în arbori, apoi să zboare, iar pe dedesubtul pomilor să fie felurite soiuri de flori.

Băiatul a plecat şi s-a dus repede la fie-sa, supărat foc. Când l-a văzut, Iudiţa l-a întrebat de ce e aşa de supărat şi de trist şi el răspunse că e grea de tot treaba pe care i-a dat-o mamă-sa s-o facă. Pe urmă ea îl întrebă ce treabă grea i-a dat să facă şi el îi povesti cu amănuntul cum i-a cerut să facă un pod peste mare, cu pomi pe el şi cu poame, şi cu păsări cântătoare, şi cu pui şi cu flori pe dedesubt.

Atunci ea îi răspunse de colo:

– A, nu trebuie să te sperii. Asta nu e lucru greu. Uite îţi dau buciumul ăsta, ai să te duci şi ai să-l bagi cu capul în apa mării şi ai să buciumezi dintr-însul şi pe urmă ai să spui din gură tot ce trebuie făcut, şi toate vietăţile mării au să facă cât ai clipi tot ce ţi-a cerut.

El luă buciumul şi buciumă în apă şi toate se făcuseră cât ai clipi, aşa cum a spus el. Pe urmă se duse la Iuda cea mare, care cum îl văzu îl întrebă dacă a făcut ce i-a cerut. El răspunse că întocmai cum a cerut aşa a făcut, şi încă şi mai frumos. Ea, după ce văzu ce a făcut, îi zise:

– Bine. Acuma du-te iar la fie-mea şi mai stai trei zile şi trei nopţi

şi apoi să vii iar la mine, să-mi mai faci o treabă şi dacă izbuteşti s-o faci poți să te duci sănătos la mă-ta şi tat-tău.

El s-a dus iar la Iudiță, a stat trei zile şi trei nopți şi apoi s-a dus îndărăt şi a zis:

– Iată-mă am venit. Ce treabă îmi mai dai?

– Uite ce treabă îți mai dau: Să te duci la soră-mea Vulvoarea, ca să-ți dea paharul şi prosopul, şi să-i spui că mărit fata.

El s-a întors la Iudița supărat foc şi ea l-a întrebat de ce e aşa de supărat. El îi spuse că l-a trimes la soră-sa Vulvoarea să aducă paharul şi prosopul, că-şi mărită fata. Fata îi zise că e cam greu lucrul ăsta, dar îl încurajă spunându-i:

– Uite ce facem: Să mergem în grajd, să dăm o tavă de jeratec unui cal, care o fi mai slab, şi să te duci cu el ca vântul şi să te întorci ca gândul şi dacă ajungi acolo, ea o să te întrebe ce cauți şi tu să-i răspunzi că te-a trimes maica Iuda Mării să-mi dai paharul şi prosopul, că mărită fata. Ea atunci o să se suie în pod, să-şi ascută dinții cu pila, ca să te mănânce. Atunci tu să te uiți pe sobă, că e paharul şi prosopul pe sobă, să le iei, să ieşi repede afară şi să pleci ca gândul.

El se duse şi făcu aşa cum îi spuse Iudița. După ce luă paharul şi prosopul şi după ce plecă cu ele, Vulvoarea se dă jos din pod cu dinții ascuțiți, ca să-l mănânce. Ea, dacă a văzut că nu-l găseşte, a încălecat pe o piuă, cu care sărea dintr-odată şapte hotare şi când să ajungă el la Iuda cea bătrână, a apucat şi i-a rupt coada calului. Totuşi el a izbutit să se ducă la Iuda Mării cu paharul şi prosopul şi să-i spună că uite le-a adus.

– Da cum le-ai cerut şi cum ai făcut-o tu să ți le dea?

– Ei, cum! Le-am cerut aşa cum m-ai învățat.

– A! Da mare cutră mai e fie-mea! Haide, du-te iar la ea şi mai stai trei zile şi trei nopți şi să vii să-ți mai dau o treabă şi dacă o faci poți să te duci sănătos la mă-ta şi tat-tău.

El se duse iar la Iudiță, tare supărat, unde stătu trei zile şi trei nopți şi pe urmă se întoarse la Iuda Mării şi o întrebă ce treabă îi mai dă. Cum îl văzu, ea îi zise:

– Uite ce treabă îți dau: Să te duci în câmp şi să-mi prinzi acolo pe Iepuraşul Verde, să mi-l scoți din pământ din iarbă verde şi să mi-l aduci, că de unde nu, nu-i bine de tine.

Se duse repede la fată, foarte supărat şi-i spuse ce i-a cerut, iar ea îi zise:

– De, Făt-Frumos, e cam greu lucrul ăsta, că pe Iepuraş Verde l-a gonit soră-sa Vulvoarea, nouă ani şi jumătate, dar eu îți spun să te duci

în câmp, unde vezi o cireadă de vite, colea pe seară, că el iese înaintea vitelor şi se joacă. Să te duci acolo mai aproape de el şi să strigi: Iepuraş Verde, Iepuraş Verde, nu te înduri de tinerețele mele şi de frumusețea mea, că eu te scap pe tine. Da să strigi de mai multe ori aşa, că el nu te aude decât cu greutate.

El se duse şi strigă pe Iepuraşul Verde aşa cum îi spusese, da Iepuraşul Verde de colo: „Ce mă, ce? Ce tot spui tu acolo că tu mă scapi pe mine? Eu am să te scap pe tine".

Şi Făt-Frumos iar îl mai strigă şi iepuraşul se apropie şi el se repezi şi-l prinse şi-l duse repede la Iuda Mării. Înainte de a ajunge la ea, el zise iepuraşului:

– Eu, iepuraş, te duc pe tine, da când te-oi da în mâna ei tu să sai şi să fugi.

Când ajunse la Iuda Mării şi i-l dete, ea se rânji ca o scorpie şi zise:

– Ha! Ce-o să-ți mai rod oscioarele, verzişorule! Dar n-apucă să isprăvească şi iepuraşul ţuşti! Sări din brațele ei şi-i zise râzând:

– Na, mai roade acum!

Şi-o întinse la fugă. Furioasă, Iuda Mării îi zise din nou lui Făt-Frumos să se ducă să mai stea la fie-sa încă trei zile şi trei nopți, pe urmă să vie îndărăt, să-i mai dea o treabă şi dacă o face-o poate să se ducă sănătos la mă-sa şi tat-său. El a plecat la Iudiță şi i-a spus tot, pe urmă au fugit amândoi. Au trecut trei zile şi trei nopți şi el nu s-a mai întors îndărăt.

Văzând ea că nu mai vine, a trimes pe unchiaşul ei după ei. Unchiaşul s-a dus şi n-a găsit pe nimeni. Întorcându-se îndărăt, ea l-a luat la zor:

– Ei, ce-ai făcut? I-ai găsit?

– Ce să fac? N-am făcut nimic, că nu i-am găsit.

– Nu ştiu şi nu vreau să ştiu. Să te duci acum şi să-i găseşti cum oi şti şi să mi-i aduci numaidecât.

Acuma unchiaşul, vrând, nevrând, a plecat după ei şi s-a dus şi s-a duş, s-a dus până s-a apropiat de ei. Deodată fata spune lui Făt-Frumos, că era călare pe cal în spatele lui:

– Ia uită-te, Făt-Frumos, îndărăt şi vezi ce este, că mă arde ceva în spate.

El se uită şi-i răspunse:

– Văd o vulvoare roşie în urma noastră, nu prea departe.

– Ăla e hoţul de tata, care vrea să ne piardă, zise fata. Ce să facem, Făt-Frumos, ca să scăpăm?

– Ce ştii tu că e mai bine, aia ne facem, îi zise el.

– Uite ce să ne facem, zise fata: eu mă fac o turmă de oi şi tu un cioban, el o să ne ajungă şi o să te întrebe dacă n-ai văzut un tânăr şi o fată trecând pe aici şi tu să-i răspunzi că erai copil când au trecut doi tineri pe aici jucându-se.

Ajungând tat-său acolo, a întrebat pe cioban dacă n-a văzut doi tineri trecând şi el a răspuns că a văzut când era copil. Când a auzit aşa, el s-a întors acasă şi întrebându-l Iuda Mării ce a făcut, el i-a povestit cum s-a întâmplat, cum i-a spus un cioban că a văzut trecând pe acolo nişte tineri când era el copil şi că n-a găsit nimic. Ea s-a supărat foc şi l-a trimes iar după ei, să facă ce o şti şi să-i aducă.

Unchiaşul a plecat iar după ei. Fata i-a zis iar lui Făt-Frumos, când se apropia tat-său, să se uite îndărăt, că o arde ceva în spate. Aruncându-şi şi el ochii îndărăt, numai ce vede o vulvoare mare şi roşie venind după ei ca o furtună, şi-i spuse fetei.

– Ăla e hoțul de tata, vine iar după noi. Ce ne facem acum?

– Să ne facem ce oi şti tu, ca să scăpăm şi de data asta.

– Hai să mă fac eu o mânăstire pustie şi tu să te faci un călugăr bătrân, bătrân! Să-ți ridici genele de la ochi cu cârjele.

Unchiaşul ajunge la mânăstire, dă bună ziua şi întrebă pe călugăr dacă n-a văzut trecând doi tineri pe acolo. Călugărul îi răspunde:

– O! Îmi aduc aminte că au văzut trecând doi tineri pe vremea când eram copilandru şi învățăm la şcoală.

El, când a auzit aşa, s-a întors îndărăt şi Iuda Mării iar l-a luat la rost:

– Cum, vii îndărăt tot fără ei? Ce mi-ai făcut?

El îi spuse cum s-a întâmplat, că a mers până la o mânăstire şi a întrebat pe un călugăr bătrân, care i-a spus că a văzut trecând doi tineri pe vremea când învăța el la şcoală, şi atunci s-a întors îndărăt.

– Ai să te duci iar şi să mi-i aduci cum oi şti, ai înțeles?

– Ba eu nu mă mai duc, că m-am săturat de atâta umblat, zise unchiaşul.

Ea dacă văzu aşa încălecă furioasă pe o piuă şi porni ca vântul pe urma lor. Când era aproape, fie-sa zise lui Făt-Frumos să se uite îndărăt, că o arde în spate. El se uită îndărăt şi spuse că vede venind o vulvoare albastră, albastră şi vuia ca o vijelie.

– Aia e hoața de mama, a pornit ea să ne prăpădească. Ce ne facem, Făt-Frumos?

– Fă ce ştii, ca să scăpăm, răspunse el.

– Ai să mă fac eu un eleşteu cu papură şi cu stuf prin el şi tu să te faci un rățoi, care umblă pe apă.

Şi aşa făcură. Când ajunse mă-sa acolo, se uită la heleşteu şi zise:

– Aha! Aici mi-ați fost dumneavoastră! Păi stați, dacă e vorba aşa. Vă fac eu pe voi.

Şi se porni să soarbă din eleşteu, ca o scorpie, să-i prăpădească. Dar deodată rățoiul a luat o trestie şi haşt, haşt... i-o băgă pe gât, ca să nu mai poată sorbi, şi ea trece repede la altă margine a bălții, ca să soarbă de acolo, dar şi rățoiul îi iese repede înainte şi haşt... cu o trestie şi i-o vârî pe gât. Ea îl văzu şi-i zise:

– Ha! Tu mi-ai fost, jupâne, ăl care îmi bagi trestiile pe gât? Da ce mai neam de hoțoman trebuie să-mi fii!

Pe urmă încălecă pe piuă, spumegând de necaz, şi se întoarse acasă şi luă la zor pe unchiaş.

– Haide, unchiaş, găteşte-te şi du-te iar după ei, să mi-i aduci aici.

– Ba nici vorbă nu poate fi. Du-te şi ți-i adu singură, zise unchiaşul.

Atunci ea încălecă iar pe piuă şi plecă. Când se apropia de ei, fiesa iar zise lui Făt-Frumos să se uite îndărăt, că simte arsuri în spate, şi el se uită şi răspunse că se vede o vulvoare albastră, albastră de tot, venind ca o vijelie, şi o întrebă ce e de făcut.

– Aia e hoața de mama, vine să ne piardă. Uite ce ne facem: eu mă fac o lespede mare de piatră, din pământ până în cer, şi tu te ascunzi în dosul meu. Şi aşa făcură.

Iuda Mării veni cu o falcă în cer şi cu una în pământ, dar se izbi de lespedea de piatră şi nu putu să treacă şi se întoarse spumegând acasă. Ea vru să-l mai trimită iar pe unchiaş după ei, dar el răspunse că n-are decât să se ducă ea dacă vrea să-i prindă. Şi a plecat iar după ei. Când a fost să-i ajungă, fata s-a prefăcut într-o stană de piatră, mare, mare de tot şi pe Făt-Frumos l-a băgat la mijlocul ei. Mamă-sa a prins de veste şi le-a zis:

– Ha! Aici mi-ați fost. Iar ați făcut ce ați făcut, să nu vă pot atinge. Ei bine, fată, dăruit să-ți fie, dacă ai vrut aşa. Dar să n-ai parte de el şi Făt-Frumos chip de om să nu se facă, până nu oi plânge nouă buți de lacrămi.

Aşa i-a blestemat şi a plecat. Şi fata a stat şi a plâns nouă buți de lacrămi şi Făt-Frumos din piatră a căpătat iar chip de om şi s-au dus la împărăția tatălui lui şi au trăit fericiți.

Cules de Ion T. Dumitru, elev, cl. I, lic. Matei Basarab, în 1896, de la o femeie Anica, de 30 de ani, din Bucureşti.

ÎMPĂRATUL ŞI COJOCARUL

Într-o țară îndepărtată, au fost doi negustori cam de mâna a doua, nici bogați, dar nici săraci, şi amândoi aveau câte un băiat, care împreună învățau carte şi se iubeau ca nişte frați. Isprăvind învățătura la şcolile din oraşul lor, părinții au vrut să-i trimită să învețe şi la şcoli mai înalte, din ale țări, dar unul din ei, care avea mai puțină dare de mână nu l-a mai trimes, ci l-a dat să facă ucenicie la un cojocar.

Celălalt s-a dus la şcoli înalte din străinătate, dobândind acolo multă ştiință. Cu mare greutate s-au despărțit cei doi băiețandri şi la despărțire au făcut legământ cu jurământ că nu se vor uita unul pe altul niciodată, şi totodată cel care era ucenic la cojocărie a zis:

– Prietene scump, să facem acuma jurământ că dacă eu când o să mă însor voi avea un băiat şi tu o fată, ori eu o fată şi tu un băiat, să ne încuscrim însoțindu-i şi aşa să fim întotdeauna prieteni şi rude. Celălalt s-a învoit şi au făcut jurământ, apoi s-a dus fiecare la ale lui.

A trecut multă vreme şi cel cu cojocăria a ajuns un meşter de se dusese vestea de el, făcuse şi avere şi s-a însurat cu o fată cu avere frumoasă. Celălalt a ajuns să fie un om vestit prin ştiința lui în țara în care învățase şi s-a însurat chiar cu fata împăratului din acea țară, ba murind împăratul a rămas el în locul lui.

Soția împăratului a născut o fată, iar soția cojocarului a născut cam în acelaşi timp o bucată de carne, care plângea ca un copil şi avea o gaură în chip de gură, pe unde sugea. Mult s-a înciudat cojocarul, dar n-a avut ce să facă şi a crescut acea bucată de carne şi la vremea căsătoriei a întrebat pe acea bucată de carne dacă e fată ori băiat, şi ea i-a răspuns:

– Sunt băiat, tată, şi vreau să mă însor. Caută-mi o fată mai cu zestre şi mai frumoasă.

Atunci cojocarul şi-a adus aminte de legământul făcut cu împăratul pe când erau copii şi îndată a trimes peţitori cu o scrisoare, în care îi pomenea de jurământul lor vechi. Împăratul a chemat pe fiică-sa şi i-a făcut arătare despre cererea cojocarului şi jurământul lui de odinioară şi i-a spus că acel jurământ nu se calcă, chiar de ar pierde toată împărăţia. Fata îi spuse:

– Tată, dacă Dumnezeu voieşte aşa şi a sosit timpul, eu mă supun şi voi lua de bărbat pe cel pe care mi l-ai rânduit.

Spunea aşa fără să ştie că o să aibă de a face cu o bucată de carne, în loc de un tânăr, cum se arăta în visurile ei din tinereţe. Trimise împăratul scrisoare şi daruri cojocarului şi fiului său şi spunea:

– Prietene drag, ţi-am primit cererea, mi-am adus amintite de jurământul nostru din tinereţe şi te rog de azi în treizeci de zile să vii cu fiul tău, ca să luaţi mireasa.

Când se împlini termenul, cu multă ruşine cojocarul puse bucata de carne în trăsură, care se făcuse mare cât o baniţă şi porni spre oraşul împărătesc, unde împăratul aştepta cu mare nerăbdare să-şi vadă ginerele. Dar când ajunseră acolo cu uimire văzură toţi, în loc de un flăcău frumos, o bucată de carne roşie, bolborosind ceva, ca şi cum ar fi vrut să vorbească. Cu multă ruşine cojocarul spuse împăratului:

– Măria-Ta, ăsta este fiul pe care mi l-a dat Dumnezeu şi nu aşi fi îndrăznit să-ţi cer fata de nevastă pentru el dacă nu am fi avut amândoi legământ cu jurământ.

Împăratul, cu frica lui Dumnezeu, nu tăgădui şi-i dete fata, cu toată împotrivirea împărătesei şi a fetei. De multă mâhnire, împăratul a murit curând şi fata s-a întors îndărăt să conducă treburile împărăţiei şi a adus cu ea şi bucata de carne, punând-o la vatra focului, aşa cum ceruse ea, fiindcă nu vrea să stea în casă cu soacra, care o certa tot timpul.

Peste câtva timp, împărăteasa a fost poftită la o nuntă mare, unde s-a dus împreună cu mama ei, fiindcă nu putea să ia şi bucata de carne. Îndată după plecarea lor, a ieşit din bucata de carne, care nu era decât o piele, un tânăr foarte frumos, a încălecat pe calul cel mai iute şi mai frumos din grajdurile împărăteşti şi într-o clipită a fost şi el la nuntă şi s-a prins în horă, şi împărăteasa când l-a văzut nu-şi mai putea lua ochii de la el, îi bătea inima tot mai tare şi apoi s-a prins în horă lângă el, rotind hora de trei ori.

Îndată tânărul s-a desprins din horă, smucind batista din mâna împărătesei, a încălecat repede şi s-a făcut nevăzut. Împărăteasa a plecat şi ea foarte tristă, gândindu-se că n-a avut şi ea norocul să aibă

ca soț un tânăr așa de frumos ca cel lângă care jucase și-și blestema soarta și pe tatăl ei, care o dăduse după o bucată de carne. Ajungând acasă se uita cu mare scârbă la bucata de carne, care o întrebă hârâind dacă a petrecut bine ori nu.

Peste câtva timp, împărăteasa a mai fost poftită la o nuntă și s-a dus cu mare bucurie, având nădejdea că poate o mai veni iar tânărul lângă care jucase. Și chiar așa a fost, căci tocmai când era petrecerea în toi iaca sosește și tânărul frumos, care îi căzuse cu tronc, și se prinde în horă chiar lângă ea. Îl întrebă cine este, cum îl cheamă și de unde este, dar el îi răspunse că știe că ea îl iubește, dar nu este pe deplin încredințat și-i ceru să-i dea inelul ei și atunci o să afle cine este el.

Împărăteasa nu s-a mai codit și i l-a dat, iar el pe-aci ți-e drumul. Împărăteasa de necaz a plecat acasă fără zăbavă. Însă pe drum tânărului i s-a rupt chinga de la șa și a trebuit să întârzie ca s-o lege, așa că a ajuns întâi împărăteasa acasă. Ea când a văzut numai o piele, în locul bucății de carne cu gură și ochi, a cunoscut că este ceva la mijloc și a luat pielea și a aruncat-o în foc.

Puțin în urmă, se pomenește cu tânărul că descalecă la scară și când înțelese ce s-a petrecut îi zise:

– Nu puteai să mai rabzi încă trei zile? Mi-ai aruncat cămașa în foc, în care am trăit atâta amar de vreme și mai aveam trei zile până să scap de ea. Acuma, uite, ia-ți odoarele îndărăt. Și-i aruncă batista și inelul.

După asta el își luă rămas bun și se prefăcu pe loc într-un porumbiel, care își luă îndată zborul. Împărăteasa îl privi cu lacrimi în ochi până ce nu s-a mai văzut. Ea fu cuprinsă de o mare durere și tristețe și nu știa ce să facă, ca să se liniștească. L-ar fi căutat în toată lumea, dar nu știa ce drumuri să apuce. De mare întristare, s-a lipsit de împărăție și a deschis un han la un drum mare și pe oricine trecea pe acolo îl găzduia și-l ospăta fără nicio plată, numai să-i spuie un basm.

Noua ani de zile a trăit în felul ăsta, fără să audă măcar o vorbă despre el. Tocmai în al nouălea an vin la han într-o zi doi milogi, un orb și un ciung și au cerut și ei găzduire. Ea i-a primit cu bucurie, dar ca de obicei le-a spus că le cere drept plată să-i spună câte un basm sau poveste.

A spus mai întâi orbul o poveste, apoi ciungul a început a povesti că într-o țară îndepărtată au fost doi negustori de mâna a doua, care aveau fiecare câte un băiat, și a înșirat mai departe toată povestea cu bucata de carne, cu flăcăul cel frumos, care a ieșit din ea, cu împărăteasa, cu porumbielul, până în ziua aceea.

Împărăteasa era aproape să leşine de bucurie şi l-a întrebat pe ciung dacă nu cumva ştie pe unde se află azi porumbielul. Ciungul i-a spus că ştie şi că o poate duce acolo când o vrea. În grabă împărăteasa şi-a făcut pregătirile de călătorie şi a plecat împreună cu cei doi cerşetori.

După ce au călătorit mai multe săptămâni, au ajuns ei la marginea unui râu şi s-au oprit, căci ciungul i-a arătat dincolo de râu nişte case foarte frumoase şi i-a spus:

– Iată, acolo şade soţul tău, dar noi trebuie să mai aşteptăm nițel aici, fiindcă el nu este acum acasă.

După ce a spus asta, fiindcă le era foame, ciungul i-a spus orbului să se ducă să moaie în apă o coajă de pâine uscată, singura pe care o mai aveau. Orbul însă răspunse:

– Ce folos că am mâini şi nu am ochi! Vrei să cad în apă, să mă înec?

Atunci s-a dus ciungul la râu, dar a scăpat-o în apă şi n-a mai putut s-o scoată. Din pricina asta, cei doi cerşetori s-au luat la bătaie şi cu mare greutate împărăteasa a putut să-i despartă, scoţând pe ciung din mâinile orbului şi pe urmă i-a împăcat. Au trecut cu grijă puntea îngustă de peste râu, ciungul ducându-l de mână pe orb înainte şi împărăteasa venind în urma lor. După ce au trecut dincolo, au intrat în curte şi ciungul i-a zis împărătesei:

– Du-te în casă, că el nu are slugi şi piteşte-te după o uşă, că noi rămânem afară să cerem milă.

Şi ea a făcut aşa cum i-a zis. S-a dus înlăuntru şi s-a ascuns după o uşă şi numaidecât vine un porumbiel şi se aşază la masă, după ăla vine şi altul, şi şedeau fără să mănânce. După puţină aşteptare, mai veni un al treilea porumbiel, care părea foarte trist. Atunci îi zise unul din ceilalţi doi, veniţi mai înainte:

– Ia, frate, de mănâncă şi nu mai avea inimă rea. Uită odată şi lasă la o parte atâta întristare, că o să te prăpădeşti.

– Nu pot să mănânc, căci mi-e tare dor de nevastă. M-aş duce s-o caut şi nu mai ştiu dacă mai trăieşte ori dacă mă mai iubeşte şi se gândeşte la mine şi nu mai ştiu bine nici pe unde să mă duc la ea. Mare rău i-am făcut şi o să mă căiesc câte zile voi mai avea.

Atunci ea iese de după uşă şi-i strigă:

– Aici sunt. De nouă ani încerc să-ţi aflu urma şi Dumnezeu mi-a ajutat de te-am văzut încă o dată şi acuma pot să mor.

Ceilalţi auzind acestea şi văzând bucuria lui îi ziseră:

– Rămâi sănătos, fratele nostru, de acum încolo nu vei mai fi frate cu noi.

Şi îndată şi-au luat zborul şi s-au dus, iar el s-a prefăcut în om, cum a fost, şi şi-a îmbrăţişat soţia, apoi s-au întors şi au luat scaunul împărăţiei, cârmuind cu dreptate pe supuşi şi trăind o viaţă fericită, şi poate mai trăiesc şi azi dacă nu vor fi murit.

Ms. 2540

Cules de Grigore N. Dumitru, elev la lic. Matei Basarab. Nu spune în ce clasă. Spus de moş Stan Toma, din com. Fundeni Gherase, jud. Ilfov.

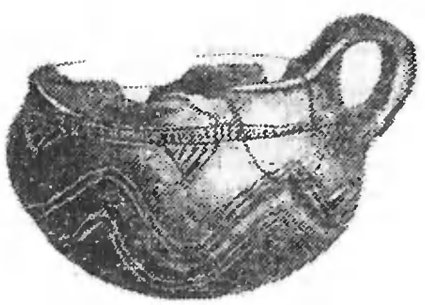

CEI TREI COPII ORFANI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

Au fost trei copii orfani, fără tată şi fără mamă şi au plecat să se bage slugi. Unde să se bage, unde să se bage?! Mergând ei pe drum, s-au întâlnit cu un boier, care i-a întrebat unde se duc.

– Să ne băgăm slugi, cocoane.

– Bine. Să vă băgaţi la mine toţi trei.

– Ne băgăm, cocoane, zise cel mai mare, dar uite avem un frate cam prea mic. Ce serviciu ai putea să-i dai lui?

– Ce o să faceţi şi voi. Haideţi, urcaţi-vă în trăsură aici cu mine şi să mergem să vă dau în primire.

Pe drum deteră peste o gârlă destul de adâncă şi când se afundă trăsura în apă băieţilor li se făcu frică şi întrebară:

– Unde ne duci, cocoane, uite că ne înecăm?

– N-aveţi grijă. Nu vă înecaţi. Vă duc la serviciul vostru.

Mai merseră ce mai merseră şi ajunseră la casa boierului. Aci boierul le spuse:

– Uite serviciul vostru: Să vă apucaţi să învăţaţi ăşti trei saci de cărţi în lipsa mea, că eu mă duc şi nu mai viu decât peste un an.

Când desfăcură sacii, parcă erau trei care cu cărţi. Boierul, care nu era decât diavolul, plecă, iar băieţii se apucară de treabă. Au început ei a învăţa câte nitel, câte nitel, până ce au învăţat ăi trei saci cu cărţi numai în nouă luni, fără să fi ştiut carte dinainte, căci le-a dat Dumnezeu putere şi minte luminată ca să înveţe şi să scape de diavol. Mai căutând ei prin casă, deteră într-un colţ peste o lădiţă mică, în care mai găsiră trei cărţi, două mai mari şi una mai mică, şi după ce isprăviră pe alea două mai mari, rămase a mică. Ei atunci, istoviţi de neodihnă, ieşiră afară din casă, să se mai odihnească puţin sub un pom, şi cel mare şi cel mijlociu spuseră celui mic:

– Na, măi frate, mai citeşte şi tu pe asta mică, ca să ne mai odihnim şi noi puțin.

Cel mai mic se aşează cu fața în jos şi începu să citească pe cartea mai mică. Pe când citea el, veniră trei păsări, care ziceau aşa:

– Băieții ăştia e bine să ştie ei că diavolul are de gând să-i ia şi să le spunem ce să facă, ca să scape. Băiatul cel mic scria tot ce spuneau păsările. Şi păsările începură să spună:

– Diavolul când o veni, o să întrebe din ce este masa pe care mănâncă ei. Cel întrebat trebuie să spuie că masa este din piele de cal mort şi diavolul o să spuie că este de aramă, măi băiete. Băiatul trebuie să spuie din nou că e din piele de cal mort şi viermănos. Pe urmă diavolul o să ia paharul şi o să întrebe:

– Din ce este paharul ăsta?

Şi ei o să răspundă:

– Din piele de pisică viermănoasă.

– Ba e de cleştar, o să zică diavolul. Nu se vede?

– Ba e din piele de pisică viermănoasă. Ne-ai spurcat, diavole. Aşa trebuie să-i răspundă ei.

Pe urmă diavolul o să ia ligheanul din care se spălau şi o să-i întrebe:

– Din ce este ligheanul ăsta?

Şi băieții o să-i răspundă:

– Din piele de câine viermănos.

– Ce vorbiți voi? Ligheanul e din aramă curată.

– Ba e din piele de câine viermănos, păgâne, ne-ai spurcat şi cu ligheanul.

Pe urmă diavolul o să vrea să le dea bani, fiindcă l-au slujit un an de zile, şi el e mulțumit de slujba lor. Ei nu trebuie să primească bani, fiindcă dacă ar primi, diavolul o să-i taie. Să ceară unul un fluier, unul o pungă şi altul o jumătate de pălărie.

După ce a scris tot ce au spus păsările, băiatul cel mic a sculat pe frații lui şi le-a dat să învețe şi ei bine, ca să ştie ce să spuie diavolului când o veni. N-a trecut mult şi s-a întors diavolul acasă şi a făcut întocmai cum au spus păsările. După ce i-a întrebat din ce e masa, paharul şi ligheanul, s-a dus pe rând la fiecare în odaie, ca să le dea bani. S-a dus mai întâi mai cel mai mic şi i-a zis:

– Ia, băiete, bani pentru cât mi-ai slujit.

Băiatul i-a spus că nu vrea bani, ci să-i dea un fluier.

– Dar ce ai să faci tu cu fluierul?

– Vreau să cânt cu el, că mi-e drag.

– Intrar-ar pe mâna dracilor cine te-a învăţat. Şi-i dete fluierul.

Pe urmă băiatul mai alergă iute pe la fraţii lui cu hârtia pe care scrisese spusele păsărilor şi le mai aduse aminte, ca să fie toţi la o vorbă. Îndată intră diavolul în odaie la al doilea băiat având un chip tăiat şi-i spuse:

– Ia bani, pentru că m-ai slujit un an, că uite frate-tău n-a vrut să ia bani şi l-am tăiat. Tu ia bani, băiete, ca să nu te tai.

– Nu vreau să iau bani, răspunse băiatul. Uite eu am să iau astă jumătate de pălărie.

– Da ce ai să faci tu cu o jumătate de pălărie?

– Am s-o pun pe cap, ca să-mi ţie umbră.

– Ia mai bine banii, ca să-ţi cumperi una bună, nouă.

– Nu. O iau pe asta, că asta îmi place.

Diavolul n-a mai avut ce face şi l-a dat afară cu jumătatea de pălărie.

S-a dus diavolul şi la al treilea frate şi i-a zis:

– Am venit să-ţi dau bani pentru că mi-ai slujit. Uite, fraţii tăi n-au vrut să ia bani şi i-am tăiat.

Băiatul răspunse:

– Nu iau bani, ci eu astă ruptură de pungă o iau.

– Ce să faci cu ruptura asta? Ia mai bine bani şi o să-ţi cumperi una nouă şi bună.

– Nu. Mie asta îmi place. Pe asta să mi-o dai.

Diavolul îi dete şi lui punga ruptă şi-i dete pe toţi afară.

După ce merseră ei o bucată de drum, se opriră în loc şi cel mai mic zise:

– Măi nene, pe ce am slujit noi din greu un an de zile? Ce fac eu cu fluierul ăsta, măi nene?

– Ia durluie, mă neică, şi tu niţel din el, îi zise cel mai mare.

Cum începu să durluie începură să se adune sumedenie de draci şi să-l întrebe:

– Ce ai poruncit, stăpâne?

Ei se înspăimântară când văzură atâta puzderie de draci şi spuseră că nu poruncesc nimic, iar dracii pieriră şi se duseră în împărăţia lor. Cel cu pălăria zise şi el:

– Ce să fac eu cu zdreanţa asta? Nici măcar nu e pălărie întreagă, aşa ruptă cum e.

Zise astfel şi puse pe cap jumătatea de pălărie. Îndată fraţii lui nu-l mai văzură.

– Unde eşti, mă nene? începu să strige fratele cel mic.

– Aici sunt, dar nu mă vedeți din pricina pălăriei.

Cum îşi luă pălăria de pe cap fură iar toți. Mai merseră ei o bucată şi zise ăl cu punga ruptă:

– Da eu ce să fac mă cu sărăcia asta de pungă? Şi dete cu ea de pământ. Când se izbi de pământ ieşiră din ea două trăgători* de galbeni şi o mai trânti o dată şi ieşiră alte două.

– Haideți nene, zise cel mai mic, că acum uite am câştigat ce ne trebuie ca să trăim cum vrem.

Merseră ei până ajunseră într-un oraş mare şi acolo, la marginea oraşului, cu ajutorul fluierului şi al pungii, zidiră un han mare, cum nu se mai pomenise, cu foarte multe odăi şi găzduiau pe toți trecătorii, dându-le şi mâncare şi băutură, fără nicio plată, că bani aveau câți voiau. Se duse vestea în toate părțile şi află şi împăratul care şedea în acel oraş mare şi se duse să vadă şi el la fața locului minunăția asta, şi zise:

– Uite eu sunt împărat şi nu pot face o treabă ca asta. Ăştia trebuie să fie bogătaşi mari dacă cheltuiesc atâta şi tot mai au bani. Dau de mâncare şi băutură la toată lumea şi nu plăteşte nimeni. S-a dus el acasă şi a spus fetii lui ce a văzut.

Fata s-a minunat de ce i-a spus şi i-a zis:

– Tată, eu vreau să joc cu unul din ei în cărți, ca să-i iau ceva bani şi să văd cât sunt de bogați.

L-au poftit pe ăl mai mic în casele împărăteşti, ca să joace cu fata în cărți, că fata era vicleană şi mai înşelase ea cu cărțile pe mulți feciori de împărat. Ea l-a întrebat pe băiat:

– Cu ce ați făcut voi hanul ăla aşa de mare?

Băiatul răspunse:

– Cu meşteşugurile noastre.

– Ce meşteşuguri aveți voi de ați făcut hanul aşa de iute?

– Uite, eu am un fluier şi când fluier din el se adună meşteri şi ucenici câtă frunză şi iarbă. Unii cară nisip, alții var, alții cărămidă, alții cherestea, alții lucrează, aşa că l-am lucrat în trei zile.

– Şi bani de unde ați avut să-i plătiți?

– Am un frate cu punga la gât, care e mereu plină şi unul cu o jumătate de pălărie pe cap, de numai dracii pot să-l vadă, dar oamenii ba.

Atunci fata i-a zis să joace în cărți şi dacă o va rămâne băiatul pe ea să le ia împărăția, iar dacă îl va rămâne ea pe el să-i ia fluierul. Au

---

* trăgătoare = măsură, jumătate de baniță

jucat în cărți şi l-a rămas fata pe băiat şi i-a luat fluierul. S-a dus acasă fără fluier şi pe urmă l-a poftit şi pe cel cu punga şi a jucat şi cu el şi i-a luat şi lui punga.

Atunci fratele cel cu jumătatea de pălărie s-a dus la palatul împărătesc şi a pus jumătatea de pălărie pe cap, s-a făcut nevăzut, a intrat în palat şi a luat frumuşel fluierul şi punga şi le-a adus acasă. Le-a dat îndărăt fraților lui şi le-a zis:

– Băgați de seamă, fraților, să nu le mai pierdeți, că astea sunt puterea voastră.

Pe urmă, el s-a însurat şi s-a aşezat la casa lui şi mai târziu s-au însurat şi cel cu fluierul şi cel cu punga, şi au stat toți trei în acelaşi oraş şi şi-au petrecut viața împreună cu familiile lor.

Ms. 1122

Cules de elevul Popescu I. Ion, cl. I, lic. Matei Basarab, în aprilie 5 anul 1896, de la moş Tănase, din Seimenii Mari, jud. Constanța, de 75 de ani.

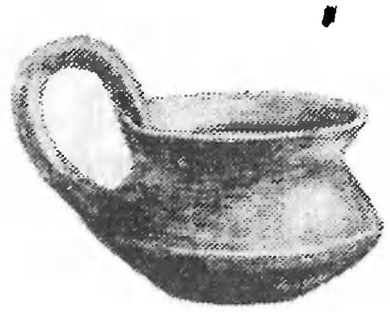

MEŞTEŞUGURILE DIAVOLULUI

A fost odată un om foarte sărac care avea un băiat. Cu cât se mărea băiatul, traiul era mai greu în casa săracului. Ce se gândi şi se socoti omul, hai să-şi dea băiatul să înveţe un meşteşug.

Plecă cu băiatul de acasă şi merseră ei ce merseră, numai iată că deteră peste o gârlă şi cum era zi de vară, cu o zăpuşeală cumplită, se opriră, se dezbrăcară şi se băgară în apă să se scalde. Omul răsuflă uşurat, zicând: Of! Of!

Deodată se pomeni cu dracu lângă el, căci pe el în chema Of, şi-l întrebă de ce l-a chemat. Bietul om îi povesti tot necazul lui şi că ar vrea să găsească un stăpân pentru băiatul lui.

Necuratul îi spuse să-l dea pe băiat la tartorul dracilor, că el are nevoie de unul care să-l slujească şi să-i înveţe meşteşugurile. Omul se învoi să-i dea băiatul şi să i-l aducă peste un an, învăţat la vreun meşteşug. Diavolul luă băiatul şi-l duse în fundul apei, dându-l pe seama stăpânului lui, tartorul. Băiatul învăţă un meşteşug şi-l sluji pe tartor cinstit, câştigându-i încrederea. Când era aproape să împlinească anul, tartorul îi dete cheile de la toate casele lui şi-i spuse că poate să umble în toate casele, afară de una, unde nu are voie să intre.

Băiatul nu ascultă şi se duse drept la casa unde nu avea voie să intre şi o descuie şi ce-i văzură ochii? O fată tânără şedea în mijlocul a nouăzeci şi nouă de capete de oameni. Cum îi văzu, fata zise:

– Tu cu capul tău o să împlineşti suta. Dar dacă vrei să scapi, să faci cum îţi spun eu. Fă cumva şi pune pe vreun drac să se culce, în locul tău, în odaia ta, la noapte şi când o veni tartorul să te omoare o să-l omoare pe el.

Cum el învăţase destul meşteşuguri drăceşti, izbuti să amăgească un drac să se culce în locul lui şi scăpă de la moarte. Fiindcă se împlinise anul, dimineaţa ieşi pe malul apei, unde îl aştepta tată-său, şi

porniră amândoi spre casă. Băiatul se prefăcu în cățel şi se ținea după tată-său.

Mergând ei aşa, se întâlniră cu un om bogat care cumpără cățelul cu două mii de franci. Cățelul spusese lui taică-său să nu-l vândă cu zgarda, dar el uitase. Făcu cățelul ce făcu şi scosese zgarda, făcându-se nevăzut. Pe urmă, găsi pe tată-său şi se duseră amândoi acasă.

Aci, el se făcu un inel frumos, pe care tată-său vru să-l vândă unui drac care venise să-l omoare pe băiat, pentru isprăvile făcute la casa tartorului. El îi dete omului câte parale ceru şi-l luă, dar inelul sări şi scăpă din mâna diavolului, prefăcându-se într-un car cu mei. Diavolul se făcu o cloşcă cu o sumedenie de pui şi se apucară să mănânce meiul. Rămase însă doar un bob sub călcâiul lui tată-său şi acesta se prefăcu într-o vulpe, care pe dată mâncă toți puii, cu cloşcă cu tot.

Aşa scăpă băiatul de diavol, cu meşteşuguri învățate chiar de la ei.

Cules de elevul Stănescu I. Ion, cl. IV, lic. Matei Basarab, în satul Pantelimon – Ilfov. Nu spune de la cine.

BĂIATUL MOŞULUI ŞI AL BABEI

A fost odată un moş şi o babă care nu aveau copii. Când nu se mai aşteptau deloc să mai aibă vreun copil, a născut baba un copil voinic şi frumos, şi ei nu mai puteau de bucurie. De mic, copilul se obişnuise să poarte un toporaş de gât, pe care i-l dăruise tată-său ca o jucărie. Când s-a făcut băiatul de vreo şaptesprezece ani, i-a spus lui tată-său şi mamei sale să-i dea nişte bani şi ceva merinde pentru drum, că el vrea să plece în lume să caute *frica* şi *urâtul*, că el nu ştie ce sunt alea.

Moşul, când îl auzi, spuse că o să-i dea, dar în gândul lui hotărî să-l sperie şi se înţelese cu baba ca seara ea să vie cu băiatul în pivniţă şi el o să stea ascuns mai dinainte acolo. Aşa făcură şi când intră băiatul în pivniţă, moşul sări la el din întunerec să-l strângă de gât şi ceru să-i dea banii.

Băiatul nu se sperie deloc şi-l trânti pe moşul jos, iar când era să scoată toporaşul de la gât moşul îi spuse cine e şi de ce a făcut aşa. Băiatul, când văzu că e tată-său, începu să râdă. Văzând moşul ce-i poate pielea lui fiu-său îi dete ceva parale, îşi luară rămas bun şi băiatul plecă în lume. El avea însemnat pe spate: „Nu ştiu ce e frica şi urâtul".

Când trecu pe la poarta împăratului Roşu, îl văzu împăratul şi-l chemă la el şi-i spuse că el are nişte case ceva mai departe, foarte mari şi foarte frumoase şi au pus stăpânire pe ele nişte zmei, pe care n-a putut să-i alunge nici cu toată armata, aşa că dacă el o putea să scoată pe zmei din acele case îi dă pe fiică-sa de soţie şi jumătate din împărăţia lui. Împăratul i-a făcut făgăduiala asta mai mult în râs, ştiind el bine că n-o să facă nimic. Băiatul i-a cerut împăratului să-i dea numai doi soldaţi, care să-l însoţească. Împăratul i-a mai spus că după alungarea zmeilor să facă curăţenie în odăi şi foc în sobe, fiindcă are să vie şi el pe acolo, să-l vadă şi să mai şadă şi în casele alea.

Băiatul plecă cu cei doi soldaţi şi când ajunse la casele împărăteşti se sui pe scări, la catul de sus, cu cei doi soldaţi, făcu curat peste tot, fără să-l supere cineva, şi rămase să facă doar foc prin odăi.

Trimise pe unul din soldaţi să aducă lemne de afară, dar zmeii, care şedeau în altă parte a caselor, îl auziră tropăind şi atunci ieşi unul afară. Soldatului, când îl văzu, îi plezni fierea de frică şi muri. Aşteptă băiatul şi văzând că nu mai vine trimise pe celălalt soldat, dar şi el păţi la fel cu cel dintâi.

Văzând băiatul că nu mai vine nici al doilea, a crezut că ei au fugit şi s-au întors acasă. Atunci se dete el jos şi când văzu pe zmeu scoase repede toporaşul de la gât şi-l azvârli aşa de bine, că-l izbi pe zmeu drept în cap şi i-l despică.

Pe urmă luă lemne şi făcu focul în odăile curăţite. Mai rămăseseră odăile unde şedeau zmeii. El intră repede, fără frică, peste zmei şi ei se repeziră la el să-l omoare, dar el învârtea toporul lui ca un fulger în dreapta şi-n stânga şi omora câte doi-trei deodată. Câţi au mai rămas vii, văzând că nu-l pot omorî, au luat-o la fugă.

Atunci el făcu foc peste tot şi plecă la împărat să-i spună ce a făcut. Împăratul când auzi începu să-şi facă cruci. Se minună el mult, dar neavând ce să mai facă îi dete băiatului de soţie pe fiică-sa şi jumătate din împărăţie, case, trăsuri, cai, argaţi şi tot tacâmul împărătesc. Când ajunseră cei doi tineri cu trăsura la casele abia smulse de la zmei, deteră acolo iar peste nişte zmei, care se căzneau să scoată nişte buţi cu vin din pivniţă.

Fata când i-a văzut a început să ţipe, dar băiatul se dete jos din trăsură şi cu toporişca lui îi ucise repede pe toţi, până nu mai rămase niciunul. Intrară pe urmă în casă şi începură să se uite peste tot, dar băiatul, tot cu mintea copilărească, zări prin fereastră un pom înalt şi frumos şi se duse repede de se sui în el. Acolo văzu agăţate de crăci o sabie şi o măciucă.

Acuma dacă poruncea sabiei să taie, ea tăia tot ce ar fi fost primprejur, şi măciuca tot aşa, dacă îi poruncea să grămădească, da câte două-trei sute de lovituri, una după alta. Băiatul le luă şi se duse la împăratul şi-i spuse:

– Acuma să mergi după mine.

Asta însemna că îi cere să se supună lui. Împăratul îi răspunse însă supărat:

– Eu să merg după tine? Nu ţi se pare că nu-ţi vezi lungul nasului?

Împăratul voia acum să-l omoare. El spuse că primeşte să-l omoare, dar mai întâi să-i pregătească o masă mare, la care să mă-

nânce numai el cu soția lui, şi să-i dea şi un taraf de lăutari, ca să-i cânte şi să petreacă şi pe urmă poate să dea cu ce o şti în el.

Împăratul îi pregăti masa precum i-a cerut, îi aduse şi taraf de lăutari şi la urmă îl întrebă dacă e gata. El răspunse: „gata". Şi tocmai în clipa când împăratul poruncea soldaților să tragă băiatul porunci sabiei să taie şi măciucii să îngrămădească, şi numai în câteva clipe toți dimprejur, cu soldați cu tot, fură la pământ. Rămase numai împăratul, care se sperie grozav şi-i strigă:

– Lasă-mă, fiul meu, că acuma merg cu tine.

De atunci însă, fata văzând că a ucis atâția curteni şi atâția soldați, a prins ură neîmpăcată împotriva lui şi s-a vorbit în taină cu un împărat vecin, împăratul Alb, ca să-i ia sabia şi măciuca, noaptea, când o adormi. Băiatul avea obiceiul de dormea cu ele legate de gât. Într-o seară fata îi zise:

– Leapădă încolo sabia aia şi măciuca de la gât, că nu pot să dorm din cauza lor.

Băiatul când auzi îi dete o palmă. A doua seară tot aşa. A treia seară el le agăță într-un cui şi se culcă. Peste noapte, veni un arap de la împăratul Alb, care îi luă sabia şi măciuca lui şi-i puse altele în locul lor şi la fel cu ele. Când s-a făcut ziuă, împăratul Alb a şi venit la uşa lui şi i-a zis:

– Am venit să-mi dai pe soția ta, ca să-mi fie nevastă mie.

Băiatul când auzi porunci sabiei să taie şi măciucii să grămădească, dar nimic. Atunci porunci şi împăratul Alb sabiei sale să taie şi sabia îl tăie şi-l omorî pe băiat, aşa că el muri de sabia lui, furată de împăratul Alb. Împăratul luă fata şi se întoarse acasă la el.

Acuma împăratul Roşu scoase batista să se şteargă la nas, dar văzu că batista e plină de sânge. Îşi închipui numaidecât că trebuie să fi murit băiatul, care îi lăsase batista la despărțire, spunându-i că atunci când o va vedea plină de sânge să ştie că el e mort.

El se duse repede la un deluş din apropiere şi azvârli o piatră în vârful deluşului şi de acolo căzură două sticle, una cu apă moartă şi una cu apă vie. Pe urmă aşteptă nițel şi veni o tivgă cu doi boi şi el intra în tivgă şi nu zise nici „hăis", nici „cea" şi merse până unde au stat boii.

Aci el porunci boilor să sape şi să adune os cu os, până se alcătuieşte un om deplin, şi pe urmă el turnă mai întâi apă moartă şi apoi apă vie, şi învie pe băiat. El se ridică în picioare şi se minună ce somn greu a dormit. Împăratul îi zise că ar fi mai dormit mult şi bine dacă nu era el.

Pe urmă împăratul îi spuse cum l-a vestit batista plină de sânge despre moartea lui. Băiatul plecă să se răzbune pe împăratul Alb. Se duse la o babă din împărăţia lui şi-i zise:

– Babo, eu am să mă fac un cal şi tu să mă plimbi pe la poarta împăratului, şi el o să te întrebe dacă vinzi calul. Tu să-i spui că-l vinzi şi-i ceri să puie atâţia bani până o începe calul să dea din urechi.

Baba făcu aşa şi împăratul începu să puie la bani şi puse mereu până îi isprăvi pe toţi, şi mai puse şi cerceii, şi inelul din mâna nevestei lui şi atunci calul dete din urechi, iar baba luă toţi banii şi se duse acasă. Împăratul dete poruncă să-l ducă pe cal în grajd.

Se uitară toţi la el şi se uită şi împărăteasa, dar când se apropie mai mult de el azvârli cu piciorul şi o lovi. Atunci ea pricepu că ăsta nu poate să fie decât fostul ei bărbat şi începu să vorbească cu împăratul despre cal şi să stăruie să-l omoare, fiindcă nu e bun de nimic, face numai băligi, are năravuri urâte, loveşte şi muşcă şi nu-l foloseşte la nimic.

O servitoare tânără a auzit vorba asta şi s-a dus în grajd şi a început să-l văicărească pe bietul cal spunându-i ce-l aşteaptă:

– Ei, calule, cât eşti tu de frumos, împărăteasa a zis să te înjunghie.

Calul înţelese tot şi-i zise:

– Dacă mi-oi face tu tot de oi zice eu, să ştii că te fac împărătească. Uite ce să faci: Cum o băga jugănarul cuţitul în mine, tu să vii cu o cârpuliţă udă şi s-o bagi în rana aia, până când s-o umple de sânge, apoi s-o iei şi s-o îngropi la fereastra împărătesei.

Ea a făcut întocmai aşa cum a zis calul.

A doua zi, văzu că se ridicase un portocal frumos la fereastra împărătesei, încărcat cu portocale. Împărăteasa, cum îl văzu ieşit aşa deodată din pământ, cunoscu că e tot fostul ei bărbat şi spuse împăratului să puie să-l taie. Servitoarea iar auzi şi se duse şi-i spuse portocalului, iar el îi răspunse:

– Să iei cea dintâi aşchie care o să sară când m-o tăia şi s-o arunci pe gârlă.

Ea făcu aşa şi acea aşchie se prefăcu într-un răţoi frumos, cum nu se mai văzuse. A doua zi şi a treia zi, după porunca împăratului, plecară mai mulţi oameni să aducă nişte fân de pe câmp. Când trecură pe lângă gârlă, ei rămaseră înmărmuriţi de frumuseţea răţoiului şi uitară cu totul de fân.

Când se întoarseră seara fără fân, împăratul îi pedepsi şi puse să-i închidă pe toţi, dar ei spuseră tărăşenia cu răţoiul. Împăratul îi iertă şi

se duse la gârlă cu sabia şi cu măciuca, ca să prindă rățoiul. Întâi se căzni să-l atragă la margine, dar rățoiul se trăgea mereu unde era apa mai mare, până când împăratul se dezbrăcă de tot şi intră după el. Atunci îi puse un picior în cap şi-l dete la fund şi se repezi pe mal, unde împăratul lăsase sabia şi măciuca la un loc cu hainele. Luă sabia şi-i porunci să taie şi astfel omorî pe împărat, împreună cu soldații pe care îi adusese cu el.

Pe urmă, se duse la împărătească, fosta lui nevastă, şi o omorî şi pe ea, luă în stăpânire împărăția împăratului Alb cu toate bogățiile ei şi pe servitoarea care îl ajutase cu dragoste să scape din nevoi o luă de soție şi o făcu împărătească.

Şi încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Cules de elevul Mihăescu Vasile, cl. III, lic. Matei Basarab, probabil 1898. Nu spune de la cine.

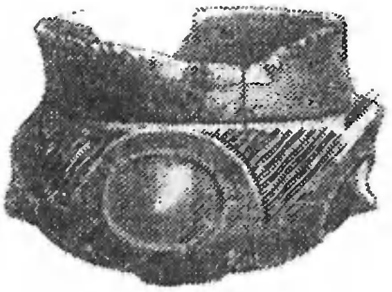

BASMUL CU PATRUZECI DE HOȚI

Au fost odată doi frați. Unul era bogat şi altul era sărac. Cel bogat întreținea şi pe cel sărac. Pe lângă asta, cel sărac avea voie să meargă în pădurea celui bogat şi să taie lemne, pe care le vindea în oraş.

Odată, pe când tăia lemne în pădure, aude un tropot de mulțime de cai şi de frică s-a suit repede într-un copac mare, ca să vadă mai bine cine o să treacă pe acolo. Nici n-apucă să se aşeze bine în copac, când deodată văzu o mulțime de oameni călări, pe care el îi numără şi văzu că sunt tocmai patruzeci şi care se opriră tocmai sub copacul în care se suise el,

Apoi unul din oameni dete puțin pământul laoparte, zise câteva cuvinte pe care el le auzi bine şi le ținu minte, şi ca prin minune se deschise o uşă mare de sub pământ şi intrară acolo toți patruzeci, cu cai cu tot. Auzi pe urmă cum omul acela spunea dinlăuntru aceleaşi cuvinte, şi uşa se închise la loc.

Văzând el toate astea începu să se gândească dacă e bine să se dea jos din pom sau să mai aştepte acolo, să vadă ce se mai întâmplă. Până la urmă rămase în pom, să vadă când au să iasă de acolo.

Spre seară, uşa se deschise şi ieşiră toți afară, apoi uşa se închise la loc, unul dete pământul peste uşă şi plecară, iar el îi numără din nou, să vadă dacă au ieşit toți patruzeci. Apoi se dete jos din pom, dete pământul laoparte, spuse şi el vorbele pe care le auzise din copac, uşa se deschise, el intră înlăuntru şi spuse iar vorbele cu care închise uşa la loc.

Acolo dete peste un gang lung şi mergând prin el ajunse într-o odaie mare, plină cu tot felul de bogății, cu aur, cu argint, cu multe pietre scumpe, cu bani şi alte lucruri de preț şi el pricepu îndată că cei patruzeci de oameni sunt nişte hoți şi că aici e ascunzătoarea lor. Apoi îşi umplu şi el sânul şi buzunarele cu ce crezu că e mai de preț, se duse

la uşă şi o deschise şi o închise la loc cu vorbele ştiute, dete pământul peste ea şi se duse repede acasă la nevastă-sa.

Dete repede nevestei ce putuse să ia cu el şi-i lămuri de unde le are toate, apoi îi ceru să-i pregătească nişte saci, ca să se ducă să-i încarce cu bogăţii de acolo. Nevasta îi dete sacii şi el se duse la ascunzătoare, dete pământul laoparte, deschise şi apoi închise dinlăuntru uşa cu vorbele ştiute. Merse în odaia cu bogăţiile şi umplu sacii cu bani, cu aur, argintărie, pietre scumpe, apoi ieşi afară aşa cum intrase şi trăgând pământul deasupra se duse acasă.

Nevasta lui nu mai putea de bucurie văzând atâta bogăţie. Fiindcă nu se pricepeau să le socotească toate, se gândiră să le măsoare toate cu un vas. Atunci ea se duse la cumnata ei şi-i ceru un vas de măsurat, fără să-i spună pentru ce îi trebuie. Dar cumnata ei vrând să ştie ce o să măsoare unse cu smoală fundul vasului pe care i-l dete, ca să se lipească acolo ceva din ce o pune în el.

Apoi ei măsurară banii, argintăria şi tot ce mai luase, cu donița de la cumnata lor, fără să bage de seamă că un galben se lipise de fund. Cumnata văzând galbenul s-a dus la nevasta fratelui sărac şi a rugat-o cu stăruință să-i spuie şi ei de unde au atâția galbeni, că-i măsoară cu donița. Ea n-a vrut să-i spună la început, dar cealaltă stăruind ea l-a îndemnat pe bărbatul ei să-i spuie de unde a luat banii şi vorbele cu care se deschide şi se închide uşa ascunzătoarei.

Auzind cumnata ei toate astea dete fuga acasă şi-i povesti bărbatului ei. El luă îndată nişte saci şi plecă acolo. Când ajunse acolo, dete pământul laoparte, cu vorbele aflate de la nevastă-sa, deschise şi închise la loc uşa, îşi umplu sacii cu bani, dar când fu să iasă cu ei afară uită vorbele cu care trebuia să deschidă uşa şi tot frământându-se el pe loc văzu deodată că se deschide uşa singură şi în faţa lui stăteau o mulțime de oameni, care nu erau decât hoții ce se întorseseră îndărăt.

Unul din hoți luă sacii şi-i duse îndărăt în odaia cu bogăţii, iar ceilalți puseră mâna pe el şi-i tăiară capul, iar trupul i-l atârnară pe perete şi după ce stătură acolo câtva timp fără grijă plecară iar toți, ca să jefuiască pe un mare bogătaş, fiind încredințați că cel care le fura banii era mort şi că nimeni altcineva nu mai ştia de ascunzătoarea lor.

Fratele celui ce fu omorât astfel, văzând că nu se mai întoarce, se duse acolo, să vadă ce s-a întâmplat. Întră înlăuntru cu meşteşugul ştiut şi când văzu capul fratelui său pe jos şi trupul atârnat de perete luă un sac şi-i vârî în el şi trupul şi capul, ieşi şi potrivi totul la loc cum a fost şi se duse cu el acasă. Vrând ca nimeni să nu ştie că fratele lui a fost omorât, chibzui cu nevasta lui să cheme un cizmar, care să coase capul

la trup, cât mai bine, ca să nu se cunoască, îl spălară bine şi-l îmbrăcară frumos, răspândiră apoi vestea că a murit pe neaşteptate şi a doua zi îl îngropară.

Hoţii, când văzură că lipseşte mortul şi o mare parte din bogăţiile ascunse de ei acolo, de teamă să nu li se întindă o cursă şi să fie prinşi, hotărâră ca unul din ei să se îmbrace ca negustor şi să se plimbe prin târg, că poate o descoperi ceva care să-i puie pe urmele celui care i-a jefuit.

Făcură aşa şi a doua zi cel care umbla prin târg, un hoţ isteţ la minte, se opri lângă un cizmar, care lucra şi cânta foarte vesel. El îi spuse bună ziua şi îl întrebă de ce e aşa de vesel, iar cizmarul îi răspunse că ar vrea să-i meargă totdeauna aşa de bine cum i-a mers în zilele trecute.

Hoţul îl întrebă că ce a făcut de i-a mers aşa de bine şi el îi spuse că a venit la el o femeie care i-a făgăduit o sumă mare de bani dacă se va lăsa să-l lege la ochi şi să se ducă undeva ca să coase ceva. El se învoi şi femeia îl duse într-o casă, unde îi dezlegă ochii, apoi îl puse să coase un cap de om mort la trup, îi plăti şi-l legă iarăşi la ochi, îl duse îndărăt acasă, unde îi dezlegă ochii.

Hoţul, cum auzi aşa ceva, întrebă pe cizmar dacă ar putea să-i arate casa unde a fost dus de femeie şi el îl duse şi-i arătă casa, fiindcă deşi fusese legat la ochi putuse să-şi dea bine seama de locul unde a fost dus.

Hoţul, când a rămas singur, făcu un semn negru pe peretele casei, ca s-o cunoască când va veni a doua oară. Dar după ce plecă el, ieşi slujnica din casă şi când văzu ceva negru pe perete, de teamă să n-o certe stăpâna, şterse semnul de acolo, aşa că atunci când se întoarse hoţul nu mai cunoscuse casa.

Se duse iar la cizmar, care îi arătă iar casa şi acum făcu un semn roşu şi mare pe perete, ca să nu se mai şteargă. Puţin în urmă ieşi afară stăpâna casei, care când văzu peretele murdar porunci slujnicei să văpsească toată casa cu roşu, ca să nu se mai cunoască murdăria.

Totodată, omul cel sărac, care se îmbogăţise cu banii de la hoţi şi cumpărase şi o casă mare de la un vecin, făcu în casele sale un han mare pentru găzduit drumeţii. Peste puţine zile veni la hanul lui unul din hoţi, care se dete drept negustor de uleiuri şi-i ceru o odaie şi să-i dea voie să pună în curte patruzeci de butoaie cu ulei.

În treizeci şi nouă din acele butoaie era câte un hoţ şi numai cel de al patruzecilea era cu ulei. După ce căpătă odaia şi învoirea să aducă butoaiele în curte, hoţul chemă căruţele şi începu să dea butoaiele jos.

Când aşeza butoaiele, spunea în şoaptă fiecărui hoţ că atunci când o să bată el în butoi să iasă afară şi să vie să omoare pe hangiu, pe urmă se duse şi se culcă.

Pe la miezul nopţii, se întâmplă să se isprăvească uleiul din candela din odaia hangiului şi atunci el trimise slujnica să ia puţin ulei dintr-un butoi din curte şi mâine o să-i plătească negustorului. Femeia se duse şi vrând să ia ulei atinse cu vasul ei şi cu degetele butoiul şi atunci hoţul dinlăuntru, crezând că îl cheamă şeful lor, întrebă dacă să iasă din butoi, dar femeia de frică îi spuse că încă nu. Trecu apoi mai departe la fiecare din cele treizeci şi nouă de butoaie şi se întâmplă la fel şi la urmă luă din al patruzecilea butoi un cazan întreg de ulei. Se duse apoi repede şi spuse hangiului ce auzise.

Hangiul porunci slujnicei să puie cazanul cu ulei la foc şi când începu uleiul să clocotească turnă ulei clocotit în fiecare butoi şi omorî astfel pe toţi hoţii. Pe urmă se culcară.

Puţin după asta, hoţul din odaie se sculă şi văzând că toţi dorm butuc se duse şi bătu în fiecare butoi, dar văzând că nici unul din hoţi nu răspunde crezu că toţi au fugit nu se ştie unde şi el singur neputând să facă nimic fugi şi el.

A doua zi, hangiul porunci slujitorilor să-i îngroape pe hoţii ucişi, iar el a trăit fericit cu nevasta lui şi poate mai trăiesc şi azi, dacă nu vor fi murit.

Ms. 1149

Cules de elevul Cohl Sigmund, cl. III, liceul Matei Basarab, probabil în 1898–1899, de la un om din Târgovişte, de vreo 50 ani, fără carte. Nu-i spune numele.

BASMUL CU ÎMPĂRATUL CU MĂRUL DE AUR

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost un împărat care avea un măr de aur. Mărul înflorea ziua, iar noaptea făcea mere care se şi coceau, dar venea cineva în fiecare noapte şi le fura. Împăratul se mira că cine i le fura şi atunci a pus oştire ca să păzească şi să vadă cine fură merele. Peste noapte însă a început a bate un vânt căldicel şi au adormit ostaşii şi a venit zâna din munţii de sticlă, împreună cu fecioarele ei, şi a cules merele. Dimineaţa, împăratul a deschis fereastra, să vadă dacă sunt merele în pom, dar n-a văzut niciun măr.

Împăratul avea trei băieţi: pe cel mai mare îl chema Petraşcu, pe cel mijlociu Ion şi pe cel mai mic îl chema Argil. Băiatul cel mare îi spuse lui tată-său să stea el într-o noapte la pândă, dar în noaptea aia iar a început să bată vântul căldicel şi el a adormit şi a venit iar zâna cu fecioarele ei şi a furat merele. Dimineaţa, iar n-a văzut împăratul niciun măr îi pom.

În a doua noapte s-a pus la pândă băiatul cel mijlociu, dar iar a bătut vântul şi băiatul a adormit şi zâna a venit şi a furat merele.

În a treia seară, băiatul cel mai mic spuse lui tată-său să stea şi el la pândă. Împăratul la început nu vru să-l lase, zicând că dacă oştirea şi fraţii lui mai mari n-au putut face nimic, cum o să izbutească el să prindă hoţul? Băiatul stărui mult să-i dea voie şi până la urmă împăratul îl lăsă să stea la pândă.

Peste noapte, începu să bată vântul căldicel, dar băiatul avusese grijă şi bătuse în pământ doi ţăruşi cu capul de afară ascuţit şi se aşezase între ei, şi cum îi venea somn şi-i cădea capul în jos se înţepa în ţăruşi şi se trezea, aşa că n-a adormit deloc. Pe la miezul nopţii, a

venit zâna din munții de sticlă în chip de porumbiță și începuse să culeagă merele, când băiatul îndreptă spre ea arcul cu săgeata. Însă zâna începu a striga deodată la el:

– Argile, Argile, nu trage, că eu mă dau jos îndată la tine.

Și ea s-a coborât din pom și s-a culcat lângă el. Dimineața, când s-a sculat împăratul, a trimes pe o slujnică a sa credincioasă, o țigancă bătrână, să vadă dacă s-au cules merele. Slujnica se duse în grădină și când văzu pe Argil culcat alături cu zâna care avea părul de aur se duse repede și culese un măr și apoi tăie o șuviță din părul de aur al zânei și le duse la împărat.

Când se treziră Argil și zâna, ea își duse mâna la cap și când văzu că i s-a tăiat din păr strigă cu mare supărare:

– Cine e ăla care mi-a tăiat mie păr din cap?

Apoi spuse lui Argil că are s-o caute nouă ani de zile și de abia o s-o găsească, apoi se făcu nevăzută. Argil începu să plângă, rugându-o să nu se ducă, dar n-a putut s-o oprească.

Argil își pregăti atunci un pâlc de o mie de ostași, puse să se încarce multe care cu provizii, luă cu el și saci cu aur și porniră să caute zâna. Merseră ei, merseră, mai bine de trei ani de zile și ajunseră în niște locuri pustii, în care nu se găsea deloc apă. Abia după vreo trei zile de drum, când credeau că vor muri de sete, zăriră undeva un izvor limpede și răcoros. După ce își potoliră toți setea, Argil porunci ca oștirea să se întoarcă îndărăt și să rămână cu el numai un ostaș, care îi era foarte credincios.

Plecară mai departe și după un timp destul de îndelungat deteră peste casa unei vrăjitoare, căreia el îi ceru să-l găzduiască. Vrăjitoarea avea o fată foarte frumoasă și după ce a aflat după ce umblă băiatul i-a spus că mai bine s-o ia de soție pe fata ei, dar el n-a vrut nici în ruptul capului. Atunci vrăjitoarea a sucit capul ostașului și a uneltit împreună cu el împotriva băiatului, dându-i o sticluță ca să-i dea pe la nas cu ceva care adoarme foarte repede, atunci când or ajunge la zână, puțin înainte de amiază.

După ce au mers încă drum lung, au ajuns la coliba unui moș, care se văieta întruna că venea noaptea un porc mistreț care îi dărâma coliba. Argil când a auzit i-a spus că-l scapă el de acel porc mistreț.

Peste noapte, când a venit porcul ca să doboare coliba, Argil a ieșit afară și s-a repezit, a apucat de a dat o dată cu sulița în el, însă mistrețul n-a căzut și s-a întors la el să-l sfâșie, și poate ar fi căzut Argil sfâșiat la pământ dacă nu venea repede ostașul care străpungând mistrețul cu sulița lui l-a doborât la pământ. Moșul, drept mulțumire

le-a dat o pereche de ciorapi şi o pereche de mănuşi, ca să se urce pe rând pe munţii de sticlă, care se aflau în apropiere de coliba moşului.

Când au ajuns la poalele muntelui au încălţat ciorapii şi au pus mănuşile în mâini pe rând şi au urcat pe munte. Când au fost amândoi sus, au dat drumul în jos ciorapilor şi mănuşilor, care erau ale moşului. Pe urmă Argil şi cu ostaşul său au intrat în grădina zânei şi când au ajuns în mijlocul grădinii, fiindcă băiatul se simţea foarte ostenit, se aşează pe o bancă, să se odihnească puţin. Ostaşul îi dete pe furiş pe la nas cu sticluţa de la vrăjitoare şi-l adormi.

Peste vreun ceas, veni zâna, care se aşează lângă el şi-l întrebă ce face, dar văzând că nici nu se scoală, nici nu vorbeşte, începu să plângă şi după vreun ceas plecă de acolo. Argil se trezi abia a doua zi şi-şi dete seama că nu e lucru curat cu somnul lui şi când ostaşul vru să-i mai dea iar cu sticla pe la nas, el înţelese că acesta i-a devenit duşman şi scoase sabia şi-i tăie capul.

La amiază veni zâna şi se întâlni cu el. Copleşit de bucurie, Argil făcu toate pregătirile şi plecă cu ea la palatul părintesc, unde făcură nuntă mare şi trăiră fericiţi împreună.

Ms. 1149

Cules de elevul Comănescu Anton, din cl. III la lic. Matei Basarab, probabil în 1898–1899, de la Achim Rusu, de 35 ani, servitor în Bucureşti, de fel din oraşul Mediaş – Transilvania.

POVESTE DESPRE ÎMPĂRATUL CU OMUL DE FLORI ŞI CU OMUL DE FIER

Era un împărat şi avea trei copii, iar copilul cel mai mic avea un arc cu care se juca. Acuma se duce babacu* său la plimbare şi a găsit un om care era cu totul şi cu totul din flori, iar atunci împăratul a poruncit slugilor care erau cu el ca să prindă pe acel om de flori şi după ce l-au prins l-au dus acasă la împărat şi i-a făcut împăratul un palat foarte înalt, şi era lucrat numai din sticlă, şi l-a pus pe acel om de flori în palatul acela. Atunci l-a întrebat împăratul:

– Ce fel de om eşti tu numai din flori?

Şi el a răspuns:

– Eu sunt împăratul florilor.

Împăratul l-a lăsat să şadă în acel palat şi l-a încuiat acolo. După aceea a poruncit împăratul vânătorilor de la curtea sa să-şi pregătească armele, că au să meargă cu el la vânătoare. Când a plecat, a poruncit împărătesei ca nu cumva să deie drumul omului aceluia.

Băiatul însă se juca cu un arc şi a dat cu el în sus şi arcul s-a dus tocmai la împăratul florilor printr-o fereastră deschisă. Atunci băiatul a început a se ruga de împăratul florilor să-i deie arcul, dar împăratul i-a răspuns aşa:

– Du-te la neneaca** matale şi cere cheile şi-mi dă drumul de aici, şi dacă mi-ei da drumul eu îţi dau arcul.

Atunci copilul s-a dus şi a luat cheile pe ascuns şi a descuiat şi împăratul cel de flori a ieşit şi s-a dus. Când a venit împăratul, tatăl

---

* babacu = tata (moldov.)

** neneaca = mămica (moldov.)

copilului, de la vânătoare şi când s-a dus să-l vadă pe împăratul florilor, ca să-i treacă de dor, nu l-a mai găsit acolo. Atunci a întrebat pe împărăteasă cine i-a dat drumul şi împărăteasa i-a răspuns că nu ştie, pe urmă l-a întrebat şi pe copil dacă nu i-a dat el drumul şi copilul a spus că el i-a dar drumul. Împăratul s-a mâniat foarte tare pe el şi i-a zis să se ducă de la casa sa.

Băiatul a plecat şi tot mergând el prin acele pustiuri şi neştiind încotro să apuce a dat peste împăratul florilor, acel căruia i-a fost dat el drumul din palat, şi i-a zis:

– Eu ți-am dar drumul atunci şi ți-am făcut un bine, dar eu am pățit rău.

Atunci împăratul a scos şi i-a dat ceva parale de cheltuială şi el s-a tot dus mereu înainte.

Mergând el aşa prin pustiu, a văzut un bordei din care ieşea fum, dar apropiindu-se a văzut că în bordei nu era nimeni. El s-a pus la pândă, zicând că trebuie să vie cineva la bordei şi şezând el aşa la pândă a văzut cum într-o albie se spălau nişte cămeşi singure, şi tot şezând el aşa a adormit şi când s-a trezit din somn a găsit o masă pusă lângă el cu bucate, dar cine a pus-o nu ştia. Atunci el a luat şi a mâncat şi după ce a mâncat masa s-a strâns singură.

Pe urmă el a intrat în bordei şi şezând el acolo, a zburat o hulubiță* şi el a prins-o şi hulubița i-a zis aşa:

– De mi-ei zmulge aripile, rău ai să faci. De nu le-i zmulge şi mai rău ai să faci.

Atunci el s-a gândit că mai bine să se căiască pentru că le-a zmult, decât că nu le-a zmult şi i-a zmult îndată aripile. După ce i-a zmult aripile, hulubița s-a prefăcut în femeie şi i-a zis:

– Tu să-mi fii bărbat şi eu ție femeie.

După aceea ea a fâlfâit în vânt o basma în trei colțuri şi deodată au început a curge la zmei ca ploaia şi au întrebat-o grăbiți „ce poruncești, stăpână?“, iar ea le-a zis:

– Să-mi faceți o curte**, încât să nu se mai afle în vreun oraş aşa curte, numai din sticlă, împodobită cu diamante să fie şi slugile mele să fie nevăzute, adică toporul singur să taie lemne, lopata să rânească singură, bucatele singure să se facă, masa singură să se puie, cuțitele, furculițele, farfuriile, lingurile, paharele de vin şi vinul singur să se toarne în pahare. Pe urmă toate aceste lucruri singure să se strângă şi

---

* hulubiță = porumbiță (moldov.)

** curte = palat

să vorbească, toate aceste lucruri când le-oi întreba şi când le voi porunci să facă treaba pe care o voi porunci.

După ce le-a poruncit la zmei, îndată au fost toate gata, aşa cum poruncise, iar ea l-a întrebat pe Ivănaşu Porumbaşu, adică pe bărbatul ei, dacă îi place casa ei şi slugile ei, şi el a răspuns cum că-i place.

După aceea împăratul, adică tatăl său, a venit după dânsul cu oştire, ca să-l caute şi să-l ia acasă şi a ajuns pe lângă curțile feciorului său cel prăpădit şi s-a minunat de acele curți, fiindcă el nu mai văzuse asemenea curți ca aceea şi a trimes pe un ostaş acolo ca să frigă două prepelițe, şi ostaşul s-a dus cu prepelițele ca să le frigă.

Când a intrat în ograda curții, a întrebat pe un slujbaş dacă are voie ca să le frigă prepelițele şi el i-a răspuns cum că este voie, şi s-a dus ostaşul în bucătărie să le frigă, dar cum a intrat în bucătărie prepelițele i s-au luat din mână şi s-au pus singure să se frigă. El tot uitându-se la topor cum taie lemne singur, a uitat de prepelițe, care s-au ars pe foc.

Ieşind el din bucătărie, l-a zărit tânărul stăpân al curților şi l-a întrebat ce caută şi de unde este. El a răspuns că este un ostaş al împăratului Macidoneanu. Atunci Ionică Făt-Frumos l-a trimes pe ostaş la împăratul lui zicându-i:

– Du-te şi spune împăratului tău că l-am poftit eu la masa mea cu toți fruntaşii oştirii lui şi dacă te-o întreba unde sunt prepelițele să-i spui cum că ți le-am luat eu.

După aceea, s-a dus omul la împăratul lui, după cum l-a învățat Ionică Făt-Frumos şi împăratul a venit cu toată oastea ce era cu el şi s-au pus la masă şi au ospătat cu toți, şi împăratul curții aceleia, Ionică Făt-Frumos, a poruncit la un pahar al său ca să se puie pe ascuns în buzunarul împăratului care era oaspete.

După ce s-au sculat de la masă, Ionică Făt-Frumos a zis că el vrea să caute să vadă dacă sunt în ființă toate lucrurile lui de pe masă şi a început a întreba lucrurile dacă sunt toate, iar paharele au răspuns cum că nu sunt cu toate, că numai un pahar lipseşte şi e la împărat în buzunar.

Atunci împăratul a început să se jure că el nu a luat niciun pahar, zicând că ce, el n-are destule pahare acasă la el? Ionică Făt-Frumos i-a zis:

– Cum nu crezi Domnia-Ta că ai luat paharul, tot aşa nu crezi nicicum că eu sunt feciorul Domniei-Tale, pe care l-ai alungat şi nu-l mai cunoşti.

După aceea tată-său i-a spus să se ducă cu el acasă, că are să-i

spuie ceva, aşa că dimineaţa au plecat şi după călătorie lungă au sosit şi tată-său i-a zis:

– Uite, vezi tu dealul acela de piatră şi câmpul acesta pe care ţi-l arăt eu? Până dimineaţă să-mi faci grâu copt pe câmp, iar pe dealul cel de piatră să-mi faci poamă coaptă şi vin nou. Dacă până dimineaţă ai să-mi faci treaba asta, te cred că eşti feciorul meu, iar dacă nu îţi voi tăia capul.

El a alergat repede acasă la nevastă plângând şi ea l-a întrebat de ce plânge şi el a povestit ce i-a spus tată-său să facă. Nevastă-sa i-a spus că aşa cum a făcut cu curţile lor, o să facă şi treaba asta, aşa că să nu aibă grijă.

Ei s-au culcat amândoi şi pe la miezul nopţii s-au sculat şi ea a fâlfâit o basma în trei colţuri şi au început a veni la zmei câtă frunză şi iarbă şi au întrebat-o:

– Ce porunceşti, stăpâna noastră?

Ea atunci le-a poruncit:

– Vedeţi dealul cel pietros şi câmpul acela? Până dimineaţă să fie pe deal poamă coaptă şi pe câmp grâu copt, secerat şi cărat la împăratul în ogradă.

Ei după aceea s-au dus şi până dimineaţa s-au dus şi au gătit tot ce le poruncise.

Dimineaţa, iar s-a dus Ionică Făt-Frumos la tată-său şi i-a arătat ce se făcuse peste noapte, iar tată-său i-a zis:

– Până mâine dimineaţă, când mă voi scula din somn, să găsesc făcută o biserică cu toate cele dintr-ânsa din ceară şi să răsune de cântările preoţilor.

El a început iar a plânge, căci i s-a părut şi mai greu să facă o astfel de treabă. Mergând la soţia lui, ea l-a întrebat de ce plânge şi el i-a spus ce i-a cerut tată-său să facă, până dimineaţă, o biserică numai din ceară, cu toate lucrurile din ea din ceară şi să se scoale în cântările popilor. Ea i-a zis să fie fără grijă, nu e nimic, o să facă ea şi asta şi a fâlfâit în vânt o basma în trei colţuri şi au venit zmeii în fugă şi le-a poruncit să facă ce îi spusese bărbatul ei, dar până dimineaţă să fie totul gata. Şi aşa a fost şi de data asta.

Atunci împăratul a mai cerut fiului său să se ducă pe ceea lume la mama lui, căci murise, şi să-i aducă de la ea inelul cu care s-au logodit ei când au fost tineri şi până dimineaţa să fie îndărăt cu inelul. El iar s-a dus acasă plângând, şi mai tare ca întâia şi a doua oară, şi femeia lui când l-a văzut iar plângând l-a întrebat ce s-a mai întâmplat, iar el i-a povestit ce i-a mai cerut tată-său. Ea i-a răspuns:

– Aici e treaba ta. Până aici eu toate le-am făcut, dar asta nu mai pot. Însă uite ce ai să faci: Du-te la poarta iadului, că eu am acolo un frate numai din fier şi dacă ajungi la poarta iadului tu să strigi de trei ori: cumnate, cumnate, cumnate şi el când o auzi că strigi aşa, are să vie şi atunci tu să-i zici aşa: Eu țin pe sora dumitale şi am venit ca să mergi cu mine la mama mea, ca să iau inelul babacului cu care s-a logodit ea.

Atunci el s-a dus la poarta iadului şi l-a strigat cum i-a spus femeia şi cumnatu-său a venit şi l-a întrebat ce caută el pe acolo, şi el i-a spus ce caută. Pe urmă cumnatu-său l-a luat şi l-a pus pe umerele lui şi l-a dus la mamă-sa, să-i deie inelul.

Pe când mergeau ei spre mama lui, au văzut pe un om şi o femeie că şedeau culcați, dar deasupra lor era un balaur mare, care umbla să-i mănânce pe amândoi. Ionică Făt-Frumos l-a întrebat pe cumnatul lui pentru ce vrea balaurul să-i mănânce pe aceştia doi şi el i-a răspuns: pentru că au fost curvari amândoi şi nu au ținut credință unul celuilalt şi în veci se vor munci aşa. Mai încolo au văzut pe un om cu o măciucă cât o baniță, care gonea o vrăbiuță s-o bage într-un copac şi când intra vrabia în copac şi vrea să se aşeze, el lovea îndată cu măciuca în copac şi vrăbiuța iar zbura, el iar o aducea la copac şi iar o alunga, şi atunci l-a întrebat el pe cumnatu-său că asta ce este şi el i-a răspuns că aceasta nu este vrabie, ci este o femeie care şi-a spânzurat pe bărbatu-său şi în veci se va munci aşa.

Mergând ei mai înainte, au văzut nişte vaci care erau slabe, cu toate că aveau iarbă bună şi apă limpede. El a întrebat de ce aceste vaci sunt slabe şi el i-a spus că acestea sunt vacile pe care le-au dat oamenii de pomană la săraci şi le-a părut rău. Au mai văzut apoi nişte vaci grase şi frumoase, cu toate că mâncau iarbă cu pământ şi beau apa cu glod îndoită. El a întrebat pe cumnatu-său acestea de ce sunt grase, când nu au ce mânca şi nici apă de băut şi el i-a spus că acestea sunt vacile pe care le-au dat oamenii de pomană şi le-au dat cu toată inima.

După aceea, au ajuns la mama lui şi cumnatu-său l-a învățat cum să facă.

– Pe când ea s-o odihni, tu să-i scoți încet inelul de pe deget şi să vii cu el la mine şi când te-o striga mama ta să nu te uiți înapoi, că dacă te-oi uita, acolo rămâi cu ea la trierat spini.

El s-a dus cum l-a învățat cumnatu-său, a luat inelul de la mamă-sa şi ea a început să-l strige:

– Dragul mamei, dragul mamei, uită-te la mine şi la țițişoarele mamei, că de aicea te-am crescut, dar el nu s-a uitat la ea.

După aceea, s-a dus la cumnatul lui şi l-a scos din iad afară şi s-a dus la tată-său şi i-a dus inelul. Tată-său i-a spus acuma să-i aducă pe omul acela de fier care l-a ajutat, ca să vorbească turceşte cu el. Când a auzit, el iar s-a speriat şi s-a dus plângând la nevasta lui, spunându-i ce i-a mai cerut. Ea i-a răspuns aşa:

– Du-te la fratele meu, la poarta iadului, şi spune-i cum că eu sunt bolnavă şi că îl rog să vie la mine să mă vadă.

El s-a dus la poarta iadului şi a început a striga:

– Cumnate, cumnate, vino repede, că am să-ţi vorbesc.

Cumnatu-său a venit repede şi l-a întrebat ce mai caută.

– Îi bolnavă surioara ta şi te cheamă la dânsa.

El a purces şi a venit la soră-sa, iar soră-sa i-a zis:

– Du-te la socru-meu, ca să vorbeşti turceşte cu el şi cu dregătorii lui, şi cu împăraţii care mai sunt acolo.

Iar el a zis:

– Bine, dar ştiu ei turceşte a vorbi cu mine?

El s-a dus acolo la împărat în casă şi a dat bună ziua turceşte, iar ei au tăcut toţi din gură. El s-a mâniat pe dânşii, le-a dat câte o palmă şi i-a omorât pe toţi împăraţii şi dregătorii adunaţi acolo. După aceea, s-a dus Ionică Făt-Frumos la femeia sa şi au trăit amândoi în fericire.

Ms. 1122

Cules de elevul Cătănescu Dimitrie, elev în clasa I gimnazială din Huşi, la 4 ianuarie 1873. Nu arată de la cine.

BASMUL CU FATA MORARULUI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost odată un împărat şi o împărătească care aveau un băiat frumos, de la soare te puteai uita, dar la el ba. Ăst băiat se îndrăgosti de fata unui morar sărac, de n-avea după ce să bea apă. Se îndrăgosti şi fata de băiat şi ei, după ce chibzuiră bine, se hotărâră ca amândoi să fugă de la părinţi şi să se ducă în lume. Ei îşi luară cu ei puţine lucruri şi plecară.

Merseră mult, mult, până ajunseră într-o câmpie mare, în care se vedeau doar câţiva copaci răzleţi. Câmpia era pustie şi era plină de sălbăticiuni, ca urşi, lupi, şerpi şi alte multe de astea. Aci li se făcu seară şi ei se apucară şi făcură un foc mare, ca să stea la adăpostul lui.

Stătură aşa până noaptea târziu, când li se făcu foame, că nu mâncaseră nimic şi atunci ei puseră pe foc un tuci, pe care îl aveau cu ei, şi făcură o mămăligă şi mâncare de se săturară. După ce mai şezură niţel de taină, se culcară amândoi şi adormiră. Peste noapte veni un balaur mare cu douăsprezece capete, care fluiera de se cutremura pământul. Ei se îngroziră de frică şi se suiră repede într-un copac din apropiere şi stau spânzuraţi cu mâinile de crăcile lui, abia ţinându-şi suflarea de frică. Şarpele trecea ca vântul şi era lung de o sută de coţi şi cu clopoţei în coadă.

După ce trecu şarpele, ei se deteră jos din pom şi pe urmă se gândiră să-şi facă, tot acolo, în pom, un culcuş cu ţoalele pe care le aveau cu ei şi în care dormiră cu frica în sân, toată noaptea.

La ziuă, se deşteptară şi porniră să meargă înainte. Merseră ei vreo trei zile şi trei nopţi până ce ajunseră la palatul Timpului, care şedea pe un tron de aur, înconjurat de zile, de nopţi, de săptămâni, de luni şi de ani ce treceau ca vântul pe lângă împărat. Ei se hotărâră să meargă la marginea lumii şi să ceară ajutor împăratului Timp.

Se duseră şi bătură în poarta împăratului Timp şi el deschise şi întrebă ce vor, iar ei, cam sfiiți, ziseră că vor să meargă la marginea lumii. El le zise să vie a doua zi şi ei îl ascultară. A doua zi, când spuse încă o dată ce vor, împăratul îi puse călări pe o cățea şi le dete drumul. Cățeaua îi duse ca vântul la un alt palat, mai mare şi mai frumos ca cel dintâi, şi ăsta era al lui frate-său Vântul. Ei se duseră şi bătură în poartă şi spuseră, ca şi la frate-său, că vor să meargă la capătul lumii, dar îi amână şi ăsta pe a doua zi. Când veniră a doua zi, îi mai amână pe a treia zi şi când veniră a treia zi, împăratul Vânt bătu de trei ori din palme şi îndată veni o cățea şi îi aruncă pe amândoi călări pe ea şi-i zise:

– Du-i la marginea lumii. Dacă vor scăpa pe drum de un căpcăun care mănâncă oameni şi de vor scăpa de el, vor scăpa de orice alte primejdii ce vor mai întâlni şi vor ajunge cu bine la marginea pământului.

Au pornit ei bucuroşi, dar când au ajuns la locul unde era acel căpcăun el le-a ieşit înainte şi i-a înghiţit pe amândoi.

Scris de elevul I.E. Kiritzescu din cl. I, lic. Matei Basarab în iunie 1896 „întocmai după povestirea şi stilul lui Stan al lui Miai, din com. Goleştii Badei, jud. Muscel".

CEI PATRUZECI DE FECIORI DE ÎMPĂRAT ŞI ÎMPĂRATUL ILON

Cică a fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti, un împărat mare, mare şi împărăţia lui se afla tocmai la marginea pământului. Acolo la marginea pământului erau nişte peşteri mari şi întunecoase, care speriau pe oricine ajungea pe acolo. Împăratul era bătrân şi nu avea nicio fată, dar avea patruzeci de feciori, toţi crescuţi voinici şi frumoşi, ştii, tot unul şi unul.

Într-o zi, împăratul văzând că feciorii lui n-au niciunul de gând să se însoare, îi chemă pe rând, unul câte unul, în odaia lui, ca să-i întrebe ce au de gând. Cel mai mare, pe care îl chema Vasile, îi răspunse că el vrea mai întâi să străbată şi să cunoască toată împărăţia, până la marginile ei. Cum îi chema pe rând, au răspuns toţi în acelaşi fel. Împăratul se bucură de gândul lor şi se învoi. Când veni rândul lui Petru, care era cel mai mic şi când fu întrebat şi el, răspunse la fel, dar el mai ceru împăratului să le dea şi patruzeci de cai, la fel de frumoşi şi de voinici, să le mai dea tesacuri* şi toate cele de trebuinţă pentru călătorie.

Împăratul le împlini toate dorinţele, le aduse caii cei mai frumoşi din întreaga împărăţie şi toţi feciorii încălecară, dar când să plece, împărăteasa, mama lor, le ieşi înainte şi le zise:

– Dragii mei, feciorii mei, voi vă duceţi, dar acum la plecare eu am să vă dau trei sfaturi, pe care să le ascultaţi şi să ţineţi seama de ele, căci de nu, voi nu o să vă mai întoarceţi prin locurile astea. Mai întâi o să mergeţi, o să mergeţi vreo două săptămâni şi o să daţi de o câmpie frumoasă, frumoasă, cu iarba ca mătasea, înaltă şi strălucitoare ca diamantele.

---

* tesac = o sabie scurtă

În mijlocul acelei câmpii e un puţ mare, mare, dar fără apă. Ce o să vedeţi acolo o să vă bucure, o să vă îndulcească inima şi o să vă ispitească să rămâneţi acolo să vă odihniţi şi să dormiţi, dar voi să plecaţi, căci peste noapte are să iasă din puţ un zmeu uriaş, care o să vă omoare şi o să vă mănânce. Pe urmă, plecând din această câmpie şi mergând, mergând mereu, o să daţi de altă câmpie, mai frumoasă, mai ispititoare şi nu o să vă vie să plecaţi, dar voi să nu rămâneţi, căci şi acolo este un puţ foarte mare şi peste noapte are să iasă un zmeu cu patruzeci de capete şi vă mănâncă pe toţi.

Plecând de acolo şi mergând, mergând mereu, o să daţi de a treia câmpie, şi mai frumoasă şi mai ispititoare ca celelalte, plină de flori şi de mirosuri fermecătoare, dar voi să nu vă opriţi nici acolo, căci acolo stăpâneşte un harap uriaş, care numai cu o suflare vă omoară pe toţi. Cred că aţi înţeles, iubiţii mei fii.

Ei răspunseră că au înţeles şi porniră ca fulgerul. Au mers o zi, au mers două, au mers o săptămână, au mers două şi au dat de o câmpie frumoasă, întocmai cum le spusese mama lor.

Tocmai venea seara şi toţi fraţii, osteniţi, se învoiră să se culce acolo, numai Petru, cel mai mic ieşi în faţa lor şi le zise:

– Voi nu vreţi să ascultaţi de sfatul mamei noastre. O să ne mănânce pe toţi zmeul.

Toţi însă îl luară în râs pe Petru, iar el parcă a înghiţit un nod şi n-a mai zis nimic. S-au culcat toţi la rând, dar Petru s-a ascuns undeva mai departe. Sforăiau toţi când deodată o namilă de zmeu cât toate zilele ieşi din puţ şi-i numără pe toţi fraţii adormiţi, apoi îşi frecă mâinile şi îşi zise mulţumit: „În toate serile aveam câte o pradă, acuma am dintr-o dată treizeci şi nouă."

În clipa asta Petru îşi adună tot curajul şi se repezi la zmeu cu paloşul scos şi se înfierbântă o luptă pe viaţă şi pe moarte. Petru, cu toate că era mult mai mic, cu sprinteneala lui izbuti să dea zmeului atâtea lovituri grozave, că până la urmă îl răpuse. Fraţii lui dormeau buştean şi nici prin vis nu bănuiau ce se întâmplă aproape de ei. Petru târî trupul zmeului până într-o vâlcea, îi reteză capul şi-l băgă într-o desagă. Pe urmă, spre dimineaţă, se culcă şi el.

Dimineaţa, când se sculară toţi fraţii, începură să facă gură că de ce nu se scoală şi Petru. Îl sculară şi pe el, încălecară şi plecară mai departe vorbind de toate şi glumind pe socoteala mamei lor care le spusese o poveste, căci nu se întâmplase nimic. Petru tăcu.

Ajunseră, după mai multe zile de drum, la o câmpie şi mai frumoasă, tot spre seară. Era şi acolo un puţ mare cât toate zilele şi fără

apă. Se sfătuiră să doarmă acolo, chiar în apropierea puțului. Petru le spuse că la noapte o să vie zmeul şi o să-i omoare pe toți şi o să-i mănânce pe rând. Ei începură să râdă de el zicând că dincolo de ce nu s-a întâmplat nimic. Se culcară toți la rând pe lângă puț, iar Petru se ascunse undeva mai departe, fără să fie văzut. El aşteptă, fără să doarmă, şi nu trecu mult şi din puț, cât era de mare, abia ieşea o namilă de zmeu cu patruzeci de capete, cu nişte guri rânjite şi cu nişte colți de fiară. Zmeul începu să numere pe toți frații lui adormiți şi se bucură mult că în seara asta are treizeci şi nouă de prăzi.

În timpul ăsta, Petru se gândi cum să facă el să-l răpună. Îşi scoase paloşul, îşi adună tot curajul, îşi făcu cruce şi se repezi la zmeu, luându-l cam dintr-o coastă şi începu să-i taie capetele, la fiecare lovitură câte unul, fără ca zmeul să bage de seamă dintr-o dată.

Lupta dură mult şi fu grea, dar Petru izbuti să-i taie treizeci şi nouă de capete şi la al patruzecilea, fiind ostenit şi zmeul fiind întărâtat tare, trebui să lupte mai din greu, dar tot izbuti să-l răpună şi pe ăsta. Înhămă patru cai şi-i târî trupul într-o văgăună din apropiere, iar capetele le băgă în desaga fiecăruia dintre frați şi pe al patruzecilea în desaga sa, peste celălalt. Ce-i veni lui în cap, hai să se bage în puț, ca să vadă ce e acolo.

Moşmăi el nițel la gura puțului, făcu apoi un fel de scripete şi cu o funie se lăsă în fundul puțului şi acolo, pe bâjbâite, dete de o portiță. Îi făcu brânci şi se pomeni într-o odaie luminată, în care erau patruzeci de fete frumoase, tot una şi una. Când îl văzură, un om de pe pământ, fetele se bucurară, se sărutară şi-l întrebară ce caută el acolo, că are să vie zmeul şi o să-l mănânce dintr-o înghițitură.

El le spuse că l-a omorât pe zmeu şi le arătă capul, care era la el. Fetele se bucurară şi mai mult şi-l rugară să le scoată şi pe ele pe pământ. El le spuse că are să le scoată când s-o întoarce, că are de făcut un drum mai departe şi tot giugiulindu-le şi mângăindu-le pe fiecare din ele le scoase la toate inelele din degete, fără să bage ele de seamă, apoi le spuse că se duce nițel până sus pe pământ şi că o să se întoarcă.

Petru se urcă iar pe pământ şi schimbă toate inelele zânelor cu ale fraților lui care dormeau, luă inelele fraților, se coborî cu ele jos în fundul puțului şi le puse toate în degetele zânelor, fără să bage ele de seamă. Se sărutară şi plecă îndărăt la frații lui, culcându-se şi el spre dimineață, mai deoparte.

Dimineața, când frații se sculară şi încălecau, Petru tot mai dormea, fiind tare ostenit. Cu chiu cu vai îl sculaseră şi plecară mai departe.

Merseră, merseră şi deteră peste o câmpie frumoasă, frumoasă, mai frumoasă decât toate câmpiile din lume. Iarba era verde şi mare, până la genunchi şi peste tot numai flori. Înainte să calce pe acel pământ, Petru le ieşi înainte şi le spuse că trebuie să ţină seama de sfatul maicii lor, căci altfel o să fie rău de ei. Cum ei se porniră iar să râdă de el, Petru le spuse să se caute în desagi, şi cum se uitară rămaseră uimiţi şi înghemţară toţi de frică şi se strânseră în jurul lui Petru,care le spuse tot.

În clipa asta veni ca un trăsnet un cal mare şi negru, care le spuse că va veni îndată harapul şi toţi înlemniră de frică. Dar calul îi spuse lui Petru că dacă vor să scape de moarte să-i ceară iertare harapului şi să-i făgăduiască că-i va aduce pe fata împăratului Ilon.

Când veni harapul, toţi îngenunchează şi-i cerură iertare, iar harapul le zise că-i va ierta dacă unul dintre ei se va dovedi vrednic să-i aducă pe fata împăratului Ilon şi în timpul ăsta ceilalţi fraţi să rămână sub mâna lui. Petru se învoi, dar îi ceru să dea calul lui ca să meargă cu el. Harapul se cam codi, dar până al urmă i-l dete.

Petru plecă şi mergând vreme de o săptămână dete de un om mare, mare cât toate zilele şi care mânca tot ce măcinau douăzeci şi cinci de pietre de moară. Petru îi spuse că e mare voinic, dar omul îi zise:

– Nu sunt voinic eu, ci ăla care a omorât pe zmeul cel cu patruzeci de capete.

Petru îi zise:

– Dacă voinicul ăla te-ar fi luat cu el, te-ai fi dus?

– Cum nu! Abia aş fi aşteptat, zise mâncăul.

Petru îi povesti atunci isprăvile şi voinicia lui şi Mâncăul plecă cu el. Merseră ei ce merseră şi deteră de un om mare, mare cât toate zilele, care bea mereu apă dintr-un lac şi nu se mai sătura. Când îl văzură, ei se mirară faţă cu el, că voinic mai e, dar el le răspunse că voinic e ăla care a omorât zmeul cu patruzeci de capete. Petru vorbi şi cu el ca şi cu Mâncăul, şi până la urmă plecă şi el cu ei.

Merseră toţi trei ce merseră şi deteră peste un vânător care vâna nouăzeci de ciori dintr-o dată şi tot aşa se petrecură lucrurile şi cu el. Îl luară şi pe vânător şi mergând mai departe deteră peste un om care sărea fără greutate peste un munte, oricât de mare şi de înalt ar fi fost. Îl luară şi pe el şi mergând ajunseră la marginea împărăţiei lui Ilon şi acolo aveau în faţă un munte foarte mare. Săritorul îi duse pe toţi pe rând de partea cealaltă şi se culcară peste noapte acolo.

A doua zi, ajunseră în cetatea împăratului Ilon şi Petru se duse la împărat să-i ceară fata. Împăratul a zis că i-o dă, dar să întrebe mai

întâi şi pe împărăteasă. Împărăteasa, mai a dracului, a zis şi ea că le-o dă, dar să împlinească trei condiții. Mai întâi să rabde să fie fierți în clocote într-un cazan mare cu apă şi să nu moară, şi ei făcură asta, fiindcă băutorul bău toată apa din cazan, şi rece şi fiartă. A doua, le ceru să mănânce douăzeci de cazane cu mâncare, dar Mâncăul numai pentru gustare mâncă zece cazane, aşa că trecură şi peste asta. La a treia, era cât pe-aci să se încurce. Ea le zise aşa:

– Vreau să văd care din călăreți, ai împăratului sau ai lui Petru, au să aducă mai repede apă din fântâna cea de aur?

Ei se învoiră la această întrecere. Săritorul, dintr-o dată a ajuns acolo şi şi-a încărcat ibricul ori vreun alt vas cu apă, pe urmă s-a aşezat jos, aşteptând şi pe călărețul împărătesc. Acesta ajunse, luă apă şi plecă îndărăt.

Acuma împăratul şi toți ceilalți aşteptau cu sufletul la gură să vadă ce se întâmplă. Începuse chiar să se vadă venind călărețul împărătesc şi atunci Petru şi oamenii lui o cam sfecliră. Dar ce-i dete prin gând vânătorului? Trase repede o săgeată şi-l atinse la ureche pe Săritor, care ațipise lângă puț, şi când se trezi, cât ai clipi fu cu apa îndărăt, înaintea călărețului împărătesc. Atunci împăratul dete fata lui Petru şi ei plecară luându-şi rămas bun.

Când ajunseră la locul de unde luaseră pe Săritor, îl lăsă acolo şi tot aşa făcu şi cu ceilalți. Rămânând numai el cu fata de împărat, Petru întrebă calul unde stă puterea harapului. Calul deocamdată se codi, dar pe urmă îi spuse că puterea harapului stă într-un porc. În porc sunt două ouă şi în oul din stânga stă puterea şi în cel din dreapta stă viața, iar porcul şade într-o livede foarte frumoasă.

Merseră cât merseră şi deteră peste această livede, dar trecură mai departe, căci îl ardea dorul de frați. Ajunse la harap, dar nu-i dete fata, ci o lăsă în seama fraților săi şi-i ceru voie să se mai ducă într-un loc. Harapul îi dete voie. El se duse repede unde era livedea şi se băgă argat la un popă din vecinătate şi slujba lui era să păzească oile popii.

Cum plecă cu oile, le şi băgă pe moşia porcului, care era frumoasă şi cu iarbă minunată. Porcul simți şi se repezi asupra lui şi începu o luptă grea, în care Petru ieşi biruitor. Îi luă oul în care era puterea şi-l zdrobi, iar pe cel cu viața îl băgă în buzunar şi plecă.

Când ajunse la harap, acesta se rugă de el să-i lase măcar viața. Ajungând la frații lui şi nemaiavând de ce se teme, el luă fata împăratului Ilon şi o duse la tatăl ei, căci nu vroia s-o lase harapului, şi împăratul se bucură foarte mult de cinstea acestui tânăr.

Când se întoarse, luă şi pe ceilalți frați de cruce, care îl ajutaseră

în călătoriile lui şi ajungând la fraţii lui buni se vorbiră şi sfărâmară şi oul cu viaţa arapului, care muri, iar de la el le rămaseră optzeci şi opt de saci cu aur, pe care li-i dăduse ca să-i lase viaţa.

Cei patruzeci şi patru de fraţi, câţi erau acum, se bucurară mult şi porniră la drum, spre împărăţia tatălui lor. Când ajunseră aproape de un lac, se culcară cu toţi, dar Petru şi cu Băutorul se culcară mai departe. În fundul acelui lac şedea un zmeu mare, care ieşi peste noapte şi-i luă pe toţi, afară de Petru şi Băutorul, care când se sculară dimineaţa mult se minunară că nu mai găsiră pe niciunul din fraţi.

Atunci ei începură să-i caute. Băutorul căutând dete peste o maimuţă, care le făcu nişte semne cu care îi îndreptă spre lac. Apoi începu Băutorul tot prin semne a vorbi cu maimuţa, spunându-i să stea să le păzească caii şi ea se învoi. Petru cu Băutorul plecară.

Când ajunseră la lac, Băutorul bău apa şi la fund văzură că era un palat mare şi intrară repede în el. Umblând ei de colo până colo, deteră peste o odaie închisă, pe care cu chiu cu vai o descuiară şi acolo deteră de fraţii lor, pe care îi dezlegară şi, fiindcă tocmai era clipa când trebuia să vină zmeul, se aşezară toţi în rânduri, gata de luptă şi când veni, cu chiu cu vai şi cu luptă grea izbutiră să-l răpună. În noaptea care veni ei dormiră acolo. Toţi fraţii dormiră într-o casă din preajma palatului, iar Petru şi Băutorul se culcară iar undeva mai deoparte.

Când se sculară văzură că iar lipsesc fraţii şi începură să-i caute prin odăi. Atunci veni deodată maimuţa şi le arătă o odaie în care le spuse să nu caute, că acolo e o fată care numai cu o suflare omoară pe oricine vrea să intre, afară de animale. Ei se speriară, dar maimuţa intră îndată în odaie, apucă pe fata aceea de coade şi o trânti jos, scoţându-i inelul.

Intrară atunci şi Petru şi Băutorul şi îi spuseră că o omoară dacă nu înviază pe ceilalţi fraţi pe care îi omorâse. Ea le spuse că puterea ei stă în inel şi să se ducă cu inelul în odaia vecină, să-l vadă soră-sa şi ea o să-i învieze. Făcură aşa şi fraţii lor înviară.

Le luară şi pe fete şi se duseră acolo unde lăsaseră caii. Încălecară şi după ce merseră drum lung ajunseră la puţul cu cele patruzeci de fete. Petru intră acolo şi le scoase afară şi le împărţi între fraţi şi-i întrebă dacă se mulţumesc cu împărţeala lui. Ei răspunseră că sunt mulţumiţi şi aşa îi însură pe toţi, iar el luă pe fata găsită în palatul din fundul lacului, care omorâse pe toţi fraţii.

Mulţumiţi, plecară la împărăţia tatălui lor. Când ajunseră la marginea împărăţiei, împăratul care aflase de venirea lor le ieşi înainte cu mare pompă şi erau nespus de bucuroşi, şi el şi mai cu seamă împă-

răteasa. Făcură nuntă mare, ca pentru patruzeci de miri şi de mirese, la care petrecu toată împărăția, ca în poveşti.

Împăratul a trimes să-l poftească şi pe împăratul Ilon, dar el n-a vrut să vie, zicând că de ce n-a luat-o Petru pe fiică-sa. Dar Petru îi trimise vorbă că el o ia, dacă tatăl ei, împăratul Ilon, va putea să împlinească acele condițiuni, pe care le împlinise el, când luase fata pentru harap. Ilon rămase buzat, iar tinerii şi fetele trăiesc poate şi azi fericiți.

Ms. 995

Cules de elevul Aivas I., din cl. IV, lic. Matei Basarab, de la un marchidan din satul Roşiori, jud. Brăila, pripăşit acolo nu se ştie de unde (1896).

BASM
(FATA CARE MĂNÂNCĂ OAMENI ŞI BĂIATUL CEL VITEAZ)

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost odată un om sărac şi ăst sărac avea doi băieţi, unul mai mare şi altul mai mic. Cel mai mic s-a făcut pisică şi iată cum:

Ăst băiat stând într-o zi la vatră lângă foc şi văzând pe pisica lor cu ce înlesnire prinde şoareci şi cu ce poftă îi mănâncă, şi-a zis el cu glas tare: „De ce nu mă fac şi eu o pisică?“ Pisica fiind fermecată, auzindu-l zicând aşa s-a şters odată cu laba pe la mustaţă şi s-a făcut şi băiatul pisică. Băiatul cel mare, dându-şi seama cam ce fel de pisică s-a făcut fratele lui i-a spus lui tată-său:

– Tată, hai să omorâm fata asta, adică pisica, fiindcă o să vie vremea să ne omoare.

Mamă-sa n-a crezut ce spune el, că băiatul cel mic s-a făcut pisică, şi a ieşit afară pe uşă. Când a deschis uşa, a văzut cum pisica s-a dat peste cap şi s-a suit pe poliţă şi a început să lingă străchinile. Băiatul văzând că în zadar stăruie s-o omoare, căci părinţii nu voiau, a fugit de la părinţi şi şi-a luat lumea în cap. El îşi zise în gândul lui că are să se ducă mereu prin lume, până o ajunge în ţara mândră, fără de moarte.

După ce a mers el peste nouă ţări şi nouă mări, a întâlnit în cale un zid mare şi lângă zid erau doi lupi, unul de o parte şi unul de alta şi căutau să se muşte unul pe altul şi astfel tot muşcau amândoi din zidul acela. Lupii aveau un om acolo, care zicea că e stăpânul lor. Băiatul trecând pe lângă el îl întrebă:

– Măi nene, dacă stau şi eu aici până când am să trăiesc?

– Până când mănâncă lupii zidul ăsta şi atunci mori.

A mers el mai înainte şi a dat într-un loc de două fete mari şi fetele alea învârteau două pietre de moară. Băiatul a întrebat:

– Hei, fetelor, până când trăiesc eu?

Fetele îi răspunseră:

– Când s-or măcina pietrele astea frecându-se una de alta şi n-om mai avea ce să învârtim, atunci se isprăvesc şi zilele tale.

Atunci băiatul a mers mai departe şi într-un loc a dat de un om cu o căruță cu ace şi striga la ace de vânzare. El l-a întrebat:

– Măi căruțaşule cu ace, până când trăiesc eu?

El îi răspunse:

– Până când oi isprăvi eu de vândut acele astea.

Atunci a mers el mai departe, până a dat de o poiană înflorită şi acolo era țara mândră, fără de moarte. Acolo a ajuns la un bordei în care era o fată mare şi ea când l-a văzut l-a luat în brațe şi l-a pupat şi a zis ca el să fie bărbatul ei:

– Tu bărbatul meu să fii şi nici n-ai să mai îmbătrâneşti, nici n-ai să mai întinereşti, aşa ai să rămâi, cum sunt şi eu. Ia calul meu şi du-te de te plimbă pe la moşia mea, dar să bagi de seamă că moşia mea este ocolită de un izvor şi să nu treci cumva dincolo de izvor cu calul.

Băiatul a umblat pe moşie şi când a ajuns la izvor l-a şi trecut cu calul şi dintr-o dată l-a lovit un dor de părinți, de parcă îi luase mințile. Nici pe cal nu mai putea să şadă şi abia l-a dus calul până la bordei. Fata când l-a văzut a priceput totul, l-a ajutat să coboare de pe cal, i-a făcut o azimă şi a copt-o la țâțe şi i-a dat-o zicându-i:

– Na, du-te la taică-tău şi la maică-ta şi să-i dai la cine te-o întâlni în cale câte un dumicat. El a luat azima şi a plecat.

După mai multe zile de drum, a întâlnit pe ăl care striga la ace de vânzare şi-i dete un dumicat. Până să mănânce el dumicatul, s-au făcut la loc toate acele vândute până aci, A plecat mai departe şi a ajuns la ale două fete mari, care învârteau două pietre de moară. El le-a aruncat şi lor câte un dumicat şi până să-l mănânce au crescut pietrele la loc. Urmându-şi drumul mai departe, a ajuns şi la ăi doi lupi care muşcau zidul şi le-a aruncat şi lor câte un dumicat şi până să-l mănânce a crescut la loc zidul din care muşcaseră vreme îndelungată.

Dacă a plecat de acolo, după multă călătorie, a ajuns la taică-său şi la maică-sa, dar nu a mai găsit nimic, fiindcă mâncase soră-sa, pisica, tot. Numai bordeiul lor nu-l mâncase. A intrat în bordei şi a văzut pe soră-sa pisica, ce mâncase pe toți oamenii din partea locului. Soră-sa când l-a văzut a început a-l mângâia şi l-a întrebat:

– Ți-e foame, frățiorule?

– Mi-e foame, surioară, că vin de pe drum.

– Du-te tu, frățiorule, de fă mămăligă, că eu mă sui în pod să iau carne.

Ea s-a suit în pod, iar băiatul făcea focul sub căldare. Fata tot întreba mereu din pod: „aici eşti, frăţioare?“, iar băiatul îi răspundea: „aici sunt, surioară“. Un şoarece veni pe lângă băiat şi-i zise încet:

– Măi băiete, uite soră-ta îşi ascute dinţii în pod să te mănânce. Încalecă iute pe cal şi pleacă. Şi băiatul îi zise:

– Bine, bine, dar uite că mă strigă mereu din pod şi o să bage de seamă că am plecat.

– Lasă că-i răspund eu, zise încet şoricelul.

Băiatul încălecă iute pe cal şi plecă. Fata întreba mereu din pod: „aici eşti, frăţioare?“ şi şoricelul răspundea: „aici sunt, surioară“. Pe urmă ea s-a lăsat jos din pod şi şoricelul a zbughit-o repede în gaură. Nevăzând pe nimeni, ea întrebă tare:

– Unde eşti, frăţioare?

Şoricelul răspunse din gaură:

– Aici sunt, surioară, în gaură.

Ei îi dete în cap că frate-său a fugit şi atunci se sui repede pe bordei, ca să se uite după el. Când îl zări fugind în depărtare, se dete repede jos şi începu să alerge după el cât putea. L-a fugărit mult aşa până l-a ajuns şi era gata să-l dea jos de pe cal, dar tocmai atunci se apropiară de lupii care rodeau la zid şi ei se repeziră, o omorâră şi o mâncară. Ea se făcu iar la loc şi porni iar după el. Când să-l ajungă, tocmai treceau pe lângă cele două fete cu pietrele de moară şi ele o prinseră şi o băgară sub pietre sfărâmând-o. Ea iar s-a făcut la loc şi s-a repezit după el şi l-a fugărit până a prins-o ăl cu acele, dar ea a scăpat şi a alergat după el şi l-a prins tocmai când a ajuns la uşa bordeiului fetei din ţara mândră fără de moarte. Fata l-a văzut şi a ieşit afară, a izbit pe sora lui cu palma în cap, ca şi cu un cuţit, şi a pleznit în două. Apoi frate-său a ars-o şi a suflat-o în vânt.

După aceea au trăit amândoi fericiţi în ţara mândră fără de moarte.

Încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 982

Cules de elevul Popescu Constantin, din cl. IV, lic. Matei Basarab, în 1896, ianuarie, de la G.G. Văcaru, din com. Baloteşti – Ilfov.

BASMUL CU ILEANA COSÂNZEANA

Au fost odată doi împărați, ale căror împărății erau vecine. Unul era împăratul Alb şi altul împăratul Negru. Împăratul Alb avea mai mulți feciori, iar împăratul Negru avea numai unul. Feciorul cel mai mic al împăratului Alb a pornit să călătorească prin lume, ca să vadă şi să cunoască cât mai multe lucruri.

Ajungând şi la curtea împăratului Negru spuse slujitorilor că el doreşte să vorbească cu împăratul. Împăratului îi plăcu foarte mult tânărul, care era frumos şi deştept, îl găzdui cât putu mai bine şi-l ținu în mare cinste printre curteni. Ba văzându-l cât era de isteț la minte şi de priceput în orice fel de treburi îl puse chiar să țină el treburile împărăției în locul său, căci era bătrân şi cam bolnav. Tânărul se dovedi atât de chibzuit şi de priceput în treaba asta, că dregătorii împăratului începură să-l pizmuiască şi să umble cu vicleşuguri la fiul împăratului spunându-i că va începe să-l urască pe el şi că veneticul ăsta unelteşte să puie el mâna pe tronul împărăției, aşa că trebuie căutat cât mai curând ceva ca să-l piardă.

Atunci ei învățară pe fiul împăratului harap să-i spuie lui tată-său că veneticul ăsta s-a lăudat că el este în stare să prindă rațele Ilenei Cosânzene de pe baltă. Împăratul cum auzi chemă pe tânăr şi-i spuse dorința fiului său, ca să-i aducă rațele Ilenei Cosânzene, de care nu se putea apropia nimeni, nici de rațe şi nici de un lucru al ei, căci era îndată pedepsit cu moartea. Feciorul împăratului Alb spuse că o să se ducă să încerce să le aducă. Pe urmă el se duse într-un loc nu prea îndepărtat, unde era o căpățână de cal vrăjită, peste care dăduse el în călătoria lui şi care îl învățase multe lucruri bune. Acuma el îi povesti căpățânei aceleia ce i s-a întâmplat şi ce poruncă a primit şi o întrebă ce să facă. Căpățâna l-a sfătuit aşa:

– Du-te şi spune împăratului să-ți facă mai întâi un coteț mare, în

care să încapă cele şaizeci de raţe şi să caute în toată împărăţia lui un răţoi care să semene cu raţele Ilenei Cosânzene. Împăratul dete poruncă să se facă coteţul şi să se găsească şi un răţoi ca al Ilenei Cosânzene. Când fură gata toate, tânărul le luă în primire şi înainte de a porni la drum se duse iar la căpăţâna de cal şi o întrebă ce trebuie să mai facă. Căpăţâna îi zise aşa:

– Du-te şi spune-i să-ţi pregătească două căruţe: într-una că puie cotineaţa şi răţoiul şi în cealaltă boabe de porumb. El făcu aşa şi apoi se duse cu cele două căruţe pe malul bălţii şi după sfatul căpăţânei risipi boabe de porumb multe împrejurul cotineţei şi înlăuntrul ei, unde era răţoiul legat de un picior. Astfel, raţele veniră să mănânce boabe de porumb şi văzând răţoiul în cotineaţă se duseră şi ele acolo. După ce intrară toate, cu un meşteşug, de la depărtare, se închise uşa, el puse cotineaţa în căruţă şi alergă fuga cu ea la împărat. Văzând isprava asta, dregătorii împărăteşti s-au minunat foarte mult şi după câteva zile au pus la cale altă uneltire, spunând că acest fecior de împărat s-a lăudat că el poate să aducă şi canarul Ilenei Cosânzene. Împăratul l-a chemat şi i-a dat poruncă să-l aducă. El s-a dus repede la căpăţâna de cal, care i-a spus să se ascundă în grădina Ilenei Cosânzene şi când o fi miezul nopţii să se apropie tiptil de fereastra deschisă, unde era aşezată noaptea colivia canarului. El a făcut aşa cum l-a sfătuit, a luat canarul şi l-a dus împăratului. N-a trecut mult şi dregătorii împărăteşti au născocit altă uneltire. Au spus că tânărul s-a lăudat că poate să aducă şi armăsarul Ilenei Cosânzene.

Împăratul i-a poruncit să facă şi asta. El s-a dus la căpăţâna de cal să-i ceară sfatul şi aceasta i-a spus:

– Du-te şi cere-i să-ţi dea un cal din cei mai buni şi să pregătească nouă piei de bivol bine tăbăcite şi nouă care cu răşină şi cu nisip. Când totul fu gata, încălecă şi plecă la drum cu cele nouă care. Când ajunse la casele Ilenei Cosânzene, calul cu care venise şi care era şi el vrăjit de căpăţâna care îl sfătuia îi spuse:

– Stăpâne, pune pe cei doi oameni pe care îi ai cu tine să aşeze pe spinarea mea o piele de bivol, s-o tencuiască bine cu răşină şi cu catran, pe urmă să aştearnă altă piele şi s-o tencuiască, şi tot aşa până la nouă, că o să fie luptă grea între mine şi armăsarul Cosânzenei. Când oamenii făcură cum le-a spus, el mai zise:

– Stăpâne, urcă-te în acel copac înalt şi priveşte la războelul nostru până îl voi înmuia eu pe armăsar, iar dacă vei vedea că m-a biruit şi m-a omorât să te omori şi tu, căci fără mine nu poţi face nimic.

Şi aşa feciorul de împărat se urcă în pom, scoase sabia şi o în-

dreptă cu vârful spre inima sa, pentru ca atunci când ar cădea calul lui în luptă să se lase în ascuțișul săbiei și să moară și el. După ce calul a fost încotoșmănat cu toate pieile de bivol, el a început să necheze cât îl țineau puterile, până când l-a auzit armăsarul Cosânzenei, care se scălda la marginea unui râu și a venit înot spre dânsul, cu o falcă în cer și cu alta-n pământ, și s-a repezit să-l rupă cu dinții. S-a încins o luptă pe viață și pe moarte și calul Ilenei mușca cu furie din pieile de bivol cu rășină, iar calul feciorului de împărat mușca numai din carne sănătoasă. Și a mers lupta așa, până ce a mai rămas o singură piele de bivol și armăsarului Ilenei Cosânzene umplându-i-se gura cu piele și smoală și lipindu-i-se dinții nu mai putea mușca. Atunci calul feciorului de împărat l-a înșfăcat bine cu dinții de coamă și a spus stăpânului său să se dea jos din copac și să-i puie frâul în cap și să pornească la drum, izbindu-l în coaste cu latul săbiei, ca să meargă cât mai repede. Ajungând la casa împăratului Negru, s-a minunat tare împăratul și dregătorii lui de această ispravă îndrăzneață.

Dregătorii s-au cam speriat și atunci au născocit o altă uneltire, și mai grea, că doar, doar, or scăpa de el. Au spus împăratului Negru că tânărul s-a lăudat că el poate s-o aducă chiar pe Ileana Cosânzeana.

– A, bine ziceți, spuse împăratul. Ar fi numai bună să-l însor pe fiu-meu cu ea. Și îndată îi porunci tânărului să facă ce spuneau dregătorii lui că s-a lăudat. Tânărul plecă întristat la căpățâna de cal și-i spuse ce i s-a poruncit, și ea îi spuse:

– Stăpâne, ăștia umblă să te piardă cu orice chip. E greu de făcut asta, dar cu ajutorul lui Dumnezeu tot se poate face. Du-te și spune-i împăratului Negru să-ți gătească trei tarafuri de muzicanți din cele mai bune din împărăția lui, vreo șaizeci de trăsuri, cele mai frumoase care se găsesc în împărăție, toată găteala trebuitoare pentru o mireasă împărătească, multe pietre scumpe, cele mai frumoase de pe lume, ca să poată s-o ademenească pe fata aceea preafrumoasă, pe care vrea s-o dea de nevastă feciorului lui.

Merse tânărul la împărat și-i ceru să-i pregătească toate astea și în scurt timp fură gata. El încălecă pe calul său năzdrăvan, se puse în fruntea alaiului și plecă spre Ileana Cosânzeana.

Când ajunseră la marginea unui râu, aproape de palatul Ilenei Cosânzene, calul său îi spuse că el se aruncă în apă și se preface într-o corabie încăpătoare, iar tânărul să încarce tot alaiul pe corabie, cu tarafuri, cu trăsuri, cu tot, ca să le treacă dincolo. După ce au trecut dincolo, s-a încheiat iar alaiul care s-a îndreptat spre palatul Ilenei Cosânzene, în cântecele muzicilor.

Când a auzit Ileana Cosânzeana acele cântări frumoase, a ieşit în balcon, împreună cu mama ei, şi se mirau ce să fie toate astea şi pentru cine este pregătit tot alaiul care sosea în faţa palatului.

Atunci tânărul fecior de împărat s-a dat jos de pe cal şi s-a înfăţişat cu respect mamei Ilenei şi i-a spus pentru ce a venit. Mama Ilenei i-a spus că i-o dă pe fiică-sa, dar să îndeplinească trei condiţii, pe care le vor pune ele.

Dacă se va ascunde de trei ori, fără ca ele să-l poată găsi, atunci o poate duce cu dânsul pe Ileana.

– Mâine dimineaţă, când mă voi scula eu şi fiica mea, tu să fii ascuns undeva, ca noi să nu te putem găsi şi atunci ai câştigat.

Tânărul se duse la calul lui să-l întrebe ce e de făcut şi calul îi spuse să se gândească la peşte şi o să vie un peşte şi o să vadă ce este de făcut. Abia apucă să gândească la peşti, că şi veni un peşte mare la marginea râului şi-l întrebă ce doreşte de la dânsul.

El îi spuse că vrea să-l ascundă, aşa ca să nu-l poată găsi Ileana Cosânzeana şi mama ei. Peştele îi spuse că lucrul e foarte lesne şi-i zise să se bage sub solzii lui şi după ce s-a băgat, s-a scufundat cu el în fundul râului şi a poruncit la o mare mulţime de peşti să se grămădească deasupra lui, ca să nu poată străbate nimeni până acolo.

Sculându-se Ileana din somn dimineaţa, se duse pe balcon şi se uită cu un ochean peste munţi şi peste păduri în depărtare, dar nu zări nimic. Mirându-se ea de aşa ascunzătoare dibace, mai luă iar ocheanul şi se mai uită peste câmpii, peste văi şi de-a lungul râului, şi aici îl văzu ascuns sub solzii peştelui.

– Ieşi afară, că te-am văzut, îi strigă Ileana. Nu te-ai ascuns bine.

Atunci peştele care îl ascunsese îl duse repede la mal, cu multă părere de rău că nu putuse să-l ascundă cum trebuie.

Pe urmă mergând spre Ileana el îşi ceru iertare că n-a izbutit şi-i spuse că o să încerce şi a doua oară.

– Bine, zise Ileana, o să vedem mâine cum ai să te ascunzi.

El îşi luă ziua bună şi plecă la calul lui, să se sfătuiască, şi Ileana se duse la mama ei şi-i povesti cum a fost.

– Vezi, fata mamei, îi zise mamă-sa, din câţi bărbaţi au venit să te ceară nici unul nu s-a ascuns ca ăsta şi cred că şi cu celelalte ascunzători ale lui o să fie tot aşa. Haide să ne culcăm şi om vedea mâine ce o mai fi.

Feciorul de împărat se duse la calul lui şi-i spuse cum l-a descoperit în ascunzătoarea mrenei şi-l întrebă ce este de făcut. Calul i-a spus să se gândească la corb şi se va vedea ce este de făcut. Cum s-a

gândit la corb, corbul a şi venit şi el i-a spus că vrea să-l ascundă aşa fel, ca să nu-l descopere Ileana Cosânzeana.

– Smulge o pană din aripa mea, i-a zis corbul, şi bagă-te în ea, apoi pune-o la loc şi vom zbura împreună sus de tot, ca să nu te poată vedea.

A făcut cum i-a zis şi apoi corbul a zburat în văzduh sus de tot. Dimineaţa, Ileana s-a uitat iar în toate părţile şi s-a uitat şi în văzduh cu ocheanul ei şi l-a zărit, zicându-i:

– Dă-te jos, că te-am zărit. Nici acum nu te-ai ascuns bine.

– Mai lasă-mă să încerc şi a treia oară, se rugă feciorul de împărat, şi dacă tot nu izbutesc atunci fă cu mine ce pofteşti, că eu de aici îndărăt nu mă mai întorc.

Aşa i-a spus şi a plecat să se ascundă şi a treia oară. După sfatul calului, el se gândi la ţânţar şi îndată un ţânţar fu în faţa lui şi după ce îi spuse ce vrea de la el ţânţarul zise:

– Lasă pe mine, că dacă te-o mai găsi răspund eu cu viaţa.

A doua zi în zori, ţânţarul s-a dus în grădina Ilenei şi a uscat toate florile, rămânând numai trei trandafiri frumoşi, pe care i-a făcut chită şi i-a atârnat într-un cui din peretele casei, iar pe feciorul de împărat l-a băgat în mijlocul uneia din flori.

Sculându-se Ileana de dimineaţă, a luat ocheanul şi s-a uitat în toate părţile, dar nu l-a văzut. Îi vedea numai umbra, dar pe el nu. Ea spuse mamei ei că-i vede numai umbra, dar pe el nu, apoi se duse în grădină şi când văzu prăpădul care lovise toate florile îşi puse mâinile în cap şi începu a se văita şi a blestema pe acel peţitor venetic, care de necaz i-a pârjolit grădina.

– Nu l-oi găsi, că ştiu eu ce am să-i fac, zise ea cu mare necaz.

Pe urmă zărind cei trei trandafiri atârnaţi în cui îi luă şi-i puse la cap. Apoi luă iar ocheanul şi începu să se uite în toate părţile. Dar şi de data asta îi vedea numai umbra, dar pe el nu. Atunci mamă-sa i-a zis:

– Ei, ce vrei să mai zici de aşa bărbat? Trebuie să-l iei. N-ai încotro. Ţi-a venit de hac. Cheamă-l să iasă de unde s-a ascuns, dă-i mâna şi gata. Atunci Ileana Cosânzeana l-a strigat să iasă de unde e ascuns, că a câştigat, şi îndată s-a pomenit cu el în faţa ei zicându-i:

– Ei bine, cred că acuma merit să-ţi fiu bărbat, după ce am biruit atâtea greutăţi până să ajung aici şi după ce m-ai pus la atâtea încercări. Ea îi răspunse:

– Da, meriţi şi te primesc cu drag, dar mai întâi să-mi faci grădina la loc, aşa cum a fost. Îndată el roti mâna deasupra grădinii şi-i spuse:

– Priveşte. Grădina e întocmai aşa cum a fost. Şi într-adevăr, într-o clipită se făcuse la loc. Pe urmă s-au îmbrăţişat şi chiar a doua zi au pornit pe alt drum, către împărăţia tatălui tânărului, ocolind pe împăratul Negru. Tatăl lui când l-a văzut s-a bucurat tare mult şi l-a binecuvântat zicând că acum poate să moară fericit, căci are un fiu care i-a adus numai bucurii, iar nu mâhniri.

Au făcut nuntă mare, care a ţinut o săptămână şi a petrecut toată împărăţia.

Ms. 986

Cules de D. Băsceanu, elev la lic. Matei Basarab, auzit de la Simion S. Băsceanu, din Bucureşti.

BASMUL CU TOMA PIPĂRUŞ

Era de mai mare dragul şi de toată minunea să-l fi văzut pe piticul Toma Pipăruş, aproape cât un bob de piper, când ieşea la vânătoare cu împăratul Constantin şi cu boierii curţii, şi în adevăr toată lumea ieşea şi-l privea şi se veselea de el şi de şoricelul lui, care-i ţinea loc de cal. Într-o zi însă, trecând alaiul pe lângă un bordei ţărănesc, se repezi o pisică mare la şoarece, ca să-l mănânce, Toma, ca un voinic ce era, scoase sabia lui, care era abia cât un ac şi se apără cu atâta bărbăţie încât alungă pisica.

Din nenorocire, viteazul Pipăruş se alese şi el cu câteva răni, pe unde îl muşcase şi îl zgâriase pisica, aşa că trebui să fie dus repede acasă, unde se îmbolnăvi greu şi fu aşezat în pătucul din odaia lui de fildeş. Peste puţin veni la el regina zânelor să vadă cum îi merge şi văzându-l bolnav îl luă şi-l duse în împărăţia ei, unde îl ţinu câţiva ani. La urmă, îl trimise iar la curtea împăratului Constantin, după ce-l îmbrăcă frumos în nişte haine de catifea verde.

Constantin împăratul murise însă, iar împăratul cel nou auzind că un pitic aproape numai cât un bob de piper aşteaptă la intrare porunci să i-l aducă. Intrând înlăuntru, Toma văzu adunaţi împrejurul împăratului mulţime de boieri şi toţi se minunau văzând un om atât de mititel. Împăratul, după ce-l privi şi el câtva timp cu mirare, îl întrebă cine e, cum îl cheamă şi de unde vine. Toma îi răspunse cu sumeţie:

– Numele meu e Toma Pipăruş şi vin din împărăţia zânelor. Fost-am om de frunte pe vremea lui Constantin-Împărat, care m-a boierit şi m-a pus în rândul curtenilor săi. N-aţi auzit, mă rog, de banul Pipăruş, piticul?

Auzindu-l vorbind aşa, împăratul prea mult se bucură şi dete poruncă să se facă pentru Toma un mic palat de aur, cu uşa de trei degete. Îi mai dărui şi o trăsură de fildeş şi şase şoricei drept cai.

Într-o zi, Toma ieşi la plimbare în trăsura lui şi atât era de fudul că întâlnind pe împărăteasă aşteptă ca ea să-i facă închinăciune, şi nu el

ei, aşa cum se cuvenea. Împărăteasa îl pârî la împărat şi împăratul porunci numaidecât să-l cheme la dânsul. Toma o mai păţise o dată şi ştia că cu mânia împăraţilor nu e de glumit şi în loc să se grăbească la împăratul se ascunse într-o coajă de melc, unde rămase pitit până când o slujnică dete peste el şi-l sili să iasă.

Fugind în grădină, el zări un fluture, care zbura de pe o floare pe altă floare, şi-i veni numaidecât un gând bun. Se apropie tiptil de fluture când se aşezase pe o floare şi sări în spatele lui şi aşa călare pe fluture se ridică în văzduh.

Fluturele zbură cu el din floare în floare şi din copac în copac, de la o câmpie la altă câmpie şi tot aşa mereu, până ce-l aduse iar la curtea împăratului.

Împărăteasa tocmai se plimba prin grădină şi-l văzu pe Toma fugarul cum umbla călare pe fluture. Ea chemă degrabă pe împărat şi îndată alergară, şi împăratul şi toţi curtenii, şi se ţinură multă vreme pe urmele fluturelui, ca să-l vadă pe Toma călare pe el şi se străduiră din răsputeri să-l prindă, dar în zadar.

În cele din urmă, fluturele, fugărit mereu, nimeri şi intră printr-o fereastră deschisă într-o odaie şi Toma ostenit de atâta goană căzu din spatele fluturelui tocmai într-o oală cu lapte, unde îl găsiră peste puţin timp nişte femei, aproape înecat şi-l duseră la împărat. Văzând starea deznădăjduită în care ajunsese împăratul îl iertă şi-l primi iar la curte. Zilele lui erau însă de acuma numărate.

Peste câtva timp, un păianjen mare socotind că este o muscă, năvăli asupra lui şi se luă la luptă cu el. Toma scoase sabia şi se apără voinicește, dar degeaba. Înţepăturile otrăvite ale păianjenului îl ameţiră, el căzu în ghearele păianjenului, care îi supse cu lăcomie tot sângele.

Aflând despre moartea lui, împăratul îmbrăcă, împreună cu toată curtea, haine de jale şi după ce îl înmormântară cu mare cinste, cum se cuvenea unui curtean, îi făcu şi un monument de marmură, pe care puse să se scrie cu litere de aur:

„Aici odihnesc rămăşiţele pământeşti ale repauzatului în Domnul, banul Toma Pipăruş piticul, fost om de frunte în viaţa lui şi boier de curte al împăratului Constantin, care îl şi înălţă la treapta boierească. Vesel şi voios la petrecere, bărbat viteaz în luptă, el căzu jertfă otrăvirii unui păianjen şi muri jelit de toţi. Fie-i ţărâna uşoară".

Ms. 986

Cules de elevul Georgescu I. Ion, cl. II la liceul Matei Basarab. Nu spune de la cine l-a auzit, nici anul. În orice caz, din jud. Ilfov.

FECIORUL DE ÎMPĂRAT CU CALUL DE LEMN

A fost odată un om căruia i se urâse la casa lui şi a plecat în lume, spunând nevestei lui:

– Dacă o să treacă un timp de peste zece ani şi eu n-am să vin îndărăt tu să te măriţi cu alt bărbat, dar înainte de a trece zece ani să mă tot aştepţi.

Tocmai în ziua când se împlineau zece ani, femeia şi-a luat un alt bărbat. Dar tot în ziua aia a sosit şi bărbatul ei dintâi acasă şi văzând ce s-a petrecut s-a dus la împărat să se plângă, zicând că el a spus femeii să se mărite după ce vor fi trecut zece ani, nu chiar în ziua când se împlineau. Împăratul l-a ascultat şi după multă chibzuială a hotărât să dea femeia aceluia dintre cei doi bărbaţi care va face un lucru mai minunat. Şi aşa se luară cei doi la întrecere.

Bărbatul dintâi a făcut o cloşcă cu pui, cu totul din aur şi puii mâncau mei, iar bărbatul de-al doilea a făcut un cal de lemn şi s-au dus amândoi la împărat. Împăratului i-a plăcut foarte mult cloşca, iar băiatului i-a plăcut mai mult calul.

Împăratul avea un băiat, căruia îi plăceau lucrurile ciudate şi toate năzdrăvăniile. El întrebă pe omul care făcuse calul ce minunăţie are acel cal. Atunci meşterul încălecă pe cal şi apăsând pe scări calul zbură cu el tocmai în slava cerului. Împăratul rămase uimit şi-i dete lui femeia de nevastă, iar el şi-a luat cloşca şi băiatului i-a dat calul.

Ăst băiat a încălecat într-o zi pe cal şi s-a plimbat prin lume în toate părţile, până când a ajuns la un plop lung, lung, de nu se mai isprăvea şi cu ajutorul calului a sărit tocmai în vârful plopului. Aci dete peste un oraş frumos şi trase de-a dreptul la o cârciumă, unde era un beţiv, care a zis cârciumarului:

– Dă-i şi ăluia un pahar cu vin, că prea se uită cu jind la noi.

Băiatul îi răspunse:

– Îţi mulţumesc, beţivule, şi îndată plecă.

A doua zi, feciorul de împărat s-a dus tot la prăvălia aia şi s-a întâlnit tot cu acelaşi beţiv, care i-a zis cârciumarului tot aşa, însă băiatul l-a rugat să meargă cu el să se plimbe prin oraş, căci fiind strein nu cunoaşte locurile. Fără multă greutate se învoiră, mergând feciorul de împărat înainte şi beţivul după el.

Ei trecură pe lângă curtea împăratului din acel oraş şi din întâmplare tocmai atunci fata împăratului sta la fereastră şi privea în drum. Cum l-a zărit pe băiat, ca să-l facă să se uite la ea, a luat un pumn de galbeni şi i-a aruncat în el. Feciorul de împărat nici nu s-a uitat la ei, dar beţivul i-a adunat pe toţi şi i-a pus în buzunar.

A treia zi, el s-a dus tot la cârciuma aia şi a întâlnit acolo tot pe omul ăla, a plecat iar cu el să se plimbe trecând pe la curtea împărătească. De astă dată, ca să-l facă să se uite la ea, fata a luat o batistă roşie cu numele ei, a aruncat-o în drum, în calea lor, şi s-a dus în curte să vadă ce se întâmplă. Băiatul a trecut iar fără să se uite la ea, dar beţivul a luat-o şi a băgat-o în buzunar.

În ziua următoare, fata, ciudoasă, n-a mai avut răbdare să mai facă altă încercare şi a poruncit slujitorilor să-l aducă cu sila pe tânăr în casa ei. Ce-or fi vorbit nu se ştie, dar după ce au vorbit tânărul a plecat şi s-a întors tocmai seara, cu calul lui de lemn. L-a ascuns bine şi s-a dus la fereastra fetei şi intrând pe fereastră s-a culcat cu dânsa şi a rămas fata grea.

Împăratul a prins de veste că tânărul venea seara la fată şi vrând să puie mâna pe el a topit două burii* de smoală şi a turnat-o în sală, pe unde era drumul spre odaia fetei. Băiatul veni seara ca de obicei şi până să-i răspundă fata se înnămoli cu picioarele în smoală.

Băgând de seamă, ea s-a dus repede şi a luat o rochie de mătase trainică şi dându-i lui poalele, iar ea apucând de betelie, l-a scos afară şi apoi s-a întâmplat ca de obicei. De astă dată însă el a întârziat mai mult şi dând împăratul peste el l-a prins şi a poruncit să-l împuşte.

Îl luară slujitorii şi-l duseră tocmai la plopul unde ascunsese el calul. El se rugă de ei să-l lase să-şi facă măcar rugăciunea şi lăsându-l slujitorii el alergă şi încălecă pe calul de lemn şi când apăsă pe scări se sui tocmai în slava cerului, lăsând pe oamenii împăratului cu gura căscată. Pe urmă degeaba au început ei să mai tragă cu flintele după el.

---

* burii = butoiaşe

El s-a lăsat din zbor tocmai în fața caselor împărăteşti, a luat fata şi lucrurile ei şi s-au dus în lume.

Pe când zburau însă s-a ruginit un arc de la cal şi nemaiputând merge s-au lăsat tocmai în mijlocul unei păduri dese. Neavând ce să facă, el i-a zis fetei:

– Fată, stai tu aici, că eu mă duc să dau peste vreun sat prin apropiere, ca să găsesc un meşter să-mi dreagă arcul.

Mergând el pe drum, s-a întâlnit cu doi frați hoți şi ei i-au ținut puțin arcul de la cal, de s-a ridicat puțin mai sus, şi apoi s-a lăsat într-un sat, unde negăsind niciun meşter să-i dreagă arcul s-a băgat cioban la oi.

Fata, rămasă singură, se ascunse într-o scorbură mare de copac. Ăi doi frați hoți au trecut pe acolo şi cel mai mic dintre ei a zis:

– Măi frate, aici în scorbura asta găsea tata bani când nu mai avea. Hai să căutăm şi noi, poate găsim ceva.

Cel mai mare zise celui mai mic să se bage el în scorbură. Cel mai mic băgă doar capul în scorbură şi simțind că acolo e ascuns un om zise:

– Ieşi afară de-acolo şi de vei fi nevastă să ne fii de mamă, iar de vei fi fată să ne fii de soră.

Fata a scos afară numai capul şi le-a zis:

– Jurați că n-o să-mi faceți nimic şi numai atunci am să ies cu totul.

Ei se jurară şi ea ieşi din scorbură şi se duseră cu toți la casa lor din pădure, şi le era ca şi o soră, făcându-le mâncare, spălând rufele, făcând curățenie. Într-o zi, ce-i zise fratele mai mic celui mai mare:

– Măi frate, ce mai ținem noi fata asta aici de pomană? Hai mai bine s-o vindem. Luăm ceva bani şi iese şi ea din pustietatea asta.

O deteră pe o bună sumă de bani unui negustor, însă fata a fugit fiindcă negustorul se purta cu ea rău al dracului.

Mergând ea pe drumuri multe, a dat peste un palat împărătesc, unde tocmai se alegea o domniță care să-i fie nevastă fiului de împărat. Obiceiul era ca feciorul împăratului să arunce în sus o porumbiță şi pe umărul oricărei femei se aşeza porumbița pe aia o lua el de soție.

Întâia oară când a aruncat porumbița în sus, ea s-a lăsat drept pe umărul fetei fugare, dar toată lumea de față a făcut gură că nu se poate alege o fată venită de nu se ştie unde, aşa că a aruncat a doua oară porumbița, care s-a lăsat tot pe umărul fetei. Lumea tot n-a vrut să se învoiască , dar când a aruncat-o şi a treia oară şi s-a lăsat tot pe umărul ei au trebuit să primească şi luându-o au dus-o în palat.

Cei doi tineri căsătoriți s-au dus la o cişmea, din apropierea palatului, cu apă foarte bună şi au pus să le zugrăvească un zugrav chipurile pe zidul din spatele cişmelei şi celor ce veneau să se spele ori să bea la acea cişmea li se dădea mâncare degeaba, aşa că venea acolo lume foarte multă. A trecut pe acolo şi negustorul care o cumpărase pe fată şi oprindu-se la cişmea fata l-a văzut şi a poruncit slujitorilor împărăteşti să-l ia şi să-l bage în temniţa cea mai întunecoasă.

În timpul ăsta, celor doi fraţi hoţi li se făcuse dor de fată şi-l căutau acum pe negustor, ca să-i ia fata înapoi. Căutând ei aşa mereu, au dat peste cişmeaua aia şi se minunau foarte mult când au văzut chipul fetei zugrăvit la cişmea. Ea însă i-a zărit şi a poruncit slujitorilor să-i puie şi pe ei la un loc cu negustorul.

A trecut pe acolo şi bărbatul ei dintâi, care era cioban şi căuta nişte oi rătăcite, şi văzându-l fata a poruncit oamenilor să-l aducă înaintea ei. Atunci ea l-a întrebat dacă o cunoaşte şi el a răspuns că nu. Ea îi zise:

– Dar îţi aduci aminte când intrai noaptea pe fereastră la mine şi când zburai în slăvi pe calul de lemn fermecat?

Băiatul amintindu-şi a început să plângă amar şi i-a căzut la picioare. Fata a poruncit slujitorilor să-l spele şi să-l îmbrace cu haine împărăteşti şi după aceea s-a dus de s-a înfăţişat cu el la bărbatul ei şi la tatăl lui, împăratul, spunându-le acestora toată istoria lor.

Acestora li s-a făcut milă de bietul tânăr şi au zis că pot să plece împreună unde doresc, dacă fata vrea să plece cu el. Ea a spus că vrea să plece cu el, iar el a găsit foarte repede meşteri să-i dreagă arcul de la cal şi încălecând amândoi au mers în zbor la împăratul, tatăl tânărului.

Acesta s-a bucurat mult şi le-a făcut nuntă mare, iar ei trăiesc poate şi acuma fericiți, dacă nu or fi murit.

Ms. 965

Cules de elevul Nițescu Gheorghe din cl. IV, lic. Matei Basarab, în 1899. Spus de moş Ion, din Călăraşi, jud. Ialomița. Carte nu ştie.

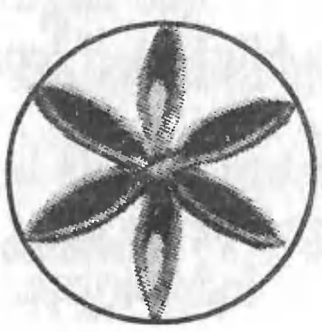

BASMUL CU PISICA ŞI CU COTOIUL

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost un moş şi o babă, nevasta lui, şi ei trăiau aşa de bine că se minuna tot satul în care locuiau şi ce zicea moşu era zis şi baba zicea la fel ca el. Ei au avut trei copii, doi băieţi şi o fată. Unul din băieţi era frumos de pica, aşa că tot satul îi zicea Făt-Frumos.

S-a întâmplat că în vremea aia a bântuit ciuma în ţară şi din nenorocire le-a luat bătrânilor pe Făt-Frumos. Aşa au rămas bietul moş şi cu baba numai cu Nicolae şi cu fata Maria. Fata era tare vrednică şi frumoasă foc, aşa că toţi flăcăii se prăpădeau după ea. Odată unul din flăcăi, Constantin, voia s-o fure şi moşul prinzând de veste a închis pe Maria, de a stat trei săptămâni încuiată în bordei.

Într-o zi, s-a dus moşul cu baba la pădure, să aducă o căruţă de surcele. Când veneau spre casă, baba, care sta în vârful căruţei, pe surcele, a început să moţăie de somn, a alunecat şi a căzut jos, rupându-şi gâtul. S-a uitat moşul în căruţă, dar n-a mai văzut-o şi când a privit în urma căruţei a zărit în drum o mogâldeaţă, s-a apropiat de ea şi când colo ce să vadă? Era baba cu gâtul frânt.

A luat-o cum a dat Dumnezeu, a dus-o la căruţă, a venit cu ea acasă şi a îngropat-o. Acuma ce să facă moşu, că nu mai avea cine să îngrijească de casă şi de cei doi copii. S-a chibzuit el şi s-a hotărât să umble să se însoare. Mergând într-un sat vecin a aflat o babă care i-a plăcut, şi el babei. După ce s-au mai târguit ei, baba i-a spus că merge cu el, dar numai dacă el se obligă să-şi lepede cei doi copii, adică să-i alunge de acasă.

Moşul s-a sucit, s-a învârtit şi până la urmă s-a învoit, cu gândul că până la urmă o vedea el ce este de făcut. Venind acasă, baba stăruia mereu în cererea ei, ca să-i îndepărteze pe copii. Văzând că n-are

încotro, moşul a început a se gândi cum să scape de ei. Se gândi el şi se socoti şi apoi zise copiilor:

– Uite ce e, taică, să vă pregătiţi nişte saci, că mâine o să mergeţi cu mine în pădure ca să aducem lemne.

Copiii când auziră fură foarte bucuroşi. A doua zi, având totul pregătit, plecară cu moşul şi se afundară departe în pădure, pe poteci întortocheate şi ascunse prin hăţişuri.

Se opriră într-un loc şi moşul, şiret, legă de un copac, în apropiere, o tiugă goală, ca s-o bată vântul şi s-o lovească de copac. Spuse apoi copiilor că el se duce mai afund în pădure ca să taie lemne şi când o veni vremea plecării are să se întoarcă la ei să-i ia, să încarce sacii cu lemne şi să plece acasă. După asta, moşul apucă pe altă potecă şi se întoarse acasă, făcând pe placul babei, care fu foarte bucuroasă când îl văzu venind singur.

Copiii aşteptară, aşteptară, dar moşul nu mai venea. Ei auzeau mereu tiuga bătută de vânt, izbindu-se de copac şi credeau că tata taie mereu lemne. Stătură ei cât stătură, apoi luară drumul prin pădure, pe o potecă. Merseră ei cât merseră aşa, până când băiatului i se făcu foame şi începu să se plângă că ar mânca ceva şi nu are ce.

Sora lui fiind ceva mai mare căută să-l încurajeze şi să-i întărească răbdarea şi-i zise:

– Taci cu ţaţa, taci, că dăm noi acuma peste ceva de mâncare.

Tot mergând ei prin pădure, deteră peste o baligă de bou şi băiatul se plângea mereu de foame. Fetii îi era milă de el şi-i zise:

– De, băieţel, ce să-ţi fac eu? Uite ia şi tu şi mănâncă din baliga asta de bou, ca să-ţi potoleşti foamea.

El o ascultă şi-şi potoli foamea. Mai merseră ei prin pădure, cât mai merseră şi băiatul începu să se plângă de sete.

– Ce să-ţi fac eu, frăţioare? Poate om găsi undeva o groapă, un şanţ cu apă, numai să nu bei din vreo urmă de animal, că te faci şi tu animal şi pe urmă ai să mă mănânci ori ai să mă omori pe mine.

Mergând ei mai înainte, deteră peste o urmă de cerb, în care era apă. El începu a plânge că-i e sete, dar fata îi spuse să nu bea, fiindcă se face cerb şi pe urmă o omoară pe ea cu coarnele. Merseră ei ce merseră şi deodată băiatul zise:

– Aoleo, ţaţo, îmi uitai briceagul la urma aia de cerb. Să mă duc repede îndărăt să-l iau.

Ea îi zise speriată:

– Aoleo, frăţioare, te pomeneşti că o să bei apă din urma cerbului şi o să te faci cerb şi o să vii să mă omori.

– Nu, țațo, nici nu mă gândesc. Uite ca să nu ai niciun fel de temeri urcă-te în copacul ăsta şi un cerb n-o să se poată sui acolo.

Aşa făcură. Băiatul, cum ajunse la urma de cerb, bău din apă şi deodată se prefăcu într-un cerb mare cât un bou şi se duse la sora lui la copac. Fata, când îl văzu, începu să plângă şi să-l certe amar, că n-a ascultat de sfatul ei, dar cerbul mugea încet, neînțelegând nimic din vorbele ei. După ce stătu puțin sub copac cerbul plecă prin pădure şi se depărtă.

Într-un loc, dete peste el feciorul împăratului, care umbla cu mare alai la vânătoare şi începu a-l fugări. Cerbul fugi la copacul unde era sora lui şi când ajunse feciorul împăratului acolo şi se uită în copac rămase înmărmurit, zărind sus acea fată frumoasă ca o zână.

El o rugă să se dea jos din copac, dar ea nu vru cu niciun chip. Se gândi el ce să facă, ce să dreagă, ca s-o facă să se coboare din copac, dar nu ajunse la niciun sfârşit. Atunci plecă repede la tatăl lui şi-i povesti toată întâmplarea. Împăratul dete ordin să se caute în toată împărăția o vrăjitoare, care s-o facă pe fată să coboare din copac.

A doua zi, veni o babă şi feciorul împăratului îi povesti întâmplarea şi o rugă s-o aducă pe fată la casele împărăteşti. Baba îi spuse că o aduce, dar să-i dea un cărucior, cu o pisică şi un cotoi, o traistă cu mălai şi două butoiaşe, unul cu vin şi altul cu rachiu, o pirostrie şi sare. I se dete îndată tot ce ceru, ea înhămă pisica şi cotoiul la cărucior şi porni spre locul cu pricina. Pe drum tot îndemna: hăis, cea, pisică şi cotoi, până la fata de împărat. Şi astfel ajunse unde era fata.

Aci deshămă telegarii şi se prefăcu că nu vede mai deloc şi punând de mămăligă aşează ceaunul cu fundul în sus pe pirostrii. Fata care era în pom văzu şi-i zise:

– Nu aşa, babo, n-ai pus bine ceaunul. Ia stai să-ți ajut eu.

Zicând aşa, se dete jos din copac, îndreptă ceaunul, făcu mămăliga şi mâncă cu poftă, fiindcă o cam amețise foamea. După ce mâncă zise babei:

– Aoleo, acum ce mă fac, babo, că mi-e sete?

– Du-te, maică, şi ia butoiaşul ăla din cărucior şi bea din el.

Zicând aşa, îi arătă butoiaşul cu rachiu tare. Fata luă butoiaşul şi bău cu sete până se îmbătă. Baba atât aştepta. Înhămă repede pisica şi cotoiul şi o luă la fugă spre împărat.

Feciorul împăratului când o văzu avu mare bucurie şi puse să fie dusă fata într-o odaie a caselor împărăteşti. Fata când se trezi rămase

înmărmurită de ce văzu în jurul ei. Se făcu nuntă mare împărătească şi tinerii au trăit fericiți, iar cerbul s-a prefăcut la loc în băiat, cu vrăjile babei, care adusese fata la casele împărăteşti.

Cules de elevul Mirea Alexandru, din cl. IV, lic. Matei Basarab, în 1899, de la Ilie Vasile, de 24 ani. Nu ştie carte. Jilava, jud. Ilfov.

ZMEUL PÂRJOL

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, dar fiindcă este de-aia se povesteşte.

A fost odată un împărat şi o împărăteasă, care au avut trei fete şi trei băieţi. Făcându-se copiii mai mărişori, împărăteasa s-a îmbolnăvit şi a murit. An după an, împăratul a îmbătrânit şi el, iar fetele şi băieţii s-au făcut mari.

Într-o zi, împăratul s-a simţit greu bolnav şi a chemat la el pe băieţi şi le-a zis:

– Copiii mei, să ştiţi că eu am să mor. Cum ştiţi, voi aveţi trei surori. După moartea mea, dacă s-o întâmpla să vie cineva să ceară pe vreuna din surorile voastre s-o luaţi de mână şi să i-o daţi, fie bătrân, fie urât, fie cocoşat, fie cum o fi. După ce le veţi da pe toate trei fetele, să veniţi unul din voi la mormântul meu şi să citiţi psaltirea de la un cap până la celălalt. Eu însă mai cu seamă pe tine, băiatul meu cel mai mare, te însărcinez cu treaba asta. La puţin timp după asta îşi dete sufletul.

Copiii îl îngropară şi apoi trăiră împreună în bună înţelegere. Trecu ce mai trecu şi într-o bună zi sună clopoţelul de la poartă şi băiatul cel mai mare se duse să vadă cine sună. Era la poartă un bărbat care fiind întrebat ce vrea îi spuse:

– Am venit să cer pe sora dumitale cea mai mare de soţie.

– Nu ţi-o dau, îi răspunse băiatul cel mare fără multă vorbă.

Pe urmă se duse şi spuse fraţilor lui că a venit un om bătrân, urât şi pocit şi cere pe fata mai mare de soţie, dar el n-a vrut s-o dea la un astfel de om. Fratele cel mai mic îi zise:

– Bine, bine, dar ştii ce ne-a zis tata înainte de a muri.

Pe urmă, fără a pierde vremea, se duse şi luă de mână pe fata cea mai mare şi se duse afară de o dete omului aceluia bătrân şi urât. După

ce făcură iscălitură şi îi dete ce i se cuvenea, omul îşi luă ziua bună şi plecă cu fata. Apoi trecu ce mai trecu şi se pomeniră cu un alt om, care sună clopoţelul de la poartă.

A ieşit tot băiatul cel mare şi l-a întrebat ce pofteşte.

– Am venit să cer pe sora dumitale de soţie, îi zise omul.

– Nu ţi-o dau, poţi să pleci, îi răspunse scurt băiatul când îl văzu aşa de pocit şi de urât.

Se duse la fraţii lui şi le spuse că el nu o dă pe sora lor după un asemenea om. Fratele cel mic zise:

– Bine, dar ştii că tata a zis s-o dăm, oricât de bătrân şi de urât ar fi omul care o cere.

– Dacă vrei, n-ai decât s-o dai tu. Eu nu o dau, zise cel mare.

Fratele cel mic se duse şi o luă de mână pe fata mijlocie şi o dete de soţie omului aceluia bătrân şi urât, cu toate formele în regulă. Pe urmă, acela îşi luă ziua bună şi plecă cu fata.

Nu trecu mult şi mai veni un alt om, şi mai bătrân şi mai cocoşat decât ceilalţi, şi băiatul cel mare îl întrebă ce doreşte, iar el îi răspunse că a venit să-i ceară pe sora cea mai mică de soţie. Băiatul îi răspunse că nu i-o dă şi intră în casă la fraţii lui şi le spuse cine şi pentru ce a venit. Fratele cel mic îi zise:

– Dă-o, măi frate, că ştii ce a zis tata înainte de a muri.

– Eu nu o dau unui astfel de om. Dă-o tu, dacă vrei.

Atunci fratele cel mic se duse şi luă pe sora cea mai mică de mână şi o dete ca soţie omului bătrân şi cocoşat, care nu plecase şi tot mai aştepta la uşă. Omul îşi luă apoi ziua bună şi plecă cu fata. După un timp, băieţii se depărtară unul de altul. Cel mare s-a însurat şi şi-a luat pe cap grijile împărăţiei, cel mijlociu s-a însurat şi el, numai cel mic căuta să facă întocmai aşa cum le spusese tatăl lor înainte de a închide ochii.

Fetele fiind acuma măritate, cum le spusese tatăl lor, el luă într-o noapte psaltirea şi se duse cu ea la mormânt şi se apucă s-o citească de la un cap la altul. Citind el acolo pe mormânt, târziu, către sfârşitul nopţii, se pomeneşte cu un şarpe mititel fâşâind printre flori şi dând cu coada îi stinse lumânarea, tocmai când mai rămăseseră numai câteva foi, ca să isprăvească toată psaltirea. Stingându-se lumânarea, n-avea cum să mai citească şi atunci se ridică, luă cartea şi lumânarea şi plecă să vadă nu cumva găseşte undeva o lumină, ca să citească până la sfârşit. Urcă pe un deal şi se uită împrejur, dar nu zări nicio lumină şi pe urmă apucă drumul înainte.

Se duse el, se duse, până se întâlni cu o babă bătrână, bătrână tare, care tot înfăşura pe un ghem nişte lână neagră şi care îl întrebă:

– Cine eşti tu, băiete, şi unde ai plecat?

– Dar tu, babo, cine eşti şi ce faci aici? o întrebă şi băiatul.

– Eu sunt Miazănoapte şi înşir pe ghem noapte, ca să sosească ziua.

Atunci băiatul ridicând două degete în sus zise:

– Cu puterea tatii şi a Maicii Domnului, să rămâie tot noapte.

Auzind Miazănoapte vorbele astea rămase încremenită şi nu mai putu să mai înşire pe ghem. Pe urmă băiatul îşi văzu de drum mai departe şi merse până dete peste altă bătrână, care deşira un ghem de lână albă şi care cum îl văzu îl întrebă:

– Cine eşti, măiculiță, şi ce cauți pe aici?

– Cine să fiu? Un biet băiat, dar tu cine eşti, bătrâno, şi ce faci aici?

– Eu sunt Miazăzi şi deşir ghemul ăsta ca să vie ziua.

Atunci băiatul zise:

– Cu puterea tatii şi a Maicii Domnului, să rămâie noaptea pe loc şi să nu se mai deşire lâna asta, şi se făcu întocmai aşa.

Pe urmă plecă înainte să găsească o lumină ca să aprindă lumânarea şi să isprăvească de citit psaltirea. Se duse el, se duse, până ce zări o lumină şi când ajunse acolo îşi dete seama că erau acolo nişte zmei şi văzu mai deoparte un cazan mare, mare de tot, că nu-l puteau ridica nici zece zmei şi fierbeau în el zece vaci mari şi grase. El se uită în cazan şi îşi aprinse lumânarea.

În apropiere sta un zmeu care păzea cazanul şi văzându-l tăcu din gură, ca să vază ce o să mai facă băiatul. Cum îşi aprinse lumânarea, acesta puse două degete pe cazan şi zise:

– Cu puterea tatii şi a Maicii Domnului, să se răstoarne cazanul ăsta, şi îndată cazanul se răsturnă.

Pe urmă îşi luă drumul îndărăt spre mormântul tatălui său. Zmeul care păzea, văzând ce putere avea el, se duse speriat la ceilalți zmei şi le zise:

– Mă fraților, a venit un om şi numai cu două degete a răsturnat cazanul, şi noi zece zmei nu-l putem urni de pe foc.

Auzind zmeii asta repede se luară după el şi-l ajunseră, zicându-i:

– Hei măi băiete, cum ai îndrăznit tu să vii până la noi? Acuşi noi te-am fi omorât, dar fiindcă am auzit că ai atâta putere te iertăm, însă uite ce este: Undeva, nu prea departe, este o fată a unui împărat, care este ținută într-un turn înalt şi nu poate nimeni să ajungă la ea şi a zis împăratul că cine o putea să se suie până la fata lui i-o dă de soție, şi noi ne încercăm de mult timp să facem asta, dar nu izbutim. Ce zici tu, ai să poți s-o iei pe fată pentru noi?

Băiatul le răspunse:

– Da, am să pot, însă voi trebuie să mă ascultaţi pe mine şi să-mi daţi tot ce am să vă cer.

Zmeii spuseră că îi dau. El le ceru să-i dea zece care de şine de fier şi o secure mică. Zmeii făcură ce făcură şi-i aduseră şinele cerute şi securea. El porni cu ele la turnul unde era fata şi acolo puse şinele cap la cap, pe două rânduri şi zise:

– Cu puterea tatii şi a Maicii Domnului să se lipească şinele astea una de alta, şi îndată se lipiră ca prin minune.

Puse apoi şine scurte de-a curmezişul, care se lipiră tot aşa şi se ridică astfel o scară până la capul de sus al turnului. El se sui sus şi printr-o fereastră se băgă în turn. Scoase apoi capul şi le spuse zmeilor să se urce pe rând, câte unul, pe scară, ca să nu facă zgomot, şi o să-i bage pe toţi în turn. Ei aşa făcură şi băiatul, la care cum se urca şi intra în turn îi tăia capul, până când omorî toţi zmeii. Începu apoi să umble prin turn şi dete peste o scorpie şi cum o văzu zise:

– Cu puterea tatii şi a Maicii Domnului, scorpia să nu mă muşte.

Merse apoi mai departe şi dete peste odaia fetei, intră înlăuntru şi-i luă un inel şi o batistă, care erau pe o masă, şi plecă cu ele, căci fata nu era în odaie. Pe urmă, se întoarse şi omorî scorpia, se lăsă pe scară în jos, desfăcând câte o treaptă şi câte o şină în timp ce scobora, stricând astfel toată scara. Porni la drum cu lumânarea aprinsă, dezlegă din vrajă pe cele două bătrâne, care una deşira ziua şi alta înşira noaptea, ajunse repede la mormânt şi citi ce mai rămăsese necitit din psaltire, apoi se duse la el acasă.

Acuma fata din turn şi cu împăratul, tatăl ei, şedeau la masă, când s-a suit el pe scară, şi nu au simţit nimic şi după ce s-au dus în turn s-au minunat grozav şi se întrebau cine va fi fost acela care s-a urcat acolo şi a omorât zece zmei şi scorpia lor şi a furat şi inelul de logodnă al fetei şi batista.

Deteră îndată vestea că cine va fi fost acel viteaz să vie să-i dea fata de soţie, şi mulţi încercară, dar nimeni n-a putut dovedi că el este cel ce a făcut isprava, fiindcă nimeni nu ştia de scorpia din turn, de inel şi de batistă. Ce se gândi atunci împăratul? Să facă o petrecere mare şi să poftească cât mai multă lume, că poate aşa s-o afla cine a fost în turn.

Băiatul a auzit şi el de petrecerea asta şi a pornit la drum din vreme, ca să ajungă şi el acolo în ziua petrecerii. În ziua aceea, el s-a dus la casele împărăteşti şi când s-au aşezat la masă, el a stat chiar lângă fata împăratului.

Care mai de care dintre tinerii care erau acolo pretindea că el e cel care a făcut isprava, dar niciunul nu putea să aducă nicio dovadă. Atunci băiatul se sculă şi-i spuse împăratului că el este şi-i povesti cum a făcut scara, cum a poftit pe zmei să se urce câte unul şi cum le-a tăiat capetele, cum a întâlnit şi a ucis scorpia şi cum a luat apoi inelul şi batista fetei din odaia ei. Le scoase şi le arătă şi văzând împăratul că toate sunt adevărate îi zise:

– Da, aşa este. Tu eşti bărbatul fetei mele.

Apoi îi cunună şi făcu nuntă mare şi de atunci au trăit amândoi fericiți.

Împăratul văzând că şi ginerele lui este fecior de împărat îl ținu să stea cu nevasta în palatul lui. Într-o zi, împăratul se duse la biserică şi-i zise:

– Băiatul meu, uite eu îți dau toate cheile de la odăile palatului şi de la toate casele. Tu poți să umbli în toate, numai în odaia cu broasca de aur şi pentru care ai o cheie tot de aur, să nu intri, că va fi rău de tine. El îl încredință pe împărat că n-are să umble acolo.

Cum plecă împăratul şi rămase singur, el îşi făcu socoteala că stă de atâta vreme acolo şi nu ştie cum arată şi ce este în atâtea odăi. Când ajunse la odaia cu cheia de aur, îşi zise:

– Am să intru şi aici, ce o fi, o fi. Să văd ce fel de taină se ascunde aici.

Deschise uşa şi când colo ce să vadă? Un zmeu mare şi puternic, cel mai puternic din ceata celor pe care îi ucisese el, era închis într-un butoi, legat cu trei cercuri de aur. Cum îl zări, el de groaza zmeului se sperie şi închise uşa, dar zmeul îl strigă îndărăt şi-i zise:

– Stai Făt-Frumos, nu te speria de mine, că nu-ți fac niciun rău. Dă-mi, te rog, o doniță cu apă.

Auzind el că-i vorbeşte aşa de blajin, se duse repede, luă o doniță cu apă şi i-o dete. Cum bău zmeul apa, plezni un cerc de la butoi şi băiatul iar se sperie. Zmeul, şiret, îl linişti şi-i zise iar cu blândețe:

– Făt-Frumos, nu te speria şi mai dă-mi, te rog, o doniță cu apă.

El se încrezu şi se duse repede şi-i mai aduse o doniță cu apă. Cum o bău zmeul, numaidecât mai plezni un cerc de la butoi. Băiatul iar se sperie şi repede ieşi afară şi încuie uşa, dar zmeul îl strigă cu vorbe frumoase îndărăt, zicându-i să nu aibă deloc frică de el, că, dimpotrivă, poate vreodată o să-i facă şi el vreun bine şi-l rugă să-i mai dea o doniță cu apă.

Băiatul auzindu-l cum îi vorbeşte se încrezu şi îi mai duse o doniță cu apă. Cum o bău zmeul, plezni şi al treilea cerc de la butoi şi zmeul

îşi făcu odată vânt, dete peste băiat, izbindu-l la pământ şi lăsându-l leşinat, pe urmă se duse repede şi luă pe nevasta lui, fata împăratului, şi fugi cu ea în cea mai mare grabă. Când veni împăratul şi văzu că fata nu e nicăieri, se duse repede la odaia unde ştia că e închis zmeul şi acolo văzu tot prăpădul şi pe ginerele lui leşinat la pământ.

Chemă mai mulţi doctori, care abia îl aduseră în simţire, şi pe urmă împăratul îl certă că a umblat în odaia cu cheia de aur. El plânse şi se rugă să-l ierte şi împăratul îl iertă, iar el îi zise:

– Tată, am să mă duc să-l caut pe zmeu şi am să mă răzbun.

Îşi luă ziua bună de la împărat şi plecă. Se duse, se duse, până ajunse la un palat mare şi acel palat era al sorei sale mai mari, pe care o măritase el. Se opri în faţa palatului să se odihnească puţin şi când se uită la fereastră văzu acolo chipul sorei lui, dar nu zise nimic şi nu se duse la ea, de frică să nu cumva să fie acasă bărbatul ei.

Nu trecu mult şi veni o slujnică a sorei lui să ia apă într-o cană de la fântână, aproape de locul unde sta el. După ce umplu slujnica vasul, el se rugă de ea să-i dea să bea şi el nitică apă şi ea îi dete. Pe când bea apă, el puse inelul lui din deget în cană, fără să fie văzut de slujnică. Pe urmă îi dete cana îndărăt şi ea o duse la stăpâna ei. Când bău sora lui apă, văzu inelul în fundul căniii şi-l cunoscu, fiindcă era la fel ca inelele surorilor şi fraţilor ei, căpătate toate de la tatăl lor. Ea chemă pe slujnică şi o întrebă:

– Cine a fost la fântână când ai luat apă?

– N-a fost nimeni, răspunse slujnica.

– Cum n-a fost nimeni? Eu am găsit în cană un inel şi-l cunosc. Cum de a ajuns acolo? Să-mi spui drept.

Atunci ea spuse:

– A fost un tânăr care mi-a cerut să-i dau să bea puţină apă şi poate el a pus inelul în cană.

– Du-te numaidecât la tânărul acela şi cheamă-l aici.

Slujnica se duse şi-l chemă. Ei când se văzură se cunoscură şi se îmbrăţişară, apoi începură să vorbească despre viaţa lor. Sora lui îl întrebă:

– Să-mi spui ce nor te-a adus până aici, până la noi?

El îi povesti toate câte i s-au întâmplat şi de ce a ajuns pe aici. Vorbind ei aşa, începu să se audă de undeva un vuiet mare şi dintru început se cam speriară amândoi, dar pe urmă ea zise:

– Lasă, nu-ţi fie frică. Ăsta e semnul bărbatului meu. El are un buzdugan şi când vine acasă, el de la două poşte aruncă buzduganul, ca să ştiu eu că vine. El o întrebă:

– Atunci eu ce mă fac?

– Lasă, să n-ai nicio grijă.

Îi zise astfel şi apoi îi dete o palmă şi-l prefăcu într-un măr de aur, pe care îl puse pe ghergheful ei.

Nu trecu mult şi veni şi bărbatul ei şi se aşează la masă. Ea îi zise:

– Măi bărbate, tare mi s-a făcut dor de fraţii mei.

Iar bărbatul de colo:

– Că bine zici, nevastă. Oare ce o mai fi făcând fratele tău cel mic, care mi te-a dat de soţie? O fi mai trăind?

– De bărbate, poate că trăieşte. Dar dacă l-ai vedea i-ai face ceva?

– Nu i-aş face nimic lui, dar pe cel mare şi pe cel mijlociu i-aş omorî dacă i-aş vedea, că ei n-au vrut să te dea după mine. Pe cel mic, dacă l-aş vedea, m-aş bucura şi m-aş veseli.

Atunci ea se duse şi lovi iar cu palma mărul de aur şi mărul se prefăcu în fratele ei cel mic. Văzându-l, zmeul se bucură mult şi stătură la masă împreună, iar tânărul îi povesti câte i se întâmplaseră de când i-a dat pe sora lui de soţie. Îi spuse cum a ajuns şi el să se însoare cu fata unui împărat şi cum un zmeu, Pârjol, i-a luat nevasta. Auzindu-l, zmeul îi zise:

– Dacă tu nu-mi făceai atâta bine, nu te-aş ajuta nici eu cu nimic acuma. Eu vreau să te ajut. Mâine te duci acolo să-ţi iei nevasta.

A doua zi de dimineaţă, îi dete un cal cu patru aripi şi-i zise:

– Na calul ăsta şi du-te în cutare oraş şi acolo este o cafenea mare şi zmeul Pârjol, care ţi-a luat nevasta, stă la cafenea. Tu ai să treci pe lângă cafenea şi ai să te duci înainte. Nu departe de cafenea este palatul zmeului. Tu ai să intri pe din dos şi ai să-ţi iei nevasta şi ai să fugi, dar să fugi, să nu te încurci.

Cum îi spuse toate astea, tânărul îşi luă ziua bună de la sora lui şi de la bărbatul ei şi plecă. Se duse până ajunse la cafenea şi trecu mai departe. Când trecea pe lângă cafenea, calul zmeului, care era înlăuntru, se duse şi-i zise:

– Stăpâne, bagă de seamă că a venit bărbatul să-şi ia nevasta.

Zmeul Pârjol se gândi puţin şi-i răspunse:

– Ce spui tu mă? Este vreme de-o cafea şi de-o lulea? Şi calul zise:

– Este, stăpâne, vreme de două cafele şi două lulele.

Auzind zmeul aşa, se lăsă pe scaun, îşi bău cafeaua, îşi trase luleaua, pe urmă încălecă pe cal şi-i zise:

– Ei, acuma hai să mergem, dar ştii cum!

Şi fugi, fugi, în goana mare până îl ajunse pe băiat, care îşi luase nevasta. Zmeul i-o luă îndărăt şi se întoarse cu ea acasă. Băiatul plecă

mâhnit înainte. Se duse, se duse, până ajunse la un alt palat. Stătu el în loc şi luă seama palatului şi deodată zări la o fereastră pe sora lui mijlocie. Nu trecu mult şi se întâmplă şi aici să vie o slujnică a sorei lui să ia apă de la o fântână într-o cană şi el se rugă să-i dea şi lui niţică apă să bea şi aruncă inelul în cană. Lucrurile se petrecură ca şi la sora mai mare, căci sora mijlocie cunoscu inelul şi trimise pe slujnică să-l cheme şi când veni se cunoscură şi se îmbrăţişară. Ea îl întrebă de ceilalţi fraţi, dar el spuse că nu mai ştie de ei de când s-au măritat surorile. Îl întrebă apoi cum a ajuns pe aici şi el îi spuse tot ce i se întâmplase. Pe când vorbeau ei, se produse un vuiet mare şi băiatul se sperie, dar sora lui îi spuse că ăsta e semnul că se întoarce bărbatul ei, care aruncă buzduganul de la patru poşte, ca să dea de veste că vine acasă. Fratele îi zise:

– Bine, dar să nu se supere că am venit şi să-mi facă ceva rău.

Ea îi spuse să nu aibă nicio grijă şi-i dete două palme prefăcându-l într-un degetar de aur, pe care îl puse pe gherghеful ei.

Nu trecu mult şi veni bărbatul ei şi stând de vorbă cu el ea îl întrebă dacă nu cumva a văzut pe undeva pe fraţii ei şi el îi răspunse că nu i-a văzut.

– Dar dacă ai vedea pe un frate al meu i-ai face ceva rău?

– Dacă l-aş vedea pe cel mare şi pe cel mijlociu i-aş omorî, că ei n-au vrut să te dea după mine, dar de l-aş vedea pe cel mic m-aş bucura şi m-aş veseli, că el mi te-a dat de soţie.

Ea se duse la gherghef şi lovi de două ori cu palma degetarul de aur şi-l prefăcu iar în fratele ei. Zmeul se bucură mult să-l vadă şi stătură amândoi la masă, mâncară şi băură, iar tânărul îi povesti cum s-a însurat şi cum zmeul Pârjol i-a furat nevasta.

– De! Cam greu lucru să ţi-o iei îndărăt de la aşa un zmeu, dar fiindcă şi tu mi-ai făcut mie bine, am să-ţi fac şi eu ţie. O să-ţi dau un cal cu şase aripi şi ai să mergi pe drumul pe care ţi l-oi arăta eu, până la cafeneaua unde stă zmeul Pârjol, să bea cafea şi să tragă din lulea.

Îl învaţă apoi cum să facă mai departe, ca şi bărbatul sorei mai mari, şi el îi mulţumi, îşi luă ziua bună şi porni la drum. Când a trecut pe lângă cafeneaua unde era zmeul Pârjol, calul lui l-a văzut pe băiat şi i-a strigat zmeului:

– Hei stăpâne, a venit iar bărbatul să-şi ia nevasta.

– Ia spune-mi, calule, e vreme de-o cafea şi de-o lulea?

– De stăpâne, este, dar mai repede, că calul lui are şase aripi.

Zmeul stătu şi bău cafeaua şi trase luleaua, apoi încălecă şi porni în goană nebună după băiat, care îşi luase nevasta şi fugea, fugea, de

abia se mai vedea pe unde trecea. L-a fugărit mult zmeul şi era mai, mai să nu-l poată ajunge, dar când să iasă din hotarul lui zmeul îşi puse toate puterile, se repezi odată şi-l ajunse, îi luă nevasta şi o duse iar acasă. Băiatul, mâhnit, merse înainte şi nu departe zări un alt palat, unde era sora lui mai mică.

Când ajunse la palat, el nu intră înlăuntru, de frică să nu dea peste bărbatul ei şi să-i facă ceva rău. Dar se întâmplă şi aici ca şi la celelalte două surori, că veni o slujnică să ia apă de la fântână într-o cană şi el îi ceru să bea şi strecură inelul lui în cană, fără să bage de seamă slujnica.

Sora lui, când să bea apă, văzu inelul şi-l cunoscu, că era dat de tatăl lor. Întrebă pe slujnică cine l-a pus acolo şi ea la început nu spuse, dar până la urmă îşi aduse aminte că dăduse unui tânăr să bea apă şi spuse că poate el l-a băgat acolo. O trimise atunci să-l cheme îndată la dânsa şi după ce veni se îmbrăţişară, îi dete inelul îndărăt şi-l întrebă ce vânt l-a adus prin părţile acelea.

El îi povesti tot cu de-amănuntul şi pe când tot mai stau de vorbă se auzi vuind un buzdugan, de care băiatul se cam sperie, dar sora lui îi zise:

– Fii liniştit, frăţioare, să n-ai nicio grijă. Ăsta e semnul lui bărbatu-meu, care aruncă buzduganul de la şase poşte, ca să-mi dea de veste că se întoarce acasă. El o întrebă neliniştit:

– Bine, dar când o să mă găsească pe mine aici nu o să-mi facă ceva rău?

– Nu-ţi fie teamă deloc. Am eu grijă, îi zise soră-sa, şi-l atinse de două ori cu palma, prefăcându-l într-un măr de aur, pe care îl puse pe masă.

Nu trecu mult şi veni zmeul acasă şi se aşeză la masă. Începu să vorbească cu nevasta lui şi ea îl întrebă, aşa ca din întâmplare, dacă n-a zărit pe unde a umblat pe vreunul din fraţii ei.

– N-am văzut pe niciunul, răspunse el. Dar dacă l-aş vedea pe cel mare şi pe cel mijlociu i-aş omorî, fiindcă n-au vrut să te dea după mine, iar pe cel mic dacă l-aş întâlni l-aş ajuta cu ce pot şi m-aş bucura mult să-l văd, fiindcă el mi te-a dat de soţie.

Atunci ea se duse la măr, îl atinse de două ori cu palma şi-l prefăcu iar în om şi văzându-l zmeul îl întrebă cum de a ajuns pe acele meleaguri. El îi povesti toate cu de-amănuntul, de când s-a despărţit de fraţii lui, cum s-a însurat, cum zmeul Pârjol i-a furat nevasta şi cum a încercat de două ori să şi-o ia îndărăt, dar n-a izbutit.

– E cam greu lucru să izbuteşti, dar uite, fiindcă şi tu mi-ai făcut un mare bine, o să încerc să te ajut. Am să-ţi dau un cal cu douăspre-

zece aripi, să te duci cu el. Şi armăsarul zmeului Pârjol are tot douăsprezece aripi, dar el îl ţine mai mult flămând, ca să nu se îngreuneze şi atunci tu ai să faci aşa: Când te duci spre palatul lui ca să-ţi iei nevasta, adună de pe câmp de la păşune oi, capre, boi, vaci şi altele de astea şi le înşiră pe marginile drumului pe care ai să te întorci.

Când s-o lua zmeul Pârjol după tine şi când tu o să fugi cu nevasta, armăsarul lui, flămând, o să se repeadă să înfigă dinţii în oi, în vaci, în capre şi o să alerge tot mai încet şi tu te îndepărtezi. Acuma însă trebuie să mai întârzii aici o zi, ca să hrănim bine armăsarul pe care ţi-l dau, că trebuie să ţie la drum lung.

Deteră calului să mănânce bine o zi şi o noapte şi când încălecă să plece zmeul îi mai zise:

– Vezi că o să treci prin faţa cafenelei unde îşi face veacul zmeul Pârjol. Tu să treci înainte, să nu te opreşti şi când ajungi la palatul lui intri pe din dos, îţi iei nevasta, încaleci şi fugi, dar să fugi, să nu te încurci.

Băiatul îi mulţumi, mai spuse o dată ziua bună sorei lui şi zmeului şi plecă. Când trecu pe lângă cafenea, el nu se opri, dar armăsarul zmeului îl văzu. El se duse la palatul zmeului, intră pe din dos, îşi luă nevasta şi plecă îndărăt.

În timpul ăsta, armăsarul zmeului Pârjol strigă către stăpânu-său:

– Ia vezi, stăpâne, că iar a venit bărbatul să-şi ia nevasta.

– Bine mă, dar mai e vreme pentru o cafea şi o lulea? întrebă zmeul.

– De, ştiu eu?! zise armăsarul. E ceva vreme, dar cam puţină, că şi calul lui are tot douăsprezece aripi.

Zmeul Pârjol bău repede cafeaua şi trase luleaua, încălecă şi se duse acasă. Când văzu că nevasta nu e nicăieri, încălecă iar şi porni după fugari. Pe drum ce să vezi? Armăsarul zmeului, flămând, văzând atâtea oi, vaci, capre, pe amândouă părţile drumului, se repezea din când în când să mănânce din câte una şi zicea:

– Aoleo, stăpâne, de mult n-am mai mâncat eu aşa oi grase, şi se repezea să-şi înfigă dinţii.

Mai alerga puţin şi iar zicea:

– Aoleo, stăpâne, de mult n-am mai mâncat eu aşa vaci grase, şi iar se repezea şi înfigea dinţii.

Şi tot aşa mereu, până când fugarii s-au îndepărtat de nici nu se mai vedeau. Zmeul Pârjol năduşise de necaz şi izbea cât putea cu pintenii în burta calului, dar degeaba. Până la urmă, văzând că i-a scăpat din mână, zmeul plezni de necaz şi cei doi tineri scăpară astfel de el.

Ei se duseră la sora cea mai mică a băiatului, unde stătură câteva zile şi petrecură cu ea şi cu bărbatul ei. Se mai opriră apoi câte două-trei zile şi pe la sora mijlocie şi la cea mare, unde petrecură cu ele şi cu bărbaţii lor şi după ce se despărţiră frăţeşte se duseră la împăratul, tatăl fetei.

El cum îi văzu se bucură nespus de mult şi băiatul îi povesti tot ce a păţit, cum l-au ajutat cumnaţii lui, pe care i-a descoperit din întâmplare şi cum până la urmă şi-a scăpat nevasta din ghearele zmeului. Apoi el mai adăugă:

– Poate că mi-a mai fost de ajutor şi respectarea cu credinţă a sfatului pe care ni l-a dat tatăl nostru înainte de a muri, ca să citească unul din noi toată psaltirea, într-o noapte, la mormântul lui. Am citit-o eu, cu multe greutăţi, fiindcă ceilalţi fraţi n-au vrut s-o citească. Poate şi de asta am ieşit cu bine la cap.

Împăratul, de bucurie că fata lui s-a măritat tot cu un fecior de împărat, făcu o nuntă mare, mai mare şi mai frumoasă ca cea dintâi, şi la nunta asta fură poftite şi surorile şi cumnaţii ginerelui.

După nuntă, plecară toţi la casele lor şi cei doi tineri trăiră fericiţi.

Ms. 962

Cules de elevul Ionescu D. Spiridon, cl. IV la lic. Matei Basarab, în 1899. Auzit de la o doamnă Alexandrina Doicescu, de 32 ani, din Bucureşti, dar născută în Macedonia. Ştie carte.

BANCHERUL CU DOISPREZECE BĂIEȚI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, dar fiindcă este de-aia se povesteşte.

A fost odată un bancher care avea doisprezece băieți. Ei erau neastâmpărați şi gălăgioşi şi mama lor se tot supăra pe ei.

Într-o zi, când se întoarseră toți acasă de la şcoală, mama lor tocmai se pieptăna şi ei dacă veniră începură să se certe de la mâncare, zicând care mai de care că el are mai puțin decât ceilalți şi căutând să mai ciupească unul de la altul. Atunci mama, supărându-se pe ei, strigă necăjită: „lua-v-ar dracu să vă ia de neastâmpărați!"

Cum spuse vorbele astea, se şi sili dracu să-i ia şi copiii puseră lingurile şi furculițele jos, se sculară de la masă şi fără să zică nicio vorbă ieşiră pe uşă. Trecu ziua şi veni seara şi băieții nu se mai întoarseră. Mai trecu o zi, mai trecură două, mai trecură nouă, băieții nu deteră niciun semn de viață.

Văzând treaba asta, mama îi spuse bărbatului ei cum s-a întâmplat, cum i-a trimes la dracu, că nu mai au astâmpăr, cum ei au plecat şi nu s-au mai întors. Auzind asta, bancherul s-a supărat foarte tare şi a dat sfoară în țară că i-au pierit băieții, cu nădejdea că poate i-o aduce cineva vreo veste despre ei. Pe cine întreba, pe unde umbla el cu treburile lui, nimeni nu putea să-i spuie ce s-a întâmplat cu copiii lui. Până la urmă, a pierdut nădejdea că o să-i mai găsească.

Trecu un an, trecură doi şi de băieții bancherului nu se mai auzi nimic. Nu mult după plecarea băieților, nevasta bancherului născu o fată, care crescu şi se făcu foarte frumoasă şi mama ei cu timpul nu se mai gândea atâta la băieți, căci se mângâia cu fata. Când se făcu fata de mers la şcoală, fetele de seama ei îi tot spuneau că ea a mai avut

doisprezece fraţi, pe care i-a luat dracu. Una aşa, alta tot aşa, fata nu ştia ce să zică şi tăcea.

Într-o zi, întorcându-se acasă îi zise mamei ei:

– Uite mamă ce zic fetele de la şcoală; că eu am avut doisprezece fraţi şi că i-a furat dracu, iar mamă-sa îi răspunse:

– Nu e, maică, adevărat. Vezi-ţi de treabă.

A doua zi, când se duse la şcoală, fetele începură iar să-i spuie că a avut doisprezece fraţi pe care i-a luat dracu şi ea se duse iar şi-i spuse mamei ei, dar mamă-sa îi zise din nou că nu e adevărat. S-a întâmplat la fel şi a treia zi şi când fetele au început să-i spuie că a avut doisprezece fraţi pe care i-a luat dracu, ea a început să plângă spunându-le că nu e adevărat şi că aşa i-a spus mama ei. Venind dascălul şi văzând-o plângând, a întrebat-o de ce plânge şi ea i-a spus că toate fetele râd de ea, că a avut doisprezece fraţi pe care i-a luat dracu. Dascălul îi zise:

– De, copila mea! Tu ai mai avut fraţi, în adevăr, şi se zice să i-ar fi blestemat mama ta ca să-i ia dracu şi că dracu chiar i-ar fi luat cu adevărat.

Fata tăcu şi când se duse acasă spuse mamei ei ce i-a spus dascălul la şcoală şi atunci mama ei nu mai avu ce să zică şi-i spuse adevărul. Aşa se încredinţă fata că în adevăr a mai avut doisprezece fraţi şi atunci ea zise mamei ei:

– Mamă, eu mă duc în lume să-mi caut fraţii.

– Tu vrei să faci un lucru cu neputinţă, copila mea. Au umblat şi au cercetat oameni mari şi n-au aflat nimic. Cum ai să afli tu, un copil?

Totuşi, fata nu s-a lăsat şi a cerut părinţilor să-i facă o rochie împodobită numai cu aur, cu diamante şi alte pietre scumpe, şi părinţii i-au făcut. După ce fu rochia gata, ea îşi luă rămas bun de la ei şi plecă. Se duse ea, se duse, până ajunse într-un oraş şi fiindcă isprăvise merindele de acasă scoase o piatră scumpă de la rochie şi o vându, ca să aibă ce mânca, şi tot aşa făcea în toate târgurile pe unde ajungea. Peste tot, ea tot întreba lumea cu care se întâlnea despre cei doisprezece fraţi ai ei. Mulţi îi răspundeau că au auzit şi ei câte ceva despre cei doisprezece fraţi dispăruţi, dar nimeni nu ştia să-i spună pe unde s-or găsi.

Tot umblând ea aşa, a ajuns să isprăvească toate podoabele de la rochie şi nu mai avea cu ce să trăiască. Ajungând la un ţinut păduros, ea apucă prin păduri gândindu-se că poate pe acolo va afla ceva de fraţii ei. Umblând ea aşa prin păduri, nimeri la o casă singuratică şi se

duse şi bătu în uşă. La ciocăniturile ei în uşă, veni şi-i deschise o babă, tare bătrână, care era mama Lunii şi-i zise:

– Vai măiculiță, ce cauți tu pe aicea? Dacă era Luna acasă cine ştie, poate ți se întâmpla ceva rău.

Fata începu să plângă şi-i spuse cu de-amănuntul întâmplarea cu fraţii ei şi cum ea a plecat să-i caute. Mama Sfintei Lune îi răspunse:

– De, fata mea, eu nu ştiu unde or fi fraţii tăi, dar când o veni Luna o s-o întreb pe ea. Poate ea o să ştie. Dar tu când o veni să stai ascunsă, uite colo după sobă. Şi aşa făcu fata.

Nu trecu mult şi veni Luna. Cum intră în casă, zise:

– Mamă, miroase a om străin în casă.

– Ei, nu. Ţi se pare ție. De unde să fie aici om străin?

Pe urmă îi puse masa şi după ce mâncă Sfânta Lună, mama ei o întrebă dacă nu cumva ştie, ori dacă n-a văzut pe undeva doisprezece fraţi, pe care i-a blestemat mama lor. Luna îi zise:

– Dar cine îi caută, mamă, cine întreabă de ei?

Mamă-sa nu vru să-i spuie la început, dar văzând că stăruie îi spuse că a venit o fată, sora lor, care îi caută peste tot. Luna stărui s-o scoată de unde e ascunsă, că nu-i face, nimic şi îndată o scoase de după sobă. Luna văzând fata se minună mult de frumusețea ei şi-i zise:

– De, fata mea, îmi pare foarte rău că eu nu ştiu nimic, dar de aici de la mine să te duci la Vânt să-l întrebi. Poate el ştie, că el umblă peste tot.

O pofti apoi pe fată la masă şi după ce mâncară ea plecă la treburile ei, iar fata plecă să întrebe şi Vântul, pornind pe drumul pe care i-l arătă mama Lunii. Se duse ea, se duse, până ajunse la o căsuță, unde şedea mama Vântului. Ea ciocăni în uşă şi deschise o bătrână, care o întrebă mirată ce caută ea pe acolo, prin aşa pustietăți.

Atunci ea îi spuse că a trimis-o mama Sfintei Lune, ca s-o întrebe dacă nu ştie unde or fi cei doisprezece fraţi ai ei, pe care i-a blestemat mama ei şi pe care ea a plecat să-i caute. Bătrâna îi răspunse:

– Vai măiculiță, dar cum umbli singură prin locuri aşa pustii? Dar dacă era acasă fiu-meu, Vântul, ce te făceai? Căci el e supărăcios şi furios şi te pomeneai că sufla odată şi te arunca în cine ştie de prăpăstii, din care nu aveai să mai ieşi. Bine că mă nimerişi pe mine acasă, înainte de a veni el. Când o veni Vântul, o să-l întreb pe el, poate ştie el ceva de fraţii tăi, că eu nu ştiu nimic. Până atunci însă tu să te ascunzi undeva. Uite în cuptorul ăsta să te bag, că e încă destul de fierbinte şi ți-o prinde bine când o sosi Vântul furios şi rece.

Nu trecu mult şi veni Vântul cu puterea lui de răsturna brazi, răscolea frunzele uscate spulberându-le în toate părțile, şi cum intră în casă întrebă:

– Ei, mamă, parcă miroase a om străin aici.

Mamă-sa îi răspunse:

– Da de unde, mamă, să fie la noi oameni străini?

Îi puse apoi masa şi Vântul se mai potoli şi atunci mamă-sa îl întrebă dacă nu cumva ştie unde s-or afla cei doisprezece frați blestemați de mama lor.

– Nu ştiu, mamă, nimic. Dar de ce mă întrebi?

– Uite aşa, ca să ştiu şi eu.

– Ba nu, mamă. Să-mi spui cine a venit să întrebe de ei, că nu-i fac nimic.

Mamă-sa, văzându-l că s-a liniştit, îi spuse că a venit o fetiță, sora lor, care îi caută, şi el ceru să i-o arate şi lui. Ea deschise cuptorul şi o scoase de acolo. Cum o văzu, Vântul îi zise:

– Nu ştiu nimic, fetițo, de frații tăi, cu toate că eu intru prin toate crăpăturile, dar îți dau sfatul să te duci la Sfântul Soare, că la Soare toate se dezvăluie. Un om se dezbracă de veşminte şi se întinde la Soare şi orice lucru, orice buruiană, orice floare tot la soare se desfac.

Stătură apoi la masă cu toți, mâncară, băură şi apoi îi arătară fetei drumul spre Sfântul Soare. Se duse ea, se duse, până ce ajunse la Sfântul Soare şi ciocăni în uşă. Ieşi mama Sfântului Soare şi o întrebă ce caută. Ea îi spuse toată istoria cu frații ei şi o întrebă dacă nu ştie ceva de ei. Ea îi răspunse:

– De, fata mea, eu nu ştiu, dar să-l întreb pe băiatul meu, care este Soarele, că poate el ştie. Dar ai avut noroc mare că nu l-ai găsit acasă, că cine ştie ce se putea întâmpla. El cu căldura lui putea să te topească. Uite, până vine el, să te ascund în ghețăria asta de alături şi să stai acolo, să nu ieşi afară până ce eu nu voi veni să te iau.

Stând ea acolo, nu după mult timp veni şi Soarele. Cum intră în casă zise:

– Oh, mamă, îmi miroase a om străin.

– Da' de unde, maică? S-ar putea una ca asta? Şi după ce se mai potoli dogoarea Soarelui, începu maică-sa:

– Dragul meu, nu cumva ai văzut pe unde ai umblat, ori poate ai auzit de doisprezece frați pe care i-a blestemat mama lor şi au pierit?

– Da' de unde ştii, mamă, de ei, de unde, ia spune-mi? Nu-ți spun nimic până nu mi-oi spune de unde ai aflat.

Atunci, văzând mamă-sa că s-a potolit de tot căldura fiului, zise:

– Uite, dragul meu, a venit la noi o fetiţă, care este sora celor doisprezece băieţi dispăruţi şi a întrebat dacă nu i-am văzut.

– Unde e, mamă? S-o văd şi eu, că nu-i fac nimic rău.

Ea se duse şi scoase fata din gheţărie şi o aduse în faţa lui.

– Ia spune, fetiţo, ce s-a întâmplat? De ce ai venit la noi?

Ea se apucă şi-i povesti cu de-amănuntul cum părinţii ei au avut doisprezece băieţi înainte de a se naşte ea, cum într-o zi când băieţii au venit de la şcoală şi au început să se certe între ei la masă şi mama lor s-a supărat şi i-a blestemat să se ducă la dracu, că ea n-are ce să le mai facă, şi cum toţi băieţii auzind vorbele astea au lăsat lingurile pe masă, au ieşit tăcând afară şi duşi au fost. Pe urmă îi spuse cum la şcoală fetele râdeau de dânsa din cauza asta, dar mama ei nu voia să-i spuie adevărul, fiindu-i teamă că o să plece şi ea după ei. Până la urmă tot i-a spus că este adevărat, când a venit şi cu mărturia dascălului de la şcoală şi atunci cu învoirea părinţilor a plecat să-şi caute fraţii şi să-i scoată de sub puterea diavolului. După ce-i povesti tot, fata îi zise:

– Şi acuma, mă rog plângând către dumneata, Sfinte Soare, să-mi spui, dacă se poate, unde sunt ţinuţi şi dacă pot fi scăpaţi.

După ce ascultă toate, Soarele îi zise:

– Da, fetiţă, eu i-am văzut pe cei doisprezece băieţi, căci atunci când dau eu căldura cea mai potrivită, la amiază, ei stau liniştiţi la lumina şi la căldura mea, dar de la amiază până seara şi de dimineaţă până la amiază sunt nebuni, căci sunt zăpăciţi de diavol, care le fierbe minţile în douăsprezece ulcele la foc. Deci uite ce te învăţ eu să faci, ca să-i poţi scăpa. Eu te iau cu mine şi te duc până acolo şi te arunc pe coşul casei în care sunt ţinuţi ei. Din coş ai să vezi că este o vatră şi la foc sunt douăsprezece ulcele cu apă care fierb în clocot şi în ulcelele acelea sunt minţile lor. Tu să te laşi binişor pe coş în jos şi să depărtezi toate ulcelele de la foc şi să te urci iar încet pe coş în sus.

După asta, ei o să plece să iasă afară la razele mele şi o să vadă ulcelele trase de lângă foc şi o să caute în toate părţile, să vadă cine a umblat la ele şi au să te descopere. Pe urmă unul câte unul au să se roage de tine şi au să-ţi facă tot felul de făgăduieli de bani, de avere şi de alte lucruri, ca să te cobori jos, dar tu să nu vorbeşti nimic şi nici să nu cobori. Numai când o veni băiatul cel mai mic atunci să te laşi să te scoată afară şi să vorbeşti cu el şi să-i spui de ce ai venit. Atunci el are să te înveţe ce ai să mai faci, ca să-i scapi.

Pe urmă se aşezară toţi trei la masă şi după masă Soarele luă pe fată cu el şi plecă. Se duse, se duse, până ajunse deasupra unei vâlcele,

unde erau ținuți frații ei. Acolo dete drumul fetei pe coşul casei şi el se trase laoparte şi lăsă pe fată acolo.

Fata se coborî binişor prin coş, văzu cele douăsprezece ulcele la foc pe vatră şi le îndepărtă încet, câte nițel pe toate de la foc şi se urcă iar în coş şi aşteaptă să vadă ce o să se mai întâmple.

Când se apropie amiaza, ieşiră toți băieții ca să meargă afară la soare şi trecând pe la vatră băgară de seamă că toate ulcelele sunt îndepărtate de la foc. Ei se mirară şi se întrebară oare cine a venit la ei să umble la ulcelele lor şi începură să caute peste tot, dar în zadar. Atunci unul zise să caute şi pe casă, şi căutară ei peste tot, dar nu găsiră nimic. Unuia îi veni în gând să se uite şi pe coş şi zări acolo o fată cu părul de aur, căci soarele când a luat-o i-a făcut părul de aur. Atunci el strigă:

– Uite, fraților, aici este o fată ascunsă în coş şi ea a umblat la ulcelele noastre. Veniră apoi unul câte unul şi o rugară să se dea jos şi să vorbească, făcându-i tot felul de făgăduieli cu bani şi cu avere, dar ea nu se clinti din loc şi nu scoase o vorbă. Veni şi cel mai mic dintre băieți şi o rugă şi el:

– Hai fetițo, vino să mergem jos, că eu sunt cel mai mic dintre frați şi cel mai apropiat de vârsta ta şi o să ne înțelegem.

Ea îşi ridică capul spre el, îi întinse mâna şi el o ajută să iasă din coş. Coborâră jos, afară, şi el o întrebă cine este şi de ce a venit. Atunci fata îi răspunse:

– Eu sunt sora voastră şi am venit să vă scap de sub puterea diavolului. Pe când vorbea, ea ținea ochii în jos şi nu se uita la el.

– Bine, soro, dar noi suntem blestemați de mama să cădem sub puterea lui. Cum vom putea să fim scăpați?

Ea îi zise:

– Orice ar fi, eu vreau să vă scap şi am să fac toate încercările şi te rog şi pe tine să mă ajuți. Atunci el o sfătui aşa:

– Bine, soro, dacă tu vei putea să nu vorbeşti şi să nu râzi cât îți voi zice eu, atunci suntem scăpați. Eu am să te duc să te sui într-un copac, să stai acolo şi chiar de va veni cineva şi te va lua la el acasă tu să nu vorbeşti nimic şi să nu râzi trei ani, trei luni, trei săptămâni, trei zile, trei ceasuri, trei minute şi trei clipe, şi atunci noi vom scăpa de sub robia diavolului.

Ea îi făgădui că nu va vorbi şi nu va râde atâta timp cât i-a spus el şi se duse repede cu ea în pădurea de alături, o ajută să se urce într-un copac mare şi-i zise că atunci când se vor împlini cele trei clipe de la

urmă ea să fie acolo în copac, că el are să vie acolo cu ceilalți frați ca s-o ia.

Fata rămase în copac şi fratele se duse îndărăt la ceilalți frați. Şezând fata acolo vreo două-trei zile, se întâmplă ca un tânăr împărat să se ducă la vânătoare prin partea locului şi câinele de vânătoare, pe care îl avea cu el, se duse la copacul unde era fata, căci îi mirosi a om străin şi începu să latre. Văzând asta, împăratul şi cei ce erau cu el se duseră îndată acolo, să vadă ce este. Se uitară împrejur, dar nu văzură nimic. Când se uitară însă în sus zăriră în copac o fată frumoasă cu părul de aur şi-i strigară şi-i făcură şi semne să se dea jos, dar ea nu voia şi nu răspunse nimic. Atunci se sui unul din ei în copac, o luă şi o dete jos. Împăratul o luă şi o duse cu el acasă. El era logodit şi nu după multe zile făcu o nuntă mare şi frumoasă şi pe fata găsită în pom o făcu un fel de îngrijitoare peste toate treburile casei.

Ea îşi împlinea serviciul cu multă pricepere şi bucurie, iar împăratul spunea adesea: „Ce păcat că e mută şi nu poate vorbi!“ Ea însă nu spunea niciun cuvânt. Trecu un an, trecură doi, trecură trei, trecură trei luni, trei săptămâni şi când să treacă şi cele trei zile ea făcu ce făcu şi adună giuvaierurile şi pietrele scumpe ale împărătesei şi le ascunse. Când împărăteasa băgă de seamă că lipsesc, începu s-o cerceteze şi s-o certe, învinuind-o că ea trebuie să le fi luat. Ea însă nu răspunse nimic, nici cu o singură vorbă. Atunci împărăteasa spuse tot împăratului şi el dete ordin ca fata să fie închisă în temniță, ca să spuie ceva despre giuvaieruri, dar ea nu vorbi nimic. Atunci împăratul, după stăruința împărătesei, dete ordin ca s-o spânzure şi ea tot nu vorbi nimic, dar ceru un condei şi hârtie şi scrise acolo că rugămintea şi dorința ei cea mai de pe urmă este s-o spânzure de copacul în care a găsit-o şi de unde a luat-o împăratul, când a fost la vânătoare.

Atunci împăratul şi împărăteasa, cum este obiceiul de când lumea, când cineva este osândit la moarte, să se țină seama de dorința lui din urmă, porunciră să fie spânzurată acolo unde a zis ea. O duseră în pădure, la acel copac, şi se adună multă lume, fiind de față şi împăratul şi împărăteasa. Înainte de a-i pune lațul de gât, ea îngenunche, făcând semne că mai cere de la împărat şi împărătească un pic de răgaz, şi ei îi deteră. Ea ridică atunci ochii spre cer şi se rugă în gândul ei lui Dumnezeu ca să treacă mai iute şi cele trei minute care mai erau până la împlinirea sorocului de care-i vorbise odinioară fratele ei.

Pe urmă, când călăul îi puse lațul de gât şi voi s-o spânzure, ea îngenunche iar şi mai ceru puțin răgaz şi după ce i-l deteră se rugă iar lui Dumnezeu să treacă mai repede cât mai era de trecut, şi tot nu se

văzu nimic. Mai ceru plângând şi a treia oară un pic de răgaz şi împărătesei i se făcu milă şi-i mai dete, şi când îi puse călăul iarăşi ştreangul de gât şi era gata s-o ridice în sus, deodată se văzură venind în goana mare doisprezece tineri şi în mijlocul lor un cal împodobit numai cu flori.

Văzând că începe să se ridice ştreangul spânzurătorii, ei strigară de departe:

– Opriți călăul, să nu o omoare, opriți-l. Şi se grăbiră să ajungă acolo. Văzând împărăteasa că cei doisprezece voinici vin ca să oprească moartea ei, porunci să-i ia ştreangul de la gât, până va vedea ce este. Cum ajunseră acolo, cei doisprezece frați spuseră împăratului şi împărătesei că nu trebuie s-o omoare, că nu este vinovată şi ea este sora lor, apoi strigară toți într-un glas:

– Vorbeşte, sora noastră, că acuma împlinindu-se sorocul noi am scăpat din mâinile diavolului cu ajutorul tău.

Atunci ea, îndreptându-se spre toată lumea adunată acolo, zise:

– Vedeți voi oameni buni, care v-ați adunat aici, că eu nu sunt vinovată, dar am luat şi am ascuns podoabele împărăteşti fiindcă ştiam că o să fiu trimisă la moarte şi după rugămintea mea o să mă aducă să mă spânzure aici, la locul unde ştiam că o să vie frații mei la împlinirea sorocului. Şi acuma, măriți împărat şi împărătească, trimiteți slugile să caute într-o cutie de la o masă mică, din odaia de lângă odăița mea, şi o să găsească acolo toate giuvaierurile şi podoabele.

S-au dus slugile şi au căutat şi au găsit acolo tot ce-i lipsea împărătesei. Atunci împărăteasa se miră de înțelepciunea şi de marea răbdare a fetei şi-i zise să rămână mai departe la dânsa, dar frații fetei ziseră că nu se poate să rămână, fiindcă trebuie să se întoarcă cu ei în țara lor şi la părinții lor.

Ei povestiră apoi împăratului şi împărătesei cum în urma unui blestem al mamei lor au căzut sub puterea diavolului şi cum a ajuns de i-a scăpat sora asta a lor. Împărăteasa îi zise fetei:

– Să fii binecuvântată, fata mea, fiindcă cu multă dragoste şi cu multă răbdare ai făcut un aşa de mare bine pentru frații tăi.

Pe urmă îşi luară rămas bun de la împărat şi împărătească şi plecară. Pe fată o puseră pe calul cel frumos împodobit şi-i şedea aşa de bine şi de frumos cu părul ei de aur, că toată lumea care era acolo nu se mai sătura să privească atâta frumusețe. Se duseră ei, se duseră, până ce ajunseră în țara lor şi căutară târgul în care ştiau că sunt părinții lor. Traseră la un han mare, care ştiau că este al tatălui lor şi acolo întrebară de părinți dacă mai trăiesc şi unde i-ar putea găsi.

Un ospătar le spuse că nu mai este hanul tatălui lor şi că l-a vândut împreună cu toată averea pe care o mai avea, la alţi proprietari, iar acum bătrânii trăiesc mâhniţi într-o căsuţă mică, de la marginea târgului, fiindcă au avut şi ei doisprezece băieţi şi o fată şi i-a luat pe toţi diavolul, şi de atunci ei trăiesc retraşi şi singuratici.

Atunci ei îl rugară pe acel om aşa:

– Omule, nu s-ar putea să trimiţi pe cineva să-i cheme puţin pe bătrâni până aici?

– Nu, nu. N-ar avea niciun rost să încerc, fiindcă ştiu bine că ei nu mai ies deloc afară din casă.

– Noi credem că s-ar putea să iasă dacă le-ar spune că au venit la han nişte oameni de departe, care vor să le dea nişte veşti despre copiii lor.

Omul se înduplecă şi trimise un băiat, care spuse bătrânilor că au venit nişte călători la han, care le aduc veşti despre copiii lor, şi îndată ei se duseră la han şi copiii lor îi întâmpinară şi le ziseră:

– Mamă şi tată, vă cerem iertare pentru marile supărări pe care vi le-am pricinuit. Noi suntem ce doisprezece băieţi ai voştri şi cu noi este şi sora noastră, care ne-a scăpat din mâinile diavolului.

Când auziră bătrânii se bucurară şi se îmbrăţişară cu copiii lor, pe care îi socoteau pierduţi pentru totdeauna şi de aci înainte au trăit fericiţi în preajma lor până la moarte. Băieţii au ajuns toţi să aibă averi frumoase, s-au însurat şi trăiesc toţi în pace şi fericire, iar fata s-a măritat după un fecior de împărat şi trăiesc fericiţi amândoi.

Ms. 962

Cules de elevul Ionescu D. Spiridon din cl. IV, lic. Matei Basarab, în 1899. Auzit de la o doamnă Alexandrina Doicescu, de 32 ani, născută în Macedonia. Ştie carte.

PISICA ALBĂ

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, dar fiindcă este de-aia se povesteşte. A fost odată un împărat şi o împărăteasă, care aveau trei băieţi. Când băieţii s-au făcut mari au cerut tatălui lor să le dea fiecăruia partea de avere ce s-ar cădea să le rămână după moartea lui. Împăratul chibzui şi apoi le zise:

– Băieţii mei, iată ce am să fac. O să dau averea mea aceluia dintre voi care îmi va aduce un cățel, care este cel mai mic pe lumea asta.

Băieţii auzind voia tatălui lor plecară în lume să caute cățelul cel mai mic ce se poate găsi. Cel mai mic dintre băieţi se duse şi el până ce dete de un palat mare şi frumos, împodobit pe dinafară şi pe dinlăuntru cu pietre scumpe, şi sună clopoțelul de la poartă.

Când i se deschise şi intră înlăuntru, ce să vadă? Venise o pisică să-i deschidă şi ea îl duse prin palat până la o odaie unde era împărăteasa, şi ea era tot pisică, gătită într-o haină mare de mătase, foarte frumoasă, şi ea era albă din cap până în vârful cozii, şi de aceea i se zicea Pisica Albă. Ea îl pofti să stea şi mai multe pisici îl serveau cu fel de fel de bunătăţi. Văzând toate astea, el se gândi că aici trebuie să fie o taină mare şi îşi zise să fie cu băgare de seamă, ca să descopere până la urmă ce se ascunde acolo.

Stătu el o zi, stătu două, stătu patru, fără să afle nimic şi atunci se hotărî să plece mai departe, ca să găsească ce căuta. Îi venea cam greu să plece, căci se îndrăgostise de Pisica Albă, dar n-avea ce face. Şi pisica se îndrăgostise de el, şi când îi spuse că are de gând să plece îl întrebă cu părere de rău:

– Da' de ce vrei să pleci? Nu ți-a plăcut cum te-am găzduit şi cum te-am servit noi? N-ai avut linişte? Mie nu mi-ai spus nicio vorbă unde eşti călător şi pentru ce călătoreşti.

– Ba mie mi-a plăcut mult aici la voi, toate mi-au plăcut, dar n-am ce face, fiindcă noi suntem trei fraţi, feciori de împărat şi tata a zis că o să dea toată averea lui aceluia dintre noi care îi va aduce cățelul cel mai mic de pe lume, şi eu umblu, ca şi ceilalţi doi fraţi, să caut cățelul cel mai mic. Atunci Pisica Albă zise:

– Ei lasă, nu-ţi mai face griji. Dacă ţi-a cerut asta, uite îţi dau eu o nucă şi ai să te duci cu ea la tatăl tău şi acolo să laşi mai întâi pe fraţii tăi să arate cățeii pe care i-au găsit, pe urmă să deschizi şi tu nuca şi o să iasă din ea un cățel cât o alună.

A doua zi, el îşi luă ziua bună de la Pisica Albă şi plecă cu nuca la tatăl său. Acolo tocmai veniseră şi fraţii lui şi cel mai mare arătă un cățel destul de mic, cel mijlociu arătă unul şi mai mic, iar el părea că n-a adus nimic, fiindcă nu se vedea nimic în mâinile lui. Atunci el le zise:

– Ei, acuş să vă arăt eu un cățeluş cu adevărat mic.

Când zise aşa, scoase nuca din buzunar şi o desfăcu şi din ea ieşi un cățeluş cât o alună. Toată lumea se minună că a putut să se găsească un cățel aşa de mic şi îndată împăratul le spuse că îi mai pune la o încercare şi apoi va da averea lui cu toată împărăţia acelui care va găsi şi va aduce o pânză atât de subţire, încât să poată încăpea în urechile unui ac.

Plecară iar câteşitrei în lume, să găsească şi să aducă o astfel de pânză. Băiatul cel mic se duse de-a dreptul la Pisica Albă, fiindcă i se făcuse dor de ea, căci el îşi dădea seama că asta nu e chiar pisică, ci trebuie să fie la mijloc o fermecătură. Nu putea el s-o întrebe aşa dintr-o dată ce se ascunde acolo, dar gândea că odată şi odată, tot o să dezlege el taina. Cum ajunse, veniră mai multe pisici de-l primiră şi-l duseră la împărătiţa lor, Pisica Albă. Ea îl primi cu multă bucurie, îl pofti la masă şi după ce mâncară chemă mai multe pisici, care făcură diferite cântări, care de care mai frumoase. Pe urmă se duseră la culcare.

În a doua seară, Pisica Albă îi cântă din flaut, dar aşa de frumos, că credeai că te adoarme. Lui îi plăcu foarte mult, dar după mai multe zile trebui să se gândească iar să plece, ca să găsească ce căuta. Când îl întrebă pisica de ce vrea să plece, el îi zise:

– Uite, tata nu mi-a dat încă averea şi ne-a mai pus la o încercare. A zis că dă averea aceluia dintre noi care va găsi şi-i va aduce o pânză aşa de subţire, ca să încapă în urechile unui ac. Deci mâine trebuie să plec, ca să-mi încerc norocul.

Ea îi răspunse îndată:

– Lasă, nu te speria. Uite îți dau aluna asta, să te duci cu ea la tatăl tău. După ce frații tăi au să arate ce au găsit, tu să deschizi aluna asta așa și așa și în ea ai să găsești un bob de mazăre, pe urmă ai să deschizi și bobul de mazăre așa și așa și ai să găsești în el un bob de mei și ai să deschizi și bobul de mei, așa cum îți arăt eu, și în el ai să găsești o pânză, pe care o scoți și o bagi prin urechile acului.

El luă aluna, apoi își luă ziua bună de la împărătiță și plecă. Toate pisicile îl conduseră până la poartă. Ajungând la tatăl său, văzu cum frații lui arătară niște pânze foarte subțiri, da nici una nu intra în urechile acului. Atunci el zise:

– Stai, tată, că am și eu o pânză subțire. Lasă-mă să încerc și eu, să văd nu s-o putea!

Puse apoi aluna în palmă, o strânse ușor între degete și ea se desfăcu și lăsă să iasă afară bobul de mazăre. Îl deschise și pe el și ieși afară bobul de mei și când îl deschise și pe acesta scoase o pânză care abia se vedea și o băgă în urechile acului. Se minunară toți cei de față, iar împăratul înțelese că trebuie să fie ceva fermecat la mijloc, dar nu zise nimic.

Mai pe urmă el spuse feciorilor că încă nu dă averea lui niciunuia din ei și vrea să-i mai pună la o încercare și că va da averea aceluia care va aduce cu el cea mai frumoasă fată de pe lume, cu care pe urmă se va și cununa.

Plecară toți să caute și să-și încerce norocul. Băiatul cel mic se duse de-a dreptul la pisica cea albă și când se împlini vremea ca să plece și să găsească ce căuta îi spuse și pisicii ce le-a cerut tatăl său și că el are mult de umblat, fiindcă nu cunoaște pe nimeni și îi va fi greu să găsească ce a cerut tată-său. Atunci împărătița zise:

– Bine. Nu e nevoie să umbli, ai să mă duci pe mine la tatăl tău.

– Dar cum am să duc o pisică? Ce o să zică el când te-o vedea?

– Ei uite, acum am să-ți dezvălui adevărul. Eu nu sunt pisică, ci sunt fată de împărat și sunt fermecată să rămân așa până ce se va găsi cineva care să mă ia de soție și atunci mă fac la loc fată. Tu să lași să se înfățișeze la tatăl tău mai întâi frații tăi și când ți-oi spune eu să faci ceva tu să faci cum ți-oi spune eu, fiindcă numai atunci mă prefac iar în fată și nu voi mai fi pisică.

După ce îi vorbi astfel, porunci pisicilor să înhame patru cotoi la o trăsură împărătească, împodobită neînchipuit de frumos, cu mătase și pietre scumpe, cum nu mai văzuse niciodată feciorul de împărat. Până și hamurile cotoilor erau lucrate cu aur și împodobite cu mărgăritare scumpe. Se urcară în trăsură și plecară. Cum ajunsese la tatăl lor,

fiecare dintre băieţi se înfăţişa la braţ cu fata pe care o alesese să-i fie soţie.

Se duse întâi cel mare şi el începu să râdă de fratele lui cel mai mic, că a luat de nevastă o pisică. Se duse şi cel mijlociu şi când îl văzu cu Pisica Albă râse şi el de dânsul. Când veni cel mic cu Pisica Albă, ea îi zise:

– Vezi că eu am în cap, sub păr, un ţâmburuc mic şi cum îl vei atinge cu degetul eu mă prefac îndată la loc în fată.

El făcu cum îi zise ea şi deodată Pisica Albă se prefăcu într-o fată frumoasă, ca o zână din poveşti, iar blana ei albă de pisică se prefăcu într-o haină lungă, împărătească, de o mare frumuseţe, din mătasea cea mai scumpă şi împodobită cu multe pietre scumpe. Toată lumea se minună de aşa frumuseţe şi toţi strigară că cea mai frumoasă este nevasta băiatului celui mai mic, şi atunci împăratul zise către el:

– Ţie să-ţi fie dăruită toată averea şi împărăţia mea.

Apoi se cununară şi făcură nuntă mare şi veselă, de se duse vestea în toată lumea.

Pe urmă împărăteasa cea tânără spuse că ea se duce la casa ei, ca să-şi aducă toate slujnicele. Se sui în trăsură şi cei patru cotoi se prefăcură în patru telegari de toată frumuseţea şi când se întoarse aduse cu ea, în locul pisicilor, mulţime de femei slujnice, căci toate se prefăcură în femei. Pe urmă, trăiră fericiţi vreme îndelungată.

Ms. 962

Cules de elevul Ionescu D. Spiridon, cl. IV, Lic. Matei Basarab, în 1899, de la Elena Constantinescu, din Bucureşti, de 30 de ani. Nu ştie carte.

O FATĂ DE ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, dar fiindcă este d-aia se povesteşte.

A fost odată un împărat şi o împărăteasă care aveau o fată şi crescând fata mare i-a venit vremea de măritat.

Pe vremea aia, fetele de împărat se măritau astfel: împăratul dădea sfoară în ţară să se adune toţi peţitorii pe un câmp şi fata, suită mai sus, pe o scară, sau pe altceva, arunca un măr ori o portocală şi în capul cui cădea mărul ori portocala şi izbutea să o prindă pe ăla îl lua de bărbat.

S-au adunat dar tinerii doritori să ia fata de nevastă, din toate părţile şi fata a aruncat mărul şi s-a întâmplat că l-a prins un cioban. Împăratului nu i-a prea plăcut, dar n-a avut încotro, fiindcă aşa hotărâse el şi atunci l-a luat pe cioban la palatul lui, i-a vorbit cu blândeţe şi i-a spus că îl face ginerele lui, dar mai întâi o să-l pună la o încercare, şi zise:

– Uite, băiatul meu, eu am douăzeci de iepuri într-o cuşcă şi ţi-i dau în primire, să te duci cu ei pe câmp şi să-i paşti, iar deseară să-i aduci pe toţi îndărăt. Ai înţeles?

– Înţeles, luminate împărate, am să fac cum e porunca.

Împăratul puse să scoată cuşca cu iepurii şi cum o deschiseră cei douăzeci de iepuri o zbughiră care încotro, de le sfârâiau picioarele şi acuma ia-i de unde nu-s. Ciobanul, speriat, porni să alerge în urma lor, dar degeaba. Nu le mai da de urmă. Se duse el, se duse, plângând şi frământându-se, până ajunse în mijlocul unui câmp, unde se opri trist şi amărât că tot norocul îi scapă din mână din pricina iepurilor. Cum sta el aşa şi plângea, se pomeni că vine la el un moş, tare bătrân şi-l întreabă de ce plânge. Atunci el îi răspunse:

– Cum să nu plâng, moşule, că uite scap pe fata împăratului, fiindcă împăratul m-a trimes să-i pasc douăzeci de iepuri şi să mă duc

cu ei deseară îndărăt şi iepurii au luat-o care încotro, de nu se mai vede niciunul.

Atunci moşul îi dete un fluier şi îi zise:

– Băiete, na fluierul ăsta şi când oi fluiera cu el toţi iepurii au să vie lângă tine, de oriunde or fi.

Băiatul luă fluierul şi îndată moşul pieri, că el era chiar Dumnezeu. Cum nu se mai văzu moşul, ciobanul se gândi să încerce fluierul, ca să vadă şi el dacă e aşa fermecat cum îi spusese moşul. Cum fluieră, numai ce văzu alergând spre el, pe toate cărările, iepuri din toate părţile, care începeau să pască pe lângă el. Niciunul din iepuri nu se mai îndepărta de el.

Împăratul trimise slugile să vadă ce se întâmplă cu iepurii şi cum ajunseră acolo se minunară tare mult când văzură cât de cuminţi păşteau iepurii pe lângă cioban. Se duseră şi-i spuseră împăratului ce au văzut:

– Împărate luminate, iepurii sunt toţi la număr şi pasc cuminţi lângă el.

– Cum se poate? Da' cu ce i-a fermecat? Ia să se ducă şi fata mea, să vadă dacă este adevărat. Şi trimise fata acolo.

Fata îşi schimbă îmbrăcămintea toată şi se îmbrobodi aşa fel ca să nu o poată cunoaşte ciobanul şi se duse la el, iar slugile se ascunseră pe undeva mai departe. Ea îi zise ciobanului:

– Măi ciobane, dă-mi şi mie un iepure din ăştia.

Ciobanul îi răspunse:

– Da fetiţo, îţi dau, dar mai întâi să-mi dai tu voie să te sărut şi să te strâng în braţe cât mi-o plăcea mie. Vrei?

Fata se gândi puţin şi apoi zise că vrea, numai ca să poată lua un iepure şi să nu mai fie douăzeci la număr. Ciobanul o sărută, o apucă şi o strânse în braţe până se sătură şi pe urmă îi dete un iepure. Ea luă iepurele şi-l băgă într-o cutie de fier, pe care o încuie cu lacăt şi plecă cu el.

Când fu pe la jumătatea drumului, ciobanul fluieră din fluierul lui fermecat şi iepurele din cutie făcu ce făcu, sparse cutia şi fugi îndărăt la cioban. Fata se duse şi spuse împăratului toată păţania ei. Atunci împăratul zise supărat:

– Ei lasă că am să mă duc eu să văd dacă nu-l fac cumva să-mi dea şi mie un iepure şi mie n-o să-mi mai scape, aşa că tot n-o să se împlinească prinsoarea în folosul lui.

Pe urmă încălecă pe un măgar, având îmbrăcămintea schimbată ca să nu-l cunoască ciobanul şi se duse pe câmp, unde păştea ciobanul iepurii. Se apropie de cioban şi-i zise:

– Ei, da' ce frumusețe de iepuri paşti tu, măi ciobane! Dă-mi şi mie unul şi ți-l plătesc cu cât vrei.

Ciobanul, care îl cunoscu că este chiar împăratul, cum cunoscuse şi pe fata lui mai înainte, îi răspunse:

– Uite, omule, eu îți dau un iepure, dar să-mi faci şi mie o plăcere.

– Spune-mi ce vrei şi-ți fac orice plăcere, zise împăratul.

– Uite, acum şi aici în fața mea să pupi pe măgar sub coadă şi eu îți dau iepurele.

Împăratul se gândi şi până la urmă primi să pupe măgarul sub coadă şi să capete un iepure, socotind că aşa o să scape şi el şi fata de cioban. Ciobanul ridică coada măgarului şi împăratul îl pupă de trei ori. Prinse apoi un iepure şi i-l dete. Împăratul băgă iepurele tot într-o cutie şi o încuie cu lacăt. Ciobanul îl lăsă până se apropie de casă şi apoi fluieră, iar iepurele făcu ce făcu, rupse lacătul, fugi din cutie şi veni la cioban.

Împăratul, văzând aşa o minune, se înciudă grozav gândind că a lui o să fie fata, dar mai chibzui el şi hotărî să-l mai pună la o încercare, să mai facă o prinsoare. Când se înseră, se adună lume multă, ca să vadă cum vine ciobanul cu iepurii de la păscut. Ajungând acasă, el începu să strige în gura mare:

– Împărate, vino şi primeşte-ți iepurii, că i-am adus toți, aşa cum mi i-ai predat, şi acuma să-mi dai fata, cum ai făgăduit.

– Mai încet, băiatule, mai încet, că am să te mai pun la o încercare.

– Bine, împărate. Porunceşte şi am să fac ce-mi ceri.

Era adunată acolo lume multă, ca să vadă ce se mai întâmplă.

– Uite, băiete, îi zise împăratul, vezi tu sacul ăsta? Să mi-l umpli cu minciuni, dacă poți, şi atunci îți dau fata.

– Bine, împărate, am să-l umplu, răspunse el.

Puse el mâna pe sac şi începu a sporovăi verzi şi uscate şi apoi întrebă:

– S-a umplut sacul, împărate?

– Nu s-a umplut, nu. Mai ai încă mult.

El tot întreba, aproape după fiecare minciună, dacă s-a umplut sacul, dar văzând el că nu sporeşte deloc începu aşa:

– Cică era odată un cioban care păştea nişte iepuri pe câmp şi a venit la el fata împăratului şi i-a cerut să-i dea şi ei un iepure. Ciobanul a zis că-i dă dacă-l lasă s-o sărute şi s-o strângă în brațe cât i-o plăcea lui şi ea s-a lăsat şi luând iepurele a plecat acasă, dar pe la jumătatea drumului i-a scăpat iepurele şi s-a întors îndărăt la cioban.

După asta, el mai întrebă pe împărat dacă s-a umplut sacul.

– Nu, băiete, încă nu. Abia s-a umplut până la jumătate.

Atunci el spuse mai departe:

– Şi când a ajuns fata acasă a spus şi împăratului pățania ei. El când a auzit a încălecat iute pe un măgar şi s-a dus la cioban şi i-a cerut şi el să-i dea un iepure. Ciobanul a zis că-i dă, dacă are să pupe de trei ori măgarul sub coadă.

Când auzi împăratul îi zise repede:

– Ajunge băiete, ajunge, că s-a umplut sacul, şi încă mai trece.

Pasămite îi era ruşine mare să audă atâta lume că el a pupat măgarul sub coadă. Neavând ce să mai zică, îi dete ciobanului fata de soție şi multă avere, şi tinerii au trăit fericiți.

Ms. 962

Cules de elevul Ionescu N. Spiridon din cl. IV, lic. Matei Basarab, în 1899. Nu spune de la cine.

FATA DIN DAFIN

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, dar fiindcă este d-aia se povesteşte.

A fost odată un împărat şi o împărătească şi erau amândoi tineri. Împărătesei îi plăcea să se plimbe des prin grădina lor. Într-o zi, veni la ea un moş şi-i zise:

– Vei rămâne în curând însărcinată şi o să naşti un băiat frumos şi voinic, dar să ştii până când o să naşti, să nu care cumva să mănânci vreo pară din părul ăsta care e mai aproape de casă, că nu va fi bine nici de copil nici de tine. Pe urmă moşul pieri din ochii ei.

Împărăteasa se duse şi spuse şi împăratului ce s-a întâmplat.

Nu trecu mult şi împărăteasa rămase însărcinată. După câtva timp, îi veni poftă să ia o pară din părul pe care i-l arătase moşul, dar împăratul o opri şi puse ostaşi să păzească părul, să nu cumva să ia împărăteasa vreo pară. Ea însă nu mai putea de poftă şi rugă pe împărat s-o lase măcar să stea sub pom, ca să-i vină miros de la pere. Împăratul puse să-i facă un pat sub pom, dar îl ţinu sub pază mai departe. Însă într-o noapte ea păzi până adormiră toţi şi rupse o pară şi o mâncă.

Mai trecu un timp şi veni vremea să nască, dar ce se întâmplă? La ziua sorocului împărăteasa nu putu să nască. Avea dureri, copilul se zbuciuma într-însa şi plângea mereu.

Atunci ea, după vechi obiceiuri bătrâneşti, începu să-i făgăduiască pruncului tot felul de daruri: moşii, case, lucruri scumpe, bani, dar totul fu în zadar. Atunci dete sfoară în ţară şi sfat în sat să meargă toţi supuşii la palat, la împărăteasă şi să-l dăruiască pe prunc cu ce-i va tăia capul.

Veniră oameni cu tot felul de daruri, care cu boi, care cu vaci, cu cai, cu oi, cu păsări, cu urşi, cu lupi, cu vulpi şi cu tot felul de alte lucruri, dar degeaba. Împărăteasa nu putea să nască şi copilul plângea

mereu. Pe urmă veniră şi-i făgăduiră fete de împăraţi, de boieri, de ţărani, dat tot degeaba.

Într-o zi, când copilul plângea mai tare într-însa, trecu pe acolo un cerşetor bătrân şi slugile îl luară şi-l duseră la împărăteasă, ca să dăruiască şi el ceva. Moşul se duse şi zise:

– Eu sunt sărac de tot, dar tot am să-i dăruiesc şi eu ceva, după obicei. Haide, nu mai plânge, împărăţelule, că îţi dăruiesc pe fata din dafin.

Şi cum zise moşul vorbele astea împărăteasa născu un băiat voinic, de o rară frumuseţe. Apoi moşul spuse că a auzit şi el din moşi-strămoşi de o fată care trăieşte într-un dafin, fiindcă aşa a fost ursită, dar unde, nu ştie. După aceea moşul îl boteză pe prunc şi se duse de nu se mai ştiu de urma lui.

Împărăteasa nu mai putea de bucurie că a născut şi-şi spunea în gândul ei că făcându-se copilul mare n-are să ştie el nimic de făgăduiala moşului.

Acuma, să vedem ce era şi cu fata asta din dafin. Era şi ea tot o fată de împărat şi când a născut-o împărăteasa au venit cele trei ursitori ca s-o ursească, şi ele în loc s-o ursească au răpit-o de la părinţi şi au dus-o într-un dafin mare şi gros. Acolo sta, acolo dormea şi numai din când în când ieşea pe afară şi se plimba pe un câmp cu flori, de lângă acel dafin, şi se împodobea cu tot felul de flori. Şi fata creştea şi se făcea tot mai frumoasă.

Băiatul împăratului creştea şi el mereu, se făcea voinic şi frumos şi avea mintea tot mai ageră şi inima bună ca pâinea caldă. Când împlini douăzeci şi unu de ani, spuse mamei lui că vrea să plece, dar ea se prefăcea că nu ştie de ce şi încerca să-l oprească. El o ţinea una şi bună că vrea să plece şi mamă-sa îi zise:

– Unde vrei tu să pleci în lume şi să ne laşi pe noi singuri?

Şi el îi răspunse:

– Dar ce, ai uitat când a venit moşul şi a zis că mă dăruieşte la fata din dafin? Trebuie să mă duc s-o caut.

Atunci împărăteasa nu mai căută să-l oprească. Se gândi că aşa a fost ursita lui şi-i pregăti tot ce trebuia pentru drum.

Băiatul şi-a luat ziua bună şi a plecat. S-a dus el, s-a tot dus, până ce a dat de o pădure mare şi acolo s-a oprit şi a legat calul de un copac şi a început să se mai plimbe şi pe jos prin pădure. Când colo ce să vadă? Dete peste o babă care torcea dintr-un caier de lână şi furca şi fusul erau de aur. Băiatul cum o văzu se opri în loc. Baba îi zise:

– Ce cauţi tu pe aicea, băiatul meu? Eu sunt ursitoarea cea mare şi

am inima mai bună, dar mai am două surori mai mici şi alea sunt mai rele.

El îi spuse:

– De, bătrânico, eu nu sunt de vină. Eu n-am vrut să vin chiar pe aici, dar m-a adus vântul pe meleagurile astea şi am pornit să fac puțină plimbare prin pădurea asta înverzită, care îmi place foarte mult. O să pornesc îndată, să mă duc şi mai înainte, tot pe drumul ăsta.

– Bine, fătul meu, du-te şi mai departe, dar să ştii că eu am două surori care ar putea să te omoare.

– De, bătrânico, cum mi-o fi soarta.

Atunci baba îi dete fusul şi-i spuse:

– Na fusul meu de aur şi când vei ajunge la sora mea mijlocie să-i dai fusul, pentru ca să ştie că vii de la mine şi să-i ceri furca ei, şi are să te învețe cum ai să te duci mai departe.

El luă fusul şi plecă. Se duse ce se duse şi dete iar de o babă, care torcea cu fusul şi cu furca de aur. Cum o văzu se opri şi ea îi zise:

– Ce cauți tu, băiatule pe meleagurile astea?

– Nu caut nimic, bătrânico. Uite am venit şi eu să mă plimb prin pădurea asta frumoasă.

– Bine, băiatule. Acuma, fiindcă venişi pe la mine, să-ți fac şi eu un dar. Ce ai vrea tu?

– Eu vreau furca cu caierul de lână.

Baba îi zise:

– Nu. Am să-ți dau fusul.

– Ba nu. Eu aş vrea furca cu caierul.

Atunci baba îi zise:

– Na băiete furca, că bun lucru ți-ai ales. Dar să ştii să te păzeşti de sora mea cea mică, căci altfel nu va fi bine de tine.

Plecă el mai departe şi ajunse şi la sora cea mică. Ea însă nu era acasă, ci plecase să se plimbe. El luă seama bine peste tot împrejurul casei ei şi descoperi că acolo se găsea un dafin mare şi împrejurul lui mulțime de statui din piatră. El se ascunse după o statuie şi furca şi fusul pe care le avea cu el îl făceau nevăzut.

Aşteptă el acolo cât aşteptă şi deodată văzu că dafinul se deschide şi din el ieşi o fată frumoasă foc, se plimbă prin poiană, culese o chită de flori frumoase, pe urmă se duse îndărăt, puse mâna pe dafin, care se deschise, şi ea intră înlăuntru, fără să-l vadă pe băiat. Nu-l văzu nici bătrâna ursitoare când se întoarse de la plimbare.

Trecu o zi, trecură două, trecură mai multe şi el se tot uita mereu la fata din dafin când ieşea să se plimbe. Într-o, zi el îşi zise:

– Da' până când o să aştept eu ca să vorbesc cu fata asta?

Pândi până când plecă baba de lângă ea şi când fata ieşi ca de obicei, el se apropie de ea şi-i căzu în genunchi, spunându-i că a fost dăruit ei de la naştere şi că a venit s-o ia de soție. Atunci ea se aruncă în brațele lui şi-i zise:

– Bine. Eu merg cu tine, dar să ştii că eu am o taină şi trebuie s-o ştii înainte de a pleca împreună. Eu am fost furată de la naştere de ursitori şi ținută să trăiesc în dafinul ăsta şi să mă păzească o ursitoare rea. Ea, chiar dacă nu e aici când o să plecăm, o să pornească pe urma noastră, când se întoarce.

După asta, când mai plecă baba la plimbare, ei se luară de braț şi se tot duseră, până se îndepărtară destul de mult. Când veni baba, băgă de seamă numaidecât că lipseşte fata din dafin şi se întrebă:

– Oare cine a putut să intre aici la mine şi să-mi fure fata? Poate să fi fost cumva pe aici „feciorul din păr", că lui îi era sortită şi poate de-aia era fata în timpul din urmă aşa veselă.

Mai căută încă o dată în dafin, dar nu găsi nimic. Plecă atunci furioasă după ei. Îi ajunse şi vru să puie mâna pe ei.

Atunci fata îi zise:

– Vezi că e un lănțişor la mine la gât. Pune mâna pe el şi rupe-l şi aşa vom scăpa. Asta e cheia fermecăturii mele şi a puterii ei asupra mea.

El apucă lănțişorul de la gâtul fetei, trase de el şi-l rupse şi îndată baba plezni şi muri. Ei plecară înainte cu furca şi cu fusul, care îi fereau de toate relele, şi merseră şi merseră până ajunseră la părinții băiatului.

Împăratul şi împărăteasa când îi văzură, fură cuprinşi de o mare bucurie şi se minunară mult de frumusețea fetei, că la soare te puteai uita, dar la dânsa ba. Fata se duse şi-şi căută şi părinții ei şi se adunară toți la un loc şi făcură nuntă mare şi frumoasă, de se duse vestea în toată lumea

Ms. 962

Cules de elevul Ionescu D. Spiridon, cl. IV, lic. Matei Basarab, în 1899, de la Florica Marinescu de 90 ani, din Bucureşti. Carte nu ştie.

POVESTE CU UN URS

A fost odată un împărat şi împăratul avea o fiică şi un urs şi a zis că cine se va afla să doarmă cu ursul are de la dânsul jumătate din împărăţie, dimpreună cu fiica lui. Şi aşa s-au dus tot felul de tineri să-şi încerce norocul, dar n-a putut nimeni să doarmă cu ursul, fiindcă îi mânca. Era un om sărman care avea trei feciori, care erau socotiţi de toată lumea că sunt proştii proştilor. Aşa proşti cum erau au auzit şi ei de zvonul cu ursul de la împărăţie şi atunci a zis cel mic că se duce şi el să vadă nu l-o putea amăgi pe urs să doarmă cu el, dar bătrânul când l-a auzit i-a zis:

– Tocmai tu, prostule, te-ai găsit să amăgeşti pe urs, când au încercat atâţia boieri şi n-au izbutit?

Însă el tot nu s-a lăsat şi s-a dus. Acolo, după multe stăruinţi, l-au lăsat să intre, şi el a cerut să-i facă un măr din corn de vită şi nişte roşcove de lemn şi să-i deie şi o scripcă. A luat el toate astea şi a intrat la urs mâncând roşcove şi mere. Ursul văzându-l mâncând i-a cerut să-i dea şi lui să mănânce. El i-a dat mărul de corn şi ursul încercând să-l mănânce îşi rupea dinţii şi atunci a vrut să-l mănânce pe dânsul. El atunci s-a rugat de urs:

– Ursule, lasă-mă întâi să cânt oleacă din scripca asta şi pe urmă poţi să mă mănânci. Ursul s-a învoit şi când a început el a cânta ursul a început a juca de-i sfârâiau picioarele şi pe urmă i-a zis că nu l-o mânca dacă îl învaţă şi pe el scripcăria.

El i-a spus că l-a învăţa, dar să nu se supere de cum îi va arăta el şi ursul a zis că n-a să zică nimica, numai să-l înveţe. El s-a apucat să-i facă o scripcă pe măsura lui şi a despicat un lemn şi i-a prins labele ursului în despicătură, a legat bine lemnul la cap şi pe urmă i-a zis să tragă cu arcuşu, apoi s-a apucat şi a scos un brici şi a început să-l radă la fund şi să-l bată cu biciul pe tot trupul. După ce l-a bătut bine, s-a

pus să se odihnească. Atunci a venit o slugă împărătească să vadă ce s-a întâmplat cu el. Când l-a simțit ursul, i-a spus să nu mai intre, căci abia a adormit nebunul. Neputând crede, sluga a zis:

– Ce spui tu, mă ursule? Se poate una ca asta? Şi ursul a răspuns:

– Mă rog ție, taci! că la fund rade şi la trup bate. Nu-l trezi.

– Ce spui tu, măi ursule, nu e de crezut!

– Mă rog ție, taci! că acu se scoală şi la fund rade şi la trup bate.

Şi aşa a scăpat tânărul de urs, de nu l-a mâncat şi s-a dus la împărat şi a spus că a mas cu ursul şi a scăpat nevătămat, însă împăratul nu l-a crezut că a mas cu ursul în beci, până nu s-a dus şi l-a văzut pe urs înțepenit în lemnul despicat, şi atunci n-a mai avut ce face şi i-a dat ce i-a făgăduit.

A făcut nuntă mare cu fata împăratului şi a primit averea făgăduită de împărat, pe urmă el a plecat să se ducă la părinții lui, să-i vadă şi să-i ajute. Mergând el pe drum, a ajuns la o fântână şi lângă fântână era o vulpe care se jeluia că nu poate să bea apă. El i-a zis să se deie în fântână, că acolo dă de apă, şi s-a dus mai departe. Mergând mai departe, a dat de nişte cai de poştă lepădați, care se văitau de rănile de bici şi de hamuri, pe care le aveau pe spinare. El, ca să-i vindece, le-a presărat nişte sare pe spinare, aşa că acuma nu-şi mai găseau caii locul de usturime şi de durere. Mergând mai departe, s-a întâlnit cu nişte lupi care mergeau să prade o stână şi el i-a luat şi i-a înfipt cu fundul în nişte pari şi după aceea s-a tot dus înainte.

În timpul acela, ursul fiind slobozit din minghină s-a luat după el, să-l ajungă. Ajungând la fântâna unde era vulpea, i-a zis:

– Cumătră vulpe, ce stai dumneata aici?

Vulpea i-a spus toată povestea şi după se s-au sfătuit ei au plecat împreună. Când au ajuns la cai au aflat şi povestea lor şi i-au luat şi pe ei, pe urmă au luat şi pe lupi şi mergeau sfătuindu-se împreună ce să facă atunci când îl vor ajunge din urmă. Când s-au apropiat de el, văzându-l că ciopleşte nişte lemne, s-au oprit pe loc şi ursul a zis către vulpe:

– Du-te tu, cumătră vulpe, de-l omoară. Vulpea însă răspunse:

– Uite-l cum sapă o fântână, ca să mă arunce în ea. Du-te mai bine dumneata, că eşti mai voinic. Şi ursul zise:

– Cum o să mă duc eu? Nu-l vezi cum face o scripcă, să mă învețe a cânta? Mai bine lasă să se ducă caii, că mie abia îmi creşte părul pe unde m-a ras cu briciul şi m-a bătut cu biciul.

Caii însă au zis:

– Noi nu ne ducem, că uite cum pisează sare, să ne presare pe spinare. Să se ducă mai bine lupii, să-l omoare ei.

Dar şi lupii au zis:

– Tocmai noi să ne ducem? Uite cum ciopleşte parii, ca să ne puie în țeapă. Şi aşa şi-a văzut tânărul de drum fără nicio primejdie.

M-am suit pe o poartă şi v-am spus povestea toată.

M-am suit pe o găină, ca să nu dau prin tină.

M-am suit pe o şa şi v-am spus-o aşa.

Culeasă de Răşcanu Nicolai, elev la gimnaziul sau seminarul din Huşi, prin anul 1873. Nu spune de la cine.

POVESTEA VĂII ŞARPELUI

Valea Şarpelui se găseşte undeva în judeţul Dolj, aproape de Segarcea.

Iată ce se povesteşte despre originea şi numele ei.

Era odinioară acolo departe, în munţi, o dihanie de balaur, lung parcă fără măsură, de te speria. Se hrănea cu lapte, cu vite, cu fete tinere, dar mai ales cu copii.

Lapte bun nu se mai găsea pe nicăieri când ieşea el din sălaşul lui şi se lăsa încoace, în părţile noastre. Toate vacile le sugea dihania şi când vaca nu mai avea lapte o învenina şi o mânca. Oamenii de prin sate nu mai ieşeau la muncă decât cu mare greutate şi cu mare grijă, câmpurile rămâneau nelucrate, păşunile nepăscute. De multe ori se adunau gloate de oameni ca să încerce să-l omoare, dar totul era degeaba, că nu puteau să-i facă nimic. Cum ajungeau în apropiere de vizuina lui, începea balaurul să şuiere înfricoşător şi oamenii, îngroziţi, o luau la fugă. S-au făcut slujbe în biserici, s-au rugat oamenii, că doar-doar or scăpa de aşa pacoste mare, dar degeaba.

Balaurul pustia pământul pe unde trecea şi creştea mereu. Ajunsese aşa de mare că nici cu şase boi nu l-ai fi urnit din loc. Toată lumea era îngrozită. Când şuiera balaurul, credeai că şuieră crivăţul din toiul iernii. Oile şi mieii fugeau speriaţi şi nu găseau unde să se ascundă de frica morţii. Flăcăii din mai multe sate s-au adunat şi au hotărât să meargă cu toţii înarmaţi cu puşti, că poate o să-l răpună, dar când au ajuns în faţa balaurului aşa s-au zăpăcit de frica lui, că au început să se împuşte unii pe alţii.

Deznădăjduiţi, oamenii se cam lăsaseră la voia întâmplării şi puterea balaurului creştea mereu şi pustia totul în calea lui. Dete Dumnezeu însă şi se arătă prin partea locului un flăcău voinic, care auzind văicărelile oamenilor şi auzind de năpasta care le-a căzut pe

cap le făgădui că în primăvara viitoare o să vie el bine înarmat şi nădăjduieşte să răpună balaurul şi să-i scape de pacoste, mai cu seamă că spurcăciunea asta blestemată i-a omorât şi lui nevasta tânără, abia luată, când a trecut prin satul de unde era el.

Când veni primăvara, flăcăul sosi, aducând cu el o sabie grea şi grozav de tăioasă, şi se îndreptă spre ascunzătoarea balaurului. Când se apropie de el, copacii începură să se mişte şi iarba să tremure, parcă erau bătute de vânt, văzduhul urla, cerul se întuneca şi se făcuse o zăpuşeală de credeai că e fundul iadului. Flăcăul însă nu se sperie, îşi ținu bine curajul, se apropie de dihanie şi începu s-o izbească cu sabia cu multă chibzuială, acolo unde ştia că-i aduce vătămare mai mare. Balaurul căuta să-l împroaşte cu otravă, dar el se ferea cu grijă, apoi se repezea şi-i da noi lovituri.

Se luptă flăcăul cu el zi de vară până-n seară, fără să se cunoască de partea cui o să fie biruința. Dar spre seară el izbuti să-i dea balaurului o lovitură cu care îi tăie un ochi şi fiara urlă înfricoşător şi păru să se prăbuşească la pământ. Tocmai când flăcăul se pregătea să-i dea noi lovituri, fiara îşi adună puterile şi o luă la fugă, de frica morții.

Flăcăul se luă îndată după ea. Balaurul fugea, voinicul în urmă-i se ținea şi cu sabia lovea şi din coadă-l ciocârtea.

Văzând el că nu e chip să scape, începu să se proptească cu partea din urmă a trupului în pământ, ca să-şi facă vânt să alerge mai repede. Se opinti astfel de mai multe ori în pământ şi unde se opintea pământul adânc se curma şi mulțime de văi în urmă-i lăsa, crezând că o să scape de urgia voinicului îndârjit. Într-un loc, balaurul simțind că e în mare primejdie şi-a adunat toate puterile şi s-a opintit cu deznădejde în pământ, ca să poată scăpa, şi acolo s-a făcut o vale mai adâncă, căreia oamenii i-au dat numele de Valea Şarpelui, şi aşa îi zice şi astăzi. Flăcăul tot urmărind mereu balaurul îi tot tăia cu sabia o bucată din trup şi ajungând la Dunăre i-a tăiat şi ultima bucată, care se mai ținea de cap.

Atunci capul a sărit în Dunăre şi din locul unde a căzut a strigat flăcăului: „Pui de lele, pui de lele, mult rău am mai făcut eu pe lumea asta, dar şi mai mult am să fac de pe cealaltă lume".

Când s-a întors flăcăul, oamenii l-au primit cu multă bucurie, l-au binecuvântat şi i-au lăudat puterea şi curajul. Dar n-a mai avut nici el zile multe, căci din pricina sforțărilor prea mari şi din pricina otrăvurilor cu care îl tot stropise balaurul, el a tot târomit mai multe luni de zile, de felurite boli, şi pe urmă s-a stins, fiind îngropat cu multă cinste şi cu multă durere, de cei pentru care se jertfise.

În apa Dunării, în locul unde a căzut capul balaurului, a ieşit o stâncă, în care este o scorbură şi din scorbura asta roiesc în fiecare primăvară un fel de muşte veninoase, care se pun pe vite şi nu le lasă până nu le omoară cu otrava lor. Ţăranii le zic „muşte din gura şarpelui", adică au în ele venin de la şarpe, cu care se omoară vitele.

Ms. 968

Culeasă de elevul Mircea Alexandru, elev cl. IV, lic. M. Basarab (1899). Spusă de ţăranul Ion Gheorghe, de 45 ani, din com. Segarcea, jud. Dolj.

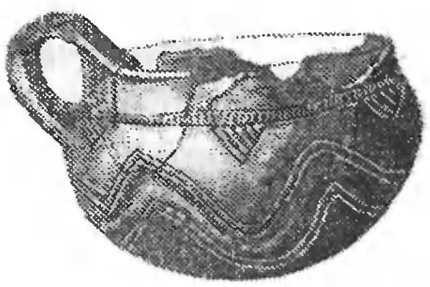

POVESTE

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, pe când se potcovea puricele cu nouăzeci şi nouă de ocale de fier numai la un picior şi tot i se părea că e uşor.

A fost odată o babă care avea un copil şi acel copil s-a dus la baltă ca să prindă peşte. Umblând el prin stuful bălții a dat peste o buhnă de baltă şi vrând el s-o ucidă, acea pasăre s-a rugat să n-o ucidă, că poate îi va prinde bine vreodată, dându-i şi un pităcel, ca să-l ajute la vreo nevoie. El a cruțat-o, a luat pitacul şi a plecat.

Acel copil crescând şi făcându-se mare a zis într-o zi maică-si:

– Mamă, hai să facem şi noi ogradă împrejurul casei.

– Ar fi bine, copile, să facem, dar vezi bine că nu ai cu ce.

Băiatul nu s-a lăsat de gândul lui. S-a dus la pădure şi a tăiat nuiele, dar acuma nu avea cu ce să le ducă acasă. Se mai gândi el şi pe urmă începu a le înşira pe marginea drumului, braț lângă braț, şi înaintea lor mai puse un braț şi încălecând pe el zise:

– De-ar da Dumnezeu, cu cel pităcel al meu să pornească ceste nuiele după mine. Şi îndată toate nuielele au pornit după el.

Drumul lui trecea pe lângă casele împăratului şi împăratul avea o copilă care de când era de opt ani nu văzuse chip de bărbat şi nici nu râsese niciodată, căci era foarte straşnic păzită de împărat.

Tocmai când trecea băiatul cu nuielele după el, fata împăratului uitându-se prin fereastră, de la al treilea ori al patrulea cat, l-a zărit mergând cu nuielele după dânsul şi a apucat-o râsul şi chiar din clipa aceea a rămas îngreunată. A trecut timp de trei-patru luni şi a început să se cunoască că este îngreunată şi babacu-său, împăratul, a întrebat-o de unde şi cum şi ea se jură că nu ştie nimic, şi nici nu era chip să ştie. Aşa împăratul a strâns pe cei mai de seamă boieri la sfat, ca să vadă cum ar putea afla de făptaş. Au hotărât ei ca să strângă norod cât mai

mult, de toate cinurile şi să-i dea fetii în mână un măr roşu, ca să-l poarte pe la toţi şi cel căruia îi va da mărul se va şti că acela e făptaşul.

A făcut adunarea aceea o dată, de două ori, dar fata n-a dat mărul nimănui. La a treia adunare, mult mai târziu, băiatul a cerut voie la maică-sa să se ducă şi el. Maică-sa s-a împotrivit, dar el tot s-a dus şi s-a pus lângă un gard. Acuma copilul fetei împăratului se purta cu mărul pe la toţi cei de faţă şi nu-l dădu la nimeni, şi numai când ajunse în dreptul băiatului cu nuielele îl văzu şi-i întinse lui mărul prin gard.

Atunci s-a adeverit că el e făptaşul şi tatăl copilului. Îndată împăratul îl pune într-un poloboc pe dânsul şi pe fata lui, cu copil cu tot, înfundă polobocul şi-i dă drumul pe apă. Acuma ei acolo au flămânzit şi băiatul babii şi-a adus aminte de pităcelul lui şi a zis:

– De-ar da Dumnezeu, cu cel pităcel al meu să se facă acuma o masă cu bucate alese, şi se făcu îndată o masă cum a zis. După ce s-au ospătat, el a mai zis iarăşi:

– De-ar da Dumnezeu şi cel pităcel al meu, să se pornească o furtună mare şi să se facă valuri mari, şi să arunce polobocul la mal, şi să-i pleznească cercurile, şi să vedem pe sfântul soare.

Şi Dumnezeu a vrut aşa cum s-a rugat el şi pe ei la soare i-a scos. Acuma pornesc ei câteşitrei şi merg, până ce ajung la marginea oraşului, unde era împăratul, tatăl fetei. Tocmai se înnoptase şi băiatul s-a rugat şi a zis:

– De-ar da Dumnezeu cu cel pităcel al meu, să se facă aci nişte curţi mai frumoase decât ale împăratului şi să se facă şi un pod de aramă, de la curtea mea până la cea a împăratului, şi aşa s-a făcut.

Sculându-se împăratul dimineaţa şi văzând acele curţi aşa de frumoase, s-a mirat foarte tare, întrebând că cine a făcut acele curţi aşa de frumoase. Pe urmă s-a dus să vadă cine şade acolo, împreună cu toată oastea sa şi cu alţi boieri mari ai împărăţiei. Atunci tânărul cu casele iar s-a rugat şi a zis:

– De-ar da Dumnezeu cu cel pităcel al meu, să se facă o cloşcă cu puii de aur şi să ciugulească mei de aur şi ca un puişor din cei de aur să se ducă în buzunarul împăratului, adică al socru-său.

La spartul norodului, rămânând doar împăratul cu câţiva boieri, băiatul căuta puii şi unul dintr-ânşii lipsea şi atunci l-a căutat pe la toţi care erau de faţă şi nu l-a găsit, dar l-a aflat în buzunarul împăratului, ajuns acolo fără să ştie el, şi împăratul se jura pe toţi sfinţii că el nu l-a luat.

Atunci băiatul a zis:

Uite vezi, aşa cum nu ştii dumneata de puiul ăsta cum ți-a intrat în buzunar, aşa nu a ştiut nici fata dumitale de cine a fost îngreunată.

Atunci împăratul a înțeles că are în față pe gineri-său şi a căzut în genunchi şi a cerut iertare că a greşit când i-a închis în poloboc.

Au făcut apoi nuntă mare, de s-a dus vestea în toată lumea şi băiatul a rămas împărat în locul celui bătrân.

Şi iacă aşa:

Mă suii pe o creangă spinoasă
Şi vă spusei o poveste frumoasă.

Cules de Popescu Gheorghe, elev la Seminarul din Huşi, în 1873. Nu spune de la cine a auzit-o.

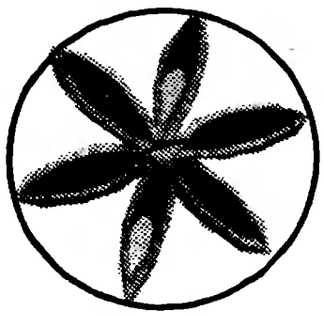

POVESTE

A fost odată un om şi cu soţia lui, care n-au avut niciun copil în tinereţe, şi tocmai aproape de bătrâneţe femeia a născut un băiat şi omul acela era tare bucuros că are un băiat şi ţinea la el ca la lumina ochilor. Când s-a făcut băiatul de cinci-şase ani, se ducea de se juca cu alţi copii ai vecinilor şi el când se juca trăgea cu ochiul primprejur şi când zărea vreun cuţit, vreo bărdiţă ori alte lucruri, făcea ce făcea, le lua pe ascuns şi le ducea acasă la părinţii lui.

Maică-sa văzându-l odată cu o bărdiţă străină, luată de pe la vecini, l-a certat şi i-a dat două palme, ca să se lase de acel obicei. Băiatul a început să plângă şi tatăl lui, venind tocmai atunci acasă şi văzându-l că plânge, a întrebat pe femeie de ce plânge băiatul, iar femeia i-a spus că a adus o bardă de furat. Omul i-a zis atunci femeii:

– Femeie, ştii bine cât ne-am rugat noi lui Dumnezeu până ce ne-a dăruit acest copil. De astăzi tu să nu-i mai faci nimic, că el nu e un copil ca alţii să prăpădească lucruri. El are minte, căci fură şi aduce spor casei noastre.

Femeia atunci a zis şi ea către bărbat:

– Bărbate, tu dacă vei da copilului de mic asemenea vânturi el are să se înveţe tâlhar şi când i-o veni mintea la cap el are să te omoare pe tine, fiindcă nu i-ai dat învăţături bune când era mic.

Şi tocmai aşa s-a întâmplat cu băiatul acela. Văzând că tată-său îl cruţă, tot furând azi o bărdiţă, mâine o bondiţă, s-a deprins că nu putea să treacă o zi fără să fure ceva.

Când a ajuns flăcău mare, a început să fure boi, cai, oi, având încă şi câţiva tovarăşi. Lui tată-său îi sălta inima de bucurie şi zicea către femeia lui:

– Vezi fa femeie, nu ți-am spus eu? Băiatul nostru are să se aleagă foarte bun.

Dar mai târziu fecioru-său şi-a ales mai mulți tovarăşi şi s-a dus după tâlhării prin locuri depărtate, de nu s-a mai auzit de numele lor. Tâlhărind ei vreo câțiva ani, au fost prinşi şi osândiți foarte aspru. Scăpând ei de la acea osândă s-au despărțit unul de altul şi s-au împrăştiat care încotro, iar feciorul omului nostru, plecând spre casă şi trecând printr-o pădure mare, s-a întâlnit cu tată-său, fără să se cunoască unul pe altul, căci după atâta timp se schimbaseră mult la față amândoi.

Atunci zise feciorul către tată-său:

– Bună ziua, moşule.

– Mulțumesc, nepoate.

– Da ce cauți, moş bătrân, pe aici prin pădure?

– Ei, am venit şi eu să tai câteva lemne.

– Moşule, dar feciori nu ai?

Şi moşul răspunse:

– Ba am avut şi eu un fecior, dar nu ştiu unde va fi, că a fugit de la casa mea şi s-a dus în tâlhărie.

Şi el i-a zis:

– Moşule, sui în copacul ăsta mare şi să te atâmi de vârful lui, să-l apleci la pământ.

Bătrânul s-a suit în copac, dar nu a fost chip să-i îndoaie vârful spre pământ, copacul fiind gros. Atunci i-a zis feciorul:

– Coboară-te jos şi să te sui în ăst copăcel mai tânăr, că poate pe el îl vei putea îndoi.

Bătrânul, coborându-se jos, nu voia să se mai suie, spunând că încearcă degeaba, că copacul e prea subțirel şi nu poate să-l ție. Atunci feciorul a scos cuțitul şi i-a spus că-l taie dacă nu se urcă în acel copăcel. Bătrânul, de frică, s-a suit şi agățându-se de vârful copăcelului l-a plecat până la pământ. Atunci a zis iar feciorul către tată-său:

– Iată, ai văzut? Pe copacul cel mare n-ai putut să-l pleci, dar pe acesta mic l-ai putut pleca. Eu sunt fiul tău şi când eram mic şi mă vedeai că aduceam acasă lucruri de furat te bucurai, în loc să mă tragi de păr şi de urechi şi să-mi dai învățături bune, căci atunci mă puteai pleca cum ai plecat acest copăcel tânăr. Acuma însă nu mă mai poți pleca, cum ai văzut că este cazul cu copacul cel mare în care te-ai suit întâi.

Apoi, scoțând cuțitul din teacă l-a tăiat pe bătrân, zicând:

– Aşa să pățească tot cel ce nu va învăța de bine pe Copii lui de mici!

Ms. 1117

Culeasă de elevul Curcă Ion de la gimnaziul sau seminarul din Huşi, în 1872. Nu spune de la cine.

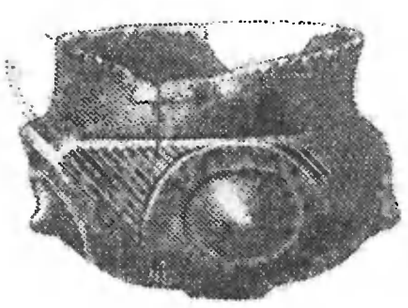

BASM

Era un om într-un sat şi el nu învăţase alt meşteşug decât numai pescăria. El cât peşte prindea îl da pe tot pentru numele lui Dumnezeu. Într-una din zile, se sfătuieşte el cu nevasta să se ducă la târg ca să cumpere cele trebuincioase pentru casă.

Între altele, omul a cumpărat şi nişte mazăre. Înturnându-se acasă, femeia lui a pus mazărea la fiert, dar un bob de mazăre a sărit din oală. Femeia l-a pus îndărăt în oală, dar el sărea iarăşi. Tot sărind el de vro trei-patru ori, ea l-a luat şi l-a înghiţit şi peste puţin timp a purces însărcinată.

Într-o zi, venind bărbatul de la pescuit, ea i-a spus ce s-a întâmplat şi el a avut mare bucurie să aibă un copil, căci ei copil din trupul lor nu aveau. Nu mult după asta a născut femeia un copil, căruia i-au dat numele de Măzărică. Cât creştea un băiat într-un an, el creştea într-o zi, aşa că în curând se făcu mare, bun de orice treabă. Într-o bună zi tată-său se îmbolnăvi şi dându-şi seama că are să moară îl chemă pe fecior şi-i zise:

– Fătul meu, eu am să mor şi să ştii că nu am altă avere să-ţi las, decât undiţa asta. După moartea mea, să te duci la baltă şi cât peşte vei prinde să-l dai tot pentru numele lui Dumnezeu şi când vii acasă să nu aduci niciun fel de peşte.

După moartea tatălui său, el ia crâsnicul şi se duce la baltă, se suie în luntre şi începe a pescui. Mergând el aşa pe baltă şi pescuind aude un glas care îl striga: „Măzărică, Măzărică!“ Înspăimântat, el iese din baltă cu vreo doi-trei peşti, pe care apucase să-i prindă, şi-i dă pe toţi pentru numele lui Dumnezeu, cum fusese dorinţa tatălui său. Se duce acasă şi nu spune mamă-si ce i s-a întâmplat la baltă.

A doua oară se duce iar la baltă şi după ce prinde aproape o traistă plină de peşte aude iar un glas strigându-l: „Măzărică, Măzărică!“

Înspăimântat, el iese de pe baltă şi tot peştele prins îl dă pentru numele lui Dumnezeu. Se duce apoi acasă şi spune mamei lui toate cele întâmplate. Atunci mama lui îi zice:

– Când te-a mai striga, tu să-i răspunzi şi să întrebi cine te strigă.

El ia undiţa şi se duce a treia oară la baltă şi începe a pescui. Mergând el cu luntrea pe baltă şi pescuind, numai ce aude iarăşi strigându-l: „Măzărică, Măzărică!" Atunci el întrebă:

– Cine eşti tu care mă strigi?

Iar un peşte îi răspunde:

– Eu sunt, Măzărică, aici în baltă.

– Cine eşti tu? Eu vreau să ştiu cine mă strigă.

– Eu sunt un peşte de aici din baltă. Nu mă prinzi şi pe mine?

– Dar unde eşti tu, ca să te prind?

– Pe-aici sunt, pe-aici.

Tot umblând după el umpluse traista cu peşte şi numai ce bagă de seamă că între peştii prinşi era unul cu solzii de aur şi el plin de bucurie că a prins un peşte aşa de frumos iese cu luntrea la mal, ia traista şi vede îndată doi moşnegi trecând pe drum şi se ia repede după ei, ca să le dea tot peştele pentru numele lui Dumnezeu. Fugind el, s-a rupt traista şi când a ajuns la ei tot peştele cursese din traistă. Atunci el începe a se trânti de pământ, ca să-l creadă moşnegii că n-a fost o păcăleală şi o amăgire. Unul din moşnegi îi zise:

– Taci, nu mai plânge. Întoarce-te pe drumul pe care ai venit şi ce vei găsi pe jos să pui în traistă.

El se întoarce pe drumul pe care venise şi în loc de peşte găseşte numai stele, iar la urmă trece pe lângă o fată, care îl întreabă:

– Unde te duci, măi băiete?

– Mă duc acasă.

– Da' ce ţi-au spus moşnegii aceia?

– Mi-au spus că ce oi găsi în drumul meu să iau şi să pun în traistă.

– Dar pe mine nu vrei să mă iei?

Atunci băiatul o ia şi pe fată şi se duce cu ea acasă. Mama lui, de mare bucurie, pune fetei numele de Floarea, fiindcă avea părul de aur şi era frumoasă chiar ca o floare.

Moşnegii care îndreptaseră pe băiat erau Dumnezeu şi cu Sfântul Petru. Aproape de satul unde trăia băiatul, era un munte mare şi aşa de povârnit, că nimeni nu se putea urca pe el. Împăratul ţării aceleia pusese să se dea ştire cu darabana că cine s-o afla să se suie pe muntele acela şi să vadă ce împărăţie este acolo va dobândi jumătate din

împărăția lui. Împăratul acela se numea împăratul Negru şi avea patru împărății sub stăpânirea lui, numai împărăția de pe munte nu i se supunea lui.

Floarea ştia de ce bate darabana, căci era năzdrăvană şi ea îl ia de mână pe Măzărică şi se duce cu el la împăratul Negru şi-i spune că ea se va urca cu Măzărică pe acel munte. Ducându-se la munte, ea pune piciorul pe povârnişul muntelui şi acesta se face vale şi mai pune şi celălalt picior şi se face iarăşi vale, dar îndărăt se face iarăşi deal, ca să nu se poată sui alții în urma lor, şi aşa se suie până în vârful muntelui şi acolo ce să vadă? Peste tot era numai iarbă de aur.

Ajungând acolo, Floarea îi spuse lui Măzărică să se aşeze jos, ca să se odihnească. El se aşează jos şi adoarme dus. În timpul acesta, Floarea, din porunca lui Dumnezeu, face un palat cu totul şi cu totul de aur. Când se scoală Măzărică începe a răcni speriat:

– Unde suntem aici? Cum am ajuns aici?

Floarea îi zice:

– Taci, prostule, că Dumnezeu ni le-a dat, ca să trăim noi aici.

Măzărică începe a se văieta de foame şi zice:

– Bre Floare, da' cum am uitat noi să luăm în traistă o bucată de mălai, că mie tare mi-i a mânca?

Floarea îi răspunde liniştită:

– Taci, prostule, nu mai plânge de foame, că ai ce să mănânci.

Îl ia apoi de mână şi-l duce într-o odaie, unde bate cu palma în masă şi se arată deodată felurite bucate şi se pun amândoi la masă şi mănâncă. A doua zi dimineață, vine un cioban cu nişte oi cu lâna de aur şi bate în poartă şi zice:

– Stăpâne, unde să pun oile aiestea?

– Spre răsărit de palat, răspunde Măzărică.

Nu mult după aceea, mai vine un păstor cu o cireadă de boi, toți cu luna în frunte, şi zice:

– Stăpâne, unde să aşez boii aiştia?

– În partea de apus a palatului, răspunde Măzărică.

După aceea mai vine un păstor cu o cireadă de vaci şi întreabă:

– Stăpâne, unde să aşez vacile aiestea?

– În partea de miazăzi a palatului să le pui.

Şi tot aşa au mai venit şi alți păstori cu alte cirezi.

Împăratul Negru, plimbându-se pe la poalele muntelui, vede lucind oile cu lâna de aur şi palatul şi începe a se ruga lui Dumnezeu să-i trimită un om care să se poată sui acolo şi să vadă cine locuieşte acolo.

Un slujbaş de al său, care era şi el năzdrăvan, îi spune că el se poate sui acolo.

Atunci împăratul Negru adună pe împăraţii vecini, împăratul Şchiop, împăratul Chior şi pe Ciuntea, ca să se sfătuiască cu ei ce fel de solie să trimită la împăratul Măzărică.

Şchiopul zise:

– Trimite un sol care să-i spuie să facă până dimineaţa un pod de aur, de la palatul tău până la palatul lui, şi să-l facă cu feluriţi copaci pe margini şi cu felurite păsări cântătoare, iar dacă nu vor fi făcute toate până dimineaţă ai să-i tai capul.

Solul ia hârtia cu cele scrise de împăratul Negru, după sfatul împăratului Şchiop, şi se suie pe munte, aşa cum se suise şi Floarea cu Măzărică. Ajungând sus, trei zile şi trei nopţi înconjoară palatul până să-i dea de poartă. Bate el în poartă şi Măzărică întreabă cine e. El îi răspunde că e un sol care aduce o hârtie de la împăratul Negru.

Măzărică se duce şi întreabă pe Floarea dacă să-i deschidă ori nu. Floarea îi spune cu bunătate:

– Dacă i-oi deschide te-oi căi şi dacă nu i-oi deschide tot te-oi căi.

Atunci el se duce şi dă drumul solului, ia hârtia din mâna lui şi se duce şi o dă Floarei s-o citească, căci el nu ştia carte.

După ce a auzit ce scrie pe hârtie, el a început să se plângă, că ce-i cere împăratul Negru e peste putinţă de îndeplinit. Floarea îl linişteşte şi-i spune să doarmă fără grijă, că Dumnezeu o să se îngrijească de ei.

Floarea, cu voia lui Dumnezeu, face un pod, aşa cum ceruse împăratul Negru. Acesta când se scoală dimineaţa vrea să se suie pe pod, dar podul se strânge şi el rămâne jos. Vede totuşi că i s-a îndeplinit dorinţa. Atunci împăratul Chioru îi zice:

– Împărate, ai o movilă mare de gunoi. Să trimiţi solul să-i spună că dacă până dimineaţă nu va putea s-o nimicească şi în locul ei să are, să semene şi să facă nişte grâu cu spicele de aur, îi vei tăia capul.

Slujitorul ia scrisoarea şi se duce cu ea la împăratul Măzărică. Bate în poartă şi Măzărică întreabă cine este. El îi răspunde că e un sol cu o scrisoare de la împăratul Negru. El merge iar să întrebe pe Floarea dacă trebuie să-i deschidă ori nu, şi ea îi răspunde:

– Dacă îi dai drumul te-oi căi şi dacă nu-i dai drumul tot te-oi căi.

El se duce şi-i dă drumul, ia scrisoarea şi o dă Floarei s-o citească. După ce aude cele scrise în scrisoare, el iar se întristează şi se plânge, că astfel de treabă nu va putea îndeplini. Floarea îi spuse:

– Taci, nu te mai plânge. Culcă-te liniştit, că Dumnezeu va îngriji de noi.

Cu puterea lui Dumnezeu ea nimiceşte gunoiul şi până dimineața ară, seamănă, creşte grâul cu spicul de aur şi când se scoală dimineața împăratul Negru vrea să vadă dacă i s-a împlinit dorința. Porunceşte să i se aducă un cal, încalecă şi se duce să se plimbe prin lanul de grâu, dar când vrea să intre în lan piere dintr-odată tot grâul. Atunci împăratul Ciuntea îl sfătuieşte:

– Să trimeți să-l cheme să şadă cu tine la masă şi atunci o să-l otrăvim şi scapi de el.

– Asta e minunat, zise împăratul Negru. Neîndoios aşa îl vom omorî şi am să scap de el.

Solul ia scrisoarea, se duce la palat şi bate în poartă, ca de obicei. Măzărică întreabă cine e şi el îi răspunde că e solul de la împăratul Negru cu o scrisoare. Măzărică întreabă pe Floarea dacă trebuie să dea drumul ori nu şi ea îi răspunde:

– Dacă îi dai drumul te-i căi, dacă nu-i dai drumul iarăşi te-i căi.

Atunci el se duce şi-i dă drumul şi solul merge la Floarea de-i dă scrisoarea şi ea o citeşte. Auzind ce scrie, Măzărică se sperie şi începe a se plânge că n-are să se descurce el la masa împăratului Negru.

Floarea râde şi-i zice liniştită:

– Fii pe pace, băiete, că are să iasă totul bine. la şi-i dă apoi un frâu şi-i zise:

– Na frâul ăsta, du-te cu el în colțul casei şi-l scutură de trei ori în trei ceasuri şi are să vie un cal şi ce te-o învăța el aceea să faci.

El ia frâul şi se duce de-l scutură de trei ori, aşa cum îl învățase Floarea. Calul vine, îi face o plecăciune şi îl întreabă:

– Ce porunceşti, stăpâne?

– Să mă duci să şed cu împăratul Negru la masă.

Pe urmă el încalecă pe cal şi după ce merge o bucată de drum, calul îi zice:

– Stăpâne, dacă om ajunge acolo să nu puie niciun slujitor mâna pe mine, căci de m-o atinge vreunul eu voi bate din picior şi tot palatul are să sară în nori. Ajungând ei acolo, Măzărică leagă calul de un par şi se duce în palat.

Împăratul Negru îl duce şi-l pune la masă şi tocmai când era să închine cu paharul, în care era otravă în loc de vin, calul bate o dată din picior şi se cutremură cumplit tot palatul. Atunci Măzărică lasă paharul din mână şi iese repede afară, să vadă cine a pus mâna pe cal şi pe loc încalecă după sfatul calului, care într-o clipită zboară cu el tocmai în munte. Calul a spus să nu puie nimeni mâna pe el, fiindcă el fiind năzdrăvan ştia că au să-i dea otravă lui Măzărică şi când va pune

mâna pe pahar el va bate din picior, ca să creadă Măzărică că a pus un slujitor mâna pe el, să lase repede paharul şi să fugă afară să vadă ce s-a întâmplat.

Atunci împăratul Negru a zis către vecinii lui:

– Cum vedeţi, el a venit să şadă la masă cu noi, aşa că n-avem ce să mai zicem.

Acuma venise şi rândul lui să-şi dea o părere şi el zise către împăraţii ceilalţi care erau de faţă:

– Ar fi bine să-l trimitem să-l aducă pe Sfântul Petru să şadă cu noi la masă.

Ceilalţi au zis că e bun sfatul şi dacă nu o putea să facă treaba asta îl vom omorî. Împăratul Negru trimise iar solul cu o scrisoare şi el ajunge la palatul unde era Măzărică şi după ce bate în poartă şi este primit înlăuntru, ca mai înainte, dă scrisoarea Floarei, care i-o citeşte lui Măzărică, apoi zice:

– Asta o vom face mai greu, dar cu ajutorul lui Dumnezeu tot vom izbuti.

După vorba ei, Măzărică ia frâul şi se duce în colţul casei, îl scutură de trei ori în trei ceasuri şi vine calul care mai venise. Floarea îi mai dă lui Măzărică un frâu şi-i spune să-l scuture de trei ori în nouă ceasuri, când va pleca calul aista, şi atunci va veni altul, dar să nu scuture de mai multe ori, că se va prăpădi. Şi aşa el încalecă pe calul cel dintâi, care zboară şi-l duce repede pe o insulă şi pe acea insulă era nişte grâu cu spice de aur şi după ce ia el câteva spice din acelea calul se duce de unde a venit. Atunci Măzărică scoate frâul cel de al doilea şi, în loc să-l scuture de trei ori în nouă ceasuri, îl scutură de nouă ori în nouă ceasuri şi atunci vine îndată lângă el calul Sfântului Petru, cu o falcă în cer şi cu una în pământ şi-i zice necăjit:

– Ah, dacă mai scuturai încă de trei ori crăpam de iute ce veneam.

Încalecă el pe acel cal, care zboară cu el şi se suie până în cer, şi când se scutură o dată îl dă jos şi degrabă el se răsuceşte pe sub cal şi se întoarce iar deasupra şi zice:

– Ah! Uite că era cât pe-aci să mă prăpădesc. Calul răspunde şi el:

– Şi eu era să mă prăpădesc când m-ai adus cu nouă scuturături de frâu atât de repede din aşa mare depărtare. Şi de trei ori l-a scuturat aşa, ca să-l pedepsească pentru greşeala lui. Mergând mai departe, au ajuns la o pajişte cu iarbă frumoasă, pe care erau o mulţime de boi, oi, cai, vaci şi strigau cu tristeţe:

– Vai de noi şi de noi, dar mai vai de cei ce ne-au dat pe noi ca dar.

Măzărică întreabă pe cal de ce strigă aceste dobitoace aşa şi el îi spune că celor ce le-au dat pomană le-a părut rău.

Au ajuns pe urmă la un pământ pârjolit de arşiță, pe care se aflau o mulțime de oi, vaci, boi şi alte dobitoace, care de care mai frumoase. Măzărică întreabă pe cal de ce toate aceste dobitoace sunt frumoase şi zburdă şi din țâțele lor curge laptele când n-au niciun fir de iarbă, şi calul îi răspunde că toate au fost date de pomană fără părere de rău. Şi aşa au ajuns la Sfântul Petru care îl întreabă:

– Ce cauți tu pe aici?

Şi el îi spune:

– M-a trimis împăratul Negru ca să-ți spun să vii să şezi la masă cu el.

Sfântul Petru i-a răspuns:

– Du-te şi-i spune că el are nişte bivolițe şi după ce acele bivolițe vor făta şi cele fătate vor făta şi ele altele, şi tot aşa până în al nouălea neam, şi-mi va da lapte de la cele din urmă, atunci voi veni.

Atunci Măzărică se suie pe cal şi începe a merge calul cu el foarte liniştit şi atunci el îi zice:

– Ha, tâlhar de cal, da liniştit mă mai duci acum!

El nu ştia însă că la spatele lui, în urma calului, se suise Sfântul Petru.

Ajunge el la împăratul Negru, care îl întreabă unde este Sfântul Petru. El îi răspunse:

– Sfântul Petru a spus că ai nişte bivolițe şi acele bivolițe să se gonească şi să fete alte bivolițe, şi cele fătate iar să se gonească şi să fete alte bivolițe, şi tot aşa până în al nouălea neam, şi atunci va veni la el la masă.

Împăratul Negru scoate sabia, ca să-i taie capul lui Măzărică, dar Sfântul Petru se arătă deodată între ei şi zice:

– Împărate Negru, ce ți-a făcut omul acesta de voieşti să-l omori?

Nerăspunzând nimic, îl scoate afară şi-l preface în stană de piatră, pe dânsul şi pe ceilalți trei împărați care mai erau cu el, iar pe împărătească o ia împreună cu Măzărică şi-i suie în munte, unde îi face şi împărătesei un palat deosebit.

Pe Măzărică şi pe Floarea îi încoronează împărați peste muntele acela şi aduce la ei şi pe mama lui Măzărică, trăind cu toți în pace şi fericire.

Cules de Panciu Neculai, din clasa II-a, seminarului din Huşi, 1872, de la Popa Mihai. Nu arată de unde e.

BASM

Era un om într-un sat şi câţi copii avea îi ducea pe toţi de-i boteza în acel sat şi nimeni nu-i dăruia nimic la scoaterea din mir, după obicei.

După ce s-a întâmplat aşa cu mai mulţi copii, îi mai dăruieşte Dumnezeu încă un copil şi atunci el se duce într-un alt sat să-l boteze şi acolo trage la un om în gazdă şi-i spune toată cauza pentru care venise. Omul acela se gândi puţin şi apoi îi zise:

– Iaca merg eu să-ţi botez copilul.

Tatăl copilului s-a bucurat mult. După ce omul acela i-a botezat copilul, la scoaterea din mir, i-a dăruit o viţică de un an. Pe urmă, cât ar creşte un băiat într-un an, copilul botezat de el creştea într-o zi, şi pe cât creştea băiatul, creştea mare şi viţica, şi aşa se făcură amândoi mari. Într-una din zile, tatăl băiatului duce viţica la apă la un pârâiaş şi ea deodată ridică capul, miroase în vânt, pune coada pe spinare, sare peste pârâu şi fuge. Atunci omul se întoarce acasă şi spune băiatului cele întâmplate.

Băiatul îl întreabă unde a sărit pârâul şi el îl duce la faţa locului şi-i arată. Băiatul pleacă după ea s-o caute. Păşind el pe unde sărise viţica, se făceau înaintea lui numai smocuri de busuioc şi mergând mereu timp de un an a ajuns la o vacă bătrână, culcată jos, şi acea vacă era tocmai viţica pierdută de tatăl lui. Vaca îl întreabă ce caută pe acele meleaguri şi el îi spune toată povestea. Atunci vaca îi zice:

– Oare unde să te ascund? Căci de o veni feciorul meu cu cireada are să te omoare, fiindcă el atâta putere are, că aduce în fiece seară un stog de fân pentru cireadă.

Se chibzuieşte ea şi-l ascunde într-o groapă şi se aşează ea peste gura gropii. Când vine Bourean taurul, căci aşa îl chema pe feciorul ei,

o întreabă îndată ce om pământean a venit pe acolo şi încotro a apucat, dar ea îi răspunde că n-a venit nimeni. Atunci Bourean i-a zis:

– Spune, mamă, că te omor.

Vaca i-a spus că a venit un om şi a apucat spre răsărit.

Bourean începu a fugi după Ionică Făt-Frumos, dar negăsindu-l se întoarce îndărăt şi zice:

– Spune, mamă, adevărat, că nu mai pot de atâta alergătură.

Vaca îi spune atunci că spre apus a apucat omul acela.. El începe a alerga spre apus, dar tot fără folos şi se întoarce şi zice:

– Spune, mamă, mult ai să mă necăjeşti?

Apoi, supărat, ia cireada de vaci şi o duce la păscut. Atunci vaca cea bătrână se scoală de pe groapa unde era Ionică Făt-Frumos şi-i zice:

– Dù-te acasă la tine şi fă un ocol mare şi la mijlocul ocolului pune un laț mare. Ia pe urmă un cuțit bun şi te întorci la mine. El a făcut aşa precum i-a spus, a luat cuțitul şi s-a întors iar la vaca cea bătrână, care i-a zis:

– Scoate cuțitul şi mă despoaie şi pielea mea s-o duci de-a târâita spre casa ta, căci feciorul meu are să se ia după mirosul pielei şi are să vie în ocol şi acolo are să jălească trei zile pielea mea şi când o intra toată cireada după el să încui ocolul, căci după jălanie au să fie toate ale tale.

După ce trec cele trei zile, Bourean îi zice:

– Ionică, dă-mi drumul, să hrănesc aceste vaci.

El îi dă drumul şi în fiecare seară Bourean aduna câte un stog de fân. Pe urmă Bourean îi zice iarăşi lui Ionică:

– Ionică, du-te în locul unde şedea mama şi ai să găseşti acolo un copac mare şi în acel copac ai să găseşti un desag cu galbeni şi cu desagul acela cu galbeni să te duci la cutare boier şi ai să găseşti acolo pe Plăvan şi să-l întrebi pe boier cât îți cere pe el, şi are să-ți ceară un desag cu galbeni şi ai să i-l dai şi ai să iei pe Plăvan. Când oi fi pe la jumătatea căii, am să-ți ies eu înainte şi am să mă lupt cu Plăvan trei zile şi dacă nu m-a dovedi, avem să cădem în genunchi amândoi, şi atunci să ne zici: „Na Bourean şi Plăvan, veniți la mine“ şi să ne pui funia în capete.

El făcu toate aşa cum îi spuse Bourean şi când fu la jumătatea căii cu Plăvan îi ieşi înainte Bourean şi se luptă trei zile cu Plăvan şi la sfârşitul zilei a treia căzură amândoi în genunchi, şi el le zise:

– Na, Bourean şi Plăvan, veniți la mine, că v-ați potrivit în putere.

După aceea, ducându-i acasă, zice Bourean către Ionică:

– Haide să mergem să luăm pe fata împăratului Măzărică, să-ţi fie nevastă.

Ionică îl ascultă şi pune funia în capul lui Bourean şi al lui Plăvan şi se duc la Măzărică împăratul. Ajungând ei acolo, îi întreabă împăratul Măzărică de ce au venit şi Ionică îi zice:

– Am venit să-mi dai fata de soţie.

Împăratul îi răspunde:

– Bine, s-o iei, dar cu o condiţie: uite eu am un ogor, care e numai de aramă, şi dacă tu vei ara pe el şi vei semăna şi până dimineaţă să fie grâul copt şi tot din acel grâu să-mi dai să mănânc pâine coaptă, atunci eu voi da fata după tine.

După aceea, spune Ionică cererea împăratului lui Bourean şi el chibzuind îi răspunde:

– Du-te şi spune împăratului să-ţi facă şi un plug de aramă şi să-ţi dea şi un om al lui, care să fie martor la ce facem noi, şi atunci are să se împlinească şi cererea lui.

Şi aşa el s-a dus la împăratul şi i-a cerut ce a spus Bourean şi împăratul îi dădu şi un plug de aramă şi un om, precum i-a cerut.

Când ajunseră la locul cel de aramă, Bourean zise:

– Pune-te şi te culcă liniştit, că cererea împăratului o împlinesc eu cu fratele meu Plăvan.

Ei s-au înjugat şi până dimineaţa au arat, au semănat, grâul s-a copt şi a dus pâinea la împăratul, dar mai înainte de a duce pâinea Bourean îi spuse lui Ionică Făt-Frumos:

– Să spui împăratului să-ţi facă o haraba de trei prăjini de lungă, de două prăjini de lată şi de o prăjină şi jumătate de adâncă, ca să încarci într-însa zestrea.

Ionică duse pâinea la împărat şi împăratul îi zise:

– Bine, băiatule. Tu ai împlinit cererea mea, aşa că ţie se cuvine să-ţi dau pe fata mea.

Atunci Ionică îi spuse să poruncească să se facă o haraba, aşa cum îl învăţase Bourean, ca să puie zestrea. Împăratul Măzărică puse să se facă harabaua şi să fie dusă acolo unde se aflau Bourean şi Plăvan. Ei s-au înjugat şi Bourean zise lui Ionică:

– Când om ajunge noi acolo la împărat, să pui la zestre în haraba cât oi bate eu din urechea dreaptă şi îndată ce voi înceta eu să mai bat are să bată fratele meu Plăvan din urechea lui cea dreaptă.

Şi aşa ajungând ei acolo, începe a pune la zestre, Bourean bate din ureche, el pune, Bourean bate şi pe urmă stă şi începe Plăvan să bată. El pune, Plăvan bate din ureche, el pune mereu, Plăvan bate şi tot aşa

până ce încarcă tot ce avea mai de preț împărăția lui Măzărică. După aceea i-a înjugat pe amândoi, şi-a luat nevasta şi au plecat. Ajungând ei la oarecare depărtare, se opresc să se odihnească şi iacă Sfântul Petru le iese în cale şi le zice:

– Precum am încoronat odinioară pe Măzărică şi pe Floarea, aşa vă încoronez şi pe voi şi vă menesc să fiți fericiți aci pe muntele cu împărăția lui Măzărică.

Şi aşa se făcu pe acel munte înalt, cea de-a doua împărăție.

Cules de Panciu Neculai din clasa II a seminarului din Huşi, 1872, de la Popa Mihai. Nu arată de unde e.

BASMUL CU CEI DOI FRAȚI

Erau într-un sat doi frați şi unul era mai avut, iar celălalt era sărac. Într-una din zile, cel bogat zise către nevastă-sa:

– Eu mă duc să torn banii aiştea într-o scorbură de copac, ca să-i ascund.

Zise aşa şi se duse şi turnă toți banii într-o scorbură. Fratele lui cel sărac se ducea în fiecare zi la pădure, ca să aducă lemne de foc. Într-una din zile dă peste copacul cel cu bani. Speriat, se duce acasă şi spune la fiică-sa ce a descoperit. Fiică-sa îi zice:

– Tată, ia carul şi du-te de adă toți banii acasă.

El ascultă pe fiică-sa, se duce îndărăt cu carul şi aduce toți banii acasă. De sărac ce era până aci, lumea îi zicea Sărăcuțu. De mulți bani ce avea el acuma, îi vine gândul să facă socoteala lor. Neavând cu ce-i măsura, trimeşe pe fiică-sa la frate-său, să ceară o baniță, ca să-i măsoare.

Femeia aceluia o întrebă la ce-i trebuie banița şi ea îi spuse că au de măsurat nişte bani. Luă banița, se duse acasă, Sărăcuțu măsură toți banii şi fata se duse să ducă banița îndărăt. Când femeia fratelui celui bogat împinse banița sub pat, zurui un galben, care rămăsese pe fundul baniței, şi cum îl văzu se duse la bărbatul ei şi-i spuse:

– Iaca bărbate, frate-tău a găsit banii tăi în scorbură.

Îndată el se duce la fratele cel sărac şi-i cere să-i dea banii, dar el îi răspunse:

– Ce bani să-ți dau? Eşti nebun? Mi-ai dat tu mie nişte bani?

Atunci fratele cel bogat l-a tras în judecată la împărat.

Cum ajung ei acolo, Sărăcuțu spune împăratului cauza, cum găsise banii în scorbură şi cel bogat a zis că el i-a pus acolo.

Atunci împăratul le-a spus o pildă şi ei să vie a doua zi să-i aducă răspunsul. Le-a cerut să-i răspundă: ce este mai frumos, ce este mai gras şi ce este mai iute şi ei au plecat şi s-a dus fiecare acasă la el. Pe cel bogat l-a învățat femeia lui să spuie că mai frumos este împăratul, mai gras este pohodnicul împăratului şi mai iute tot pohodnicul împăratului. Pe cel care găsise banii îl învață fata lui să spuie că mai frumos este ce-i place omului, mai gras este pământul şi mai iute vântul şi gândul.

A doua zi, se duc amândoi iarăşi la împărat şi-l întreabă pe cel bogat ce este mai frumos şi el răspunde:

– Mai frumos eşti Măria-Ta.

Îl întrebă apoi ce este mai gras:

– Mai gras este pohodnicul Măriei-Tale.

Îl întreabă apoi ce este mai iute:

– Mai iute este tot pohodnicul Măriei-Tale.

Când îl întreabă pe cel sărac, el răspunde cum îl învățase fata lui, că mai frumos este ce-i place omului, mai gras este pământul şi mai iute este gândul şi vântul. Atunci împăratul, mirându-se de cuvintele săracului, îi zise:

– Ține această chită de in. Să-mi faci din chita asta o sută de coți de prosoape, o sută de coți de fețe de masă şi o sută de coți de şervete.

Moşneagul ia chita de in şi se duce cu ea acasă şi-i spune fetei lui ce i-a cerut împăratul. Fata lui îi zice:

– Tată, du-te în pădure şi caută o bucată de lemn de o palmă de lată, de una de lungă.

El s-a dus şi a făcut o bucată de lemn precum i-a spus fata.

Pe urmă fata i-a zis:

– Tată, du-te acum la împărat cu bucata asta de lemn şi spune-i să-ți facă din ea stativele, tălpigile, ițele şi vatalele şi atunci îi voi face şi eu din chita aceasta de in ce ți-a cerut să-i faci.

A doua zi, ia omul bucata aceea de lemn şi se duce la împărat şi-i zice:

– Împărate, ține aiastă bucată de lemn şi dintr-însa să-mi faci stativele, tălpigile, ițele şi vatalele şi atunci îți voi face şi eu din chita de in o sută de coți de prostire, o sută de coți de fețe de masă şi o sută de coți de şervete.

Auzind împăratul din gura moşneagului acele vorbe înțelepte îi zise:

– Cine te sfătuieşte pe tine, moşule, de vorbeşti aşa?

– Apoi de, cine să mă sfătuiască? Am şi eu o fată şi ea mă sfătuieşte.

Atunci împăratul porunci să puie caii la trăsura cea împărătească şi s-o aducă pe fată la palatul lui şi mirându-se de înţelepciunea şi de frumuseţea ei a luat-o de soţie şi au trăit fericiţi, şi ei şi tatăl fetei.

Cules de Panciu Neculai din clasa II a seminarului din Huşi, 1872, de la Popa Mihai. Nu arată de unde e.

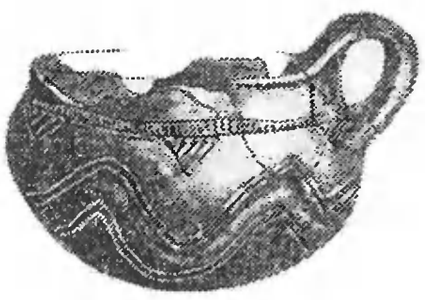

BASMUL CU TREI FRAȚI

Au fost odată trei frați vânători. Ei locuiau într-o pădure, într-o casă de zmei. Ei au hotărât să stea de pază pe rând în fiecare noapte, afară, fiindcă venea o gadină, din fundul pădurilor, ca să le stingă focul şi să-i omoare.

În noaptea dintâi, a sta de pază cel mai mare. Noaptea a venit gadina şi a strigat:

– Cine a îndrăznit să intre în pădurile mele?

El s-a luat la luptă cu ea şi s-a luptat până aproape de ziuă, când a izbutit s-o răpună şi să-i taie capul. A curs atâta sânge că a stins focul aproape de tot. El a apucat să ia de pe foc un tăciune şi a vâjâit cu el, ca să se facă ziuă. Când s-a făcut ziuă, el n-a spus nimic fraților lui.

În seara cealaltă, a venit rândul fratelui mijlociu şi iar a venit o gadină, soră cu cea dintâi şi a strigat:

– Cine e aici în moşia mea şi cine a omorât pe sora mea?

El s-a luat cu ea la luptă şi s-a luptat, tot ca şi cel mai mare, până spre ziuă, când a izbutit să-i taie capul şi i-a curs sângele în foc. A apucat şi el un tăciune şi a vâjâit cu el, de s-a făcut ziuă. N-a spus nici el nimic fraților lui.

În seara cea de a treia, i-a venit rândul fratelui celui mai mic şi atunci a venit mama lor, adică gadina cea mare, şi el s-a luat la luptă şi despre ziuă a omorât-o şi a curs atâta sânge, că a stins focul de tot şi ei aveau prinsoare să nu cumva să lase să se stingă focul. De frică, el s-a suit într-un copac, să vadă undeva foc, şi a zărit undeva un foc mare.

A plecat într-acolo să ia foc şi când a ajuns acolo a găsit culcați pe lângă foc nouă zmei. A trecut încet peste ei, ca să ia foc, şi pe foc era un cazan mare în care fierbea carne şi când a luat o bucată din cazan, ca să vadă ce fel de carne este, a văzut că e de om şi când a aruncat-o

îndărăt au sărit nişte stropi fierbinţi pe feţele zmeilor şi i-au deşteptat din somn.

Unul din zmei a zis celorlalţi:

– Hai să-l punem tăciunar, ca să aibă grijă de foc.

Altul zice:

– Ba să-l punem tăietor de lemne, că tot n-avem noi vreme pentru treaba asta.

Un al treilea zice:

– Mai bine să-l luăm cu noi şi să facă ce o face, să ne dea pe fata împăratului, după care batem noi drumul de nouă ani fără vreun folos.

Băiatul auzind aşa le-a zis:

– Haideţi cu mine, că v-o dau eu.

Au plecat cu toţi la împărat, dar împăratul avea o căţeluşă cu dinţii de oţel şi din pricina ei nu se putea apropia nimeni de casa împăratului, căci îl făcea mii de fărâme. Dar băiatul acela avea o puşcă mută, care nu pocnea, şi a omorât căţeaua fără să audă cineva, i-a luat inima şi a băgat-o în chimir.

Apoi le-a spus zmeilor că intră el la fată să le-o aducă, însă până să ajungă la ea erau nouă uşi la nouă odăi şi el le-a spus zmeilor să stea câte unul de pază la fiecare uşă. După aceea, el a intrat tiptil la fata împăratului şi ea cum l-a văzut a înţeles că a venit s-o ia şi s-o dea zmeilor şi a zis speriată:

– Dumneata ai venit ca să mă dai zmeilor.

El i-a răspuns îndată:

– N-ai nicio grijă, că te scap eu de zmei.

Pe urmă el a ieşit cu o fultucă pe mâini şi cu un inel în deget, pe care i-l dăduse fata. Zmeii, când l-au văzut pe rând cu ceva pe mâini, au plecat capetele, fiindcă aşa aveau vorbă şi el trecând pe dinlăuntru de la o uşă la alta le-a tăiat la toţi capetele şi a ieşit afară, scăpând astfel fata de zmei.

Un ţigan, care era slugă la împărat, ieşind afară şi văzând trupurile zmeilor s-a tăvălit în sângele lor, i-a pus grămadă şi a spus către toţi că el i-a omorât. Fata aceea era rânduită de împărat s-o dea de nevastă cui va omorî zmeii. După asta, băiatul acela s-a dus repede la focul zmeilor, a luat un tăciune şi a plecat cu el la fraţii lui, a aprins iarăşi focul, a vâjâit cu un tăciune, ca să se facă ziuă, căci până aci fusese mereu noapte, şi pe urmă a strigat către fraţii lui:

– Mă fraţilor, da' sculaţi-vă odată, că mult aţi mai dormit!

După ce s-au sculat fraţii lui, au mâncat şi au plecat la vânătoare. Umblând ei prin pădure, băiatul cel mic le-a zis celorlalţi doi:

– Mă fraților, azi e nunta fetei împăratului şi nu e departe de aici. Hai să mergem şi noi, să vedem cum e o nuntă împărătească.

Le spunea aşa, fiindcă el ştia că împăratul o să dea fata țiganului şi o să facă nuntă mare. Au mers ei până au ajuns la casa împăratului şi au stat la poartă, pe un buştean, pe când țiganul era pus pe nouă perne la masă în curte şi lângă el fata plângea în tot vacu de-ți era mai mare mila, zicând către împărat:

– Nu e ăsta, tată, băiatul care a omorât zmeii, căci acela era un tânăr voinic şi frumos.

Pe urmă, fata, zărind de departe pe cei trei tineri stând la poartă şi privind, a trimis pe o slujnică să le ducă câte un pahar de vin şi câte o bucată de pâine şi după ce au băut vinul băiatul care omorâse cățeluşa şi pe zmei a pus în pahar inelul, pe care îl avea de la fată şi a spus slujnicei să-l ducă miresei. Fata cum văzu inelul zise:

– Tată, tată, ăsta e băiatul care a omorât cățeluşa şi zmeii.

Împăratul a chemat pe băiat la el şi l-a întrebat cum a făcut de a omorât pe zmei. Când a început el să spună cum a omorât pe zmei, câte unul, câte unul, cădea câte o pernă de sub țigan, până când a rămas pe scândura goală. Apoi fata a făcut nuntă mare cu acel băiat şi astfel el a rămas acolo la împărăție, oprind acolo lângă el şi pe frații lui. După o vreme, împăratul a murit şi a rămas el în locul lui.

Într-o zi, frații lui i-au zis:

– Mă frate, cu toată domnia ta, hai şi tu cu noi puțin prin pădure, să ne mai răcorim şi să ne mai aducem aminte de pe când eram vânători.

El s-a dus şi ajungând în pădure frații lui i-au scos şi i-au tăiat vinele de la picioare şi l-au lăsat acolo, iar ei s-au întors îndărăt şi s-au pus pe trai, pe nevasta fratelui lor făcând-o slujnică. El şi-a legat cum a putut vinele tăiate şi a stat acolo până ce a dat peste el un om fără mâini, dar cu aripi la picioare, pe care îl chema Agerul Pământului.

Acesta a găsit un coş, pe care l-a agățat în spinare şi în coş a pus pe băiatul fără vine la picioare şi astfel se hrăneau amândoi. Cel cu aripi purta pe cel cu mâini, dar fără picioare şi acesta vâna, fiindcă fusese vânător şi ştia ce şi cum trebuie să vâneze şi le ieşea hrana pentru amândoi. Tot umblând ei au găsit prin pădure o casă pustie de zmei şi au trăit acolo.

Într-o zi se făcea o nuntă într-un loc, nu departe de casa lor. Agerul zise:

– Mă vere, hai să furăm mireasa, ca s-o avem cu noi aci.

Au plecat, s-au dus acolo, au furat mireasa şi au dus-o acasă, făcând-o sora lor. Ea le îngrijea casa, făcea mâncare şi spăla. De la o vreme, ei băgară de seamă că sora lor tot slăbea şi se gândiră s-o întrebe nu cumva s-o fi învăţat vreun zmeu la ea.

Seara, când s-au întors ei acasă, căci toată ziua umblau după hrană, au întrebat-o:

– Soro, nu cumva vine cineva la tine în lipsa noastră?

– Ba vine un băiat voinic şi mă joc toată ziua cu el, până seara şi atunci pleacă.

Ei o puseră să întrebe pe zmeu, căci acela era un zmeu, unde îi e inima lui. Ea l-a întrebat şi zmeul i-a spus că inima lui e pe coşul casei. Fraţii ei au învăţat-o să puie flori pe coş şi când a venit zmeul a întrebat-o ce este pe coş. Ea i-a zis că e inima lui. Zmeul a râs şi i-a zis:

– Poale lungi şi minte scurtă. Nu pricepi nimic.

Pe urmă i-a spus că inima lui e în piciorul mesei. Atunci a pus flori acolo. Când a venit zmeul a întrebat-o ce este acolo şi ea a răspuns că e inima lui. El atunci, crezând că ea îl iubeşte mult, îi spuse adevărul, zicând că inima lui este peste nouă ţări şi nouă mări, ocolită de un lac. Acolo în lac este un iepure şi în iepure o prepeliţă şi în prepeliţă un gărgăune şi gărgăunele e inima lui.

Când au venit seara fraţii ei, ea le-a spus tot şi ei s-au dus acolo zburând şi au împuşcat iepurele şi prepeliţa şi au scos gărgăunele, pe care l-au luat cu ei şi au venit acasă.

Când au sosit ei cu inima, hop! ... a căzut şi zmeul acasă şi când i-a văzut cu inima le-a zis:

– Fraţilor, cât veţi fi şi veţi trăi adevărul către muiere să nu-l daţi, căci eu adevărul meu l-am dat şi inima din mine mi-am dat-o. Fraţilor, vă rog fie-vă milă şi daţi-mi inima, ca să nu mor.

Atunci i-a zis cel cu picioarele ologite:

– Dă-mi şi tu vine sănătoase la picioare.

Iar cel fără mâini i-a cerut să-i dea şi lui mâinile. El, ca să-şi capete inima îndărăt, le-a dat, iar ei, după ce s-au văzut oameni întregi, au pus gărgăunele pe vatra arsă şi îndată zmeul a murit. Atunci vânătorul a zis lui Agerul Pământului:

– Ia şi tu fata asta pentru tine, iar eu mă duc la nevasta mea.

El a plecat, iar când a ajuns aproape de casele lui împărăteşti a găsit pe băiatul lui, care se făcuse mărişor, păzind porcii şi l-a întrebat:

– Al cui eşti tu, măi băiete?

Băiatul i-a răspuns:

– Apoi dacă ți-oi spune tot nu ai să știi.

El stărui mult și băiatul îi spuse, pe urmă el îi zise:

– Eu sunt tatăl tău, măi băiete, lasă porcii și hai cu mine acasă.

– Nu merg, că mă omoară domnii, dacă oi lăsa porcii.

– Hai, măi băiatule, cu mine și să n-ai nicio grijă.

Plecară împreună și când ajunseră acasă pe nevasta lui o găsi bucătăreasă și ea îi zise:

– Fugi de aici, că te omoară domnii.

El însă îi răspunse:

– Lasă că mă duc eu sus la ei și-om vedea ce se mai întâmplă.

El a urcat sus, iar ei când l-au văzut nu l-au mai cunoscut, căci trecuseră câțiva ani de când îl ologiseră, și îi ziseră:

– Cine ești tu și ce ai căutat aici fără învoirea noastră?

Atunci el le răspunse liniștit:

– Hei fraților, când îmi scoteați vinele în pădure voi gândeați că n-o să ne mai întâlnim niciodată. Acuma uite că m-am întors și eu vă chem, fraților, în curte afară, ca să azvârlim cu sulițele în sus, și așa să aleagă Dumnezeu dreptatea.

Au ieșit afară și când au azvârlit cu sulițele celor doi frați, care îl ologiseră, le-au căzut sulițele în cap și i-au omorât, iar el a rămas să domnească cu nevasta lui și cu copilul.

Cules de elevul Stănescu Ion, de la liceul Matei Basarab, nu arată nici clasa nici anul, de la Maria Ion Drăgănoiu. Nu arată de unde, dar după caiet se pare a fi fost de la Pitești.

Cuprins

Basmul cu dracul şi băiatul împăratului 5
Basmul cu împăratul Rogojină 10
Basmul cu pasărea raiului 13
Fiul rău, neascultător şi risipitor 16
Cotoiul împărat 18
Poveste cu un ovrei 20
Basmul ghicitoare, cu cei trei feciori de împărat 23
Basm 26
Basmul cu Oprea Tâlmaciu, mare viteaz 29
Basm 37
Fiii nerecunoscători păcăliți 41
Unchiaşul care a vrut să taie pe Dumnezeu 43
Basmul cu cele trei fete de împărat 46
Irodia cea frumoasă 49
Povestea cu un basm care n-a putut să aibă nimic adevărat 53
Basm 56
Cei şapte frați rătăciți şi păcălirea zmeului 58
Basmul cu Cojochiță-Falcă-Întoarsă 62
Basmul cu mielul de aur 65
Cutărică Făt-Frumos 69
Basmul cu Omul Roşu 81
Basmul cu găina găsită 84
Basmul cu pasărea şi merele de aur 92
Zdrâncă, spaima zmeilor 95
Basm cu zmeii care au furat soarele 98
Fata pădurarului 103
Povestea cojocarului care a păcălit pe zmei 105
Cei trei frați şi zmeul 108

Basmul cu fata din sfeşnic 112
Basmul cu câinele Bălan 115
Veriguța de izbândă 119
Cei doi fii de împărat 123
Cele trei fete de împărat 126
Cei doi tineri şi casa împăratului 132
Basmul cu pățaniile lui Neghiniță 138
Basmul cu Vidroiul Roşu 141
Băiatul moşului şi al babei 144
Basmul cu copilul făcut de Dumnezeu 148
Basmul cu porcul fermecat 151
Basmul cu pasărea albastră 153
Cei doi tovarăşi 160
Basmul cu Negru-Împărat 163
Împăratul răzbunător 167
Basm cu un cioban 170
Basmul cu nişte proşti 172
Pescăruş şi fata împăratului 175
Basmul cu cei trei fii de împărat 179
Băieții babei 181
Basmul cu un om sărman 184
Basmul cu sfeşnicul de aur 190
Basm cu Păcală 194
Hoțul isteț şi glumeț 197
Omul şi dracul care îi vine în ajutor 200
Basmul cu fierarul şi dracul 202
Basm cu trei frați care au plecat să scape pe fata împăratului 205
Basmul cu întâmplările omului nostru 209
Basmul cu ursul, lupul şi vulpea 217
Basmul cu călugărul Marin 219
Iepure Verde 222
Împăratul şi cojocarul 228
Cei trei copii orfani 233
Meşteşugurile diavolului 238
Băiatul moşului şi al babei 240
Basmul cu patruzeci de hoți 245
Basmul cu împăratul cu mărul de aur 249
Poveste despre împăratul cu Omul de Flori şi Omul de Fier 252
Basmul cu fata morarului 258

Cei patruzeci de feciori de împărat şi împăratul Ilon 260
Basm (Fata care mănâncă oameni şi băiatul cel viteaz)..... 267
Basmul cu Ileana Cosânzeana 270
Basmul cu Toma Pipăruş..... 276
Feciorul de împărat cu calul de lemn 278
Basmul cu pisica şi cu cotoiul 282
Zmeul Pârjol..... 286
Bancherul cu doisprezece băieți..... 297
Pisica Albă 306
O fată de împărat 310
Fata din dafin..... 314
Poveste cu un urs..... 318
Povestea Văii Şarpelui 321
Poveste..... 324
Poveste..... 327
Basm 330
Basm 337
Basmul cu cei doi frați 341
Basmul cu trei frați 344

CĂRȚILE NOASTRE – LA DISPOZIȚIA D-VOASTRĂ

Editurile **SAECULUM I.O., VESTALA** și **SAECULUM VIZUAL** (*Str. Ciucea, nr. 5, bl. L 19, ap. 216, cod 74696, București – 72*), oferă cititorilor interesați cărțile publicate sub egida lor cu reducere de preț, în cazul în care le achiziționează direct de la depozitul editurilor (*Str. Teodosie Rudeanu, nr. 29, sect. 1*) cu plata în numerar, sau le comandă în scris (cu plata ramburs).

Se asigură gratuitatea expedierii prin poștă, în țară, în cazul unor comenzi de peste 50 de lei.

Reducerile sunt proporționale cu valoarea cărților comandate. Peste **60** lei – **10%**; peste **100** lei – **15%**; peste **150** lei – **20%**.

Relații suplimentare la telefoanele **021/222.85.97, 0748.146498** (depozit), între orele **9–17** (fax: **021/222.85.97, 021/345.28.27**).

OFERTĂ SPECIALĂ

Cititorii care achiziționează cărți direct de la depozit beneficiază de reducerea de 10% chiar și atunci când suma cumpărăturilor nu se ridică la 60 lei.

Vizitați pagina noastră de internet:

www.saeculum.ro

E-mail: saeculumio@rdslink.ro /

vestala@rdslink.ro /

director@saeculum.ro / depozit@saeculum.ro

TITLURI DISPONIBILE

- *Ovidiu Drimba,* **Istoria culturii și civilizației,** vol. I–III, 464+384+416 p.; vol. IV–V, 560+448 p.; vol. VI–VIII, 400+368+352p.; vol. IX–X, 416+416 p.; vol. XI, 464 p.; vol. XII–XIII, 432+368 p.
- *Ovidiu Drimba,* **Istoria literaturii universale,** I–II, 352+448p.
- *Ovidiu Drimba,* **Istoria teatrului universal,** 352 p.
- *Ovidiu Drimba,* **Ovidiu. Marele exilat de la Tomis,** 224 p.
- *Ovidiu Drimba,* **Rabelais și Renașterea europeană,** 224 p.
- *I. Oprișan,* **B. P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții,** 592 p.
- *B. P. Hasdeu,* **România, Foaea de storiă română, Foița de istorie și literatură,** reviste hasdeene reeditate, 152+144+240 p. (legat–catonat)
- **Din Moldova (Lumina)** 1862–1863; **Aghiuță**. 1863–1864 (reviste hasdeene reeditate), 20,5x27 cm, legat, cartonat, 392+272 p.
- *Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu–Dobridor,* **Dicționar de arhaisme și regionalisme,** vol. I–II, 368+448 p.
- *Hans Biedermann,* **Dicționar de simboluri,** I–II, 304+272 p.
- *Al. Ciorănescu,* **Dicționarul etimologic al limbii române,** format 17 x 24cm, 1056p.
- *B. P. Hasdeu,* **Arhiva spiritistă,** vol. I–II, 416+464 p.; III, 320 p.; IV, 368 p.; V, 272 p.
- *Paul Ștefănescu,* **„Nebunii" istoriei,** 352 p.
- **Dicționar de cuvinte, expresii, citate celebre,** 368 p.
- *Florin Marcu,* **Dicționar uzual de neologisme,** 432 p.;
- *Florin Marcu,* **Marele dicționar de neologisme,** legat, cartonat, celofanat, format 17 x 27 cm, 1040 p.
- *Marcel Olinescu,* **Mitologie românească,** 400 p.
- *M. Eminescu,* **Viața culturală românească. 1870–1889,** 304 p.
- *Leo P. Kendall,* **Diamante faimoase și fatale,** 240 p.
- *Fosco Maraini,* **Tibetul secret,** 416 p.
- *Maria Păun,* **Dicționar integral de sinonime,** 512 p.
- *A. Schullerus,* **Tipologia basmelor românești și a variantelor lor,** 176 p.
- *Iordan Datcu,* **Dicționarul etnologilor români,** 976 p.
- *I. Oprișan,* **La hotarul dintre lumi. Studii de etnologie românească,** 560 p.
- *I. Oprișan,* **Cariatide literare. Studii de istorie a literaturii române,** 688 p.
- *Nicolae Petrescu,* **Memorii,** I–II, 448+352 p.
- *B. P. Hasdeu,* **Publicistica politică. 1869–1902,** 2 vol., 496+480p.
- *C. Manolache,* **Scânteietoarea viață a Iuliei Hasdeu,** 320 p.
- *Iulia Hasdeu,* **Oeuvre poétique/Opera poetică,** 784 p.
- *Leon Casso,* **Rusia și Bazinul Dunărean,** 240 p.
- *Nic. Densușianu,* **Istoria militară a poporului român,** 464 p.
- *Dan Oltean,* **Religia dacilor,** 480 p.
- *Florin Marcu,* **Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române,** 800 p.
- *Clayton – Price,* **Cele 7 minuni ale lumii antice,** 192 p.
- *A. M. Marienescu,* **Cultul păgân și creștin,** 416 p.
- *Madeleine Lazard,* **Eva în oglindă. Viața femeii în Renaștere,** 416 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Enigme ale istoriei române,** I–II, 304+272 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Enigme ale istoriei universale,** I–II, 352+320 p.
- *Jules Michelet,* **Franța sub Napoleon,** 272 p.
- *Philipp Vandenberg,* **Blestemul faraonilor,** 192 p.
- **Edda,** 448 p.
- *Victoria le Page,* **Shambhala,** 304 p.
- *A. Schopenhauer,* **Aforisme,** 176 p.
- *Marc Aureliu,* **Către sine însuși,** 160 p.
- *Cato,* **Distihuri morale,** 144 p.
- *Epictet,* **Manualul și Fragmente,** 128 p.
- *Cicero,* **Arta oratoriei,** 144 p.
- *Os. Kuhlen,* **Sistemul ocult de dominare a lumii,** 304 p.
- **Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu, sec. XIX,** vol. I–III, 400+432+448p.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

2025